

OVERZICHT

Politieke Avond 07-10-2015

Aanvang: 18:00

Vergaderlocatie: Stadhuis

LET OP: Er is geen besluitronde op 7 oktober 2015. Besluitvorming over de hamerstukken en ingekomen stukken is op 21 oktober 2015.

Tijd	Barbarossakamer	Gebroeders Van Limburgkamer
18:00	Burgerronde	Burgerronde
	Presentatie netwerk dagbesteding ouderen M. Buck/R. Waumans	Inspraak van burgers W. Benda/S. Bruins
18:30	Stand van zaken diverse onderwerpen van zorg M. Buck/R. Waumans	<i>Geen programma</i>
19:00	Kamerronde	Kamerronde
	Thema zorg met uitgangspuntennotitie vrijwilligerswerkbeleid in Nijmegen M. Buck/R. Waumans	Raadsvoorstel Toepassen coördinatieregeling (voormalig Smit Draad terrein) G. Visser/S. Bruins
19:30		<i>Geen programma</i>
19:45	Brief Voortgang herijking overeenkomst doordecentralisatie DDC R. el Hafi/R. Waumans	Brief Huisvesting vergunningshouders Grifdijk Noord 16, Lent J. Reinhoudt/S. Bruins
20:30	<i>Geen programma</i>	Brief Evaluatie lastenverschuiving R. Jetten/S. Bruins
21:30		

21:30 **BESLUITVORMING 21 oktober 2015**

Hamerstukken

1. **Raadsvoorstel Wijziging Verordening voorschoolse voorzieningen (123/2015)**
2. **Raadsvoorstel Vaststelling bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 (Floraweg 51) (125/2015)**
3. **Raadsvoorstel Archieven Stichting Vakbondshistorisch Archief Nijmegen e.o. (126/2015)**

Ingekomen stukken

Brieven ter afdoening door het college van B&W (tenzij anders vermeld)

A1. d.d. 8 september 2015 van Kuiper agrarische makelaardij inzake Verzoek tot stopzetting onteigeningsprocedure bedrijventerrein de Grift Noord

A2. d.d. 22 september 2015 van GGD Gelderland-Zuid inzake Begrotingswijzigingen 2016

Brieven ter kennisgeving aan te nemen

B1. d.d. 7 september 2015 van VVD inzake Verzoek beëindigen en benoeming tot fractievoorzitter

B2. d.d. 9 september 2015 van MKB Nederland Oost inzake Veel gestelde vragen MKB-Vriendelijkste gemeente 2015

B3. d.d. 11 september 2015 van Dutch Child Center inzake Meer keuze voor ouders en gemeente

B4. d.d. 16 september 2015 van mevrouw Mensink inzake 3000 vluchtelingen Heumensoord

B5. d.d. 17 september 2015 van Raadslid.Nu inzake Reactie Raadslid.Nu op actieplan lokale rekenkamers

B6. d.d. 18 september 2015 van de heer Nieuwenhuijsen inzake Kamerbewoning in Nijmegen

B7. d.d. 20 september 2015 van de heer Friesen inzake Benoeming tot raadslid

B8. d.d. 23 september 2015 van mevrouw Jaspers inzake Ontslag als raadslid

B9. d.d. 23 september 2015 van de heer Boekhorst inzake ontslag raadslid en benoeming raadslid Groenlinks

B10. d.d. 24 september 2015 van Breed inzake Kwalitatieve kwartaalrapportage Breed, april tot en met juni 2015

Brieven nog in behandeling

Geen brieven

Brieven van het college van B&W ter kennisname (tenzij anders vermeld)

D1. d.d. 15 september 2015 inzake Halfjaarbrieven Inkomens

Brief D1 wordt besproken tijdens een volgende Politieke Avond

D2. d.d. 15 september 2015 inzake Overdracht portefeuille Wonen

D3. d.d. 15 september 2015 inzake Onderzoek arbeidsmarktdiscriminatie

D4. d.d. 15 september 2015 inzake Notitie Tijdelijk Anders Gebruiken en bestemmen

D5. d.d. 16 september 2015 inzake Huisvesting vergunninghouders aan de Griftdijk Noord 16, Noord

Brief D5 wordt besproken tijdens een kamerronde op de Politieke Avond van 7 oktober 2015

D6. d.d. 16 september 2015 inzake Opvang vluchtelingen

Brief D6 is besproken op de Politieke Avond van 23 september 2015

D7. d.d. 18 september 2015 inzake Noodopvang Heumen/Nijmegen

Brief D7 is besproken op de Politieke Avond van 23 september 2015

D8. d.d. 22 september 2015 inzake Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

D9. d.d. 22 september 2015 inzake Uitgangspunten Vrijwilligerswerkbeleid

Brieven van interne organen en adviescommissies

Geen brieven

Agenda voor de bijeenkomst in de Barbarossakamer

Datum: woensdag 7 oktober 2015

Aanvang: 18:00

Burgerronde

Presentatie netwerk dagbesteding ouderen

Stand van zaken diverse onderwerpen van zorg

Kamerronde

Thema zorg met uitgangspuntennotitie vrijwilligerswerkbeleid in Nijmegen

Brief Voortgang herijking overeenkomst doordecentralisatie DDC

Geen programma

Presentatie netwerk dagbesteding ouderen

Voorstel - Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015 en 2016 (pdf)

Stand van zaken diverse onderwerpen van zorg

Brief aan de raad - Toelichting Stand van zaken diverse onderwerpen Zorg (pdf)

Thema zorg met uitgangspuntennotitie vrijwilligerswerkbeleid in Nijmegen
Brief aan de raad - Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid (pdf)

Brief Voortgang herijking overeenkomst doordecentralisatie DDC

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie onder-
wijshuisvesting DDC (pdf)

Geen programma

Voorstel - Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015 en 2016

Burgerronde

Presentatie netwerk dagbesteding ouderen

Van:	College van B&W
Doel:	Informeren
Toelichting:	Op 28 januari 2015 is het RVS "Subsidieverlening basisdagbesteding ouderen 2015-2016" door de gemeenteraad besproken en vastgesteld. Daar is destijds afgesproken dat het netwerk de raad op de hoogte zou brengen van de stand van zaken. Dat is de reden dat het netwerk tijdens deze burgerronde de raad komt informeren.
Bijlage:	Achtergrondinformatie 1. Raadsvoorstel "Subsidieverlening basisdagbesteding ouderen 2015-2016"

Voorstel - Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015 en 2016

Voorstel aan de Raad

Datum raadsvergadering / Nummer raadsvoorstel
28 januari 2015 / 3/2015

Fatale termijn: besluitvorming vóór:
--

Onderwerp
Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015, 2016

Programma / Programmanummer
Zorg & Welzijn / 1051

Portefeuillehouder
B. Frings

Voorstel van het College van Burgemeester en Wethouders d.d.
16 december 2014

Samenvatting

In het beleidsplan Wmo en Jeugd 2015-2018 is opgenomen dat de basisdagbesteding voor ouderen zo lokaal mogelijk en als een algemeen toegankelijke voorziening binnen het welzijnsdomein wordt georganiseerd (blok A). In de 'Uitnodiging voor aanvraag tot subsidie Basisdagbesteding ouderen gemeente Nijmegen (blok A)' zijn de aanbieders van dagbesteding voor Nijmeegse ouderen gevraagd, onder de uitvoeringsregie van Swon het seniorennetwerk, aan te geven op welke wijze via een groei-model de huidige dagbestedingsactiviteiten kunnen aansluiten op de Basisinfrastructuur Welzijn. Op 3 november is een offerte ontvangen van de aanbieders, die zich ten behoeve van de subsidieaanvraag en de ontwikkelopdracht voor de komende jaren hebben verenigd in het netwerk Dagbesteding Ouderen Nijmegen. Met dit voorstel regelen we de subsidiering aan de netwerkpartijen voor 2015 en 2016. Daarvoor levert het netwerk zorgcontinuïteit voor de bestaande deelnemers en committeren de netwerkpartijen zich aan de gezamenlijke ontwikkelopgaven.

Voorstel om te besluiten

1. Een budgetsubsidie te verlenen aan het netwerk Dagbesteding Ouderen Nijmegen voor het ontwikkelen van een algemeen toegankelijk en dekkend aanbod van basisdagbestedingsactiviteiten, van in totaal € 2.258.254 in 2015 en € 1.946.482 in 2016.
- 1.1 De budgetsubsidie 2015, bestaande uit € 1.946.482 voor het continueren van de dagbesteding en € 311.773 voor de ontwikkelopgaven, als volgt te verdelen:
  - a. Swon, het seniorennetwerk: € 1.285.511
  - b. Oud Burger Gasthuis: € 225.743
  - c. Betuweland, Zorg Welzijn Wonen: € 56.947
  - d. Thuiszorg Elele: € 244.975
  - e. Stichting Zahet: € 166.847
  - f. Mundo zorg: € 56.947
  - g. Multidag Nijmegen: € 129.106
  - h. TVN Zorgt: € 92.178

Opgesteld door, telefoonnummer, e-mail
Cilia ten Den, 9226, c.ten.den@nijmegen.nl

Voorstel - Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015 en 2016

Voorstel aan de Raad

Vervolgvel

1

- 1.2 De budgetsubsidie voor 2016 van in totaal € 1.946.482 op basis van een ontwikkelplan 2016 te verdelen over de partners van het netwerk Dagbesteding Ouderen Nijmegen, onder voorbehoud van vaststelling van de stadsbegroting 2016-2019, de beschikbare rijksmiddelen 2016 en de evaluatie van vraag en aanbod gedurende 2015.
- 1.3 De budgetsubsidies 2015 en 2016 te dekken uit het Programma Zorg en Welzijn, product Welzijn.

Voorstel - Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015 en 2016

Voorstel aan de Raad

Aan de Raad van de gemeente Nijmegen

1 Inleiding

Dit voorstel betreft de subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen voor de jaren 2015 en 2016. Met de decentralisatie van de AWBZ valt de dagbesteding met ingang van 2015 onder de Wet Maatschappelijke Ondersteuning. In het regionale beleidsplan Kracht door verbinding en het Nijmeegse beleidsplan Wmo en Jeugd 2015-2018 hebben we de keuze gemaakt de basisdagbesteding voor ouderen zoveel mogelijk lokaal te organiseren en lokaal in te kopen. De huidige aanbieders van de basisdagbesteding van Nijmeegse ouderen zijn uitgenodigd een gezamenlijke subsidieaanvraag in te dienen. In de 'Uitnodiging voor aanvraag tot subsidie Basisdagbesteding ouderen gemeente Nijmegen (blok A)' is hen gevraagd onder de uitvoeringsregie van Swon het seniorennetwerk aan te geven op welke wijze, via een groei-model, de huidige dagbestedingsactiviteiten voor ouderen met een lichte beperking kunnen aansluiten op de Basisinfrastructuur Welzijn.

Op 3 november is een subsidieaanvraag ontvangen van de aanbieders van basisdagbesteding voor Nijmeegse ouderen, die zich ten behoeve van de subsidieaanvraag en de ontwikkelopdracht voor de komende jaren hebben verenigd in het netwerk Dagbesteding ouderen Nijmegen.

1.1 Wettelijk kader of beleidskader

De basisdagbesteding voor ouderen valt vanaf 2015 onder de Wmo. Dit voorstel is een uitwerking van het beleidsplan Wmo en Jeugd 2015-2018 waarin is opgenomen dat de basisdagbesteding voor ouderen zo lokaal mogelijk en als een algemeen toegankelijke voorziening binnen het welzijnsdomein wordt georganiseerd. Dit betekent dat voor deelname geen beschikking of indicatie nodig is. De financieringsvorm is die van een subsidie.

Bij de Wmo 2015 geldt een overgangsrecht. De hoofdregel is dat zorgontvangers gedurende de looptijd van de indicatie in 2015 het recht behouden op de zorg, onder de voorwaarden die daarvoor onder de AWBZ golden. Dit geldt ook voor de basisdagbesteding ouderen, waardoor 2015 met betrekking tot de ontwikkeling naar een algemene voorziening een overgangsjaar vormt.

1.2 Relatie met programma

De basisdagbesteding voor ouderen valt onder het programma Zorg en Welzijn, product Welzijn.

Voorstel - Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015 en 2016

Voorstel aan de Raad

Vervolgvel
3

2 Doelstelling

Het doel van de subsidieverstreking is: de ontwikkeling van een samenhangend en dekkend aanbod van dagbestedingsactiviteiten in Nijmegen, dat toegankelijk is voor alle zelfstandig wonende ouderen met lichte problematiek¹.

Daarbij zijn in het subsidiebestek de volgende uitgangspunten benoemd:

- Het doel is het bevorderen van zelfregie van ouderen, waarbij wordt aangesloten bij hun kwaliteiten en mogelijkheden (empowerment). Met specifieke aandacht voor cultuursensitiviteit en het ondersteunen van het eigen netwerk en mantelzorgers.
- De dagbestedingsactiviteiten worden in Nijmegen zo lokaal mogelijk georganiseerd, zoveel mogelijk aansluitend op de in wijken en stadsdelen aanwezige voorzieningen en zo mogelijk met gebruikmaking van de lokaal aanwezige (gemeentelijke) accommodaties.
- Er wordt zo min mogelijk onderscheid gemaakt tussen (sub)doelgroepen, zonder de aandacht voor de specifieke behoeften van de cliënten uit het oog te verliezen, bijvoorbeeld allochtone of licht-dementerende ouderen. Het gezamenlijke aanbod van dagbestedingsactiviteiten dient toegankelijk te zijn voor alle zelfstandig wonende ouderen met een lichte beperking, waarbij bijzondere aandacht is voor cultuursensitiviteit.
- De dagbesteding is onderdeel van een netwerk van organisaties en voorzieningen en legt zoveel mogelijk verbanden met dit netwerk. Dit betreft voorzieningen in de Basisstructuur Welzijn (preventieve welzijnsactiviteiten gericht op ontmoeting, activering, gezondheidspreventie; mantelzorgondersteuning; de sociale wijkteams), maar er is ook aansluiting op onder meer de (gespecialiseerde) dagbestedingsvoorzieningen voor overige doelgroepen.

3 Argumenten

Om invulling te geven aan de opdracht hebben OBG, Betuweland/St. Jozef, TVN Zorgt, Thuiszorg Elele, Multidag Nijmegen, Mundo zorg, stichting Zahet en Swon het seniorennetwerk zich verenigd in het netwerk Dagbesteding Ouderen Nijmegen en een gezamenlijke subsidieaanvraag ingediend².

Hierin is opgenomen:

1. een gezamenlijk voorstel voor de wijze waarop de Basisdagbesteding in 2015 ontwikkeld wordt binnen de kaders van de subsidietender.
2. een gezamenlijke offerte 2015 voor de ondersteuning van de bestaande geïndiceerde groep ouderen die momenteel gebruikt maakt van de Basisdagbesteding.

¹ Deze subsidie betreft niet de specialistische dagbesteding voor ouderen met complexe problematiek (bijv. matige tot ernstige dementie in combinatie met somatische aandoeningen) die door middel van de Inkoop in Blok B is geregeld. De preventieve activiteiten in de 0e en 1e lijn vallen eveneens buiten dit voorstel.

² ZG Zorggroep en Zorgboerderijen Zuid Gelderland hebben besloten niet deel te nemen in de subsidieaanvraag. Het aantal Nijmeegse cliënten is te klein; met hen is afgesproken dat de zorgplicht 2015 voor deze cliënten op eigen kosten wordt vormgegeven. Deze aanbieders blijven in de buitenring van het netwerk Dagbesteding evenwel aangesloten op de Nijmeegse ontwikkelingen.

Voorstel - Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015 en 2016

Voorstel aan de Raad

Vervolgvel
4

Visie en planvorming

Het netwerk Dagbesteding Ouderen bestaat uit acht aanbieders van dagbesteding, die van oudsher niet gewend zijn hun cliëntgroep gezamenlijk te bedienen. Daarbij zijn de organisaties zeer divers wat betreft: de werkwijze (PGB vs. zorg in natura, inzet vrijwilligers, opzet groepen, etc.), de grootte en leeftijd van de organisatie (kleine/nieuwe organisaties vs. grote en/of gevestigde organisaties). Daarnaast hebben de organisaties ieder een eigen identiteit met een bijpassende cliëntgroep.

De afgelopen maanden is onder de regie van Swon het seniorennetwerk veel energie gestoken in de beschrijving van het huidige product, de gezamenlijke klantgroep, vraag en aanbod in 2013 en 2104 en hebben de partijen gezamenlijke uitgangspunten geformuleerd voor het realiseren van een eigentijdse en kwalitatief goede Basisdagbesteding voor ouderen in Nijmegen. Tevens zijn voor 2015 en 2016 de belangrijke ontwikkelopgaven benoemd. Hiermee is binnen de kaders van de Wmo en het subsidiebestek, een eerste stap gezet naar de ontwikkeling van een gezamenlijk, algemeen toegankelijk en dekkend aanbod in de stad.

Offerte

Daarnaast hebben de partijen een offerte ingediend, waaraan tevens een subsidieaanvraag per organisatie is verbonden. Het betreft een begroting voor het bedienen van de deelnemers die momenteel een geldige indicatie hebben en waarvoor de gemeente Nijmegen een zorgplicht heeft. Ten behoeve van de offerte hebben de partijen een berekeningsmethode vastgesteld op basis van productiegegevens en tarief 2013. Voor alle aanbieders is uitgegaan van een Zorg in Natura-tarief 2013, met een korting op dat tarief van 10%.

Met een subsidie van in totaal € 2.166.076 wordt door het netwerk de ondersteuning aan de huidige 348 Nijmeegse geïndiceerde cliënten gecontinueerd in 2015. De partijen realiseren hiermee ten opzichte van 2013 een bezuiniging van ruim € 285.000. In 2014 is door TVN het nieuwe dagbestedingsproject Pluk de Vruchten voorbereid, dat in het laatste kwartaal van 2014 van start is gegaan. Met een additionele € 92.178 kunnen in 2015 naast de 348 huidige cliënten tot maximaal 16 cliënten extra worden bediend door TVN.

3.1 Subsidieafpraak 2015-2016

In het subsidiebestek basisdagbesteding ouderen wordt uitgegaan van eenjarige subsidie voor 2015. In de offerte committeren de partijen van het Netwerk Dagbesteding Ouderen zich aan het bieden van zorgcontinuïteit in 2015 en aan het gezamenlijk vormgeven van de ontwikkelopgaven, op voorwaarde dat de gemeente een meerjarige garantie geeft. Gezien de doorlopende ontwikkelopgave, in combinatie met de bezuinigingstaakstelling, ligt het voor de hand de partijen hierin tegemoet te komen door middel van een verbintenis voor 2 jaar.

Voorgesteld wordt voor 2015 een subsidie te verlenen ad € 2.258.254 voor het bedienen van 364 Nijmeegse ouderen en de netwerkpartijen voor 2016 een subsidiegarantie te geven van € 1.946.482. Op basis van de nadere planvorming in 2015 dient het netwerk een onderbouwde subsidieaanvraag voor 2016.

3.2 subsidieverlening 2015

De subsidie 2015 van in totaal € 2.258.254 bestaat uit twee onderdelen: € 1.946.482 voor het continueren van de dagbesteding aan de bestaande deelnemers en € 311.773 voor de

Voorstel - Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015 en 2016

Voorstel aan de Raad

Vervolgvel
5

ontwikkelopgave. De verdeling van de subsidie 2015 over de partijen van het Netwerk en de productieafspraken is als volgt:

Organisatie	Subsidiebedrag	Aantal cliënten (peildatum medio 2014)
Swon	1.285.511	225
OBG	225.743	40
Betuweland	56.947	10
Elele	244.975	27
Zahet	166.847	21
Mundozorg	56.947	10
Multidag	129.106	15
TVN	92.178	16*
Totaal	€ 2.258.254	364 cliënten

*Pas in 4^e kwartaal 2014 van start gegaan en eind 2014 nog niet volledig bezet.

3.3 subsidieverlening 2016

Door de korte tijdspanne tussen subsidiebestek en offerte is het product basisdagbesteding en de beoogde klantgroep in de offerte nog in beperkte mate uitgewerkt. 2015 dient te worden gebruikt voor nader onderzoek en planvorming voor de ombouw- en vernieuwingsopdracht. Onder meer:

- In beeld brengen huidige doelgroep: waar horen mensen thuis blok A of B?
- Definieren van het product 'Basisdagbesteding' in relatie tot de andere producten in de keten Ontmoeting – Dagbesteding.
- Inzicht krijgen in de (groei in) vraag voor de verschillende onderdelen van de keten.
- In beeld brengen van de investeringsopgave om de ontwikkelijn te kunnen realiseren.

Op basis van de nadere planvorming in 2015 dient het netwerk een onderbouwde subsidieaanvraag in voor 2016.

4 Risico's

De subsidieaanvraag is gebaseerd op zorggarantie voor de huidige deelnemers. De afgelopen jaren is er sprake van een groei in de vraag naar dagbesteding ouderen. In de afspraken met de aanbieders dagbesteding ouderen is met het honoreren van het project van TVN - naast het natuurlijk verloop - ruimte voor beperkte groei. De afspraak is de (groei in de) vraag in 2015 goed te monitoren, zodat hierop door opdrachtgever en opdrachtnemers vroegtijdig kan worden geanticipeerd.

2015 is een overgangsjaar waarin voor de bestaande cliënten voor de duur van de indicatie de mogelijkheid bestaat de ondersteuning op PGB-basis te blijven ontvangen. Dit is een andere declaratiesystematiek dan bij een subsidie. Dit houdt het risico van dubbele bekostiging voor deelnemers in zich. Om dit te voorkomen wordt in de subsidie-beschikking de bepaling opgenomen dat de PGB-declaraties in mindering worden gebracht op de subsidie en dat er in

Voorstel - Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015 en 2016

Voorstel aan de Raad

Vervolgvel
6

2015 per organisatie nooit meer wordt betaald (PGB en/of subsidie) dan het verleende subsidiebedrag.

5 Financiën

2015

Conform de offerte bedraagt de subsidie 2015 aan de netwerkpartijen Dagbesteding Ouderen Nijmegen in totaal € 2.258.254. Hiervan is € 311.773 bestemd voor de ontwikkelopgaven. De subsidie wordt gedekt uit het Programma Zorg en Welzijn, product Welzijn.

2016

De subsidie 2016 aan de netwerkpartijen Dagbesteding Ouderen Nijmegen bedraagt in totaal € 1.946.482 en wordt eveneens gedekt uit het Programma Zorg en Welzijn, product Welzijn. De budgetsubsidies 2016 worden middels een collegevoorstel aan de netwerkpartijen verleend.

Het subsidiebedrag 2016 van € 1.946.482 is onder voorbehoud van: vaststelling van de stadsbegroting 2016-2019, de beschikbare rijksmiddelen 2016, evaluatie van vraag en aanbod gedurende 2015.

6 Participatie en Communicatie

Deelnemers

De opzet van de subsidieverlening aan het netwerk Dagbesteding Ouderen Nijmegen is dat er voor de huidige deelnemers van de basisdagbesteding geen plotselinge en grote veranderingen optreden in de dagbestedingsactiviteiten per 2015. Voor de communicatie over de veranderingen naar bestaande en nieuwe cliënten is door de partijen en de gemeente een gezamenlijke communicatielijin opgezet (zie bijlage). Iedere aanbieder uit het netwerk heeft op basis hiervan de deelnemers medegedeeld dat hun huidige plek op de dagbesteding in 2015 wordt gecontinueerd. Afhankelijk van de aanbieder en de kenmerken van de deelnemers in de vorm van een brief en/of (groeps)gesprek.

In de loop van 2015 wordt de dagbesteding verder ontwikkeld naar een algemene voorziening. De communicatie hierover naar de deelnemers en de concrete gevolgen die dit voor iedere deelnemer heeft wordt door het netwerk Dagbesteding Ouderen Nijmegen gezamenlijk opgepakt, in afstemming met een communicatieadviseur van de gemeente. Voor de toeleiding van nieuwe deelnemers naar de dagbestedingsactiviteiten worden door het netwerk onder meer afspraken met de sociale wijkteams gemaakt.

Aanbieders

In de voorbereiding op de subsidieaanvraag is overleg gevoerd met de netwerkpartners over bestek en offerte. De netwerkpartners zullen door middel van subsidiebeschikkingen op de hoogte worden gesteld over het besluit tot subsidieverlening. In de beschikkingen 2015 worden onder meer de afspraken m.b.t. de PGB-declaraties opgenomen. De subsidie 2016 zal worden verleend, mits aan de in dit voorstel gemaakte voorbehouden is voldaan.

Voorstel - Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015 en 2016

Voorstel aan de Raad

Vervolgvel
7

In 2015 zal intensief overleg plaatsvinden tussen opdrachtnemer en opdrachtgever met betrekking tot de ontwikkelopgaven en de ontwikkelingen in de vraag. Daarbij zal de raad nauw worden betrokken, onder meer via informatieve bijeenkomsten of presentaties in de raadswerkgroep over de gezamenlijke uitgangspunten voor het realiseren van een eigentijdse en kwalitatief goede Basisdagbesteding, de ontwikkelopgaven en de nadere planvorming in 2015.

7 Uitvoering en evaluatie

De uitvoering in 2015 wordt gekenmerkt op enerzijds zorgcontinuïteit voor de bestaande groep en anderzijds het ombouwen en vormgeven van het huidige aanbod naar een algemeen toegankelijke voorziening. Belangrijke onderwerpen zijn onder meer het vormgeven van de toeleiding, het afbouwen van PGB en het uitwerken van een werkwijze voor de deelnemersbijdrage.

Ten opzichte van de AWBZ-systematiek, kan onder de Wmo belangrijke winst worden behaald in het terugbrengen van de administratieve- en verantwoordingsdruk. Het eerste kwartaal van 2015 zullen opdrachtgever en opdrachtnemer hiertoe passende verantwoordingsafspraken uitwerken voor de basisdagbesteding ouderen als algemene voorziening.

College van Burgemeester en Wethouders van Nijmegen,

De Burgemeester,

De Gemeentesecretaris,

drs. H.M.F. Bruls

drs. B. van der Ploeg

Bijlage(n): -Subsidieaanvraag Basisdagbesteding Ouderen gemeente Nijmegen 2015
-Factsheet communicatie
Ter inzage: Subsidiebeschikking 2015 (voorbeeld)

Voorstel - Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015 en 2016

	pagina 23
Agendapunt	Raadsbesluit Politieke Avond 28 januari 2015

17. Raadsvoorstel Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015, 2016 (3/2015)

Raadsvoorstel d.d. 16 december 2015

1. Een budgetsubsidie te verlenen aan het netwerk Dagbesteding Ouderen Nijmegen voor het ontwikkelen van een algemeen toegankelijk en dekkend aanbod van basisdagbestedingsactiviteiten, van in totaal € 2.258.254 in 2015 en € 1.946.482 in 2016.

1.1 De budgetsubsidie 2015, bestaande uit € 1.946.482 voor het continueren van de dagbesteding en € 311.773 voor de ontwikkelopgaven, als volgt te verdelen:

- a. Swon, het seniorennetwerk: € 1.285.511
  - b. Oud Burger Gasthuis: € 225.743
  - c. Betuweland, Zorg Welzijn Wonen: € 56.947
  - d. Thuiszorg Elele: € 244.975
  - e. Stichting Zahet: € 166.847
  - f. Mundo zorg: € 56.947
  - g. Multidag Nijmegen: € 129.106
  - h. TVN Zorgt: € 92.178
- Voorstel aan de Raad

1.2 De budgetsubsidie voor 2016 van in totaal € 1.946.482 op basis van een ontwikkelplan 2016 te verdelen over de partners van het netwerk Dagbesteding Ouderen Nijmegen, onder voorbehoud van vaststelling van de stadsbegroting 2016-2019, de beschikbare rijksmiddelen 2016 en de evaluatie van vraag en aanbod gedurende 2015.

1.3 De budgetsubsidies 2015 en 2016 te dekken uit het Programma Zorg en Welzijn, product Welzijn.

Raadsbesluit d.d. 28 januari 2015

Conform besloten

Basisdagbesteding ouderen gemeente Nijmegen

Subsidieaanvraag 2015

Datum:

3 november 2014

Penvoerder:

Swon het seniorennetwerk

Deelnemende partijen:

Betuweland Zorg, Welzijn & Wonen, Oud Burger Gasthuis (OBG), TVN Zorgt, Elele, Multidag Nijmegen, Mundozorg, Stichting Zahet en Swon het seniorennetwerk

Voorstel - Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015 en 2016

Inhoud

1. Voorwoord.....	3
2. Leeswijzer.....	4
3. Visie op Basisdagbesteding nieuwe stijl.....	5
4. Productomschrijving huidige Basisdagbesteding	7
5. Klantprofiel Basisdagbesteding	10
6. Vraag & aanbod in 2013 – 2014	12
7. 2015 als overgangsjaar: leren door te doen	16
8. Financiële paragraaf	18
9. Slotwoord.....	20
 Bijlage 1: Begroting 2015 per organisatie uit het netwerk Dagbesteding	21
Mundozorg.....	21
Elele.....	22
Stichting Zahet	24
Betuweland Zorg, Welzijn, Wonen locatie St Jozef Lent.....	25
OBG.....	27
Swon het seniorennetwerk.....	28
TVN Zorgt	30
Multidag Nijmegen	32
Bijlage 2: Locaties dagbesteding netwerk Dagbesteding medio 2014	33

Voorstel - Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015 en 2016

1. Voorwoord

De nieuwe Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) decentraliseert de verantwoordelijkheid voor de ondersteuning van mensen met een beperking naar de gemeenten. Per 1 januari 2015 worden gemeenten verantwoordelijk voor ondersteuning gericht op participatie en zelfredzaamheid van burgers met een (combinatie van) ouderdoms-, psychische en/of psychiatrische, verstandelijke, zintuiglijke en lichamelijke beperkingen. Met de nieuwe verantwoordelijkheden komen ook budgetten, minus een korting, over naar de gemeenten. Het ongewijzigd doorzetten van de huidige voorzieningen is daarmee geen optie. De gemeenten staan voor de opgave de taken beter, goedkoper en anders uit te voeren.

AWBZ-gefinancierde dagbestedingsactiviteiten voor thuiswonende ouderen zullen vanaf 2015 worden gefinancierd vanuit de WMO. Deze geplande decentralisatie is niet alleen een technische operatie. Het verandert ook de manier waarop we kijken naar dagactiviteiten. Hierbij wordt aansluiting gezocht bij het gedachtegoed van de WMO en Welzijn Nieuwe Stijl. Daarin staan zelfredzaamheid en participatie centraal en verschuift het perspectief van een verzorgingsmaatschappij naar een participatiemaatschappij. Gemeenten en aanbieders staan voor de uitdaging om lokaal of regionaal een palet aan toegankelijke en aantrekkelijke dagactiviteiten te organiseren dat inspeelt op de mogelijkheden van een grote groep mensen; wel of niet geïndiceerd, met smalle of brede beurs.

Conform de regionale visie Transformeren en Integreren (2012) en de regionale uitwerkingsnota Kracht door Verbinding (2013) wil de gemeente Nijmegen zorg dichterbij organiseren en meer samenhang creëren tussen bestaande lokale (welzijns)voorzieningen en zorgaanbod. In dit kader heeft de gemeente Nijmegen lokale aanbieders van Basisdagbestedingactiviteiten voor Nijmeegse ouderen gevraagd om gezamenlijk een samenhangend en dekkend aanbod over de stad te ontwikkelen dat toegankelijk is voor alle ouderen met een lichte beperking. Basisdagbesteding betreft dagbesteding voor zelfstandig wonende ouderen met een lichte beperking. Om invulling te geven aan deze ontwikkelopdracht hebben OBG, Sint Jozef/Betuweland, TVN Zorgt, Thuiszorg Elele, Multidag, Zahet, Mundozorg en Swon het seniorennetwerk zich verenigd in het netwerk Dagbesteding Ouderen¹. Hen is gevraagd om:

- Gezamenlijk een offerte 2015 op te stellen voor de ondersteuning van de bestaande geïndiceerde groep ouderen die momenteel gebruik maakt van Basisdagbesteding².
- Gezamenlijk een voorstel te doen voor de wijze waarop Basisdagbesteding in 2015 ontwikkeld kan worden, passend binnen de kaders uit de subsidietender.

In onderhavige subsidieaanvraag laat het netwerk zien op welke wijze zij een samenhangend en dekkend aanbod Basisdagbesteding willen realiseren, passend binnen de beleidskaders van gemeente Nijmegen. Gezien de korte tijdspanne zijn verschillende ontwikkelopgaven in de subsidieaanvraag opgenomen die komende jaren verder worden uitgewerkt.

1

ZZG Zorggroep en Zorgboerderijen Zuid Gelderland hebben besloten om in de buitenring van het netwerk plaats te nemen. Dit houdt in dat zij op inhoud aangehaakt blijven en bereidt zijn hun expertise te delen.

2 Alleen organisaties komen in aanmerking voor de betreffende subsidie die in 2013 of 2014 AWBZ-erkend waren en voor 2013 of 2014 een overeenkomst met het Zorgkantoor hadden voor Begeleiding groep (thans Basisdagbesteding) ouderen.

Voorstel - Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015 en 2016

2. Leeswijzer

Voor u ligt de subsidieaanvraag 2015 “Basisdagbesteding ouderen gemeente Nijmegen blok A” dat is opgesteld door Swon het seniorennetwerk namens het netwerk Dagbesteding. Middels deze subsidieaanvraag vragen de organisaties uit het netwerk Dagbesteding gezamenlijk bij de gemeente Nijmegen subsidie aan voor de uitvoering van de Basisdagbesteding voor ouderen met een lichte beperking met een indicatie H531 voor het kalenderjaar 2015. Het betreft de groep ouderen waar gemeente Nijmegen zorgplicht voor draagt.

De subsidieaanvraag omvat de volgende onderwerpen:

- visie op Basisdagbesteding nieuwe stijl (hoofdstuk 3);
- een omschrijving van het huidige product (Basis)dagbesteding (hoofdstuk 4);
- een omschrijving van de klantgroep dagbesteding (hoofdstuk 5);
- inzicht in de vraag naar en het aanbod van basisdagbesteding 2013 – 2014 (hoofdstuk 6);
- een uitwerking van de gezamenlijke ontwikkelopgaven van het netwerk Dagbesteding in 2015 (hoofdstuk 7);
- een toelichting op de berekening van het aangevraagde budget en de uitgangspunten die hieraan ten grondslag liggen (hoofdstuk 8).

Het netwerk Dagbesteding heeft gezamenlijk inhoudelijke uitgangspunten en ontwikkelopgaven geformuleerd. Van een gezamenlijke budgetverantwoordelijkheid is echter geen sprake. Met de gemeente Nijmegen is afgesproken dat voor komend jaar de organisaties uit het netwerk Dagbesteding individueel een subsidieovereenkomst afsluiten met de gemeente Nijmegen. Daarom is per organisatie afzonderlijk een begroting opgenomen in de bijlage.

Voorstel - Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015 en 2016

3. Visie op Basisdagbesteding nieuwe stijl

Het netwerk Dagbesteding bestaat uit acht aanbieders van dagbesteding voor ouderen. Van oudsher zijn deze partijen niet gewend om gezamenlijk hun klantgroep te bedienen. Als gemeenschappelijke basis voor de toekomstige samenwerking hebben de partijen menlijk een aantal uitgangspunten (kernwaarden) geformuleerd die zij van belang vinden bij het realiseren van eigentijdse en kwalitatief goede Basisdagbesteding voor ouderen in Nijmegen. Op basis van een vijftal perspectieven wil het netwerk haar visie en ontwikkelopgaven verder concretiseren: vanuit het perspectief van de oudere burger, de professional, het netwerk Dagbesteding, overige (zorg en welzijn) aanbieders en de gemeente.

3.1 De oudere (kwetsbare) burger

- heeft de mogelijkheid om laagdrempelig en in zijn of haar eigen wijk toegang te vinden tot dagbesteding;
- wordt door deelname aan dagbestedingsactiviteiten ondersteund bij het behouden van structuur en het vinden van een zinvolle tijdsbesteding;
- wordt door deelname aan dagbestedingsactiviteiten ondersteund bij het handhaven en bevorderen van het zo zelfstandig mogelijk functioneren en het voorkomen van achteruitgang in fysieke, cognitieve en sociaal-emotionele vaardigheden;
- behoudt een (sociaal) netwerk door deelname aan dagbestedingsactiviteiten en raakt daardoor minder snel in een sociaal isolement;
- ontlast door deelname aan dagbestedingsactiviteiten zijn of haar mantelzorgers.

3.2 De professional

- heeft aandacht voor zowel individuele als collectieve belangen binnen de dagbesteding;
- heeft een outreachende rol en signaleert mensen (of zorgmijders) die ondersteuning nodig hebben en die nog niet bereikt zijn;
- ondersteunt deelnemers om te participeren in de samenleving;
- betreft het netwerk van de deelnemer bij de begeleiding;
- draagt zorg voor een goede aansluiting bij de (in)formele netwerken, mantelzorgers en vrijwilligers;
- werkt samen met partners uit de wijk, zoals het sociale wijkteam, Stip en huisartsen;
- zet zich in om de goede analyse van de zorgvraag te maken om zo een beeld te krijgen van wat de deelnemer voor ondersteuning en begeleiding nodig heeft;
- heeft een respectvolle bejegening richting de deelnemer rekening houdende met leefstijl, culturele en religieuze achtergrond;
- beschikt over de basiskennis, vaardigheden en houding, gekoppeld aan een passend opleidingsniveau, om een goede kwaliteit dienstverlening te bieden aan de deelnemer;
- is in staat om een zodanige begeleiding te bieden dat stagiaires en vrijwilligers hun taken optimaal kunnen uitvoeren en verankert hun rol structureel in de dagbesteding;
- is cultuursensitief; er is aandacht voor diversiteit aan waarden, normen en leefstijl en probeert daar in hun benadering bij aan te sluiten. Deze cultuursensitieve aanpak is integraal onderdeel van het aanbod van het netwerk Dagbesteding.

3.3 Het netwerk Dagbesteding

- biedt een zo divers mogelijk aanbod dat aansluit bij leefstijl, culturele- en religieuze achtergrond van de deelnemers;
- heeft oog voor de ondersteuningsbehoefte van de klant en proberen deze naar de meest passende voorziening toe te leiden;

Voorstel - Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015 en 2016

- draagt zorg voor een flexibel aanbod door de mogelijkheid te bieden om op verschillende tijden of dagdelen te komen indien passend bij de deelnemers;
- maakt gebruik van elkaars expertise en zoeken slimme combinaties in vastgoed en dienstverlening;
- voorkomt dubbelingen van aanbod in wijken;
- beoogt zoveel mogelijk lokaal, dus in de wijk, oplossingen te bieden waarbij de toegang tot de dagbesteding zo laagdrempelig en toegankelijk mogelijk dient te zijn;
- biedt de mogelijkheid om, indien er geen passende dagbesteding in de wijk aanwezig is, dagbesteding in een andere wijk te zoeken. In laatste instantie, als er binnen de stad geen passende opties zijn, wordt gekeken naar oplossingen in de regio;
- zorgt in geval van verandering van dagbesteding voor een warme overdracht naar een andere aanbieder;
- streeft ernaar om de vervoerskosten zo laag mogelijk te houden;
- gaat zorgvuldig om met de privacy van de deelnemer;
- stelt ten doel de sociale cohesie van deelnemers te bevorderen op wijk- en stadsniveau;
- hanteert een erkend kwaliteitssysteem, zoals bijvoorbeeld HKZ.

3.4 Overige aanbieders

- het netwerk Dagbesteding werkt samen met ketenpartners;
- in samenwerking met partners leidt het netwerk Dagbesteding mensen door naar de juiste plek in de keten met behulp van een eenduidig screeningsinstrument: Easycare – TOS.

3.5 De gemeente

- het netwerk Dagbesteding is voor de gemeente Nijmegen, zowel in beleid als uitvoering een betrouwbare partner, waarmee de gemeente wat betreft kwaliteit en omvang van de dienstverlening als ook in financieel opzicht afspraken kan maken.

Het netwerk Dagbesteding wil in 2015 bovenstaande kernwaarden verder uitwerken en uitdragen.

Dit willen zij doen door:

1. De gezamenlijke visie te borgen in de werkzaamheden van de verschillende partijen uit het netwerk Dagbesteding.
2. De ontwikkelopgaven die voortkomen uit deze visie gezamenlijk op te pakken en uit te werken in 2015.
3. De kernwaarden en activiteiten van het netwerk te spiegelen bij ouderen, mantelzorgers, partners en gemeente en open te staan voor feedback.

Voorstel - Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015 en 2016

4. Productomschrijving huidige Basisdagbesteding

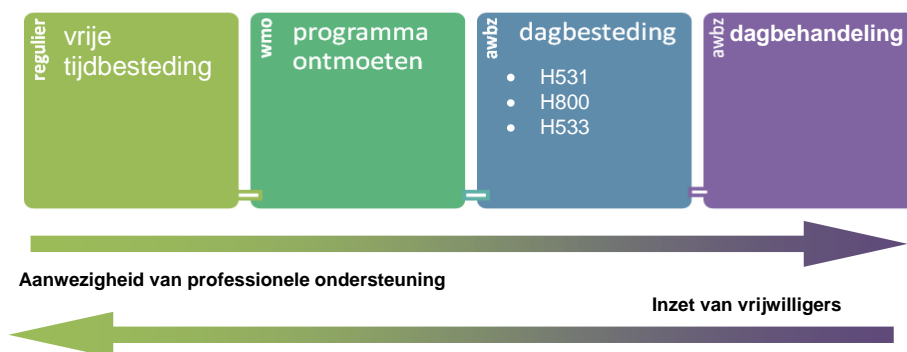
Om een eenduidig beeld te krijgen wat Basisdagbesteding gaat omvatten, is een productomschrijving opgesteld. Daarin wordt een beeld geschetst van het doel en de doelgroep. Het aanbod van de huidige aanbieders van dagbesteding en de huidige inzet van medewerkers wordt beschreven. Het aanbod en de inzet van medewerkers voor de Basisdagbesteding nieuwe stijl moet nog door het netwerk Dagbesteding worden gedefinieerd. Daarin moet een balans worden gezocht tussen de verminderde budgetten en de benodigde professionaliteit van het aanbod door het netwerk Dagbesteding. Om een volledig beeld te krijgen van de range voorzieningen die daarmee samenhangt, worden ook de voorliggende en opvolgende voorzieningen kort omschreven.

4.1 Ketten Ontmoeten ↔ Dagbesteding

Er bestaat een diversiteit aan voorzieningen voor ouderen die weinig tot ernstig kwetsbaar zijn en behoefte hebben aan een zinvolle, soms gestructureerde, dagbesteding. Deze diversiteit kan weergegeven worden in een keten. In de keten worden ouderen ingedeeld naar mate van zelfredzaamheid gekoppeld aan de mate van benodigde (professionele) ondersteuning. Hoe meer aandacht nodig is voor de groepsdynamica, ondersteuning en beschutting, hoe groter de rol van de professional. De inzet van vrijwilligers hangt daarom samen met de benodigde professionele ondersteuning. Daarbij vraagt het werken achterin de keten andere competenties van zowel professionals als vrijwilligers.

Het voordeel van een ketenbenadering is dat mensen niet verloren raken tussen wal en schip. Daarnaast vergemakkelijkt de ketenbenadering het opschalen bij een toenemende ondersteuningsbehoefte of complexiteit. Zowel bij het vinden van de juiste voorziening bij de juiste persoon als bij het inwinnen van expertise van professionals onderling. De keten kent de volgende vier hoofdgroepen:

- Reguliere vrijetijdsbesteding, veelal gerund door vrijwilligers.
- Ontmoeten in de wijk, met lichte professionele begeleiding.
- Dagbesteding, met professionele ondersteuning.
- Dagbehandeling ouderen somatiek en PG.

Figuur 1: Ketten Ontmoeten ↔ Dagbesteding voor ouderen (situatie in 2014)

Door de recente beleidsontwikkelingen in de WMO – AWBZ veranderen de bouwstenen van de keten. Waar voorheen Dagbesteding werd gefinancierd uit de AWBZ en een maatwerkvoorziening

Voorstel - Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015 en 2016

was, wordt vanaf 2015 dagbesteding gefinancierd uit de WMO. Dagbesteding wordt in de WMO uitgesplitst in een maatwerkvoorziening (Blok B – prestaties H800 & H533) en een algemene voorziening (Blok A – prestatie H531). Om de transformatie succesvol te laten verlopen en ouderen de best passende ondersteuning te bieden, is van belang dat helder wordt wie een beroep kan doen op welke voorziening. Een ander punt van aandacht is om te onderzoeken op welke wijze een beschutte omgeving gerealiseerd kan worden in een algemene voorziening. Onderhavige subsidieaanvraag betreft alleen de Basisdagbesteding, voorheen prestatie H531.

Figuur 2: Keten Ontmoeten ↔ Dagbesteding voor ouderen (situatie in 2016)

4.2 Doel Basisdagbesteding

Basisdagbesteding vormt een belangrijke schakel in de keten van laagdrempelige (welzijns) voorzieningen naar intramurale voorzieningen. Door de dagbesteding kunnen mensen langer zelfstandig blijven wonen en wordt een duurder zorgaanbod uitgesteld. De dagbesteding biedt structuur en een zinvolle tijdsbesteding. De groepsactiviteiten voorkomen vereenzaming en bieden de mogelijkheid om het sociaal netwerk te vergroten. De ondersteuning is gericht op het handhaven en bevorderen van het zo zelfstandig mogelijk functioneren plus het vertragen van achteruitgang in fysieke, cognitieve en sociaal-emotionele vaardigheden. Voor ouderen met beginnende dementie is het voorkomen van achteruitgang in de conditie en het ontlasten van mantelzorgers extra belangrijk. De dagbesteding vindt in beginsel overdag plaats, buiten de woonsituatie, in groepsverband.

4.3 Doelgroep

Basisdagbesteding is geschikt voor de volgende doelgroepen:

- ouderen met lichte tot matige lichamelijke, geestelijke en/of verstandelijke beperkingen;
- ouderen met bovenstaande problemen die niet of nauwelijks ondersteund worden door mantelzorgers;
- ouderen die zeer afhankelijk zijn van steun en zorg van mantelzorgers, ter ontlasting van de mantelzorger(s);
- kwetsbare ouderen die analfabeet zijn en/of nauwelijks Nederlands spreken;
- ouderen met beginnende psychogeriatrische klachten zoals vergeetachtigheid (met en zonder diagnose), met depressieve gevoelens, bezig met rouwverwerking, etc.;
- ouderen die wachten op plaatsing in een intramurale voorziening.

Voorstel - Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015 en 2016

4.4 Huidige faciliteiten en schaalgrootte

Er zijn momenteel elf locaties waar ouderen terecht kunnen voor Basisdagbesteding, verspreid over zes wijken. Op de locaties worden één tot zeven dagen per week activiteiten georganiseerd. De groepen wisselen in omvang, afhankelijk van de zwaarte van de problematiek en aangeboden services. De grootte varieert van 2 tot 30 personen. Het aanbod Basisdagbesteding is naast (groeps)begeleiding momenteel inclusief:

- eten & drinken;
- activiteitenaanbod en materialen;
- locatie ingericht voor gebruik door ouderen;
- lichte ADL ondersteuning;
- vervoer indien nodig;
- indien mogelijk is een ruimte aanwezig.

4.5 Inzet medewerkers

Op elke groep werkt momenteel minimaal één beroepskracht van minimaal niveau VMBO 4. De professionele bezetting hangt samen met de omvang en complexiteit van de groep. Naast het bieden van structuur en zinvolle dagbesteding hebben de professionals ook een signalerende rol. Zij zien de deelnemers zeer regelmatig en kunnen eventuele groeiende beperkingen op tijd zien en met hen en eventuele mantelzorgers, zoeken naar een goede oplossing. Daarnaast worden de talenten van vrijwilligers en stagiaires optimaal benut.

Vrijwilligers

De beroepskracht coacht de vrijwilligers en geeft ze handvatten om zich te ontwikkelen in competenties en vaardigheden die nodig zijn in de begeleiding en ondersteuning van de oudere burger. De vrijwilliger biedt samen met de beroepskracht ondersteuning en begeleiding bij de activiteiten die door de beroepskracht zijn voorbereid en opgezet welke door de deelnemer niet geheel zelfstandig kunnen worden uitgevoerd. Door hun inzet is het mogelijk om verschillende activiteiten op verschillend niveau tegelijkertijd in groepen aan te bieden. Ook is individuele begeleiding mogelijk daar waar nodig en wenselijk. De vrijwilliger biedt daarnaast ondersteuning bij de huishoudelijke taken.

Stagiaires

Er worden stagiaires ingezet van verschillende opleidingen, niveaus en leerjaren. De duur van de stages verschilt. Tevens komen regelmatig VMBO stagiaires die een korte periode stage volgen waarbij ze de gelegenheid krijgen om zich te oriënteren op het beroep of andere beroepen die in een zorginstelling werkzaam zijn. Ze verrichten hand- en spandiensten zoals afwassen, opruimen, koffie schenken, tafel dekken, begeleiden bij activiteiten en bij de maaltijden. De verantwoordelijkheid voor de begeleiding van de stagiaires ligt bij de beroepskracht.

4.6 Productomschrijving Basisdagbesteding 'nieuwe stijl'

De definitie voor Basisdagbesteding zal zo spoedig mogelijk vastgesteld worden door het netwerk Dagbesteding. Hierin zal worden opgenomen: doelstelling, doelgroep (conform paragraaf 4.2 en 4.3), inzet medewerkers (nieuw) met een doorvertaling in benodigde faciliteiten en schaalgrootte (deels nieuw). In 2015 wordt gestart vanuit de bestaande situatie en zal innovatief toegewerkt worden naar de 'nieuwe' Basisdagbesteding.

Voorstel - Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015 en 2016

5. Klantprofiel Basisdagbesteding

De klantgroep van de Basisdagbesteding (Blok A) voor ouderen met een lichte beperking wordt als volgt omschreven: "het gaat om zelfstandig wonende senioren die behoefte hebben aan ondersteuning in groepsverband bij structuur/dagritme en aan activering, praktische hulp en emotionele ondersteuning gericht op het bevorderen, behouden of vergroten van hun zelfredzaamheid³. Uit de praktijk blijkt dat de huidige dagbestedingsgroepen vaak bestaan uit een mix van ouderen met verschillende gradaties van cognitieve en lichamelijke beperkingen. De ondersteuningsbehoefte en de mate van zelfregie zijn hierdoor divers. Om inzichtelijk te maken hoe de huidige klantgroep van de aanbieders van Basisdagbesteding is opgebouwd volgt een korte beschrijving.

5.1 Kenmerken klantgroep Basisdagbesteding

Uit praktijkonderzoek⁴ komt naar voren dat, gemiddeld genomen, de volgende kenmerken typerend zijn voor de deelnemers van de dagbesteding. Deelnemers:

- zijn erg kwetsbaar;
- hebben een beperkte mate van zelfregie;
- zijn beperkt zelfredzaam;
- hebben combinatie van lichamelijke en psychosociale problematiek (eenzaamheid en somberheid);
- zijn ernstig beperkt in hun mobiliteit buitenshuis;
- voelen zich belemmerd in hun sociale activiteiten;
- hebben één of meer chronische ziekten of aandoeningen;
- hebben op één of meerdere gebieden hulp nodig;
- krijgen bijna allemaal mantelzorg;
- ontvangen bijna allemaal thuiszorg.

5.2 Subgroepen

Op hoofdlijnen kan de groep ouderen die momenteel een indicatie hebben voor Begeleiding groep opgedeeld worden in drie subgroepen:

- ouderen die door lichamelijke achteruitgang beperkt zijn in hun zelfredzaamheid;
- ouderen die door cognitieve achteruitgang beperkt zijn in hun zelfredzaamheid (met name door beginnende dementie), eventueel met gedragsproblemen;
- ouderen die door cognitieve achteruitgang dusdanig beperkt zijn in hun zelfredzaamheid dat intensieve zorg en ondersteuning nodig is.

Ouderen in de eerste categorie raken door achteruitgang van hun vitaliteit (bijvoorbeeld artrose, een slechte mobiliteit, slecht horen of zien) beperkt in hun zelfredzaamheid. Deze beperkingen leiden ertoe dat zij minder (zelfstandig) de deur uitgaan. Hierdoor dreigt gevaar van vereenzaming. Bovendien hebben zij vaak last van bijkomende problematiek, zoals een beperkte mobiliteit en daardoor sociale afzondering, depressiviteit of (andere) psychosociale problematiek. Mensen die door cognitieve achteruitgang beperkt zijn in hun zelfredzaamheid, kunnen steeds minder goed zelfstandig handelen en keuzes maken. Soms maken veranderingen in het gedrag en de persoonlijkheid de omgang moeilijk. Regelmatig is sprake van desoriëntatie in tijd en/of

³ Proefbestek Belevingsgerichte Dagbesteding Volwassenen, kortdurend verblijf en Vervoer in het kader van Transitie Jeugdzorg en AWBZ, 2013

⁴ Het Universitair Kennisnetwerk Ouderenzorg Nijmegen (UKON) van het UMC St Radboud heeft de maatschappelijke relevantie van Dagopvang onderzocht, Derksen en Kuijpers (2013)

Voorstel - Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015 en 2016

plaats en gaan sociale vaardigheden verloren. Veel ouderen krijgen bovendien klachten van depressieve aard. Veelal is sprake van comorbiditeit. De doelgroep uit de derde categorie is ernstig beperkt in hun mobiliteit buitenshuis en voelt zich belemmerd in hun sociale activiteiten. Deze groep ontvangt hulp van mantelzorgers (naasten) en professionele zorgverleners (dagopvang, thuiszorg en vaak GGZ) om thuis te kunnen blijven wonen⁵. Voor deze deelnemers is structuur, beschutting en intensieve ondersteuning noodzakelijk. Gezien de benodigde ondersteuning zouden deze ouderen ook in aanmerking kunnen komen voor een indicatie voor gespecialiseerde dagbesteding (Blok B). Het grootste verschil met de doelgroep van de gespecialiseerde dagbesteding is de intensieve zorg en ondersteuningsvraag. In de praktijk blijkt de scheidslijn tussen deze twee groepen (Basisdagbesteding – gespecialiseerde dagbesteding) relatief dun te zijn. Met de juiste professionele ondersteuning zijn combinatiegroepen goed mogelijk. Veel aanbieders bieden deze combinatie momenteel al aan. Vanaf 2015 vallen de complexe en lichte zorgvragers onder verschillende financierings- en uitvoeringskaders. Om bestaande en nieuwe deelnemers de lichtste vorm van ondersteuning te kunnen (blijven) aanbieden, wil het netwerk Dagbesteding de keten dusdanig inrichten dat combinatiegroepen ook in de toekomst mogelijk blijven.

5.3 Match ondersteuningsbehoefte en vorm van dagbesteding

Om te kunnen bepalen welke vorm van dagbesteding uit de keten het beste aansluit bij de ondersteunings- behoefte van de kwetsbare ouderen, wil het netwerk Dagbesteding de Easycare – TOS gebruiken als screeningsinstrument. Hierbij wordt gekeken naar het aanbod uit de gehele keten Ontmoeten ↔ Dagbesteding. De bijbehorende werkwijze wordt komende periode, in samenwerking met verwijzers, verder uitgewerkt.

---

⁵ Het Universitair Kennisnetwerk Ouderenzorg Nijmegen (UKON) van het UMC St Radboud heeft de maatschappelijke relevantie van Dagopvang onderzocht, Derksen en Kuijpers (2013)

Voorstel - Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015 en 2016

6. Vraag & aanbod in 2013 – 2014

In het volgende hoofdstuk wordt ingezoomd op het aantal ouderen dat in 2013 een indicatie had voor Begeleiding groep (H531), de omvang van klantgroep in 2014 en het aanbod van de partijen uit het netwerk Dagbesteding.

6.1 Zorg in Natura en PGB

In de AWBZ kan dagbesteding worden afgenomen in de vorm van Zorg in Natura (ZIN) en PGB. Wanneer sprake is van Basisdagbesteding In Natura, wordt deze zorg gelabeld als H531. Aan het begin van het jaar wordt per organisatie productieafspraken gemaakt met het Zorgkantoor. Overproductie wordt niet vergoed.

De procedure wanneer gebruik wordt gemaakt van PGB verloopt anders. Bij PGB wordt de indicatie Begeleiding Groep toegekend in plaats van de code H531. Hierdoor is niet duidelijk zichtbaar of het een oudere met een lichte (H531) of zware (H800) ondersteuningsvraag betreft. Dit is namelijk voor de financiering niet noodzakelijk om uit te splitsen. Een ander verschil met ZIN is dat partijen die alleen met PGB werken geen productieafspraken aan het begin van een jaar met het Zorgkantoor maken. Pas aan het einde van een jaar kan worden vastgesteld wat de uiteindelijke productie is geweest. Er wordt dus vooraf geen limiet gesteld aan de productie.

6.2 Afgegeven indicaties in 2013 - 2014

CIZ databank geeft inzicht in het aantal afgegeven indicaties Begeleiding Groep, waarbij mensen nog kunnen kiezen voor ZIN of PGB. Onduidelijk is hoeveel van deze ouderen daadwerkelijk gebruik hebben gemaakt van zorg. Bekend is dat niet alle indicaties die worden aangevraagd ook worden verzilverd. Volgens de CIZ databank hadden op 1 januari 2014 285 ouderen in de gemeente Nijmegen een indicatie voor Begeleiding Groep. Zij maakten gemiddeld 4.9 dagdelen per week gebruik van dagbestedingsactiviteiten. Op 1 juli 2014 hadden 320 ouderen eenzelfde soort indicatie.

Verder komt uit de praktijk naar voren dat, met name het afgelopen jaar, het CIZ terughoudend is geweest met het afgeven van indicaties. Aanvragen zijn afgewezen met de opmerking dat deelnemers voor dagbesteding aanspraak moesten maken op een WMO – voorziening in plaats van een AWBZ voorziening. De daadwerkelijke behoefte is daarom waarschijnlijk groter dan het aantal afgegeven indicaties.

Deze cijfers komen grotendeels overeen met de gegevens van de partijen uit het netwerk Dagbesteding. Eind 2013 maakten ongeveer 378 – 118 (uitstroom) = 260 Nijmeegse ouderen gebruik van dagbesteding van partners uit het netwerk Dagbesteding. Hierbij moet worden opgemerkt dat niet inzichtelijk is gemaakt of alle deelnemers die in 2013 zijn uitgestroomd uit Nijmegen kwamen. Daarnaast zijn in Nijmegen meer kleine (PGB) aanbieders actief dan degenen die deelnemen aan het netwerk Dagbesteding. Bovendien zegt het aantal deelnemers nog niets over het aantal dagdelen. De cijfers moeten daarom met voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. Eenzelfde rekensom voor medio 2014 komt uit op: 348 klanten minus 70 (uitstroom) = 278 Nijmeegse ouderen, hetgeen neerkomt op een stijging van 18 klanten ten opzichte van eind 2013. Daarnaast hebben OBG en Mundozorg een wachtlijst met 'wenswachtenden'. Deze mensen hebben een indicatie maar willen perse gebruik maken van de diensten van een bepaalde aanbieder. Ook dit betreft 18 personen. In het eerste half jaar van 2014 is dus sprake van een groei van de klantgroep van ongeveer 14%.

Voorstel - Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015 en 2016

6.3 Prognose 2015

Voor 2015 is de verwachting dat de vraag naar dagbesteding zal gaan toenemen. Enerzijds door het wegvallen van de indicatie (de toegang tot de voorziening) anderzijds door het gegeven dat de (dubbele) vergrijzing doorgaat. Exacte cijfers ontbreken, daarom is een inschatting gemaakt van de verwachte groei. De verwachte groei is gebaseerd op de groei van het aantal ouderen in Nijmegen zoals die in de prognose van het CBS en het onderzoeksrapport 'Vergrijzing in Nijmegen' is neergelegd. Op basis van de prognoses, de extramuralisering, het langer zelfstandig thuis blijven wonen en uit onze eigen inschatting m.b.t kennis van de doelgroep uit Nijmegen verwachten wij een groei van 20% voor het jaar 2015.

Let wel, onderhavige offerte betreft het aantal klanten dat in 2014 een geldige indicatie heeft.

6.4 Aanbod netwerk Dagbesteding 2014

In onderstaande tabel wordt per stadsdeel het aantal ouderen, het aantal dagbestedingslocaties van het netwerk Dagbesteding en het aanbod 'ontmoeten' weergegeven. Het aanbod ontmoeten is toegevoegd om meer inzicht te bieden op de aanwezigheid van de keten Ontmoeten ↔ Dagbesteding per stadsdeel.

	Aantal 70 – 74 jaar	Aantal 75 – 79 jaar	Aantal 80+ jaar	Locaties dagbesteding	Locaties ontmoeten
Oud West	408	258	297	-	Swon Salon
Oost	950	809	1324	3	-
Centrum	220	156	236	-	Swon Salon
Nieuw West	605	528	852	1	Swon Salon
Midden	563	502	633	-	-
Zuid	1101	1022	1378	3	Swon Stamtafel
Dukenburg	1242	843	920	1	Swon Kamer
Lindenholt	340	219	150	1	Swon Suite
Noord	201	164	194	2	Huis van de Buurt
Totaal	5630	4501	5984	11	6

Bron: buurtmonitor gemeente Nijmegen, zomer 2014
Lavendel > 800 personen

Op pagina 15 wordt op een kaart de spreiding van de locaties weergegeven. In bijlage 2 zijn per locatie de adresgegevens en specifieke kenmerken opgenomen.

Aanbod Ontmoeten

In Nijmegen Noord biedt St Jozef ontmoetingsactiviteiten in het Huis van de Buurt. Ouderen kunnen meedoen met activiteiten van het dagbestedingsaanbod: Door middel van een strippenkaart bepalen mensen zelf waar en wanneer zij willen meedoen.

Swon het seniorennetwerk biedt verschillende ontmoetingsactiviteiten aan. Bij een Swon Salon kunnen kwetsbare wijkbewoners in verschillende wijken wekelijks terecht op een vaste locatie om samen met andere wijkbewoners – met ondersteuning van een professional en vrijwilligers – gebruik maken van een lunch en een activiteit. Swon Suite betreft een ontmoetingsvoorziening waar een mix van klantgroepen met en zonder beperking en indicatie terecht kunnen. De Swon Kamer vindt plaats bij mensen thuis voor en door buurtbewoners en wordt gecoördineerd en begeleid door een vrijwilliger met als achterwacht een professional van Swon. En bij de Swon

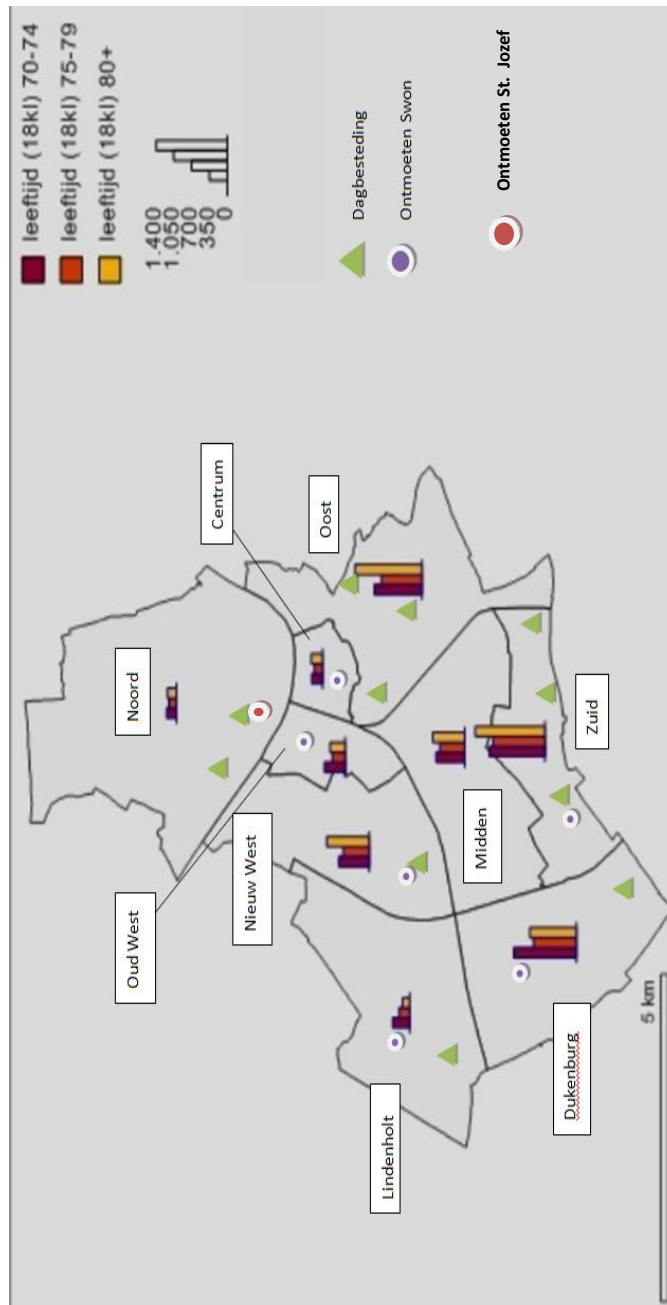
Voorstel - Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015 en 2016

Stamtafel wordt een ontmoetingsmoment aangeboden waar oudere buurtbewoners elkaar kunnen treffen. De vorm is flexibel en kan worden aangepast aan de omstandigheden in de wijk of samenwerkingspartners. Deelname is vrijblijvend.

Komende periode zal het aanbod Ontmoeten van Swon en Betuweland zoals weergegeven in het overzicht verder worden aangevuld met het aanbod van andere aanbieders.

Voorstel - Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015 en 2016

Figuur 3: spreiding locaties Dagbesteding & Ontmoeten netwerk Dagbesteding per stadsdeel, september 2014.

Voorstel - Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015 en 2016

7. 2015 als overgangsjaar: leren door te doen

2015 is een overgangsjaar. Een jaar waarin de partijen uit het netwerk Dagbesteding samen vorm gaan geven, in samenspraak met de gemeente, aan de inrichting van de Basisdagbesteding voor ouderen met een lichte beperking. Centrale ontwikkelvraagstukken zijn:

- wat omvat basisdagbesteding, welke services en ondersteuning kan geboden worden binnen de beschikbare budgetten?
- Hoeveel mensen kunnen bediend worden met de beschikbare budgetten?
- Het verantwoord 'ombouwen' van de huidige dagbestedingslocaties naar basisdagbestedingsvoorzieningen (denk aan consequenties m.b.t. screening/procedures, kwaliteitseisen, financieringsmodel, nieuwe versus huidige klanten).
- Differentiëren in (basis)dagbestedingsaanbod, met bijvoorbeeld service pluspakketten.

7.1 Eerste aanzet in 2014

In 2014 is gestart met de opzet en inrichting van de infrastructuur Basisdagbesteding. De volgende activiteiten zijn opgepakt:

- kennismaking met andere aanbieders van Basisdagbesteding voor ouderen, oprichting van het netwerk Dagbesteding.
- Visievorming op de gemeenschappelijke opdracht en invulling van de functie (Basis)dagbesteding.
- In beeld brengen van de beoogde doelgroep, de huidige financiële middelen en toekomstige financiële kaders.
- Eerste ideeën zijn gevormd over slimme combinaties om effectiever en efficiënter gebruik te maken van elkaars expertise en voorzieningen (mogelijkheden om meer te doen met minder middelen). Voornemens zijn:
  - additionele inkomsten verkrijgen door het vragen van een eigen bijdrage van nieuwe klanten, uitgaande van een hoge (A tarief á 15,-) en een lage (B tarief á 7,50) eigen bijdrage. De meeste partijen steunen dit idee mits de mogelijkheid bestaat voor klanten die de eigen bijdrage niet kunnen betalen om een beroep te doen op bijvoorbeeld de bijzondere bijstand. Partijen zijn voor het hanteren van een uniform A en B tarief voor basisdagbesteding.
  - het delen van faciliteiten, zoals ruimte en vervoer;
  - gezamenlijk inkopen;
  - delen van diensten: HRM, administratie;
  - het gezamenlijk aanvragen van fondsen voor collectieve trajecten (denk bijvoorbeeld het gezamenlijk trainen van vrijwilligers);
  - het gezamenlijk aanvragen van subsidie ten behoeve van het opvangen van frictiekosten m.b.t. het omvormen van de organisatie van (basis)dagbesteding;
  - delen van expertise.

7.2 Ontwikkelopgaven 2015

Bovenstaande voornemens worden in 2015 verder opgepakt. Naast het uitwerken van financiële oplossingen wil het netwerk ook de organisatie en invulling van de (basis)dagbesteding door ontwikkelen. In het volgende overzicht staan de gezamenlijke ontwikkelopgaven van het netwerk Dagbesteding weergegeven.

Voorstel - Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015 en 2016

Ontwikkelopgaven	Opmerkingen	Wie (WG = werkgroep)
Screeningsinstrument: door ontwikkelen Easycare – Tos	Een lichte onafhankelijke screening ontwikkelen waardoor de juiste mensen op de juiste plek terecht instromen (regulier, ontmoeten, Basisdagbesteding of specialistische dagbesteding).	WG keten met SWT
Eenduidige communicatie	Naar zowel bestaande als nieuwe klanten, verwijzers, partners	WG communicatie
Vervoer	Vaststellen tarief en werkwijze toekenning van vergoeding voor vervoer.	WG financieel
Eigen bijdrage	Vaststellen hoogte en werkwijze eigen bijdrage.	WG financieel
Ketensamenwerking	Afspraken en procesbeschrijving verwijzing, toeleiding en doorstroom in de keten Ontmoeten – Dagbesteding	WG keten met partners uit Blok B
Samenwerking overige partners	Aansluiten bij SWT, stip huisarts, basisinfrastructuur welzijn, Wlz partijen.	WG keten met partners W4 en consortium
Spreiding en geografie voorzieningen	Afhankelijk van de mate van vergrijzing, per stadsdeel een ontmoeting en/of dagbestedingsvoorziening voor kwetsbare ouderen realiseren. Hierin wordt ook de samenwerking met andere sectoren opgezocht.	WG netwerk
Kwaliteit en monitoring	Inrichten rapportage en administratie systematiek	WG financieel met Gemeente
Inrichten van het netwerk Dagbesteding	Toetreden, overlegvorm, verdere integratie (organisatiestructuur)	WG netwerk
Stem van de doelgroep	Inregelen medezeggenschap, klachten, cliëntvertrouwenspersoon	WG klant met klantvertegenwoordigers
Informele zorg	Integreren van informele zorg in Basisdagbesteding	WG klant
Uitwerken van de "slimme combinaties"	Voornemens uitwerken in plan van aanpak, uitvoeren en monitoren	WG netwerk

Voorstel - Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015 en 2016

8. Financiële paragraaf

Het netwerk Dagbesteding heeft gezamenlijk inhoudelijke uitgangspunten en ontwikkelopgaven geformuleerd. Van een gezamenlijke budgetverantwoordelijkheid is echter nog geen sprake. Met gemeente Nijmegen is afgesproken dat voor komend jaar de organisaties uit het netwerk Dagbesteding individueel een subsidieovereenkomst afsluiten met de gemeente. Daarom is per organisatie afzonderlijk een begroting opgenomen in de bijlage. De begroting is gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- Het budget is gebaseerd op productiegegevens van de partijen uit het netwerk Dagbesteding met als peiljaar 2013.
- Het betreft een begroting voor het bedienen van de deelnemers die momenteel een geldige indicatie hebben en waarvoor de gemeente Nijmegen een zorgplicht heeft.
- Partijen zijn het eens over de wijze van berekenen van het budget: voor zowel PGB als ZIN aanbieders wordt eenzelfde tarief gehanteerd voor het product Dagbesteding inclusief vervoer (64,91 per dag).
- Partijen denken met elkaar mee over hoe elke partij de bezuinigingen kan doorvoeren in zijn of haar eigen organisatie.
- Er moet (financiële) ruimte zijn voor nieuwe projecten, zoals Pluk de Vruchten van TVN. TVN is onderdeel van het netwerk Dagbesteding.
- De daadwerkelijke mogelijkheden binnen het beschikbare budgettaire kader moeten in 2015 in beeld worden gebracht. Het netwerk Dagbesteding wil graag samen met de gemeente de voortgang monitoren.
- De partijen uit het netwerk Dagbesteding committeren zich met deze offerte aan de gezamenlijk geformuleerde ontwikkelopgaven.

Deze uitgangspunten hebben geresulteerd in de volgende gezamenlijke begroting:

	Budget 2013		Korting budget	Budget ZIN tarief -10%	Voor aantal klanten (peildatum medio 2014)
	Nijmeegse klanten	opmerkingen			
Swon	1.428.346		10%	1.285.511	225
OBG	250.826		10%	225.743	40
Betuweland	63.274		10%	56.947	10
Elele	429.780		43%	244.975	27
Zahet	212.354		10% – 40%	166.847	21
Subtotaal 1	2.384.580			1.980.023	323
Mundozorg	14.578	2 klanten		56.947	10
Multidag	53.504	6 klanten		129.106	15
Subtotaal 2	68.082			186.053	25
Subtotaal 1+2	2.452.662			2.166.076	348
TVN	102.420	nieuw project	10%	92.178	16
Subtotaal 3	102.420			92.178	16
Totaal (1+2+3)	2.555.082			2.258.254	364

Voorstel - Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015 en 2016

Uitleg budgetoverzicht

Het budget dat partijen in 2013 hebben gekregen voor hun dagbestedingsaanbod is omgerekend naar het budget dat is besteed aan sec Nijmeegse klanten (kolom Nijmeegse klanten). Vervolgens is per partij een korting op dit budget doorgevoerd, uitgaande van het ZIN – tarief minus 10%. Partijen hebben ingestemd om het weergegeven budget het aantal klanten te bedienen die momenteel gebruik maken van hun voorzieningen.

Voor de organisaties Mundo zorg en Multidag is op een andere wijze het benodigde budget berekend. Deze organisaties hadden namelijk in 2013 aanzienlijk minder klanten dan in 2014 (2 versus 10 en 6 versus 15). Beide partijen hebben een berekening gemaakt voor het minimum budget dat zij nodig hebben om dagbesteding aan te kunnen blijven bieden voor het opgeven aantal klanten.

TVN staat ook apart weergegeven in het overzicht omdat hun project 'Pluk de vruchten' pas medio 2014 van start is gegaan. Het betreft een nieuw project met 'nieuwe' klanten. Hierdoor kon geen doorberekening worden gemaakt op basis van het budget uit 2013 en het huidige aantal klanten. TVN heeft een berekening gemaakt op basis van het minimum budget dat nodig is om het project in 2015 voor minimaal 16 klanten open te stellen. Omdat gemeente Nijmegen heeft aangegeven ook ruimte te bieden voor kleine nieuwe initiatieven en omdat de partners uit het netwerk dit initiatief een aanvulling vinden op het huidige aanbod, is het project van TVN 'Pluk de Vruchten' wel opgenomen in het overzicht.

Gerealiseerde bezuiniging

Gezamenlijk hebben de partijen uit het netwerk Dagbesteding, inclusief TVN, de volgende bezuiniging gerealiseerd ten opzichte van het boekjaar 2013: € 296.828 hetgeen neerkomt op ongeveer 12%. Hierbij moet worden opgemerkt dat in totaal meer klanten worden bediend met minder budget (+11%). Daardoor ligt de daadwerkelijke bezuiniging hoger.

Bovendien is de verplichte loonkostenstijging conform CAO in 2014 en 2015 niet meegerekend. Deze stijging bedraagt circa 4%. De daadwerkelijke bezuiniging is daarom 12% + 11% + 4%. Dit komt per saldo op 27% bezuiniging ten opzichte van 2013.

Periode	Budget Nijmeegse klanten (incl. vervoer)	Afgegeven CIZ indicaties (in gemeente Nijmegen)
Boekjaar 2013 (excl TVN)	€ 2.452.662	285 (eind 2013)
Begroting 2015 (incl TVN)	€ 2.258.254	320 (medio 2014)
Vershil	€ 296.828 (-12%)	35 (+11%)

Het netwerk Dagbesteding geeft aan met het gevraagde budget 364 Nijmeegse ouderen te gaan bedienen in 2015.

Voorstel - Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015 en 2016

9. Slotwoord

De gemeente Nijmegen wil de zorg meer wijkgericht organiseren en meer samenhang creëren tussen bestaande lokale (welzijns)voorzieningen en zorgaanbod. In dit kader heeft de gemeente Nijmegen lokale aanbieders van dagbestedingsactiviteiten voor ouderen gevraagd om gezamenlijk een samenhangend en dekkend aanbod over de stad te ontwikkelen dat toegankelijk is voor alle ouderen met een lichte beperking. De partijen uit het netwerk Dagbesteding willen samen invulling geven aan deze opdracht. Zij zijn op zoek naar slimme combinaties om effectiever en efficiënter gebruik te maken van elkaars expertise en voorzieningen.

Financiële kaders zijn nog niet geheel uitgewerkt. Evenmin als de dienstverlening die voor de beschikbare budgetten daadwerkelijk geleverd kan worden voor bestaande als nieuwe klanten. Zeker is wel dat de partijen meer klanten moeten gaan bedienen met minder budget. De afgelopen periode heeft het netwerk Dagbesteding Ouderen al een aantal stappen gezet om enerzijds de ontwikkelopgave voor komend jaar in beeld te brengen en anderzijds mogelijkheden te verkennen voor verdere samenwerking. In 2015 wil het netwerk in samenwerking met de gemeente Nijmegen de mogelijkheden, maar ook de onmogelijkheden in beeld brengen.

Niemand weet precies wat de toekomst gaat brengen maar samen willen zij proberen dagbestedingsactiviteiten beschikbaar te houden voor sociaal kwetsbare ouderen. Onderhavige subsidieaanvraag is de eerste stap.

Voorstel - Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015 en 2016

Bijlage 1

Begroting 2015 per organisatie uit het netwerk Dagbesteding

(Betreft klanten met een geldige indicatie in 2014 - 2015)

Productnaam	Dagbesteding
Organisatie	Mundozorg
Productbeschrijving:	
Doel van de activiteit Dagbesteding:	
Mundozorg dagbesteding is een multiculturele dagbesteding heeft als doel de oudere zo lang mogelijk in zijn/haar vertrouwde omgeving te laten wonen door:	
<ul style="list-style-type: none"> • Het aanbieden van dagbesteding en begeleiding • Het ontmoeten van leeftijdsgenoten • Het in stand houden en /of vergroten van zelfredzaamheid door middel van het aanbieden van activiteiten • Het ontlasten van de mantelzorg	
Omschrijving doelgroep:	
De doelgroep bestaat uit ouderen met een lichte beperking (voorheen ondergebracht onder H531). Onze doelgroepen zijn multiculturele ouderen boven de 60 met lichte beperkingen. De dagbesteding is specifiek gericht op cliënten met multiculturele achtergronden.	
Aantal en prijs	
Aantal klanten: 10 klanten Gevraagd budget: € 56.947	
Ontwikkelingen 2014/2015	
Mundozorg wil in samenwerking met andere haar dienstverlening verbreden met meerdere specifieke diensten. Mundozorg vindt het belangrijk te participeren in diverse samenwerkingsverbanden om zodoende het zorgaanbod voor de regio Nijmegen te kunnen vergroten.	
Maatschappelijk resultaat	
Beoogde maatschappelijke resultaten: vergroten van eigenwaarde van de cliënt en de participatie in de samenleving.	

Voorstel - Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015 en 2016

Productnaam	Dagbesteding
Organisatie	Elele
Productbeschrijving:	
<p>Doel van de activiteit Dagbesteding:</p> <p>De dagbesteding van Thuiszorg Elele biedt een gevarieerd dagprogramma in eigen taal en cultuur, dat is afgestemd op de behoeften en wensen van haar cliënten, waarbij er aandacht is voor het stimuleren van de zelfredzaamheid, het bevorderen van de sociale contacten en het ontwikkelen van eigen vaardigheden.</p> <p>Dankzij de dagbesteding kunnen onze cliënten langer thuis blijven wonen en worden mantelzorgers ontlast. Bovendien wordt door deelname aan de dagactiviteiten vereenzaming en/of verwaarlozing tegengegaan.</p> <p>Omschrijving doelgroep:</p> <p>De doelgroep die thuiszorg Elele aanvankelijk beoogde te bereiken was voornamelijk de groep 'Turkse ouderen'. Inmiddels richt thuiszorg Elele zich tot alle allochtone zorgvragers. De doelgroep bestaat uit ouderen met lichte beperking (voorheen ondergebracht onder H531). Thuiszorg Elele is gespecialiseerd in het bieden van dagopvang aan allochtone ouderen, waarbij specifiek wordt gekeken naar de wensen en behoeften van onze zorgvragers.</p>	
Aantal en prijs	
<p>Aantal klanten: 27 klanten</p> <p>Gevraagd budget: € 244.975</p>	
Ontwikkelingen 2014/2015	
<p>In de afgelopen twee jaar zijn aanvragen van 57 zorgvragers door het CIZ afgewezen voor deelname aan dagbesteding. Het CIZ heeft deze zorgvragers verwezen naar de gemeentelijke voorzieningen. De gemeente is de instantie die deze zorgvragers de benodigde voorzieningen zou moeten treffen. Vooralsnog hebben deze zorgvragers helaas geen gebruik mogen maken van de gemeentelijke voorzieningen. Onze samenwerking met de gemeente strekt tot doel deze zorgvragers in 2015 te kunnen voorzien van de benodigde dagbesteding. Onze verwachting is dan ook dat deze 57, door het CIZ, afgewezen zorgvragers in 2015 mogen deelnemen aan dagbesteding in blok A. Naast de reeds 57 afwachende zorgvragers met lichte beperkingen verwacht thuiszorg Elele een jaarlijkse groei van 30%. Dit laatste is gebaseerd op de gemiddelde jaarlijkse groei van het cliëntenbestand van thuiszorg Elele.</p>	
Maatschappelijk resultaat	
<ul style="list-style-type: none"> - Het bereiken van zorgvragers die in een isolement leven; - Het aanbieden van zorg in eigen taal en cultuur waardoor zorgvragers vaker in aanraking komen met de buitenwereld; - Door het bovenstaande wordt de integratie van zorgvragers in de maatschappij gestimuleerd en de zelfredzaamheid bevorderd; - Door het opnemen van onze dagbesteding in het gemeentelijke netwerk creëert de gemeente een aanbod dat aansluit bij de behoefte en leefstijl van zorgvragers.; - Er wordt een constructieve bijdrage geleverd aan de ontwikkelingen in de zorg; - Door het bereiken van meer zorgvragers wordt het makkelijker problemen binnen deze groep sneller te signaleren/ constateren waardoor escalatie van de problemen wordt 	

Voorstel - Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015 en 2016

voorkomen of zelfs wordt opgelost;

- Zoals gezegd wordt de zelfredzaamheid gestimuleerd waardoor deze groep langer zelfstandig kan blijven wonen.

Voorstel - Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015 en 2016

Productnaam	Dagbesteding
Organisatie	Stichting Zahet
Productbeschrijving:	
Doel van de activiteit Dagbesteding: Het bieden van zinvolle daginvulling/dagbesteding aan multiculturele doelgroep waarbij de aandacht hoofdzakelijk gevestigd is op het cultuursensitiviteit bij het zorgaanbod.	
Omschrijving doelgroep: De doelgroep bestaat uit ouderen met enige (lichte) beperking.	
Aantal en prijs	
Aantal klanten: 21 klanten Gevraagd budget: € 166.847	
Ontwikkelingen 2014/2015	
Zahet maakt een groei door. Iedere jaar stijgt de productie met 35%. Wij verwachten dat dit in 2015 niet minder gaat worden ondanks allerlei veranderingen. Door de veranderingen kunnen er mensen buiten het aanbod vallen maar de naamsbekendheid en diversiteit in dienstenaanbod zal de groei stimuleren. De groei kan zelfs verdubbelen vanwege de bekendheid van Zahet, ook bij doorverwijzende Organisaties, en de samenwerking op vele gebieden met hen.	
Maatschappelijk resultaat	
Met het motto "uw zorg is onze zorg", biedt Zahet een ieder de toegankelijkheid en de mogelijkheid, met de ondersteuning die zij biedt, zich zelf te ontplooiën tot een minder afhankelijke individu, dat in de nabijheid van zijn eigen leefdomein, gewaardeerd, ook volgens de eigen cultuur, normen en waarden, verder de levenskwaliteit op een hoger niveau kan brengen.	

Voorstel - Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015 en 2016

Productnaam	Dagbesteding
Organisatie	Betuweland Zorg, Welzijn, Wonen locatie St Jozef Lent
Productbeschrijving:	
<p>Doel van de activiteit Dagbesteding:</p> <ul style="list-style-type: none"> • voorkomen of verminderen sociaal isolement van de oudere en verminderen van eenzaamheid • ontlasten en ondersteuning van mantelzorg • het in stand houden en/of bevorderen van vaardigheden zodat zelfredzaamheid behouden dan wel verbeterd wordt • eventueel overbrugging tot aan opname in een verzorgings- of verpleeghuis • door deelname aan de dagbesteding is de oudere langer in staat de regie over de thuissituatie te voeren en de zelfredzaamheid te behouden. Hierdoor kan hij, binnen zijn mogelijkheden, zinvol participeren in de samenleving. • het samenbrengen van oudere burgers voor sociaal contact kan vereenzaming en sociaal isolement voorkomen. <p>Door structuur aan te brengen in de week en hen te stimuleren en te motiveren tot meer zelfredzaamheid behoort het langer thuis blijven wonen tot de mogelijkheid. Activiteiten aanbieden voor het in stand houden of aanleren van nieuwe vaardigheden zoals geheugentraining, spelvormen, creatieve activiteiten, bak activiteiten, bewegingsactiviteiten die mede het doel hebben om gezamenlijk of individueel een plezierige en zinvolle tijdsinvulling te bieden.</p> <p>Omschrijving doelgroep:</p> <p>De doelgroep bestaat uit ouderen met ene lichte beperking (voorheen ondergebracht onder H531). Deze doelgroep zijn ouderen met een ziektebeelden zoals CVA, Parkinson, reuma e.d. met een begeleidingsbehoefte. Indien nodig wordt ADL-ondersteuning geboden. De ouderen hebben regelmatig cognitieve problemen en/of gedragsproblemen.</p> <p>Ook zijn er ouderen met ernstige beperkingen op visueel gebied of is er sprake van algehele achteruitgang op lichamelijk en geestelijk gebied met verlies van initiatief en contacten.</p>	
Aantal en prijs	
<p>Aantal klanten: 10 klanten</p> <p>Gevraagd budget: € 56.947</p>	
Ontwikkelingen 2014/2015	
<p>Betuweland biedt voor de oudere burger in de regio een levensbestendige keuze in zorg, diensten en wonen. Dit houdt in dat de oudere burger zelf de regie houdt en ondersteuning op maat kan verwachten. Levensbestendig wil zeggen dat de oudere burger in de eigen omgeving kan blijven wonen. Betuweland biedt met de dagbesteding mogelijkheden in de eigen omgeving van de oudere burger en ondersteunt op deze manier ook de mantelzorg. St Jozef wil het huis van de buurt zijn, met dagbesteding waarbij iedereen uit de wijk zich welkom voelt en geen drempels ervaart. Omdat mensen langer thuis zullen blijven wonen, zal er in de toekomst waarschijnlijk een grotere toeloop komen naar de activiteiten. Dit kan zijn de dagbesteding waarvoor deze offerte is, maar ook naar de inloop en ontmoetingsactiviteiten (Huis van de Buurt) die St Jozef biedt.</p>	

Voorstel - Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015 en 2016

Maatschappelijk resultaat

Beschrijf in korte zinnen welke maatschappelijke resultaten de organisatie met de Dagbesteding wil bereiken:

- Participeren in het netwerk dagbesteding en hiermee een aanbod creëren in de gemeente dat aansluit bij behoeften en leefstijl van de ouderen. Hiermee een constructieve bijdrage leveren aan de ontwikkelingen in de zorg.
- Samen werken met het sociale wijkteam en binnen hometeam Lent.
- Vroegtijdig problemen signaleren (sociaal isolement bijv.) waardoor escalatie kan worden voorkomen en ouderen langer zelfstandig kunnen blijven wonen.
- Laagdrempelig zijn, de oudere burger voelt zich welkom in Betuweland, het Huis van de Buurt. We staan open voor de oudere uit de wijk en bieden een aanbod dat aansluit bij de behoeften van de ouderen in de wijk.
- Door dagbesteding kan de ouderen deel uit blijven maken van de samenleving en hierin zo veel mogelijk zinvol participeren. Dit komt de leefbaarheid van een wijk ten goede.

Voorstel - Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015 en 2016

Productnaam	Dagbesteding
Organisatie	OBG
Productbeschrijving:	
<p>Doel van de activiteit Dagbesteding:</p> <p>Voor ouderen die zelfstandig wonen maar bij het doorbrengen van de dag behoefte hebben aan een vorm van begeleiding of ondersteuning waarbij keuze uit verschillende activiteiten vanzelfsprekend is. Gericht op hun eigen welbevinden, vertragen van achteruitgang en voorkomen en verminderen van het sociale isolement en anderzijds op het ontlasten van hun naasten. Dit doet OBG vanuit de visie dat behoud van zelfregie van de klant centraal staat, wat essentieel is voor het welbevinden van de mens. Meedoen aan activiteiten, aangesproken worden op je eigen niveau in een diversiteit van deelnemers in de groep in de eigen wijk.</p> <p>Omschrijving doelgroep:</p> <p>Ouderen met verminderde of geen sociale contacten, vergeetachtigheid, depressie, lichamelijke (somatische) klachten, psychogeriatrische problemen (bijv. dementie) en psychiatrische problemen.</p> <p>.</p>	
Aantal en prijs	
<p>Aantal klanten: 40 klanten</p> <p>Gevraagd budget: € 225.743</p>	
Ontwikkelingen 2014/2015	
<p>In 2013 had OBG 54 unieke klanten die gezamenlijk gebruik maakten van 11.000 dagdelen dagopvang. OBG offreert nu slechts 40 klanten omdat 14 klanten niet uit Nijmegen komen.</p> <p>Toenemende druk op de wachtlijst ontstaat door zorgtrajectbegeleiders die klanten met verschillende problematiek voordragen. Om die klanten tegemoet te komen is er uitbreiding in dagen (nu 6 dagen, 28 dagdelen per week en 3 groepen) en groepen gemaakt, bovenop de productieafspraken met het zorgkantoor. Populariteit bij verwijzers en klanten voor dagbesteding OBG neemt toe door het unieke concept en variatie. Aantal dagdelen per augustus 2014 is 28 met 121 bezoekers per week.</p>	
Maatschappelijk resultaat	
<p>Ouderen zo lang mogelijk thuis laten wonen, door een zinvolle dagbesteding aan te bieden, waarin aandacht is voor het behouden van vaardigheden, geheugentraining en de actualiteit van alle dag. Goed voor klanten, goed voor de mantelzorgers en partners die daardoor minder belast worden. Dit is de ervaring afgelopen jaren en dit zal zich doorzetten in de naaste toekomst. De directe samenwerking met partners zowel intra- als extramuraal waarbij het unieke van iedere dagbesteding (en bij intramuraal de dagbehandeling), waarbij een goede aansluiting gevonden kan worden bij de beleving van de klant, geeft een extra stimulans om het nog beter met elkaar en voor elkaar te gaan doen. Met andere woorden door samenwerking met de diverse aanbieders komen tot een nog beter product waar klanten profijt van zullen hebben.</p>	

Voorstel - Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015 en 2016

Productnaam	Dagbesteding
Organisatie	Swon het seniorennetwerk
Productbeschrijving:	
Doel van de activiteit Dagbesteding:	
<ul style="list-style-type: none"> Een dagstructuur met (sociale) activiteiten aanbieden in de (eigen) wijk, aangesloten op de behoeften van ouderen in kwetsbare situaties. Het ontlasten van de mantelzorgers. Uitsel naar zwaardere zorg. 	
Omschrijving doelgroep:	
<p>De doelgroep bestaat uit ouderen met een lichte beperking (voorheen ondergebracht onder H531), die niet meer voldoende in staat zijn om de eigen regie te kunnen voeren. Deze doelgroep is beperkt in hun mobiliteit buitenshuis en voelt zich belemmerd in hun sociale activiteiten. Deze kwetsbare ouderen hebben allemaal hulp nodig van mantelzorgers (naasten) en/of professionele zorgverleners (Dagbesteding, Thuiszorg en vaak GGZ). Voor deze (o.a. dementerende) deelnemers is de structuur en intensieve cultuursensitieve ondersteuning die de Dagbesteding biedt noodzakelijk. Dagbesteding biedt in samenwerking met Pro Persona ondersteuning aan mantelzorgers volgens het Implementatie Model Ontmoetingscentra.</p>	
Aantal en prijs	
<p>Aantal klanten: 225 klanten Gevraagd budget: € 1.285.511</p>	
Ontwikkelingen 2014/2015	
<p>Komende periode gaat Swon haar <u>interne keten</u> van het aanbod ontmoetingsactiviteiten, dagbesteding en informele zorg verder definiëren, expliciteren en integreren. Deze ontwikkeling zal worden afgestemd op de ontwikkelingen in het Netwerk dagbesteding, de W4 en in samenhang met andere ketenpartners.</p> <p>In 2014 is reeds gestart met diverse pilots om de keten ontmoeten – dagbesteding verder vorm te geven. Een voorbeeld is de Swon Suite in het Wijkatelier, waarbij nieuwe samenwerkingsvormen met andere organisaties en andere klantgroepen wordt verkend.</p> <p>Dagbestedingsvoorzieningen (maar ook ontmoetingsactiviteiten) worden meer geïntegreerd in de wijk. Deelnemers worden zo dicht mogelijk bij huis geplaatst, vrijwilligers worden geworven in de desbetreffende wijk en activiteiten worden afgestemd op partners en energie uit de wijk.</p> <p>Swon wil in de Basisdagbesteding onderdelen van ontmoeting en meer intensieve dagbesteding combineren en een keten vormen van lichte naar zwaardere vormen van (groeps)ondersteuning. Hiervoor zijn de volgende ontwikkelingen gaande:</p> <ul style="list-style-type: none"> Op de bestaande Dagbesteding locaties worden de groepen aangevuld met ouderen zonder indicatie die behoefte hebben aan structuur en ontmoeting. De deelnemers en vrijwilligers daarvoor worden in de betreffende wijk geworven. Daarnaast worden tenminste 3 pilots uitgevoerd waarin wordt geëxperimenteerd met een mix van doelgroepen en/of met samenwerking met andere zorgorganisaties. 	

Voorstel - Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015 en 2016

Pilot 1. Samenwerking met en mixen van deelnemers van andere zorgorganisaties

Pilot 2. Met mantelzorgers van migrantenouderen ontwikkelt Swon een ontmoetings- of dagbestedingsactiviteit in een wijk.

Pilot 3. Naar aanleiding van signalen van o.a. een huisarts en wijkverpleegkundigen ontwikkelt Swon een ontmoetings- of dagbestedingsactiviteit voor hoogopgeleide mannen.

- De omvorming van een gespecialiseerde voorziening naar een algemene voorziening vraagt in het jaar 2015 nog de nodige aandacht.
- De verbinding met de wijk uit zich in samenwerking met o.a. Kinderopvang en buurtcontacten. De verbindingen naar de wijk kunnen worden verder versterkt.
- Rol van de deelnemers/wijkbewoners wordt nader uitgewerkt.

Maatschappelijk resultaat

- Eigen kracht van kwetsbare ouderen versterkt waardoor ouderen in staat zijn de regie te behouden en daarvoor langer zelfstandig te functioneren in de eigen woonomgeving.
- Versterken draagkracht van mantelzorgers.
- Uitbreiding en versterking van de basisinfrastructuur Welzijn.

Voorstel - Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015 en 2016

Productnaam	Dagbesteding
Organisatie	TVN Zorgt
Productbeschrijving:	
<p>Doel van de activiteit Dagbesteding:</p> <p>Het bevorderen van geestelijke- en lichamelijke gezondheid en kwaliteit van leven van thuiswonende licht dementerende ouderen door het bieden van een dagbestedingsprogramma in- en rond een groentetuin.</p> <p>Subdoelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het voorkomen van sociale isolatie door • Het mogelijk maken en stimuleren van nieuwe sociale (ver)banden door vrijwilligers te verbinden aan deelnemers • Het mede mogelijk maken van langer behoud van zelfstandigheid en thuis wonen van deelnemers • Het ontlasten van mantelzorgers • Het monitoren, stimuleren en aanbieden van voldoende en gezonde voedselconsumptie en vochtinname. <p>Omschrijving doelgroep:</p> <p>De doelgroep bestaat uit ouderen met een lichte beperking (voorheen ondergebracht onder H531). De focus ligt op deelnemers die een beperking hebben die zich uit in geheugenproblemen of lichte dementie en wonen thuis. Nadrukkelijk is het project ook toegankelijk voor mensen met andersoortige beperkingen. Deelnemers hebben mogelijk mantelzorg die door deze vorm van dagbesteding ontlast wordt of empowered in draagkracht</p>	
Aantal en prijs	
<p>Aantal klanten: 16 klanten</p> <p>Gevraagd budget: € 92.178</p>	
Ontwikkelingen 2014/2015	
<p>In 2014 zijn er voor het eerst productieafspraken gemaakt met het Zorgkantoor over de inzet van deze dagbesteding; 4000 uur op jaarbasis. Het aantal uren is begroot op een inzet van dagbesteding voor een <u>gedeelte van het jaar</u> voor 2 dagen. In oktober 2014 gaat het project Pluk de Vruchten van start. Na een opstartperiode gaat de dagbesteding 8 dagdelen per week draaien (ma t/m donderdag) en is beschikbaar voor 10 deelnemers per dagdeel of dag. Gezien het feit dat het project in 2014 start zijn de doelcijfers een prognose. Deelnemers kunnen via ZIN of PGB gebruik maken van de dagbesteding. In de toekomst wordt een eigen bijdrage gevraagd voor de maaltijd.</p>	
Maatschappelijk resultaat	
<p>Pluk de Vruchten prikkelt de deelnemers tot het aangaan van activiteiten. Door het bezig zijn in de groentetuin en met voedsel willen we beweging en het eetpatroon bevorderen en daarmee gezondheid en welzijn. Daarbij willen we door de inzet van vrijwilligers en de verbinding met de buurt mogelijk maken dat de sociale netwerken van de deelnemers en mantelzorgers sterker worden. Een beoogd effect is dat door deelname aan Pluk de Vruchten kwetsbare ouderen langer thuis kunnen blijven wonen doordat hun welzijn</p>	

Voorstel - Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015 en 2016

bevordert wordt en mantelzorgers ontlast worden.

Voor vrijwilligers wil Pluk de Vruchten een zinvolle en mooie plek bieden door in- en rondom een groentetuin bezig te zijn met mensen die kwetsbaar zijn.

Mensen uit de wijk, en mantelzorgers in het bijzonder, komen twee maal per maand samen op de locatie van het project om door hen aangedragen thema's te bespreken met betrekking tot de zorg. Naar aanleiding hiervan kunnen activiteiten worden georganiseerd die relevant, interessant en verbindend zijn in de wijk.

Voorstel - Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015 en 2016

Productnaam	Dagbesteding
Organisatie	Multidag Nijmegen
Productbeschrijving:	
Doel van de activiteit Dagbesteding: Zinnvolle multiculturele dagbesteding voor ouderen met een cultuursensitief zorgaanbod.	
Omschrijving doelgroep: De doelgroep bestaat uit ouderen met een lichte beperking (voorheen ondergebracht onder H531).	
Aantal en prijs	
Aantal klanten: 15 klanten Gevraagd budget: € 129.106	
Ontwikkelingen 2014/2015	
Multidag verwacht in 2015 een aanzienlijke cliëntengroei omdat de vraag van de multiculturele zorgbehoevenden in verhouding groter wordt. Deze ontwikkeling wordt door verschillende onderzoeken onderschreven:	
Cultuursensitieve zorg vraagt doorbreken oud systeem http://www.skijpr.nl/blogs/id2035-cultuursensitieve-zorg-vraagt-doorbreken-oud-systeem.html	
Kwaliteit van leven bij migranten in de ouderenzorg http://www.nationaalprogrammaouderenzorg.nl/fileadmin/www.npoz.nl/documenten/persberichten/Rapport-zorg-oudere-migranten.pdf	
Cultuursensitieve Professionals http://blog.han.nl/wmowerkplaatsnijmegen/files/2013/03/Cultuursensitieve-professionals-in-zorg-en-welzijn-online-versie-2013.pdf	
Maatschappelijk resultaat	
Beschrijf in korte zinnen welke maatschappelijke resultaten de organisatie met de Dagbesteding wil bereiken: een gelukkig zorgbehoevende die zo lang als mogelijk in de eigen omgeving, leefgewoontes en culturele beleving, oud mag worden.	

Voorstel - Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015 en 2016

Bijlage 2

Locaties dagbesteding netwerk Dagbesteding medio 2014

Aanbieder	Adres	Specifiek
TVN Zorgt	Grifdijk Noord 11, Lent (Noord)	Landelijk
Mundozorg	Couwenbergstraat 22 6535 RZ Nijmegen = o.v.b. (Hatert)	Cultuursensitief
Elele	Daltonstraat 27A, 6533 LJ Nijmegen (B)	Cultuursensitief (grootste groep betreft Turkse ouderen)
Multidag	Kerkenbos 1226; 6546 BE Nijmegen (Lindholt) Zwanenstraat 1a 6545 AX Nijmegen (Lindholt, in ontwikkeling gericht op ontmoeten)	Cultuursensitief
Zahet	Op zoek naar locatie in Nijmegen: mogelijk Wolfskuil	Cultuursensitief
OBG (3 groepen op zelfde locatie)	Prof. Cornelissenstraat 2, 6524 PJ Nijmegen (Oost)	Indicatie pg/som
Betuweland	Lentse Schoolstraat 29, 6663 CP Lent (Noord)	Indicatie pg/som
Swon	Graafseweg 105 (Oost) Dominicanenstraat 73 (Oost) Symfoniestraat 204 (Neerbosch Oost) Malvert 50-02 (Dukenburg) Kanunnik van Kekenstraat 2 (Brakkenstein)	Indicatie som indicatie pg indicatie som indicatie pg/som indicatie som

Voorstel - Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015 en 2016

Dagbesteding voor ouderen in Nijmegen Wat verandert er voor u vanaf januari 2015?

Maakt u of degene voor wie u zorgt gebruik van dagopvang of dagbesteding voor ouderen?
Of heeft u binnenkort een vorm van dagbesteding nodig?
Dan leest u hier wat er verandert vanaf januari 2015.

Van AWBZ naar Wmo

Tot nu toe werd dagbesteding voor thuiswonende ouderen landelijk geregeld en betaald vanuit de AWBZ (Algemene Wet Bijzonder Ziektekosten). Vanaf januari 2015 valt dagbesteding voor ouderen onder de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en wordt de gemeente hiervoor verantwoordelijk.

De gemeente Nijmegen wil de zorg meer in de wijk – dus dichterbij huis – organiseren en meer samenhang creëren tussen bestaande voorzieningen en aanbieders van dagopvang. Verschillende aanbieders van dagopvang voor ouderen in Nijmegen hebben zich daarom verenigd in het Netwerk Dagbesteding Ouderen. Het netwerk bestaat uit:

Wat verandert er voor u?

Als u momenteel een indicatie heeft voor dagopvang, behoudt u in 2015 voorlopig de begeleiding waarvan u nu gebruik maakt. Maar of uw zorgaanbieder de dagopvang in 2015 in dezelfde vorm of door dezelfde persoon kan blijven bieden, is nu nog niet duidelijk omdat er ook bezuinigd moet worden. Als er voor u iets gaat veranderen, dan bespreekt uw zorgaanbieder dit persoonlijk met u in de loop van 2015.

Hieronder de belangrijkste feiten voor u op een rij.

➔ U heeft al dagbesteding of dagopvang (informatie voor huidige deelnemers)

- **Overgangsrecht**
Heeft u een AWBZ-indicatie voor dagbesteding die op 1 januari 2015 nog geldig is? In dat geval geldt het 'overgangsrecht' voor u. Tijdens het overgangsrecht houdt u recht op zorg. De duur van het overgangsrecht is afhankelijk van de looptijd van uw indicatie, maar loopt tot uiterlijk 1 januari 2016. Als uw indicatie afloopt, bespreekt uw dagopvang-organisatie dit met u. Vervolgens kijkt deze samen met u naar de mogelijkheden die er voor u zijn.
- **Als u niet in Nijmegen woont**
Zorgaanbieders krijgen geen middelen meer voor klanten van buiten de gemeente Nijmegen die deelnemen aan Nijmeegse dagactiviteiten. Woont u buiten Nijmegen, dan zal uw zorgaanbieder met u in gesprek gaan om te kijken naar een passende oplossing en andere financieringsmogelijkheden.
- **Eigen aanbieder voor dagbesteding behouden**
U kunt gebruik blijven maken van uw huidige dagopvang, op voorwaarde dat de gemeente Nijmegen een overeenkomst heeft gesloten met deze aanbieder. Begin december bepaalt de gemeente definitief met wie zij een overeenkomst aangaat. De gemeente Nijmegen streeft ernaar om met alle huidige aanbieders van dagbesteding voor ouderen, die deelnemen aan het netwerk, een contract te sluiten. Zit uw zorgaanbieder daar niet bij, dan behoort een andere zorgleverancier of dagbestedingslocatie tot de mogelijkheden. >>>

Voorstel - Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015 en 2016

- **Eigen bijdrage**

In 2014 betaalde u al een eigen bijdrage voor dagbesteding. Tijdens de overgangsperiode (dus tot uiterlijk 1 januari 2016) blijft u die eigen bijdrage betalen. Deze wordt geïnd door het CAK (het landelijk Centraal Administratie Kantoor). Vanaf het moment dat uw indicatie afloopt of uiterlijk vanaf 2016 zal uw zorgaanbieder de eigen bijdrage innen voor dagbesteding.

- **PGB (Persoonsgebonden budget)**

Heeft u op 31 december 2014 een Persoonsgebonden budget (PGB)? Dan kunt u dat inzetten voor dagbesteding zolang uw overgangsrecht duurt. U krijgt het PGB niet meer op uw eigen rekening gestort, maar de Sociale Verzekeringsbank regelt de betalingen. Als uw indicatie afloopt, kunt u het PGB niet meer inzetten voor dagbesteding. Uw zorgaanbieder gaat in 2015 met u in gesprek over het omzetten van het PGB in deelname aan dagopvang waar geen indicatie voor nodig is. U betaalt in dat geval de eigen bijdrage rechtstreeks aan de zorgaanbieder, waarbij rekening wordt gehouden met uw inkomen.

- **Vervoer**

Voor wie dit nodig is, blijft vervoer van en naar de dagbestedingslocatie beschikbaar.

➔ **U heeft nog geen dagbesteding of dagopvang (informatie voor nieuwe deelnemers)**

- **Dichtbij huis**

Het streven is dat mensen zo dicht mogelijk bij huis (in eigen wijk) gebruik maken van dagbesteding. Zorgaanbieders gaan daarom inzichtelijk maken in welke wijk welke dagbestedingsactiviteiten worden aangeboden.

- **Geen CIZ-indicatie meer nodig**

Basisdagbesteding wordt een algemene voorziening. Dit betekent dat geen CIZ-indicatie meer nodig is. U gaat met een medewerker van een Sociaal wijkteam of een zorgaanbieder van dagopvang in gesprek over de mogelijkheden en een passend aanbod.

- **Eigen bijdrage**

Nieuwe klanten betalen vanaf januari 2015 een eigen bijdrage aan hun aanbieder van dagbesteding. Hierbij wordt rekening gehouden met uw financiële draagkracht.

- **Vervoer**

Voor wie dit nodig is, blijft vervoer van en naar de dagbestedingslocatie beschikbaar.

Heeft u nog vragen?

U vindt meer informatie via onderstaande kanalen:

- De website van de gemeente: www.nijmegen.nl/veranderingenzorg.
- Beschikt u niet over internet, of vindt u op de gemeentesite niet het antwoord op uw vraag? Stel uw vraag dan aan uw begeleider Dagopvang.
- Als uw begeleider u niet verder kan helpen, kan zij of kunt u zelf terecht bij de Stip Informatie- & Advieslijn:
e-mail info@stipnijmegen.nl
telefoon 088 – 0011 300.
Medewerkers van de Stip Informatie- & Advieslijn zoeken naar een antwoord en schakelen daarvoor zo nodig deskundigen in.

Andere moedertaal?

Voor uitleg in uw moedertaal verwijzen wij u naar één van de multiculturele organisaties uit het Netwerk Dagbesteding Ouderen*.

>>>

Voorstel - Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015 en 2016

Inloopavonden in uw stadsdeel

Stips, Sociale Wijkteams en de gemeente organiseren ook inloopavonden in uw stadsdeel, waar u uw vraag kunt stellen aan deskundigen. De tijden en locaties vindt u op bovengenoemde gemeente-website en in huis-aan-huisblad De Brug.

- *maandag 24 november:* *Nijmegen-Noord en Lindenholt*
- *dinsdag 25 november:* *Nijmegen-Midden en Nieuw-West*
- *maandag 8 december:* *Hatert, Nijmegen-Zuid en Oud-West*
- *dinsdag 9 december:* *Dukenburg*
- *donderdag 11 december:* *Nijmegen-Oost en Centrum*

***Netwerk Dagbesteding Ouderen:**

- www.betuweland.com
- www.thuiszorgelele.nl
- www.multidag.org
- www.mundozorg.nl
- www.obg.nu
- www.swon.nl
- www.tvnzorgt.nl
- www.zahet.nl

Voorstel - Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015 en 2016

Afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling

Het bestuur van
Swon, het seniorennetwerk
De Ruyterstraat 246
6512 GG NIJMEGEN

Korte Nieuwstraat 6
6511 PP Nijmegen
Telefoon 14 024
Telefax (024) 329 29 81
E-mail gemeente@nijmegen.nl

Postadres
Postbus 9105
6500 HG Nijmegen

Verzenddatum

Ons kenmerk
MO30/LT
2015.0248

Contactpersoon
mw. C. ten Den

Onderwerp
Beschikking verlening en bevoorschotting
budgetsubsidie basisdagbesteding ouderen
2015 en 2016

Datum uw brief

Doorkiesnummer
024-3299226

Bijlage(n): -

Geacht bestuur,

Op 03-11-2014 heeft u een subsidieaanvraag ingediend voor de basisdagbesteding ouderen in 2015 en 2016.

Hierbij deel ik u namens het college van burgemeester en wethouders mede dat de raad van de gemeente Nijmegen op [DATUM BESLUIT] besloten heeft u deze subsidie te verlenen.

Het subsidiebedrag voor uw instelling voor 2015 is bepaald op € 1.285.511,00.

Het totale subsidiebedrag voor het Netwerk Dagbesteding Ouderen Nijmegen voor 2015 bedraagt € 2.258.254, bestaande uit € 1.946.482 voor het continueren van de dagbesteding van de huidige deelnemers en € 311.773 voor de gezamenlijke ontwikkelopgaven.

De budgetsubsidie voor 2016 van in totaal € 1.946.482 wordt op basis van het ontwikkelplan 2016 verdeeld over de partners van het netwerk Dagbesteding Ouderen Nijmegen, onder voorbehoud van vaststelling van de stadsbegroting 2016-2019, de beschikbare rijksmiddelen 2016 en de evaluatie van vraag en aanbod gedurende 2015.

Subsidiegrondslag

Op deze subsidietoekenning is de Nijmeegse Kaderverordening Subsidieverstrekking (2011) en het Uitvoeringsvoorschrift subsidies Directie Inwoners gemeente Nijmegen 2011¹ van toepassing.

Bij deze subsidietoekenning gaat het om een budgetsubsidie.

Doel subsidie

Het ontwikkelen van een samenhangend, algemeen toegankelijk en dekkend aanbod van dagbestedingsactiviteiten over de stad voor alle Nijmeegse ouderen met een lichte beperking.

¹ U kunt deze verordeningen vinden op www.nijmegen.nl
20150248-7swon

Voorstel - Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015 en 2016

Gemeente Nijmegen
Afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling

Vervolgvel
1

Activiteiten

De subsidie is bestemd voor de volgende activiteiten:

- Het aanbieden van dagbestedingsactiviteiten.
- Het opstellen van een gezamenlijk ontwikkelplan met uw partners van het netwerk Dagbesteding Ouderen Nijmegen, met een analyse van vraag en aanbod ten behoeve van de subsidieverdeling 2016.

Te leveren prestaties

De volgende afspraken zijn gemaakt met betrekking tot de te leveren prestaties:

- Dagbestedingsactiviteiten voor minimaal 225 Nijmeegse cliënten in 2015, waarmee wordt voldaan aan de zorgplicht 2015 op basis van de Wmo.
- De dagbestedingsactiviteiten vinden plaats in de gemeente Nijmegen.

Ontwikkelplan

Door de korte tijdspanne tussen subsidiebestek en offerte in 2014, is het product basisdagbesteding en de beoogde klantgroep nog in beperkte mate uitgewerkt. U dient 2015 te gebruiken voor nader onderzoek en planvorming voor de ombouw- en vernieuwingsopdracht. Onder meer:

- In beeld brengen huidige doelgroep: waar horen mensen thuis blok A of B?
- Definieren van het product 'Basisdagbesteding' in relatie tot de andere producten in de keten Ontmoeting – Dagbesteding.
- Inzicht krijgen in de (groei in) vraag voor de verschillende onderdelen van de keten.
- In beeld brengen van de investeringsopgave om de ontwikkellijn te kunnen realiseren.

Op basis van de nadere planvorming in 2015 dient het netwerk Dagbesteding Ouderen Nijmegen een onderbouwde subsidieaanvraag voor 2016 in.

PGB

2015 is een overgangsjaar waarin voor de bestaande cliënten voor de duur van de indicatie de mogelijkheid bestaat de ondersteuning op PGB-basis te blijven ontvangen. Hiervoor geldt dat de PGB-declaraties in mindering worden gebracht op de subsidie en dat er in 2015 aan uw organisatie niet meer wordt betaald (PGB en/of subsidie) dan het verleende subsidiebedrag in deze beschikking.

Registratie en verantwoording

In 2015 maken het netwerk Dagbesteding Ouderen Nijmegen en de gemeente Nijmegen nadere afspraken over registratie en verantwoording voor de basisdagbesteding ouderen als algemene voorziening. Uitgangspunt is de administratieve- en verantwoordingslast die gold onder de AWBZ aanzienlijk te verminderen.

Om inzicht te krijgen in de ontwikkeling van de klantgroep basisdagbesteding en ten behoeve van de uiteindelijke verantwoording van de subsidie worden in het eerste kwartaal voornamelijk de volgende zaken per klant in beeld gebracht: geboortedatum, woonplaats/gemeente, afname aantal dagdelen, afname van aantal dagen vervoer, start en einddatum van de basisdagbesteding, einddatum indicatie. In het tweede kwartaal worden de monitoritems geëvalueerd en eventueel bijgesteld.

Verplichtingen

Meldingsplicht

Op het moment dat duidelijk is dat de activiteiten waarvoor de subsidie is verstrekt niet of niet helemaal zullen worden uitgevoerd, meldt u dat zo spoedig mogelijk. Dit doet u ook wanneer niet of niet geheel aan de subsidieverplichtingen zal worden voldaan.

Voorstel - Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015 en 2016

Gemeente Nijmegen
Afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling

Vervolgvel
2

Tussentijdse verantwoording

Vóór 1 september 2015 moet u een tussentijdse rapportage aanleveren over de voortgang van de activiteiten en de realisatie van de prestaties in de eerste zes maanden van het jaar. Hiernaast moet er een prognose worden afgegeven voor de tweede zes maanden. Indien op een eerder tijdstip blijkt dat de gevraagde prestaties niet gehaald worden, dient u dit eerder te rapporteren.

Opgave prestaties

Uiterlijk vóór 15 januari 2016 moet u een korte opgaaf van de verrichte prestaties overleggen.

Tussentijdse rapportage

Vóór 1 september 2016 moet u een tussentijds rapportage aanleveren over de voortgang van de activiteiten en de realisatie van de prestaties in de eerste zes maanden van het jaar. Hiernaast moet er een prognose worden afgegeven voor de tweede zes maanden. Indien op een eerder tijdstip blijkt dat de gevraagde prestaties niet gehaald worden, dient u dit eerder te rapporteren.

Verantwoording

Vóór 1 juni 2017 moet u een verantwoording over de gehele subsidieperiode indienen. Aan de hand van deze verantwoording wordt de verleende subsidie definitief vastgesteld. Deze verantwoording moet bestaan uit:

- een verslag van de over de gehele subsidieperiode gerealiseerde activiteiten (een beschrijving van de gevolgde werkwijze en het verkregen resultaat);
- een financiële eindverantwoording over de besteding van de subsidiegelden in de gehele subsidieperiode;
- een jaarrekening over het laatste subsidiejaar, die minimaal bestaat uit een staat van baten en lasten, een balans en een toelichting.

De verantwoordingsstukken moeten door het bestuur ondertekend worden.

Ik verzoek u om binnen de verantwoording met betrekking tot de gerealiseerde activiteiten expliciet in te gaan op de te leveren prestaties zoals ze in deze beschikking zijn opgenomen.

Controleverklaring

Omdat u in 2015 [en volgende jaren per jaar] een totale subsidie van de gemeente Nijmegen heeft ontvangen van meer dan € 100.000,00 moet er een controleverklaring bij de meerjarige financiële verantwoording worden gevoegd. De accountant dient zijn werkzaamheden zodanig in te richten dat hij een oordeel kan geven over:

1. De naleving van de Nijmeegse Kaderverordening Subsidieverstreking (2011) en het Uitvoeringsvoorschrift subsidies Directie Inwoners gemeente Nijmegen 2011;
2. De naleving van de in de subsidiebeschikking opgenomen nadere voorschriften en aanwijzingen;
3. De rechtmatige besteding van de in de financiële eindverantwoording opgenomen bedragen.

Voor inhoudelijke vragen kunt u contact opnemen met de beleidsadviseur, mw. C. ten Den, telefoon 024-3299226, afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling.

Voorstel - Subsidieverlening Basisdagbesteding ouderen 2015 en 2016

Gemeente Nijmegen
Afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling

Vervolgvel
3

Voorschotten

De betaling van de voorschotten van de subsidie is als volgt gepland:

Het betaalschema wordt na besluitvorming gevuld	
---	--

Het subsidiebedrag wordt conform bovenstaand schema overgemaakt op rekeningnummer ..... , onder vermelding van nr. 2015.0248.

Als u vragen heeft over de betaling van de voorschotten van de subsidie kunt u contact opnemen met de medewerker Subsidies, mw. L. Thielen, telefoon 024-3292314, bureau Subsidies.

Overschotten, tekorten en reservevorming

Bij overschotten, tekorten en reservevorming, die verband houden met het gemeentelijk subsidiedeel, geldt het volgende.

Exploitatieoverschotten en -tekorten komen voor rekening van uw instelling. Ten aanzien van deze overschotten en tekorten wordt er van uitgegaan dat die worden toegevoegd dan wel onttrokken aan de algemene (egalisatie)reserve. Wanneer het totale eigen vermogen hoger is dan € 5.000,00 dan mag het meerdere niet meer bedragen dan 10% van de omzet. Indien de reserve een grotere omvang heeft, dan wordt deze omvang bij de vaststelling van de subsidie mee in overweging genomen.

Bezwaar

Als u het niet eens bent met deze besluiten kunt u binnen zes weken, te rekenen vanaf de dag na die waarop deze beschikking is bekendgemaakt, een bezwaarschrift indienen bij het college van burgemeester en wethouders, Postbus 9105, 6500 HG Nijmegen

Het bezwaarschrift moet op grond van artikel 6:5 van de Algemene wet Bestuursrecht zijn ondertekend en dient ten minste te bevatten:

- uw naam en adres;
- de datum waarop u uw bezwaarschrift hebt geschreven;
- een omschrijving van het besluit waar uw bezwaar zich tegen richt of een kopie van dit besluit;
- de gronden waarop uw bezwaar berust.

Namens het college van burgemeester en wethouders van Nijmegen,

D.G.G. Leenders
Programmamanager Zorg en Welzijn

Brief aan de raad - Toelichting Stand van zaken diverse onderwerpen Zorg

Burgerronde

Toelichting Stand van zaken diverse onderwerpen Zorg

Van:	College van B&W
Doel:	Informereren
Toelichting:	Tijdens deze burgerronde wordt wethouder Frings in de gelegenheid gesteld om de raad over een aantal onderwerpen bij te praten over de stand van zaken. De informatie zal betrekking hebben op onder meer PGB, herindicaties, eigen bijdrage, beschermd wonen en de voortgang van de contractering wmo en jeugdhulp 2016.

Brief aan de raad - Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid

Toelichting over de behandeling van:

Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid

Van:	College van B&W d.d. 22 september 2015		
Doel:	Opinievorming		
Toelichting:	<p>Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid</p> <p>Bij brief van 12 mei jl. inzake "Uitvoering motie "Zet de Vrijwilligerscentrale centraal" is aangekondigd dat de nieuwe beleidsnotitie vrijwilligerswerk na de zomer aan de raad zou worden voorgelegd. Inmiddels is er een onderzoek uitgevoerd naar het bestaande vrijwilligerswerkbeleid in Nijmegen en over de uitkomsten van dat onderzoek is de raad op 9 september jl. tijdens de burgerronde geïnformeerd.</p> <p>Bijgevoegde uitgangspuntennotitie wordt gebruikt als onderlegger bij de gesprekken met de raad en de partijen in het veld. In deze notitie geeft het college aan de nadruk in het nieuwe vrijwilligerswerkbeleid te willen leggen op de volgende uitgangspunten:</p> <ul style="list-style-type: none"> * <i>Generiek versus sectoraal beleid</i> * <i>Waardering vrijwilligers</i> * <i>Maatwerk</i> * <i>Domein Zorg en Domein Sport</i> * <i>Minder regels en procedures.</i> <p>Tijdens de kamerronde kunt u met elkaar van gedachten wisselen over de inhoud en de richting van de notitie.</p> <p>Het college streeft er naar om in november dit jaar de nieuwe nota Vrijwilligersbeleid aan te bieden.</p>		
Naam steller: E-mail steller:	Lisette Mennen lmennen@nijmegen.nl	Tel. steller:	024 329 2754
Bijlagen:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Raadsbrief 'Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid' d.d. 22 september 2015 2. Bijlage: Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid 3. Bijlage: Onderzoeksverslag vrijwilligerswerk in Nijmegen		

Brief aan de raad - Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid

Maatschappelijke Ontwikkeling
Beleidsontwikkeling

Ingekomen stuk D9 PA 21 oktober 2015

GEMEENTE

Korte Nieuwstraat 6
6511 PP Nijmegen
Telefoon 14024
Telefax (024) 323 59 92
E-mail gemeente@nijmegen.nl

Aan de Gemeenteraad van Nijmegen

Postbus 9105
6500 HG Nijmegen

Datum
22 september 2015

Ons kenmerk
MO10/15.0009303

Contactpersoon
Lisette Mennen

Onderwerp
Uitgangspunten Vrijwilligerswerkbeleid

Datum uw brief
-

Doorkiesnummer
(024) 3292754

Geachte leden van de Raad,

Nijmegen heeft een Vrijwilligersbeleidsnota 2012-2016 "Meekantelen". Daarnaast is het 'Beleidskader Wmo & Jeugd 2015-2018' van toepassing, waarin het beleid Informele ondersteuning opgenomen is. In de brief d.d. 12 mei jl. hebben we toegezegd dat de nieuwe beleidsnotitie Vrijwilligerswerk na de zomer aan uw Raad wordt voorgelegd. Nu de transities binnen het domein Sociaal daadwerkelijk vorm krijgen, is het belangrijk het Vrijwilligerswerkbeleid opnieuw tegen het licht te houden: zitten we op de goede weg, welke aanpassingen en aanscherpingen zijn nodig? Welke ontwikkelingen zijn er geweest en verwachten we nog. Hoe ontwikkelt het vrijwilligerswerk en de vrijwilliger zich? En hoe kunnen we daar het beste op in spelen?

Ter voorbereiding hierop is in het voorjaar 2015 een studente Bestuurskunde gestart met een afstudeeronderzoek omtrent het bestaande Vrijwilligerswerkbeleid. Op 9 september jl. is aan uw Raad een presentatie van de onderzoeksresultaten gegeven en zijn daarbij ook enkele beleidsmatige dilemma's benoemd. Mede op basis van de onderzoeksresultaten hebben we een aantal uitgangspunten geformuleerd en in bijgevoegde notitie verwoord. Graag bieden wij deze uitgangspuntennotitie ter bespreking in een Raadskamer aan.

Na deze bespreking leggen we deze notitie ook aan verschillende gremia in de stad om input te krijgen voor de nieuwe nota Vrijwilligerswerkbeleid. Daarnaast voeren we ook een Facebook campagne met het doel om met veel Nijmeegse inwoners hierover in gesprek te gaan.

Ons streven is de nieuwe nota Vrijwilligersbeleid in november 2015 ter besluitvorming aan uw Raad aan te bieden.

Hoogachtend,
College van Burgemeester en Wethouders van Nijmegen,

De Burgemeester, De Gemeentesecretaris,

drs. H.M.F. Bruls drs. B. van der Ploeg

www.nijmegen.nl

Brief aan de raad - Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid

Uitgangspuntennotitie vrijwilligerswerk

Inleiding

Een terugtrekkende overheid. Ingrijpende bezuinigingen op de professionele ondersteuning en begeleiding van mensen met een zorgvraag. Appelleren aan de eigen verantwoordelijkheid van burgers. Het uitgangspunt dat mensen in de eerste plaats zichzelf moeten helpen, vervolgens elkaar en als dat allemaal niet voldoende is dan biedt de gemeente een vangnet. Geen standaard-oplossingen maar maatwerk in de wijk.

Je hoeft niet lang na te denken om te concluderen dat het vrijwilligerswerk mee gaat kantelen met de ontwikkelingen in het sociale domein, zoals 'Welzijn Nieuwe Stijl' en de overheveling van AWBZ-taken en jeugdzorg. De gemeente wil de sociale kwaliteit van de samenleving op peil te houden. Dat vraagt om een nieuwe manier van denken en doen vanuit de burger als vrijwilliger en om een vernieuwde kijk op vrijwilligerswerk vanuit instellingen en overheid. Vast staat dat we niet kunnen zonder vrijwilligers.

Meegaan in de Kanteling houdt in dat burgers worden geactiveerd om zelf oplossingen te zoeken voor hun ondersteuningsvraag. En vrijwilligers gaan in dit verband een grotere rol spelen. Vanuit een vernieuwde visie op vrijwillige inzet komen we tot doelstellingen en vervolgens tot maatregelen om het vrijwilligerswerk te stimuleren en te versterken.

In deze uitgangspuntennotitie worden enkele uitgangspunten genoemd voor de nieuwe beleidsnota omtrent vrijwilligerswerk.

Vrijwilliger

Gemiddeld wordt in Nederland vier uur per week aan vrijwilligerswerk besteedt, maar de meeste vrijwilligers doen hun vrijwilligerswerk in minder dan één uur per week (CBS, 2015). De meeste vrijwilligers zetten zich in voor sportverenigingen, scholen, levensbeschouwelijke organisaties en in de verzorging en verpleging.

De trouwe, klassieke vrijwilliger die jaren lang zich vele uren inzet voor de vereniging, bijvoorbeeld een sportvereniging, is aan het verdwijnen. De 'nieuwe' vrijwilliger wil zich wel inzetten, maar kiest bewust voor afgebakende specifieke taken en voor een beperkt aantal uren 'inzet onder voorwaarden'. Daarnaast zijn veel burgers als vrijwillig actief bij initiatieven in de buurt/ wijk.

Vrijwilligerswerk in Nijmegen

Een groot percentage, 53% van de Nijmegenaren, is actief als vrijwilliger (CBS, 2015). Het gemiddelde ligt landelijk op 49% procent (CBS, 2015). Daarmee doet Nijmegen het landelijk gezien goed. In de Burgerpeiling 2013 komt informatie naar voren over de 'Nijmeegse' vrijwilliger. Een derde van de respondenten geeft aan vrijwilligerswerk te doen in een organisatie: 4% dagelijks, 12% een keer of vaker per week, bijna 10% een keer per maand of vaker en 8% minder dan één keer per maand. Daaronder zijn veel ouderen en mensen die zelf ook hulp nodig hebben. Ook in de GGD monitor is gevraagd of men vrijwilligerswerk doet; 26% antwoordde hier positief op.

In de Burgerpeiling 2013 is ook gevraagd of men overige hulp verleende aan mensen buiten het eigen huishouden of gezin. Het kan dan bijvoorbeeld gaan om oppassen op kinderen, hulp vanwege problemen, of hulp bij de administratie of praktische zaken. Het verlenen van deze hulp aan familie, kennissen of burens doet zo'n 29%: 8% eenmaal of vaker per week, 10% minstens eenmaal per maand en 10% minder dan eenmaal per maand.

Er is ook gevraagd of men zich inzet voor de buurt. Dit blijkt voor 21% te gelden. Het betreft het organiseren van feesten en activiteiten (8%), het schoonhouden van de buurt (9%), groenonderhoud (3%) of het onder de aandacht brengen van buurt- of verbeterpunten (5%).

Hoewel Nijmegen relatief veel vrijwilligers kent, lijkt er toch nog wel enige groei mogelijk. Op de vraag "Zou u buiten uw werk (meer) tijd willen gaan besteden aan vrijwilligerswerk, het helpen van mensen buiten uw huishouden/gezin of inzet voor uw buurt?" reageert iets minder dan 7% positief, 35% zegt misschien, 58% nee. (Uit: Stads- en wijkmonitor 2014)

Hoe ondersteunen we vrijwilligerswerk op dit moment?

In de begroting van het programma Zorg en Welzijn zijn bij het deelproduct 'Vrijwilligersbeleid' drie posten opgenomen:

1. subsidie Vrijwilligerscentrale: voor de basisfuncties
  1. bij elkaar brengen van vraag en aanbod
  2. organisaties ondersteunen bij de inzet van vrijwilligers
2. vrijwilligersverzekering
3. lokaal compliment

Brief aan de raad - Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid

In de begroting van het programma Vastgoed, Sport en Accommodaties 2016 is opgenomen:

“Wij continueren de ondersteuning van sportverenigingen door de inzet van combinatiefunctionarissen. Hierbij zullen wij de ontmoeting, samenwerking en kennisuitwisseling tussen sportverenigingen stimuleren, alsmede de ontwikkeling van verenigingen als ‘Open Clubs’. Wij blijven de combinatiefunctionarissen inzetten voor de verdere versterking van de sportverenigingen.”

Dit gegeven zou kunnen suggereren dat onze ondersteuning van vrijwilligers beperkt is tot twee deelproducten. Niets is minder waar. Er bestaan honderden organisaties en instellingen in Nijmegen waarmee de gemeente een subsidierelatie heeft en die ofwel geheel ofwel gedeeltelijk bestaan uit vrijwilligers. De gemeente subsidieert onder meer:

1. bewonersgroepen: 230
2. wijkraden en wijkcomités: 30
3. sportclubs en sportverenigingen: ongeveer 100 + 18 voor aangepast sporten
4. vrijwillig jeugdwerk: scoutinggroepen, jeugdverenigingen en jeugdactiviteiten: 25
5. initiatieven en instellingen van kunst & cultuur: 45 culturele initiatieven en evenementen
6. amateur muziek- theater- & zangverenigingen: 80
7. 13 allochtone zelforganisaties
8. 6 organisaties in het kader van aandacht voor seksuele diversiteit (uitvoeringsprogramma in voorbereiding)
9. gehandicaptenorganisaties: 12
10. ouderenorganisaties inclusief ondersteuning mantelzorgers door St. Hulpdienst en Swon: 33
11. 4 hobbycentra
12. 4 jongeren- & vrouwenrechtswinkels en 2 wetswinkels

In totaal subsidiëren wij deze vrijwilligersorganisaties en initiatieven met een bedrag ter grootte van ± € 5 mln.

Daarnaast subsidiëren wij nog voor ± € 32 mln. professionele organisaties op de terreinen cultuur, sport, jeugd, diversiteit, zorg en welzijn: musea, Lindenberg, Tandem, NIM, Swon, Het Inter-lokaal, etc. Deze organisaties werven op hun beurt weer tal van vrijwilligers die bereid zijn zich in te zetten voor activiteiten van deze organisaties. Daarnaast hebben veel van deze organisaties ook nog een specifieke opdracht om vrijwilligers en actieve bewoners te stimuleren en te ondersteunen. In bovenstaand overzicht zijn nog buiten beschouwing gelaten de talloze ouders die zich inzetten voor ondersteuning van het (basis)onderwijs, de vrijwilligers verbonden aan verzorgings- en verpleeghuizen, de vrijwilligers verbonden aan zorginstellingen en ziekenhuizen, incidentele acties zoals NLdoet en nog vele, vele andere initiatieven waarmee de gemeente geen subsidierelatie onderhoudt.

Uitgangspunten

Algemeen

Nijmegen wil het huidige generieke vrijwilligerswerkbeleid voortzetten. Vrijwilligersverzekering en Lokaal Compliment blijven bestaan, evenals de basisfunctie van het bij elkaar brengen van vraag en aanbod. Nijmegen wil daarnaast de bereidheid, geschiktheid en beschikbaarheid vergroten. In de volgende uitgangspunten wordt dit verder uitgewerkt.

Generiek versus sectoraal beleid

We willen de huidige vrijwillige inzet te vergroten. De ‘vrijwilliger’ verandert. Mensen willen afgebakende taken. Uitgangspunt is om iedereen de mogelijkheid te bieden om vrijwilliger te zijn. Per domein is echter een andere aanpak nodig om tot groei te komen. Dat heeft onder ander te maken met de motivatie om vrijwilligerswerk te doen. De sfeer, cultuur, beeldvorming en de doelen van een organisatie zijn heel bepalend bij het vinden van geschikte vrijwilligers. Bijna alle vrijwilligers hebben begeleiding nodig. Bemiddelen naar een plek alleen is niet voldoende. Tussen de organisatie en de vrijwilliger moet ook een verbinding zijn. De verbinding met een organisatie onderscheidt de vrijwilliger van een actieve buurtbewoner. Gemeente Nijmegen wil daarom, naast generiek beleid, specifiek vrijwilligerswerkbeleid, in het bijzonder voor de sector zorg en de sector sport, en voor doelgroepen zoals jongeren en allochtonen.

Waardering

Waardering is een belangrijk middel om mensen te stimuleren door te blijven gaan, om de vrijwilligers te binden. Waardering kan in verschillende vormen, van persoonlijke aandacht, opleidingsmogelijkheden, onkostenvergoeding om vrijwilligerswerk mogelijk te maken tot een geldelijke waardering. Het waarderen van de vrijwilligers wordt als sleutelelement ervaren om mensen te binden

Brief aan de raad - Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid

aan het vrijwilligerswerk en de organisatie. We zetten in op waardering, maar voeren daarbij geen algemeen beleid en willen differentiëren naar sectoren of doelgroepen. Daarnaast willen we de doelgroep voor het Lokaal Compliment gaan verbreden. Een prijs die zich richt op buurtinitiatieven stimuleert de mensen om door te gaan.

Maatwerk

Het klassieke onderscheid tussen 'professional' en 'vrijwilliger' wordt diffuser, er ontstaan mengvormen in de wijk: bewonersinitiatieven, vrijwilligers, ZZP-ers, stagiaires, professionals. Gemeente Nijmegen heeft als uitgangspunt dat bewonersinitiatieven altijd voorrang hebben op initiatieven van professionals. Professionals hebben een rol om eigen initiatief te stimuleren bij burgers en eventueel te begeleiden. Professionals nemen alleen over indien dit nodig is. Ook is er verschil tussen initiatieven die door burgers ontstaan of door de gemeente bedacht/gevraagd worden. Er zijn vraagtekens te plaatsen bij de maakbaarheid van dergelijke initiatieven. Wij draaien niet aan de knop. Een voorbeeld hiervan is het doelgroepenvervoer waar de gemeente vrijwilligers voor nodig heeft. Wij hebben daarbij organisaties nodig en willen ruimte bieden aan de eigen invulling en de inbreng van bewoners en vrijwilligers.

De bereidheid om actief te worden in de wijk door bewoners lijkt voldoende aanwezig. Om dit ook daadwerkelijk te laten gebeuren is het belangrijk om te communiceren over alle initiatieven die er zijn zodat het voor bewoners makkelijker is om daarop aan te haken. Om de vraag- en aanbodverlegenheid bij mensen te doorbreken is het belangrijk om op individueel niveau mensen aan te sporen en te bemiddelen naar initiatieven. Investeren in community building en de instandhouding hiervan door middel van ondersteuning/ begeleiding is hiervoor noodzakelijk.

Domein Zorg

In het domein Zorg is het moeilijker vrijwilligers te vinden of te binden aan de doelgroep. Dat heeft onder andere te maken met de beeldvorming die er is aangaande de doelgroep waarmee gewerkt wordt, in het bijzonder mensen met een fysieke of geestelijke beperking. Nijmegen zet zich in om de beeldvorming van sommige doelgroepen te verbeteren. Samen met zorgorganisaties gaan wij een oplossing hiervoor zoeken.

Ook de groeiende vraag naar vrijwilligers om de kanteling vorm te geven speelt een rol. Het gaat hier om het proces waarbij meer zorg- en ondersteuningstaken door vrijwilligers of door een combinatie van vrijwilligers en professionals worden uitgevoerd. Dit vergt van zorgorganisaties en de professionals meer aandacht voor de vrijwilliger; zowel voor het vinden, binden en begeleiden van vrijwilligers in de eigen organisatie, als voor de samenwerking met en de begeleiding van vrijwilligers buiten de eigen organisatie. We willen deze kanteling ondersteunen en stimuleren.

Domein Sport

Ook bij sportverenigingen is het verbinden van vrijwilligers aan de verenigingen wisselend en dynamisch. Nijmegen zet in op het ondersteunen van organisaties/verenigingen om vrijwilligers te vinden en te binden. De afgelopen jaren is daar al in geïnvesteerd door de inzet van sportcombinatiefunctionarissen. De komende jaren zal deze inzet worden gecontinueerd op basis van het vastgestelde Uitvoeringskader 2015-2019.

Minder 'red tape'

Initiatiefnemers krijgen vaak te maken met een wirwar aan regels en procedures. Deze zijn niet allemaal weg te nemen, zeker waar het de veiligheid betreft. We zetten ons in om meer bekendheid te geven gegeven aan de vereenvoudigde routes en aan de laagdrempelige middelen die reeds beschikbaar zijn.

Proces

Nijmegen heeft een Vrijwilligersbeleidsnota 2012-2016 "Meekantelen". Daarnaast is het 'Beleidskader Wmo & Jeugd 2015-2018' van toepassing, waarin de informele ondersteuning opgenomen is. In de brief van het College aan de Raad op 12 mei jl. is door wethouder Frings toegezegd dat de nieuwe beleidsnotitie Vrijwilligerswerk na de zomer aan de Raad wordt voorgelegd. Nu is de transitie daadwerkelijk vorm krijgen, is het belangrijk het vrijwilligerswerkbeleid opnieuw tegen het licht te houden: zitten we op de goede weg, welke aanpassingen en aanscherpingen zijn nodig? Welke ontwikkelingen zijn er geweest en verwachten we nog. Hoe ontwikkelt het vrijwilligerswerk en de vrijwilliger zich? En hoe kunnen we daar het beste op in spelen?

Ter voorbereiding hierop is in het voorjaar 2015 een student Bestuurskunde gestart met een afstudeeronderzoek omtrent het bestaande vrijwilligerswerkbeleid. Zij heeft gesprekken gevoerd met

Brief aan de raad - Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid

allerlei partijen die een rol spelen in het Nijmeegse vrijwilligerswerkbeleid. Op 9 september heeft een presentatie plaatsgevonden in de Burgerronde aan de Raad van de resultaten van het onderzoek en zijn enkele dilemma's. Op basis van de onderzoeksresultaten worden uitgangspunten geformuleerd die, na de vaststelling in ons college, naar verwachting in de Kamerronde van de Politieke Avond van 7 oktober a.s. worden besproken. Vervolgens worden de dilemma's en uitgangspunten voorgelegd aan verschillende gremia in de stad om input te krijgen voor het nieuwe vrijwilligerswerkbeleid. Waaronder een Facebook campagne waarbij enkele stellingen aan Nijmegenaren voorgelegd worden. Ons streven is om deze nota in november 2015 ter definitieve vaststelling aan de raad aan te bieden.

Brief aan de raad - Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid

2015

Gemeente Nijmegen

Ferial Melssen
Radboud Universiteit Nijmegen
Bestuurskunde

[NIJMEGEN VRIJWILLIGERSSTAD]

Hoe staat het er voor met de vrijwilligers en actieve wijkbewoners in Nijmegen? Welke aangrijpingspunten en mogelijkheden zijn er voor de gemeente Nijmegen om vrijwilligers en actieve wijkbewoners een grotere rol te geven?

Brief aan de raad - Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid

Voorwoord

Voor u liggen de resultaten van het onderzoek naar het vrijwilligerswerkbeleid van de Gemeente Nijmegen. In het kader van mijn Masteropleiding Bestuurskunde aan de Radboud Universiteit Nijmegen heb ik onder begeleiding van prof. dr. Taco Brandsen, het huidige vrijwilligerswerkbeleid geëvalueerd en gekeken naar mogelijkheden voor de gemeente om vrijwilligerswerk te stimuleren.

Onderzoeken doe je nooit alleen. Bij deze wil ik dan ook alle respondenten danken voor hun openheid, óók bij moeilijke vragen. Daarnaast wil ik ook mijn collega's van de gemeente Nijmegen bedanken voor de feedback en inzichten die ik heb gekregen, in het bijzonder mijn stagebegeleider. Ik vond het erg leuk een kijkje in de keuken van de afdeling Maatschappelijke Ontwikkelingen te hebben gekregen.

Met vriendelijke groet,
Ferial Melssen

Brief aan de raad - Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid

Samenvatting

Vanaf maart 2015 is er onderzoek gedaan naar de vrijwilligers en actieve wijkbewoners in de gemeente Nijmegen. In totaal is er met veertig mensen gesproken van zeventien organisaties, waaronder tien vrijwilligers. De hoofdvraag waar het om draait in het onderzoek luidt: *Hoe effectief speelt de gemeente Nijmegen in op ontwikkelingen in het vrijwilligerswerk? En hoe kan ze, gegeven de komende opgaven, hier beter op inspelen?*

In het onderzoek is gekeken naar zowel de beschikbaarheid van vrijwilligers als de daadwerkelijke inzet van vrijwilligers. Er is een duidelijk beeld ontstaan van de vrijwilligers in Nijmegen. Wat blijkt is dat het vinden en binden van vrijwilligers goed gaat. Groei is echter beperkt mogelijk. Bij de organisaties waar vrijwilligers actief zijn of die vrijwilligers ondersteunen is daar binnen de huidige begeleidingscapaciteit weinig ruimte voor. De vraag naar vrijwilligers en het aanbod van mensen die vrijwilliger willen worden is er, maar kan zonder begeleidingscapaciteit niet optimaal benut worden.

Actieve buurtbewoners lopen tegen verkokering en “red tape” aan, dat haalt de energie om actief te blijven er af. Goede communicatie over initiatieven en een actieve benadering van buurtbewoners zijn van belang. Daarnaast speelt het zoeken naar een balans tussen het stimuleren, het ondersteunen en/of het eigenaarschap van projecten bij de buurtbewoners neerleggen. Op het gebied van community building ligt dan ook nog ruimte voor verbetering.

Brief aan de raad - Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid

Inhoud

Voorwoord.....	1
Samenvatting	2
Hoofdstuk 1	5
Aanleiding	5
Het Nijmeegse beleid	6
Onderzoek afbakening	6
Aanknopingspunten uit literatuur	7
Praktijkonderzoek	7
Hoofdstuk 2	8
De Nijmeegse vrijwilliger.....	8
Hoofdstuk 3	10
Welzijn	10
Algemeen	10
Volunteerability en vrijwilligers in het domein welzijn.....	10
Recruitability en vrijwilligers in het domein welzijn	12
Conclusie vrijwilligers in het domein welzijn.....	13
Volunteerability en actieve buurtbewoners en burgerinitiatieven in het domein welzijn	13
Recruitability en actieve buurtbewoners en burgerinitiatieven in het domein welzijn.....	14
Conclusie actieve buurtbewoners in het domein welzijn.....	15
Zorg	16
Algemeen	16
Volunteerability en vrijwilligers in de zorg.....	16
Recruitability en vrijwilligers in de zorg	17
Conclusie vrijwilligers in de zorg.....	17
Volunteerability en actieve buurtbewoners in de zorg	18
Recruitability en actieve buurtbewoners in de zorg	18
Conclusie actieve wijkbewoners in de zorg.....	19
Sport	20
Algemeen	20
Volunteerability in de sport	20
Recruitability in de sport	21
Conclusie sport.....	21
Onderwijs	22
Algemeen	22

Brief aan de raad - Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid

Volunteerability en onderwijs	22
Recruitability en onderwijs.....	22
Conclusie onderwijs	23
Diversiteit.....	24
Algemeen	24
Volunteerability en diversiteit.....	24
Recruitability en diversiteit	25
Conclusie diversiteit.....	25
Cultuur en evenementen.....	27
Algemeen	27
Volunteerability en cultuur	27
Recruitability en cultuur	27
Conclusie cultuur.....	28
Hoofdstuk 4	29
Conclusie.....	29
Hoofdstuk 5	32
Aanbevelingen	32
Aanbeveling 1 Zorg en welzijn: ondersteuning	32
Aanbeveling 2 Zorg en welzijn: beeldvorming.....	32
Aanbeveling 3 Sport	32
Aanbeveling 4 Onderwijs	33
Aanbeveling 5 Diversiteit.....	33
Aanbeveling 6 Community building	33
Aanbeveling 7 Red tape	33
Aanbeveling 8 Verkokering.....	33
Aanbeveling 9 De Vrijwilligerscentrale.....	34
Aanbeveling 10 Lokaal Compliment.....	34
Aanbeveling 11 De vrijwilligersverzekering.....	34
Bijlagen.....	35
Bijlage 1 Topiclijst.....	35
Bijlage 2 Gesproken organisaties	36

Brief aan de raad - Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid

Hoofdstuk 1

Aanleiding

Nederland is volop in ontwikkeling. Dat heeft invloed op het beleid. Enkele trends vragen een andere rol van de overheid en de burger. Bijvoorbeeld de groei naar een netwerk- en informatiesamenleving, de toename van mondigheid en zelfstandigheid van de burger, de ontwikkeling van verzorgingsstaat naar een participatiemaatschappij, een economische crisis, de vergrijzing, secularisering en de individualisering.

Momenteel vindt een grote herverdeling plaats van de beschikbare middelen en taken. De overheid wil zich terug trekken. Bezuinigen is een grote drijfveer, maar dat is het niet alleen. Na jarenlange groei van de overheid is het tijd om een stap terug te doen en de verantwoordelijkheid weer bij de burger neer te leggen. 'Het uitgangspunt is dat mensen in de eerste plaats zichzelf moeten helpen, vervolgens elkaar en als dat allemaal niet voldoende is dan biedt de overheid een vangnet. Geen standaardoplossingen maar maatwerk in de wijk (Meekantelen, 2013).'

Het beleid van de overheid richt zich er op om een participatiemaatschappij te vormen. Maar hoe groot is de invloed van het huidige beleid? Misschien nog wel belangrijker; hoe kan de gemeente, gegeven de opgaven die er liggen, sturen op een stevigere basis van vrijwillige inzet van haar burgers? Er liggen voor de overheid onder andere taken in het afschalen¹ van zorg en in het stimuleren van de participatiemaatschappij. De kanteling die is ingezet zorgt er voor dat er een groter beroep gedaan wordt op de vrijwillige inzet van burgers. Dat kan bijvoorbeeld als vrijwilliger, actieve buurtbewoner, als mantelzorger, als donateur of door middel van ouderparticipatie.

Maar wat wil de burger zelf? Is hij/ zij bereid om vrijwilligerswerk te doen? Sluit de vraag/aanbod inzake vrijwilligerswerk op elkaar aan? En als het niet aansluit, starten burgers dan zelf initiatieven? In het licht van deze ontwikkelingen vraagt de gemeente Nijmegen zich af hoe effectief het huidige vrijwilligerswerkbeleid is en welke rol de gemeente Nijmegen heeft in het bieden van (extra) ondersteuning.

Dit alles leidt tot de hoofdvraag van dit onderzoek:

Hoe effectief speelt de gemeente Nijmegen in op ontwikkelingen in het vrijwilligerswerk? En hoe kan ze, gegeven de komende opgaven, hier beter op inspelen?

De doelstelling van het onderzoek is om het huidige beleid te evalueren en de tendensen in het vrijwilligerswerk in kaart te brengen. Daarmee ontstaat een beeld van de opties die de gemeente Nijmegen heeft om het vrijwilligerswerk in Nijmegen te stimuleren en/of te ondersteunen.

---

¹ Afschalen: Het stapsgewijs afschalen van zorg van tweedelijns naar eerstelijns naar nuldelijns zorg. Deze terminologie komt voort uit de zorg waar tweedelijnszorg staat voor langdurige en/ of specialistische zorg, eerstelijns zorg voor kortdurende ondersteuning en nuldelijns zorg voor preventie en mantelzorg.

Brief aan de raad - Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid

Het Nijmeegse beleid

Nijmegen heeft een nota – Meekantelen 2012-2016 – waarin ze haar vrijwilligerswerkbeleid uiteenzet. Het beleid is voornamelijk geschreven vanuit het welzijns perspectief. Wanneer er gesproken wordt over wat het vrijwilligerswerkbeleid van de gemeente Nijmegen is, dan zijn de eerste dingen die genoemd worden: het subsidiëren van De Vrijwilligerscentrale, het hebben van een (nieuwe) vrijwilligersverzekering en het Lokaal Compliment. De Vrijwilligerscentrale heeft een aantal taken. Dat zijn onder andere een digitale vacaturebank, een talentenbank, een bemiddelingscentrum en een vrijwilligersacademie. De Vrijwilligerscentrale biedt daarnaast organisaties ondersteuning bij het formuleren van een vrijwilligersbeleid en organiseert netwerkoverleggen. Daarnaast heeft De Vrijwilligerscentrale ook goed inzicht in de ontwikkelingen rondom te vrijwilligers in Nijmegen. De vrijwilligersverzekering is additioneel. Wanneer er tijdens het vrijwilligerswerk een ongeval gebeurt dat niet gedekt wordt door de eigen WA verzekering van de vrijwilliger, dan kan er een beroep worden gedaan op de vrijwilligersverzekering. Elke vrijwilliger, actieve buurtbewoner en/of initiatiefnemer is automatisch gedekt zonder dat dit van tevoren gemeld hoeft te zijn.

Maar het Nijmeegse vrijwilligerswerkbeleid omvat echter veel meer dan de taken van De Vrijwilligerscentrale en de vrijwilligersverzekering. Zo worden er tal van vrijwilligersorganisaties en zelforganisaties gesubsidieerd en zijn er in de gemeentelijke wijkaccommodaties rond de 150 vrijwilligers actief. Daarnaast zijn er grotere welzijnsorganisaties, zoals de W4, die een belangrijke rol spelen. De W4 heeft in haar opdracht een duidelijke taak om vrijwilligers te faciliteren. Ook buiten het domein welzijn wordt er veel gewerkt met vrijwilligers. Denk aan de sportverenigingen die vaak grotendeels bestaan uit vrijwilligers. De sportcombinatiefunctionarissen van Sportservice kunnen verenigingen ondersteunen met het opzetten van een vrijwilligersbeleid. Nijmegen is ook een bruisende cultuurstad met talloze evenementen en culturele instellingen die veel gebruik maken van vrijwilligers. Tot slot zijn in de zorg heel veel vrijwilligers te vinden. Kortom, vrijwilligers zijn overal en dat wordt vele male breder ondersteund door de gemeente Nijmegen dan alleen met een subsidie aan De Vrijwilligerscentrale en met de vrijwilligersverzekering.

Onderzoek afbakening

Dit onderzoek richt zich specifiek op vrijwilligers en actieve buurtbewoners en is kwalitatief van aard. Mantelzorg en ouderparticipatie zijn buiten beschouwing gelaten. Er is gesproken met een twaalfstal beleidsambtenaren van de gemeente Nijmegen die gezien kunnen worden als sleutelinformanten van de domeinen; zorg, welzijn, wijken, cultuur, sport, onderwijs en diversiteit. Uit de gespreken zijn een aantal aanwijzingen voor het verdere onderzoek voortgekomen: Waar gaat het wel of niet goed met het vinden van vrijwilligers, op welke punten schiet het huidige beleid te kort en wat zijn juist sterke punten. Op deze manier is er breed gekeken naar domeinen die werken met vrijwilligers en hieruit zijn een aantal aanknopingspunten voor het verdere onderzoek voortgekomen. Deze aanknopingspunten zijn vergeleken met de ontwikkelingen die De Vrijwilligerscentrale signaleert en de uitkomsten van

Brief aan de raad - Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid

actuele literatuur. Op basis hiervan is er voor gekozen de focus van dit onderzoek te leggen op de domeinen zorg, welzijn en sport. De domeinen cultuur, onderwijs, en diversiteit komen in de marge ook aanbod.

Aanknopingspunten uit literatuur

Er is binnen dit onderzoek gekeken naar hoe het er voorstaat met het vrijwilligerswerk in Nijmegen en welke rol de gemeente Nijmegen kan spelen op – indien nodig – het extra te stimuleren van vrijwilligerswerk. Het model van Haski-Leventhal et al. (2010) geeft de gemeente Nijmegen de theoretische handvatten om de vrijwilligers en de organisaties te ondersteunen. Binnen het model worden de begrippen *volunteerability* en *recruitability* centraal gesteld.

Stimuleringsmaatregelen die effect hebben op *volunteerability* zijn maatregelen waarmee de overheid de bereidheid, geschiktheid en de beschikbaarheid van een vrijwilliger kan vergroten. Maatregelen die betrekking hebben op de toegankelijkheid, op de middelen en op het netwerk en de samenwerkingsverbanden van organisaties kunnen de *recruitability* vergroten.

Deze theorie is gecombineerd met de trends en ontwikkelingen op het gebied van vrijwilligerswerk en daaruit is een topiclijst voor de interviews met overige respondenten van het onderzoek voortgekomen (zie bijlage 1).

Praktijkonderzoek

Een aantal respondenten is gevonden door middel van de sneeuwbalmethode. De sleutelinformanten hebben een rol gespeeld in het leggen van het eerste contact. Daarnaast is er ook bewust voor gekozen om andere respondenten te zoeken die niet aangedragen zijn door de sleutelinformanten. Dit om er voor te zorgen dat er een divers en valide beeld ontstaat. In totaal is er gesproken met een veertigtal respondenten. Twaalf sleutelinformanten van de gemeente, twintig medewerkers van organisaties, en tien vrijwilligers, waarvan twee zowel in de rol van professional als vrijwilliger. De interviews waren aan de hand van de topiclijst semigestructureerd van aard. Natuurlijk zijn veel van de gesproken professionals ook zelf actief als vrijwilliger, maar dat is niet de focus geweest tijdens de interviews.

Brief aan de raad - Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid

Hoofdstuk 2

De Nijmeegse vrijwilliger

Dé vrijwilliger bestaat natuurlijk niet. Vrijwilligers zijn er in allerlei soorten en maten. Wat iemand motiveert om vrijwilliger te worden verschilt bijvoorbeeld al. Toch zijn er een aantal algemene punten te noemen die passen in een profielschets van de Nijmeegse vrijwilliger. Andere zaken zijn meer afhankelijk van het domein waarin gewerkt wordt. Hieronder volgt een algemeen beeld van het Nijmeegse vrijwilligerswerk aan de hand van de cijfers en het Nijmeegse vrijwilligerswerkbeleid.

Een groot percentage, 53% van de Nijmegenaren, is actief als vrijwilliger (CBS, 2015). Het gemiddelde ligt landelijk op 49% procent (CBS, 2015). Daarmee doet Nijmegen het landelijk gezien goed. Wanneer een burger zich minstens één keer per jaar als vrijwilliger inzet voor een organisatie of vereniging behoort hij tot de groep die als vrijwilliger gezien wordt. De meeste vrijwilligers zetten zich in voor sportverenigingen, scholen, levensbeschouwelijke organisaties en in de verzorging en verpleging. Gemiddeld wordt vier uur per week aan vrijwilligerswerk besteedt, maar de meeste vrijwilligers doen hun vrijwilligerswerk in minder dan één uur per week (CBS, 2015). Daarnaast blijkt uit onderzoek van het CBS dat van de jongeren tussen de 15-25 gemiddeld 51% actief zijn als vrijwilliger, in de leeftijdscategorie 35-45 is men het actiefst met 58%. De categorie boven de 75 jaar is het minst actief met 32%. De overige leeftijdscategorieën schommelen zo rond de 50% (CBS, 2015). Het opleidingsniveau is ook erg bepalend voor de mate van inzet als vrijwilliger. Het loopt per opleidingsniveau op. Beginnend bij 36% van de mensen die alleen basisonderwijs hebben gevolgd tot meer dan 60% bij hoogopgeleiden. Er zitten ook verschillen in de mate van vrijwillige inzet van autochtonen (52%) en allochtonen (42%) en niet-westerse allochtonen (39%).

Hoewel uit bovenstaande cijfers blijkt dat Nijmegen het goed doet in vergelijking met het landelijke gemiddelde, blijkt er uit de stadsmonitor nog een potentieel te zijn. 6.6% Van de ondervraagde uit de stadmonitor geeft aan dat ze zeker (meer) vrijwilligerswerk wil gaan doen. 35% zou misschien (meer) vrijwilligerswerk willen gaan doen. In het kader van de beleidsdoelen van de gemeente Nijmegen, bestaat de wens de huidige vrijwillige inzet te vergroten. Per domein is echter een andere aanpak nodig om tot groei te komen. Dat heeft onder ander te maken met de motivatie om vrijwilligerswerk te doen. De sfeer, cultuur, beeldvorming en de doelen van een organisatie zijn heel bepalend bij het vinden van geschikte vrijwilligers. Wat duidelijk naar voren komt in dit onderzoek is dat bijna alle vrijwilligers begeleiding nodig hebben. Bemiddelen naar een plek alleen is niet voldoende. Tussen de organisatie en de vrijwilliger moet ook een verbinding zijn. De verbinding met een organisatie onderscheidt de vrijwilliger van een actieve buurtbewoner, vandaar dat deze groep apart benoemd wordt in dit onderzoek.

Vrijwel alle professionals die binnen hun organisatie werken met vrijwilligers geven aan dat er een werkbegeleider nodig is. Bijvoorbeeld in de vorm van een vrijwilligerscoördinator. Een luisterend oor, zowel vrijwilligerswerk gerelateerd als privé, zorgt bijvoorbeeld voor verbinding tussen

Brief aan de raad - Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid

organisatie en vrijwilliger. Het waarderen van de vrijwilligers wordt als sleutelement ervaren door de respondenten om mensen te binden aan de organisatie. Maar ook waardering in de vorm van een prijs of award is van belang (Haski-Leventhal, et al., 2010). In Nijmegen kunnen vrijwilligers een Lokaal Compliment ontvangen. Dat is een prijs die een vrijwilliger of een vrijwilligersorganisatie kan winnen vanwege zijn/ haar inzet.

De actieve buurtbewoner maakt een andere keuze: die wil vooral 'doen' en haalt daar ook zijn voldoening uit. Hij hoeft niet bij een organisatie te horen en vindt het prima om vrij zijn gang te gaan. Er is dus een duidelijk verschil tussen enerzijds vrijwilligers die zich vaak bij een organisatie in een gestructureerde setting voor een specifieke doelgroep inzetten en anderzijds actieve buurtbewoners en burgerinitiatieven die vaak onafhankelijk van een organisatie opereren of zelf een eigen organisatie oprichten. Waardering is een belangrijk middel om mensen te stimuleren door te blijven gaan. Een prijs die zich richt op buurtinitiatieven zou hier aan bij kunnen dragen, hierin heeft de gemeente Nijmegen geen concreet beleid.

In het volgende hoofdstuk van deze rapportage zullen de onderzoekresultaten per domein worden gepresenteerd.. Het verschil tussen actieve bewoners en organisatie gebonden vrijwilligers in de sector zorg en welzijn is erg groot en de ondersteuning die nodig is voor beide zo anders, dat ze apart besproken worden. Ze leiden dan ook tot eigen conclusies en aanbevelingen. Binnen de andere domeinen is het verschil niet zo groot en worden de vrijwilligers en actieve bewoners gezamenlijk besproken. Dit alles wordt per domein samengevat en vertaald naar conclusie en aanbevelingen die in hoofdstuk 3 en 4 besproken worden .

Brief aan de raad - Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid

Hoofdstuk 3

In dit hoofdstuk wordt over elk domein een algemeen beeld geschetst van wat er speelt. Daarnaast wordt beschreven hoe het er voorstaat met de volunteerability. Volunteerability is de bereidheid, geschiktheid en de beschikbaarheid van vrijwilligers. Daarop volgt een beschrijving van de recruitability van organisaties die binnen het domein actief zijn. In kader van de recruitability worden de toegankelijkheid, de beschikbare middelen en de netwerk/samenwerkingsverbanden bedoeld. Eventuele hiaten in het beleid zullen zichtbaar worden en die kunnen als aanknopingspunten voor aanpassingen in het huidige beleid fungeren.

Welzijn

Algemeen

Het domein welzijn is erg populair onder vrijwilligers. Zowel bij grote als bij kleine welzijnsorganisaties, organisaties voor en door vrijwilligers, burgerinitiatieven of bij individuele buurtactiviteiten kan dit domein een beroep doen op een grote groep vrijwilligers. De bezigheden variëren van een leuke buurtactiviteit organiseren tot maatjesprojecten die bijna tegen zorg aan zitten. De resultaten van het domein welzijn bestaan uit twee onderdelen. Te beginnen bij de vrijwilligers gevolgd door de actieve buurtbewoners en de burgerinitiatieven.

In het kader van de afschaling van zwaardere zorg zal de inzet van vrijwilligers in het welzijnsdomein een steeds belangrijker kracht gaan worden. De hulpbehoevenden zullen steeds meer door vrijwilligers, mantelzorgers en informele zorgverleners ondersteund moeten gaan worden. Ook de combinatie van vrijwillige inzet en professionele ondersteuning zal gaan toenemen. Om de afschaling van zwaardere zorg te kunnen ondervangen zal de sector zorg en welzijn tijdig voldoende aanwas van vrijwilligers moeten realiseren.

Volunteerability en vrijwilligers in het domein welzijn

Het is geen probleem om vrijwilligers voor de sector welzijn te werven. Er zijn voldoende mensen bereid om zich aan een welzijnsorganisatie te binden en zich langdurig beschikbaar te stellen. Opvallend is dat mensen die vrijwilligerswerk willen gaan doen vaak heel bewust kiezen voor een specifieke doelgroep of organisatie die aansluit bij hun visie en manier van werken. Een vrijwilliger die bijvoorbeeld aan een maatjesproject wil deelnemen kan bij verschillende welzijnsorganisaties in Nijmegen terecht, maar dat wil niet zeggen dat hij zich overal thuis voelt. Hij zal vaak een keuze maken voor een specifieke doelgroep en werkwijze van de organisatie. De vrijwilliger komt dus niet alleen iets brengen, maar hij komt kennelijk ook iets halen.

Of er een klik is, wordt door de vrijwilligers en de welzijnsorganisaties zelf bepaald. Vaak is dit wel het geval. Wanneer iemand niet op zijn plek zit, wordt er doorgaans gekeken naar wat diegene wél zou kunnen doen. Soms blijkt de match niet optimaal en dan blijft de vrijwilliger maar een korte periode. Ook dan nemen organisaties over het algemeen het initiatief om de vrijwilliger door te

Brief aan de raad - Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid

bemiddelen naar een andere organisatie. Zoals gezegd, meestal is het verloop niet groot en blijven vrijwilligers voor een langere periode en zijn ze ook bereid om zich vast te leggen. Het karakter van de verbintenis wordt daarmee vaak: wél vrijwillig, maar niet vrijblijvend van aard.

Het werven van vrijwilligers gaat veelal via mond op mond reclame, oproepjes op de website, Facebook, Twitter of posters in de buurthuizen. Soms wordt er ook bij De Vrijwilligerscentrale een oproep geplaatst. In de sector welzijn wordt dit medium beperkt toegepast.

Respondenten die met jongeren werken geven aan dat jongeren die vrijwilligerswerk willen doen vaker een extra motivatie nodig hebben om zich structureel in te zetten. Door een vrijwilligersvergoeding te geven of door vrijwilligerswerk te labelen als stage kunnen jongeren extra gestimuleerd worden. De levensfase waarin jongeren zich bevinden is erg dynamisch, het is dan ook passend om te anticiperen op het feit dat jongeren zich niet jarenlang aan eenzelfde organisatie zullen verbinden.

Alle respondenten die met vrijwilligers werken en ook de vrijwilligers zelf geven aan dat de sleutel om vrijwilligers langdurig te behouden aandacht en waardering is. Het bieden van een luisterend oor van de vrijwilligerscoördinator wordt doorgaans als positief ervaren. Het gaat er dan niet alleen om ervaringen omtrent het vrijwilligerswerk te bespreken, maar juist ook om persoonlijke contact. Elke organisatie geeft dat op een eigen manier vorm. Een mooi praktijkvoorbeeld is het systeem van Hulpdienst Nijmegen. Zij maken na elk vrijwilliger- en elk cliëntcontact een notitie in hun digitale systeem. De medewerkers kunnen op die manier in één oogopslag zien wat er speelt, zodra ze de vrijwilliger weer spreken. De vrijwilliger of de cliënt hoeven niet steeds opnieuw zijn/haar verhaal te doen en dat wordt door iedereen als erg prettig ervaren. Het is een efficiënte werkwijze waarin de vrijwilliger zich ook gehoord en gewaardeerd voelt.

Afhankelijk van de taken zijn voor vrijwilligers trainingen of intensievere begeleiding zoals intervisie nodig. Ook wordt ingespeeld op de behoefte van de vrijwilligers aan scholing en begeleiding. De coördinatoren hebben over het algemeen een redelijk goed inzicht in de geschiktheid van een vrijwilliger. Soms echter moeten taken geschikt gemaakt worden. Dan is er bijvoorbeeld wat extra begeleiding nodig. Het project 'Bijzonder werkt' van De Vrijwilligerscentrale is hier een mooi voorbeeld van. Bewoners en/of cliënten van onder andere Pro-Persona, RIBW en Iriszorg, die als vrijwilliger aan de slag willen, worden vanuit hun eigen instelling begeleid. De Vrijwilligerscentrale bemiddelt de cliënten naar een passende plek. Wanneer trajecten niet goed verlopen, bemiddelt De Vrijwilligerscentrale tussen de zorginstelling en de organisatie waar het vrijwilligerswerk wordt gedaan.

Over het algemeen is de bereidheid, de geschiktheid en de beschikbaarheid om vrijwilligerswerk te doen in het domein welzijn vrij hoog. Hoewel het maximum aan vrijwilligerspotentieel nog niet bereikt is, geeft dat momenteel geen reden om hierop te sturen.

Brief aan de raad - Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid

Recruitability en vrijwilligers in het domein welzijn

Een coördinator heeft een span of controle. Dit is de hoeveelheid vrijwilligers die hij kan aansturen. De meeste organisaties geven aan dat de coördinatoren hun maximale span of controle bereikt hebben. Er is geen ruimte om meer vrijwilligers aan te trekken. Wel bestaat er nadrukkelijk een vraag naar vrijwilligers. Zo zijn er bijvoorbeeld bij de NIM jongeren die soms een jaar moeten wachten voordat ze een maatje krijgen. Ook andere welzijnsorganisaties kampen met eenzelfde probleem. Het trainen en begeleiden van vrijwilligers kost veel tijd en aandacht van een professional. De zorgvraag van cliënten is complexer geworden. De kanteling en de afschaling van professionele ondersteuning naar lichtere vormen van zorg is al duidelijk merkbaar. Daardoor wordt steeds meer gevraagd van vrijwilligers. Dit heeft een direct effect op de begeleiding en training die vrijwilligers nodig hebben. Dit geeft een extra druk op de span of controle van de coördinator. Om te kunnen verbreden naar meer vrijwilligers en het slagvaardig kunnen dealen met een complexere zorgvraag zal de capaciteit van vrijwilligerscoördinatoren/begeleiders moeten worden uitgebreid. Resumerend is dus het vinden van de vrijwilligers niet het probleem, maar zit de bottleneck in het trainen en begeleiden van meer vrijwilligers. Dáár is momenteel geen ruimte voor.

Binnen netwerkverbanden gaan organisaties steeds meer samenwerken. Bijvoorbeeld bij Stip Oud-West en de materiële dienstverlening van Het Inter-lokaal. De vrijwilligersteams zitten in hetzelfde gebouw en hebben korte lijntjes met elkaar. Maar ze zoeken ook afstemming met professionals van het Sociale Wijkteam en waar nodig verwijzen ze door. Er kunnen ook verregaande verbanden ontstaan zoals bij het maatjesproject Jij&Ik van NIM en Tandem. Beide partijen bleken een vergelijkbaar project te hebben. Inmiddels hebben ze hun krachten gebundeld en het beste van twee methoden bij elkaar gebracht. Daaruit is het huidige Jij&Ik voortgevloeid. Ook rondom scholing wordt er actief samenwerking gezocht. Daartoe worden er onder andere contacten met de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, De Radboud Universiteit en auteurs van vooraanstaande literatuur en methodieken aangegaan. Over de aansluiting met de onderwijsinstellingen zijn organisaties tevreden. Velen werken tevens met stagiaires uit bovengenoemde onderwijsinstellingen en dat zorgt ook voor een verbinding met elkaar.

Voor vrijwilligers zelf geldt dat de bereikbaarheid van de organisatie belangrijk is. Ze willen snel contact kunnen leggen met de vrijwilligerscoördinator. Ook het kunnen binnenlopen om een praatje te maken of een gebruiksvriendelijke website zijn vaak noodzakelijke voorwaarden om prettig te kunnen samenwerken.

Als het gaat om middelen die van belang zijn voor de welzijnsvrijwilligers dan is het hebben van een achterban het belangrijkste, bijvoorbeeld een coördinator die er is om vragen te beantwoorden, om signalen op te pakken en om te bevestigen dat iemand zijn vrijwilligersinzet gewaardeerd wordt. Daarnaast is er vaak een ruimte voor ontmoeting of scholing nodig of een eventuele werkruimte voor de vrijwilligers. Te weinig fysieke ruimte om te werken, is slechts één keer genoemd als reden om geen vrijwilligers meer aan te nemen.

Brief aan de raad - Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid

Conclusie vrijwilligers in het domein welzijn

Er zijn in het domein welzijn voldoende mensen bereid, geschikt en beschikbaar om vrijwilligerswerk te doen. Er is ruimte voor aanwas. Er zit nog voldoende vis in de vijver. Vanuit organisaties gezien is er geen ruimte om die groei te faciliteren. De maximale span of controle van de vrijwilligerscoördinatoren/begeleiders is bereikt. Er bestaat nadrukkelijk behoefte aan meer vrijwilligers. Deze behoefte vertaalt zich echter niet in meer vrijwilligersvacatures. Dit komt omdat er bij de organisaties geen ruimte is om vrijwilligers te begeleiden. De crux zit dus in de training en begeleiding die nodig is. Zeker nu de ondersteuningsvragen van mensen met grotere en complexere problematiek toeneemt, zal de druk hierop in de toekomst alleen nog maar meer groeien. Groei van kwantitatieve en kwalitatieve vrijwilligerscapaciteit zal dus gezocht moeten worden door sturen op het uitbreiden van de begeleiding.

Volunteerability en actieve buurtbewoners en burgerinitiatieven in het domein welzijn

Ten aanzien van actieve buurtbewoners is er een andere beweging zichtbaar. Terwijl de vrijwilligers in de sector welzijn hechten aan het bij een organisatie horen, het gewaardeerd en begeleid worden, willen de actieve buurtbewoners 'gewoon doen', die hoeven niet ergens bij te horen. Ook binnen deze groep is de bereidheid om iets te doen hoog. Het los staan van een organisatie of het zelf vormen van een organisatie heeft bij hen de voorkeur. Bestaande organisaties werken vaak met regels en protocollen waar actieve buurtbewoners liever niet aan mee doen. Vrijwilligerscontracten kunnen mensen het gevoel geven dat ze een verplichting aangaan. Maar vrijblijvendheid is niet het enige argument om zich niet bij een organisatie aan te sluiten, want er zijn ook buurtbewoners die zich structureel inzetten. Dan zit de crux vaak in het eigenaarschap van een project/ activiteit die buurtbewoners niet bij een organisatie willen neerleggen. Heel vaak zijn actieve buurtbewoners zelf goed in staat om een activiteit of project te draaien.

Er zijn ook projecten en activiteiten die wel ondersteuning nodig hebben. Vaak wordt dit door de afdeling wijkmanagement of door het welzijns-/ opbouwwerk ondersteund. Dat kan financieel of praktisch zijn. De sleutel tot succes is om zo te ondersteunen dat het eigenaarschap bij de buurtbewoners/ initiatiefnemers blijft. De werkwijze van de professional die hierbij past is Welzijn Nieuwe stijl. Maar daar ligt wel een spanningsveld. Het is niet altijd mogelijk om dat volledig toe te passen. Het is zoeken naar een balans tussen het aanjagen/ stimuleren en het eigenaarschap van de burger over te nemen. Er is al wel veel aandacht voor het vergroten van de bereidheid onder een bredere groep bewoners maar een nog veel gehoorde quote tijdens het onderzoek is 'het zijn vaak dezelfde buurtbewoners die wat doen'.

Iedere wijk vraagt een aparte aanpak. Knippen en plakken van succesvolle activiteiten is dan ook geen optie. Een voorbeeld hiervan zijn de Stips. Zij draaien op vrijwilligers in vele stadsdelen in Nijmegen. In Noord willen de actieve bewoners een andere rol. Ze zijn aan het zoeken naar een vorm

Brief aan de raad - Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid

waarin ze een andere status dan die van vrijwilliger verwerven. Zij zoeken naar meer zeggenschap en meer eigenaarschap. Dit is een mooi praktijkvoorbeeld van een 'echte' kanteling.

Concluderend kan over actieve wijkbewoners worden gezegd dat de bereidheid, geschiktheid en de beschikbaarheid zeker aanwezig is. Wijkenaanpak, stadvernieuwing, Stips en Sociale Wijkteams dragen bij aan de opbouw van nieuwe structuren. Om de kracht van actieve buurtbewoners te optimaliseren is het advies om te sturen op community building.

Recruitability en actieve buurtbewoners en burgerinitiatieven in het domein welzijn

Er zijn altijd actieve bewoners geweest en hoe groter de sociale cohesie is, hoe succesvoller dat zich manifesteert. Sociale structuren zijn volop in beweging. Denk aan invloeden van secularisering en individualisering van de maatschappij. Het faciliteren van verbindingen tussen mensen is één van de middelen die de gemeente Nijmegen kan inzetten om vrijwillige energie op te wekken. Het is zaak dat actieve buurtbewoners elkaar kunnen vinden. Mensen moeten elkaar kunnen ontmoeten zowel fysiek als door middel van (sociale) media. Daardoor raken ze geïnspireerd om zelf actief te worden.

Actieve wijkbewoners kunnen soms met beperkte middelen heel veel doen, maar vaak is er een klein budget nodig om op te starten. Bijvoorbeeld een paar buurtbewoners die op een slecht betegeld stukje grond graag een moestuin willen beheren. Het maken van heldere afspraken over het beheer, het afgraven van de grond en het storten van mest kan voor weinig geld een leuk project opleveren. Hiervoor is het wel noodzakelijk dat de actieve wijkbewoners de weg kunnen vinden zonder verstrikt te raken in regels, procedures en bureaucratische obstakels die ook wel 'red tape' worden genoemd. Wanneer de weg onbekend/onbereikbaar is doet dat afbreuk aan de volunteerability. Bijvoorbeeld wanneer er in het voorjaar een initiatief voor een moestuin ontstaat en in het najaar pas een vergunning wordt afgegeven. Dan kan er pas in het volgende voorjaar iets gezaaid worden. Dat zorgt voor energieverlies.

Sinds enige tijd kunnen actieve buurtbewoners bijvoorbeeld ook het beheer van een wijkcentrum op zich nemen. Zelf bepalen welk koekjes of welk biertje er gereserveerd wordt, is echter nog niet aan de bewoners. Dat heeft te maken met het inkoopbeleid, maar ook met landelijke regelgeving met betrekking tot sociale hygiëne en concurrentie. Deze regels botsen met de wens om de regie zoveel mogelijk bij de bewoners te leggen.

Het beschikbaar stellen van kleine budgetten kan actieve buurtbewoners helpen om activiteiten en projecten te ontplooiën. Wanneer die budgetten gemakkelijk toegankelijk zijn, kan daarmee een stukje van de red tape worden weggenomen.

Zorgen dat mensen elkaar kunnen ontmoeten, het weghalen van red tape, op een snelle simpele manier projecten ondersteunen, zijn van belang voor initiatieven om tot bloei te komen. Er wordt al veel van deze ondersteuning gerealiseerd door bijvoorbeeld bij de afdeling wijkmanagement, welzijnswerk, community building en woningcorporaties. Het weghalen van red tape blijft een aandachtsgebied.

Brief aan de raad - Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid

Voor al grotere initiatieven zijn lastiger uit te voeren. Er zijn al snel meerdere partijen betrokken en vaak ook meerdere afdelingen van de gemeente Nijmegen. Verkokering is dan een van struikelblokken waar initiatiefnemers mee te maken kunnen krijgen. Zo blijkt het lastig om de ambtenaren van verschillende afdelingen bij elkaar te krijgen, spreken ambtenaren elkaar tegen en lopen de afdelingen onderling ook tegen red tape van elkaar aan. Het kan soms maanden tot zelfs jaren duren voordat een initiatief echt van start kan gaan. Wanneer projecten eenmaal lopen, geven respondenten aan minder last te hebben van de verkokering en de red tape. De weg lijkt dan vrij gemaakt. Er is in dit onderzoek slechts met enkele grote initiatiefnemers gesproken. Uit onderzoek naar overheden komen reeds jarenlang verkokering en red tape naar voren als aandachtspunten.

Conclusie actieve buurtbewoners in het domein welzijn

In het domein welzijn wordt al heel veel gedaan door actieve buurtbewoners. Elke wijk is echter wel verschillend. Knippen en plakken van succesvolle activiteiten van de ene wijk naar de andere wijk is geen optie. Het stimuleren van meer bewonersinitiatieven is mogelijk door te investeren in community building. Daarnaast is het weghalen van red tape en het doorbreken van verkokering binnen de gemeente Nijmegen een van de aandachtsgebieden waar de gemeente mee aan de slag kan.

Brief aan de raad - Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid

Zorg

Algemeen

In de zorg zijn veel vrijwilligers actief. Denk aan de Nijmeegse ziekenhuizen, verzorgingstehuizen en andere zorginstellingen. Niet overal lukt het even gemakkelijk om vrijwilligers te vinden. De ziekenhuizen hebben zo veel aanmeldingen dat er zelfs een wachtlijst voor vrijwilligers is. Pluryn daarentegen heeft een groot aanbod aan vrijwilligersvacatures. Het domein zorg is vergelijkbaar met het welzijnsdomein. Ook hier is erg belangrijk dat de vrijwilligers gecoördineerd/ begeleid worden.

Volunteerability en vrijwilligers in de zorg

Er is een grote verscheidenheid in de bereidheid om vrijwilligerswerk in de zorg te doen. Het lijkt een voor de hand liggende mogelijkheid om tekorten en overschotten in balans te brengen door ziekenhuizen potentiële vrijwilligers te laten bemiddelen naar andere zorginstellingen. Echter de bereidheid om voor een andere organisatie iets te doen is niet perse aanwezig. Vrijwilligers kiezen vaak specifiek voor een doelgroep, organisatie en een bepaalde taak. Een duidelijk verschil tussen Pluryn en een ziekenhuis, is bijvoorbeeld dat in een ziekenhuis steeds andere mensen liggen. De vrijwilliger komt steeds opnieuw met andere patiënten in aanraking. Bij een maatjesproject of een activiteitenondersteuner ligt de focus op een band opbouwen met een cliënt. Dat is een andere ervaring en vraagt een andere manier van werken. Kortom, als mensen de bereidheid hebben om zich vrijwillig in te zetten is dat afhankelijk van de organisatie en doelgroep. Ook binnen de andere domeinen wordt duidelijk aangegeven dat vrijwilligers specifiek kiezen voor de organisatie en vooral voor de doelgroep.

Kiezen voor vrijwilligerswerk met mensen met een beperking kan een drempel zijn voor mensen. Vaak heeft dat te maken met gebrek aan kennis. Een geestelijke en/of lichamelijk beperking vraagt een bepaalde mate van kennis en vaardigheden. Die moet een vrijwilliger bezitten of bereid zijn om te ontwikkelen. De vaardigheden en kennis die je in huis moet hebben, is maatwerk. Geen helder beeld van de taak hebben maakt mensen huiverig om vrijwilliger te worden. Het lijkt vooral een kwestie van beeldvorming.

Daarnaast groeit het aantal vacatures omdat er op een andere manier gewerkt wordt met cliënten. Zo worden er steeds vaker maatjes gevraagd om de zelfredzaamheid van cliënten te vergroten. Mede hierdoor is er een groei te zien in het aantal vacatures van zorginstellingen.

Niet iedere vrijwilliger is bij voorbaat geschikt. Het is zaak om mensen te trainen of taken zo goed af te bakenen zodat er geen training nodig is. Enkele voorbeelden: Een activiteitenondersteuner in een verzorgingstehuis komt naast de beroepskracht staan, maar zonder de vrijwilliger zou de activiteit ook door moeten kunnen gaan. De vrijwilliger is extra. Dit type vrijwilligers heeft niet veel training en kennis nodig. Een vrijwilliger die als maatje activiteiten wil ondernemen met iemand met een beperking neemt een grotere verantwoordelijkheid op zich. Zo kan het zijn dat de vrijwilliger moet ondersteunen bij het naar het toilet gaan en andere algemeen dagelijkse handelingen.

Brief aan de raad - Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid

Veel organisaties hebben strenge regels en voorschriften over wat een vrijwilliger wel en niet mag doen. Die regels zijn er om de vrijwilliger en de cliënten te beschermen. Deze grenzen zijn niet per definitie gelijk aan die van de vrijwilligers. Bijvoorbeeld: een vrijwilliger komt elke maandag met een mevrouw wandelen. Zij wil misschien ook wel helpen met de steunkousen aan doen. Veel organisaties leggen een grens bij lichamelijke verzorging. Dus komt er ook iedere dag iemand van de thuiszorg om de steunkousen aan te doen. Als we dit voorbeeld naast de doelen van afschaling leggen, dan wrikt hier de schoen of in dit geval de steunkous.

Het grote voordeel van vrijwilligerswerk in de zorg is dat er zowel binnen als buiten kantooruren mogelijkheden zijn. De bereidheid, geschiktheid en de beschikbaarheid is voldoende.

Recruitability en vrijwilligers in de zorg

De meeste zorginstellingen hebben een gebruiksvriendelijke website. Dat is voor de toegankelijkheid van groot belang maar ook het gebouw zelf. Gebouwen die centraal gelegen zijn hebben een hoge toegankelijkheid. Er zijn ook zorginstellingen die op een minder centrale plek liggen. Die fysieke afstand kan als een drempel werken om actief te worden als vrijwilliger.

De middelen in het domein zorg zijn soms erg mager. Met name als het gaat om het begeleiden van vrijwilligers. Vaak is er best veel professionele ondersteuning nodig. Er moet een afweging gemaakt worden hoeveel vrijwilligers ingezet kunnen worden. Vraag en aanbod van vrijwilligers zijn dan niet maximaal benut. Omdat er geen ruimte voor begeleiding is, kan er niet meer worden gedaan.

In het kader van de afschaling van zwaardere zorg naar lichtere zorg kunnen vrijwilligers een grotere rol toebedeeld krijgen, maar dan zullen ze ook goed gefaciliteerd en begeleid moeten worden. Door de afschaling wordt de hulp/ondersteuning die door vrijwilligers gedaan wordt complexer. Daardoor hebben de vrijwilligers meer training en begeleiding nodig. Deze situatie is vergelijkbaar met de situatie in het domein welzijn.

Netwerken en samenwerkingsverbanden zijn er binnen de zorg ruim voldoende. Ziekenhuizen voeren een paar keer per jaar een overleg over hun vrijwilligersbeleid met de ziekenhuizen uit de regio. Ook andere zorginstellingen met vergelijkbare doelgroepen werken samen. Om de samenwerkingsverbanden meer body te geven heeft de gemeente Nijmegen de uitvoeringsregie voor informele zorg bij Swon het seniorennetwerk neergelegd. Hierin lijkt echter momenteel De Vrijwilligerscentrale een trekkende rol op zich te nemen. Kennelijk zijn de taken van beide partijen nog niet scherp genoeg afgebakend.

Conclusie vrijwilligers in de zorg

Niet alle zorginstellingen lukt het om vrijwilligers te vinden. Beeldvorming over de doelgroep en groei in het aantal vacatures kunnen worden aangewezen als variabelen die van invloed zijn. Over het algemeen is de volunteerability in voldoende mate aanwezig. Er zijn in het domein zorg meer vacatures te vinden dan bij welzijn. Maar toch geldt ook in dit domein dat de behoefte aan training en

Brief aan de raad - Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid

begeleiding voor vrijwilligers een bottleneck is. Zeker nu hier de zorgvragen in toenemende mate complexer worden blijft de druk hierop toenemen. Groei van kwantitatieve en kwalitatieve vrijwilligerscapaciteit zal dus hier gevonden kunnen worden door te sturen op het uitbreiden van werving en begeleiding.

Volunteerability en actieve buurtbewoners in de zorg

Actieve buurtbewoners in het domein zorg opereren vaak aan de preventieve kant. Het gaat dan bijvoorbeeld om de ondersteuning bij de boodschappen of het organiseren van de wandelclub. De grens met welzijn is op dit onderdeel soms diffuus. Activiteiten zijn vaak wijkgericht en worden bijvoorbeeld ondersteund door de gezondheidsmakelaars.

De bereidheid is over het algemeen groot. Heel veel mensen zijn welwillend om eens een boodschapje voor de burens mee te nemen. Toch is er sprake van vraagverlegenheid en aanbodverlegenheid. De drempel om te vragen of iemand met of voor jou boodschappen wil doen, kan hoog zijn. Maar ook aan de aanbodzijde kan er sprake zijn van verlegenheid. Burens willen best af en toe eens helpen maar niet structureel. Uit angst voor een verplichting wordt dit dan niet aangeboden. Een collectief van burens die om de beurt een keer helpen zou een uitkomst kunnen zijn, maar dan zal er iemand moeten zijn die daarin het initiatief neemt. Elkaar kennen en contact hebben met de burens en weten wat er speelt zal dit ten goede komen. Sociale cohesie, een gemenleerd gezelschap van wijkbewoners is dan erg belangrijk om de bereidheid te vergroten. Het verstevigen van de wijkstructuren en de sociale cohesie is dus ook hier van belang.

De geschiktheid en de beschikbaarheid van vrijwilligers is voor dit specifieke onderdeel niet de grootste opgave. Het gaat immers om het ondersteunen bij lichte zorg. Vele buurtbewoners kunnen iets doen. De focus ligt op dit onderdeel veel meer op de bereidheid.

Recruitability en actieve buurtbewoners in de zorg

De toegankelijkheid is afhankelijk van de wijk en van hoe goed je de buurt kent. Wijkwebsites met vraag en aanbod vergroten de toegankelijkheid enorm, maar ook de aanwezigheid van een wijkcentrum of andere ontmoetingsplekken en momenten zijn belangrijk. Hoe groter de sociale cohesie hoe meer actieve buurtbewoners kleine zorgtaken kunnen oppakken. Maar ook het zichtbaar maken van initiatieven helpt bij het activeren van bewoners. Thuisafgehaald.nl is hier een voorbeeld van. Een wijkbewoner kookt zijn eigen eten en wat extra voor een buurtbewoner. Een welzijnsorganisatie kan bij dit project aansluiten door bijvoorbeeld mensen zonder internet te helpen met contact leggen.

Als het gaat om middelen dan hebben sommige initiatieven een financieel zetje nodig. Vaak is dat maar heel klein. Stel iemand wil sportmaterialen aanschaffen om bewegen in de wijk te faciliteren.

Maar er zijn ook grotere initiatieven in de stad te vinden. Vaak lopen initiatieven tegen red tape aan. Koken in een buurthuis is bijvoorbeeld niet zomaar mogelijk. Dit soort initiatieven helpen

Brief aan de raad - Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid

vaak tegen eenzaamheid. Juist in het kader van zorgpreventie is het dus belangrijk dat initiatieven de ruimte krijgen en losgemaakt worden van red tape.

Communicatiemiddelen inzetten om de zichtbaarheid van projecten te vergroten is voor de gemeente een simpele manier om een belangrijkere rol te spelen. Zo kan ze bijvoorbeeld wijkbladen subsidiëren of wijkwebsites maar bijvoorbeeld ook op haar eigen website/Facebook en Twitter initiatieven uitlichten. De filmpjes van NMGNdoet zijn hier een voorbeeld van. Het gaat er om dat projecten zichtbaar en toegankelijk zijn voor de Nijmeegse burger.

Binnen de wijken zijn volop netwerk- en samenwerkingsverbanden. Bijvoorbeeld de Sociale wijkteams en de Stips die bewoners met een hulpvraag in aanraking kunnen brengen met initiatieven en of actieve wijkbewoners. Maar ook het actief zijn op een gezamenlijke website zoals mijnbuurtje.nl kan samenwerking bevorderen tussen wijkbewoners. Door te investeren in zichtbaarheid en samenwerking kan de bereidheid om actief te worden gestimuleerd worden.

Conclusie actieve wijkbewoners in de zorg

Er zijn steeds meer actieve buurtbewoners. Deze groep heeft ook groeipotentie. Door de sociale cohesie te vergroten kan vraag- en aanbodverlegenheid doorbroken worden. Dat kan door te investeren in community building. Maar ook door het beschikbaar stellen van budgetten waarbij wijkbewoners zonder red tape snel een start kunnen maken met een initiatief. Daarnaast door te ondersteunen met communicatie, zichtbaar maken wat er speelt in de wijk door middel van een wijkblad/website.

Brief aan de raad - Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid

Sport

Algemeen

Het beeld van de vrijwilligers in het domein sport is anders dan in de andere domeinen. Hoewel volgens het CBS (2015) de meeste vrijwillige inzet plaats vindt binnen het domein van de sport, zijn juist hier de meeste zorgen. Die hebben onder andere te maken met de historische achtergrond van de Nederlandse sportverenigingen. Dat heeft vrijwel altijd al op vrijwilligers gedraaid. Sporten in Nederland bij een club is dan ook relatief goedkoop. In Amerika zijn clubs veel vaker aan scholen verbonden en is er veel meer financiering door middel van sponsors. Het (bijna) volledig draaien op vrijwilligers is goedkoop, maar ook erg fragiel wanneer er niet genoeg vrijwilligers zijn.

Sport heeft een belangrijke functie binnen de andere domeinen. Sport is namelijk van belang voor de gezondheid en het welzijn van mensen. Het kan een belangrijke rol spelen in het vergroten van de maatschappelijke betrokkenheid van burgers.

Veel sportvereniging kampen met een tekort aan vrijwilligers, met name een tekort aan vrijwilligers voor de zwaardere vrijwilligerstaken zoals bestuursfuncties. De trouwe klassieke vrijwilliger die jaren lang zich vele uren inzet voor de club, is aan het verdwijnen. Mensen die zich wel willen inzetten voor de club kiezen bewust voor afgebakende specifieke taken, voor een beperkt aantal uur. De structuur van de sportvereniging is daar nog niet op ingericht. Net als bij andere domeinen is een coördinator/begeleider van de vrijwilliger erg belangrijk. In de sportwereld is dat vaak ook een vrijwilliger die beperkt tijd heeft. Vele sportverenigingen bestaan al tientallen jaren en zijn dus ook ingericht op het werken met de 'klassieke' vrijwilliger, en omdat deze steeds schaarser wordt zullen verenigingen zich anders moeten organiseren om overeind te blijven.

Volunteerability in de sport.

De bereidheid om iets te doen binnen de sportclub is er. De bereidheid om een grote taak zoals een bestuursfunctie op zich te nemen is beduidend minder vaak aanwezig. Dat heeft onder andere te maken met organisaties die niet goed in staat zijn om functies af te baken. Wanneer de voorzitter bijvoorbeeld ook moet zorgen dat ook het rooster van de bardienst op orde is en zelf de ballen staat op te pompen dan worden taken te groot. De kans op overbelasting van de vrijwilliger wordt dan ook steeds groter. Wanneer er een vacature ontstaat, is de meest voor de hand liggende optie te zoeken naar een vrijwilliger die de gehele taak op zich wil nemen. Dit lukt moeizaam. De motivatie om de functie te nemen is vaak ook niet omdat het leuk gevonden wordt, maar omdat het noodzakelijk is om de vereniging staande te houden. Dat heeft ook invloed op de geschiktheid van de vrijwilliger. Niet iedereen is capabel. Bij een tekort aan aanbod van vrijwilligers, wordt de keus gemaakt op basis van beschikbaarheid.

Taken opknippen en kleiner maken is een mogelijkheid voor verenigingen om functies behapbaar te maken. Daar staat tegenover dat er iemand moet zijn die dat goed weet te coördineren.

Brief aan de raad - Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid

Het is dus niet dé oplossing. Ook bijvoorbeeld het verplichten van taken voor de leden, zoals fluiten en bardienst, kunnen als middel worden ingezet.

Over het algemeen is de structuur van een vereniging niet mee gegaan met de ontwikkeling van de vrijwilliger. De nieuwe vrijwilliger kan beter benut worden. Maar dat vraagt een organisatie verandering. Er bestaat een mogelijkheid voor verenigingen om ondersteuning aan te vragen. Dit kan in de vorm van een subsidie of ondersteuning vanuit Sportservice Nijmegen. Deze kan combinatiefunctionarissen inzetten om samen met de club de bereidheid, geschiktheid en de beschikbaarheid te vergroten. Momenteel gebeurt dit al. Uit de sportmonitor (2014) blijkt dit ook als effectief ervaren te worden door de sportverenigingen. Volgens de laatste peiling in 2014 heeft een kwart van de clubs een tekort aan vrijwilligers. In 2009 was dat nog een derde. Het gaat dus vooruit. Maar het vinden en binden van vrijwilliger in de sport blijft moeilijk. Volgens de sportmonitor (2014) zijn de meest aangekruiste verklaringen voor de toename van vrijwilligers: 'opstellen/uitvoeren vrijwilligersplan' en 'betere begeleiding van vrijwilligers'. Ook andere verklaringen zijn vaker aangekruist, waaronder 'inzet van de combinatiefunctionaris'. Per jaar kunnen er slechts een bepaald aantal verenigingen worden ondersteund met de huidige capaciteit. Wellicht is zou uitbreiding van de capaciteit kunnen leiden tot verder terug dringen van de tekorten aan vrijwilligers..

Recruitability in de sport

In hoeverre een sportvereniging toegankelijk is, is lastig te beantwoorden. In theorie zijn sportvereniging laagdrempelig. Maar in de praktijk hangt het ook erg van de sfeer binnen een club af. Als zaken goed op orde zijn, zoals een actuele website, of mensen weten waar ze moeten zijn om vragen te stellen, dan komt dat ten goede aan de toegankelijkheid. Wanneer dit niet op orde is bijvoorbeeld omdat hier geen geschikte vrijwilliger voor is, wordt het al lastiger. Kortom dat is dus afhankelijk van de vereniging.

De financiën zijn voor vele sportclub ook altijd een hekel punt. Hoewel clubs vaak accommodaties gebruiken die ze onder de kostprijs mogen huren van de gemeente, is er vaak maar beperkte financiële ruimte. Het inzetten van een betaalde kracht of gebruik maken van vrijwilligersvergoeding om zo de volunteerability te vergroten, is niet altijd mogelijk. Soms wordt er gebruik gemaakt van het netwerk van de leden, bijvoorbeeld voor het zoeken naar sponsors of donaties om zaken te realiseren voor de club. Maar in hoeverre dit per club gebeurt, is wederom afhankelijk van de mate van vrijwillige inzet.

Conclusie sport

Vrijwilligers in het verenigingsleven zijn van levensbelang. Het is zaak goed te kijken wat de gemeente Nijmegen kan doen om vrijwilligers te stimuleren. Verenigingsondersteuning is daarbij van belang. De aanpak zal per vereniging anders zijn dus maatwerk is dan ook noodzakelijk.

Brief aan de raad - Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid

Onderwijs

Algemeen

Het onderzoek op het domein onderwijs is beperkt gebleven. Uit de sleutelinformantenronde bleken er geen aanknopingspunten naar voren te komen om te vermoeden dat het niet goed gaat met de vrijwilligers in het onderwijs. Deze conclusie is ook onderstreept door de bevindingen van De Vrijwilligerscentrale. Zij geven aan dat er voldoende vrijwilligers in het onderwijs actief zijn. In dit onderzoek wordt de vrijwillige inzet van de ouders niet gedefinieerd als vrijwilligerswerk, maar als ouderparticipatie. Naast de ouderparticipatie zijn er in het onderwijs ook vrijwilligers actief. Bijvoorbeeld als huiswerkbegeleider of als taalmaatje.

Er bestaan grofweg twee soorten van vrijwilligers in het onderwijs. Ten eerste de activiteitenondersteuning. Denk hierbij aan het helpen bij de knutselochtend, luizencontrole, begeleiding bij uitstapjes enzovoorts. Ten tweede is er onderwijsondersteuning van didactische aard, zoals extra hulp bij lezen en rekenen.

Volunteerability en onderwijs

De bereidheid om vrijwilligerswerk te doen in het onderwijs blijkt hoog te zijn. De crux lijkt meer te liggen in de geschiktheid. Met name bij onderwijsondersteuning zijn bepaalde vaardigheden en competenties nodig. Vaak worden er dan ook gekwalificeerde vrijwilligers gevraagd. Er zijn voldoende mensen beschikbaar om aan de vraag van het onderwijs te voldoen. Daarmee lijkt het dan ook niet noodzakelijk dat de gemeente Nijmegen hierop extra zou moeten investeren.

Recruitability en onderwijs

Vrijwilligerswerk in het onderwijs is niet altijd makkelijk toegankelijk omdat er eisen worden gesteld aan opleiding en training. Momenteel worden er door het onderwijs beperkt middelen ingezet voor het ondersteunen van vrijwilligers in het onderwijs. Allereerst op het gebied van bemiddeling van vraag en aanbod, en ten tweede door de mogelijkheden om trainingen te volgen. Dit is een belangrijke manier om kwaliteit van vrijwilligers in het onderwijs te vergroten/ op peil te houden.

Onderwijsondersteuning kan een belangrijke preventieve functie hebben in zake het voorkomen van voortijdig schoolverlaten. De gemeente en de scholen hebben een gezamenlijke taak om dit terug te dringen. Het verbreden en uitbreiden van het huidige aanbod zou de preventie ten goede kunnen komen. Hoe dit vormgegeven kan worden kan verder onderzocht worden.

Ook in het onderwijs zijn er samenwerkingsverbanden tussen scholen en/of andere organisaties. Zo zijn er jongerenwerkers betrokken bij het ROC om zo het voortijdig schoolverlaten terug te dringen. Er zijn bijvoorbeeld ook maatjesprojecten zoals School's cool, voor kinderen die van de basisschool naar de middelbare school gaan.

Brief aan de raad - Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid

Conclusie onderwijs

Het gaat goed met de vrijwilliger in het onderwijs. Er is ruimte voor groei, er is voldoende bereidheid maar niet per se voldoende geschiktheid. Middelen om coördinatie en training uit te breiden kunnen het bereik van vrijwilligers in het onderwijs vergroten. Er is echter op dit moment geen urgentie om hier actief het beleid op aan te passen. Misschien kan in het kader van preventie van voortijdig schoolverlaten de vrijwilliger nog een grotere rol spelen. Het zou de moeite waard zijn voor de gemeente en het onderwijs om te onderzoeken op welke wijze vrijwilligers ingezet kunnen worden om voortijdig schoolverlaten te voorkomen.

Brief aan de raad - Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid

Diversiteit

Algemeen

Er zijn heel veel mannen en vrouwen uit verschillende doelgroepen actief als vrijwilliger. Er zijn ook doelgroepen die achterblijven. Uit interviews blijkt dat er twee groepen echt uit springen. Dat zijn jongeren en niet-westerse allochtonen. Bij jongeren is dit passend bij de levensfase waarin ze verkeren. Ze hebben bijbaantjes, gaan studeren en op zich zelf wonen en/of krijgen een relatie. Kortom hun leven is erg in beweging. Gek genoeg spreken de statistieken dit beeld weer tegen. Het CBS meldt dat rond de 50% van de jongeren actief is als vrijwilliger. Dit cijfer is vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde van de totale vrijwillige inzet.

Uit landelijk onderzoek blijkt ongeveer 40 % van de niet-westerse allochtonen zich vrijwillig in te zetten (CBS, 2015). De meeste respondenten in dit onderzoek geven aan dat ze niet zeker zijn of dit beeld klopt. Er zijn bijvoorbeeld relatief veel allochtone vrijwilligers bij Het Inter-lokaal. Dat heeft te maken met de doelgroep waarvoor deze organisatie zich inzet. Daarnaast is er een ruim aanbod van allochtone zelforganisaties en gebeurt er veel in religieus verband. Hoewel de autochtone gemeenschap steeds minder binnen religieuze verbanden als vrijwilliger actief is, is dat voor allochtonen anders. Onderzoek naar vrijwilligerswerk binnen deze verbanden zou kunnen zorgen voor een completer beeld van de hoeveelheid vrijwillige inzet van allochtonen. De structuren zijn anders en mede daardoor niet altijd even zichtbaar. Tevens bestaan er grote cultuurverschillen in het zorgen voor elkaar. Daar zit juist veel vrijwillige inzet van niet-westerse allochtonen. Kortom, misschien is de inzet van allochtonen niet minder, maar wel minder zichtbaar.

Volunteerability en diversiteit

De bereidheid om vrijwilligerswerk te doen bij jongeren is erg goed te stimuleren met een vrijwilligersvergoeding. Maar ook vrijwilligerswerk in de vorm van een stage werkt goed. Het NIM weet op deze manier bijvoorbeeld de vacatures voor de maatjes van jongeren in te vullen. Hoewel het 'vrijwillige' karakter er een beetje vanaf gaat, is het wel een goede manier om jongeren te vinden en te binden. Het is aan de organisaties welke keuzes er gemaakt worden.

De bereidheid bij niet-westerse allochtonen om vrijwilliger te worden is anders. Dat heeft ook met de Nederlandse cultuur te maken, waarbij bijvoorbeeld het vrijwilligerswerk de belangrijkste steunpilaar is van het verenigingsleven. De autochtone burgers is daarmee opgegroeid en de allochtone burgers niet. Als het gaat om bereidheid kan er door middel van het zichtbaar maken van wat vrijwilligerswerk is wellicht al een stap worden gezet.

Bij allochtonen kan de taal een barrière zijn om actief te worden als vrijwilliger. Wanneer het gaat om geschiktheid is vaak het spreken van de Nederlandse taal nodig om te kunnen functioneren als vrijwilliger. Soms is het beperkt spreken van de taal niet een probleem, maar voelt de potentiële vrijwilliger zich niet prettig om vrijwilliger te worden met een beperkt vocabulaire.

Brief aan de raad - Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid

De beschikbare vrije tijd van jongeren is vaak beperkt. Naast school hebben velen een bijbaantje of huiswerk. Ook het sociale leven van jongeren is vaak vol. Ook is het een levensfase waarin vaak veel verandert zoals relaties, studie en woonsituatie. Ruimte om vrijwilligerswerk te doen is beperkt. Een vrijwilligersvergoeding die het inkomen van een bijbaantje compenseert, is dan ook een mogelijkheid om de concurrentiestrijd aan te gaan met de andere vrijetijdsinvullingen. Wanneer het gaat om de beschikbaarheid van allochtonen dan lijkt dit niet minder dan van autochtone burgers.

Recruitability en diversiteit

De toegankelijkheid van de organisatie heeft invloed op de mate van vrijwillige inzet. Wat opvalt bij mensen die zich vrijwillig inzetten, is dat ze vaak specifiek met een bepaalde doelgroep willen werken en bij een bepaalde organisatie waarbij men zich prettig voelt. De sfeer en de cultuur bij een organisatie is daarbij heel belangrijk. Door culturele verschillen wordt de toegankelijkheid van organisaties soms anders ervaren. Meer diversiteit in de samenstelling van de betaalde medewerkers helpt bijvoorbeeld bij het vinden van een divers aanbod in vrijwilligers.

Het inzetten van vrijwilligersvergoedingen en ook duidelijkheid daarover met betrekking tot de verschillende uitkeringen, heeft een stimulerende werking op vrijwilliger inzet.

Er zijn verschillende manieren om diversiteit te bevorderen. Bijvoorbeeld door gebruik te maken van netwerken en samenwerking. Dat kan door organisaties te betrekken waar de gewenste doelgroep te vinden is. Ten aanzien van jongeren zijn dat bijvoorbeeld de scholen. De afgelopen jaren is bijvoorbeeld de maatschappelijke stage voor middelbare scholieren onderdeel geweest van het curriculum. Volgend schooljaar verdwijnt dit van het verplichte curriculum en is het aan de school of die de maatschappelijke stages voort wil zetten. De Vrijwilligerscentrale staat open voor een samenwerking met de scholen om de reeds opgezette infrastructuur rondom de stages in stand te houden. De vraag is of scholen door willen gaan met het project wanneer de kosten daarvoor niet meer door de rijksoverheid worden gefinancierd. Opvallend was dat de maatschappelijke stages niet op initiatief van de respondenten, met uitzondering van De Vrijwilligerscentrale, ter sprake kwam. Wanneer er naar gevraagd werd, waren de meningen over effectiviteit van de maatschappelijke stages verdeeld. Netwerken en samenwerkingsverbanden kunnen ten aanzien van allochtonen gezocht worden in aansluiting met bijvoorbeeld zelforganisaties en of religieuze organisaties.

Conclusie diversiteit

Als het gaat om diversiteit zijn er twee groepen te noemen waarbij het niet altijd makkelijk is om vrijwilligers te vinden. Het gaat dan om jongeren, die door middel van vrijwilligersvergoeding of studiepunten in het kader van een stage extra te vinden en te binden zijn. Deze werkwijze werpt zijn vruchten af en vacatures worden opgevuld. Met betrekking tot vrijwilligerswerk en niet westerse allochtonen zou op verschillende manieren het aanbod van vrijwilligers vergroot kunnen worden. Een voorbeeld hiervan is door specifiek binnen deze groep te werven. Echter, het is onduidelijk hoe groot de groep niet-westerse allochtonen is die vrijwilligerswerk doet, omdat er bijvoorbeeld veel gedaan

Brief aan de raad - Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid

wordt in religieus verband. Aansluiting zoeken bij bijvoorbeeld de religieuze verbanden zou meer inzicht kunnen geven in hoeverre allochtonen actief zijn.

Brief aan de raad - Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid

Cultuur en evenementen

Algemeen

Cultuur en evenementen zijn een bloeiende sector in Nijmegen. Binnen dit onderzoek is er minimaal gekeken naar dit domein. Tijdens de inventarisatie van knelpunten rond vrijwilligers is er gesproken met twee beleidsambtenaren die zich dagelijks bezig houden met verschillende culturele instellingen in Nijmegen en De Vrijwilligerscentrale. Hieruit bleek dat er rondom vrijwilligers vinden en behouden nauwelijks problemen zijn. Voor korte afgebakende vrijwilligerstaken zijn voldoende mensen te vinden en volgens de literatuur worden dit soort klussen steeds populairder. Organisaties hebben ook voldoende te bieden. Bijvoorbeeld bij een evenement meedraaien en er bij horen is al voldoende. Of de mogelijkheid om de artiest/ film gratis te zien. Binnen het domein cultuur zou je kunnen stellen dat er geen salaris ter compensatie wordt geboden, maar een beleving. Daarnaast is het aanbod aan afgebakende taken als vrijwilliger binnen het cultuurdomein groot en divers. Zo is het bijvoorbeeld mogelijk een grote rol te spelen in het organiseren van een groot festival of slechts de barmuntjes te verkopen tijdens de uitvoering.

Volunteerability en cultuur

De bereidheid om vrijwilligerswerk te doen binnen de cultuursector is hoog. Er staat voldoende tegenover als je vrijwilliger bent binnen de cultuursector. Het meedoen aan een evenement of bij een organisatie horen is vaak erg leuk. Meer dan in andere sectoren lijkt dan ook het motief plezier een grotere rol te spelen. Het spreekt ook jongeren erg aan.

Over het algemeen zijn mensen al snel geschikt en is er weinig training nodig, uitleg tijdens het werk of een dagje meedraaien is vaak voldoende. Soms worden er specifieke eisen gesteld zo als iemand die het licht en geluid kan bedienen tijdens een evenement. In sommige gevallen is er training nodig maar in vergelijking met andere domeinen is die beperkt.

Als het gaat om beschikbaarheid dan heeft de sector cultuur het voordeel dat ze voornamelijk in de vrije tijd van mensen bezoekers trekt. Er zijn dus ook veel vrijwilligers nodig buiten kantoortijden. Daardoor is men in grote mate beschikbaar.

Recruitability en cultuur

De toegankelijkheid kan erg afhankelijk zijn van de organisatie. Over het algemeen zijn organisaties die met betaalde professionals werken goed toegankelijk en reageren snel op de mailtjes, telefoontjes en hebben een goede website die up to date is. Bij een organisatie die volledig op vrijwilligers draait is dat soms van wat mindere kwaliteit. Dan zal het bijvoorbeeld langer duren voordat er een mail beantwoord wordt, maar dat hoeft lang niet altijd zo te zijn. De grote en middelgrote culturele instellingen zijn gemakkelijk toegankelijk.

Er zijn zoveel middelen om vrijwilligers te vinden en te binden in de sector cultuur dat hier geen extra aandacht naar toe hoeft te gaan. De vrijwilligersverzekering die ervoor zorgt dat iedere

Brief aan de raad - Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid

vrijwilliger verzekerd is, is ook voor domein cultuur een aanwinst. Vrijwilligers die zich éénmalig inzetten zijn nu goed verzekerd zonder tijdrovende vrijwilligers contracten.

Er wordt ook in de sector cultuur samengewerkt, bijvoorbeeld tijdens evenementen wordt bijna altijd samengewerkt met vrijwilligers van het Rode Kruis die de EHBO post bemensen. Daarnaast heeft De Vrijwilligerscentrale een evenementenkalender waarbij mensen zich kunnen aanmelden als vrijwilliger voor een evenement. Veel evenementen hebben zelf een netwerk aan vrijwilligers die jaarlijks weer terugkeren. Het vinden en binden van vrijwilligers gaat dan ook bij een groot deel van de organisaties goed.

Er zijn in de stad actieve buurtbewoners en initiatieven zoals evenementen, straatfeesten of kunstprojecten. Daarnaast zijn er ook verschillende initiatieven en clubs die een subsidie krijgen. Denk aan een koor of een theatergroep die wat extra ondersteuning nodig hebben om bijvoorbeeld een optreden te organiseren. De respondenten gaven duidelijk aan dat er geen aanknopingspunten zijn dat extra ondersteuning van uit de gemeente nodig is.

Conclusie cultuur

Wanneer gekeken wordt naar de vrijwilligers en de cultuursector, dan kan er geconcludeerd worden dat het goed gaat. Er is een groot aanbod aan vrijwilligerstaken en vrijwilligers die het leuk vinden om die taken uit te voeren. Het huidige beleid hoeft dan ook niet aangepast te worden.

Brief aan de raad - Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid

Hoofdstuk 4

Conclusie

Hoe effectief speelt de gemeente Nijmegen in op ontwikkelingen in het vrijwilligerswerk? En hoe kan ze, gegeven de komende opgaven, hierop (nog) beter inspelen?

Wanneer er gekeken wordt naar het huidige vrijwilligerswerkbeleid van de Gemeente Nijmegen, dan doet Nijmegen het goed. Volgens de cijfers is meer dan de helft van de Nijmegenaren actief als vrijwilliger. De stad scoort daarmee boven het landelijke gemiddelde. Vrijwel in alle domeinen zijn voldoende vrijwilligers te vinden die bereid, geschikt en beschikbaar zijn. Kortom met de volunteerability zit het goed. Toch zijn er enkele zorginstellingen die wel meer moeite hebben met het opvullen van vrijwilligersvacatures. Dat heeft onder andere te maken met de beeldvorming die er is aangaande de doelgroep waarmee gewerkt wordt. Ook de groeiende vraag naar vrijwilligers om de kanteling vorm te geven speelt hierbij een rol. Het gaat hier om het proces waarbij meer zorg- en ondersteuningstaken door vrijwilligers of door een combinatie van vrijwilligers en professionals worden uitgevoerd.

Binnen het domein sport gaat het ten aanzien van de volunteerability minder goed. Met name de grotere vrijwilligerstaken, zoals bestuursfuncties zijn soms moeilijk op te vullen. De meeste verenigingen bestaan vrijwel geheel uit vrijwilligers. Vaak bestaan deze clubs ook al tientallen jaren. De structuur van zo'n vereniging is vaak traditioneel gebaseerd op de klassieke vrijwilliger, iemand die zich jarenlang structureel en vele uren voor de club inzet. De nieuwe vrijwilliger is zeker bereid om iets te doen, maar dan wel in de vorm van een korte, afgebakende taak. Momenteel zijn er sportcombinatiefunctionarissen die via Sportservice verenigingenondersteuning bieden. Indien er echte organisatorische veranderingen moeten worden doorgevoerd om een vereniging ten aanzien van de vrijwillige invulling van taken toekomstbestendig te maken, dan hebben zij slechts beperkte mogelijkheden: niet alle verenigingen kunnen worden bediend.. Sportverenigingen zijn een belangrijke middel om bijvoorbeeld de gezondheid en de sociale cohesie te bevorderen. Het zou zeker de moeite waard zijn om verder in te zetten op het vergroten van de begeleidingscapaciteit voor de sportverenigingen.

De stadsmonitor laat duidelijk zien dat er nog voldoende mensen bereid zijn om – meer – aan de slag te gaan als vrijwilliger. Dit potentieel wordt nog niet helemaal aangeboord. Dat heeft met name binnen zorg en welzijn te maken met organisaties die geen vacatures willen uitzetten. Het begeleiden van vrijwilligers kost namelijk tijd en inzet. Een begeleider/coördinator heeft een maximale reikwijdte van vrijwilligers die hij kan begeleiden. Ruimte om meer vrijwilligers te begeleiden is er niet. Maar er is nog wel vraag naar de inzet van vrijwilligers. Zo zijn bij verschillende organisaties bijvoorbeeld

Brief aan de raad - Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid

kandidaat vrijwilligers die op de wachtlijst staan voor een maatjesproject. De druk op de coördinatoren zal in de toekomst extra toenemen omdat de ondersteuning- of zorgvraag van cliënten steeds complexer wordt in het kader van het afschalen van zwaardere zorg naar een lichtere vormen van zorg. De begeleiding en scholing die een vrijwilliger nodig heeft zal hierdoor ook toenemen.

Mensen die bereid zijn om als vrijwilliger aan de slag te gaan, kiezen vaak heel bewust voor een organisatie en doelgroep waarmee ze willen werken en soms ook nog voor een bepaalde taak. Tekorten en overschoten over de domeinen heen of zelfs binnen één domein met elkaar in balans brengen is dan ook niet zomaar mogelijk. Vrijwilligers kiezen namelijk echt gericht waar ze actief willen worden. Ze gaan vaak een verbintenis aan met de organisatie en hechten ook veel waarde aan contacten met de vrijwilligersbegeleider/ coördinator en eventuele collega's. Zowel de vrijwilligers als de coördinatoren geven aan dat de sleutel tot succes voor het vinden en binden van vrijwilligers zit in het persoonlijke contact en de persoonlijke erkenning en waardering die vrijwilligers ontvangen.

In het algemeen kan worden geconcludeerd dat het huidige beleid effectief is. Het gaat goed met de vrijwilligers in vrijwel alle domeinen. Afgezien van de vrijwilligers in de sport, zijn er weinig structurele tekorten. Echter de beleidskaders laten momenteel geen ruimte om te groeien in capaciteit.

Omdat er een duidelijke wens is om het vrijwilligerswerk te stimuleren, zal het uitbreiden van het huidige begeleidingscapaciteit noodzakelijk zijn.

Actieve buurtbewoners en initiatiefnemers

Ook met actieve buurtbewoners en initiatiefnemers gaat het goed in Nijmegen. De resultaten per wijk kunnen erg uiteen lopen. Het verschil met vrijwilligers die verbonden zijn aan een organisatie is dat de actieve wijkbewoner zich niet verbindt aan een organisatie, maar vaak juist zelfstandig opereert. Er zijn steeds meer actieve buurtbewoners. Deze groep heeft ook groeipotentie. Maar ook hier is er sprake van vraag- en aanbodverlegenheid wanneer wijkbewoners elkaar willen ondersteunen in de sector zorg en welzijn. Door te ondersteunen met communicatie, door zichtbaar te maken wat er speelt in de wijk -bijvoorbeeld door middel van een wijkblad/website- kunnen mensen geactiveerd worden. Ook mensen actief benaderen met het verzoek iets te doen helpt in het doorbreken van vraag- en aanbodverlegenheid.

Wanneer mensen willen starten met een initiatief dan krijgen ze vaak snel te maken met de gemeente en vaak ook met zogenoemde 'red tape'. Red tape kan gezien worden als obstakel, regels en procedures en andere bureaucratische processen die voor vertraging kunnen zorgen. Zeker wanneer er meerdere afdelingen van de gemeente bij betrokken zijn, is vaak ook nog sprake van verkokering. Deze obstakels zorgen er voor dat (grote) projecten een lange doorlooptijd hebben, wat door bewoners gevoeld wordt als vertragingen en wat niet bevorderlijk is voor het animo van deze vrijwillige initiatiefnemers.

Brief aan de raad - Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid

Succesvolle initiatieven zijn niet zo maar te kopiëren. Elke wijk is verschillend waardoor het knippen en plakken van een succesvol initiatief van de ene wijk naar de andere wijk vaak geen optie is. Veel initiatiefnemers weten het zelf redelijk goed te rooien. Sommigen hebben echter wel ondersteuning nodig. Dat kan in de vorm van een kleine ondersteuning zijn, bijvoorbeeld een kleine financiële bijdrage of een praktische ondersteuning zoals bij het leggen van contacten of het doen van aanvragen. Maar de ondersteuning kan ook (veel) groter zijn, bijvoorbeeld in de vorm van een grotere (aanjaag)subsidie. Het is bij het ondersteunen of stimuleren van bewonersinitiatieven van belang dat het eigenaarschap bij de initiatiefnemers blijft liggen. Maar waar ligt de grens tussen aanjagen, stimuleren en loslaten? Het blijft zoeken naar de juiste balans.

Brief aan de raad - Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid

Hoofdstuk 5

Aanbevelingen

Het huidige vrijwilligersbeleid functioneert goed. Er zijn geen aanwijzingen dat het huidige beleid drastisch aangepast zou moeten worden. Wel is het belangrijk om in te zetten op het uitbouwen van de ondersteuningscapaciteit. Vooral voor de sector zorg en welzijn is het van belang om de vrijwilligersinzet te vergroten om de afschaling van zorg te ondervangen. Binnen het domein sport is dit van belang om het voortbestaan van sportverenigingen te waarborgen.

Uit het onderzoek is een duidelijk beeld van uiteenlopende problematiek binnen de diverse domeinen naar voren gekomen. De aanbevelingen kunnen dan ook niet gegeneraliseerd worden. Er is daarnaast ook gekeken naar het huidige beleid en er zijn ook aanbevelingen gedaan om deze aan te passen.

Aanbeveling 1 Zorg en welzijn: ondersteuning

Ten aanzien van vrijwilligers op het gebied van zorg en welzijn zit de crux voornamelijk in het gebrek aan begeleidingsmogelijkheden van vrijwilligers binnen organisaties. Advies zou dan ook zijn om te investeren in vrijwilligersondersteuning. Niet slechts bij één of twee organisaties, maar over de volle breedte van zorg en welzijn. Op die manier kan de capaciteit gestaag uitbreiden. Op deze wijze kan het volledige potentieel worden benut om de doelstelling kanteling/ afschaling van zorg te bereiken.

Het investeren in vrijwilligersondersteuning gaat niet alleen over het ondersteunen van meer vrijwilligers. Het zal zich ook moeten richten op de toegenomen eisen aan de vrijwilliger vanwege de meer complexe problematiek waarmee met name de welzijnsvrijwilligers te maken krijgen. Het gaat hierbij om extra scholing en begeleiding van de welzijnsvrijwilligers. Het ligt voor de hand om die ondersteuning mede vorm te geven door samenwerking tussen welzijns- en zorgorganisaties op elkaar te laten aansluiten.

Aanbeveling 2 Zorg en welzijn: beeldvorming

Binnen het domein zorg zijn er instellingen die moeite hebben om vrijwilligersvacatures op te vullen. Zelf geven ze aan dat dit onder andere komt door de beeldvorming die mensen hebben over de doelgroep en omdat de vraag groeit door de kanteling. Advies zou zijn dat organisaties zelf iets doen aan de beeldvorming, bijvoorbeeld door middel van een reclamecampagne

Aanbeveling 3 Sport

Ondanks dat er in 2014 meer vrijwilligers zijn ten opzichte van 2009, is er nog steeds een tekort aan (geschikte) vrijwilligers binnen de sport. Om dit op te lossen zullen verschillende verenigingen zich organisatorisch moeten aanpassen. Met de huidige verenigingsondersteuning die door de combinatiefunctionarissen en/of met subsidies wordt gegeven, wordt er al veel gedaan maar er is nog

Brief aan de raad - Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid

winst te behalen. Meer capaciteit binnen de verenigingsondersteuning is een optie. Elke vereniging is anders en maatwerk is dan ook hier een vereiste.

Aanbeveling 4 Onderwijs

Het is de moeite waard om ten aanzien van deze gezamenlijke verantwoordelijkheid voor gemeente en onderwijs nader te onderzoeken of de aanpak van voortijdig schoolverlaten gebaat is bij extra inzet van vrijwilligers.

Aanbeveling 5 Diversiteit

Op het gebied van diversiteit kan door organisaties die met vrijwilligers werken actiever geworven worden onder de groep niet-westerse allochtonen. Eventueel kan de inzet van de Vrijwilligerscentrale op dit gebied worden vergroot.

Aanbeveling 6 Community building

De bereidheid om actief te worden in de wijk lijkt voldoende aanwezig. Om dit ook daadwerkelijk te laten gebeuren is het belangrijk om te communiceren over alle initiatieven die er zijn zodat het voor bewoners makkelijker is om daarop aan te haken. Om de vraag- en aanbodverlegenheid bij mensen te doorbreken is het belangrijk om op individueel niveau mensen aan te sporen en te bemiddelen naar initiatieven. Dat kan goed met de nieuwe structuren die ontstaan zijn, in de vorm van de Sociale wijkteams en de Stips. Daarnaast is het zaak om de initiatieven zodanig te ondersteunen dat zoveel mogelijk het eigenaarschap bij de mensen zelf blijft liggen. Investeren in community building is hiervoor noodzakelijk.

Aanbeveling 7 Red tape

Initiatiefnemers krijgen vaak te maken met een wirwar aan regels en procedures. Het aanvragen van een klein budget kan soms al veel bureaucratie met zich meebrengen. Het vereenvoudigen van regels en procedures is één van de opties om een stukje red tape weg te halen.

Het beschikbaar stellen van (kleine) budgetten zonder grote verantwoordingsplicht geeft initiatieven de ruimte om te ontplooiën. Dit kan bijvoorbeeld ook door een welzijnsorganisatie of bijvoorbeeld het Sociale Wijkteam hier de regie op te geven. De weg naar de bestaande budgetten en subsidiemogelijkheden is voor de burger momenteel nog niet altijd even zichtbaar. In de communicatie rondom deze mogelijkheden is dus ook nog een slag te maken.

Aanbeveling 8 Verkokering

Wanneer initiatiefnemers te maken krijgen met meerdere afdelingen van de gemeente dan stuiten ze regelmatig op verkokering. Eén aanspreekpunt dat alle communicatie binnen de gemeente Nijmegen voor zijn rekening neemt zou een optie kunnen zijn. Belangrijk is vooral dat gemeente breed in het beleid de wens of mogelijkheid van burgerparticipatie wordt opgenomen, maar dat daarbij wordt toegezien op het feit dat het eigenaarschap van vrijwillige initiatieven en voorzieningen bij de

Brief aan de raad - Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid

bewoners/vrijwilligers blijft liggen. Bijvoorbeeld in het beleid over het gebruik en beheer van gemeentelijke accommodaties.

Aanbeveling 9 De Vrijwilligerscentrale

Binnen vele domeinen gaat het goed met de vrijwilliger in Nijmegen. Maar er zijn voldoende verschuivingen in het werkveld waar te nemen, zodat aanpassen van de opdracht van De Vrijwilligerscentrale wellicht verstandig is. Door de afschaling van zorg zijn er bijvoorbeeld meer mensen uit moeilijke doelgroepen (mensen met een beperking, allochtonen) die zelf vrijwilliger willen worden of een vrijwilliger zoeken die hen kan ondersteunen. Een optie is dan om de bemiddelingsfunctie van vraag en aanbod van De Vrijwilligerscentrale te handhaven en nog meer toe te spitsen op het vinden en bemiddelen van moeilijke doelgroepen. Binnen de sport kan het vinden en binden van vrijwilligers ook nog worden verbeterd. Wellicht kan De Vrijwilligerscentrale een (grotere) rol geven worden in de sport. Momenteel heeft De Vrijwilligerscentrale een aanjaag- en regierol bij de netwerkontwikkeling tussen organisaties in welzijn en zorg. Dit kan afgebouwd worden, omdat de uitvoeringsregie hierop formeel bij de W4 ligt. Hierdoor zal er ruimte ontstaan voor een grotere rol op het gebied van sport en moeilijke doelgroepen.

Aanbeveling 10 Lokaal Compliment

Het Lokaal Compliment is een belangrijk onderdeel van de waardering die vrijwilligers kunnen ontvangen in de gemeente Nijmegen. De doelgroep zou verbreed kunnen worden zodat ook actieve buurtbewoners zonder vaste organisaties in het zonnetje kunnen worden gezet.

Aanbeveling 11 De vrijwilligersverzekering

Vanaf 1 januari 2015 is een nieuwe vrijwilligersverzekering van kracht in de gemeente Nijmegen. De nieuwe vrijwilligersverzekering wordt door vele respondenten gezien als een echte verbetering. De grootste winst is dat de actieve buurtbewoner nu ook goed verzekerd is. Aanbeveling is dan ook om deze verzekering te handhaven.

Brief aan de raad - Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid

Bijlagen

Bijlage 1 Topiclijst

Heden

Vinden en binden

Motivatie

Taken

Potentieel

Verhouding professional en vrijwilliger

Stimulering

Gevolgen transitie

Ondersteuning

Burgerinitiatieven

Toekomstverwachtingen

Knelpunten

Brief aan de raad - Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid

Bijlage 2 Gesproken organisaties

Gemeente Nijmegen

- Afdeling Maatschappelijke Ontwikkelingen
- Afdeling Wijkmanagement
- Afdeling Communicatie
- Sportservice Nijmegen

De Vrijwilligerscentrale

Swon het seniorennetwerk

Tandem

NIM maatschappelijk werk

Het Inter-lokaal

De hulpdienst

Hobbycentrum de Nonnendaal

Het Goffert zwembad

Het Canisius Wilhelmina Ziekenhuis (CWZ)

Stichting Brem

Huize Roza

Botanische Tuinen

Vluchtelingenwerk

Stip Oud-West

Wijkraad Wolfskuil

De Wester

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

Toelichting over de behandeling van:

Brief 'Voortgang herijking overeenkomst DDC'

Van:	College van B&W d.d. 15 juli 2015
Doel:	Opinievorming
Toelichting:	<p>1. Achtergrond</p> <p>Op 1 oktober 2014 is de motie "Evaluatie en vernieuwing doordecentralisatie onderwijshuisvesting" unaniem door de raad aanvaard. Deze motie roept het college op om op basis van de conclusies en aanbevelingen uit de 'Monitor en evaluatie doordecentralisatie onderwijshuisvesting' en het rekenkamerrapport 'Second opinion heroverweging basisschool Brakkenstein' onderhandelingen te starten met de doorgedecentraliseerde schoolbesturen over de aanpassing van de doordecentralisatieovereenkomst en de resultaten daarvan voor te leggen aan de gemeenteraad.</p> <p>2. Brief inzake Voortgang herijking overeenkomst DDC</p> <p>Het college informeert de raad met deze brief over de voortgang van de herijking van de overeenkomst doordecentralisatie onderwijshuisvesting (overeenkomst DDC). Het resultaat van de herijking is vastgelegd in een zogenaamde Allonge op de overeenkomst DDC. De Allonge is ter informatie bijgevoegd.</p> <p><i>Proces</i></p> <p>Eind 2014 is de gemeente samen met de schoolbesturen een herijking gestart van de overeenkomst DDC. Doel van de herijking was om de knelpunten genoemd in het evaluatierapport over de eerste vijf jaar doordecentralisatie op te lossen. Aangezien een drietal schoolbesturen rond de zomer een deadline had ten aanzien van het nemen van beslissingen in de onderwijshuisvesting, hebben zij de gemeente verzocht om vóór het zomerreces een beslissing te nemen over het al dan niet afgeven van een gemeentegarantie. Dit heeft gemaakt dat de herijking in een stroomversnelling is gekomen.</p> <p><i>Achtergrond</i></p> <p>In 2008 heeft de gemeente middels een privaatrechtelijke overeenkomst voor onbepaalde tijd de taken en verantwoordelijkheden op het gebied van onderwijshuisvesting overgedragen aan de schoolbesturen. In februari 2014 is de raad geïnformeerd over de resultaten van de evaluatie van de eerste vijf jaar doordecentralisatie; daar is door de raad tevredenheid uitgesproken over de ingeslagen weg, en zijn daarnaast een aantal knelpunten inzichtelijk gemaakt. Op 1 oktober vorig jaar heeft de raad een motie aangenomen, waarin het gemeentebestuur is gevraagd de overeenkomst DDC te heroverwegen en de financiële verhuisprikkel (die het gevolg is van de WOZ-aankoopplicht) te verminderen. Parallel aan dit proces is de Onderzoeksopdracht Onderwijs & Ondersteuning Jeugd uitgevoerd, om te inventariseren wat de mogelijke bezuinigingen binnen het programma onderwijs kunnen zijn. Over de uitkomsten van dit onderzoek is de raad begin dit jaar geïnformeerd en heeft geleid tot een bijgesteld bezuinigingsopdracht en de motie 'Extra geld voor onderwijs'.</p> <p><i>Stand van zaken</i></p> <p>Als resultaat van de onderhandelingen is op 10 juli een packagedeal gesloten met de schoolbesturen, waarmee de knelpunten uit de overeenkomst worden opgelost. De onderhandelingsresultaten zijn vervolgens juridisch vertaald in een zogenaamde Allonge op de overeenkomst DDC. Het college heeft deze Allonge op 14 juli jl. vastgesteld en daarna door alle schoolbesturen ondertekend. De Allonge wordt in het najaar van 2015 één op één vastgelegd in een nieuwe geconsolideerde versie van de overeenkomst DDC. De belangrijkste onderdelen van de Allonge:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Risico's worden gedempt en de financiële verhuisprikkel verminderd - Onderwijshuisvesting minder afhankelijk maken van schommelingen in rijksbudgetten - Investeren in planmatig bestuurlijk overleg, monitoring en verbeterde samenwerking - Schatkistbankieren voor de schoolbesturen mogelijk maken middels een gemeentegarantie <p>De herijking leidt volgens het college in beginsel tot een beperkt garantierisico, maar dempt tegelijkertijd bestaande risico's vanuit de terugkoop van moeilijk te herontwikkelen locaties, en worden tevens overige knelpunten afgewikkeld.</p>

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

	2. Reden van agendering Op verzoek van de fractie van de PvdA is de brief geagendeerd in de kamerronde, waarbij de fractie de volgende motivatie heeft meegegeven: <i>Het college heeft de Raad kort voor de zomer geïnformeerd over de resultaten van de langdurige onderhandelingen met de schoolbesturen over de herijking van de doordecentralisatie-overeenkomst onderwijshuisvesting. Graag bespreekt de PvdA-fractie met de andere fracties de resultaten die in deze brief zijn opgesomd.</i>		
Naam steller: E-mail steller:	Loes Emons l.emons@nijmegen.nl	Tel. steller:	024 329 2948
Bijlagen:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Brief college van B&W 'Voortgang herijking overeenkomst DDC' d.d. 15 juli 2015 2. Allonge op de Overeenkomst Doordecentralisatie Achtergrond <ol style="list-style-type: none"> 3. Motie 'Evaluatie en vernieuwing doordecentralisatie onderwijshuisvesting' d.d. 1 oktober 2014 4. Brief college van B&W inzake "Monitor en Evaluatie Doordecentralisatie Onderwijshuisvesting" d.d. 25 februari 2014 5. Motie "Extra geld voor onderwijs" d.d. 11 februari 2015		

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

Maatschappelijke Ontwikkeling

Ingekomen stuk D19 PA 23 september 2015

G E M E E N T E

Korte Nieuwstraat 6
6511 PP Nijmegen
Telefoon 14024
Telefax (024) 329 90 19
E-mail gemeente@nijmegen.nl

Aan de gemeenteraad van Nijmegen

Postbus 9105
6500 HG Nijmegen

Datum
15 juli 2015

Ons kenmerk
MO00/15.0007109

Contactpersoon
Loes Emons

Onderwerp
Voortgang herijking overeenkomst DDC

Datum uw brief

Doorkiesnummer
(024) 3292948

Geachte leden van de Raad,

Met deze brief informeren wij u over de voortgang van herijking van de overeenkomst doordecentralisatie onderwijshuisvesting (overeenkomst DDC). Met de herijking hebben wij binnen het mandaat van uw Raad uitvoering gegeven aan de door uw raad ingediende motie d.d. 1 oktober 2014. Het resultaat van de herijking is vastgelegd in een zogenaamde Allonge op de overeenkomst DDC, die ter informatie is bijgevoegd. Deze Allonge hebben wij in onze vergadering van 14 juli jl. vastgesteld. Met deze brief leggen we verantwoording af over het bereikte resultaat.

1. Voorgeschiedenis

In 2008 hebben wij als gemeente met een privaatrechtelijke overeenkomst voor onbepaalde tijd de taken en verantwoordelijkheden (en bijbehorende financiële middelen en risico's) op het gebied van onderwijshuisvesting aan de schoolbesturen overgedragen. Tijdens de politieke avond van 12 maart 2014 hebben wij u geïnformeerd over de uitkomst van de evaluatie over de eerste vijf jaar doordecentralisatie en heeft u ingestemd met het evaluatierapport. In dit rapport spreken de betrokken partijen hun tevredenheid uit over de weg die is ingeslagen met de doordecentralisatie. Gelet op de financieringssystematiek van de gemeente en de gemiddelde ouderdom van de panden zou het voor de gemeente onmogelijk zijn geweest dezelfde investeringen in nieuwbouw en renovatie te realiseren als de schoolbesturen hebben waargemaakt. Uit de evaluatie komt echter ook een aantal knelpunten naar voren

1. De schoolbesturen zien zich geconfronteerd met onvoorziene investeringskosten onder andere als gevolg van het Bouwbesluit 2012.
2. Wij hebben als gemeente te maken met een stijging van de WOZ-waarden en verliezen op onze planexploitatie onderwijshuisvesting als gevolg van veranderde omstandigheden in de economie en op de woningmarkt.
3. Door kortingen op het gemeentefonds en het financiële maatwerk bij het doordecentraliseren van nieuwe scholen in Nijmegen Noord zien wij de financiële risico's toenemen.

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

Gemeente Nijmegen
Maatschappelijke Ontwikkeling

Vervolgvel
1

4. Een normering van de onderhoudsconditie van schoolgebouwen ontbreekt in de overeenkomst en levert voor ons een risico op bij de overdracht van panden.
5. We slagen er als gemeente niet altijd in om (tijdig) locaties beschikbaar te stellen voor nieuwbouw van schoolgebouwen.
6. Over de interpretatie van onderdelen van de overeenkomst DDC verschillen de schoolbesturen en het gemeentebestuur van mening (waaronder de ingroeiregeling). Deze geschillen blijven vaak te lang op de agenda staan.
7. Aanvullend op deze knelpunten zijn de schoolbesturen zijn in de loop van 2014 geconfronteerd met een beleidswijziging van de rijksoverheid, waardoor ze niet meer op basis van hypothecaire zekerheid kunnen lenen bij het Ministerie van Financiën (schatkistbankieren).

Op 1 oktober 2014 heeft uw Raad een motie aangenomen, waarin het gemeentebestuur is gevraagd om de overeenkomst DDC te heroverwegen en de financiële verhuisprikkel die het gevolg is van de WOZ-aankoopplicht te verminderen. Parallel aan dit proces is de Onderzoeksopdracht Onderwijs en Ondersteuning Jeugd uitgevoerd. Over de uitkomsten van dit traject bent u op 11 februari 2015 geïnformeerd. De behandeling van de onderzoeksopdracht in uw raad heeft geleid tot een bijgestelde bezuinigingsopdracht en de motie 'Extra geld voor onderwijs'. Tijdens de behandeling van deze motie hebben wij aangegeven met de schoolbesturen in gesprek te zijn over de herijking van de overeenkomst doordecentralisatie en hebben wij toegezegd u hierover voor het zomerreces te informeren.

2. Proces

Eind 2014 zijn wij samen met de schoolbesturen gestart met de herijking van de overeenkomst DDC. Doelstelling van de herijking was om de hierboven benoemde knelpunten op te lossen. Tijdens de herijking, die onder leiding stond van een onafhankelijke externe projectleider, hebben beide partijen nogmaals bekrachtigd dat de doordecentralisatie een krachtig instrument is voor het op peil brengen en houden van de onderwijshuisvesting in Nijmegen. De gezamenlijke ambitie om binnen een periode van 40 jaar alle schoollocaties te vernieuwen door grootschalige renovatie en/of nieuwbouw staat nog steeds centraal. Beide partijen hebben tijdens de onderhandelingen een maximale inspanning geleverd om de verschillen opzij te zetten en tot overeenstemming te komen. Doelstelling hierbij is steeds geweest het maatschappelijke belang dat beiden dienen met het leveren van kwalitatief goed onderwijs. Een adequate, veilige en stimulerende omgeving - sober en doelmatig - is hier ondersteunend aan.

Een drietal schoolbesturen (Pro College, Scholengroep Rijk van Nijmegen en Conexus) heeft rond deze zomer een deadline ten aanzien van het nemen van beslissingen over investeringen in de onderwijshuisvesting. Zij hebben de gemeente gevraagd om voor het zomerreces een beslissing te nemen over het al dan niet afgeven van een gemeentegarantie. Dit heeft het herijkingproces onder tijdsdruk geplaatst en maakt dat de herijking in een stroomversnelling is gekomen.

3. Stand van zaken

Als resultaat van de onderhandelingen is op 10 juli 2015 een packagedeal gesloten met de schoolbesturen, waarmee de knelpunten uit de overeenkomst worden opgelost. De onderhandelingsresultaten zijn vervolgens juridisch vertaald in een zogenaamde Allonge op de

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

Gemeente Nijmegen
Maatschappelijke Ontwikkeling

Vervolg
2

overeenkomst DDC. Deze Allonge hebben wij in onze vergadering van 14 juli jl. vastgesteld en is op 16 juli jl. door alle schoolbesturen ondertekend. De belangrijkste onderdelen zijn de volgende:

3.1 We dempen de risico's en verminderen de financiële verhuisprikkel

Met de overeengekomen maatregelen wordt het percentage nieuwbouw van schoolgebouwen op locaties elders naar beneden bijgesteld van 70% naar 55%. Dit betekent dat de financiële risico's die wij als gemeente lopen op de planexploitatie onderwijshuisvesting worden gedompt, omdat we in de periode tot 2048 minder locaties voor nieuwbouw hoeven aan te bieden én minder locaties tegen WOZ-waarde hoeven terug te kopen. Aanvullend wordt een bepaling uitgewerkt om te borgen dat locaties in een gezonde mix worden aangeboden. Immers sommige locaties zijn goed te ontwikkelen, terwijl andere locaties veel lastiger opnieuw te ontwikkelen zijn. Met deze afspraken wordt eveneens recht gedaan aan de wensen van de raad om de overeenkomst te heroverwegen en de financiële verhuisprikkel als gevolg van de WOZ-aankoopplicht te verminderen.

3.2 We maken onderwijshuisvesting minder afhankelijk van schommelingen in rijksbudgetten

Het in 2008 overeengekomen budget (dat bestaat uit de jaarlijkse vergoeding, de WOZ-aankoopplicht en in enkele gevallen individueel financieel maatwerk) is leidend. Om het budget minder afhankelijk te maken van schommelingen in rijksbudgetten (waaronder het Gemeentefonds) wordt een tweetal artikelen in de overeenkomst DDC aangepast, zodat onduidelijkheden en interpretatiegeschillen hierover tot het verleden behoren.

3.3 We investeren in een planmatig bestuurlijk overleg, monitoring en verbeterde samenwerking

De afspraken over het jaarlijks te voeren bestuurlijk overleg zijn opnieuw vastgelegd en aangescherpt, waardoor huisvestingsplannen, risicovolle locaties en herontwikkelingsmogelijkheden tijdig en adequaat met elkaar worden gedeeld en geschillen eerder kunnen worden opgelost. Door de voortgang te monitoren kunnen we bovendien eerder bijsturen. Ook wordt er afgesproken dat majeure ontwikkelingen, zoals wijzigingen in rijksbeleid c.q. rijksbudgetten of een forse toename van de rentestand van het schatkistbankieren een reden zijn om eerder tot evaluatie van de overeenkomst over te gaan.

4.4 Met gemeentegarantie maken we schatkistbankieren voor de schoolbesturen mogelijk

De schoolbesturen zijn in de loop van 2014 geconfronteerd met een beleidswijziging van de rijksoverheid, waardoor ze niet meer op basis van hypothecaire zekerheid kunnen lenen bij het de Staat der Nederlanden (schatkistbankieren). Er wordt nu een 100% gemeentegarantie geëist.

De bevoegdheid tot het verstrekken van een garantstelling ligt bij ons college op grond van artikel 160 van de Gemeentewet. Wij zijn als gemeentebestuur terughoudend met het verstrekken van deze garanties. De gemeente is immers geen bank. De belangrijkste voorwaarden van het interne beleid zijn dat er sprake moet zijn van noodzaak, er geen andere manieren zijn om geld te verkrijgen, de instelling de rente en aflossing kan betalen en dat het financiële risico zoveel mogelijk is beperkt. Het is voor de schoolbesturen mogelijk gebleken een lening bij een andere bank (de Bank Nederlandse Gemeenten) af te sluiten, maar de financiële voorwaarden van deze mogelijke lening zijn substantieel nadeliger dan de lening met de garantstelling. Om andere risico's rondom de doordecentralisatie middels de packagedeal te kunnen dempen, kiezen we ervoor op dit punt af te wijken van ons intern beleid. Aangezien het een intern beleidskader betreft, is ons college hiertoe bevoegd. Om diezelfde reden wijken we af van het principiële

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

Gemeente Nijmegen
Maatschappelijke Ontwikkeling

Vervolgvel
3

uitgangspunt bij de doordecentralisatie dat een garantstelling afbreuk doet aan de autonomie van de schoolbesturen. Immers, het uitgangspunt is dat schoolbesturen zelf verantwoordelijk zijn voor hun dagelijkse bedrijfsvoering waar de financiering een onderdeel van uitmaakt. De reden dat we toch garant willen staan is tweeledig. Enerzijds levert dit de scholen (aanzienlijke) rentevoordelen op, die ten gunste komen van het onderwijs. Anderzijds staat hier een packagedeal tegenover, waarmee we de ervaren knelpunten van het aanbieden van nieuwe locaties en de bestaande herontwikkelingsrisico's kunnen dempen. Het verstrekken van gemeentegarantie maakt expliciet onderdeel uit van de Allonge. Net als de afspraak om aan de drie genoemde schoolbesturen met een onmiddellijke financieringsbehoefte nog voor de zomer een garantstelling te verstrekken, eerst nadat de Allonge door alle doorgedecentraliseerde schoolbesturen is ondertekend.

Voor het verstrekken van gemeentegarantie wordt overigens gebruik gemaakt van een door het ministerie van OCW op maat gemaakte overeenkomst. Daarnaast stellen we in de Allonge nadere voorwaarden, die ervoor moeten zorgen dat schoolbesturen financieel op orde zijn en we kunnen volgen of dit zo blijft. Hierdoor blijven de risico's voor de gemeente beperkt. Garant staan voor een lening die de Staat aan een school verstrekt leidt overigens niet direct tot een betaling. Pas als een school de rente en/of aflossing niet betaalt, kan de Staat eisen dat wij dit doen.

4. Vooruitkijken

Uw raad wordt met deze brief conform de toezeggingen nog voor het zomerreces geïnformeerd over de voortgang en resultaten van het proces herijking overeenkomst DDC. De Allonge zal in het najaar van 2015 één op één worden vastgelegd in een nieuwe geconsolideerde versie van de overeenkomst DDC.

5. Risico's

De herijking leidt in beginsel tot een beperkt garantierisico, maar dempt tegelijkertijd bestaande risico's vanuit de terugkoop van moeilijk te herontwikkelen locaties en we wikkelen overige knelpunten af.

Garantie

We staan straks garant voor leningen voor schoolgebouwen, die we desgevraagd ook moeten kopen als het pand wordt verlaten. Gebruikmakend van deze overlap hebben we juridische waarborgen getroffen die ertoe leiden dat we bij financiële problemen van een schoolbestuur niet twee keer (voor het pand en voor de lening) hoeven te betalen én dat we hier altijd een schoolgebouw voor terug krijgen. Dit doen we door een pandrecht te vestigen op de koopsom, waardoor deze altijd moet worden benut om de lening af te lossen. Voor de situatie dat we eerst de lening moeten aflossen, vestigen we aanvullend een hypotheekrecht op het gebouw en daarmee een claim op de verkoopopbrengst. Restrisico's liggen op het terrein van tijdsverschillen en de mogelijkheid dat met de koopsom de lening niet volledig kan worden afgelost. Echter, op de lening wordt verplicht tussentijds afgelost, terwijl de WOZ-waarde stabiel is. De kans op financiële problemen is overigens klein, doordat de scholen over voldoende reserves beschikken en het ministerie toezicht houdt. Als we instemmen met de Allonge heeft dit wel als gevolg dat er behoorlijk wat garantstellingen bij gaan komen. Dit betekent ook een extra beslag op de ambtelijke inzet.

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

Gemeente Nijmegen
Maatschappelijke Ontwikkeling

Vervolgvel
4

Terugkoop

Scholen hebben het recht om een schoolgebouw tegen WOZ-waarde aan ons aan te bieden als ze verhuizen. De gemeente heeft in dat geval een aankoopplicht. Bij de doordecentralisatie in 2008 was de veronderstelling dat we de betaalde koopsom terug konden verdienen bij de herontwikkeling van locaties. Zoals uit de evaluatie is gebleken, is dit echter niet het geval: we hebben binnen de planexploitatie onderwijshuisvesting reeds € 11 miljoen aan verliezen moeten nemen. Dit heeft ons doen inzien dat we in een voorstadium al risico's moeten kwantificeren voor scholen die waarschijnlijk zullen worden aangeboden. Daarom verhogen we nu het risicoprofiel van de planexploitatie onderwijshuisvesting met € 2 miljoen. Hierbij hanteren we een horizon van 5 jaar. Scholen die in de periode vanaf 2020 mogelijk worden aangeboden beschouwen we als potentiële risico's. Deze kwantificeren we nog niet, omdat deze met teveel onzekerheden zijn omgeven en we hier bovendien invloed op uit kunnen oefenen. In de herijking is namelijk afgesproken dat nieuwbouw en/of renovatie meer dan voorheen op de huidige locaties gebeurt. Daarnaast zijn risicovolle locaties in beeld gebracht en worden locaties in een gezonde mix aangeboden. Tot slot hebben we altijd invloed omdat de gemeente voorafgaand aan de nieuwbouw een locatie beschikbaar moet stellen. Door de gemaakte afspraken is de kans op nieuwe verliesgevendende herontwikkelingen in dezelfde aantallen sterk verminderd.

Overige knelpunten

Tenslotte worden ook een aantal andere knelpunten die sinds de doordecentralisatie zijn ontstaan nu afgewikkeld. Hieronder valt ook de claim op de ingroeiregeling, waarbij een meningsverschil bestond over de extra middelen die het Rijk beschikbaar heeft gesteld. De schoolbesturen hebben met ondertekening van de Allonge afstand gedaan van hun claim op deze middelen. Het risico van € 2 miljoen dat hiervoor opgenomen is binnen het programma Onderwijs vervalt hiermee. Ook het risico dat er een structurele vergoeding ten aanzien van de Ingroeiregeling toegekend moet worden is hierdoor verdwenen. De scholen verkrijgen met de packagedeal kortom een rentevoordeel op hun leningen en wij dempen de kans dat nieuwe herontwikkelingsrisico's ontstaan door meer invloed te krijgen op de huisvestingskeuze van schoolbesturen.

Hoogachtend,
college van Burgemeester en Wethouders van Nijmegen,

De Burgemeester,

De Gemeentesecretaris,

drs. H.M.F. Bruls

drs. B. van der Ploeg

Bijlage: Allonge op de Overeenkomst Doordecentralisatie

www.nijmegen.nl

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie . . .

**Allonge op de overeenkomst
Doordecentralisatie Onderwijshuisvesting**

**tussen
Gemeente Nijmegen
en
< SCHOOLBESTUUR >**

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

ALLONGE OP DE OVEREENKOMST DOORDECENTRALISATIE

ONDERWIJSHUISVESTING TUSSEN

Ondergetekenden:

1. De publiekrechtelijke rechtspersoon Gemeente Nijmegen, zetelende te Nijmegen, ten deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door de wethouder Wijken, Openbare Ruimte, Onderwijs, Sport en Accommodaties. R. Helmer - Englebert, hierna te noemen: 'de gemeente'.

En

2. < SCHOOLBESTUUR >, een Stichting statutair gevestigd te ....., met adres ....., ingeschreven in het handelsregister onder nummer ..... te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door ..... hierna te noemen: 'het bevoegd gezag'.

HEBBEN IN OVERWEGING GENOMEN

- A. Gemeente en bevoegd gezag hebben een overeenkomst Doordecentralisatie Onderwijshuisvesting gesloten, die is ingegaan per 1 januari 2008, hierna te noemen: 'de overeenkomst DDC'. In deze overeenkomst heeft de gemeente voor onbepaalde tijd de taken en verantwoordelijkheden en bijbehorende financiële middelen op het gebied van onderwijshuisvesting aan de schoolbesturen overgedragen.
- B. In 2013 heeft een evaluatie over de eerste vijf jaar plaatsgevonden. Partijen spreken in het evaluatierapport hun tevredenheid uit over de weg die is ingeslagen met de doordecentralisatie. Uit de evaluatie is een aantal knelpunten naar voren gekomen. Partijen hebben in samenspraak besloten om te komen tot een oplossing voor deze knelpunten. Een overzicht van de knelpunten is opgenomen in **bijlage 1**.
- C. Als resultaat van de onderhandelingen is een packagedeal gesloten waarin alle knelpunten worden opgelost. Partijen hebben overeenstemming bereikt over aanvullingen en wijzigingen op de overeenkomst DDC en wensen deze vast te leggen in onderhavige 'Allonge'. De gemaakte afspraken in deze Allonge worden in het najaar van 2015 vastgelegd in een nieuwe

Paraaf:

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

geconsolideerde versie van de overeenkomst DDC. Op een aantal onderdelen vindt een nadere uitwerking plaats (zie artikel 5,6 en 11).

IN AANVULLING/WIJZIGING OP DE OVEREENKOMST WORDT ALS VOLGT OVEREENGEKOMEN

Uitgangspunten

1. Uitgangspunt voor doordecentralisatie blijft het normatieve rekenmodel. Op basis van dit rekenmodel is het vastgestelde budget (jaarlijkse vergoeding doordecentralisatie op basis van een uitkering per leerling per jaar + eenmalig individueel maatwerk + WOZ-aankoopplicht) tot stand gekomen.
2. De (gestegen) (investerings-)kosten onder andere als gevolg van het Bouwbesluit 2012 voor rekening van de schoolbesturen, behoudens de uitkomsten van de evaluatie en de bepaling over majeure ontwikkelingen als bedoeld in artikel 16 van deze Allonge.
3. Het risico op de planexploitatie onderwijshuisvesting als gevolg van economische ontwikkelingen, gestegen WOZ-waarden en krimpende leerlingenaantallen blijft voor rekening van de gemeente, behoudens de uitkomsten van de evaluatie en de bepaling over majeure ontwikkelingen als bedoeld in artikel 16 van deze Allonge. .

Beperken verhuisprikkel bevoegd gezag en dempen financiële risico's gemeente

4. De inspanningsverplichting, zoals deze is opgenomen in artikel 8.1 van de overeenkomst DDC wordt bijgesteld en nader gespecificeerd in verbinding met de verplichting uit artikel 4.1. van de overeenkomst DDC. En wel als volgt: de gezamenlijke ambitie om binnen een periode van 40 jaar vanaf 2008 alle schoollocaties te vernieuwen wordt gerealiseerd door 55% nieuwbouw op locaties die door de gemeente op grond van artikel 4.1 van de overeenkomst DDC ter beschikking zijn gesteld en 45% renovatie en nieuwbouw op locaties die niet ingevolge artikel 4.1 van de overeenkomst DDC ter beschikking zijn gesteld of door het buiten gebruik stellen van panden als gevolg van krimpende leerlingaantallen. Door het bijstellen van de inspanningsverplichting zal nieuwbouw van schoolgebouwen meer dan voorheen op de huidige locaties gebeuren.
5. Partijen komen overeen dat schoollocaties door alle bevoegd gezagen, die onderhavige Allonge ondertekend hebben, partijen genoegzaam bekend, in een gezonde mix worden aangeboden. De uitwerking van dit artikel vindt plaats in het kader van de geconsolideerde versie van de overeenkomst DDC.

Paraaf:

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

Het beoogde resultaat is dat de schoolbesturen op onderwijskundige basis beslissingen kunnen nemen omtrent renovatie of nieuwbouw van schoolgebouwen, de aankoopplicht zoals bepaald in artikel 6 van de overeenkomst DDC niet wordt beperkt en er een redelijke verhouding ontstaat tussen verlieslatende en opbrengst opleverende locaties.

6. Om afspraken als bedoeld in artikel 4 en 5 van deze Allonge te borgen en meetbaar te maken komen partijen overeen dat er een uniforme en transparante verantwoordings- en monitoringssystematiek wordt ontwikkeld, gebaseerd op een door partijen gezamenlijk nog vast te stellen format dat wordt vastgelegd in de op te stellen geconsolideerde versie van de overeenkomst DDC.

Gemeentegarantie

7. De gemeente is, op verzoek van een doorgedecentraliseerd schoolbestuur, bereid garant te staan voor leningen die het schoolbestuur met de Staat der Nederlanden, het Ministerie van Financiën afsluit in verband met onderwijshuisvesting ten behoeve van nieuwbouw, renovatie en/of herfinanciering.
8. Om gemeentegarantie te verkrijgen wordt tussen de Staat der Nederlanden, het bevoegd gezag en de gemeente een garantstellingsovereenkomst inclusief pandrecht gesloten conform de modelovereenkomst van garantstelling zoals opgenomen in **bijlage 3**. Met het aangaan van de garantstellingsovereenkomst wordt bij het desbetreffende schoolbestuur een hypotheekrecht gevestigd op de betreffende school(locatie) aanvullend op de gebruikelijke financiële voorwaarden, zoals deze zijn vermeld in **bijlage 2**.

Beëindiging geschilpunten

9. Partijen beëindigen de discussie over de inkomsten van de gemeente in het Gemeentefonds en de mogelijke rechten op met name de ingroeiregeling die de schoolbesturen hier op grond van artikel 7.8 van de overeenkomst DCC op menen te kunnen ontlelen, partijen genoegzaam bekend. De VO-besturen zien met ondertekening van deze Allonge af van hun claim op de ingroeiregeling.
10. De gemeente Nijmegen legt geen claim neer bij de schoolbesturen als gevolg van de huidige herverdelingseffecten van het Gemeentefonds uit de meicirculaire 2014 pp de specifieke maatstaf aantal leerlingen VO/VSO en ziet daarmee af van mogelijke rechten die hier op grond van artikel 7.9 van de overeenkomst DDC aan ontleend kunnen worden.
11. Partijen treden in overleg over de formulering van artikel 7.8 en van artikel 7.9. De formulering wordt evenwichtig aangescherpt, zodat de onduidelijkheid

Paraaf:

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

over de formulering van toevoegingen en onttrekkingen aan de gemeentefonds tot het verleden behoren.

12. Artikel 4.1 van de overeenkomst DDC wordt als volgt gewijzigd: de maatstaf bvo voor de gronduitgifteprijs geldt niet voor situaties waarin de gemeente geen voldoende grote locatie (oppervlakte) kan leveren t.b.v. nieuwbouw.
13. Bij terug te leveren panden, die opnieuw gebruikt zullen worden geldt een onderhoudsconditie conform NEN 2767 met conditiescore 5 en dat alle wettelijke keuringen voor het lopende kalenderjaar zijn uitgevoerd.

Aanvullende bepalingen

14. Als in overleg blijkt dat nieuwbouw en/of doordecentralisatie van scholen in Nijmegen Noord gewenst is, komt het individueel maatwerk waar dit nodig is voor rekening van de gemeente Nijmegen.
15. In een planmatig ingericht jaarlijks bestuurlijk overleg gericht op tijdige en adequate informatievoorziening worden de huisvestingsplannen van de schoolbesturen, het overzicht en de onderliggende exploitatieopzet van verliesgevende en opbrengst opleverende locaties en de herontwikkelingslocaties van de gemeente besproken.
16. De volgende evaluatie wordt uitgevoerd in 2020 (in plaats van 2018), tenzij majeure ontwikkelingen ten aanzien van de onderdelen genoemd in artikel 9.2 van de overeenkomst DDC daartoe eerder dwingen. Als aanvullende majeure verandering wordt onder andere gezien een aanzienlijke stijging van de rentestand van het schatkistbankieren (>4%) en wijziging in de mogelijkheden tot schatkistbankieren bij de Staat.
17. Partijen bouwen ten behoeve van adequate kennisoverdracht gezamenlijk een dossier op met betrekking tot de overeenkomst DDC en de uitgevoerde monitoring, evaluatie en herijking. Het normatief rekenmodel maakt onderdeel hiervan uit.
18. Arbitrage wordt als optie voor een geschillenregeling toegevoegd aan de overeenkomst DDC

OVERIGE BEPALINGEN:

- D. De Allonge is onlosmakelijk aan de overeenkomst DDC verbonden. Bij strijdigheden tussen de overeenkomst DDC en de Allonge gaat hetgeen bepaald in de Allonge voor.

Paraaf:

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

- E. De Allonge gaat in per datum van ondertekening en zodra alle betrokken bevoegd gezagen indien nodig met instemming van hun Raden van Toezicht de Allonge hebben ondertekend.
- F. Voor zover in deze Allonge niet wordt afgeweken van de voorwaarden en bepalingen van de tussen partijen gesloten overeenkomst DDC met ingangsdatum 1 januari 2008, blijven deze ongewijzigd van kracht.

ALDUS ONDERTEKEND

Indien vereist met goedkeuring van de Raad van Toezicht van het betreffende schoolbestuur op ..... 2015 te Nijmegen

_____
Gemeente Nijmegen

_____
< SCHOOLBESTUUR >

Door:

Door:

_____

_____

Paraaf:

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

BIJLAGE 1. KNELPUNTEN

Een overzicht van de geconstateerde knelpunten:

1. De schoolbesturen zien zich geconfronteerd met onvoorziene investeringskosten onder andere als gevolg van het Bouwbesluit 2012 met extra eisen voor beheersing van het binnenklimaat, bijdragen voor aanpassingen in de openbare ruimte, parkeren op eigen terrein, bodemvervuiling en asbest, ambities voor duurzaam bouwen en het wijzigen van bestemmingsplannen. Tegelijkertijd heeft de stijging van de WOZ-waarden van schoolgebouwen ook geleid tot een stijging van de door de schoolbesturen te betalen OZB.
2. Stijging van de WOZ-waarden en verliezen op de planexploitatie als gevolg van veranderende omstandigheden in de economie en op de woningmarkt leiden tot financiële risico's voor de gemeente Nijmegen, met name bij moeilijk her te ontwikkelen locaties. De gemeente wil deze risico's dempen en een eventuele financiële prikkel tot nieuwbouw op door de gemeente aan te bieden nieuwe locaties wegnemen/verminderen.
3. Als gevolg van kortingen op het gemeentefonds en het noodzakelijke financiële maatwerk bij het doordecentraliseren van nieuwe scholen in Nijmegen Noord ziet de gemeente haar financiële risico's toenemen.
4. Een normering van de onderhoudsconditie van de aan de gemeente op te leveren schoolgebouwen ontbreekt. Dit levert een risico op voor de gemeente wanneer de schoolgebouwen na terug levering worden overgedragen aan een ander schoolbestuur of een nieuwe gebruiker van het pand.
5. De gemeente slaagt er niet altijd in om (tijdig) locaties beschikbaar te stellen voor nieuwbouw en/of het bestemmingsplan te wijzigen. Gevolg hiervan is dat schoolbesturen de gecalculeerde opbrengst van de verkoop tegen WOZ-waarde mislopen en bovendien extra kosten moeten maken voor sloop en tijdelijke huisvesting.
6. In de praktijk is gebleken dat er soms verschil van mening ontstaat over de interpretatie van onderdelen van de overeenkomst, waaronder de ingroeiregeling en de te hanteren maatstaf voor de grondprijs. Deze geschillen blijven vaak te lang op de agenda staan.
7. De schoolbesturen zijn in de loop van 2014 geconfronteerd met een beleidswijziging van de rijksoverheid, waardoor ze niet meer op basis van hypothecaire zekerheid kunnen lenen bij het Ministerie van Financiën (schatkistbankieren). Er wordt nu een 100% gemeentegarantie geëist.

Paraaf:

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie . . .

BIJLAGE 2. FINANCIËLE VOORWAARDEN GARANTIE

De garantie wordt verstrekt overeenkomstig de aan de in bijlage 3 opgenomen modelovereenkomst van garantstelling. Daarnaast geldt dat de schoolbesturen voor een garantie in aanmerking komen onder de volgende voorwaarden:

- Het gaat om een annuitaire of lineaire lening via het schatkistbankieren bij de Staat der Nederlanden.
- De lening is bedoeld voor het plegen van nieuwbouw of renovatie van een schoollocatie.
- Het leningbedrag mag niet hoger zijn dan de ingeschatte WOZ-waarde van de grond en/of het gebouw waarop de gemeente een hypotheekrecht krijgt.
- Het schoolbestuur heeft een sluitende exploitatie in meerjarenperspectief en een positief eigen vermogen.
- Het schoolbestuur kan de rente- en aflossing van de (gewenste) nieuwe lening meerjarig blijven betalen.
- Hiertoe overlegt het schoolbestuur bij de aanvraag voor een garantie de volgende stukken:
  - o Jaarrekening en meerjarenbegroting (meest recente).
  - o Meerjarige liquiditeitsprognose inclusief de rente- en aflossingsverplichting van de gewenste nieuwe lening.

Jaarlijks overlegt het schoolbestuur de jaarrekening over het afgelopen jaar en de begroting voor de komende jaren.

Paraaf:

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie . . .

BIJLAGE 3. OVEREENKOMST VAN GARANTSTELLING

OVEREENKOMST VAN GARANTSTELLING inzaken een geldlening aan Onderwijsinstelling

tussen

Gemeente Nijmegen

en

De Staat der Nederlanden
(het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en het ministerie van Financien)

en

Onderwijsinstelling

Paraaf:

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

DE ONDERGETEKENDEN:

- I. De **Staat der Nederlanden** (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en het Ministerie van Financiën (hierna: "de Staat");
- II. De **gemeente Nijmegen** (hierna: "de Garantieverstrekker");
- III. ...., een stichting, ingeschreven in het handelsregister met KvK-nummer (hierna: "de Onderwijsinstelling");

ondergetekenden tezamen en ieder afzonderlijk te noemen: "Partijen" respectievelijk "Partij".

OVERWEGENDE DAT:

- a. Het middelenbeheer van de Onderwijsinstelling is geïntegreerd in het door het ministerie van Financiën verzorgde middelenbeheer van de Staat.
- b. De Onderwijsinstelling kan ten behoeve van investeringen die bestemd zijn voor uitoefening van de publieke taak gebruik maken van een door de Staat te verstrekken geldlening van ten hoogste een leenplafond. Het maximale bedrag aan hoofdsom blijkt uit de bijlage bij deze overeenkomst ("Leenplafond"). De Staat (het ministerie van Financiën) en de Onderwijsinstelling sluiten voor ieder afzonderlijk aan de Onderwijsinstelling te verstrekken geldlening een overeenkomst van geldlening (hierna: "de Geldleningen").
- c. In het geval de Onderwijsinstelling niet voldoet aan de verplichtingen uit hoofde van de Geldleningen jegens de Staat, geldt binnen de Staat dat de financiële gevolgen ten laste van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (hierna: "Ministerie OCW") komen en dat alsdan niet langer het Ministerie van Financiën maar het Ministerie van OCW voor dat deel aanspraak maakt op de Onderwijsinstelling uit hoofde van de Geldleningen.
- d. Voortvloeiend uit beleid, de Garantieverstrekker dient een waarborg te verlenen aan de Staat als zekerheid voor het voldoen aan de verplichtingen uit hoofde van de Geldleningen door de Instelling aan de Staat (hierna: "Garantstelling").
- e. Garantieverstrekker heeft jegens de Onderwijsinstelling de verplichting tot het kopen van terreinen en gebouwen, die mede zijn gefinancierd met de Geldlening (hierna: "Aankoopplicht"). Indien de Onderwijsinstelling een beroep doet op de Aankoopplicht, verkrijgt de Onderwijsinstelling een vordering tot betaling van een koopsom op de Garantieverstrekker. Dit blijkt uit artikel 6 van de door de Garantieverstrekker en de Onderwijsinstelling ondertekende overeenkomst doordecentralisatie onderwijshuisvesting, gedateerd op 20 december 2007 (hierna: "Overeenkomst Doordecentralisatie").
- f. Garantieverstrekker wenst dubbele lasten te voorkomen in het geval van gelijktijdige effectuering van de Aankoopplicht en de Garantstelling. De Staat en de Instelling wensen hieraan medewerking te verlenen, onder de voorwaarden vastgelegd in deze overeenkomst van garantstelling (hierna: "Overeenkomst").

Paraaf:

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

KOMEN HET VOLGENDE OVEREEN:

Artikel 1: stellen Garantstelling

- 1.1 Voor zover de Staat (Ministerie van Financiën) en de Onderwijsinstelling Geldleningen sluiten, stelt de Garantieverstrekker hierbij reeds nu voor alsdan een nader in deze Overeenkomst omschreven Garantstelling, voor zover de hoofdsom van de Geldleningen het Leenplafond niet te boven gaat.
- 1.2 Partijen kunnen in onderling overleg besluiten de bijlage bij deze Overeenkomst, met het Leenplafond, te vervangen door een andere bijlage met een ander Leenplafond.
- 1.3 Op eerste verzoek van de Garantieverstrekker, stelt de Staat (Ministerie van Financiën) een kopie van de Geldleningen gesloten tussen de Onderwijsinstelling en de Staat ter beschikking aan de Garantieverstrekker.
- 1.4 De in het eerste artikellid bedoelde Garantstelling betekent dat de Garantieverstrekker zich, bij wijze van zelfstandige verbintenis, tegenover de Staat verbindt tot het betalen van een bedrag onder de voorwaarden in artikel 1 en artikel 2 beschreven, gelijk aan de onvoldaan gebleven betalingsverplichtingen van de Onderwijsinstelling jegens de Staat uit hoofde van de Geldlening. Uit de voorgaande volzin vloeit voort dat de Garantstelling geen borg is, maar een eigen verplichting van de Garantieverstrekker jegens de Staat
- 1.5 De in het vorige artikellid beschreven Garantstelling is beperkt tot het bedrag van het Leenplafond, vermeerderd met de door de Onderwijsinstelling onvoldane bedragen aan verschuldigde rente volgens de Geldleningen.

Artikel 2: inroepen Garantstelling

- 2.1 Indien de Onderwijsinstelling enige verplichting tot betaling van rente of aflossing uit hoofde van de Geldleningen niet nakomt, kan de Staat Garantieverstrekker eerst aanspreken als de Staat (Ministerie van OCW) de Onderwijsinstelling schriftelijk in gebreke heeft gesteld, met het stellen van een laatste betalingsmogelijkheid van dertig (30) dagen, en de Onderwijsinstelling in gebreke blijft te voldoen aan zijn betalingsverplichting. De Staat verstrekt de Garantieverstrekker een kopie van de ingebrekestelling.
- 2.2 De administratie van de Staat levert ten aanzien van het door de Onderwijsinstelling aan de Staat verschuldigde bedrag en de verplichting tot betaling van dat bedrag volledig bewijs op. Indien de Garantieverstrekker de juistheid daarvan wil betwisten, laat dat onverlet dat de Garantieverstrekker het door de Staat ingeroepen bedrag onder deze Garantstelling moet betalen. De Garantieverstrekker heeft ter zake geen recht van opschorting. Indien de Onderwijsinstelling zijn schuld aan de Staat erkent, is de Garantieverstrekker daaraan gebonden.
- 2.3 Zodra de Staat (Ministerie van OCW) de Garantieverstrekker aanspreekt tot betaling in overeenstemming met de vorige twee artikelliden, is de Garantieverstrekker onverwijld en

Paraaf:

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

onverkort gehouden aan die oproeping van de Garantstelling te voldoen. De Garantsteller mag zich daarbij niet beroepen op verrekening met enige (vermeende) vordering op de Staat en zich evenmin beroepen op opschorting.

- 2.4 Bij toepassing van het vorige artikellid ter bepaling van het bedrag dat de Garantieverstrekker aan de Staat (Ministerie van OCW) moet voldoen, geldt het volgende. Voor zover voor de nieuwbouw waarvoor de Geldleningen zijn verstrekt door de Instelling een beroep op artikel 6 van de Overeenkomst Doordecentralisatie wordt gedaan, verpand de Instelling hierbij, welke verpanding de Staat (Ministerie van OCW) hierbij aanvaardt, bij voorbaat de vorderingen van de Instelling op de Garantieverstrekker uit hoofde van artikel 6 van de overeenkomst doordecentralisatie voor zover betrekking hebben op een door de Onderwijsinstelling aan de Gemeente aangeboden pand waarvoor de Geldleningen ten aanzien waarvan de Onderwijsinstelling in verzuim is aan de Staat waarbij geldt dat hierbij mededeling van deze verpanding wordt gedaan aan de Garantieverstrekker. Deze verpanding strekt tot meerdere zekerheid van de voldoening van de Instelling van zijn verplichtingen uit hoofde van de Geldleningen. Het door de Staat in het kader van deze verpanding ontvangen c.q. geïncasseerde bedrag strekt in mindering op het bedrag dat de Garantieverstrekker aan de Staat moet betalen uit hoofde van de Garantstelling zoals beschreven in het vorige artikellid. Voor zover de Onderwijsinstelling, de schuldeisers van de Onderwijsinstelling en/of de curator van de Onderwijsinstelling met succes de ontvangst c.q. incasso door de Staat en/of de verpanding aan de Staat uit hoofde van dit artikellid aantast, is de Garantieverstrekker onverkort gehouden het bedrag aan de Staat te betalen ter voldoening van de Garantstelling zoals bedoeld in het vorige artikellid.
- 2.5 In het geval ná het door de Staat (Ministerie van OCW) invoeren van de Garantstelling, de Staat (Ministerie van Financiën) van de Onderwijsinstelling enig bedrag heeft ontvangen met betrekking tot wat onder de reikwijdte van de ingebrekestelling bedoeld in artikel 2.1 valt, wordt het bedrag van die ontvangsten in mindering gebracht op het bedrag dat de Garantieverstrekker aan de Staat moet betalen uit hoofde van het invoeren van de Garantstelling.
- 2.6 Indien ten behoeve van de Staat andere zekerheid is of zal worden gesteld voor de betaling van hetgeen de Onderwijsinstelling aan de Staat verschuldigd is of zal zijn uit hoofde van de Geldleningen, is de Staat bevoegd maar niet verplicht die andere zekerheid in de eerste plaats aan te wenden voor de betaling van die schulden van de Onderwijsinstelling, zulks ter keuze van de Staat. De Staat bepaalt de wijze waarop de aan de Staat toekomende netto-opbrengsten van bedoelde zekerheden met de verschillende schulden van de Onderwijsinstelling worden verrekend. Het niet uitoefenen van een recht door de Staat kan niet worden uitgelegd als zou de Staat van dat recht afstand hebben willen doen.

Paraaf:

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

Artikel 3: onderlinge verhouding met andere overeenkomsten

- 3.1 De afspraken vastgelegd in deze Overeenkomst prevaleren boven de afspraken vastgelegd in de Geldleningen en boven de afspraken vastgelegd in de Overeenkomst Doordecentralisatie.
- 3.2 In het geval de Overeenkomst Doordecentralisatie wijzigt of eindigt, laat dat onverlet de verplichtingen van de Garantieverstrekker uit hoofde van deze Overeenkomst.

Artikel 4: forumkeuze

- 4.1 Eventuele geschillen tussen Partijen die voortvloeien uit of verband houden met deze Overeenkomst, worden aanhangig gemaakt bij de bevoegde rechter te Den Haag.
- 4.2 Het vorige artikellid laat onverlet dat Partijen voor een geschil dat zich aandient kunnen besluiten dat geschil te beslechten door een ander forum, zoals arbitrage of bindend advies.

Artikel 5: inwerkingtreding en duur

- 5.1 Deze Overeenkomst treedt in werking bij ondertekening daarvan door ieder van de Partijen.
- 5.2 Deze Overeenkomst eindigt op het moment dat de Onderwijsinstelling aan al zijn verplichtingen heeft voldaan die voortvloeien uit de Geldleningen of uit deze Overeenkomst.
- 5.3 Geen van de Partijen kan deze Overeenkomst herroepen en/of opzeggen. Het recht op ontbinding van deze Overeenkomst is uitgesloten.

TEN BLIJKE WAARVAN

Deze Overeenkomst in drievoud is ondertekend op onderstaande data.

Paraaf:

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie . . .

op ...-...-2015
voor Gemeente Nijmegen,
namens deze,
*****

op ....-....-2015
voor de Staat der Nederlanden
de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
namens deze,
*****

de Minister van Financien
namens deze,
*****

op ...-...-2015
voor Onderwijsinstelling,
namens deze,
*****

Paraaf:

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

BIJLAGE

bij de Overeenkomst van garantstelling tussen de gemeente Nijmegen, de Staat der Nederland en Onderwijsinstelling

Naam	Maximaal Leenbedrag (EUR) = Leenplafond
Onderwijsinstelling	
Looptijd	
Leenplafond	
Object	

Geldlening:

Hoofdsom	
Ingangsdatum (datum 1 ^e opname)	
Aantal tranches (opnames)	
Tranchedata en -bedragen	
Afloopdatum (datum laatste aflossing)	
Aflossingsvorm	
Bedrag per aflossing	
Rentebetaling	
Rentevaste periode	
Rentetarief (inclusief forwardpremie):	

Aldus opgemaakt in tweevoud,

te ... op .....-2015

Gemeente Nijmegen,

namens deze,

Paraaf:

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

Motie: Evaluatie en vernieuwing doordecentralisatie onderwijshuisvesting

Politieke Avond: 1 oktober 2014
Agendapunt: 11) Rekenkamerrapport Second opinion heroverweging basisschool Brakkenstein
Eerste indiener: R.A.A. Jetten (D66)

Constateernde dat:

- De verantwoordelijkheid voor onderwijshuisvesting in Nijmegen is belegd bij de onderwijsinstellingen;
- Onderwijsinstellingen in Nijmegen de afgelopen jaren een flinke verbeterslag hebben bewerkstelligd in de kwaliteit van onderwijshuisvesting in Nijmegen;
- De doordecentralisatie in 2014 is geëvalueerd door het college van B&W¹;
- De Nijmeegse Rekenkamer recentelijk geconstateerd heeft: "De doordecentralisatie-overeenkomst heeft tot onvoorziën effect dat het de scholen bij nieuwbouw en innovatie uit kostentechnische overwegingen financieel gezien welhaast 'dwingt' tot verhuizen en de gemeente tot overname van mogelijk onrendabele percelen; ook waar verhuizing en overname vanuit overwegingen van onderwijs en welbevinden van leerlingen wellicht niet noodzakelijk of wenselijk is en in de gevallen dat dit tot nadelige financiële consequenties voor de gemeente leidt."

Overwegende dat:

- De gemeente ook in een situatie van doorgedecentraliseerde onderwijshuisvesting een verantwoordelijkheid heeft voor een goede inpassing van onderwijsgebouwen in de directe omgeving en het waarborgen van de verkeersveiligheid rondom de school;
- De gemeenteraad de afgelopen paar jaar heeft geworsteld met haar rol rondom onderwijshuisvesting en de participatie van betrokken stakeholders;
- De evaluatie uitgevoerd in opdracht van het college en het Rekenkamerrapport aanknopingspunten bieden om alle aspecten rondom onderwijshuisvesting nog beter te organiseren;

Verzoekt het College:

1. Op basis van de conclusies en aanbevelingen uit de 'Monitor en evaluatie doordecentralisatie Onderwijshuisvesting' en het Rekenkamerrapport 'Second opinion heroverweging basisschool Brakkenstein' onderhandelingen te starten met de doorgedecentraliseerde schoolbesturen over de aanpassing van de Doordecentralisatieovereenkomst en de resultaten daarvan voor te leggen aan de gemeenteraad.

D66
R.A.A. Jetten
PvdA

SP
P. Eigenhuis

CDA
J. Rotink
GroenLinks

DNF

VSP

Gewoon Nijmegen

Voor: 39
Tegen: 0
aanvaard

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

Maatschappelijke Ontwikkeling
Beleidsontwikkeling

Ingekomen stuk D13 (PA 12 maart 2014)

Aan de Gemeenteraad van Nijmegen

Korte Nieuwstraat 6
6511 PP Nijmegen
Telefoon 14024
Telefax (024) 323 59 92
E-mail gemeente@nijmegen.nl

Postbus 9105
6500 HG Nijmegen

Datum
25 februari 2014

Ons kenmerk
MO10/13.0016825

Contactpersoon
Henk Peereboom

Onderwerp
Monitor en evaluatie Doordecentralisatie
Onderwijshuisvesting

Datum uw brief

Doorkiesnummer
(024) 3299216

Geachte leden van de raad,

Onlangs hebben wij samen met de schoolbesturen het evaluatietraject over de eerste 5 jaar Doordecentralisatie Onderwijshuisvesting (DDC) afgerond. Wij bieden u twee rapporten aan die in het kader van deze evaluatie zijn opgesteld: het betreft de monitor over het jaar 2012 en het evaluatierapport over de periode 2008-2012. Daarnaast bieden wij u het onderzoek van Ernst & Young Accountants aan over de besteding van de middelen uit het Gemeentefonds voor onderwijshuisvesting aan.

De rapporten liggen ter inzage voor uw Raad. Onderstaand gaan wij in op de belangrijkste bevindingen uit deze rapporten.

Successen

Wij concluderen dat de doordecentralisatie van de onderwijshuisvesting succesvol is geweest. De afgelopen jaren is veel bereikt; zowel wat betreft huisvesting als op de inhoudelijke prestatieafspraken. Gelet op de financieringssystematiek van de gemeente en de gemiddelde ouderdom van schoolgebouwen zou het voor de gemeente onmogelijk zijn geweest dezelfde investeringen in nieuwbouw en renovatie te realiseren als de schoolbesturen nu hebben gerealiseerd. Bovendien leidt het feit dat de investering in schoolgebouwen en de exploitatie ervan (total cost of ownership) in één hand zijn belegd, tot financiële optimalisatie en duurzame gebouwen.

Zo heeft de stichting Josephscholen een Groenfonds opgericht, dat duurzame investeringen financiert. Het fonds wordt gevoed met middelen die vrijkomen door besparing op de energielasten en door het (een jaar) uitstellen van investeringen aan de gebouwen. Conexus heeft een pilot gedaan op de NSV2 en wil deze methodiek ook op andere scholen gebruiken. Ook in het voortgezet onderwijs zijn er recente voorbeelden van duurzaamheids- en energiebesparende maatregelen, zoals op het Citadel College en het Montessori College

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

Gemeente Nijmegen
Maatschappelijke Ontwikkeling
Beleidsontwikkeling

Vervolg
1

We hebben bij de start van de doordecentralisatie de gezamenlijke ambitie geformuleerd om in 40 jaar 70% nieuwbouw te realiseren en 30% renovatie. We liggen hiermee goed op koers, in totaal 14% van de totale oppervlakte van de doorgedecentraliseerde scholen is de afgelopen jaren vernieuwd. Dit percentage stijgt de komende periode nog fors, na de realisatie van de nieuwbouwprojecten, die in 2013 zijn en in 2014 worden gestart

Ook de inhoudelijke prestatieafspraken uit het doordecentralisatieconvenant zijn over het algemeen behaald:

- Gemeente en schoolbesturen overleggen regelmatig en zij stemmen beslissingen rond huisvesting met elkaar af. De goede samenwerking tussen gemeente en schoolbesturen en schoolbesturen onderling is dan ook een duidelijke succesfactor in Nijmegen. Zij geven ieder, vanuit hun eigen rol en verantwoordelijkheid vorm aan de invulling van het onderwijs in Nijmegen en de randvoorwaarden die hiervoor nodig zijn.
- Op 1 mei 2009 hebben alle Nijmeegse schoolbesturen en de gemeente Nijmegen een samenwerkingsovereenkomst ondertekend voor 'Schoolwijzer Nijmegen', het loket voor de centrale aanmelding van kinderen bij de Nijmeegse basisscholen. Dit is de afgelopen jaren in goed overleg verder uitgewerkt. Schoolwijzer maakt onderdeel uit van het bredere beleid gemengde scholen, waarmee we sociaaleconomische segregatie in het basisonderwijs tegen willen gaan. Daarnaast willen we dat méér kinderen in de eigen wijk naar school gaan.
- Er is voldoende spreiding en pluriformiteit van basisscholen en scholen voor voortgezet onderwijs in Nijmegen; er zijn geen scholen opgeheven.
- De afgelopen jaren is veel geïnvesteerd in behoud en verbetering van de koppeling tussen voorschoolse en schoolse voorzieningen. Het gaat dan vooral om samenwerking op het gebied van VVE en binnen de brede schoolontwikkeling.
- De onderwijskundige, inhoudelijke samenwerking tussen het primair en voortgezet onderwijs is goed op orde. De overdracht van leerlingen is goed geregeld.
- Gemeente en schoolbesturen overleggen regelmatig in het BOPO en BOVO over thema's op het gebied van Zorg & Welzijn en het Onderwijsbeleid
- Gemeente en schoolbesturen stemmen beslissingen rond huisvesting met elkaar af.
- In het Regionaal Plan Onderwijsvoorzieningen zijn afspraken gemaakt over de maximale instroom in het Vwo/Havo en Vmbo-t. Er is voldoende capaciteit om de leerlingen uit Nijmegen en de regio plaats te bieden in de scholen. Met deze afspraak wordt voorkomen dat scholen uitbreiden waar op de middellange termijn leegstand ontstaat, wanneer de krimp in het VO doorzet

Aandachtspunten

Naast de hierboven genoemde successen constateren wij een aantal aandachtspunten in de uitvoering van de overeenkomst. Alle aandachtspunten zijn uitgebreid benoemd in de monitor en in het evaluatierapport. Hieronder geven we een samenvatting van de belangrijkste punten.

- De schoolbesturen lopen aan tegen hoge onvoorziene kosten als gevolg van het gewijzigde Bouwbesluit 2012 met extra eisen voor beheersing van het binnenklimaat, in verband met het realiseren van parkeerplaatsen, een ambitie voor duurzaam bouwen en de kosten voor het wijzigen van bestemmingsplannen.

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

Gemeente Nijmegen
Maatschappelijke Ontwikkeling
Beleidsontwikkeling

Vervolgvel
2

- De meer dan gemiddelde stijging van de gemiddelde WOZ-waarde van scholen heeft financiële consequenties. Voor sommige schoolbesturen heeft dit geleid tot een aanzienlijke stijging van de OZB. Anderzijds betekent het dat de gemeente, in geval van terugkoop, te maken krijgt met hogere verwervingskosten
- De planexploitatie onderwijshuisvesting leidt tot verliezen in verband met recessie op de woning- en vastgoedmarkt. Deze ontwikkeling was niet voorzien bij het sluiten van het DDC-convenant eind 2007. In verband met verwachte verliezen is de voorziening planexploitatie onderwijshuisvesting in 2013 verhoogd tot € 7,9 miljoen.
- Bij het door decentraliseren van nieuwe scholen in Nijmegen-Noord is maatwerk nodig. De gemeente loopt tegen haar budgettaire grenzen aan bij de financiering van maatwerkoplossingen.
- Als gevolg van nieuw landelijk beleid/ lokale regelgeving worden de schoolbesturen bij hun bouwplannen geconfronteerd met niet-voorzien extra kosten als gevolg van aangescherpte normen van het nieuwe Bouwbesluit en het realiseren van parkeervoorzieningen.
- Soms slaagt de gemeente er niet in (tijdig) een alternatieve locatie voor nieuwbouw aan te bieden en/of het bestemmingsplan te wijzigen. Gevolg hiervan is dat schoolbesturen de gecalculeerde opbrengst van het verschil tussen de boekwaarde van de oude school en de opbrengst van de verkoop tegen de WOZ-waarde mislopen. Verder leidt dit ook tot extra kosten voor sloop en tijdelijke herhuisvesting, die niet zijn voorzien in het rekenmodel van de doordecentralisatie-vergoeding.
- De consequenties van het Rijksbeleid: een korting van € 3 miljoen structureel op de uitkering voor onderwijshuisvesting uit het Gemeentefonds met ingang 2015 én de doordecentralisatie van het buitenonderhoud naar de PO-besturen.
- In de praktijk blijkt er met betrekking tot de DDC-overeenkomst soms verschil van mening te ontstaan over de interpretatie van onderdelen van de overeenkomst. Schoolbesturen vinden dat interpretatiegeschillen te lang op de agenda blijven staan.

Stand van zaken geschil ingroeieregeling

Naast bovenstaande aandachtspunten hebben we nog steeds een geschil over de ingroeieregeling, waarbij de VO-besturen zich op het standpunt stellen dat zij op basis van de DDC-overeenkomst aanspraak kunnen maken van middelen uit het Gemeentefonds in verband met de ingroeieregeling kapitaallasten onderwijshuisvesting voortgezet onderwijs. In het voorjaar van 2013 hebben de gemeenten en VO-besturen ingestemd met een mediation-traject over het geschil. Onlangs is de mediation echter zonder resultaat beëindigd. Het betreft feitelijk een verschil van mening over de interpretatie van artikel 7.8 van de overeenkomst, dat handelt over toevoegingen van middelen aan het gemeentefonds.

Onderzoek Ernst & Young Accountants over de besteding van de uitkering uit het Gemeentefonds voor onderwijshuisvesting

Naar aanleiding van vragen van de schoolbesturen over de verhouding tussen de ontvangen middelen voor onderwijshuisvesting en de hoogte van totale DDC-vergoeding voor de schoolbesturen hebben wij EY opdracht verleend om onderzoek te doen naar het fictieve budget voor onderwijshuisvesting en de besteding van de gemeentefondsmiddelen over de periode 2008-2012.

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

Gemeente Nijmegen
Maatschappelijke Ontwikkeling
Beleidsontwikkeling

Vervolgvel
3

Uit dit onderzoek blijkt dat de gemeente over de jaren 2008-2012 €94,6 miljoen heeft ontvangen. Over deze periode bedroegen de uitgaven voor onderwijshuisvesting €105 miljoen; de grootste uitgaven waren de DDC-vergoeding aan de schoolbesturen, maatwerkoplossingen en de verliesvoorziening in de planexploitatie onderwijshuisvesting. Geconcludeerd wordt dat de gemeente meer heeft uitgegeven dan de uitkering uit het Gemeentefonds. Daarnaast heeft EY een toelichting gegeven op de totstandkoming van de hoogte van de jaarlijkse DDC-vergoeding. Het bedrag is gebaseerd op het in de stadsbegroting opgenomen budget voor huisvesting in 2007 aangevuld met een structurele bijdrage van 2 miljoen.

De schoolbesturen plaatsen kritische kanttekeningen bij het EY-rapport; zij stemmen niet in met de conclusies.

Resumerend kunnen we concluderen dat de schoolbesturen hun verantwoordelijkheid van de onderwijshuisvesting op een succesvolle wijze hebben ingevuld, maar als gevolg van gewijzigd Rijksbeleid en de huidige financieel-economische ontwikkelingen staat de doordecentralisatie onder (financiële) druk met gevolgen voor de gemeente en de schoolbesturen.

Wij gaan met de schoolbesturen in overleg over de aandachtspunten uit de monitor en het evaluatierapport. Bij deze gesprekken betrekken wij nadrukkelijk ook de bezuinigingstaakstelling uit de Onderzoekopdracht Onderwijs en Jeugd uit de PPN 2014. De aandachtspunten vormen de agenda voor het bestuurlijke overleg in de komende maanden. Rond de zomer leggen wij het resultaat van deze gesprekken voor aan uw raad.

Hoogachtend,
College van Burgemeester en Wethouders van Nijmegen,

De Burgemeester,

De Gemeentesecretaris,

Drs. H.F.M. Bruls

drs. B. van der Ploeg

Ter inzage: monitor 2012, evaluatierapport 20-8-2012 en rapport EY

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie . . .

**Monitor Doordecentralisatie
Onderwijshuisvesting 2012**
Gemeente Nijmegen

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

Inhoudsopgave

	pagina
1. Inleiding	3
2. Leeswijzer	4
3. Interpretatie van de bepalingen uit de DDC-overeenkomst	4
4. Nieuwbouw en renovatieplanning	5
5. Jaarlijkse vergoeding en wijze van besteding	9
5.1 Ontwikkeling DDC-vergoeding 2008-2013	9
5.2 Besteding DDC-vergoeding.....	10
6. Ontwikkeling leerlingaantallen	10
6.1 Aantallen leerlingen	11
6.2 Prognoses	13
7. Wet- en regelgeving onderwijshuisvesting	13
8. Onderwijsbeleid	14
9. Panden	14
10. Ontwikkeling gemeentefonds	15
11. Bouwprijzen	16
12. Indexering	17
13. Ontwikkeling grondprijs	17
14. Ontwikkeling rente	18
15. Ontwikkeling WOZ-waarde	18
16. Niet-doorgedecentraliseerde scholen	19
17. Overige aandachtspunten	19
18. Overzicht bijlagen	20

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

1. Inleiding

In december 2007 heeft de raad van Nijmegen besloten met ingang van 1 januari 2008 de zorg voor de onderwijshuisvesting met alle bijbehorende middelen en verantwoordelijkheden voor onbepaalde tijd over te dragen aan de schoolbesturen voor het primair en voortgezet onderwijs.

In het convenant tussen gemeente en schoolbesturen is overeengekomen dat de doordecentralisatie (DDC) jaarlijks wordt gemonitord en om de vijf jaar wordt geëvalueerd. In 2012 is de eerste monitor opgeleverd over de jaren 2008 tot en met 2011.

Deze monitor gaat over de ontwikkelingen op het terrein van de onderwijshuisvesting na de overdracht van de bevoegdheden en middelen. Het betreft de gegevens over het jaar 2012 en de monitor levert data en aandachtspunten voor de evaluatie van DDC, die de gemeente en schoolbesturen in het begin van 2014 willen afronden.

Kort samengevat wilden gemeente en schoolbesturen het volgende bereiken:

- 1) *het vergroten van de financiële zekerheid op langere termijn voor de schoolbesturen;*
- 2) *volledige nieuwbouw dan wel grondige renovatie van alle bestaande schoolgebouwen in de komende veertig jaar; een kwaliteitsimpuls voor de gebouwen;*
- 3) *een verbetering van een aantal prestaties op onderwijsgebied in relatie tot maatschappelijke ontwikkelingen.*
- 4) *dynamiek in de stad door herontwikkelingskansen, waarbij de gemeente de regie houdt op ruimtelijke ontwikkelingen, want de gemeente heeft een terugkoopplicht zodat grond en schoolgebouwen altijd aan de gemeente zullen terugvallen.*

Na de start van de DDC zijn enkele schoolbesturen gefuseerd en worden nieuwe namen gebruikt. In deze monitor gaat het om de volgende schoolbesturen:

1. Stichting Conexus is rechtsoptvolger van Stichting Rosascholen, de Stichting Speciaal Basisonderwijs Nijmegen en de Stichting Openbaar Primair Onderwijs Zuid-Oost Gelderland.
2. Stichting St. Josephscholen
3. Stichting RK Onderwijs Lent (De Geldershofschool)
4. Stichting Christelijke Basisonderwijs De Klokkenberg
5. Stichting Pallas, bestuur vrijeschool basisonderwijs Meander
6. Stichting Kentalis Onderwijs, voorheen Viataal (Terwindt en Martinus van Beek)
7. Stichting Punt Speciaal, voorheen MeTander (SO Talita Koemi)
8. Stichting Entrea voorheen De Waarden (PI-school)
9. Stichting Alliantie Voortgezet Onderwijs Nijmegen
10. Stichting Scholengroep Rijk van Nijmegen
11. Stichting Voortgezet Montessorionderwijs Nijmegen
12. Stichting voor Voortgezet vrije schoolonderwijs (Karel de Grote college)
13. Stichting Praktijkonderwijs regio Nijmegen (ProCollege)

Het percentage leerlingen van de doorgedecentraliseerde besturen is 91,7% van het totaal aantal leerlingen in het PO en VO per eind 2012, bij de start van doordecentralisatie was het percentage 94%.

De scholen van de stichting Speciaal Onderwijs (Tarcisius), Kristallis en de islamitische basisschool Hidayat zijn niet doorgedecentraliseerd. De gemeente is financieel verantwoordelijk gebleven voor de huisvesting van deze scholen en dat geldt ook voor de nieuwbouw van scholen in Nijmegen-Noord. Voor de nieuwbouw van het Citadel College aan de Grifdijk en voor de nieuw basisschool De Verwondering in Noord zijn afzonderlijke DDC-overeenkomsten gesloten. In deze monitor nemen wij ook de informatie over de niet-doorgedecentraliseerde scholen mee in de overzichten.

De uitkomsten van de monitor komen in grote lijnen overeen met de uitkomsten van de vorige monitor van afgelopen jaar. Er zijn twee nieuwe ontwikkelingen voor de gemeente, die relevant zijn voor de evaluatie:

In het Regeerakkoord van oktober 2012 is besloten tot een uitname van € 256 miljoen uit het Gemeentefonds op basis van de aanname dat gemeenten de beschikbare middelen ten behoeve van de onderwijshuisvesting niet volledig besteden voor de doeleinden waarvoor deze worden verleend. Voor Nijmegen betekent dat een structurele korting met € 3 miljoen per jaar met ingang van 2015. Naast deze overheveling van onderwijsbudget, staan nog twee andere beleidsvoornemens in het regeerakkoord: het decentraliseren van het buitenonderhoud primair onderwijs en de verdubbeling

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

van het aantal gymuren in het primair onderwijs, waarvoor geen middelen aan gemeenten zijn toegekend voor de benodigde gymaccommodaties.

In verband met de ontwikkeling op de vastgoed- en woningmarkt en de aanpassing van de nieuwbouwplannen heeft gemeente onlangs de planexploitatie onderwijshuisvesting opnieuw vastgesteld. In verband met de tegenvallers in deze planexploitatie heeft de gemeente een voorziening moeten treffen van € 7,9 miljoen.

2. Leeswijzer

Deze monitor is op dezelfde manier opgebouwd als de monitor over de jaren 2008-2011. In overleg met de schoolbesturen is een format ontwikkeld met vragen op basis van de afspraken uit de DDC-overeenkomst. De gegevens van de schoolbesturen over 2012 en de data van de gemeente zijn verwerkt in deze monitor inclusief aanbevelingen voor de evaluatie.

Bij deze monitor is een set bijlagen beschikbaar met informatie over het jaar 2012.

3. Interpretatie van de bepalingen uit de DDC-overeenkomst

Over de interpretatie van een aantal bepalingen uit de overeenkomst zijn door schoolbesturen en gemeente een aantal aandachtspunten geformuleerd.

In vorige monitor werd het verschil van mening over het meetellen van Vavo-leerlingen voor de hoogte van de DDC-vergoeding genoemd als knelpunt. Dit geschil is opgelost. Per 1 januari 2012 tellen de Vavo-leerlingen mee in de berekening van uitkering van het Rijk en de vergoeding aan de schoolbesturen. De gemeente heeft de Vavo-vergoeding over de periode 2009-2011 inmiddels uitbetaald aan de schoolbesturen.

Over de gevolgen van de 'ingroeiregeling' voor de hoogte van de DDC-vergoeding bestaat een verschil van mening tussen schoolbesturen en gemeente van mening. Over dit geschil loopt op dit moment een mediation-traject en daarmee valt dit onderwerp buiten de scope van deze monitor

Aandachtspunten voor de evaluatie

- ❖ **Algemene opmerking**
De DDC-overeenkomst heeft een globaal karakter waarbij partijen ervan uitgaan dat op basis van wederzijds vertrouwen wordt samengewerkt. Omdat de DDC-overeenkomst geen gedetailleerde regeling is, ontstaat er verschil van mening over de interpretatie op onderdelen van de overeenkomst. Schoolbesturen vinden dat interpretatie geschillen *te lang op de agenda* staan.
- ❖ **Onderhoud van gebouwen.** Geconstateerd wordt dat in de DDC-overeenkomst niet is geregeld dat de gebouwen goed onderhouden moeten worden. De meeste schoolbesturen beschikken over een meerjarenonderhoudsplan voor hun gebouwen. Er is bij de start van de DDC geen 0-meting gedaan over de staat van onderhoud van de panden. Het risico bestaat dat schoolbesturen als gevolg van de stapeling van financiële tegenvallers gaan bezuinigen op het onderhoud van hun gebouwen, die zij op termijn willen afstoten. Dit risico is in het bijzonder relevant wanneer een locatie met gebouw na beëindiging van de school wordt aangeboden aan de gemeente.
- ❖ **Vergoeding buitensportaccommodatie**
Over de hoogte van de vergoeding voor de scholen die buitensportaccommodatie moeten huren wordt nog een discussie gevoerd.

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

4. bouw en renovatieplanning

Lijst met nieuwbouw- en renovatieprojecten uit de DDC-overeenkomst

In de DDC-overeenkomst van 2008 is een lijst van 10 projecten opgenomen voor nieuwbouw en renovatie van scholen. In de volgende tabel zijn deze projecten met * aangeduid. Per 1 januari 2013 is de lijst met gerealiseerde en onderhanden projecten inmiddels uitgebreid tot 34. De afgelopen jaren is in het kader van de doordecentralisatie totaal 14% van de totale oppervlakte van de doorgedecentraliseerde scholen vernieuwd. Daarbij kan de kanttekening worden gemaakt dat dit percentage fors zal stijgen na de realisatie van een aantal nieuwbouwprojecten die in 2013 en 2014 worden gestart.

In tabel 1 ziet u een overzicht met de projecten, waarin per project is aangegeven wanneer de nieuwbouw/renovatie gerealiseerd is/wordt en de omvang van de nieuwbouw/renovatie.

Daarnaast blijkt uit onderstaande lijst dat een serie projecten in voorbereiding is.

Jaarlijks rapporteert de gemeente in de gemeentelijke jaarrekening over de stand van zaken van de projecten.

Tabel 2 geeft informatie over de nieuw gerealiseerde projecten met het percentage van de oppervlakte van de nieuwbouw ten opzichte van de oude situatie. Veel scholen bouwen een kleinere school terug met het oog op de krimp van de leerlingenaantallen. Hoewel de nieuwe school kleiner zijn, worden voor deze school de DDC-doelstelling voor 100% gerealiseerd.

Begin 2013 is de stand van zaken als volgt:

Stand van zaken schoollocaties 1-1-2013					
	Primair Onderwijs	Nieuwbouw/renovatie	planning start bouw	Realisatie (vlg plan)	bvo nieuwbouw en renovatie
1	BS De Zonnewende Conexus	Levensverlengende renovatie bestaande basisschool in Heseveld	gereed	2009 gereed	2383 m ²
2	BS De Kleine Wereld *	Nieuw schoolcampus gerealiseerd		2010 gereed	1993 m ²
3	BS 't Kleurrijk St Joseph	Vervangende nieuwbouw in VZH 't Hert Willemkwartier gerealiseerd		2011 gereed	2154 m ²
4	BS Prins Mauritsschool *	Vervangende nieuwbouwplan nieuwe locatie	apr-12	2013	2000 m ² bvo i ncl. 400 m ² tbv. kinderopvang
5	BS De Geldershofl * Stg RK bo Lent	Vervangende nieuwbouw school plan bestaande locatie	apr-12	Juli 2013	2610 m ² , waarvan 1848 m² onderwijs , KDO 381 m ² , PSZ 77,5 m ² , BSO 295 m ² en TSO 8 m ²
6	BS Aquamarijn Conexus	Vervangende nieuwbouw in VZH Biezantijn Waterkwartier	2014	April 2014	2500 m ² , incl. 360m ² kinderopvang en 80 m ² brede school functie
7	BS De Klokkenberg * St. De Klokkenberg	Vervangende nieuwbouw plan bestaande locatie	2014	Voorjaar 2015	
8	BS Brakkenstein * St Joseph	Vervangende nieuwbouw nieuwe locatie Heijendaalseweg Definitief Ontwerp	Eind 2013	eind 2014	1475 m ²

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

9	BS De Buut * Conexus	Haalbaarheidsstudie gestart naar vervangende nieuwbouw Hugo de Grootstraat.Van 2 naar 1	2014		
10	Vrije basisschool Meander Stg Pallas	Verplaatsing naar Celebesstr in onderzoek (na verhuizing Pro in augustus 2015)	2015		
11	BS De Verwondering Conexus	Nieuwe basisschool voor Noord. Tijdelijke huisvesting gerealiseerd naast VZH De Ster, permanente school in Laauwik eiland	Tijdelijk 2013	Permanent 2015	2300 m²
12	BS Prins Clauschool Conexus	Nieuwbouw basisschool voor Weezenhof	2015	2016	
13	BS Het Octaaf St Joseph	Nieuwbouw Fanfarestraat in onderzoek Norm bvo 2145 m²		2017/2018	
14	BS Klumpert BS Vossenburcht Conexus	Hatert locatie voor één nieuw gebouw nog niet bekend. Overleg gestart met gemeente en corporaties			
(V)SO					
15	(V)SO Talita Koemischol * Stg PuntSpeciaal	Vervangende nieuw-bouw gerealiseerd	2011	okt-12	2491m² waarvan 161 m² verhuurd aan De Driestroom
16	SBO De Windroos- Goffert Conexus	Studie naar dislocatie in Noord	2014		500-600m²
Voortgezet Onderwijs					
17	Dominicus college Alliantie	Aanbouw Havo-vleugel	gereed	2008	3000 m²
18	Mondial College Leuvenbroek Alliantie	Renovatie benedenverdieping	gereed	2009	1650 m²
19	Dominicus college Alliantie	Aanbouw Monnikskap plus sportzaal	gereed	2010	2354 m²
20	Kandinsky College Malderburchtstraat Scholengroep RvN	Inpandige verbouwing/inbreiding	gereed	2010	
21	SSGN Alliantie	Renovatie onderbouw-vleugel, interne verbouwing	gereed	2010	3000 m² 3450 m²
22	Citadel College Griftdijk Alliantie	17	2011	2012	6872 m²exclusief sportaccommodatie
23	Flexcollege VO 2 locaties Alliantie	Locaties Krekelstraat en H400 verplaatst naar Streekweg 20 Afdeling Eigenwijs van Brakenstein naar Dobbelmanweg		2013 2013	
24	Mondial College VMBO Alliantie	Vervangende nieuwbouw in Lindenholt Noord	2013	2014	8000 m² plus 1330 m² sportacc.
25	Montessori College	Kwakkenbergweg	start	fase 1 3-201	10125 m²

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

	VO * Stg vvo Nijmegen	vervangende nieuwbouw in 2 fases renovatie van 3 naar 1 locatie	nieuwbouw fase 1 2012 start fase eind 2013	1 fase 2 6-201 renovatie 8-201	3415 m ² Incl. gymzaal renovatie 2099m ²
26	ProCollege * Stg PRO	Vervangende nieuwbouw locatie Dennenstraat Quick	2014	Zomer 2015	4000 m ² inclusief sportzaal
27	Canisius College VO * Scholengroep RvN	Berg en Dalseweg nieuwbouw en renovatie bestaande locatie. Het ontwerp is afgerond	2014	2016	10.388 m ²
28	NSG Groenewoud VO Scholengroep RvN	Renovatie en nieuwbouw op bestaande locatie Van Cranenborchstraat 7	2014	2016	4360 m ² nieuwbouw 7460 m ² renovatie
29	Karel de Grote college Stg VVSO	Uitbreiding naar bestaande pand bs Meander Prins Bernhardstraat in onderzoek		2015	
	Niet door- gedecentraliseerd		planning bouw		
30	Bs Hidaya Stg Simon	Inpandige uitbreiding met 1 lokaal, binnenklimaat		2010	
31	Tarcisius Stg SO Tarcisusschool	Uitbreiding locatie Pater Eijmardweg	gereed	2010	600 m ²
32	Citadel College locatie Dijkstraat**	Onderzoek naar toekomstige huisvesting locatie Dijkstr.			
33	BS De Oversteek Conexus	Tijdelijke huisvesting dependance van bs De Oversteek in		2009	
34	VSO Kristallis Stg Kristallis	Uitbreiding met tijdelijke huisvesting Vossenlaan - Kinderdorp Neerbosch Verhuizing van Hazenkamp/JvCampen- straat naar H400 Tijdelijke huisvesting Arcus	gereed	2008 2011 2012 2014	660 m ²

Tabel 1 huisvestingsprojecten in onderzoek en in uitvoering

**Alle leerlingen van het Citadel College vallen onder de DDC-regeling. De kosten voor huisvesting van de Vmbo-vestiging komen echter voor rekening van de gemeente.

In de volgende tabel staan de huisvestingsprojecten weer opgesomd, maar nu met informatie over de BVO bij de start van DDC (genormeerde BVO en de werkelijke BVO) en als percentage van de nieuwbouw ten opzicht van de startsituatie. En de laatste kolom vermeldt in hoeverre de DDC-doelstelling per project wordt gerealiseerd.

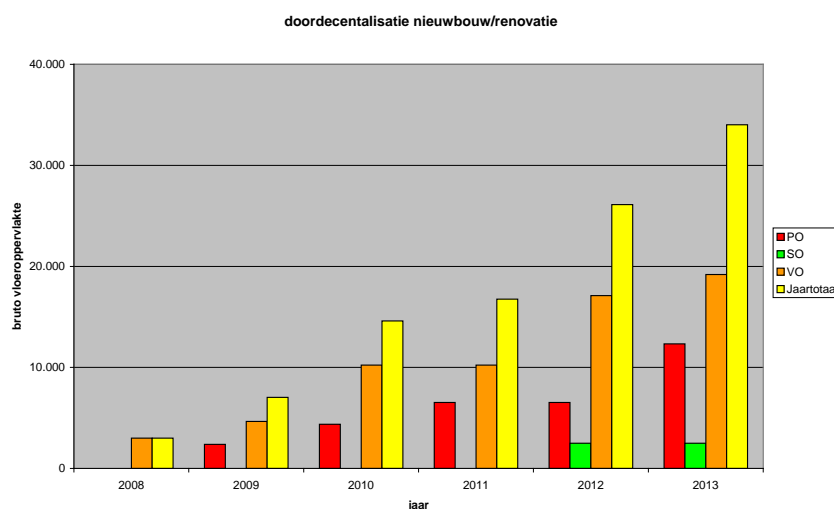
Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

					Stand van zaken schoollocaties 1-1-2013	
	School	nieuwbouw/renovatie bvo	bij start ddc werkelijk bvo	bij start ddc normbvo	Percentage nieuwbouw	doelstelling DDC gehaald
1	De Zonnewende	2.383	2.915	1.580	82%	100%
2	Kleine Wereld	1.993	2.004	1.475	99%	100%
3	Kleurrijk	2.154	2.088	1.120	103%	100%
4	Prins Mauritschool	2.000	1.156	1.235	173%	100%
5	De Geldershofschool	1.500	1.748	1.705	86%	100%
6	Aquamarijn	2.500	2.814	1.915	89%	
7	De Klokkenberg		1.837	1.705		
8	Brakkenstein	1.475	1.574	1.705	94%	
9	De Buut	1.800	2.607	2.050	69%	
10	Vrije school Meander		2.496	1.820		
11	De Verwondering	2.300				
12	Prins Clauschool		2.736	2.395		
13	Het Octaaf	2.145	2.855	2.260	75%	
14	Klumpert/Vossenburcht		3.485	2.480		
15	Talita Koemischol	2.491	2.275	2.374	109%	100%
16	SBO Windroos dislocatie Noord	550				
	Dominicus College	3.000	11.007	6.349	27%	100%
	Mondial College Leuvenbroek	1.650	9.616	19.473	17%	17%
	Dominicus College	2.354	11.007	6.349	21%	100%
	Kandinsky College		19.838	15.117		
	SSGN	3.225	8.205	10.819	39%	39%
	Citadel College Griffdijk	6.872				
	Flexcollege VO2					
	Mondial College VMBO		9.616	19.473		
	Montessori College	13.540	13.824	13.383	98%	
	ProCollege		4.543	2.763		
	Canisius College		21.596	18.720		
	NSG Groenewoud		12.259	13.730		
	Karel de Grote College		5.759	5.721		
	totaal nieuwbouw renovatie	53.932	159.860	157.716		
	Niet doorgedecentraliseerd					
	Hidaya		1.552	785		
	Tarcisius	600	2.464	2.464	24%	25%
	Citadel College Dijkstraat**		3.232			
	De Oversteek			3.660		
	Kristallis	660	3.911	3.982	17%	50%
	totaal niet doorgedecentraliseerd	1.260	11.159	10.891	11%	

Tabel 2 huisvestingsprojecten en realisatie van de DDC-doelstelling ** zie opmerkingen Tabel 1

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

In tabel 2 staan in de laatste kolom de percentages van de realisatie ten opzichte van de doelstelling per school. Daarbij kan worden aangetekend dat in 2014 het percentage flink zal stijgen na de oplevering van het Mondialcollege Vmbo, Montessoricollege, bs De Geldershof en bs De Klokkenberg.

Tabel 2 Ontwikkeling van de nieuwbouw/renovatie doelstelling in de afgelopen jaren (tov. een totale doelstelling van 211.226 m²)

Aandachtspunten voor de evaluatie

Beschikbaarheid locaties: conform artikel 4.1 van de DDC-overeenkomst blijft de gemeente verantwoordelijk voor de onderwijshuisvesting voor zover voor de realisering daarvan een schoolbestuur (bouw)grond nodig heeft. Met name in het PO zijn veel schoolgebouwen uit de jaren 60 en 70, die van mindere kwaliteit zijn en met hoge energielasten. Nieuwbouw is die gevallen de beste oplossing. In enkele situaties slaagt de gemeente er niet in (tijdig) een alternatieve locatie aan te bieden en/of het bestemmingsplan te wijzigen.

Dat betekent een risico voor het slagen van de gezamenlijke ambitie om in 40 jaar 70% nieuwbouw te realiseren en 30% renovatie. Als geen alternatieve locaties beschikbaar komen, zijn schoolbesturen gedwongen bestaande locaties her te ontwikkelen. Met als gevolg extra kosten van sloop en tijdelijke herhuisvesting, die niet zijn voorzien in het rekenmodel van DDC-vergoeding.

5. Jaarlijkse vergoeding en wijze van besteding

5.1 Ontwikkeling van de jaarlijkse vergoeding van 2008 tot en met 2013.

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

Jaar	Totaal leerlingen	Norm bvo	DDC-vergoeding*	Uitbetaalde DDC aan vergoeding
2008	26.374	200.916	€ 13.985.785	€ 13.397.857
2009	26.206	200.556	€ 14.408.879	€ 13.767.317
2010	26.063	198.574	€ 14.431.341	€ 13.631.886
2011	26.213	201.820	€ 14.697.081	€ 13.871.718
2012	26.190	201.887	€ 15.107.149	€ 14.308.191
2013	26.581	204.487	€ 15.611.649	€ 14.749.474
			€ 88.141.884	€ 83.726.443

Tabel3 Ontwikkeling leerlingaantallen en DDC-vergoeding 2008-2013

* Het verschil tussen de berekende DDC-vergoeding en de uitbetaalde DDC-vergoeding wordt veroorzaakt door de scholen die niet doorgedecentraliseerd zijn: Hidayat, Kristallis en Tarcisius. Bij het rekenmodel bij de start van de DDC gingen partijen ervan uit dat ook deze drie scholen uiteindelijk zouden worden doorgedecentraliseerd. Dat is niet gebeurd. De nieuwbouwscholen in Noord maakten geen onderdeel uit het DDC-berekeningsmodel.

In 2008 heeft de gemeente een DDC-vergoeding van € 13.397.857 uitgekeerd aan de schoolbesturen oplopend tot € 14.749.474 in 2013. Met ingang van 1 januari 2009 is het jaarlijkse budget met € 100.000 (prijsspeil 1-1-2009) verhoogd in verband met extra kosten brandveiligheid. Dit bedrag van € 100.000 wordt met ingang van 2010 jaarlijks geïndexeerd. Met ingang van 2011 zijn de vergoedingsbedragen per m² eenmalig met totaal € 100.000 verhoogd. (0,50205). Vanaf 2011 is de vergoeding brandveiligheid geïntegreerd in de normvergoeding. Voor de brandveiligheid is tot en met 2012 totaal € 69.970 uitgekeerd.

Daarnaast is voor de Vavo-leerlingen voor de jaren 2009 t/m 2011 een aanvullende vergoeding betaald.

Tot en met 2013 is inmiddels totaal € 83.726.443 uitgekeerd als DDC-vergoeding voor de besturen. In de bijlage wordt gedetailleerd toegelicht hoe de DDC-vergoeding zich de afgelopen jaren heeft ontwikkeld per schoolbestuur.

5.2 Wijze van besteding van de DDC-vergoeding

De schoolbesturen hebben de vergoeding aangewend voor de volgende lasten:

- Eigenaarslasten: OZB, rioolrechten etc.
- Kapitaallasten: rente hypotheekverplichtingen en afschrijvingen onroerend goed
- Premies verzekeringen
- Huur van tijdelijke ruimte
- Dotaties voorzieningen onderhoud, vandalisme
- Advieskosten voor beheer van vastgoed en huisvestingsprojecten inclusief kosten bestemmingsplanwijzigingen en leges
- Investerings in parkeervoorzieningen
- Het niet bestede budget gaat naar de bestemmingsreserve huisvesting.

Bovengenoemde kosten worden door de gemeente gemaakt voor de niet-doorgedecentraliseerde scholen van Hidayat, Tarcisius en Kristallis.

Er zijn aanzienlijke verschillen tussen de schoolbesturen in de wijze van verantwoorden. Sommige schoolbesturen voeren een afzonderlijke administratie over de besteding van de DDC-vergoeding, andere besturen geven slechts een beperkte toelichting of een percentuele verdeling van de besteding van de vergoeding.

Aandachtspunten voor de evaluatie

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

- ❖ Niet alle schoolbesturen leveren de *jaarrekeningen* aan op de overeengekomen datum van 1 juli.
- ❖ Er is *geen uniforme wijze van verslaglegging door schoolbesturen* van de besteding van de middelen voor onderwijshuisvesting. Gemeente heeft behoefte aan een grotere transparantie over de besteding van de huisvestingsmiddelen.

6. Ontwikkeling van het aantal leerlingen

6.1 Leerlingaantallen

De leerlingenaantallen vormen de basis van de normvergoeding en de normatieve verdeling van de jaarlijkse DDC-vergoeding aan de schoolbesturen. In de volgende tabel wordt de ontwikkelingen van de leerlingenaantallen weergegeven.

Vergoedingsjaar	2008	2009	2010	2011	2012	2013
teldatum	1-10-2007	1-10-2008	1-10-2009	1-10-2010	1-10-2011	Voorlopig 1-10-12
Totaal leerlingen PO ¹	11.633	11.380	11.108	10.816	10.624	10.537
Totaal leerlingen SO ²	606	595	593	572	587	601
Totaal leerlingen VO ³	13.580	13.631	13.713	14.071	14.272	14.677
Leerlingen van <i>niet</i> ⁴ doorgedecentraliseerd besturen	1.609	1.912	2.224	2.124	2.174	2.331
Totaal aantal leerlingen	27.428	27.518	27.638	27.583	27.657	28.146

Tabel 4 Ontwikkeling totaal aantal leerlingen

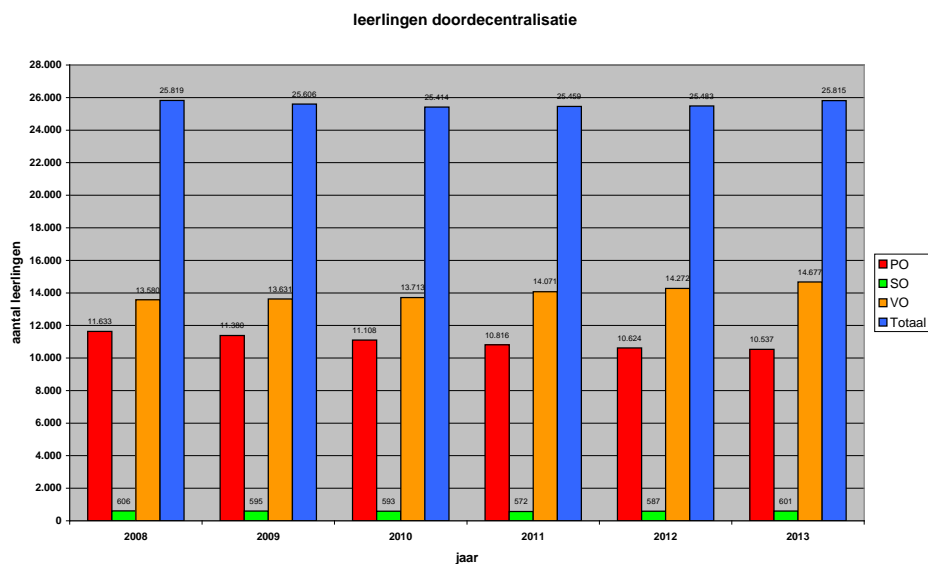
PO¹ met uitzondering van de bs Hidaya en de basisscholen uit Noord: De Oversteek en Het Talent
 SO² met uitzondering van Kristallis, Tarcisius en De Brouwerij
 VO³ tot en met 2010 zonder het Citadel College, vanaf 2011 inclusief Citadel College.
 Hoewel het gebouw aan de Dijkstraat niet is doorgedecentraliseerd tellen alle leerlingen mee voor de DDC-vergoeding op grond van de overeenkomst met de AlliantieVO uit 2011.
 De leerlingaantallen VO zijn ten opzichte van de vorige monitor verhoogd met de zgn. Vavo-leerlingen voor de jaren 2009 ten met 2011.

Niet doorgedecentraliseerd PO	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Hidaya	105	119	129	132	128	149
Oversteek	669	748	833	880	927	985
Talent	281	340	407	473	519	570
Niet doorgedecentraliseerd SO						
Kristallis	317	349	381	470	419	455
Tarcisius	133	132	139	152	160	162
De Brouwerij*	27	31	27	17	21	10
Niet doorgedecentraliseerd VO						
Citadel College	77	193	308			
Totaal leerlingen niet- doorgedecentraliseerde schoolbesturen	1.609	1.912	2.224	2.124	2.174	2.331

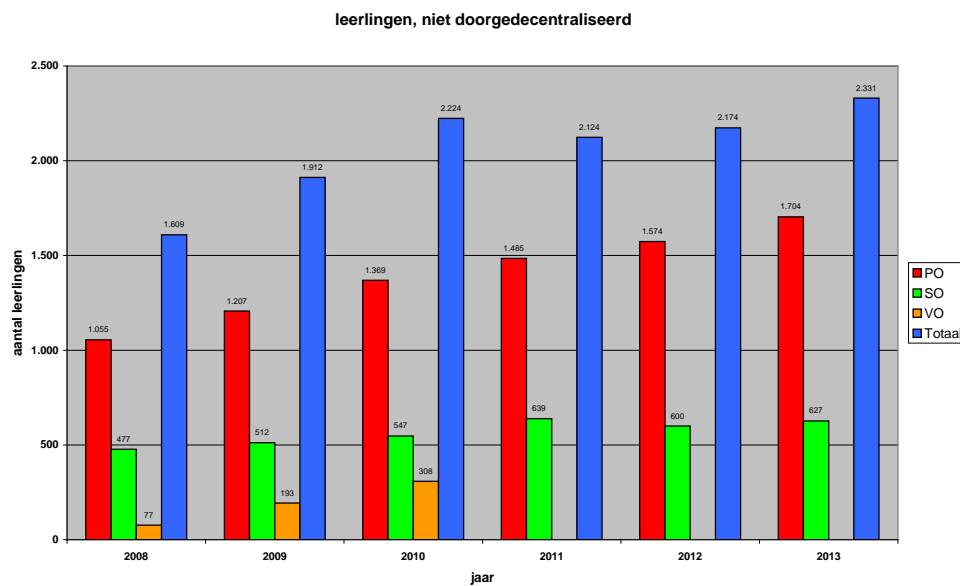
Tabel 5 niet doorgedecentraliseerde scholen leerlingaantallen
 De Brouwerij* heeft sinds maart 2013 geen vestiging meer in Nijmegen.

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

Tabel 6 aantallen leerlingen op de doorgedecentraliseerde scholen

Tabel 7 aantallen leerlingen op niet doorgedecentraliseerde scholen

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

6.2 Prognoses

Voor het PO is in 2012 de prognose van Pronexus uitgebracht over de ontwikkeling van leerlingenaantallen in het PO tot 2030: krimp in de bestaande stad en groei in Noord. Door de invloed van Nijmegen-Noord groeien de leerlingenaantallen per saldo in het PO.
Voor het VO is recent een prognose uitgebracht door ITS, daarin wordt voor de periode 2013-2030 een voorspelling gemaakt van het aantal VO-leerlingen en toekomstige leerling afhankelijkte ruimtebehoefte. Uit de prognose blijkt dat ten opzichte van 2013 het totale leerlingenaantal tot 2018 een kleine piek maakt, het stijgt met ongeveer 3 procent. Vanaf 2019 zet een daling in tot in 2030 het totale leerlingenaantal met 12 procent is gedaald.

Aandachtspunten voor de evaluatie

- ❖ Onzekerheden woningbouwplanning. Door de *stagnatie in de woningbouw moeten de leerlingenprognoses steeds opnieuw worden bijgesteld*. Deze onzekerheid speelt in Nijmegen-Noord voor de basisscholen De Geldershof en De Verwondering. Voor het Citadel College heeft deze woningbouwstagnatie geen gevolgen, mede omdat het merendeel van de leerlingen afkomstig uit Overbetuwe en Lingewaard.
Voor de gemeente is het relevant in verband met haar verantwoordelijkheid van de huisvesting van de basisscholen Het Talent en De Oversteek.
- ❖ *Leerlingaantallen en demografische ontwikkelingen:*
Krimp in de bestaande stad en groei in Nijmegen-Noord leidt tot verschuivingen in de huisvestingsbehoefte.
In het VO wordt de krimp voornamelijk veroorzaakt door de afname van leerlingen uit de buurgemeenten ten zuiden van de Waal.
- ❖ *Bij een aantal schoolbesturen is sprake van overcapaciteit*
In verband met terugloop van het leerlingenaantal in het PO is er bij een aantal scholen meer ruimte beschikbaar dan de norm m2 bvo op basis van het leerlingenaantal. Er is echter nagenoeg geen leegstand omdat lokalen verhuurd worden aan de partners binnen de brede scholen of de sportzalen worden verhuurd aan andere gebruikers. De overcapaciteit wordt ook binnen scholen ingezet om leerlingen buiten klassikaal verband ruimte te bieden. Structurele overcapaciteit als gevolg van krimp in de bestaande stad vraagt om een gezamenlijke strategische visie op de onderwijshuisvesting.

7. Wijzigingen wet- en regelgeving onderwijshuisvesting

Schoolbesturen en gemeente worden geconfronteerd met nieuwe regelgeving voor huisvesting. In een aantal gevallen leidt dit op termijn tot aanpassing van de normvergoeding. Dat heeft de gemeente bij de doordecentralisatie doorgevoerd in de extra vergoeding van brandveiligheid. In andere gevallen komen de gevolgen voor rekening van de eigenaar c.q. het schoolbestuur.

- a. Regelgeving over kwaliteit binnenklimaat van scholen
- b. Arbocatalogus verplicht voorgeschreven sinds 2010
- c. Aanscherping brandveiligheidsvoorschriften (bijv. alarmsignaal naar 65 dB)
- d. Uitvoering asbestinventarisatie
- e. Energieprestatienormen: maatregelen om het energieverbruik terug te dringen bijv. dubbelglas en traploos instelbare raamopeners.
- f. Wijzigingen in het Bouwbesluit
- g. Nieuw beleid voor Omgevingsvergunningen

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

Aandachtspunten voor de evaluatie

- ❖ *Doordecentralisatie buitenonderhoud.*
Het wetsvoorstel overheveling van buitenonderhoud naar het primair onderwijs en is inmiddels aangeboden aan de tweede kamer. Geplande invoeringsdatum is 1 januari 2015. Bij de doorgedecentraliseerde scholen zit de verantwoordelijkheid voor het buitenonderhoud in de DDC-overeenkomst. Overheveling van deze middelen van het Gemeentefonds naar de lumpsum van de schoolbesturen heeft gevolgen voor de huisvestingsmiddelen van de gemeente. De consequenties van deze overheveling zal worden betrokken in de evaluatie DDC.

8. Onderwijsbeleid

- De invoering van Passend Onderwijs per 1 augustus 2014 kan gevolgen hebben voor de huisvesting van scholen. Dat is afhankelijk van de keuzes die gemaakt worden in de Ondersteuningsplannen van de samenwerkingsverbanden voor het PO en VO. Als gevolg van de verevening zijn de samenwerkingsverbanden PO en VO in onze regio beide nadeelregio's, omdat het aandeel leerlingen in het SO boven het landelijk gemiddelde ligt. Om deze reden zal het aandeel leerlingen in het SO worden teruggedrongen. Het SO is als voorziening voor zware ondersteuning kan op het niveau van 2011 gehandhaafd worden. Op korte termijn worden geen grote huisvestingsconsequenties verwacht.
- In verband de ontwikkeling naar Brede School in de gehele stad moeten basisscholen samenwerken met andere partners uit de wijk. Wanneer deze partijen in het schoolgebouw komen, moet het schoolbestuur voor eigen risico investeren in huisvesting voor ander gebruik dan onderwijs. Dit is geen kerntaak voor de schoolbesturen.
- Beleidskader voorschouwse voorzieningen: in 2012 heeft de gemeente in overleg met het PO nieuw beleid vastgesteld voor de ontwikkeling van Integrale Kind Centra: basisscholen werken intensiever samen met voor- en naschoolse voorzieningen.
- Vmbo-visie: als uitwerking van het RPO Nijmegen 2012-2017 ontwikkelen de schoolbesturen een gezamenlijke visie voor het totale Vmbo-aanbod in Nijmegen. Met het oog op een toekomstbestendig Vmbo zullen keuzes gemaakt worden over het al of niet handhaven van het huidige uitgebreide aanbod Vmbo-sectoren en de huisvesting van het Vmbo op de verschillende locaties.

Aandachtspunten voor de evaluatie

- ❖ *Doorontwikkeling Brede scholen en Integrale kind centra.* Investeren in niet-onderwijshuisvesting ten behoeve van derden vormt een risico voor schoolbesturen
- ❖ De schoolbesturen worden geconfronteerd met een *dalende vergoeding door het kleiner wordend aandeel Vmbo-leerlingen* (absoluut en relatief) en de verschuivende belangstelling binnen de verschillende afdelingen.
- ❖ *De visie op de Toekomst van het Vmbo.* De keuzes kunnen leiden tot opheffen van of specialiseren van het opleidingsaanbod op de bestaande Vmbo-locaties.

9. Afwikkeling eigendomsoverdracht schoolpanden

Ter uitvoering van de DDC-overeenkomst zijn in totaal 92 locaties in eigendom overgedragen aan de schoolbesturen. Deze grote operatie is onlangs geheel afgerond.

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

Aandachtspunten voor de evaluatie
❖ Op basis van artikel 5 van de overeenkomst hebben de schoolbesturen de gemeente een <i>aankoopplicht respectievelijk voorkeursrecht van koop</i> gegeven ten aanzien van alle terreinen en gebouwen, waarbij sprake is buitengebruikstelling van schoolgebouwen. Schoolbesturen moeten bij het aangaan van een hypothecaire lening dit recht vastleggen in de hypotheekakte. In het kader van deze monitor zijn de hypotheekovereenkomsten niet gecheckt op de aanwezigheid van een bepaling over een recht van 1e koop door de gemeente. Bij een aantal Brede Scholen is een Vereniging van Eigenaren opgericht, waarbij een <i>appartementsrecht</i> wordt gevestigd ten behoeve van het schoolbestuur als eigenaar van de school. In het geval van buiten gebruikstelling moet het appartementsrecht van de school worden aangeboden aan de gemeente. Onduidelijk is hoe de waarde van het appartementsrecht ten behoeve van de school zich ontwikkelt, wanneer de school als mede-eigenaar het gebouw verlaat. De gemeente wenst in de toekomst geen eigenaar te worden van "halve" gebouwen, omdat daarmee de mogelijkheden voor herontwikkeling c.q. hergebruik worden beperkt.

10. Ontwikkeling gemeentefonds t.b.v. Onderwijshuisvesting

In opdracht van de gemeente heeft Ernst & Young Accountants onderzoek gedaan naar de hoogte van het fictieve budget voor onderwijshuisvesting en de besteding van de gemeentefondsmiddelen door de gemeente Nijmegen over de periode 2008 tot en met 2012.

In het rapport beschrijft E&Y zijn feitelijke bevindingen naar aanleiding van het onderzoek naar besteding van de middelen voor onderwijshuisvesting op basis van drie onderzoeksvragen:

1. Hoe hoog was afgelopen jaren het fictieve gemeentefondsbudget voor onderwijshuisvesting? Welke factoren waren daarop van invloed en met welk effect?
2. Hoeveel middelen heeft de gemeente in de afgelopen vijf jaar uitgegeven aan de doorgedecentraliseerde en overige onderwijshuisvesting? Welke factoren waren daarop van invloed?
3. Ten tijde van de contractvorming met de schoolbesturen is een voor de doordecentralisatie beschikbaar meerjarig structureel budget van € 13,9 miljoen overeengekomen (prijspeil 2008). Hoe is dit bedrag tot stand gekomen?

De hoogte van het fictieve huisvestingsbudget is vastgesteld met behulp van de internet-toepassing van Product Algemene Uitkering op het Web (PAUW), een toepassing die door veel gemeenten gebruikt wordt. Volgens de berekening van PAUW blijkt een totaal fictief gemeentefondsbudget voor onderwijshuisvesting over 2008-2012 van € 94,6 miljoen. De totale netto kosten (voor doorgedecentraliseerde en overige onderwijshuisvesting) op het product onderwijshuisvesting en de planexploitatie onderwijshuisvesting bedragen over dezelfde periode € 105 miljoen. Bij de kosten voor de gemeente zijn twee opvallende kostenposten: maatwerkvergoedingen doordecentralisatie en de verliesvoorzieningen in de planexploitatie onderwijshuisvesting.

De derde onderzoeksvraag gaat over de totstandkoming van de hoogte van de totale DDC-vergoeding. Deze vergoeding was het resultaat van onderhandelingen tussen gemeente en schoolbesturen. Het bedrag is gebaseerd op het in de stadsbegroting 2007 opgenomen budget voor onderwijshuisvesting, aangevuld met een structureel budget van € 2 miljoen om de doordecentralisatie mogelijk te maken, verminderd met de bij de gemeente achterblijvende kosten. De feitelijke bevindingen worden in het rapport van E&Y nader uitgewerkt en toegelicht.

Aandachtspunten voor de evaluatie
❖ Schoolbesturen hebben vragen gesteld bij de toerekening van de bestedingen aan categorie uitgaven onderwijshuisvesting.
❖ Schoolbesturen wijzen op de kostenverhoging als gevolg van de

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

- aanpassing van de normen in de model huisvestingsverordening VNG.
- ❖ In het regeerakkoord van oktober 2012 is een bezuiniging van € 256 miljoen ingeboekt op het Gemeentefonds in verband met de 'veronderstelde' onderbesteding van huisvestingsmiddelen (motie Haersma Buma). Voor de gemeente Nijmegen betekent dit een korting van € 3 miljoen per 2015.

11. Ontwikkeling bouwrijzen 2008-2012

Voor de ontwikkeling van de bouwrijzen geeft het indexcijfers voor nieuwbouw scholen een beeld van de gemiddelde prijsontwikkeling voor nieuwbouw van scholen.

BDB-indexcijfer nieuwbouw onderwijs:

Bouwkostenindex BDB- 2008: 115,91
Bouwkostenindex BDB- 2009: 121,02 4,4%
Bouwkostenindex BDB- 2010: 121,90 0,7%
Bouwkostenindex BDB- 2011: 125,54 3,0%
Bouwkostenindex BDB- 2012: 127,34 1,4%
Bouwkostenindex BDB -2013: 130,27 2,3%

In onderstaande tabel laten wij zien hoe de indexering van VNG huisvestingsnormen zich heeft ontwikkeld ten opzichte van de indexering van de gemeentelijke DDC-vergoeding. De DDC-vergoeding is meer gestegen dan VNG-normvergoeding. Hierbij moet aangetekend worden dat als gevolg van kritiek op de normering een landelijk onderzoek is gestart naar de bruikbaarheid van de VNG normen.

Indexering bouwrijzen versus DDC-vergoeding	2008	2009	2010	2011	2012	2013	cumulatief
nieuwbouw en uitbreiding	1,0371	1,0686	1,0036	0,9344	0,9774	0,9900	1,006
onderhoud, 1e inrichting en klokuren gymnastiek	1,0146	1,0447	0,9826	1,0262	1,0212	1,0330	1,127
Cbs index vergoeding DDC t.o.v. 2007	1,015	1,025	1,004	1,014	1,023	1,020	1,105
Indexering in procenten	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
nieuwbouw en uitbreiding	3,7%	6,9%	0,4%	-6,6%	-2,3%	-1,0%	
onderhoud, 1e inrichting en klokuren gymnastiek	1,5%	4,5%	-1,7%	2,6%	2,1%	3,3%	
Cbs index vergoeding DDC	1,5%	2,5%	0,4%	1,4%	2,3%	2%	

Tabel 8 Ontwikkeling bouwrijzen versus DDC-vergoeding

12. Indexering prijzen 2008-2012

In artikel 7 lid 6 van de DDC-overeenkomst is geregeld dat de uitkering aan de schoolbesturen jaarlijks wordt geïndexeerd op basis van de CBS-index voor de gezinsconsumptie voor alle huishoudens (exclusief belasting). In de volgende tabel wordt een overzicht gegeven van prijsindexontwikkeling

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

vanaf het basisjaar 2007. Daarbij is 1 oktober 2007 als uitgangspunt genomen en vervolgens is de indexering jaarlijks berekend over de periode van oktober tot oktober.

In januari 2012 heeft het CBS bij de berekening van de CPI een nieuwe waarnemingsmethode ingevoerd voor 2 categorieën. Daarom zijn de voor 2011 indices vastgesteld vóór en na herrekening. Voor de indexering van 2013 wordt gebruik gemaakt van de index van oktober 2011 na herrekening.

basisjaar	peildatum	cpi-afgeleid	indexering	jaarmutatie cpi-afgeleid	cumulatief
		100			
2008	okt-07	101,96	1,015	1,50%	
	okt-06	100,47			
2009	okt-08	104,54	1,025	2,50%	1,040
	okt-07	101,96			
2010	okt-09	104,96	1,004	0,40%	1,045
	okt-08	104,54			
2011	okt-10	106,41	1,014	1,40%	1,059
	okt-09	104,96			
2012	okt-11	108,89	1,023	2,30%	1,084
	okt-10	106,41			
2013	okt-12	111,1	1,02	2,00%	1,105
	okt-11	108,94			

Tabel 9 Indexering gezinsconsumptie bron CBS

In bijlage 3 wordt de berekening van de jaarlijkse DDC-vergoeding toegelicht.

13. Ontwikkeling grondprijzen 2008-2012

In de DDC-overeenkomst is als uitgangspunt genomen dat bij de verkoop van gemeentegrond aan de schoolbesturen een grondprijs wordt gehanteerd van € 150, = per m2. Het gaat om m2 bruto vloeroppervlak (bvo) exclusief Btw op prijspeil 1-1-2008. Als index geldt de CBS-index voor de gezinsconsumptie van alle huishoudens (exclusief belastingen). De indexering over de periode 2008 – 2012 was als volgt:

CPI indexering	Percentage	Index	Cumulatief
2007		1,00	
2008	2,2	1,022	
2009	0,9%	1,009	1,031
2010	1,1%	1,011	1,043
2011	2,2%	1,022	1,065
2012	2,1%	1,021	1,089

Tabel 10 indexering grondprijzen

Op basis bovenstaande index bedraagt de grondprijs in 2013 € 163,18 per m2 bvo excl BTW. Een en ander in afwijking van de grondprijs voor marktpartijen, waar de verkoopprijs door de gemeente wordt bepaald op basis van de aard van toekomstige bouwwerken, bestemming en van de ligging.

N.B. Deze indexering van de grondprijzen wijkt enigszins af van het indexcijfer van gezinsconsumptie omdat deze laatste indexering wordt gebaseerd op het prijspeil van de maand oktober. De indexering van de grondprijs wordt gebaseerd op de Cbs-index die wordt berekend op basis van de situatie van 1 januari van ieder jaar.

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

Aandachtspunten voor de evaluatie
❖ Ingeval van aankoop van bouwgrond is in de DDC-overeenkomst een vaste grondprijs excl. BTW opgenomen, die de jaarlijkse indexering volgt. De <i>afrekeningsystematiek</i> van de door de gemeente geleverde grond op basis bruto vloeroppervlakte (BVO) wordt als knelpunt ervaren. Uitgangspunt van de DDC-overeenkomst is dat de grootte van het schoolterrein in relatie moet staan tot aantal m2 BVO dat een schoolbestuur gaat realiseren, om te voorkomen dat schoolbesturen uit kostenoverwegingen hun nieuwbouw op te krappe percelen zouden realiseren is tevens de bepaling opgenomen dat in het geval het aantal m2 BVO hoger is dan het oppervlak van het perceel het aantal m2 BVO in rekening wordt gebracht. In een tweetal situaties is deze hogere m2 prijs in rekening gebracht, waarbij de gemeente zelf niet meer grond kon leveren c.q. waar het aantal m2 BVO van de school kleiner was dan het perceel waarop gebouwd werd. De schoolbesturen zijn van mening dat door een onjuiste interpretatie van deze bepaling onterecht hogere perceelprijzen in rekening zijn gebracht.

14. Ontwikkeling rente

Bij de berekening van de DDC-vergoeding is een rentevoet van 5% als grondslag genomen, dat geldt voor debet- en creditrente.

De schoolbesturen hebben bij de doordecentralisatie in 2008 de gebouwen tegen boekwaarde overgenomen en voor lange tijd gefinancierd met leningen met rentepercentage tussen 4,5 en 4,75 %. Voor recente investeringen is de rente inmiddels gedaald naar een percentage dat fluctueert tussen 2,5 en 3,5%. Lagere rentekosten vormen een gunstig factor voor investeringsbeslissingen bij nieuwbouw en renovatie.

Daar tegenover staat dat de rente-inkomsten op de reserves van schoolbesturen historisch laag zijn. Het afgelopen fluctueert deze creditrente tussen 0,5 en 1%. Deze ontwikkeling heeft een negatieve invloed op de vermogenspositie. De jaarlijkse afschrijvingen zijn in 2008 ook berekend op 5% per jaar. Afhankelijk van de rente op het moment van aangaan van de leningen, is de renteontwikkeling voor sommige schoolbesturen gunstig.

Aandachtspunten voor de evaluatie
❖ De schoolbesturen hebben <i>lage opbrengsten op vermogen</i> dat op middellange termijn moet worden ingezet voor nieuwbouw en renovatie. Anderzijds hebben de schoolbesturen het <i>voordeel van de lagere rentekosten</i> op de leningen ten behoeve van de financiering van de eigendomsoverdracht en van investeringenlasten van de nieuwbouwprojecten.

15. Ontwikkeling WOZ-waarden 2008-2012

De ontwikkeling van de WOZ-waarde is relevant voor de schoolbesturen met het oog op de heffingen op basis van de OZB en voor de gemeente zijn de waardes relevant voor de prijsontwikkeling van de vrijkomende schoollocaties die de gemeente moet aankopen tegen de actuele WOZ-waarde. In het raadsvoorstel over de DDC is als ambitie genoemd dat minimaal de WOZ-waarde terugverdiend moet kunnen worden uit herontwikkeling van de vrijgekomen locatie.

Het college heeft bij besluit van 7 mei jl toestemming verleend de WOZ-waarden van de door gedecentraliseerde scholen beschikbaar te stellen voor deze monitor. In bijlage 6 treft u een overzicht aan van WOZ-waarden per school over de periode 2008 tot en met 2012.

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Ontwikkeling gemiddelde WOZ-waarde scholen		+ 5,2%	+ 2,2%	+ 7,4%	+ 2,63%	+ 1,05%
Cumulatieve ontwikkeling WOZ	100	105,21	107,56	115,56	118,60	119,84

Tabel 11 Gemiddelde waardeontwikkeling schoolgebouwen in Nijmegen op basis van de WOZ

Bovenstaande tabel geeft een overzicht van de gemiddelde waardestijging van de scholen in de periode 2008 tot 2012; de gemiddelde waardestijging in de periode was 19,84%. Uit het overzicht blijkt dat er verschillen zijn in de waardestijging van de diverse scholen. Sinds 2011 wordt door het bureau belasting een nieuwe waarderingssystematiek gehanteerd. Deze zogenaamde TIOX-methode voor incourante panden is goedgekeurd door de Waarderingskamer, die toezicht houdt op waardering van het onroerend goed door gemeenten.

Aandachtspunten voor de evaluatie
<ul style="list-style-type: none"> ❖ <i>Ontwikkeling WOZ-waarden.</i> De gemiddelde WOZ-waarden van scholen zijn de afgelopen jaren meer gestegen dan van andere gebouwen/woningen. Voor sommige schoolbesturen heeft dit geleid tot een meer dan gemiddelde stijging van de OZB. ❖ In het geval van terugkoop wordt de gemeente geconfronteerd met hogere verwervingskosten. Door de stagnatie in de woningbouw als gevolg van de economische recessie kan deze stijging niet worden gecompenseerd met een verhoging van de grondopbrengsten van woningen.

16. Niet-doorgedecentraliseerde scholen

Niet alle onderwijshuisvesting in Nijmegen is door gedecentraliseerd. In deze monitor worden ook aandachtspunten genoemd die betrekking hebben op de niet-doorgedecentraliseerde scholen.

Aandachtspunten voor de evaluatie
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Bij het door decentraliseren van nieuwe scholen in Nijmegen-Noord wordt gevraagd om <i>maatwerk</i>. De gemeente loopt tegen budgettaire belemmeringen aan bij de financiering van maatwerk-oplossingen die uitstijgen boven de normvergoeding bij nieuwbouw van scholen.

17. Overige aandachtspunten

Aandachtspunten voor de evaluatie
<ul style="list-style-type: none"> ❖ <i>Hoge extra kosten voor schoolbestuur in verband met bouwplannen op risicovolle locatie</i> of in verband met nieuw wetgeving. Bijv. Lindenholt-Noord ❖ <i>Niet beschikbaar zijn van nieuwe locaties voor scholenbouw</i> Ingeval er geen geschikte locatie voor nieuwbouw wordt gevonden, mist het bestuur de gecalculeerde opbrengst van het verschil tussen hun eigen boekwaarde van de oude school en opbrengst van de verkoop tegen Woz-waarde. ❖ <i>Wanneer de herontwikkeling van vrijgekomen locaties stagneert</i>, is dat

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

- nadelig voor de gemeente. Herontwikkeling is voor de gemeente noodzakelijk om aan de financiële verplichtingen voortkomend uit de afspraken van de doordecentralisatie te kunnen voldoen.
- ❖ *De ontwikkelingen op de vastgoed-en woningmarkt*
In verband met de gewijzigde marktomstandigheden heeft de gemeente de uitgangspunten voor de planexploitatie onderwijshuisvesting geactualiseerd. Naast het oorspronkelijke uitgangspunt van sloop van de school en nieuwbouw wordt nu ook op andere wijze (her)ontwikkeld. In een aantal gevallen zal worden besloten tot herontwikkeling op basis van (her)gebruik of herbestemming van het bestaande vastgoed. In andere situaties worden de woningbouwprogramma's aangepast in relatie tot de marktvraag, wat leidt tot lagere grondopbrengsten. Na de laatste aanpassing in april jl. heeft de gemeente een voorziening moeten treffen in verband met een onrendabele investering op schoollocaties van € 7,9 miljoen.
- ❖ Onduidelijkheid over de verschillen in vergoeding tussen scholen die beschikken over een eigen binnen en/of buitenaccommodatie voor bewegingsonderwijs en scholen die accommodatie huren.

18. Overzicht bijlagen

Bij deze monitor is een set met bijlagen beschikbaar met gedetailleerde informatie. Deze informatie is op aanvraag beschikbaar.

- Bijlage 1: ontwikkeling leerlingenaantallen
2: DDC-vergoeding per m2
3: ontwikkeling DDC-vergoeding
4: Index bouwprizen
5: Index prijzen CPI
6: Grondprizen gemeente
7: WOZ-waarden per schoollocatie

Evaluatie
doordecentralisatie onderwijshuisvesting

februari 2014

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie . . .

Evaluatie

doordecentralisatie onderwijshuisvesting

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
2. Evaluatie behalen doelstellingen	6
2.1 Vergroten financiële zekerheid	6
2.2 Kwaliteitsimpuls voor de gebouwen	6
2.3 Verbetering van een aantal prestaties op onderwijsgebied	7
2.4 Dynamiek in de stad door herontwikkelingskansen	11
3. Successen en aandachtspunten	12
3.1 Successen	12
3.2 Aandachtspunten	12
4. Conclusies	15

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

1. Inleiding

In december 2007 heeft de raad van Nijmegen besloten vanaf 1 januari 2008 de zorg voor de onderwijshuisvesting met alle bijbehorende middelen en verantwoordelijkheden voor onbepaalde tijd over te dragen aan de schoolbesturen voor het primair, speciaal en voortgezet onderwijs. Daarnaast is er een convenant gesloten tussen de gemeente en het onderwijs. Daarbij zijn afspraken gemaakt over prestaties op onderwijsgebied in relatie tot maatschappelijke ontwikkelingen.

De omvang van deze doordecentralisatie van onderwijshuisvesting voor PO, SO en VO is uniek in Nederland en was alleen mogelijk doordat de gemeente en de schoolbesturen -en de schoolbesturen onderling- goed hebben samengewerkt.

De doordecentralisatie beslaat 91,4%¹ van het totaal aantal leerlingen in Nijmegen. Met de schoolbesturen van de stichting Speciaal onderwijs en Kristallis en het bestuur van islamitisch basisonderwijs Hidayat is indertijd geen overeenstemming bereikt over doordecentralisatie. Tevens was de afspraak dat de gemeente verantwoordelijk zou blijven voor de nieuwbouw van scholen in Nijmegen-Noord, maar waar mogelijk wel zou streven naar doordecentralisatie. Die is er gekomen voor het Citadel College via een afzonderlijke DDC-overeenkomst op 26 april 2011 met de Alliantie VO en in 2013 voor basisschool De Verwondering met het bestuur van Conexus. De gemeente blijft echter wel verantwoordelijk voor de kosten van de huisvesting van het Vmbo van het Citadel College, aan de Dijkstraat. Gezien deze doordecentralisaties is het aantal leerlingen dat onder de doordecentralisatie valt absoluut gezien gestegen ten opzichte van de start in 2008.

In de DDC-overeenkomst hebben gemeente en schoolbesturen afgesproken om de effecten van de doordecentralisatie jaarlijks te monitoren en om de vijf jaar te evalueren. In het convenant staat ook dat de prestatieafspraken elke vijf jaar geëvalueerd worden. De meest recente monitor van de doordecentralisatie, die een totaaloverzicht biedt voor de periode 2008 tot en met 2012, is bijgevoegd. Met dit rapport beschrijven wij, de gemeente en schoolbesturen gezamenlijk, het resultaat van de eerste vijfjaarlijkse evaluatie voor beide onderdelen.

De afgelopen vijf jaar is veel bereikt. Op veel verschillende locaties is nieuwbouw verrealiseerd of zijn bestaande gebouwen gerenoveerd. Ook is hard gewerkt aan de inhoudelijke doelstellingen. Daar gaan wij hieronder nader op in. We kijken eerst naar de –al dan niet behaalde- doelstellingen, we gaan in op de successen van de doordecentralisatie en benoemen een aantal aandachtspunten uit de praktijk. Tot slot formuleren wij enkele conclusies.

¹ Er zijn overeenkomsten gesloten met de volgende schoolbesturen: Stichting Conexus, Stichting St. Josephscholen, Stichting RK Onderwijs Lent, Stichting Basisonderwijs De Klokkenberg, Stichting Pallas vrijeschool basisonderwijs, Stichting Kentalis Onderwijs, Stichting MeTander, stichting Entrea, Stichting Alliantie Voortgezet Onderwijs Nijmegen e.o., Stichting Praktijkonderwijs, Stichting Scholengroep Rijk van Nijmegen, Stichting Voortgezet Montessorionderwijs Nijmegen en Stichting voor Voortgezet vrije schoolonderwijs.

2. Evaluatie behalen doelstellingen

In 2007 hebben gemeente en schoolbesturen vier doelstellingen beschreven rond het doordecentraliseren van de onderwijshuisvesting:

1. Het vergroten van de financiële zekerheid op langere termijn voor de schoolbesturen;
2. Volledige nieuwbouw dan wel grondige renovatie van alle bestaande schoolgebouwen in de komende veertig jaar; een kwaliteitsimpuls voor de gebouwen;
3. Een verbetering van een aantal prestaties op onderwijsgebied in relatie tot maatschappelijke ontwikkelingen.
4. Dynamiek in de stad door herontwikkelingskansen, waarbij de gemeente de regie houdt op ruimtelijke ontwikkelingen, want de gemeente heeft een terugkoopplicht zodat grond en schoolgebouwen altijd aan de gemeente zullen terugvallen.

2.1 Vergroten financiële zekerheid

De schoolbesturen gebruiken geen uniforme manier van verslaglegging en sturen niet allemaal tijdig, vóór 1 juli, de jaarrekeningen in. Een deel van de schoolbesturen verantwoordt de besteding van de doordecentralisatievergoeding (transparant) in de jaarrekeningen; andere besturen hebben deze middelen opgenomen in de verantwoording van de totale exploitatie. Het algemene beeld is dat de schoolbesturen de afgelopen vijf jaar voldoende financiële zekerheid hebben gehad om aan hun verplichtingen te kunnen voldoen. Wanneer de rente weer gaat stijgen en de bouwkosten aantrekken kan een andere situatie ontstaan.

In de afgelopen jaren hebben schoolbesturen nieuwbouw en renovatie kunnen financieren uit de structurele doordecentralisatievergoeding, de eventuele opbrengst van verkoop van de afgestoten schoolpanden en de inzet van budgetten groot onderhoud. De doordecentralisatie-middelen worden ingezet voor rente en aflossing van afgesloten leningen in verband met aankoop van de bestaande schoolgebouwen van de gemeente bij de start van de doordecentralisatie, voor na 1 januari 2008 gerealiseerde nieuwbouw en renovatie c.q. voor voorzieningen voor toekomstige investeringen. Daarnaast moeten van de vergoeding onder andere de verzekeringen, tijdelijke huisvesting, huur sportaccommodaties en sportvelden worden betaald en de personele lasten in verband met de van de gemeente overgenomen huisvestingstaken. Tevens zijn bij het sluiten van de doordecentralisatie-overeenkomst met een aantal schoolbesturen maatwerkafspraken gemaakt, die zij kunnen aanwenden voor nieuwbouw c.q. renovatie.

2.2 Kwaliteitsimpuls voor de gebouwen

Bij de doordecentralisatie overeenkomst is afgesproken dat binnen 40 jaar in 70% van de gevallen nieuwbouw plaatsvindt en in 30% van de gevallen renovatie. De afgelopen jaren is hier al een inhaalslag gemaakt. In totaal is 14% van de totale oppervlakte van de doorgedecentraliseerde scholen vernieuwd. Dit percentage stijgt de komende periode fors. In 2013 en 2014 is c.q. wordt namelijk een aantal nieuwbouwprojecten gestart.

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

2.3 Verbetering van een aantal prestaties op onderwijsgebied

In het convenant 'prestatieafspraken onderwijs' zijn inhoudelijke afspraken opgenomen rond het onderwijs. Het doel was om een aantal prestaties op onderwijsgebied te verbeteren, in het licht van maatschappelijke ontwikkelingen. Bijvoorbeeld afspraken over bijvoorbeeld de spreiding van scholen en samenwerking binnen het jeugdbeleid.

In het convenant zijn de afspraken met het primair onderwijs en voortgezet onderwijs gesplitst.

2.3.1. Evaluatie inhoudelijke afspraken primair onderwijs

Onderstaand beschrijven wij per afspraak of aan de afspraak is voldaan en zo ja, hoe.

- *Schoolbesturen en gemeenten zijn samen verantwoordelijk voor het onderwijs gerelateerd jeugdbeleid in de gemeente Nijmegen en hebben regelmatig (ten minste één keer per jaar) overleg over de inhoud en uitvoering van het onderwijs en jeugdbeleid in Nijmegen.*

Het onderwijs en de gemeente hebben de afgelopen jaren regelmatig overlegd, vooral in het Bestuurlijk Overleg Primair Onderwijs (BOPO) dat ongeveer vier keer per jaar plaatsvindt. Daarnaast overleggen beide partijen regelmatig over specifieke onderwerpen binnen het onderwijs en jeugdbeleid. Zoals het beleid gemengde scholen en de brede school-ontwikkeling.

- *Schoolbesturen PO verplichten zich in elke wijk² één volwaardige onderwijsvoorziening in stand te houden. Voor elk individueel schoolbestuur betekent dit dat besluiten over het oprichten of opheffen van een school niet eerder kunnen worden genomen dan na overleg met de gemeente Nijmegen. In dit overleg dient de afweging voor oprichten of opheffen van een school te worden gewogen ten opzichte van het totale aanbod aan primair onderwijs in de gemeente.*

Sinds de doordecentralisatie zijn geen scholen opgeheven. In overleg met schoolbestuur Conexus is één nieuwe school opgericht, De Verwondering in Lent. Ook voor deze school is een doordecentralisatieovereenkomst afgesloten. Bij de afweging voor deze nieuwe school zijn de wettelijke bepalingen op het gebied van de oprichting van scholen gevolgd (Scholenplan).

- *Schoolbesturen verplichten zich om een pluriform PO-aanbod in stand te houden: in elk stadsdeel dient er keuze te zijn tussen openbaar en bijzonder onderwijs; daarnaast wordt diversiteit van onderwijsconcepten nagestreefd. Voor elk individueel schoolbestuur betekent dit dat besluiten over het veranderen van denominatie van een school niet eerder kunnen worden genomen dan na overleg met de gemeente Nijmegen. In dit overleg dient de afweging voor verandering van een school te worden gewogen ten opzichte van het totale aanbod aan primair onderwijs in de gemeente.*

Sinds de doordecentralisatie is geen besluit genomen over de verandering van denominatie van een school. De keuze voor denominatie van de Verwondering is gebaseerd op de wettelijke bepalingen van het Scholenplan. De pluriformiteit is in Nijmegen goed.

---

² In bijlage 1 bij het convenant prestatieafspraken is gedefinieerd wat onder 'een wijk' wordt verstaan

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

- *Vóórdat besluiten worden genomen over het opheffen van een school of schoollocatie, treden schoolbesturen in overleg met elkaar en met de gemeente op een dergelijk tijdstip dat beïnvloeding van de besluitvorming nog in alle redelijkheid mogelijk is. Indien scholen of schoollocaties structureel te kampen hebben met een fors leerlingenverlies zal het schoolbestuur in overleg treden met de gemeente om te overleggen over de mogelijke oorzaken van dit leerlingenverlies en mogelijke oplossingen, voordat er sprake is van een situatie dat de betreffende school(locatie) met opheffing wordt bedreigd.*

Demografische ontwikkelingen, krimp in de bestaande stad en groei in Nijmegen-Noord, vragen om een weloverwogen en gezamenlijke strategie van schoolbesturen en gemeente. In het deelplan voorzieningen PO-onderwijshuisvesting staat een eerste inventarisatie van deze ontwikkelingen plus een aanzet tot een gezamenlijk strategisch voorraadbeleid. We werken de ambities in dit deelplan de komende jaren verder uit in concrete plannen.

- *Schoolbesturen ondersteunen het realiseren van een model voor centrale aanmelding en participeren in een te ontwikkelen stadsbrede aanpak, opdat ouders meer gelijke kansen hebben in het kiezen van scholen.*

Op 1 mei 2009 hebben alle Nijmeegse schoolbesturen en de gemeente Nijmegen een samenwerkingsovereenkomst ondertekend voor 'Schoolwijzer Nijmegen', het loket voor de centrale aanmelding van kinderen bij de Nijmeegse basisscholen. Dit is de afgelopen jaren in goed overleg verder uitgewerkt. Schoolwijzer maakt onderdeel uit van het bredere beleid gemengde scholen, waarmee we sociaal-economische segregatie in het basisonderwijs tegen willen gaan. Daarnaast willen we dat méér kinderen in de eigen wijk naar school gaan.

- *Schoolbesturen ondersteunen keuzeprocessen van ouders met als doel het realiseren van een optimaal gemengde schoolpopulatie, zoals hiervoor gedefinieerd.*

De afgelopen jaren is dit op verschillende manieren gedaan. Zo zijn er scholentochten en voorlichtingsavonden voor ouders georganiseerd en zijn ouderinitiatieven gestimuleerd. Door betere voorlichting en informatie gaan ouders bewuster nadenken over een schoolkeuze.

De scholen hebben de scholentochten samen met de gemeente georganiseerd. Zo zijn er bezoeken gebracht aan de Michiel de Ruyterschool, Aquamarijn, De Wieken, de Lanteerne en de Zonnewende. Het animo onder ouders was groot; zo'n 200 ouders hebben meegedaan. Na afloop bleek dat voor het merendeel van de ouders de scholentocht mede hun schoolkeuze bepaalt. Verder vonden vrijwel alle ouders het initiatief van de scholentocht zinvol.

In de wijken Wolfskuil en Willemskwartier hebben de combinatie van gemengde woningbouw, profilering van de school en een ouderinitiatief ertoe geleid dat de scholen 'De Wieken' en 'Het Kleurrijk' een betere afspiegeling zijn geworden van de wijk. Zowel vanuit maatschappelijk als onderwijskundig perspectief is dit een wenselijke situatie. Daarom blijven wij ook in andere gevallen ouders ondersteunen die een ouderinitiatief willen oprichten. De ondersteuning die wij daarbij geven, is afhankelijk van de vraag en de behoefte van ouders.

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

- Schoolbesturen zullen niet bouwen voor gevolgen van segregatie: dit betekent concreet dat er geen uitbreiding plaatsvindt van een schoolgebouw nadat een nader af te spreken capaciteitsplafond is bereikt, tenzij demografische ontwikkelingen in een bepaalde wijk of een bepaald stadsdeel hiertoe aanleiding geven.*

Doel van een capaciteitsplafond is het begrenzen van de mogelijkheden voor verdere segregatie in Nijmegen. De schoolbesturen ondersteunen dit doel. De afspraken rond de Schoolwijzer verlopen conform afspraak (zie ook bovenstaand).

- Schoolbesturen streven er naar een koppeling tussen voorschoolse en schoolse voorzieningen te behouden en/of te realiseren.*

De afgelopen jaren is veel geïnvesteerd in behoud en verbetering van de koppeling tussen voorschoolse en schoolse voorzieningen. Het gaat dan vooral om samenwerking op het gebied van VVE en binnen de brede schoolontwikkeling.

Uit het onderzoek van de Onderwijsinspectie van 2011 bleek dat de samenwerking op het gebied van VVE per locatie wisselt en op enkele plekken beter moet. In 2013 zijn afspraken gemaakt over verbetering van de kwaliteit van VVE in Nijmegen. Hier zijn ook extra middelen voor beschikbaar gesteld. In 2013 zijn verder per locatie specifieke plannen van aanpak opgesteld.

De Stuurgroep Brede scholen heeft de brede schoolontwikkeling de afgelopen jaren verder vorm gegeven. In dit kader wordt gewerkt aan een goede koppeling op locatieniveau tussen scholen en kinderopvangorganisaties. In 2013 is bijvoorbeeld het overdrachtsinstrument 'Alle kinderen in beeld' opgeleverd. Hierin staan afspraken over de 'warme overdracht' van het jonge kind naar het basisonderwijs.

2.3.2. Evaluatie inhoudelijke afspraken voortgezet onderwijs

Onderstaand gaan wij in op de afspraken die in 2007 zijn gemaakt met het voortgezet onderwijs.

- Schoolbesturen en gemeenten zijn samen verantwoordelijk voor het onderwijs gerelateerd jeugdbeleid in de gemeente Nijmegen en hebben regelmatig (ten minste één keer per jaar) overleg over de inhoud en uitvoering van het onderwijs en jeugdbeleid in Nijmegen.*

Deze afspraak is uitgevoerd. Gemeente en onderwijs hebben de afgelopen jaren regelmatig overlegd. Dit krijgt vooral vorm in het Bestuurlijk Overleg Voortgezet Onderwijs (BOVO) dat ongeveer vijf keer per jaar plaatsvindt.

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

- Schoolbesturen VO dragen gezamenlijk zorg voor een goed bereikbaar en goed gespreid aanbod van VO-voorzieningen in Nijmegen. Daarnaast dragen de schoolbesturen VO er gezamenlijk zorg voor dat elke vorm van VO in de stad beschikbaar is. Voor elk individueel schoolbestuur betekent dit dat besluiten over het oprichten of opheffen van een school niet eerder kunnen worden genomen dan na overleg met de gemeente Nijmegen. In dit overleg dient de afweging voor oprichten of opheffen van een school te worden gewogen ten opzichte van het totale aanbod aan voortgezet onderwijs in de gemeente.*

Tot nu toe zijn er geen scholen opgeheven. Verder geeft de leerlingenprognose geen aanleiding tot opheffing van VO-scholen. In het Regionaal Plan Onderwijsvoorzieningen RPO van 2011 hebben de schoolbesturen afgesproken dat zij een nieuwe visie ontwikkelen op het VMBO in de regio Nijmegen. Aanleiding is de teruglopende belangstelling voor de vakgerichte opleidingen Vmbo-B en K. Daarnaast moet het opleidingsaanbod beter worden afgestemd op de regionale arbeidsmarkt en worden de beroepsgerichte programma's in het Vmbo landelijk vernieuwd. De gezamenlijke VO-besturen hebben in december 2013 een Visie op de toekomst van het Vmbo vastgesteld (een werkagenda naar prima beroepsvoorbereidend onderwijs in Nijmegen): er komen gezamenlijke afspraken over de afstemming van het opleidingsaanbod binnen het Vmbo én de spreiding over de stad. De gevolgen voor de huisvesting zijn op korte termijn beperkt. Met betrekking tot de opvang en begeleiding van zorg- en risicoleerlingen behaalt Nijmegen in een vergelijking met negen andere grote gemeenten de beste resultaten.

- Schoolbesturen houden een pluriform VO-aanbod in stand: op stadsniveau dient er een keuze te blijven tussen openbaar en bijzonder onderwijs; diversiteit van onderwijsstromingen wordt nagestreefd. Voor elk individueel schoolbestuur betekent dit dat besluiten over het veranderen van denominatie van een school niet eerder kunnen worden genomen dan na overleg met de gemeente Nijmegen. In dit overleg dient de afweging voor verandering van een school te worden gewogen ten opzichte van het totale aanbod aan voortgezet onderwijs in de gemeente.*

De pluriformiteit van VO-scholen is goed in Nijmegen. Naast de verschillende denominaties is er ook een Jenaplan-, Montessori- en Vrije School-aanbod. Daarnaast profileren scholen zich op verschillende manieren, zoals met Tweetalig onderwijs, extra zorg, sportspecialisatie, Beta-scholen, Technasium en de samenwerking met scholen voor lichamelijke gehandicapte leerlingen.

- Vóórdat besluiten worden genomen over het opheffen van een school of schoollocatie, treden schoolbesturen in overleg met elkaar en met de gemeente op een dergelijk tijdstip dat beïnvloeding van de besluitvorming nog in alle redelijkheid mogelijk is. Indien scholen of schoollocaties structureel te kampen hebben met een fors leerlingenverlies zal het schoolbestuur in overleg treden met de gemeente om te overleggen over de mogelijke oorzaken van dit leerlingenverlies en mogelijke oplossingen, voordat er sprake is van een situatie dat de betreffende school(locatie) met opheffing wordt bedreigd.*

Zie hierboven

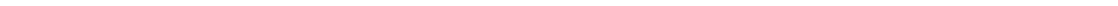
Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

2.4 Dynamiek in de stad door herontwikkelingskansen

Toen het besluit over de DDC-overeenkomst in 2008 werd genomen, is een lijst van 10 projecten genoemd voor nieuwbouw en renovatie van scholen op de korte termijn. Vanaf 1 januari 2013 is de lijst met gerealiseerde en nog te realiseren projecten uitgebreid tot 34. Na een aarzelende start zijn de verschillende schoolbesturen voortvarend aan de slag gegaan.

Er worden op dit moment veel projecten gerealiseerd. Dit komt onder andere door de huidige lage rentekosten voor de financiering van nieuwbouw- en/of renovatieprojecten. We verwachten een piek in de realisatie van de nieuwbouw en/of renovatie van schoolgebouwen tot en met 2016. Daarna wordt het bouwtempo verlaagd.

3. Successen en aandachtspunten

In dit hoofdstuk kijken we meer algemeen naar de doordecentralisatie en benoemen een aantal succesfactoren en aandachtspunten.

3.1 Successen

Er zijn verschillende successen behaald rond de doordecentralisatie:

- De samenwerking in Nijmegen tussen schoolbesturen onderling en schoolbesturen en gemeente verloopt goed. Dit gebeurt onder andere via het BOVO, POVO en BOPO.
- De onderwijskundige, inhoudelijke samenwerking tussen het primair en voortgezet onderwijs is goed op orde. De overdracht van leerlingen is goed geregeld.
- De capaciteit en het aantal leerlingen worden gezamenlijk afgestemd.
- De investering in schoolgebouwen en de exploitatie ervan (total cost of ownership) zijn in één hand belegd. Dit leidt tot financiële optimalisatie, snellere processen en duurzame gebouwen.
- In de afgelopen vijf jaar is, vooral in het voortgezet onderwijs, al veel gerealiseerd van de ambitie om 70% nieuw te bouwen en 30% te renoveren.
- Er zijn veel verschillende initiatieven om de duurzaamheid van de schoolgebouwen in Nijmegen te verbeteren. Zo heeft de stichting Josephscholen een Groenfonds opgericht, dat duurzame investeringen financiert. Het fonds wordt gevoed met middelen die vrijkomen door besparing op de energielasten en door het (een jaar) uitstellen van investeringen aan de gebouwen. Conexus heeft een pilot gedaan op NSV2 en wil deze methodiek ook op andere scholen gebruiken. De randvoorwaarden moeten dan wel geregeld zijn. Ook in het voortgezet onderwijs zijn er recente voorbeelden van duurzaamheids- en energiebesparende maatregelen, zoals op het Citadelcollege. Ook het Montessori College bouwt duurzaam en werkt samen met de stichting Zevenheuvelenloop aan een duurzaam evenement.

3.2 Aandachtspunten

Bij de monitor doordecentralisatie is een aantal aandachtspunten geconstateerd in de uitvoering van de overeenkomst. Daar verwijzen wij naar. Onderstaand gaan wij in op de drie belangrijkste aandachtspunten die wij als gemeente en onderwijs zien.

- De doordecentralisatie-overeenkomst, gewijzigd rijksbeleid en de huidige financiële omstandigheden brengen verschillende financiële consequenties met zich mee die gevolgen hebben voor beide partijen. De schoolbesturen lopen aan tegen hoge onvoorziene kosten als gevolg van het gewijzigde Bouwbesluit 2012 met extra eisen voor beheersing van het binnenklimaat, in verband met het realiseren van parkeerplaatsen, een ambitie voor duurzaam bouwen en de kosten voor het wijzigingen van bestemmingsplannen bij uitbreiding en nieuwbouw. Een voorbeeld hiervan zijn onderzoeken die zijn gedaan naar risico's op het terrein van luchtkwaliteit.

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

Ook de forse stijging van de gemiddelde WOZ-waarden van scholen heeft financiële consequenties. Voor sommige schoolbesturen heeft dit geleid tot een aanzienlijke stijging van de OZB. Anderzijds betekent het dat de gemeente, in geval van terugkoop, te maken krijgt met hogere verwervingskosten.

Bij het sluiten van de DDC-overeenkomst was de verwachting dat de gemeente ingeval van herontwikkeling de dan geldende WOZ-waarde kon goedmaken. Herontwikkeling via sloop en nieuwbouw was het uitgangspunt. Door de ontwikkeling van de vastgoed- en woningmarkt kwam deze verwachting onder druk te staan. Naast het oorspronkelijke uitgangspunt van sloop van de school en nieuwbouw wordt nu ook op andere wijze (her)ontwikkeld. In een aantal gevallen vindt herontwikkeling plaats op basis van (her)gebruik of herbestemming van het bestaande vastgoed. In andere situaties worden de woningbouwprogramma's aangepast in relatie tot de marktvraag. Dit leidt tot lagere grondopbrengsten. Deze opbrengsten zijn verwerkt in de planexploitatie onderwijshuisvesting.

Verder is relevant dat bij het doordecentraliseren van nieuwe scholen in Nijmegen-Noord maatwerk nodig is. De gemeente loopt tegen budgettaire belemmeringen aan bij de financiering van maatwerkoplossingen. Deze stijgen uit boven de normvergoeding ingeval van nieuwbouw van scholen.

In de DDC-overeenkomst is geen bepaling opgenomen over de onderhoudsstaat bij oplevering van gebouwen naar de gemeente. De meeste schoolbesturen beschikken over een meerjaren onderhoudsplan voor hun gebouwen. Er is bij de start van de DDC geen 0-meting gedaan over de staat van onderhoud van de panden. Het risico bestaat dat schoolbesturen als gevolg van de stapeling van financiële tegenvallers gaan bezuinigen op het onderhoud van hun gebouwen, die zij op termijn willen afstoten. Dit risico is in het bijzonder relevant wanneer een locatie met een nog niet afgeschreven gebouw na beëindiging van de school wordt aangeboden aan de gemeente.

- Soms slaagt de gemeente er niet in (tijdig) een alternatieve locatie aan te bieden en/of het bestemmingsplan te wijzigen. Dit geldt zowel voor het PO als VO. Dit is een risico voor het slagen van de gezamenlijke ambitie om in 40 jaar 70% nieuwbouw te realiseren en 30% renovatie. Als geen alternatieve locaties beschikbaar komen, zijn schoolbesturen gedwongen bestaande locaties te herontwikkelen. Gevolg hiervan is dat schoolbesturen de gecalculeerde opbrengst van het verschil tussen de boekwaarde van de oude school en de opbrengst van de verkoop tegen de WOZ-waarde mislopen. Verder leidt dit ook tot extra kosten voor sloop en tijdelijke herhuisvesting, die niet zijn voorzien in het rekenmodel van de doordecentralisatie-vergoeding.

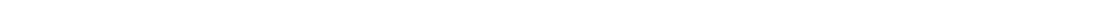
Een en ander heeft ook gevolgen voor de gemeente. Op basis van de afspraken van de doordecentralisatie moet de gemeente kunnen herontwikkelen om aan de financiële verplichtingen te kunnen voldoen.

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

- In de praktijk is gebleken dat met betrekking tot de DDC-overeenkomst soms verschil van mening ontstaat over de interpretatie van onderdelen van de overeenkomst. Het gaat dan bijvoorbeeld over de artikelen die betrekking hebben op de toevoeging en onttrekking van middelen aan het gemeentefonds en over de aankoop van terreinen. Daarnaast is er verschil van inzicht over de ontwikkeling van een uniform tarievensysteem voor de binnen- en buitensport. We willen onderzoeken of we deze afspraken duidelijker kunnen formuleren. Schoolbesturen vinden tevens dat interpretatiegeschillen te lang op de agenda blijven staan.

4. Conclusies

Wij concluderen dat de doordecentralisatie van de onderwijshuisvesting veel successen kent. De afgelopen jaren is al veel bereikt; zowel wat betreft huisvesting als op de inhoudelijke prestatieafspraken. Gelet op de financieringssystematiek van de gemeente en de gemiddelde ouderdom van schoolgebouwen zou het voor de gemeente onmogelijk zijn geweest dezelfde investeringen in nieuwbouw en renovatie te realiseren als de schoolbesturen nu waar maken. Wijzigende economische omstandigheden en gewijzigd rijksbeleid kunnen er in de toekomst wel toe leiden dat de schoolbesturen tegen financiële grenzen aan gaan lopen.

In totaal 14% van de totale oppervlakte van de doorgedecentraliseerde scholen is de afgelopen jaren vernieuwd. Dit percentage stijgt de komende periode nog fors, na de realisatie van een aantal nieuwbouwprojecten die in 2013 en 2014 worden gestart. Bovendien leidt het feit dat de investering in schoolgebouwen en de exploitatie ervan (total cost of ownership) in één hand zijn belegd, tot financiële optimalisatie en duurzame gebouwen.

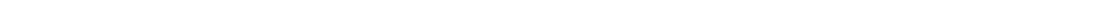
Ook de inhoudelijke prestatieafspraken zijn over het algemeen behaald. Gemeente en schoolbesturen overleggen regelmatig en zij stemmen beslissingen rond huisvesting met elkaar af. De goede samenwerking tussen gemeente en schoolbesturen en schoolbesturen onderling is dan ook een duidelijke succesfactor in Nijmegen. Zij geven ieder, vanuit hun eigen rol en verantwoordelijkheid vorm aan de invulling van het onderwijs in Nijmegen en de randvoorwaarden die hiervoor nodig zijn.

Tegelijkertijd constateren we een aantal aandachtspunten in de uitvoering van de overeenkomst. Het gaat dan om financiële consequenties met betrekking tot de doordecentralisatie mede in verband met gewijzigd rijksbeleid, knelpunten met betrekking tot het aanbieden van een alternatieve locatie en verschillen van mening die ontstaan over de uitleg van de overeenkomst. Dit vormt onderwerp van gesprek voor de komende periode.

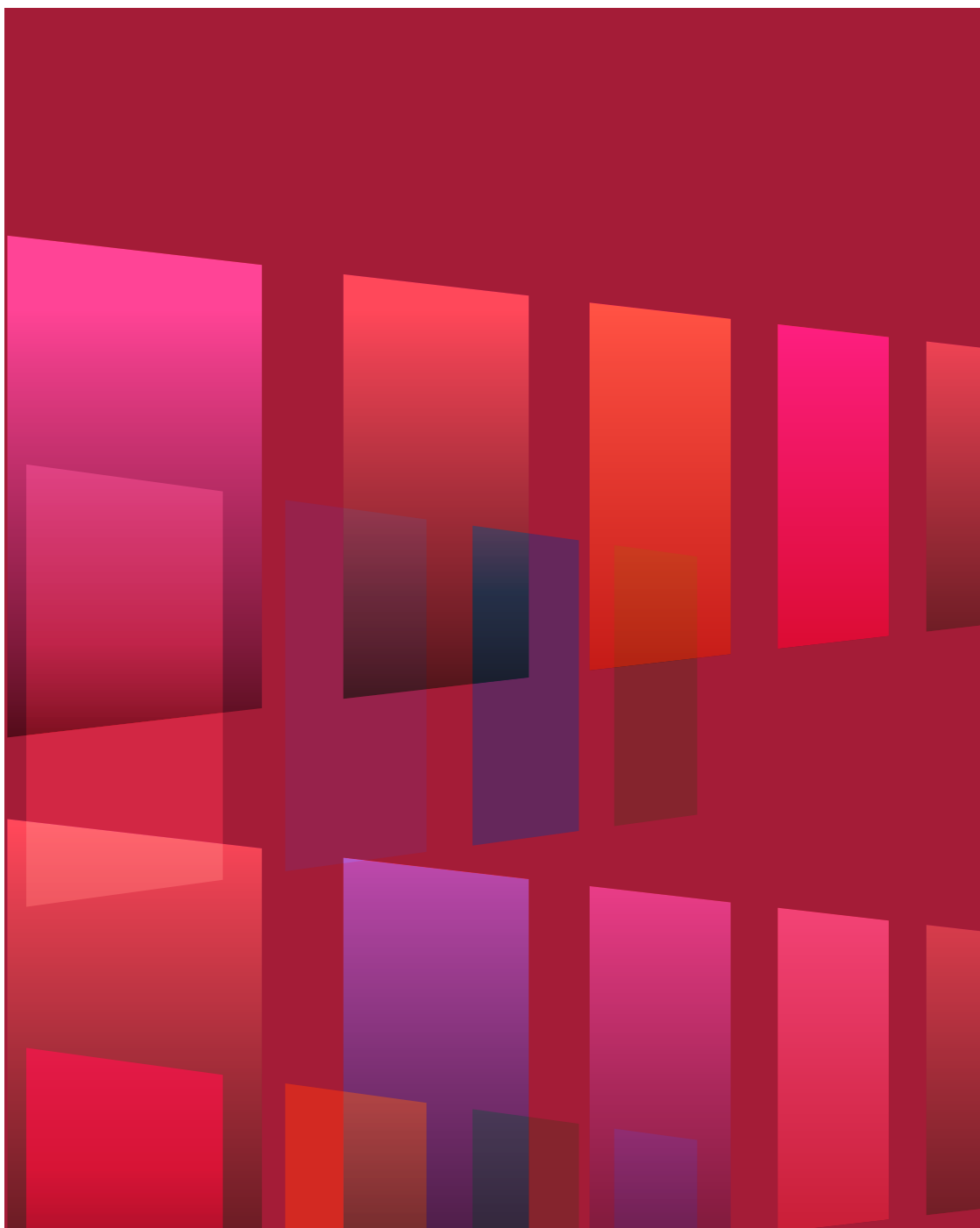

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

Ernst & Young Accountants LLP
Meander 861
6825 MH Arnhem
Postbus 30116
6803 AC Arnhem

Tel: +31 88 407 10 00
Fax: +31 88 407 60 05
ey.com

VERTROUWELIJK

Het college van burgemeester en wethouders van
gemeente Nijmegen
T.a.v. de heer B. Verbeek
Postbus 9105
6500 HG NIJMEGEN

Arnhem, 30 september 2013

RDOL-9BTDQR/JD/RD/jb

Rapport van feitelijke bevindingen inzake het onderzoek naar de besteding van de middelen uit het gemeentefonds ten behoeve van onderwijshuisvesting

Geacht college,

Bijgaand ontvangt u ons rapport van feitelijke bevindingen inzake het door ons uitgevoerde onderzoek naar de besteding van de gemeentefondsmiddelen ten behoeve van onderwijshuisvesting door de gemeente Nijmegen.

Het concept van deze rapportage hebben wij afgestemd met een afvaardiging van de ambtelijke organisatie van uw gemeente.

Wij vertrouwenu hiermee van dienst te zijn geweest. Tot het verstrekken van een nadere toelichting zijn wij graag bereid.

Hoogachtend,
Ernst & Young Accountants LLP

drs. J.M.A Drost BA

Ernst & Young Accountants LLP is een limited liability partnership opgericht naar het recht van Engeland en Wales en geregistreerd bij Companies House onder registratienummer OC335594. In relatie tot Ernst & Young Accountants LLP wordt de term partner gebruikt voor een (vertegenwoordiger van een) vennoot van Ernst & Young Accountants LLP. Ernst & Young Accountants LLP is statutair gevestigd te Lambeth Palace Road 1, London SE1 7EU, Verenigd Koninkrijk, heeft haar hoofdvestiging aan Boompjes 258, 3011 XZ Rotterdam, Nederland en is geregistreerd bij de Kamer van Koophandel Rotterdam onder nummer 24432944. Op onze werkzaamheden zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin een beperking van de aansprakelijkheid is opgenomen.

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

Ernst & Young Accountants LLP
Meander 861
6825 MH Arnhem
Postbus 30116
6803 AC Arnhem

Tel: +31 88 407 10 00
Fax: +31 88 407 60 05
ey.com

Rapport van feitelijke bevindingen inzake het onderzoek naar de besteding van de gemeentefondsmiddelen onderwijshuisvesting door de gemeente Nijmegen

Samenvatting

In dit rapport beschrijven wij onze feitelijke bevindingen naar aanleiding van ons onderzoek naar de besteding van de gemeentefondsmiddelen onderwijshuisvesting door de gemeente Nijmegen.

Dit onderzoek is uitgevoerd aan de hand van de volgende drie onderzoeksvragen:

- 1 Hoe hoog was in de afgelopen jaren het fictieve gemeentefondsbudget voor onderwijshuisvesting? Welke factoren waren daarop van invloed en met welk effect?
- 2 Hoeveel middelen heeft de gemeente Nijmegen in de afgelopen vijf jaar uitgegeven aan doorgedecentraliseerde en overige onderwijshuisvesting? Welke factoren waren hierop van invloed?
- 3 Ten tijde van de contractvorming met de schoolbesturen is een voor de doordecentralisatie beschikbaar meerjarig structureel budget van € 13,9 miljoen overeengekomen. U wilt de totstandkoming van dit bedrag onderzocht hebben.

De gemeente Nijmegen heeft de hoogte van het fictieve gemeentefondsbudget voor onderwijshuisvesting vastgesteld met behulp van de internet-toepassing Product Algemene Uitkering op het Web (PAUW), een toepassing die door veel gemeenten gebruikt wordt. Hieruit blijkt een totaal fictief gemeentefondsbudget voor onderwijshuisvesting in de periode 2008 tot en met 2012 van € 94,6 miljoen. De totale netto-kosten (voor doorgedecentraliseerde en overige onderwijshuisvesting) op het product onderwijshuisvesting en de verliesvoorzieningen binnen de planexploitatie onderwijshuisvesting bedragen gedurende de periode 2008 tot en met 2012 € 105 miljoen. Op totaalniveau is gedurende de jaren 2008 tot en met 2012 derhalve € 10,4 miljoen (11%) meer aan kosten gemaakt dan het fictieve budget. Er is sprake van enkele opvallende kostenposten in de kosten ten behoeve van onderwijshuisvesting, waaronder de maatwerkvergoedingen doordecentralisatie en de verliesvoorzieningen planexploitatie onderwijshuisvesting.

De derde onderzoeksvraag staat los van de eerste twee onderzoeksvragen. Het contractueel met de schoolbesturen overeengekomen beschikbare meerjarige structurele budget voor doordecentralisatie van onderwijshuisvesting ad € 13,9 miljoen, is het resultaat van onderhandelingen tussen gemeente en schoolbesturen. Het bedrag is gebaseerd op het in de begroting 2007 van de gemeente opgenomen budget voor onderwijshuisvesting, aangevuld met een structureel budget ad € 2 miljoen om de doordecentralisatie mogelijk te maken, verminderd met bij de gemeente achterblijvende kosten.

Deze feitelijke bevindingen zijn in dit rapport nader uitgewerkt en toegelicht.

1 Algemeen

1.1 Aanleiding

Momenteel doorloopt de gemeente Nijmegen een evaluatieproces van de doordecentralisatie van de onderwijshuisvesting aan de schoolbesturen. Er is sinds enige jaren sprake van een discussie met de Nijmeegse schoolbesturen over de inzet van de door de gemeente ontvangen algemene middelen op het gebied van de onderwijshuisvesting. De discussie richt zich primair op de inzet van het zogenaamde "fictieve budget" voor onderwijshuisvesting uit het gemeentefonds, maar gaat ook over specifieke aanvullingen op deze gemeentefondsuitkering, zoals de VAVO-middelen en de ingroeiregeling Onderwijshuisvesting.

1.2 Opdracht

Wij hebben een aantal specifieke werkzaamheden, zoals omschreven in onze opdrachtbrief van 12 augustus 2013, verricht met betrekking tot de besteding van de gemeentefondsmiddelen onderwijshuisvesting door de gemeente Nijmegen. Deze rapportage bevat de uitkomsten van onze werkzaamheden zoals deze zijn omschreven in onze opdrachtbrief.

De opdrachtformulering is als volgt:

Uw gemeente wil graag een onafhankelijk onderzoek naar de herkomst en besteding van middelen omtrent de onderwijshuisvesting. Het onderzoek richt zich op de volgende drie vragen:

- 1 Hoe hoog was in de afgelopen jaren het fictieve gemeentefondsbudget voor onderwijshuisvesting? Welke factoren waren daarop van invloed en met welk effect?
- 2 Hoeveel middelen heeft de gemeente Nijmegen in de afgelopen vijf jaar uitgegeven aan doorgedecentraliseerde en overige onderwijshuisvesting? Welke factoren waren hierop van invloed?
- 3 Ten tijde van de contractvorming met de schoolbesturen is een voor de doordecentralisatie beschikbaar meerjarig structureel budget van € 13,9 miljoen overeengekomen. U wilt de totstandkoming van dit bedrag onderzocht hebben.

Deze rapportage bevat de uitkomsten van onze werkzaamheden zoals deze zijn omschreven in onze opdrachtbrief.

1.3 Aard en reikwijdte van de verrichte werkzaamheden

Wij hebben onze werkzaamheden verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder Standaard (COS) 4400. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen die zijn te raadplegen op de website van de beroepsorganisatie www.nba.nl. Het doel van deze opdracht tot het verrichten van overeengekomen specifieke werkzaamheden is het verrichten van die werkzaamheden die wij met u zijn overeengekomen en het rapporteren over de feitelijke bevindingen.

Aangezien wij slechts verslag doen van feitelijke bevindingen uit hoofde van de overeengekomen werkzaamheden betekent dit dat op het in deze rapportage opgenomen cijfermateriaal en toelichtingen geen accountantscontrole is toegepast en dat evenmin een beoordelingsopdracht is uitgevoerd. Dit houdt in dat aan onze rapportage geen zekerheid kan worden ontleend omtrent de getrouwheid van het opgenomen cijfermateriaal en toelichtingen daarop. Wij geven alleen antwoord op de gestelde vragen.

Indien wij aanvullende werkzaamheden, een controle- of een beoordelingsopdracht zouden hebben uitgevoerd, zouden er wellicht andere onderwerpen zijn geconstateerd die voor rapportering in aanmerking zouden zijn gekomen. Deze rapportage is bestemd voor het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Nijmegen.

2 Beschrijving specifieke werkzaamheden

2.1 Algemeen

Wij richten ons onderzoek alleen op het beantwoorden van de gestelde onderzoeksvragen en maken daarbij gebruik van het door uw organisatie verzamelde feitenmateriaal. Onder feitenmateriaal verstaan wij alleen schriftelijke vastleggingen, zoals verordeningen, besluiten, specificaties en rapportages. Door middel van interviews is - voor zover mogelijk - door ons nagegaan of het door ons ontvangen feitenmateriaal volledig is.

2.2 Onderzoeksaspecten

2.2.1 Hoogte fictieve gemeentefondsbudget voor onderwijshuisvesting en toelichting van de beïnvloedende factoren en effecten

In de opdrachtbrief is aangegeven dat wij dit onderzoeksaspect als volgt uitwerken: *“Wij onderzoeken wat de hoogte van het fictieve gemeentefondsbudget voor onderwijshuisvesting over de jaren 2008 tot en met 2012 is geweest en geven hiervan een overzicht in onze rapportage, inclusief een toelichting van de factoren en effecten die van invloed zijn (geweest) op de hoogte van het budget over genoemde jaren.”*

Gemeenten ontvangen van het Rijk een (algemene) uitkering uit het gemeentefonds, die vrij aanwendbaar is. De hoogte van deze algemene uitkering wordt bepaald op basis van zogeheten maatstaven. In deze algemene uitkering is een component opgenomen voor onderwijshuisvesting. Aangezien het onderwijshuisvestingsbudget onderdeel uitmaakt van de vrij aanwendbare gemeentefondsuitkering, heeft de gemeente de vrijheid deze middelen naar eigen inzicht in te zetten. De mate van inzet van deze middelen is niet voorgeschreven maar wordt bepaald door de zorgplicht, zoals de gemeente dat in de verordening heeft bepaald, en de wettelijke kaders zoals vastgelegd in de wet op het Primair Onderwijs, wet op de Expertisecentra en de wet op het Voortgezet Onderwijs. Omdat er geen verplichting tot besteding van de aan de gemeente Nijmegen toegekende middelen aan onderwijshuisvesting bestaat, wordt er in het vervolg van deze rapportage gesproken van een “fictief” onderwijshuisvestingsbudget.

Relevante aspecten

Voor het berekenen van het fictieve onderwijshuisvestingsbudget over de periode 2008 tot en met 2012 zijn de volgende vier aspecten van belang:

- maatstaven;
- berekende aantallen;
- gewichten;
- uitkeringsfactor.

In bijlage 1 bij dit rapport is de door de gemeente Nijmegen gemaakte berekening van het fictieve onderwijshuisvestingsbudget voor de jaren 2008 tot en met 2012 weergegeven.

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

Het fictieve budget voor onderwijshuisvesting is niet rechtstreeks af te leiden uit informatie van de verzamelstaten uitkeringen gemeentefonds die door het Ministerie van Binnenlandse Zaken worden verstrekt aan de gemeente. De gemeente Nijmegen maakt daarom gebruik van de internet-toepassing Product Algemene Uitkering op het Web (PAUW). Deze internet-toepassing ondersteunt het proces van het verzamelen, berekenen en analyseren van de gemeentefondsuitkering en wordt, volgens de website van Pauw B.V., door ongeveer 365 Nederlandse gemeenten gebruikt (= een dekking van ongeveer 90%). Bij het bepalen van het fictieve budget voor onderwijshuisvesting, zoals opgenomen in deze rapportage, heeft de gemeente gebruik gemaakt van versie 4.6 van de internet-toepassing PAUW (laatste update d.d. 31-5-2013).

Overigens merken wij op dat er verschillende systemen bestaan om het fictieve onderwijshuisvestingsbudget te berekenen en dat de toepassing van een ander systeem tot andere uitkomsten kan leiden.

Hieronder gaan wij in op bovengenoemde vier aspecten.

Maatstaven

Volgens PAUW zijn een aantal maatstaven relevant bij de bepaling van het fictieve onderwijshuisvestingsbudget. Wij hebben vastgesteld dat alle maatstaven, die volgens de internet-toepassing van PAUW relevant zijn voor de bepaling van de hoogte van het fictieve budget voor onderwijshuisvesting, zijn betrokken in de bepaling van de hoogte van het fictieve onderwijshuisvestingsbudget, zoals in bijlage 1 van dit rapport is opgenomen.

Berekende aantallen

Voor het berekenen van de uitkering per maatstaf dient het "berekend aantal" te worden gebruikt. Dit cijfer is door de gemeente gebaseerd op specificaties van het Ministerie van Binnenlandse Zaken (verzamelstaten uitkering gemeentefonds) over de hoogte van de aan de gemeente Nijmegen toegekende algemene uitkering.

Wij hebben vastgesteld dat voor de verschillende maatstaven het in de berekening in bijlage 1 opgenomen aantal is afgeleid van de meest recente verzamelstaten uitkeringen gemeentefonds van het ministerie van BZK, zoals geïdentificeerd in bijlage 1.

Wij merken op dat in de maatstaven "extra groei leerlingen VO" en "leerlingen VO" rekening is gehouden met de zogenaamde VAVO (voortgezet algemeen volwassenenonderwijs)-leerlingen.

Gewichten

Voor het berekenen van de hoogte van de uitkering per maatstaf dient het "berekend aantal" vermenigvuldigd te worden met een hieraan toegekend "gewicht". Het gewicht is door de gemeente Nijmegen afgeleid van gegevens uit de internet-toepassing PAUW en verschilt per maatstaf.

Wij hebben vastgesteld dat voor de verschillende maatstaven het gewicht aansluit op gegevens van de internet-toepassing PAUW. De berekening voor de jaren 2008 tot en met 2012 is opgenomen in bijlage 1 van dit rapport.

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

Wij merken op dat de gewichten gelijk zijn gedurende de jaren 2008 tot en met 2012, met uitzondering van het gewicht "leerlingen VO", die jaarlijks stijgt. Deze stijging wordt volledig veroorzaakt door de ingroeiregeling Onderwijshuisvesting. De uitkering uit het gemeentefonds voor de gemeente Nijmegen wordt echter niet verhoogd als gevolg van deze ingroeiregeling, maar er is sprake van een herverdeling. Vanwege deze herverdeling maakt de ingroeiregeling onderdeel uit van het in dit rapport gepresenteerde fictieve budget voor onderwijshuisvesting.

Uitkeringsfactor

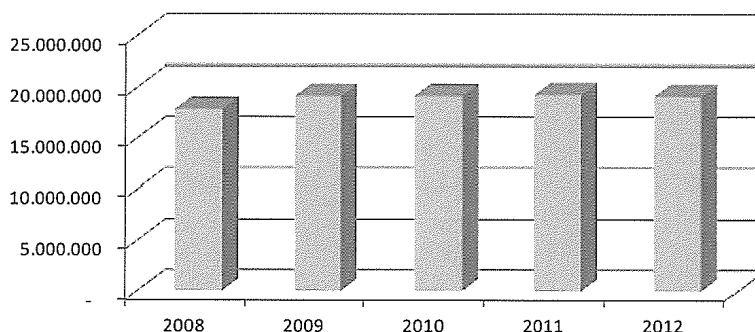
Nadat een basisbedrag is berekend (per maatstaf: berekend aantal * gewicht) wordt dit bedrag vervolgens vermenigvuldigd met een jaarlijks door het Rijk bepaalde uitkeringsfactor. Deze uitkeringsfactor is per jaar voor alle verschillende maatstaven gelijk.

Wij hebben vastgesteld dat de gehanteerde uitkeringsfactor overeenkomt met de uitkeringsfactor zoals opgenomen op de verzamelstaat uitkeringen gemeentefonds van het Ministerie van Binnenlandse Zaken. De door de gemeente Nijmegen hierbij gehanteerde uitkeringsstaten zijn benoemd in bijlage 1 van dit rapport.

Fictief onderwijshuisvestingsbudget voor de jaren 2008 tot en met 2012

Bovenstaande aspecten leiden tot de volgende fictieve jaarbudgetten voor onderwijshuisvesting:

Fictief budget onderwijshuisvesting

	2008	2009	2010	2011	2012	Totaal
Fictief budget onderwijshuisvesting	17.900.000	19.100.000	19.200.000	19.300.000	19.100.000	94.600.000

De stijging van het fictieve budget over 2009 ten opzichte van 2008, is voornamelijk veroorzaakt door een hogere uitkeringsfactor.

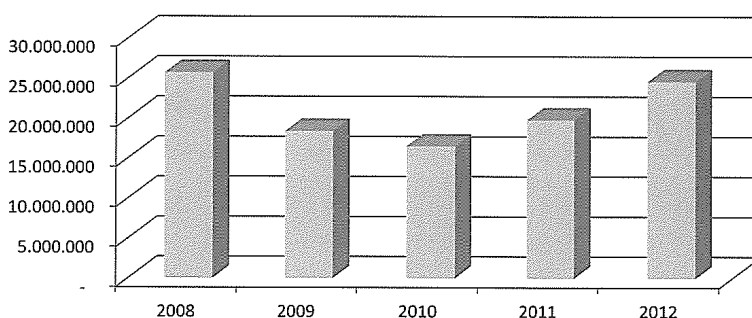
2.2.2 Omvang kosten doorgedecentraliseerde en overige onderwijshuisvesting en factoren die hierop van invloed waren

In de opdrachtbrief is aangegeven dat wij dit onderzoeksaspect als volgt uitwerken: *"Vanuit de administratie (en intern uitgevoerde analyses) geven wij weer wat de omvang is van de kosten voor doordecentralisatie van de onderwijshuisvesting en overige onderwijshuisvesting, inclusief een toelichting hoe deze kosten tot stand gekomen zijn (welk kader ligt aan deze kosten ten grondslag?)."*

Om dit onderzoeksaspect uit te werken, is het van belang vast te stellen of het begrip "kosten ten behoeve van onderwijshuisvesting" eenduidig is gedefinieerd, bijvoorbeeld in afspraken tussen de gemeente en de onderwijsbesturen. Voor zover wij dit hebben kunnen nagaan, is dat niet het geval. Daarom is per kostenpost in dit rapport de aard van de kosten en de relatie met onderwijshuisvesting tekstueel toegelicht.

In onderstaande grafiek en tabel is per jaar het totaalbedrag aan netto-kosten per jaar opgenomen die de gemeente heeft gemaakt voor onderwijshuisvesting in de periode 2008 tot en met 2012:

Netto-kosten onderwijshuisvesting

	2008	2009	2010	2011	2012	Totaal
Netto-kosten product onderwijshuisvesting	25.700.000	18.400.000	16.500.000	19.000.000	17.500.000	97.100.000
Planexploitatie onderwijshuisvesting	-	-	-	800.000	7.100.000	7.900.000
Totale netto-kosten onderwijshuisvesting	25.700.000	18.400.000	16.500.000	19.800.000	24.600.000	105.000.000

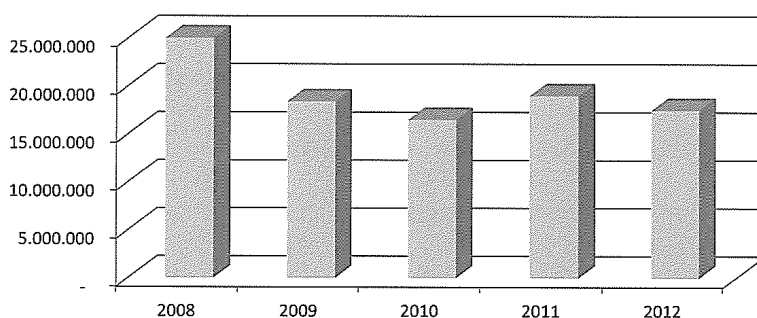
De onderscheiden kostenposten (netto-kosten product onderwijshuisvesting en planexploitatie onderwijshuisvesting) worden hieronder uitgewerkt.

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

Netto kosten product onderwijshuisvesting

De netto-kosten op het product onderwijshuisvesting zijn als volgt samen te vatten:

Netto-kosten product onderwijshuisvesting

	2008	2009	2010	2011	2012	Totaal
Bruto-kosten product onderwijshuisvesting	85.300.000	18.700.000	17.500.000	19.200.000	17.500.000	159.200.000
Opbrengsten product onderwijshuisvesting	60.600.000	300.000	1.000.000	200.000	-	62.100.000
Netto-kosten product onderwijshuisvesting	25.700.000	18.400.000	16.500.000	19.000.000	17.500.000	97.100.000

Deze bedragen zijn door ons afgestemd met output uit de financiële administratie van de gemeente Nijmegen.

De totale kosten per jaar kunnen naar de volgende kostensoorten worden gespecificeerd:

Kostensoort	2008	2009	2010	2011	2012	Totaal
Doordecentralisatievergoeding (incl. onderhoud)	13.922.533	13.765.565	13.535.388	15.872.757	14.585.895	71.682.138
Kapitaallasten + nagekomen effecten doordecentralisatietransactie	70.412.771	3.039.888	1.008.073	1.276.960	1.117.284	76.854.977
Interne financiering effecten doordecentralisatie 2008	194.000	396.744	436.479	441.607	191.607	1.660.437
Overdracht reserve inzake verplaatsing Jorismavo	482.250	-	-	-	-	482.250
Exploitatie-/overige lasten	234.058	147.119	73.437	171.326	200.679	826.619
BTW-effecten (niet-compensabel)	29.592	10.912	13.408	9.462	7.252	70.626
Regeling verbetering binnenklimaat PO	-	-	884.589	-	-	884.589
Huurlasten	125.607	246.939	466.670	360.602	426.851	1.626.669
Gymnastiekvergoeding DSB	526.215	662.898	651.416	661.924	641.342	3.143.795
Vaste doorbelasting ambtelijke organisatie	390.534	421.405	402.621	410.333	347.508	1.972.401
Totaal	86.173.460	18.672.619	17.729.511	19.263.979	17.571.110	99.369.619

De splitsing naar kosten samenhangend met de doordecentralisatie van de onderwijshuisvesting en overige kosten die samenhangen met onderwijshuisvesting is niet eenduidig te maken, omdat de administratie van de gemeente Nijmegen niet is ingericht op deze splitsing. In globale zin valt op te merken dat de kostenposten Interne financiering effecten doordecentralisatie 2008 (volledig), Kapitaallasten + nagekomen effecten doordecentralisatietransactie (grotendeels) en Doordecentralisatievergoeding (inclusief onderhoud) (gedeeltelijk) betrekking hebben op de kosten vanwege doordecentralisatie.

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

Een aantal posten zijn bijzonder van karakter:

Zichtbaar is dat het kostenniveau in 2008 zeer hoog is. Dit hoge kostenniveau is incidenteel van karakter en betreft de afschrijving van de boekwaarde van de gebouwen die in 2008, als gevolg van de besluitvorming van de gemeenteraad van de gemeente Nijmegen tot doordecentralisatie van de onderwijshuisvesting, zijn overgedragen aan de schoolbesturen. De zorg voor onderwijshuisvesting, met alle bijbehorende middelen en verantwoordelijkheden, is hierbij overgedragen van de gemeente aan de schoolbesturen. De schoolbesturen hebben een vergoeding betaald voor de doordecentralisatie, vandaar de hoge (incidentele) opbrengsten in 2008.

De volgende kosten (en daarmee samenhangende opbrengsten) vanwege versnelde afboeking van de boekwaarden en de bijdragen van de schoolbesturen daarin, zijn in de financiële administratie van de gemeente Nijmegen geboekt naar aanleiding van de doordecentralisatie van de onderwijshuisvesting:

Kosten-/opbrengstsoort	2008	2009	2010	2011	2012	Totaal
Restant afschrijving afstotingen	69.076.722	1.849.726	94.697	150.001	-	71.171.146
Opbr verk duurzaam	60.521.062	-	-	-	-	60.521.062
Totaal	8.555.660	1.849.726	94.697	150.001	-	10.650.084

Op de in dit overzicht gepresenteerde opbrengst, is een bedrag aan maatwerkvergoeding doordecentralisatie ad € 12 miljoen in mindering gebracht, omdat deze rechtstreeks is verrekend met de door de schoolbesturen verschuldigde vergoeding. Hieruit blijkt dat ook in 2009 en (in mindere mate) 2010 en 2011 eenmalige kosten als gevolg van besluitvorming over de doordecentralisatie zijn geboekt.

Daarnaast zijn de kosten over 2011 hoger dan in de jaren 2010 en 2012, met name als gevolg van hogere kosten "doordecentralisatievergoeding". In 2011 is een doordecentralisatieovereenkomst gesloten met het Citadel College gesloten om doordecentralisatie van de nieuw te bouwen locatie aan de Graaf Alardsingel te realiseren. Op basis van deze overeenkomst is een maatwerkvergoeding ad € 2,5 miljoen (waarvan € 2,0 miljoen ten laste van het product onderwijshuisvesting van de gemeente Nijmegen is gebracht) aan het Citadel College is verstrekt. Dit is een eenmalige kostenpost. Op grond van de verslaggevingsvoorschriften voor gemeenten (het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten) kunnen dergelijke bijdragen ineens ten laste van de exploitatie worden gebracht.

De kosten nader bekeken:

Een toelichting op de belangrijkste kostenposten (totaalbedrag > € 250.000):

Doordecentralisatievergoeding: dit betreft de uit de overeenkomst doordecentralisatie onderwijshuisvesting, die de gemeente Nijmegen met diverse schoolbesturen heeft gesloten, voortvloeiende jaarlijkse betalingen.

Kapitaallasten: dit betreft voornamelijk de bovengenoemde afschrijving van boekwaarden van de schoolgebouwen vanwege het besluit tot doordecentralisatie van de onderwijshuisvesting.

Daarnaast betreft dit de kapitaallasten (toegerekende rente en afschrijving) van de schoolgebouwen die buiten de doordecentralisatie zijn gebleven.

Interne financiering effecten doordecentralisatie 2008: de financiering van het maatwerk (met de schoolbesturen die met hun normatieve vergoeding geen financiële verantwoordelijkheid konden nemen voor de onderwijshuisvesting zijn afzonderlijke afspraken gemaakt), is voor € 1,0 miljoen ten laste van deze post gebracht.

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

Overdracht reserve inzake verplaatsing Jorismavo: betreft de overdracht van een bestemmingsreserve aan het schoolbestuur Rijk van Nijmegen, gebaseerd op een raadsbesluit van de gemeente Nijmegen vanwege de verplaatsing van de Sint Jorisschool.

Exploitatie-/overige lasten: dit betreft diverse kostenposten voor de niet-doorgedecentraliseerde scholen. De grootste kostenpost betreft de onroerend zaak belasting, die op grond van wettelijke eisen voor rekening van de gemeente komt.

Regeling verbetering binnenklimaat: dit betreft specifieke kosten op grond van een regeling van het ministerie van OCW, om de energiezuinigheid/het binnenmilieu van scholen te verbeteren. Hiervoor zijn specifieke subsidiegelden beschikbaar gesteld door het Rijk (totaal circa € 815.000), die onder de in dit rapport gepresenteerde opbrengsten zijn opgenomen. Per saldo is derhalve sprake van een gemeentelijke bijdrage in de kosten van dit project.

Huurlasten: betreft voornamelijk de huurvergoeding voor tijdelijke huisvesting van de Alliantie in de Waalsprong, die op basis van een raadsbesluit aan het schoolbestuur is toegekend. Dit specifieke onderdeel (locatie Dijkstraat) van het Citadel College is niet doorgedecentraliseerd. De afspraken over de huurvergoeding zijn momenteel nog van kracht. Tevens zijn de kosten huur huisvesting Kristallis Vossenlaan onder deze kostenpost opgenomen.

Gymnastiekvergoeding DSB: betreft vergoedingen voor de huur van sportaccommodaties voor bewegingsonderwijs van niet-doorgedecentraliseerde leerlingen.

Vaste doorbelasting ambtelijke organisatie: via door de gemeente Nijmegen vastgestelde verdeelsleutels worden overheadkosten over de diverse (beleids)producten binnen de gemeente Nijmegen verdeeld, waaronder het product Onderwijshuisvesting.

Planexploitatie onderwijshuisvesting

Vrijgekomen en aan de gemeente aangeboden schoollocaties die de gemeente, op grond van tijdens de doordecentralisatie gemaakte afspraken, tegen WOZ-waarde dient te kopen van de schoolbesturen, worden door de gemeente ontwikkeld binnen de planexploitatie onderwijshuisvesting. In het raadsbesluit van 19 december 2007 (nummer raadsvoorstel: 249/2007), waarin de raad heeft besloten tot doordecentralisatie van de onderwijshuisvesting, is de verwachting uitgesproken dat de gemeente minimaal de WOZ-waarde van gebouwen zal terugverdienen en voor een aantal locaties zelfs een positief resultaat zal realiseren.

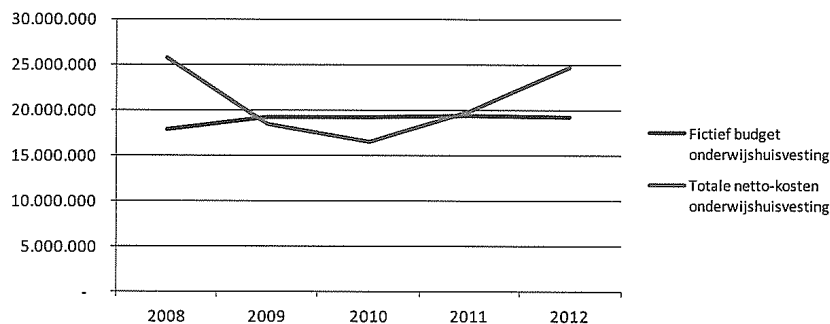
Voornamelijk vanwege de ontwikkeling van de WOZ-waarden voor schoolgebouwen, die een stijgende trend laten zien bij een dalende marktwaarde van de gebouwen, en de financiële gevolgen van de economische crisis voor de te ontwikkelen locaties, zijn deze verwachtingen niet gerealiseerd en zijn verliesvoorzieningen binnen de planexploitatie onderwijshuisvesting gevormd voor het verwachte toekomstig nadelige saldo van de planexploitatie onderwijshuisvesting. In totaal gaat het om een verliesvoorziening ad € 7,9 miljoen in de jaren 2011 en 2012, gebaseerd op besluiten van de raad van de gemeente Nijmegen over de gewijzigde planexploitaties Onderwijshuisvesting bij de jaarrekeningen 2011 en 2012. Wij merken op dat deze verliesvoorzieningen zijn gevormd op grond van inschattingen van de gemeente over toekomstige ontwikkelingen, waaronder te realiseren kosten en opbrengsten.

Deze dotaties betreffen volgens de gemeente kosten op het gebied van onderwijshuisvesting, omdat er geen gelijke tred meer waarneembaar is tussen het ontwikkelingspotentieel van de door de gemeente aangekochte schoollocaties en de ontwikkeling van de WOZ waarde van schoolgebouwen. Hierdoor lopen investeringskosten en herontwikkelingsopbrengsten zover uit elkaar dat een verliesvoorziening noodzakelijk is.

Confrontatie netto-kosten met fictief budget onderwijshuisvesting

Vergelijking van de netto-kosten met het fictieve budget onderwijshuisvesting geeft het volgende beeld:

Uitputting fictief budget onderwijshuisvesting

	2008	2009	2010	2011	2012	Totaal
Netto-kosten onderwijshuisvesting	25.700.000	18.400.000	16.500.000	19.800.000	24.600.000	105.000.000
Fictief budget onderwijshuisvesting	17.900.000	19.100.000	19.200.000	19.300.000	19.100.000	94.600.000
Overschrijding budget	7.800.000	700.000	2.700.000	500.000	5.500.000	10.400.000

Op totaalniveau is gedurende de jaren 2008 tot en met 2012 € 10,4 miljoen (11%) meer uitgegeven aan onderwijshuisvesting dan het fictieve budget. Zoals in dit rapport toegelicht, is er sprake van enkele incidentele kostenposten in de hierboven opgenomen netto-kosten onderwijshuisvesting.

De in het onderzoek begrepen kostenposten zijn in dit rapport toegelicht. Enkele posten zijn niet in dit onderzoek betrokken, maar betreffen volgens de gemeente Nijmegen wel kosten in het kader van onderwijshuisvesting. Het gaat dan onder andere om:

De verhuur van onderwijsruimten in multifunctionele accommodaties wordt in onvoldoende mate afgedekt door de afdracht van de Velo-vergoeding door schoolbesturen. Dit leidt volgens de gemeente per saldo tot een nadeel op het programma Facilitaire Diensten.

De interne overdracht van (voormalige) niet-doorgedecentraliseerde schoolgebouwen van het programma Onderwijs naar Vastgoed (programma Facilitaire Diensten, product Maatschappelijk Vastgoed) en naar het Ontwikkelingsbedrijf (programma Grondbeleid, product Maatschappelijke Vastgoedprojecten) is gepaard gegaan met het "meegeven" van begrote kapitaallasten. Dit heeft weliswaar een verlagend effect gehad op de gerealiseerde kosten binnen het product Onderwijshuisvesting, maar is wel ten koste gegaan van de beschikbare dekking voor kosten op het gebied van onderwijshuisvesting. Deze transacties dienen derhalve ook in verband met de onderwijshuisvestingskosten gezien te worden.

2.2.3 Totstandkoming van het voor doordecentralisatie beschikbare meerjarige structurele budget ad € 13,9 miljoen

In de opdrachtbrief is aangegeven dat wij dit onderzoeksaspect als volgt uitwerken: *"Wij onderzoeken hoe ten tijde van de contractvorming met de schoolbesturen het meerjarige structurele budget van € 13,9 miljoen tot stand gekomen is."*

Dit onderzoeksaspect staat los van de voorgaande twee onderzoeksaspecten die in dit rapport zijn uitgewerkt en die onderling een duidelijke relatie hebben.

Het contractueel met de schoolbesturen overeengekomen beschikbare meerjarige structurele budget voor doordecentralisatie van onderwijshuisvesting, is het resultaat van onderhandelingen tussen gemeente en schoolbesturen. Ook het vastgestelde maatwerkbedrag en de afspraak dat de gemeente de vrijgekomen locaties van de schoolbesturen terugkoopt, is onderdeel van deze afspraken.

Uit de beschikbaar gestelde specificaties is af te leiden dat het bedrag gebaseerd is op het in de begroting 2007 van de gemeente opgenomen budget voor onderwijshuisvesting, aangevuld met een op grond van het coalitieakkoord 2006-2010 door de raad toegekend structureel budget ad € 2 miljoen om de doordecentralisatie mogelijk te maken, verminderd met bij de gemeente achterblijvende kosten (huisvestingskosten van niet in de doordecentralisatie begrepen schoolbesturen - waaronder die in de Waalsprong -, overheadkosten, kapitaallasten (rente en afschrijving) van schoolgebouwen waar de gemeente eigenaar van is gebleven).

3 Afsluiting

Het concept van deze rapportage hebben wij afgestemd met een afvaardiging van de ambtelijke organisatie van uw gemeente.

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

Bijlage 1: Specificatie hoogte fictieve onderwijsbudget 2008-2012

2008			
naam maatstaf	berekend aantal	gewicht	bedrag in basis
jongeren < 20 jaar	33.580,00	100,37	€ 3.370.424,60
lage inkomens (drempel)	20.507,60	48,97	€ 1.004.257,17
minderheden	12.630,00	83,56	€ 1.055.362,80
extra groei leerlingen VO	711,70	221,81	€ 157.862,18
extra groei jongeren		169,94	€ -
leerlingen (V)SO	5.307,42	309,77	€ 1.644.079,49
leerlingen VO	10.586,40	398,42	€ 4.217.833,49
oppervlakte land	5.355,00	3,46	€ 18.528,30
oppervlakte binnenwater	398,00	3,46	€ 1.377,08
omgevingsadressendichtheid	175.759,06	3,25	€ 571.216,93
meerkernigheid	2,00	2.540,74	€ 5.081,48
herverdeeleffect	-542.533,00	-0,09	€ 50.102,92
Subtotaal			€ 12.096.126,44
Uitkeringsfactor			1,477
Totaal fictief budget			€ 17.865.978,76
2009			
naam maatstaf	berekend aantal	gewicht	bedrag in basis
jongeren < 20 jaar	33.606,00	100,37	€ 3.373.034,22
lage inkomens (drempel)	19.901,00	48,97	€ 974.551,97
minderheden	12.640,00	83,56	€ 1.056.198,40
extra groei leerlingen VO	565,30	221,81	€ 125.389,19
extra groei jongeren		169,94	€ -
leerlingen (V)SO	5.321,16	309,77	€ 1.648.335,73
leerlingen VO	10.657,60	406,17	€ 4.328.797,39
oppervlakte land	5.355,00	3,46	€ 18.528,30
oppervlakte binnenwater	398,00	3,46	€ 1.377,08
omgevingsadressendichtheid	176.568,39	3,25	€ 573.847,27
meerkernigheid	2,00	2.540,74	€ 5.081,48
herverdeeleffect	-542.533,00	-0,05	€ 27.126,65
Subtotaal			€ 12.132.267,69
Uitkeringsfactor			1,578
Totaal fictief budget			€ 19.144.718,41

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

2010			
naam maatstaf	berekend aantal	gewicht	bedrag in basis
jongeren < 20 jaar	33.743,00	100,37	€ 3.386.784,91
lage inkomens (drempel)	20.780,10	48,97	€ 1.017.601,50
minderheden	12.770,00	83,56	€ 1.067.061,20
extra groei leerlingen VO	527,50	221,81	€ 117.004,78
extra groei jongeren		169,94	€ -
leerlingen (V)SO	5.332,92	309,77	€ 1.651.978,63
leerlingen VO	10.977,60	413,77	€ 4.542.201,55
oppervlakte land	5.354,00	3,46	€ 18.524,84
oppervlakte binnenwater	398,00	3,46	€ 1.377,08
omgevingsadressendichtheid	179.532,94	3,25	€ 583.482,04
meerkernigheid	2,00	2.540,74	€ 5.081,48
herverdeeleffect			€ -
	Subtotaal		€ 12.391.098,00
	Uitkeringsfactor		1,547
	Totaal fictief budget		€ 19.169.028,61
2011			
naam maatstaf	berekend aantal	gewicht	bedrag in basis
jongeren < 20 jaar	33.792,00	100,37	€ 3.391.703,04
lage inkomens (drempel)	20.682,70	48,97	€ 1.012.831,82
minderheden	12.785,00	83,56	€ 1.068.314,60
extra groei leerlingen VO	517,80	221,81	€ 114.853,22
extra groei jongeren		169,94	€ -
leerlingen (V)SO	5.536,50	309,77	€ 1.715.041,61
leerlingen VO	11.037,60	421,23	€ 4.649.368,25
oppervlakte land	5.359,00	3,46	€ 18.542,14
oppervlakte binnenwater	401,00	3,46	€ 1.387,46
omgevingsadressendichtheid	179.299,47	3,25	€ 582.723,26
meerkernigheid	2,00	2.540,74	€ 5.081,48
herverdeeleffect			€ -
	Subtotaal		€ 12.559.846,87
	Uitkeringsfactor		1,536
	Totaal fictief budget		€ 19.291.924,80
Dit aantal is nog niet definitief			

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

Pagina 3

2012			
naam maatstaf	berekend aantal	gewicht	bedrag in basis
jongeren < 20 jaar	33.959,00	100,37	€ 3.408.464,83
lage inkomens (drempel)	20.650,40	48,97	€ 1.011.250,09
minderheden	12.980,00	83,56	€ 1.084.608,80
extra groei leerlingen VO	415,00	221,81	€ 92.051,15
extra groei jongeren		169,94	€ -
leerlingen (V)SO	5.501,44	309,77	€ 1.704.181,07
leerlingen VO	11.200,00	429,18	€ 4.806.816,00
oppervlakte land	5.361,00	3,46	€ 18.549,06
oppervlakte binnenwater	399,00	3,46	€ 1.380,54
omgevingsadressendichtheid	180.666,00	3,25	€ 587.164,50
meerkernigheid	2,00	2.540,74	€ 5.081,48
herverdeeleffect			€ -
	Subtotaal		€ 12.719.547,52
	Uitkeringsfactor		1,505
	Totaal fictief budget		€ 19.142.919,01
Dit aantal is nog niet definitief			

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

10

Agendapunt 10: Brief Resultaten onderzoeksopdracht Onderwijs & Ondersteuning A. Selman (PvdA)

Politieke Avond 11 februari 2015

Eerste indiener: Ammar Selman

✓ 31
T 8

aanvaard

Motie: 'Extra geld voor Onderwijs'

De gemeenteraad, bijeen in vergadering op 11 februari 2015,

Constaterende dat:

- dat de schoolbesturen en het college voor 2015 overeenstemming hebben bereikt over de invulling van een bezuiniging van circa 1,6 miljoen op het beleidsterrein Onderwijs & Ondersteuning jeugd.
- dat er hiermee van de oorspronkelijke onderzoeksopdracht nog ongeveer 1,5 miljoen resteert.
- dat verdere bezuinigingen ertoe zullen leiden dat de ondersteuning voor jongeren onverantwoord onderdruk komt te staan.
- er voor de periode vanaf 2016 nog geen structurele afspraken zijn gemaakt over de invulling van de bezuinigingen.

Overwegende dat:

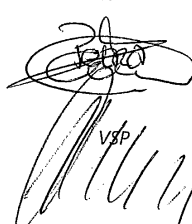
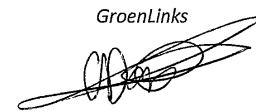
- wij het van belang vinden dat we kwetsbare jongeren structureel blijven ondersteunen.
- dat hierover structurele afspraken over gemaakt moeten worden zodat de extra inzet op onderwijs gegarandeerd blijft.

Roept het college op:

- om afspraken te maken met de schoolbesturen over de structurele invulling van de voor 2015 voorgestelde bezuinigingen voor de periode vanaf 2016, zodanig dat de functies die door de schoolbesturen worden overgenomen, zoals coördinatie brede scholen, onderwijsachterstandenbeleid en het flexcollege, geheel en structureel worden overgenomen zonder dat dit ten koste gaat van de kwaliteit.

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

- de raad jaarlijks te rapporteren over hoe de functies worden ingevuld en welke resultaten bereikt zijn.
- bij een positief onderhandelingsresultaat de oorspronkelijke onderzoeksopdracht Onderwijs & Ondersteuning Jeugd met een bedrag van € 1,5 miljoen structureel te verlagen.
- bij de Zomernota 2016 hiervoor voorstellen aan de Raad te doen waarbij gebruik gemaakt kan worden van de structurele ruimte die beschikbaar is op de post 'Voeding saldireserve'

PvdA	SP	GroenLinks
Ammar Selman		
DNF	VSP	D66
CDA	VVD	GN

Financiële toelichting

De structurele dekking voor deze motie (feitelijk gaat het om het verlagen van de onderzoeksopdracht 'Onderwijs en Jeugd'), wordt gevonden in het verlagen van de voeding van de saldireserve. Structureel zit hier een ruimte van 1,5 miljoen (zie pagina 182, Stadsbegroting). Het verlagen van deze voeding heeft geen gevolgen voor de afspraak om in 2018 een ratio weerstandsvermogen van 1,0 te bereiken (zie de grafiek op pagina 183, Stadsbegroting).

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

Agenda voor de bijeenkomst in de Gebroeders Van Limburgkamer

Datum: woensdag 7 oktober 2015

Aanvang: 18:00

Burgerronde**Inspraak van burgers**

Geen programma

Kamerronde**Raadsvoorstel Toepassen coördinatieregeling (voormalig Smit Draad terrein)**

Op verzoek van Gewoon Nijmegen

Geen programma

Brief Huisvesting vergunningshouders Griftdijk Noord 16, Lent

Op verzoek van D66

Brief Evaluatie lastenverschuiving

Op verzoek van SP

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie . . .

[Inspraak van burgers](#)

[Bijlage - Overzicht burgerronde 7 oktober 2015 \(pdf\)](#)

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie . . .

Geen programma

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie . . .

[Raadsvoorstel Toepassen coördinatieregeling \(voormalig Smit Draad terrein\)](#)

Op verzoek van Gewoon Nijmegen

[Voorstel - Toepassen coördinatieregeling voormalig Smit Draad terrein \(pdf\)](#)

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie ...

Geen programma

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie . . .

Brief Huisvesting vergunningshouders Griftdijk Noord 16, Lent

Op verzoek van D66

[Brief aan de raad - Huisvesting vergunninghouders Griftdijk Noord 16 \(pdf\)](#)

Brief aan de raad - Resultaten herijking overeenkomst doordecentralisatie . . .

Brief Evaluatie lastenverschuiving

Op verzoek van SP

[Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving \(pdf\)](#)

Bijlage - Overzicht burgerronde 7 oktober 2015

Overzicht

van insprekers

aangemeld voor de Politieke Avond
van de Raad van de gemeente Nijmegen
op woensdag **7 oktober** in het Stadhuis.

<u>INSPREKERS Gebroeders Van Limburgkamer 18.00 uur</u>
--

Thema zorg met uitgangspuntennotitie vrijwilligerswerkbeleid in Nijmegen

- Mevrouw M. Kaptein
- Mevrouw A. van Baardwijk

RVS Toepassen coördinatieregeling (voormalig Smit Draad terrein)

- Mevrouw J. Berendrecht

<u>Kraampje hal SH 18.00 – 21.00 uur</u>

Vrijwilligerscentrale Nijmegen – mevrouw M. Kaptein

Voorstel - Toepassen coördinatieregeling voormalig Smit Draad terrein

HAMERSTUK

RVS Toepassen coördinatieregeling (voormalig) Smit Draad terrein

Van:	College van B&W d.d. 1 september 2015		
Doel:	Besluitvorming		
Toelichting:	<p>1. Voorliggende besluitvorming</p> <p>Het college verzoekt de raad om de (gemeentelijke) coördinatieregeling van toepassing te verklaren op de voorbereiding en bekendmaking van het bestemmingsplan en de omgevingsvergunning voor het bouwen ten behoeve van de realisatie van een supermarkt op het (voormalige) Smit Draadterrein.</p> <p>2. Achtergrond</p> <p>Gelet op de lange voorgeschiedenis van de ontwikkeling van het (voormalige) Smit Draad terrein, is het volgens het college belangrijk om nu zo snel mogelijk duidelijkheid te krijgen over de juridische houdbaarheid van de gewenste situatie ter plaatse. Om dit te realiseren wordt voorgesteld om de (gemeentelijke) coördinatieregeling toe te passen, waarmee de benodigde besluiten en procedures op elkaar worden afgestemd en gestroomlijnd.</p> <p>De coördinatieregeling is een instrument uit de Wet ruimtelijke ordening (Wro) om verschillende procedures die noodzakelijk zijn gezamenlijk te doorlopen. Het voorkomt ellenlange procedures, vanwege het feit dat één rechtsgang mogelijk is.</p> <p>De raad blijft bevoegd om het bestemmingsplan vast te stellen en het college blijft bevoegd om een besluit te nemen over de omgevingsvergunning.</p>		
Naam steller: E-mail steller:	Lucienne Hoenselaar l.hoenselaar@nijmegen.nl	Tel. steller:	024 - 329 2804
Bijlagen:	<p>1. Raadsvoorstel 'Toepassen coördinatieregeling (voormalig) Smit Draad terrein' d.d. 1 september 2015</p> <p>Raadsbesluit d.d. 23 september 2015</p>		

Voorstel - Toepassen coördinatieregeling voormalig Smit Draad terrein

Voorstel aan de Raad

Datum raadsvergadering / Nummer raadsvoorstel
23 september 2015 / 115/2015

Fatale termijn: besluitvorming vóór:

Onderwerp
Toepassen coördinatieregeling (voormalig) Smit Draad terrein

Programma
Stedelijke ontwikkeling

Portefeuillehouder
B. Velthuis

Voorstel van het College van Burgemeester en Wethouders d.d. 1 september 2015
1 september 2015

Samenvatting

Gelet op de lange voorgeschiedenis van de ontwikkeling van het (voormalige) Smit Draad terrein, is het belangrijk om nu zo snel mogelijk duidelijkheid te krijgen over de juridische houdbaarheid van de gewenste situatie ter plaatse. Om dit te bewerkstelligen wordt voorgesteld om de (gemeentelijke) coördinatieregeling toe te passen. Door het toepassen van deze regeling worden de benodigde besluiten en procedures op elkaar afgestemd en gestroomlijnd. Tegen de gecoördineerde besluiten kan in één keer beroep worden ingesteld bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. De Afdeling moet vervolgens binnen zes maanden uitspraak doen.

Voorstel om te besluiten

De (gemeentelijke) coördinatieregeling van toepassing te verklaren op de voorbereiding en bekendmaking van het bestemmingsplan en de omgevingsvergunning voor het bouwen ten behoeve van de realisatie van een supermarkt op het (voormalige) Smit Draadterrein.

Opgesteld door, telefoonnummer, e-mail
Lucienne Hoenselaar, 2804, l.hoenselaar@nijmegen.nl

raadsvoorstel

Voorstel - Toepassen coördinatieregeling voormalig Smit Draad terrein

Voorstel aan de Raad

Aan de Raad van de gemeente Nijmegen

1 Inleiding

Op 17 maart van dit jaar heeft de Raad van State uitspraak gedaan over het Bestemmingsplan "Nijmegen Midden- 13 (Smitdraadterrein)" en het vaststellingsbesluit, voor zover het de bestemmingen Gemengd-1 (maatschappelijk/zorgwoningen) en Detailhandel (supermarkt) betreft, vernietigd.

Voor de zorgwoningen geldt dat niet kan worden gegarandeerd dat de geluidhinder op deze woningen op een aanvaardbaar niveau kan worden gebracht zolang de activiteiten van het op het terrein aanwezige bedrijf worden voortgezet. Omdat er geen redenen zijn om aan te nemen dat deze activiteiten binnen afzienbare termijn worden gestaakt, lijkt de realisatie van de zorgwoningen op dit moment niet haalbaar. Voor wat betreft de bouw van de supermarkt zijn er wel herstel mogelijkheden mits de verkeersafwikkeling op het terrein (de manoeuvreerruimte en de bereikbaarheid van de laad- en losplaatsen van het op het terrein aanwezige bedrijf in combinatie met het verkeer, het parkeren en de laad- en losmogelijkheden van de supermarkt) zorgvuldig worden gemotiveerd in het bestemmingplan.

Om de supermarkt te kunnen realiseren is een nieuwe planologische procedure nodig (postzegelbestemmingsplan). Daarnaast is er een bouwvergunning (omgevingsvergunning voor het bouwen) nodig. Om deze procedures te stroomlijnen en om ervoor te zorgen dat er zo snel mogelijk duidelijkheid komt over de juridische houdbaarheid van de gewenste situatie ter plaatse, wordt voorgesteld om de (gemeentelijke) coördinatieregeling toe te passen.

1.1 Wettelijk kader of beleidskader

De (gemeentelijke) coördinatieregeling is geregeld in paragraaf 3.6.1 van de Wet ruimtelijke ordening (Wro). De gemeenteraad kan gevallen of categorieën van gevallen aanwijzen waarin de verwezenlijking van een onderdeel van het ruimtelijk beleid het wenselijk maakt dat de voorbereiding en bekendmaking van besluiten (waaronder de voorbereiding en bekendmaking van een bestemmingsplan) worden gecoördineerd.

Bij de gecoördineerde voorbereiding en bekendmaking wordt de procedure beschreven in de artikelen 3.31 en 3.32 Wro. Omdat er wordt gecoördineerd met het bestemmingsplan is tevens de procedure uit artikel 3.8 Wro van toepassing.

Het coördineren van de voorbereiding en bekendmaking van het bestemmingsplan en de omgevingsvergunning voor het bouwen leidt ertoe dat de voorbereidingsprocedure van de betrokken besluiten wordt gestroomlijnd. De raad blijft bevoegd om het bestemmingsplan vast te stellen en het college blijft bevoegd om een besluit te nemen over de omgevingsvergunning voor het bouwen.

1.2 Relatie met programma

Het toepassen van de gemeentelijke coördinatieregeling past binnen het programma stedelijke ontwikkeling.

Voorstel - Toepassen coördinatieregeling voormalig Smit Draad terrein

Voorstel aan de Raad

Vervolgvel
2

2 Doelstelling

Het stroomlijnen en op elkaar afstemmen van de procedures en besluiten die nodig zijn om de realisatie van de supermarkt op het voormalige Smit Draadterrein mogelijk te maken zodat er zo snel mogelijk duidelijkheid komt over de juridische houdbaarheid van de gewenste situatie ter plaatse.

3 Argumenten

Het gevolg van de uitspraak van de Raad van State d.d. 17 maart 2015 is dat het proces om de AH aan de Groenestraat te verplaatsen, wederom een tijd heeft stilgelegen. Dat betekent dat de bestaande ongewenste situatie (verkeer en parkeren) ter plekke van de huidige AH aan de Groenestraat in stand is gebleven en het (voormalige) Smitdraadterrein braak is blijven liggen. De komst/verplaatsing van de AH naar het (voormalige) Smit Draad terrein, betekent een impuls voor dit terrein. Daarnaast kunnen de knelpunten op de huidige locatie aan de Groenestraat worden opgelost.

Over de ontwikkeling van het Smit Draadterrein en over de huidige locatie van de Albert Heijn (en het daarachter gelegen gebied) wordt al jaren gesproken. Het bestemmingsplan voor de herontwikkeling op het voormalig Smit Draad terrein is helaas niet in stand gebleven maar dit kan worden gerepareerd door een nieuwe procedure.

Met het toepassen van de coördinatieregeling worden de voor de bouw/verplaatsing van de supermarkt benodigde besluitprocedures op elkaar afgestemd zodat er zo snel mogelijk duidelijkheid komt over de juridische houdbaarheid van de gewenste situatie ter plaatse en er, zonder extra financiële en procedurele risico's, kan worden gestart met de bouw van de supermarkt.

4 Klimaat

Het besluit om de coördinatieregeling wel/niet toe te passen heeft op zichzelf geen gevolgen voor het klimaat. In het bestemmingsplan wordt aan het klimaat-aspect afzonderlijk aandacht besteed.

5 Risico's

Tegen het besluit tot toepassen van de coördinatieregeling kan geen bezwaar en/of beroep worden ingesteld. Tegen de besluiten die genomen worden met toepassing van deze regeling staat wel rechtsbescherming open (zie ook onder 8).

6 Financiën

Aan het besluit om de coördinatieregeling toe te passen, zitten geen financiële consequenties. De financiële gevolgen van de ontwikkeling (exploitatie) van het (voormalige) Smit Draad terrein worden nader uitgewerkt in het bestemmingsplan.

7 Participatie en Communicatie

Indien uw Raad besluit om de coördinatieregeling toe te passen, wordt een kennisgeving van dit besluit geplaatst in de openbare bekendmakingen op de gemeentelijke website. Vervolgens worden de betrokken besluiten op de gebruikelijke wijze voorbereidt. Het ontwerp-bestemmingsplan en ontwerp-omgevingsvergunning worden ter visie gelegd en eenieder krijgt de mogelijkheid om hiertegen een zienswijze in te dienen. Deze zienswijzen worden vervolgens betrokken bij de besluitvorming. De besluiten worden op de gebruikelijke wijze bekendgemaakt.

Voorstel - Toepassen coördinatieregeling voormalig Smit Draad terrein

Voorstel aan de Raad

Vervolgvel
3

8 Uitvoering en evaluatie

Ook voor de burger heeft coördinatie tot gevolg dat de rechtsbescherming wordt vereenvoudigd en versneld: tegen de gecoördineerde besluiten kan een belanghebbende in één keer beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. De Afdeling moet binnen zes maanden uitspraak doen. Er ontstaat daarmee spoedig duidelijkheid omtrent de juridische houdbaarheid van de gecoördineerde besluiten.

College van Burgemeester en Wethouders van Nijmegen,

De Burgemeester,

De Gemeentesecretaris,

drs. H.M.F. Bruls

drs. B. van der Ploeg

Voorstel - Toepassen coördinatieregeling voormalig Smit Draad terrein

33

Agendapunt	Raadsbesluit Politieke Avond 23 september 2015
------------	--

---

27. Raadsvoorstel Toepassen coördinatieregeling (voormalig Smit Draad terrein) (115/2015)

Raadsvoorstel d.d. 1 september 2015

De (gemeentelijke) coördinatieregeling van toepassing te verklaren op de voorbereiding en bekendmaking van het bestemmingsplan en de omgevingsvergunning voor het bouwen ten behoeve van de realisatie van een supermarkt op het (voormalige) Smit Draadterrein.

Het voorstel wordt geagendeerd in de kamerronde op de Politieke Avond van 7 oktober 2015

Brief aan de raad - Huisvesting vergunninghouders Griftdijk Noord 16

Toelichting over de behandeling van:

Brief 'Huisvesting vergunninghouders aan de Griftdijk Noord 16, Lent'

Van:	College van B&W d.d. 16 september 2015		
Doel:	Opinievorming		
Toelichting:	<p>1. Brief inzake Huisvesting vergunninghouders aan de Griftdijk Noord 16, Lent</p> <p>Het college informeert de raad met deze brief over haar besluit een groep jonge statushouders te huisvesten in het wooncomplex aan de Griftdijk Noord 16. Dit is een tijdelijke woonvoorziening voor ongeveer 100 vergunninghouders voor de periode oktober 2015 t/m mei 2019.</p> <p>Het college beschrijft in de brief de 3 pijlers aan de hand waarvan activiteiten en inzet plaatsvinden om de huisvesting van deze vergunninghouders goed te laten verlopen: <i>Huisvesting en beheer, Integratie en inburgering, en Integratie en participatie in de wijk</i>. De gemeente werkt hierbij samen met verschillende instanties, zoals woningcorporatie De Gemeenschap, Vluchtelingen Werk Oost Nederland en ook met wijkbewoners in de Waalsprong.</p> <p>2. Reden van agendering</p> <p>Op verzoek van de fractie van D66 is de brief geagendeerd in de kamerronde, waarbij de fractie de volgende motivatie heeft meegegeven:</p> <p><i>De Raad heeft op 9 september 2015 unaniem een welkom uitgesproken aan deze statushouders. Daarbij hebben we ook aangegeven te willen nadenken over huisvesting, de vraag hoe we deze mensen kunnen helpen bij het leren van Nederlands, het volgen van een studie of het vinden van werk. De brief van het college geeft de eerste mogelijkheid om met de fracties en het college van gedachten te wisselen over deze belangrijke thema's.</i></p>		
Naam steller: E-mail steller:	Sjon Debie s.debie@nijmegen.nl	Tel. steller:	024 329 9687
Bijlagen:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Brief college van B&W 'Huisvesting vergunninghouders aan de Griftdijk Noord 16, Lent' d.d. 16 september 2015 2. Woonvoorziening vergunninghouders Griftdijk		

Brief aan de raad - Huisvesting vergunninghouders Griftdijk Noord 16

Maatschappelijke Ontwikkeling
Beleidsontwikkeling

Ingekomen stuk D5 PA 21 oktober 2015

G E M E E N T E

Korte Nieuwstraat 6
6511 PP Nijmegen
Telefoon 14024
Telefax (024) 329 96 10
E-mail gemeente@nijmegen.nl

Aan de gemeenteraad van Nijmegen

Postbus 9105
6500 HG Nijmegen

Datum
16 september 2015

Ons kenmerk
OB10/15.0009235

Contactpersoon
Dorien Malawau/Sjon Debie

Onderwerp
Huisvesting vergunninghouders aan de
Griftdijk Noord 16, Lent

Datum uw brief

Doorkiesnummer
(024) 3299687

Geachte leden van de Raad,

Met deze brief willen wij u op de hoogte stellen van ons besluit van 15 september 2015 over het huisvesten van een groep jonge statushouders in het wooncomplex aan de Griftdijk Noord 16. In de brief van 30 juni 2015 inzake het advies van de Adviescommissie Allochtonen (ACA) hebben wij u al van dit voornemen op de hoogte gesteld.

De toestroom van het aantal vluchtelingen in Europa is als gevolg van oorlogssituaties elders in de afgelopen periode sterk toegenomen. Dit zijn vluchtelingen die voor een deel ook in Nederland asiel aanvragen. Niet alleen het aantal asielaanvragen neemt daarmee toe, maar ook het aantal aanvragen waarop positief beslist wordt.

De gemeente heeft de wettelijke taak om vergunninghouders te huisvesten. Als de vergunning is verleend, door de Immigratie en Naturalisatiedienst (IND), zijn gemeenten verantwoordelijk voor huisvesting, inburgering en integratie van de vergunninghouder. In 2015 is de taakstelling voor Nijmegen 287 vergunninghouders te huisvesten, dubbel zoveel als in 2014. De prognose is dat dit aantal voor 2016 weer sterk zal toenemen.

Het huisvesting van deze aantallen vergunninghouders is als gevolg van de krapte in de sociale woningvoorraad een landelijk probleem. De meeste gemeenten hebben te maken met een achterstand voor 2015. Door deze achterstand raken de AZC's overvol en kunnen vergunninghouders niet beginnen met inburgeren en het vormgeven van een nieuw leven waar ze recht op hebben. Op dit moment wachten ca. 13.000 vergunninghouders in Nederland op een woning. We zetten ons daarom in om nog in 2015 zoveel mogelijk statushouders te huisvesten, te beginnen met de ingebruikname van de huisvesting aan de Griftdijk Noord 16.

Uitgangspunten

Tot en met 2014 lukte het om vergunninghouders passende woonruimte aan te bieden. De grote toestroom noopt ons echter om vanaf 2015 te zoeken naar alternatieve huisvestingsmogelijkheden, buiten het woningbestand van de woningcorporaties. Zo

Brief aan de raad - Huisvesting vergunninghouders Griftdijk Noord 16

Gemeente Nijmegen
Maatschappelijke Ontwikkeling
Beleidsontwikkeling

Vervolgvel
1

onderzoeken we bijvoorbeeld de mogelijkheden van inzet van leegstaand gemeentelijk en particulier vastgoed en kamerbewoning (waaronder SSHN). We streven daarbij naar spreiding over de stad, maar zijn genooddaakt ook geclusterd wonen te realiseren; in zelfstandige eenheden of met meerdere bewoners achter één voordeur. Een groot deel van de huidige groep vergunninghouders bestaat uit jongeren van 18-23 jaar afkomstig uit Eritrea. Deze jongeren zijn weinig financieel draagkrachtig. Omdat we nu niet in alle gevallen betaalbare zelfstandige woonruimte aan kunnen bieden, kiezen we ervoor voor deze jongeren tevens betaalbare onzelfstandige en geclusterde huisvesting te ontwikkelen. Huisvesting vergelijkbaar met studentenhuishuisvesting en kamerbewoning. De eerste mogelijkheid hiertoe is gevonden op het complex op de Griftdijk. Dit is een tijdelijke woonvoorziening voor de periode 1 oktober 2015 tot mei 2019, waarin we maximaal 100 vergunninghouders een woning kunnen bieden.

Naast goede, betaalbare en veilige huisvesting, zetten we tevens in op maximale integratie en inburgering van deze jongeren en een goede participatie in de wijk. Daarbij vinden we het van belang om zoveel mogelijk wijk- en stadbewoners te betrekken.

Hieronder gaan we allereerst in op de huisvesting en het beheer en vervolgens op de activiteiten en extra inzet die we plegen ten behoeve van de integratie en participatie van de statushouders

Pijler 1: Huisvesting en beheer

De SSHN beëindigt de exploitatie van 220 eenheden voor studenten aan de griftdijk. Uitgaande van de basisvereisten voor functionele, betaalbare en veilige huisvesting, aangevuld met criteria van huiselijkheid en sociale veiligheid, is het mogelijk ca. 100 vergunninghouders op deze locatie is te huisvesten. Het plan gaat uit van 5 woonblokken. Per blok worden er 7 units verhuurd, per unit aan 3 vergunninghouders. De 8^e unit wordt een gemeenschappelijke ruimte. Dat betekent dat er ongeveer 100 vergunninghouders in het complex kunnen wonen.

- Met de SSHN is er overeenstemming over de overname van het complex door de gemeente.
- De woningcorporatie De Gemeenschap is bereid de exploitatie van het complex op zich te nemen: passende verhuur, onderhoud en beheer. De gemeente zal het complex hiervoor doorverkopen aan De Gemeenschap;
- Wij hebben maatregelen genomen om te voorkomen dat jongeren onder de 21 jaar in de schulden terecht komen. Hiervoor is de aanvullende bijzondere bijstand voor levensonderhoud verhoogd en willen we vaste lasten gaan inhouden op de uitkering;
- Met De Gemeenschap is verder afgesproken dat ze op dit complex een beheerder inzetten die, naast de onderhoudstaken en klachtenafhandeling, vooral aandacht heeft voor aspecten die horen bij het creëren van een thuis;
- De vergunningprocedure is doorlopen. Op 7 juli is de vergunning verleend. Omdat er geen bezwaren zijn ingediend is de vergunning onherroepelijk. De vergunning is afgegeven voor een beperkte periode, mei 2019 loopt de vergunning af. Juridisch gezien is daarmee het RO-traject afgerond.

Pijler 2: Integratie en inburgering

Regulier wordt de vergunninghouder begeleid door Vluchtelingen Werk Oost Nederland (VWON). De eerste begeleiding bestaat uit het afhandelen van de basisbehoeften. Dit gaat van het ondertekenen van het huurcontract en het in ontvangst nemen van de sleutel tot het aanvragen van een uitkering, oriënteren op de inburgeringscursus en het wegwijs worden in wijk en stad.

Brief aan de raad - Huisvesting vergunninghouders Griftdijk Noord 16

Gemeente Nijmegen
Maatschappelijke Ontwikkeling
Beleidsontwikkeling

Vervolgvel
2

Hier bovenop is er een extra inspanning afgesproken. VWON gaat zorgen voor maatjes en gastgezinnen, empowermenttrainingen en voorlichting gericht op het vergroten van de zelfredzaamheid van de van de jonge vergunninghouder.

Voor de integratie is het van belang dat vergunninghouders ook zo snel mogelijk een doel en structuur krijgen; scholing en werk dragen daar aan bij. In het geval de jongere kansrijk en leerbaar is, wordt vanuit het Werkbedrijf ingezet op zo snel mogelijk inburgeren en het toeleiden richting studie of werk. Daarnaast gaan we extra ondersteuning bieden aan de jongeren om de Nederlandse taal te leren in de vorm van een doorlopende leerlijn of praktijkleerlijn voor een startkwalificatie of een (leer-) werkplek.

Pijler 3: Integratie en participatie in de wijk

Naast taal, opleiding en werk, is van belang dat de vergunninghouders kunnen deelnemen aan de sociale initiatieven en activiteiten in de wijk en de stad en dat ze hier omgekeerd een bijdrage aan kunnen leveren. Er zijn al veel bewoners van Nijmegen Noord en uit de stad die hebben aangegeven zich te willen inzetten voor de integratie van de vergunninghouders en om hen welkom willen heten in de wijk. Er lopen al verschillende initiatieven. Dat verheugt ons en dat gaan we ondersteunen. Daarnaast is het van belang om aan te sluiten bij de behoeftes van de vergunninghouders zelf. Met extra (jongeren)opbouwwerk en extra inzet van de combinatiefunctionarissen sport richten we ons vooral op de 'verbinding'; verbinding tussen de vergunninghouders en de wijk en stad (bewoners, verenigingen, het Citadelcollege, etc.) en omgekeerd.

Ook het thema overlast en veiligheid is hier van belang. De reguliere inzet en afstemming in de wijk (o.a. Wijkmanagement, Toezicht & Handhaving en de Wijkagent) wordt hiervoor ingezet. Indien nodig wordt extra maatregelen genomen. Afgesproken is om omwonenden regelmatig te blijven informeren en de situatie te monitoren in een bewonersoverleg tussen de statushouder en de wijk.

Draagvlak en communicatie

De huisvesting van vergunninghouders is gecommuniceerd met de wijk. Eerst aan de twee wijkraden en later, in een informatiebijeenkomst, aan de bewoners van de Waalsprong en iedereen die belangstellend is. De reacties zijn tweeledig:

- Voor het overgrote deel zijn deze meedenkend, meelevend en zijn er veel reacties binnengekomen waarin mensen hulp aanbieden. Er zijn wijkbewoners in actie gekomen die de nieuwe Lentelanders welkom willen heten;
- Daarnaast zijn er ook zorgen geuit. Met name over de veiligheid van de omwonenden en de leerlingen van het naastgelegen Citadelcollege. Men is beducht voor mogelijk negatief gedrag van deze groep jonge mannen. Ook is men bezorgd over de begeleiding en dagbesteding van de jonge statushouders.

Brief aan de raad - Huisvesting vergunninghouders Griftdijk Noord 16

Gemeente Nijmegen
Maatschappelijke Ontwikkeling
Beleidsontwikkeling

Vervolgvel
3

Wij gaan er van uit dat we met de aanpak en de maatregelen die we hebben genomen dit project tot een succes kunnen maken. De betrokkenheid en inzet van de (buurt)bewoners is daarbij essentieel. We zullen daarom ook in het vervolg een goede afstemming met hen blijven organiseren.

Hoogachtend,

college van Burgemeester en Wethouders van Nijmegen,

De Burgemeester,

De Gemeentesecretaris,

drs. H.M.F. Bruls

drs. B. van der Ploeg

Bijlage: Huisvesting vergunninghouders Griftdijk

Woonvoorziening Griftdijk Noord

-tijdelijke huisvesting vergunninghouders-

2015-2019

Datum: 04-09-2015

Brief aan de raad - Huisvesting vergunninghouders Griftdijk Noord 16

1 Inleiding

Gemeenten zijn verplicht om vergunninghouders (vluchtelingen met een verblijfsvergunning) te huisvesten (volgens de huisvestingswet art. 60a). Ieder half jaar krijgt de gemeente een taakstelling voor het aantal te huisvesten vergunninghouders. Deze taakstelling is ten opzichte van vorig jaar aanzienlijk gestegen vanwege de hoge instroom van vluchtelingen afkomstig uit Syrië en Eritrea. Ook de komende jaren verwachten we een hoge instroom uit deze landen. Samen met de woningcorporaties worden de vergunninghouders verspreid over de stad gehuisvest. De woningcorporaties hebben geconstateerd dat er door de hoge instroom te weinig woningen beschikbaar zijn. Met name voor alleenstaande jongeren met een laag inkomen. Ook zien we dat de wachtlijst om in aanmerking te komen voor een woning steeds langer wordt. Dit betekent dat we voor de korte termijn op zoek moeten naar creatieve oplossingen. Dit biedt ons tevens de ruimte om ook voor de langere termijn de huidige woningvoorraad te beoordelen en geschikte maatregelen te nemen.

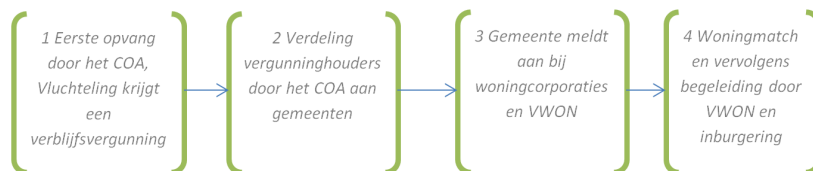
1.1 Prognose taakstelling

Het Centraal Opvang Asielzoekers (hierna COA) verdeelt de vergunninghouders over de diverse gemeenten. Verdeling gebeurt op basis van het inwonertal. Gemeente Nijmegen dient in 2015 volgens opgave van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (hierna Ministerie) 287 vergunninghouders te huisvesten. Ten opzichte van 2014 is dit een verdubbeling, toen was het aantal 154.

Het Ministerie gaat uit van 0,5 woning per vergunninghouder. Gemeente Nijmegen dient in 2015 143,5 woningen beschikbaar te stellen. Het Ministerie voorspelt dat de stijging in het aantal te huisvesten vergunninghouders de komende jaren zal voortzetten. In 2016 zal dit aantal stijgen naar minimaal 400. Op dit moment zitten de AZC's overvol. Landelijk zijn er 13.000 vergunninghouders die wachten op een woning. De vergunninghouders willen graag een woning, dit geeft ze meer privacy en de mogelijkheid om zich te ontwikkelen op het gebied van taal, opleiding of werk. Naar aanleiding van het huisvestingsprobleem voor de vergunninghouders heeft het Ministerie het landelijk platform 'Opnieuw Thuis' vanuit diverse departementen opgezet om informatie en aanpak uit te wisselen.

1.2 Proces huisvesting

Op dit moment worden de vergunninghouders in de gemeente Nijmegen door de woningcorporaties gehuisvest, de werkgroep bijzondere bemiddeling bemiddelt hierbij. Vergunninghouders hebben voorrang op een woning net als andere kwetsbare groepen. De gemeente stuurt de gegevens door naar de woningcorporaties met het verzoek om huisvesting.

Brief aan de raad - Huisvesting vergunninghouders Griftdijk Noord 16

Direct daarna komt de vergunninghouder in beeld bij Vluchtelingenwerk Oost Nederland (hierna VWON), zij verzorgen de maatschappelijke begeleiding van maximaal een jaar. Daarnaast volgen de vergunninghouders een inburgeringscursus.

Als de gemeente de taakstelling niet haalt kan de Provincie vorderen of de maatregel 'indeplaatsstelling'¹ opleggen. Dit kan de Provincie doen wanneer een gemeente zich onvoldoende inspanst om hieraan te voldoen.

1.3 Alternatieve huisvesting

Dat betekent dat we ook zoeken naar mogelijkheden voor geclusterd en onzelfstandig huisvesten² en dat we op zoek zijn naar mogelijkheden daartoe, bijvoorbeeld:

1. Leegstaand vastgoed: kantoren, scholen of zorgcomplexen
2. Huisvesten in de studentencomplexen
3. Particulier kamerverhuur of huisvesting bij burgers
4. Gesplitste sociale huurwoningen
5. Tijdelijke woonruimte, bv containerwoningen e.d.

1.4 Doelstellingen & uitgangspunten

Omdat we te maken hebben met een woningtekort is het doel om alternatieve huisvestingsmogelijkheden te realiseren. Daarbij heeft het college in de beantwoording aan de ACA³ van 30 juni 2015 over het voornemen van geclusterd wonen kenbaar gemaakt dat:

1. *'Niets doen' geen optie is. We willen vergunninghouders zo snel mogelijk helpen bij de start van hun integratie;*
2. *Onze voorkeur heeft verspreid wonen over de stad, maar op dit moment hebben we daar geen keuze in;*
3. *In geval van geclusterd wonen⁴ willen we (als het kan) mengen met andere doelgroepen*
4. *In geval van geclusterd wonen willen we optimaal inzetten op integratie;*
5. *In geval van geclusterd wonen, beheer door de woningcorporatie;*
6. *Verhuur naar draagkracht.*

In deze situatie erkennen we de locatie Griftdijk Noord 16 als alternatieve huisvesting en is onze onderzoeksvraag: *'wat is er nodig om vergunninghouders op Griftdijk Noord 16 te huisvesten?'*

Om deze vraag te beantwoorden hebben er gesprekken plaatsgevonden en samenwerkingsafspraken gemaakt met in- en externe partners (VWON, de Woningcorporaties Talis en buro SHB, De Gemeenschap, Stichting Studenten Huisvesting Nijmegen, het COA, het Ministerie – Platform Opnieuw Thuis, Toezicht & handhaving, de Politie, wijkmanagement, een onafhankelijk onderzoeker *Horn of Afrika/Balkans/South Asia*, het sociaal wijkteam, wijkraden Lent en Oosterhout, afdeling Inkomen, het Regionaal Werkbedrijf, Sport, de Adviescommissie Allochtonen, sleutelfiguren uit de doelgroep, de Hogeschool Arnhem-Nijmegen). Daarnaast heeft een bewonersavond plaatsgevonden, waarin omwonenden en ouders van leerlingen van het Citadellecollege hun wensen, zorgen en ideeën naar voren hebben gebracht.

¹ Indeplaatsstelling betekent dat de Provincie de huisvestingstaak kan overnemen op kosten van de gemeente.

² Met onzelfstandige woonruimte bedoelen we een woning waarin je voorzieningen zoals sanitair en keuken deelt met je medebewoner.

³ Adviescommissie Allochtonen.

⁴ Met geclusterd wonen bedoelen we meerdere wooneenheden bij elkaar.

Brief aan de raad - Huisvesting vergunninghouders Griftdijk Noord 16

Daaruit is naar voren gekomen dat de aanpak gestoeld moet zijn op de volgende drie pijlers⁵:

1. Adequate huisvesting & beheer
2. Integratie & inburgering
3. Integratie & participatie in de wijk

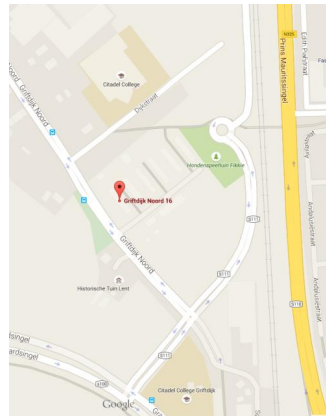
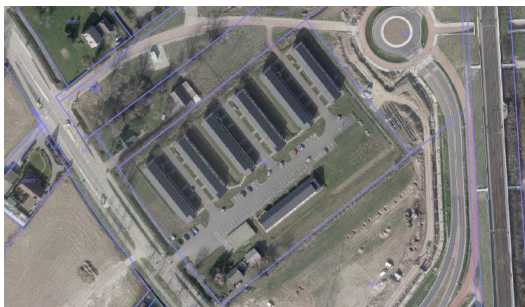
Dit projectplan is vormgegeven aan de hand van de bovenstaande drie pijlers en komen in de volgende hoofdstukken aan bod.

1.5 Griftdijk Noord 16, Nijmegen Lent

De gemeente heeft met de Stichting Studentenhuisvesting Nijmegen (hierna SSHN) afgesproken dat we de studentenwoningen op de Griftdijk Noord 16 te Lent kunnen gebruiken om vergunninghouders te huisvesten. Deze woningen staan nu al gedeeltelijk leeg en de SSHN heeft aangegeven de exploitatie van deze woonvoorziening voor de zomer van 2015 te willen beëindigen. Deze locatie lijkt op dit moment het enige alternatief voor tijdelijke huisvesting van de vergunninghouders. Op deze locatie zijn we een aantal opties aan het onderzoeken om niet alleen vergunninghouders hier te huisvesten, maar ook andere doelgroepen om te zorgen voor diversiteit in bewoning. Voor de Griftdijk Noord 16 is op 7 juli 2015 een omgevingsvergunning verleend.

1.6 Aantallen

Het COA heeft aangegeven dat de doelgroep voor 30-40% uit jongeren van 18-23 jaar bestaat. In de woonvoorziening op de Griftdijk Noord werden 240 studenten gehuisvest. Om de jongeren meer leefruimte en privacy te bieden en te voorkomen dat de doelgroep te groot wordt op de woonvoorziening Griftdijk Noord willen we maximaal 100 jonge vergunninghouders huisvesten op deze locatie.

⁵ Zie ook bijlage 1 met een schematisch overzicht van deze pijlers.

Brief aan de raad - Huisvesting vergunninghouders Griftdijk Noord 16

2 Pijler 1: Adequate huisvesting & beheer

De woonvoorziening bestaat uit 7 bouwblokken, bestaande uit elk 8 units. Per unit zijn er nu 4 studentenkamers (soms 3). Deze worden door de SSHN verhuurd. De SSHN heeft aangegeven de woonvoorziening vanaf juli 2015 niet meer te willen exploiteren. De SSHN is bereid de units over te dragen aan de gemeente. Overname door de gemeente is zinvol als er aan twee voorwaarden voldaan kan worden:

- Er dient een ontheffing te worden verleend op het bestaande bestemmingsplan;
- De bouwtechnische staat moet voor minimaal 3,5 jaar goedgekeurd zijn.

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op deze technische voorwaarden en uitgangspunten voor adequate huisvesting en beheer.

2.1 Toets bestemmingsplan & bouwtechnische eisen

Het is noodzakelijk om voor de woonvoorziening een omgevingsvergunning aan te vragen, hierin wordt onder andere getoetst of het in het bestemmingsplan past. De omgevingsvergunning is op 7 juli 2015 verleend en inmiddels onherroepelijk. De vergunning is verleend tot mei 2019.

De woonvoorziening is in 2003-2004 aangekocht door de SSHN, voor tijdelijke huisvesting van de studenten. Dit in afwachting van nieuwbouwplannen van de SSHN in de stad. De SSHN heeft de units gekocht van het COA. Ze hadden daarmee al een "eerste leven" gehad. Inmiddels staan de units 10 jaar op de huidige locatie.

In opdracht van de gemeente is een bouwkundig onderzoek ingesteld. Daaruit blijkt dat de staat van de units zo goed is, dat deze, zonder al te veel kosten, nog 3,5 jaar mee kunnen. De gebouwen vertonen enkele gebreken, maar niet in die mate dat voortgezet gebruik daarmee in het gedrang zou komen. Een deel van de gebreken is van bouwtechnische aard. Deze zullen worden verholpen voor aanvang van de verhuur. Andere gebreken vallen binnen het klachtenonderhoud en zullen naar behoefte gedurende de bewoning worden aangepakt door de verhuurder.

Daarmee is aan de voorwaarden voor overname voldaan.

2.2 Uitgangspunten adequate huisvesting en beheer

Naast de bovenstaande kaders hanteren we de volgende uitgangspunten:

- a. *Beheer door een woningcorporatie;*
- b. *Verhuur naar draagkracht.*

Beheer door de woningcorporatie

Aan woningcorporaties is gevraagd de exploitatie op zich te nemen. Woningstichting De Gemeenschap (hierna WBSG) is bereid het eigenaarschap over te nemen en de exploitatie uit te voeren in afstemming met PNW⁶. Daarmee ontstaat er een direct verband tussen de units aan de Griftdijk en het woningbezit van andere woningcorporaties. Dit maakt het voor de woningcorporaties mogelijk om via de Werkgroep Bijzondere Bemiddeling de meest passende woning per vergunninghouder te vinden. Na 42 maanden, als in mei 2019 deze tijdelijke woonvoorziening wordt opgeheven, zullen wij de woonvoorziening weer overnemen om de locatie gereed te maken voor andere plannen: de ontwikkeling van de Waalsprong.

---

⁶ PNW staat voor Platform Nijmeegse Woningcorporaties.

Brief aan de raad - Huisvesting vergunninghouders Griftdijk Noord 16

Huur naar draagkracht

Per unit worden 3 jongeren gehuisvest. Deze jongeren krijgen elk een huurcontract, zodat ze niet gekort worden als huurdelers. Met het COA is afgesproken dat de vergunninghouders bij hen hun voorkeur kunnen aangeven met wie ze een woning willen delen. Vergunninghouders hebben voorrang op een woning en mogen geen woning weigeren. Gebeurt dit wel, dan zal er via het COA een weigeringsprocedure worden gestart en beoordeeld of de weigering terecht is.

De doelgroep, jongeren tussen de 18 en 23 jaar, krijgt een uitkering (hoogte € 568) van de gemeente (in de praktijk blijkt dat wegens onvoldoende beheersing van de Nederlandse taal vergunninghouders niet direct een baan vinden). Er blijkt dat, vooral de jongeren van 18, 19 en 20 jaar, te weinig draagkracht hebben. De huur moet daarom passen bij hun inkomen. In de praktijk van nu blijkt dat huur nog vaak te hoog is voor deze jongeren en dat ze weinig budget over voor het dagelijks leven: eten en drinken.

WBSG houdt rekening met een redelijke huur tussen de €182-221 per maand.

In samenwerking met programma Inkomen en Armoedebestrijding zijn er maatregelen getroffen om te voorkomen dat jongeren in de schulden raken. Hiervoor is onder andere de aflossing van het inrichtingskrediet opgeschort naar het moment dat de jongeren meer bijstand ontvangen en is de hoogte van de uitkering met € 70 verhoogd (collegebesluit 14 juli 2015: Verhoging bijstand onder de 21 jaar), zie in bijlage 2 wat de inkomsten en uitgaven zijn van een jonge vergunninghouder.

Daarnaast is afgesproken dat de huisvesting op de Griftdijk Noord gemeubileerd wordt aangeboden. Bij hervestiging, de volgende stap in hun wooncarrière kunnen de jongeren een tegemoetkoming in de inrichtingskosten aanvragen. Op de Griftdijk Noord krijgen jongeren eenmalig € 500 voor de aanschaf van persoonlijke spullen. Dit bedrag kan worden aangewend voor de aanschaf van persoonlijke spullen (zoals beddengoed, aankleding van hun kamer, maar ook de aanschaf van een laptop cq computer die zij nodig zullen hebben voor hun inburgeringstraject). We verstrekken dit als leenbijstand, maar schorten de terugvordering op tot het moment de jongeren 21 jaar of ouder zijn (of meer inkomsten verwerven).

Budgetbeheer

Bij sommige jonge vergunninghouders wordt, door zowel vluchtelingenwerk als ons, geconstateerd dat deze jongeren de tijd en begeleiding nodig hebben om met een persoonlijk budget om te kunnen gaan. Een aantal jongeren heeft daardoor schulden opgebouwd. Om dit te voorkomen bij de nieuwe vergunninghouders in de Griftdijk Noord willen we hier proactief op inspelen. We willen dit doen door samen met ons bureau schuldhulpverlening en vluchtelingenwerk te kijken naar de mogelijkheden om deze jongeren tijdig voorlichting te geven en zo nodig ondersteuning te bieden in budgetbeheer.

Overige maatregelen

Aanvullend op bovenstaande maatregelen kunnen we jonge vergunninghouders standaard doorverwijzen naar de Kledingbank. Momenteel worden al enkele jonge vergunninghouders doorverwezen naar de voedselbank en de Kledingbank. Met de Kledingbank is afgesproken dat deze groep jongeren voortaan laagdrempelig toegang krijgt tot de Kledingbank.

Tot slot willen we de vergunninghouders de huur en de kosten van de Collectieve Aanvullende Zorgverzekering (CAZ) in laten houden op de uitkering. Op deze manier proberen we het opbouwen van schulden te voorkomen.

Brief aan de raad - Huisvesting vergunninghouders Griftdijk Noord 16

2.3 Duur van huisvesting

Wij streven naar huisvesting van vergunninghouders verspreid over de stad. Huisvesting aan de Griftdijk Noord zien we daarom als een tijdelijke oplossing om de piek aan instroom op te vangen. Deze tijdelijke oplossing bieden we aan aan jongeren tussen de 18 en 23 jaar. We willen beginnen met een instroom van ongeveer 20 vergunninghouders op 1 oktober 2015 en vervolgens geleidelijk opbouwen.

Wordt er eerder een passende woonruimte gevonden, vindt de jongere zelf betere woonruimte of gaat hij studeren, dan vertrekken ze weer van de Griftdijk Noord.

Vanaf 21 jaar heeft de jonge vergunninghouder meer inkomen. Als een jongere deze leeftijd heeft bereikt kan hij opnieuw gehuisvest worden via de Werkgroep Bijzondere Bemiddeling, waarbij ze hun voorrangpositie behouden op de woningmarkt. Deze huisvesting zal verspreid over de stad plaatsvinden. Hierbij ligt nog wel een vraagstuk, omdat we te maken hebben met een woningtekort. Deze vorm van tijdelijke huisvesting biedt ons de ruimte om opnieuw onze woningvoorraad te beoordelen en maatregelen hierop te nemen.

Levensduur van de woonvoorziening

De woonvoorziening wordt in het voorjaar van 2019 gesloten en ontmanteld. In de vergunningaanvraag hebben we een eindtermijn opgenomen op basis van de volgende redenen:

1. De woonvoorziening zal eind 2019 technisch afgeschreven zijn of de kosten zullen zo hoog worden dat exploitatie niet meer zinvol lijkt;
2. De ontwikkeling van de Waalsprong gaat door. Deze locatie maakt deel uit van de ontwikkellocatie Broodkorf. Het is de verwachting dat met deze ontwikkeling in 2019 een start wordt gemaakt;
3. De huisvesting van vergunninghouders in deze woonvoorziening is een tijdelijke oplossing voor een actueel probleem. De zoektocht naar een duurzame oplossing voor het huisvestingsprobleem van vergunninghouders gaat door en de verwachting is dat er over een aantal jaren meer mogelijkheden gevonden zijn;
4. Het aantal asielzoekers zal de komende jaren nog hoog blijven. Maar de verwachting van het Rijk is dat er in de huidige oorlogsgebied over een aantal jaren een relatieve rust zal terugkeren, waardoor er minder asielzoekers zullen komen, maar ook weer een situatie zal ontstaan waardoor vergunninghouders terug kunnen keren naar hun thuisland.

Beheerteam van WBSG

De woningcorporatie WBSG gaat deze locatie exploiteren en beheren. WBSG draagt zorg voor het technisch, financieel en sociaal beheer van de woningen, en heeft daarbij extra oog voor de sociale omstandigheden van de huurders en de omgeving. In dat kader worden de bewoners onder meer betrokken bij het opknappen van de woningen en de woonomgeving.

De WBSG zal een beheerteam formeren met een professional die leden van de Eritreese gemeenschap betreft bij het dagelijks beheer, mede in verband met de taal- en cultuur barrières. Dit team zal zich richten op het tot stand komen en in stand houden van een prettig woon- en leefklimaat op de locatie, op de invulling van de 5 gemeenschappelijke activiteitenruimten in de woonblokken en op het opbouwen van een goede verstandhouding met de omwonenden.

Brief aan de raad - Huisvesting vergunninghouders Grifdijk Noord 16

Onderdeel van het beheer is het instellen van een bewonerscommissie waarmee intensief zal worden gecommuniceerd.

Brief aan de raad - Huisvesting vergunninghouders Griftdijk Noord 16

3 Pijler 2: Integratie & Inburgering

Nijmegen streeft naar maximale integratie. Dat houdt in dat we vergunninghouders op verschillende manieren willen laten participeren in Nijmegen. Huisvesting verspreid over de stad kan daaraan bijdragen, maar daar zijn de meningen over verdeeld. Voor de geestelijke gezondheid en het algemeen welbevinden van de vluchteling is het belangrijk dat ze zich omringd voelen met lotgenoten⁷. Welbevinden en geestelijke gezondheid is van belang voor een succesvolle deelname aan scholing en activiteiten om op deze manier te integreren.

Er zijn op dit moment weinig voorbeelden van gemeenten in het geclusterd huisvesten van deze doelgroep. In de jaren '90 heeft er ook een grote instroom plaatsgevonden van vluchtelingen. In die tijd hebben gemeenten ook te maken gehad met geclusterd wonen. Succesfactoren voor integratie zijn het hebben van een doel en een dagritme. Het is zinvol de vergunninghouders daarbij te stimuleren en ondersteunen.

Ook in het AZC Nijmegen Oost is sprake van geclusterd wonen. De woonvoorziening op de Griftdijk Noord is niet vergelijkbaar met deze eerste opvang van de instromende asielzoekers. In geval van een AZC heb je te maken met een grotere groep die wordt geclusterd, een andere woonsituatie (niet alleen het delen van sanitair en keuken, maar ook de slaapkamer), het ontbreken van toekomstperspectief en dagbesteding. Toch zijn er geen klachten van omwonenden in Nijmegen Oost over het AZC in de wijk.

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de bestaande voorzieningen, gericht op leefbaarheid, participatie en veiligheid van de doelgroep op de Griftdijk Noord en wat er aan extra inspanning nodig is.

3.1 Analyse doelgroep

De jonge vergunninghouders zitten in dezelfde leeftijdscategorie van de voormalige bewoners (studenten) van deze woonvoorziening en zijn afkomstig uit Eritrea. Vanaf 1998 heerst er een grensoorlog tussen Ethiopië en Eritrea. Deze doelgroep is gevlucht voor de militaire dienstplicht. De doelgroep bestaat met name uit christenen, maar ook een aantal moslims. Onderling bestaan er geen conflicten tussen de vergunninghouders. In het verleden is er wrijving geweest tussen 'nieuwe' Eritreeërs en 'oude' Eritreeërs uit de Randstad. Dit blijkt nu niet meer aan de orde te zijn. In Nijmegen zijn (nog) geen Eritrese zelforganisaties.

Uit een gesprek met sleutelfiguren uit de Eritrese gemeenschap in Nijmegen blijkt dat Eritreeërs gewend zijn om in groepen samen te leven. Daarnaast is aangegeven dat de doelgroep gebaat is bij een huismeester die duidelijke regels opstelt.

Vluchtelingenwerk werkt met deze doelgroep samen en zij ervaren deze jongeren als welwillend en gemotiveerd.

Kenmerkend voor deze groep jonge Eritreeërs ten opzichte van andere jongeren zijn:

---

⁷ Nederlandstijdschrift Geneeskunde 2010;154:A1767 'Incidentie van psychotische stoornissen bij immigranten hangt samen met etnische dichtheid van wijken' Wim Veling, Ezra Susser, Jim van Os, Johan P. Mackenbach, Jean-Paul Selten en H. Wijbrand Hoek.

Brief aan de raad - Huisvesting vergunninghouders Griftdijk Noord 16

- jongeren kunnen mogelijk last hebben van traumatische ervaringen;
- deze jongeren hebben geen netwerk en zitten zonder ouders, familie of vrienden;
- een deel van de jongeren heeft gezinshereniging aangevraagd voor hun eigen gezin (, maar wegens het aanvragen van een visum in een buurland duren de trajecten lang);
- de zelfredzaamheid van deze jongeren is beperkt, omdat ze de omgeving, cultuur en taal van Nederland niet kennen;
- deze jongeren hebben een laag inkomen en hebben door het ontbreken van ouders geen financieel vangnet.

We hebben het over groepskenmerken, maar het blijven individuen en dus is het maatwerk wat men nodig heeft.

3.2 Aandacht voor de doelgroep

Met verschillende partijen in het veld zijn gesprekken gevoerd over wat er nodig is voor de komst van deze groep alleenstaande jongeren op deze locatie. Daarbij zijn er 2 zaken aan de orde:

1. Reguliere aanpak jonge vergunninghouders.
2. Wat vraagt de huisvesting op één locatie aan extra maatregelen.

Reguliere voorzieningen jonge vergunninghouders

Iedere vergunninghouder krijgt van VWON maatschappelijke begeleiding van maximaal 1 jaar. In dit traject wordt de vergunninghouder wegwijs gemaakt in Nijmegen en is begeleiding gericht op de zelfredzaamheid van de vergunninghouder.

Vergunninghouders en migranten die zich nieuw vestigen in Nederland zijn verplicht om in te burgeren. Een inburgeringstraject duurt gemiddeld twee jaar. Na de inburgering kan de vergunninghouder terecht bij het jongerenloket. Zij kunnen met behulp van studiefinanciering (het inkomen is vergelijkbaar met een uitkering voor jongeren onder de 21 jaar) een Entreeopleiding volgen en vervolgens een Middelbaar beroepsopleiding (MBO).

Indien nodig kan de vergunninghouder na de maatschappelijke begeleiding van VWON gebruik maken van de reguliere voorzieningen zoals diverse welzijns-, zorg- en gezondheidsvoorzieningen, de Stips, Sociale Wijkteams en juridische ondersteuning van VWON.

Extra begeleiding & werk

Het huisvesten van 100 jongeren op 1 locatie vraagt om extra aandacht. Het uitgangspunt is dat de doelgroep zich zoveel mogelijk naar buiten richt om te kunnen participeren. Voor de integratie van deze doelgroep is het dus van belang dat ze buiten de woonvoorziening activiteiten verrichten. In de praktijk blijkt dat deze doelgroep niet uit eigen beweging actief is, daarbij zal VWON een rol spelen en naast de maatschappelijke begeleiding het project LINK uitvoeren (maatjesproject). Op basis van behoefte worden taalmaatjes en gastgezinnen ingezet om het netwerk van de vergunninghouder te vergroten. Ook zullen empowermenttrainingen en voorlichtingen worden gegeven, gericht op het vergroten van de zelfredzaamheid van de doelgroep. Zoals het doen van boodschappen, koken, openbaar vervoer en sport.

---

⁸ Een entreeopleiding is een eenjarige vooropleiding voor niveau 2 van het Middelbaar beroepsonderwijs (MBO).

Brief aan de raad - Huisvesting vergunninghouders Griftdijk Noord 16

Vanuit afdeling Zorg en Inkomen (en het Werkbedrijf) wordt prioriteit gegeven om deze jongeren op te pakken, hierbij richten we op de volgende punten:

- In het geval de jongere kansrijk en leerbaar is, wordt ingezet op zo snel mogelijk inburgeren en toeleiden richting studie of werk. Voor de integratie is het van belang dat ze ook zo snel mogelijk een doel en structuur krijgen, scholing en werk dragen daar aan bij.
- Ten aanzien van inburgering en werk gaan we extra ondersteuning bieden aan de jongeren om de Nederlandse taal te leren. We willen dit koppelen aan, afhankelijk van de startpositie en leerbaarheid van de jongeren, een doorlopende leerlijn of een praktijkleerlijn voor een startkwalificatie of een (leer)werkplek. We willen hierbij inburgeringsaanbieders en scholingsinstituten betrekken. De ontwikkeling van deze (praktijk)leerlijnen moet nog plaatsvinden en hiervoor zien we een rol voor het Werkbedrijf.

3.3 Begeleiding studenten en minder eenzijdige bewoning

Op dit moment zijn we in gesprek met de Hogeschool Arnhem-Nijmegen (hierna HAN) om te kijken hoe we studenten kunnen betrekken bij de integratie van de vergunninghouders op de Griftdijk Noord. Een idee is om studenten met een maatschappelijke studie studiepunten te geven als ze op het complex gaan wonen en een bijdrage leveren aan de integratie. Dit zorgt voor zowel een minder eenzijdige bewoning van het complex als aanvullende begeleiding en ondersteuning voor de vergunninghouders.

Brief aan de raad - Huisvesting vergunninghouders Griftdijk Noord 16

4 Pijler 3: Integratie & Participatie in de wijk

Tijdens het overleg met de wijkraden Lent en Oosterhout en de informatieavond van 30 juni zijn er door bewoners verschillende voorstellen gedaan om ontmoetingen te bevorderen tussen de nieuwe Nijmegenaren en de huidige bewoners in de buurt. Zo kan er bijvoorbeeld een maatjesproject worden opgezet waarbij een vrijwilliger uit de buurt een vergunninghouder ondersteunt om zijn netwerk en de Nederlandse taal te vergroten. Een ander idee is een buurtbarbecue om de woonvoorziening de Griftdijk te openen. Wij ondersteunen initiatieven die gericht zijn op het leggen van verbindingen tussen de doelgroep en de omwonenden.

Activiteiten in de wijk

- Structureel bewonersoverleg: in het bewonersoverleg van 30 juni is afgesproken dat er iedere zes maanden een bewonersoverleg zal plaatsvinden gericht op participatie en activiteiten. We gaan dan monitoren of het goed gaat in de wijk. In dit overleg kunnen bewoners ook hun zorgen uiten over overlast.
- Combinatiefunctionaris Sport: vanuit het programma Sport faciliteren wij het Citadellecollege met aanvullende uren voor de combinatiefunctionaris om activiteiten te organiseren die ook toegankelijk zijn voor de vergunninghouders.
- We faciliteren eveneens extra (jongeren)opbouwwerk die zorgt voor een goede verbinding tussen de vergunninghouders, met hun wensen en behoeftes, en de bestaande activiteiten, verenigingen en initiatieven in de wijk en de stad die daar een antwoord op kunnen zijn. Zoals gezegd hebben diverse bewoners en organisaties in Noord zich al aangemeld om hierbij een rol te willen spelen. Omgekeerd kunnen de vergunninghouders op hun beurt bijdragen aan de maatschappelijke initiatieven in de wijk en de stad.

Eerste aanspreekpunt bij overlast

In het vooroverleg is er ook gesproken met (de vertegenwoordigers van) de wijkraden en betrokken bewoners. Uit die gesprekken kwam vooral een positieve grondhouding naar voren en er werden vragen gesteld over veiligheid. De omwonenden vinden het van belang dat er voldoende aandacht is voor veiligheid en overlast. Daarbij hoort één aanspreekpunt dat bereikbaar is bij vragen of overlast. Het eerste aanspreekpunt is de beheerder of het beheerteam van de WBSG. Bij zwaardere overlast zal de beheerder contact opnemen met Toezicht en Handhaving en/of de Politie. Een politiesteunpunt in de brandweerkazerne tegenover de woonvoorziening was al voorzien. Toezicht & Handhaving en de Politie gaan meer aandacht geven maar zien op dit moment geen reden om op voorhand naast de huidige voorzieningen extra bemensing in te zetten. Indien sprake is van terugkerende overlast dan zijn er opschalingsmogelijkheden via het Veiligheidshuis.

Brief aan de raad - Huisvesting vergunninghouders Griftdijk Noord 16

5 Financieel kader

In de hoofdstukken 4 en 5 is aangegeven dat we onder andere extra gaan inzetten middels het project LINK van Vluchtelingenwerk Oost Nederland en aanvullende capaciteit voor opbouwwerk. Deze extra maatregelen zetten we meerjarig in, maar omdat het onduidelijk is waar de behoefte exact ligt gaan we de subsidies verstrekken per jaar. Dit biedt ons de ruimte om jaarlijks, op basis van ervaringen bij te sturen.

Funderingskosten

Na 42 maanden, als deze tijdelijke woonvoorziening wordt opgeheven, zullen wij de woonvoorziening weer overnemen om de locatie gereed te maken voor de verdere ontwikkeling van de Waalsprong. Hiervoor wordt de locatie bouwrijp gemaakt.

Organisatie/actie	Jaar	Bedrag	Dekking
VWON	2015	€ 47.000	Zorg en Welzijn (1051), product Diversiteit, deelproduct 'vluchtelingen en asielzoekers' (61221.D)
Tandem	2015	c.a. € 25.000	Nog aan te vullen
Schoonmaakkosten complex	2019	p.m.	Exploitatie Waalsprong

Brief aan de raad - Huisvesting vergunninghouders Griftdijk Noord 16

Bijlage 1:

Pijler	1. Huisvesting & beheer	2. Integratie & Inburgering	3. Integratie & participatie in de wijk
Werkwijze	Bezoekers, vrijwilligers en professionals samen Aansluiten bij reguliere voorzieningen en structuren		
Doelstelling	<ul style="list-style-type: none"> Functionele huisvesting Huisvesten naar draagkracht Veilig voelen op woonvoorziening Huiselijk gevoel 	<ul style="list-style-type: none"> Welzijn en zelfredzaamheid stimuleren Ondersteuning in inburgering en integratieproces Een nuttige dagbesteding 	<ul style="list-style-type: none"> Welkom heten in de wijk Acceptatie van beide kanten Veilig voelen in de wijk
Taken	<ul style="list-style-type: none"> a) Inrichten en toewijzen huisvesting b) Eerste aanspreekpunt op woonvoorziening c) Een verbindende factor tussen bewoners en direct omwonenden d) In geval van lastige overlast een actieve rol 	<ul style="list-style-type: none"> a) Taal en kennis van de samenleving bevorderen b) Snelde toelating naar scholing en/of arbeid c) Individuele begeleiding 	<ul style="list-style-type: none"> a) Het stimuleren en faciliteren van activiteiten in en met de wijk b) Verbinding tussen jongeren, uitvoeringspartners en bewoners in de wijk c) Monitoren integratie en veiligheid in de wijk
Acties	<ul style="list-style-type: none"> Huurcontracten afsluiten Klachtenafdeling Organiseren van een raad van bewoners (vergunninghouders) Opstellen van huursregels 	<ul style="list-style-type: none"> Snelle inburgering Mogelijkheid bieden tot het betalen van een startkwalificatie Maatjes en gastouders Workshops en voorlichting 	<ul style="list-style-type: none"> Acties en activiteiten gericht op het verbinden van de doelgroep met initiatieven en activiteiten in en door de wijk en vice versa Het stimuleren en ondersteunen van nieuwe wijkinitiatieven Communicatie over activiteiten en initiatieven naar de wijk Het organiseren van het overleg tussen partners en wijkbewoners m.b.t. signalering en monitoring integratie en veiligheid
Partners	<ul style="list-style-type: none"> Woningcorporaties COA 	<ul style="list-style-type: none"> Muchtingenwerk Jongerenloket Taalambassadeurs Inkomen - gemeente 	<ul style="list-style-type: none"> Wijkraad en overige bewonersstructuren Wijkmanagement Combinatiefunctarissen C-facelcollege Jeugd-Opbouwwerk Teezicht en Politie

Brief aan de raad - Huisvesting vergunninghouders Griftdijk Noord 16

Bijlage 2: Overzicht inkomsten en uitgaven vergunninghouder op de Griftdijk

Inkomsten per maand	Bedrag	Uitgaven per maand	Bedrag
Bijstand	€ 568 ⁹	Maximale kale huur	€ 221
Zorgtoeslag	€ 78	Servicekosten & inrichting ¹⁰	€ 104
Ophoging uitkering	€ 70	Zorgverzekering	€ 129,25
		Telefoon	€ 20
		WA & Inboedelverzekering ¹¹	€ 3
Totaal	€ 716	Totaal	€ 477,25

- De jongeren houden een bedrag van **€ 238** over aan leefgeld voor kleding en boodschappen.
- De huisvesting op de Griftdijk Noord wordt gemeubileerd verhuurd. De kosten hiervan zitten al in de huur verwerkt. Ze hoeven hiervoor geen extra kosten te maken.
- De jongeren krijgen eenmalig € 500 via de bijzondere bijstand voor een laptop, persoonlijke spulletjes, beddengoed en linnen.
- Vervolgens, als ze verhuizen, de volgende stap in de wooncarrière, kunnen de jongeren een inrichtingstegoed bij de gemeente kunnen aanvragen.

---

⁹ Inclusief vakantietoeslag

¹⁰ Energiekosten, Wifi, vaste inrichting en inventariskosten inclusief een fiets.

¹¹ Dit op basis van een studentenverzekering.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Toelichting over de behandeling van:

Brief 'Onderzoek evaluatie lastenverschuiving'

Van:	College van B&W d.d. 22 september 2015		
Doel:	Opinievorming		
Toelichting:	<p>1. Onderzoek evaluatie lastenverschuiving</p> <p>Het college informeert de raad over het onderzoeksrapport 'Evaluatie lastenverschuiving gemeente Nijmegen'. Dit onderzoek is ingesteld nadat in het coalitieakkoord is opgenomen dat de woonlastendruk in Nijmegen anders wordt verdeeld, conform het standpunt 'de sterkste schouders dragen de zwaarste lasten'. De afvalstoffenheffing wordt geleidelijk afgeschaft en deze lasten worden verschoven naar de eigenaar van woningen middels verhoging van de OZB. Het college beoogt hiermee de betaalbaarheid van het wonen voor huishoudens met lage inkomens te verbeteren.</p> <p>Het onderzoek is uitgevoerd door het onderzoeksbureau van de TU Delft. Op de Politieke Avond van 23 september vond een toelichting plaats op de resultaten van dit onderzoek.</p> <p>2. Standpunt college</p> <p>Het college meldt in de aanbiedingsbrief dat zij zich beraadt over de uitkomsten van het onderzoek. Zodra het college inzicht heeft in de bijdrage die woningcorporaties kunnen leveren aan het lokale huisvestingsbeleid zal het college een standpunt innemen over het onderzoek. De Nijmeegse woningcorporaties dienen de gemeente Nijmegen ieder uiterlijk voor 1 november met een zogenoemd 'bod' te informeren over hun bijdrage en de beschikbare investeringsruimte. De raad zal worden geïnformeerd over het standpunt van het college.</p> <p>3. Reden van agendering</p> <p>De fractie van de SP wil het onderzoek graag in een kamerronde agenderen "om met de andere fracties te bespreken welke conclusies de gemeenteraad hieruit kan trekken. De SP vindt de in het onderzoek gehanteerde definitie van 'betaalbaarheid' te betwisten. Daardoor valt ook over te discussiëren over de consequentie die het onderzoek zou moeten hebben voor de voorgestelde maatregel m.b.t. de lastenverschuiving."</p>		
Naam steller:	Bas Böhm	Tel. steller:	024 329 9436
E-mail steller:	b.bohm@nijmegen.nl		
Bijlagen:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Brief 'Onderzoek evaluatie lastenverschuiving' d.d. 22 september 2015 2. Evaluatie lastenverschuiving gemeente 3. Sheets presentatie d.d. 23 september 2015 <p>Achtergrondinformatie</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Brief college d.d. 4 november 2014 inzake 'Evaluatie Lastenverschuiving' 5. Brief college d.d. 23 juni 2015 inzake 'Woonvisie 2015-2018'		

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Ruimtelijke Ontwikkeling

Ingekomen stuk D8 PA 21 oktober 2015

G E M E E N T E

Nijmegen

Korte Nieuwstraat 6
6511 PP Nijmegen
Telefoon 14024
Telefax (024) 323 59 92
E-mail gemeente@nijmegen.nl

Aan de gemeenteraad van Nijmegen

Postbus 9105
6500 HG Nijmegen

Datum
22 september 2015

Ons kenmerk
RO10/15.0008250

Contactpersoon
Bas Böhmer

Onderwerp
Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Datum uw brief

Doorkiesnummer
(024) 3293436

Geachte leden van de raad,

In het coalitieakkoord is opgenomen dat we de woonlastendruk in onze stad anders verdelen conform het uitgangspunt "de sterkste schouders dragen de zwaarste lasten" en dat daarvoor de afvalstoffenheffing geleidelijk wordt afgeschaft. Deze lasten worden verschoven naar de eigenaar van woningen middels verhoging van de OZB. In de brief van 4 november 2014 hebben we u gemeld dat er samen met het Platform Nijmeegse Woningcorporaties (PNW) onderzoek gedaan wordt naar het effect van deze maatregel en naar mogelijke alternatieven om het beoogd effect te bereiken. Dit onderzoek is inmiddels uitgevoerd door het OTB; het onderzoeksbureau van de TU Delft.

Het onderzoek van OTB vindt u bijgaand. Tijdens de politieke avond van 23 september a.s. zullen de onderzoekers van OTB, Prof. Dr. Peter Boelhouwer en Dr. Ir. Daniëlle Groetelaers, het rapport aan u toelichten.

Ons college beraadt zich momenteel over de uitkomsten van het onderzoek. Om de resultaten in het juiste perspectief te kunnen plaatsen is meer informatie over de bijdrage van corporaties aan het lokale volkshuisvestelijke beleid en over de financiële positie van de Nijmeegse woningcorporaties vereist. We informeren uw raad in deze brief over de lopende processen en de wijze waarop wij tot een oordeel komen over de uitkomsten van het OTB-onderzoek.

Lopende processen

De nieuwe Woningwet is per 1 juli 2015 van kracht. Hierin zijn een aantal voorname wijzigingen opgenomen waarvan we er hier drie noemen:

- 1) Corporaties dienen in redelijkheid bij te dragen aan het volkshuisvestelijk beleid. Deze redelijke bijdrage moet blijken uit een bod van corporaties dat zij jaarlijks indienen bij de gemeente. In 2015 wordt dit bod voor 1 november ingediend. De jaren erna voor 1 juli. Op basis van dit bod worden vervolgens prestatieafspraken gemaakt.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Gemeente Nijmegen
Ruimtelijke Ontwikkeling

Vervolgvel
1

- 2) De positie van huurders is verstevigd door een volwaardige positie bij het overleg over prestatieafspraken;
- 3) Er zijn nieuwe regels over het passend toewijzen van huurwoningen.
Concreet betekent dit dat bij toewijzing van sociale huurwoningen dat aan 95% van de huurtoeslaggerechtigden een woning tot maximaal € 618 toegewezen dient te worden.
Op dit moment dienen sociale huurwoningen bij toewijzing een prijs onder de huurtoeslaggrens (€ 711) te hebben.

In de brief van 23 juni 2015 over de Woonvisie hebben we u gemeld dat corporaties informatie hebben geleverd over hun activiteiten voor deze collegeperiode en de beschikbare investeringsruimte. Uit de gesprekken die hierover worden gevoerd blijkt dat het passend toewijzen grote invloed heeft op corporaties en leidt tot aanpassing van hun activiteiten en financiële posities. Zodra ons college inzicht heeft in de gewijzigde activiteiten en financiële posities zullen wij uw raad hierover informeren.

Planning

Bovenstaand leidt tot de volgende planning. Corporaties bereiden momenteel hun bod op de ontwerp-Woonvisie voor waarbij ook rekening wordt gehouden met de veranderde regelgeving. Elke corporatie dient zoals gemeld voor 1 november een bod bij de gemeente in. Dan kan worden bepaald of corporaties een redelijke bijdrage leveren aan gemeentelijk beleid en kan een standpunt worden ingenomen over het onderzoek van OTB. Hierover informeren wij uw raad zo spoedig mogelijk na 1 november.

Hoogachtend,
college van Burgemeester en Wethouders van Nijmegen,

De Burgemeester,

De Gemeentesecretaris,

drs. H.M.F. Bruls

drs. B. van der Ploeg

Aantal Bijlagen: Evaluatie lastenverschuiving gemeente
Nijmegen

www.nijmegen.nl

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Evaluatie lastenverschuiving gemeente Nijmegen

Evaluatie lastenverschuiving gemeente Nijmegen

Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van:

Bestuurlijk Overleg woningcorporaties-gemeente Nijmegen

Auteurs:

Dr. Ir. D.A. Groetelaers

Dr. M.E.A. Haffner

Drs. A.A.A. Marien

Prof. Dr. P.J. Boelhouwer

9 augustus 2015

OTB – Onderzoek voor de gebouwde omgeving
Faculteit Bouwkunde, Technische Universiteit Delft
Julianalaan 134, 2628 BL Delft
Tel. (015) 278 30 05
E-mail: OTB-bk@tudelft.nl
<http://www.otb.bk.tudelft.nl>

© Copyright 2015 by OTB - Research for the Built Environment, Faculty of Architecture and the Built Environment, Delft University of Technology.

No part of this report may be reproduced in any form by print, photo print, microfilm or any other means, without written permission from the copyright holder.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Uitwerking onderzoeksvragen	3
1.2	Opzet rapport	4
2	Context	5
2.1	Waarop ingrijpen?	5
2.1.1	Betaalbaarheidsrisico en betalingsproblemen	5
2.1.2	Betaalbaarheidsrisico meten	5
2.1.3	Inkomen, woonlasten en bestedingspatroon	6
2.2	Welke doelgroep?	7
2.3	Effectiviteit van maatregelen	8
2.3.1	De gedragsfactor	8
2.3.2	1 ^e orde en hogere orde effecten	9
3	Maatregel lastenverschuiving	11
3.1	Afvalstoffenheffing afschaffen	11
3.2	OZB verhogen	11
3.3	Eerste geschatte effecten afschaffen afvalstoffenheffing	12
4	Betaalbaarheid wonen Nijmegen	17
4.1	Huishoudens en inkomens	17
4.2	Uitgaven en inkomsten	18
4.3	Betaalbaarheidsrisico	20
4.4	Betalingsproblemen	20
5	Effect maatregel lastenverschuiving	23
5.1	Direct effect lastenverschuiving	23
5.2	Kwijtschelding gemeentelijke heffingen	24
5.3	Mogelijke overige effecten	25
5.4	Conclusies effecten maatregel	25
6	Alternatieve maatregelen ten behoeve van betaalbaarheid	27
6.1	Inleiding	27
6.2	Algemene aanpak betaalbaarheid	27
6.3	Huidige aanpak corporaties	28
6.4	Huidige aanpak gemeente	29
6.5	Denkrichtingen	30
7	Samenvatting en conclusies	33
	Bronnen	35
Bijlage A	Berekening budgetten	37
Bijlage B	Tabellen analyses WoON2012 hoofdstuk 4	39

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

1 Inleiding

De gemeente Nijmegen heeft in het coalitieakkoord 2014-2018 aangegeven dat de woonlastendruk anders verdeeld moet worden. "Wij vinden dat de lasten van huurders relatief meer zijn toegenomen. Daarom willen wij binnen de mogelijkheden van de gemeentelijke woonlasten de lasten voor deze groep zoveel mogelijk verlichten" (Gemeenteraad Nijmegen, 2014). Dat zal moeten gebeuren conform het uitgangspunt 'sterkste schouders dragen de zwaarste lasten'. "Daarvoor schaffen we de afvalstoffenheffing geleidelijk af en verschuiven we deze lasten naar de eigenaar" (Gemeenteraad Nijmegen, 2014). Concreet houdt dit in dat voor zowel huurders als eigenaren de afvalstoffenheffing wordt afgeschaft. Om de wegvallende inkomsten voor de gemeente te compenseren zal de OZB verhoogd worden, waarmee alleen de woningeigenaren de lasten gaan betalen. De aanleiding voor de aangekondigde maatregel is het verbeteren van de betaalbaarheid van het wonen voor de lage inkomensgroepen.

Maar wat doet de voorgestelde maatregel nu echt voor de betaalbaarheid, wetende dat niet iedereen een betaalbaarheidsprobleem heeft en dat andere factoren daarbij ook een belangrijke rol spelen? Dat is de vraag die centraal staat in dit onderzoek. Deze vraag is gesplitst in twee deelvragen:

1. Wat is het (verwachte) effect van het geleidelijk afschaffen van de afvalstoffenheffing en verschuiving van deze lasten naar de eigenaar op de betaalbaarheid voor de laagste inkomensgroepen?
2. Welke alternatieven zijn er om het beoogde effect, verbetering van de betaalbaarheid van het wonen voor huishoudens met lage inkomens, te bereiken?

1.1 Uitwerking onderzoeksvragen

Onderzoeksvraag 1 is gericht op het analyseren van de betaalbaarheidsproblematiek in Nijmegen op basis van cijfers met betrekking tot onder andere woonlasten en inkomsten. Daarbij zal eerst een zogenoemde nulmeting gedaan worden van de betaalbaarheidsrisico's in Nijmegen. Vervolgens zal aan de hand van beschikbare kwantitatieve data een inschatting gemaakt worden van het effect van de lastenverschuiving voor individuele huishoudens. In de analyse wordt onderscheid gemaakt naar de directe en indirecte effecten van de maatregel.

Deelvragen zijn:

- 1) Hoe kan de betaalbaarheidsproblematiek in Nijmegen kwantitatief in beeld worden gebracht?
  - a. Welke cijfers worden gebruikt en hoe hangen die met elkaar samen?
  - b. Kan onderscheid gemaakt worden naar de huishoudens met een betaalbaarheidsrisico en zonder een betaalbaarheidsrisico uit de nulmeting?
  - c. Wat is de huidige stand van zaken?
- 2) Kan het directe effect van het afschaffen van de afvalstoffenheffing berekend worden?
  - a. Kan onderscheid gemaakt worden naar de huishoudens met een betaalbaarheidsrisico en zonder een betaalbaarheidsrisico na invoering van de maatregel?
  - b. Wat is het directe kwantitatieve effect van de maatregel:
    - i. Heeft de maatregel effect?
    - ii. Hoeveel mensen die het nodig hebben bereik je ermee?
    - iii. Wat is het effect?

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

- 3) Kan gekwantificeerd worden wat de indirecte effecten zijn van de maatregel?
  - a. Wat is het effect van het wegvallen van de kwijtscheldingsregeling?
  - b. Wat is het effect van de regelingen voor woningcorporaties?
  - c. Wat is het effect van eventueel overige factoren?

Onderzoeksvraag 2 is gericht op het in kaart brengen van mogelijke andere maatregelen die een positief effect hebben op de betaalbaarheid van het wonen voor lage inkomens. Betaalbaarheid hangt af van een groot aantal factoren en het is dan ook niet de bedoeling om het gehele spectrum van mogelijke maatregelen te behandelen. De focus zal liggen op maatregelen die vanuit de gemeente en woningcorporaties in samenspraak ingericht kunnen worden en die enigszins in het verlengde liggen van wat er nu al gebeurt. Daarvoor zullen verschillende denkrichtingen aangedragen worden.

Deelvragen:

- 1) Welke maatregelen die in het verlengde liggen van de voorgestelde maatregel zouden tot een hogere effectiviteit leiden?
- 2) Op welke andere factoren die van invloed zijn op de betaalbaarheid van wonen voor lage inkomens kan eventueel ingegrepen worden?

1.2 Opzet rapport

In hoofdstuk 2 wordt de context geschetst van het onderzoek vanuit de vragen: waarop wil je ingrijpen, wat is de doelgroep en wat bepaalt de effectiviteit van een maatregel. In hoofdstuk 3 wordt lastenverschuiving nader toegelicht. Hoofdstuk 4 geeft inzicht in de betaalbaarheid van het wonen in Nijmegen op basis van analyses op het WoON2012. Hoofdstuk 5 geeft inzicht in de effecten van de maatregel. Heeft de maatregel effect? Hoeveel mensen die het nodig hebben bereik je ermee, en wat is voor hun het effect? Wat zijn de indirecte effecten van de maatregel, zoals de gelijktijdige afschaffing van de kwijtscheldingsregeling voor gemeentelijke heffingen en eventuele overige factoren. Ook in hoofdstuk 5 worden conclusies getrokken over de effecten van de maatregel. In hoofdstuk 6 wordt ingegaan op mogelijke alternatieve maatregelen. Hoofdstuk 7 geeft een samenvatting van de resultaten en onderzoeksvragen 1 en 2 worden beantwoord.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

2 Context

2.1 Waarop ingrijpen?

2.1.1 Betaalbaarheidsrisico en betalingsproblemen

De maatregel is gericht op de betaalbaarheid van het wonen, maar wat is betaalbaarheid eigenlijk? Volgens Van Dale is iets betaalbaar als het 'te betalen is' of 'niet te duur is', maar wat zegt dat voor betaalbaarheid van het wonen? Dat bewoners hun huur of hypotheek kunnen betalen?

Voor het in beeld brengen van betaalbaarheid maakt Companen onderscheid tussen de begrippen *betaalbaarheidsrisico* en *betalingsprobleem* (2014, p.12). Daardoor wordt er onderscheid gemaakt tussen huishoudens die op basis van een kwantitatieve analyse met een normatief bepaald bestedingspatroon het risico lopen op betalingsproblemen, omdat op basis van berekeningen hun inkomsten lager zijn dan de berekende uitgaven, en huishoudens die echt een betalingsprobleem hebben. Die laatste groep heeft bijvoorbeeld een huurachterstand en hoeft niet eens tot de groep met een betalingsrisico te behoren.

Uit het onderzoek van Companen blijkt dat ongeveer 15% van de huishoudens in de Stadsregio Arnhem Nijmegen te maken heeft met een betaalbaarheidsrisico (2014, p.26). De hoogte van het risico is daarbij uitgedrukt in de mate waarin de berekende uitgaven het inkomen overschrijden per inkomensgroep (zie figuur 2.1). Het gaat hier om maandelijkse cijfers.

Specifiek voor de gemeente Nijmegen blijkt uit het onderzoek van Companen dat in de huursector 32% van de huishoudens een betaalbaarheidsrisico heeft en in de koopsector is dat 5% van de huishoudens. Hierbij is het NVMT-budget gehanteerd voor het bestedingspatroon.¹

Figuur 2.1: Mate van overschrijden van inkomsten door uitgaven (bron: Companen, 2014)

Tabel 4.11: Stadsregio Arnhem Nijmegen. Mate waarin de uitgaven het inkomen overschrijden per inkomensgroep voor huishoudens met een betaalbaarheidsrisico op basis van het NVMT-budget, 2012

	Bijstands- groep	Huurtoeslag- gerechtigde doelgroep	Niet- huurtoeslag- gerechtigde doelgroep	Midden inkomens	Hogere inkomens	Totaal	N =
€0 tot €100	8%	80%	12%	1%	0%	100%	16.800
€100 tot €200	25%	66%	6%	3%	0%	100%	12.900
€200 tot €300	46%	52%	4%	0%	0%	100%	5.500
€300 euro en meer	62%	31%	7%	2%	0%	100%	13.800
Totaal	32%	58%	7%	2%	0%	100%	49.000
N =	17.200	28.400	3.100	400	0	49.000	

Bron: WoON2012, bewerking Companen.

2.1.2 Betaalbaarheidsrisico meten

Haffner en Bouwmeester geven aan dat er verschillende methoden zijn om de betaalbaarheid van wonen te meten (Haffner & Bouwmeester, 2014). Ze verdelen deze methoden in drie categorieën:

1. Subjectief, op basis van de meningen van bewoners over hun woonuitgaven
2. Objectief, in aantallen huishoudens met een betalingsachterstand

¹ Niet-Veel-Maar-Toereikend-budget van het Sociaal Cultureel Planbureau. Dat budget houdt bij de kosten voor levensonderhoud ook rekening met kosten voor sociale participatie van €90 per persoon.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

3. Objectief, op basis van de woonuitgaven gerelateerd aan het inkomen, en een vastgestelde norm voor een betaalbaarheidsgrens.

De laatste methode is gebaseerd op de definitie die MacLennan en Williams geven van affordability:

"Affordability is concerned with securing some given standard of housing (or different standards) at a price or a rent which does not impose, in the eyes of some third party (usually government), an unreasonable burden on household incomes" (MacLennan & Williams, 1990). Uit deze definitie blijkt dat het om meer gaat dan alleen de huur- of koopprijs van een woning. Dit komt overeen met de analyse in het onderzoek 'Betaalbaarheid wonen in beeld', waaruit volgt dat betaalbaarheid een samenspel is van woonlasten, inkomen en bestedingspatroon (Companen, 2014). Daarbij moeten woonlasten en bestedingspatroon afgewogen worden tegen de inkomsten om iets over betaalbaarheid te kunnen zeggen (zie figuur 2.2). Volgens Haffner en Bouwmeester zal er daarvoor sprake (moeten) zijn van een normatief vastgestelde 'betaalbaarheidsgrens'. Voor het beantwoorden van de vraag bij welke grens de woonuitgaven onbetaalbaar worden, introduceerden Haffner en Bouwmeester het concept 'residueel inkomen' (Haffner & Bouwmeester, 2013). Dat residueel inkomen is het inkomen dat overblijft na aftrek van de huuruitgaven van het besteedbaar inkomen (gecorrigeerd voor huurtoeslag). Het residueel inkomen bepaalt de consumptiemogelijkheden van een huishouden. Die consumptie-uitgaven kunnen per huishoudentype in verschillende normen vastgelegd worden. Op basis daarvan kan bepaald worden welke groepen een betaalbaarheidsrisico hebben.

Figuur 2.2: Betaalbaarheid van het wonen

2.1.3 Inkomen, woonlasten en bestedingspatroon

Het Planbureau voor de Leefomgeving concludeerde na onderzoek naar betaalbaarheid dat betaalbaarheidsrisico's lang niet uitsluitend iets zeggen over wonen in algemene zin (De Groot, Schilder, & Daalhuizen, 2015). Volgens de auteurs liggen de oorzaken van de hoge betaalbaarheidsrisico's in de sociale huursector vooral in de inkomens- en koopkrachtsfeer. Het leven is steeds duurder geworden waardoor er minder overblijft voor wonen. Ze constateren dan ook dat een betaalbaarheidsrisico daarmee "feitelijk meer iets zegt over betaalbaarheid van het leven dan over de betaalbaarheid van het wonen (p. 17)." Ook in paragraaf 2.1.2 is aangegeven dat betaalbaarheid voor huishoudens een combinatie is van het inkomen, de woonlasten en de overige bestedingen (bestedingspatroon). Ingrijpen op een van deze factoren – of meerdere – ligt dan voor de hand.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Omdat inkomenspolitiek gezien wordt als nationaal, kunnen gemeenten en corporaties op dat gebied niet zelf met generieke maatregelen komen; het Rijk blijft hiervoor de kaders stellen. Het experiment 'Huur op maat', waarin 13 woningcorporaties twee jaar experimenteerden met het differentiëren van de hoogte van de huur op basis van het inkomen leek echter wel een succes (Kromhout, Burger, Cozijnsen, & Zeelenberg, 2011). Dat neemt niet weg dat er onder de noemer 'inkomenspolitiek' voor en tegenstanders van een dergelijke methode zijn en dat dit een politieke discussie is. Maatregelen gericht op de woonlasten en het bestedingspatroon liggen dan meer voor de hand. Ook voor de woonlasten geldt natuurlijk dat daarvoor landelijke kaders bestaan, zoals de liberalisatiegrens waaronder recht op huurtoeslag ontstaat. De Groot e.a. geven echter wel aan dat er binnen het wonen knoppen zijn waaraan gemeenten en corporaties kunnen draaien om de betaalbaarheidsrisico's te verbeteren, maar dat daar grotendeels politieke en ideologische keuzes mee gemoeid zijn. Daar waar het gaat om de huurprijzen en woningtoewijzing zijn vooral de woningcorporaties aan zet. Het bestedingspatroon van huishoudens is de meest lastige factor om inzichtelijk te krijgen, maar het is wel de factor waarop in concrete schuldsituaties gestuurd wordt. Bij de kwantitatieve analyses in hoofdstuk 4 van dit rapport wordt toegelicht dat het daadwerkelijke bestedingspatroon van huishoudens nauwelijks mee te nemen is en dat daarom met normbedragen is gerekend. Deze normbedragen gaan echter uit van bepaalde gemiddelden en aannamen die lang niet voor ieder individueel huishouden op hoeven te gaan. In de praktijk kan het werkelijke bestedingsniveau om diverse redenen sterk afwijken van de normbedragen.

2.2 Welke doelgroep?

Vervolgens rijst ook de vraag welke huishoudens geadresseerd moeten worden? In het coalitieakkoord wordt uitgegaan van het principe 'sterkste schouders dragen de zwaarste lasten'. De coalitie vindt dat de lasten van huurders relatief meer zijn toegenomen. Daarom willen ze de woonlasten voor deze groep zoveel mogelijk verlichten. De afschaffing van de afvalstoffenheffing is dus gericht op het verlagen van de lasten van alle huurders. De vraag is of dat de doelgroep is die je wilt adresseren. Zijn er niet ook eigenaar-bewoners met betaalbaarheidsrisico's of betalingsproblemen? Hebben alle huurders dit nodig? Er is geen goed of fout antwoord, maar het is een afweging die je moet maken bij het ontwikkelen van een maatregel. Voor alternatieve maatregelen geldt dat dus ook.

Als het gaat om de betaalbaarheid van het wonen zou je in eerste instantie kunnen denken aan de laagste inkomensgroep als doelgroep. Maar er is ook een grote groep huishoudens die soms net buiten de boot valt voor al bestaande maatregelen. Te denken valt bijvoorbeeld aan huishoudens die door een kleine verandering ineens niet meer in aanmerking komen voor huurtoeslag (zie figuur 2.3). Of huishoudens die in koopwoningen wonen en die 'onder water staan'. Omdat het grootste deel van de lage inkomensgroepen huurt, ligt de focus in dit onderzoek echter vooral op de huursector.

In figuur 2.4 is schematisch weergegeven wat globaal de relatie is tussen inkomens, sociale woningbouw en huurtoeslag. Deze figuur moet echter wel voorzichtig geïnterpreteerd worden, want het systeem kent diverse uitzonderingssituaties en achterliggende berekenwijzen die niet eenvoudig zijn.

Figuur 2.3: Een klein verschil in de inkomsten kan een groot verschil betekenen voor betaalbaarheid van wonen (bron: Gemeente Nijmegen (2015), Aanvalsplan armoede en schulden)

"We hadden toen huurtoeslag van € 1.200 a € 1.300 per jaar, omdat mijn man toen in de WAO zat. Op een gegeven moment ging die weer werken voor € 60 meer en dan vervalt alles in één keer."

Klant schuldhulpverlening

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Figuur 2.4: Huishoudens, huurwoning en huurtoeslag 2015²

2.3 Effectiviteit van maatregelen

2.3.1 De gedragsfactor

De vraag die samenhangt met de doelgroep van een maatregel is de effectiviteit van een maatregel. In 2014 deed de Hogeschool Utrecht in opdracht van de NVVK, de branchevereniging voor Schuld-hulpverlening en sociaal bankieren, onderzoek naar de stijgende schuldenproblematiek en het niet kunnen bieden van duurzame oplossingen hiervoor (Jungmann, Lems, Vogelpoel, van Beek, & Wesdorp, 2014). Een van de conclusies van het onderzoek is dat gedrag een belangrijke factor is bij de onoplosbaarheid van problematische schulden. Volgens de psychologie heeft de mens de volgende drie basisbehoeften: autonomie, betrokkenheid en competentie. Volgens de onderzoekers zetten financiële problemen de psychologische basisbehoeften onder druk. Als gevolg daarvan gaan mensen slechter functioneren en raken zij minder gemotiveerd iets aan hun situatie te verbeteren (p. 52). Voor autonomie geldt bijvoorbeeld dat mensen met schulden vaak al te maken hebben met diverse incassoregelingen en als dan de schuldhulpverlening ook nog gaat zeggen wat ze wel en niet kunnen doen, voelen ze zich ernstig aangetast in hun zelfstandig handelen. Betrokkenheid, of het gevoel 'erbij te horen', wordt minder omdat mensen zich schamen voor hun situatie waardoor hun sociale contacten onder druk komen te staan. Daar komt bij dat ze regelmatig als 'nummer' behandeld worden door de callcenters en deurwaarders. Tot slot speelt het gevoel van competentie niet alleen een rol bij het ontstaan van schulden, maar ook bij de oplossing ervan. Mensen willen wel, maar weten bijvoorbeeld gewoon niet goed welke incassobevoegdheden crediteuren hebben en welke mogelijkheden ze zelf hebben.

Ten aanzien van het wonen lijkt vooral winst te behalen op het vlak van competenties, in combinatie met betrokkenheid. Uit de aanpak van corporaties (zie hoofdstuk 6) blijkt al dat vaak maatwerk wordt geleverd als er persoonlijk contact is met huurders met een betalingsproblemen. Door de persoonlijke

² In het kader van Staatssteunregelgeving zijn corporaties verplicht jaarlijks 80% van de vrijgekomen sociale woningen aan de inkomensgroepen tot € 34.911 toe te wijzen. 10% mag naar huishoudens met een inkomen tussen € 34.911 en € 38.950 en 10% mag naar de hogere inkomens. Deze nuance is weggelaten in de figuur.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

benadering kan gericht gewerkt worden aan de competenties, waardoor mensen zich wellicht ook meer betrokken gaan voelen en gemotiveerder raken om hun problemen aan te pakken.

2.3.2 1^e orde en hogere orde effecten

In dit rapport wordt ervan uitgegaan dat een maatregel een direct effect heeft maar ook indirecte effecten kan hebben, die zelfs het directe effect weer kunnen opheffen. In economische theorieën met betrekking tot subsidiemaatregelen speelt bij het bepalen van de hoogte van subsidies "het onderscheid tussen de formele of eerste-orde versus de werkelijke of herverdelende invloed van subsidies een rol" (Haffner, 1999). Eerste-orde effecten zijn de effecten zoals ze de consument bereiken. "Hogere-orde effecten houden rekening met de gedragsveranderingen van actoren als gevolg van de introductie van een subsidie. Deze effecten worden ook omschreven als de effectieve of werkelijke invloed van de subsidie." Een dergelijke redenering gaat ook op bij andere soorten maatregelen zoals het verbeteren van de betaalbaarheid van woningen. Als een maatregel alleen opgezet wordt vanuit de eerste-orde effecten, dan wordt dus geen rekening gehouden met de mogelijke gedragsveranderingen van actoren. In het voorbeeld van de lastenverschuiving, laat je dan bijvoorbeeld buiten beschouwing dat huishoudens kwijtschelding konden aanvragen of dat corporaties de huren kunnen verhogen. Het is dus relevant om de werkingssfeer van een maatregel zo compleet mogelijk in beeld te brengen om zo een afweging te kunnen maken of er sprake is van voldoende effectiviteit en efficiency.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

3 Maatregel lastenverschuiving

3.1 Afvalstoffenheffing afschaffen

De voorgestelde maatregel houdt in dat de afvalstoffenheffing zal worden afgeschaft. Dat zal in stappen gebeuren over een periode van drie jaar, te beginnen in 2015. In Nijmegen is de afvalstoffenheffing opgebouwd uit een vast tarief en de kosten voor de afvalzakken. Alleen het vaste deel van de afvalstoffenheffing wordt afgeschaft. De kosten van de vuilniszakken bedragen op dit moment 93 cent per zak. Wat betekent dit in cijfers? Een meerpersoonshuishouden dat 1 zak per week verbruikt³, betaalt in 2015 het vaste bedrag van € 69,60 en voor de vuilniszakken € 48,36, opgeteld € 117,96. In 2014 betaalde een meerpersoonshuishouden een kleine 23 euro meer aan afvalstoffenheffing dan in 2015. Voor een eenpersoonshuishouden is dat verschil € 18,78 (zie tabel 3.1). In 2017 betaalt een eenpersoonshuishouden uiteindelijk € 75,65 en een meerpersoonshuishouden € 92,59 minder afvalstoffenheffing dan in 2014. Gemiddeld gaat het om zo'n € 86.

Tabel 3.1: Tarieven afvalstoffenheffing Nijmegen (bronnen: Stadsbegroting 2015-2018; Raadsvoorstel OZB, Rioolheffing, Reinigingsheffingen 2014 en 2015)

	2013	2014	2015	2016	2017
Vast tarief eenpersoonshuishouden	€ 73,80	€ 75,65	€ 56,87	±28	0
Vast tarief meerpersoonshuishouden	€ 90,33	€ 92,59	€ 69,60	±35	0
Groene huisvuilzak per stuk	€ 0,93	€ 0,93	€ 0,93	€ 0,93	€ 0,93
Rode (kleine) huisvuilzak per stuk	€ 0,62	€ 0,62	€ 0,62	€ 0,62	€ 0,62

3.2 OZB verhogen

Om de wegvallende inkomsten voor de gemeente te compenseren zal de OZB met ingang van 2015 ook in drie jaar verhoogd worden. Omdat de WOZ-tarieven sowieso ieder jaar opnieuw vastgesteld worden is het voor de eigenaren moeilijk om vast te stellen welk deel van het, meestal verhoogde, tarief toe te schrijven is aan de afgeschaftte afvalstoffenheffing.

Tabel 3.2: OZB tarieven Nijmegen en te betalen OZB per WOZ-waarde (bronnen: Stadsbegroting 2015-2018; Raadsvoorstel OZB, Rioolheffing, Reinigingsheffingen 2014 en 2015)

	2013	2014	2015	2016 ⁴	2017 ⁴
OZB tarief	0,1965%	0,2115%	0,2413%	0,2579%	0,2743%
WOZ waarde					
€ 150.000,00	€ 294,75	€ 317,25	€ 361,95	€ 386,85	€ 411,45
€ 200.000,00	€ 393,00	€ 423,00	€ 482,60	€ 515,80	€ 548,60
€ 250.000,00	€ 491,25	€ 528,75	€ 603,25	€ 644,75	€ 685,75
€ 300.000,00	€ 589,50	€ 634,50	€ 723,90	€ 773,70	€ 822,90
€ 350.000,00	€ 687,75	€ 740,25	€ 844,55	€ 902,65	€ 960,05
€ 400.000,00	€ 786,00	€ 846,00	€ 965,20	€ 1.031,60	€ 1.097,20

³ Uit gesprekken blijkt dat gemiddeld 1 a 2 zakken per twee weken per huishouden een redelijke schatting is.

⁴ Schatting van OZB percentages door gemeente.

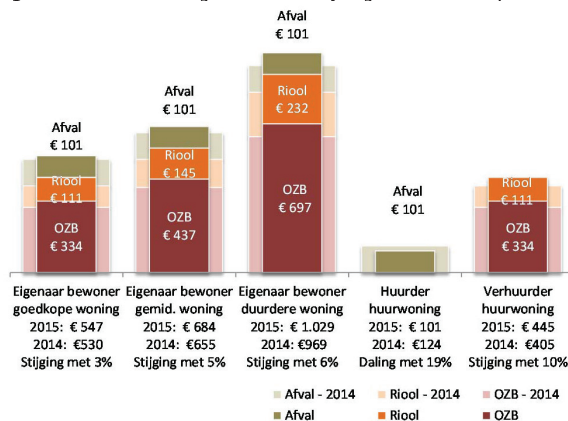
Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

In tabel 3.2 is weergegeven wat eigenaren aan OZB betalen in Nijmegen bij de genoemde WOZ-waarden van woningen. Het verschil in tarief tussen 2014 en 2015 is 0,0298%. Daarin is dus al een deel van de af te schaffen afvalstoffenheffing verwerkt.

3.3 Eerste geschatte effecten afschaffen afvalstoffenheffing

In de Stadsbegroting 2015-2018 heeft de gemeente Nijmegen in beeld gebracht wat de effecten van de veranderde tarieven zijn op de woonlasten van eigenaren en huurders (zie figuur 3.1). Uit deze grafische weergave valt op te maken dat eigenaar bewoners met een stijging in hun woonlasten van 3% tot 6% te maken krijgen en verhuurders met een stijging van 10%. Voor huurders dalen volgens de gemeente de woonlasten met 19%. Voor deze analyse is geen onderscheid gemaakt naar eenpersoons en meerpersoonshuishoudens in de afvalstoffenheffing en er is gerekend met een vast (gemiddeld) aantal afvalzakken. Ook is per categorie met een gemiddelde WOZ-waarde gerekend.

Figuur 3.1: Ontwikkeling woonlasten Nijmegen 2014-2015 (bron: Stadsbegroting 2015-2018, p. 131)

Het narekenen van figuur 3.1 met uitsplitsing naar eenpersoons- en meerpersoonshuishoudens en verschillende kosten voor de huisvuilzakken levert het resultaat zoals weergegeven in tabel 3.3 en 3.4. De WOZ-waarde 2015 (dus peildatum 2014) is afgeleid uit de in figuur 3.1 genoemde OZB-bedragen en het OZB-tarief voor 2015: $WOZ\text{-}waarde = OZB / OZB\text{-}tarief$. Volgens de Waarderingskamer is de WOZ-waarde van woningen gemiddeld tussen waardepeildatum 2013 en 2014 met 2,8% gedaald. Op basis daarvan is de gemiddelde WOZ-waarde in 2014 (peildatum 2013) vastgesteld: $WOZ\text{-}waarde\ 2014 = 1,028 * WOZ\text{-}waarde\ 2015$. De afvalstoffenheffing is uitgesplitst naar het vaste tarief en de kosten voor afvalzakken, waarbij de aanname is gedaan dat een eenpersoonshuishouden één zak per twee weken gebruikt en een meerpersoonshuishouden twee zakken per twee weken.

In deze berekening ligt de stijging voor eigenaar bewoners tussen de 4% en 8% en voor verhuurders op 11%. Bij de huurders gaan de eenpersoonshuishoudens er procentueel meer op vooruit dan de meerpersoonshuishoudens. Dit valt te verklaren vanuit het feit dat bij eenpersoonshuishoudens de kosten van de afvalzakken een kleiner deel van de afvalkosten (heffing + zakken) vormen.

De cijfers voor 2016 en 2017 zijn een schatting op basis van de geschatte OZB-percentages uit tabel 3.2, ten opzichte van 2015 gelijkblijvende WOZ-waarde, rioolheffing en kosten afvalzakken, en een geschat bedrag voor de afvalstoffenheffing die in 2017 op nul uitkomt. LET OP: In tabel 3.3 en 3.4 zijn niet de woonlasten (hypotheek, huur) meegenomen.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Tabel 3.3: Ontwikkeling lastendruk voor eenpersoonshuishoudens

	Eigenaar bewoner goedkope woning	Eigenaar bewoner gemiddelde woning	Eigenaar bewoner duurdere woning	Huurder huurwoning	Verhuurder huurwoning
2014					
WOZ-waarde	€ 142.275	€ 186.068	€ 297.092	€ -	€ 142.275
OZB 0,2115%	€ 300,91	€ 393,53	€ 628,35	€ -	€ 300,91
Riool 0,0693%	€ 98,60	€ 128,95	€ 205,88	€ -	€ 98,60
Afval € 75,65	€ 75,65	€ 75,65	€ 75,65	€ 75,65	€ -
Zakken € 24,00	€ 24,00	€ 24,00	€ 24,00	€ 24,00	€ -
TOTAAL	€ 499	€ 622	€ 934	€ 100	€ 400
2015					
WOZ-waarde	€ 138.400	€ 181.000	€ 289.000	€ -	€ 138.400
OZB 0,2413%	€ 333,96	€ 436,75	€ 697,36	€ -	€ 333,96
Riool 0,0802%	€ 111,00	€ 145,16	€ 231,78	€ -	€ 111,00
Afval € 56,87	€ 56,87	€ 56,87	€ 56,87	€ 56,87	€ -
Zakken € 24,00	€ 24,00	€ 24,00	€ 24,00	€ 24,00	€ -
TOTAAL	€ 526	€ 663	€ 1.010	€ 81	€ 445
Schatting 2016 (WOZ-waarde, Riool en Zakken gelijk aan 2015, OZB 0,2579%, Afval € 28,00)					
TOTAAL	€ 520	€ 664	€ 1.029	€ 52	€ 468
Schatting 2017 (WOZ-waarde, Riool en Zakken gelijk aan 2015, OZB 0,2743%, Afval € 0)					
TOTAAL	€ 515	€ 666	€ 1.049	€ 24	€ 491
verschil 2015-2014	5%	7%	8%	-19%	11%
verschil 2016-2014	4%	7%	10%	-48%	17%
verschil 2017-2014	3%	7%	12%	-76%	23%

Tabel 3.4: Ontwikkeling lastendruk voor meerpersoonshuishoudens

	Eigenaar bewoner goedkope woning	Eigenaar bewoner gemiddelde woning	Eigenaar bewoner duurdere woning	Huurder huurwoning	Verhuurder huurwoning
2014					
WOZ-waarde	€ 142.275	€ 186.068	€ 297.092	€ -	€ 142.275
OZB 0,2115%	€ 300,91	€ 393,53	€ 628,35	€ -	€ 300,91
Riool 0,0693%	€ 98,60	€ 128,95	€ 205,88	€ -	€ 98,60
Afval € 92,59	€ 92,59	€ 92,59	€ 92,59	€ 92,59	€ -
Zakken € 48,00	€ 48,00	€ 48,00	€ 48,00	€ 48,00	€ -
TOTAAL	€ 540	€ 663	€ 975	€ 141	€ 400
2015					
WOZ-waarde	€ 138.400	€ 181.000	€ 289.000	€ -	€ 138.400
OZB 0,2413%	€ 333,96	€ 436,75	€ 697,36	€ -	€ 333,96
Riool 0,0802%	€ 111,00	€ 145,16	€ 231,78	€ -	€ 111,00
Afval € 69,60	€ 69,60	€ 69,60	€ 69,60	€ 69,60	€ -
Zakken € 48,00	€ 48,00	€ 48,00	€ 48,00	€ 48,00	€ -
TOTAAL	€ 563	€ 700	€ 1.047	€ 118	€ 445

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Schatting 2016 (WOZ-waarde, Riool en Zakken gelijk aan 2015, OZB 0,2579%, Afval € 35,00)					
TOTAAL	€ 551	€ 695	€ 1.060	€ 83	€ 468
Schatting 2017 (WOZ-waarde, Riool en Zakken gelijk aan 2015, OZB 0,2743%, Afval € 0)					
TOTAAL	€ 539	€ 690	€ 1.073	€ 48	€ 491
verschil 2015-2014	4%	5%	7%	-16%	11%
verschil 2016-2014	2%	5%	9%	-41%	17%
verschil 2017-2014	0%	4%	10%	-66%	23%

Het afschaffen van de afvalstoffenheffing betekent voor de gemeente Nijmegen ten opzichte van 2014 een inkomstendering van ruim 6 miljoen euro (zie tabel 3.5). Dat is een schatting op basis van de tarieven die de gemeente in 2015 hanteert en het geschatte aantal eenpersoons en meerpersoons-huishoudens op basis van de gegevens uit het SSB2014 (zie tabel 3.6). Uit de Stadsbegroting 2015-2018 kan afgeleid worden dat de inkomsten in 2014 begroot waren op 6,4 miljoen euro. Daar komt nog eens 2,9 miljoen bij voor de afvalzakken.⁵ In 2015 zijn de inkomsten (exclusief de zakken) begroot op 4,8 miljoen (Gemeente Nijmegen, 2014).

Tabel 3.5: Geschatte opbrengsten vast tarief afvalstoffenheffing

	2014 ⁶	2015 ⁶
Eenpersoonshuishoudens	€ 2.118.200	€ 1.592.360
Meerpersoonshuishoudens	€ 3.888.780	€ 2.923.200
Totaal	€ 6.006.980	€ 4.515.560

Tabel 3.6: Huishoudenssamenstelling gemeente Nijmegen 2011 (bron: SSB2014)

	absoluut	percentage
Aantal eenpersoonshuishoudens	27789	40,1%
Aantal meerpersoonshuishoudens	41483	59,9%

Ervan uitgaande dat deze 70.000 huishoudens ook in 70.000 woningen wonen, zal die 6 miljoen euro afgeschafte afvalstoffenheffing gecompenseerd worden in de OZB van 70.000 woningen. Dat is gemiddeld zo'n € 86 euro per woning.⁷

Een berekening van de gemeente laat zien dat met een in 2014 begrootte OZB-opbrengst van ruim 30 miljoen en een begrootte opbrengst uit het vaste deel van de afvalstoffenheffing van ruim 6 miljoen, het OZB-tarief 0,2554% zou moeten zijn om deze opbrengsten volledig uit de OZB te kunnen halen. Omdat de OZB bepaald wordt op basis van een vast percentage over de WOZ-waarde van de woning, betalen duurdere woningen een groter deel van de afgeschafte afvalstoffenheffing in de OZB dan goedkopere woningen. Het omslagpunt is te bepalen met de vergelijking:

WOZ-waarde * 0,2115% + Afvalstoffenheffing 2014 = WOZ-waarde * 0,2554%

- Voor eenpersoonshuishoudens (Af. Heffing € 75,65) ligt het omslagpunt bij een WOZ-waarde van € 172.000
- Voor meerpersoonshuishoudens (Af. Heffing € 92,59) ligt het omslagpunt bij een WOZ-waarde van € 211.000.

⁵ Uitgaande van 70.000 huishoudens betekent dit dat de kosten van de vuilniszakken per huishouden per jaar gemiddeld 41 euro zijn.

⁶ Aantal huishoudens in 2014 en 2015 schatting op basis van SSB2014: 28000 1P, 42000 MP, in totaal 70.000 huishoudens.

⁷ Op basis van de vaste tarieven voor de afvalstoffenheffing in 2014: € 75,65 (betaald door 40% van de huishoudens) en € 92,59 (betaald door 60% van de huishoudens), kom je ook op gemiddeld € 86 euro per woning.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Eigenaren van koopwoningen met een hogere WOZ-waarde gaan er door de maatregel dus op achteruit. Eigenaren van huurwoningen in de goedkopere sector gaan er minder op achteruit dan eigenaren van duurdere huurwoningen. Ongeveer 17.000 woningen hebben in Nijmegen een WOZ-waarde onder de € 200.000, ongeveer de helft van de koopwoningen.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

4 Betaalbaarheid wonen Nijmegen

Om inzicht te geven in de betaalbaarheidsrisico's in Nijmegen is een analyse uitgevoerd op het WoON2012. Daarbij is gekeken naar de huishoudens wonend in een zelfstandige woning met een besteedbaar inkomen groter dan nul.⁸ In de analyses vergelijken we de inkomsten van huishoudens met hun woonlasten en een normbedrag voor de uitgaven voor levensonderhoud. Er is een betaalbaarheidsrisico als de woonlasten en het normbedrag voor levensonderhoud hoger zijn dan de inkomsten van een huishouden.

Voor de woonlasten is gebruikgemaakt van de werkelijke lasten die opgenomen zijn in het woon.

Voor het inkomen zijn twee indelingen gemaakt:

- Vergelijkbaar met Companen: het bijstandsniveau (netto inkomen), de doelgroepgrenzen, midden (belastbaar inkomen tot 43.000) en hoog (belastbaar inkomen >43.000)
- Op basis van decielen⁹: het bijstandsniveau en decielen 1 – 5, 6 en meer

De reden om twee indelingen te hanteren is dat de eerste aansluit op eerder onderzoek en dat er op basis van de tweede (decielen) wellicht meer onderscheid gemaakt kan worden in de lagere inkomens boven het bijstandsniveau.

Voor het levensonderhoud hebben we normen gehanteerd gebaseerd op die van het NIBUD. Het NIBUD hanteert een systematiek waarbij onderscheid gemaakt wordt tussen drie soorten budgetten/begrotingen:

- een basisbegroting – wat heeft een bepaald huishouden minimaal nodig?
- een gemiddelde begroting – wat geven vergelijkbare huishoudens uit?
- een sluitende begroting – wat is een uitgavenplaatje dat past bij het inkomen?

Om de betaalbaarheid in Nijmegen in beeld te brengen hanteren we een gemiddelde van de eerste twee budgetten: het basisbudget en het gemiddeld budget (zie bijlage A).

De uitgebreide tabellen met daarin ook de cijfers voor de Stadsregio Arnhem-Nijmegen en voor Nederland zijn opgenomen in bijlage B.

4.1 Huishoudens en inkomens

Allereerst is geanalyseerd hoe in Nijmegen de huishoudens en inkomens verdeeld zijn en of deze huishoudens in een koop- of huurwoning wonen. Deze cijfers zijn vergeleken met cijfers voor de Stadsregio Arnhem-Nijmegen en de cijfers voor geheel Nederland (zie bijlage B). Uit de analyse kan opgemaakt worden dat in Nijmegen de inkomens gemiddeld iets lager liggen dan in de Stadsregio en Nederland. In Nijmegen heeft bijvoorbeeld 9,5% van de huishoudens een inkomen op bijstandsniveau. Dat is in de Stadsregio 6,4% en in geheel Nederland 7,2%.

In tabel 4.2 en 4.3 zijn de cijfers uitgesplitst naar huishoudens die in een koopwoning wonen en huishoudens die in een huurwoning wonen. Het algemene beeld in Nijmegen wijkt daarbij niet veel af van het regionale en landelijke beeld. Lagere inkomens wonen meer in huurwoningen en hogere inkomens in koopwoningen.

⁸ Nijmegen kent ook een grote groep onzelfstandige huishoudens. Deze groep blijft echter buiten beschouwing in de maatregel en dus ook in dit rapport. Dat betekent echter niet dat deze groep geen betaalbaarheidsproblemen kent.

⁹ Bij het rekenen met decielen wordt een groep verdeeld in 10 even grote groepen (gelijk aantal elementen per inkomensgroep). In dit geval zijn de inkomens boven het bijstandsniveau verdeeld in 10 gelijke groepen, waarvan deciel 6 t/m 10 samengevoegd zijn.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Tabel 4.1: Soort huishoudens en inkomens gemeente Nijmegen (Bron: WoON2012, bewerking OTB)

	Eenpersoons huishouden	Paar	Paar + kind(eren)	1 oudergezin + kind(eren)	totaal
Bijstand	16,4%	3,8%	3,4%	7,3%	9,5%
Doelgr. 1: grens huurtoeslag	32,7%	14,7%	6,2%	45,8%	23,1%
Doelgr. 2: grens EU	23,4%	5,3%	2,4%	18,1%	13,6%
Midden	13,3%	13,7%	8,2%	15,8%	12,5%
Hoog	14,2%	62,4%	79,8%	12,9%	41,3%

Tabel 4.2: Soort huishoudens en inkomens gemeente Nijmegen wonend in een koopwoning (Bron: WoON2012, bewerking OTB)

KOOPWONING	Eenpersoons huishouden	Paar	Paar + kind(eren)	1 oudergezin + kind(eren)	totaal
Bijstand	5,4%	2,2%	0,5%	9,3%	2,8%
Doelgr. 1: grens huurtoeslag	6,3%	7,8%	1,1%	13,7%	5,4%
Doelgr. 2: grens EU	28,3%	3,6%	1,8%	25,0%	10,6%
Midden	23,4%	9,1%	6,1%	27,8%	12,8%
Hoog	36,6%	77,3%	90,4%	24,3%	68,3%

Tabel 4.3: Soort huishoudens en inkomens gemeente Nijmegen wonend in een huurwoning (Bron: WoON2012, bewerking OTB)

HUURWONING	Eenpersoons huishouden	Paar	Paar + kind(eren)	1 oudergezin + kind(eren)	totaal
Bijstand	20,8%	6,3%	11,7%	6,4%	15,5%
Doelgr. 1: grens huurtoeslag	43,2%	25,0%	21,1%	60,2%	38,8%
Doelgr. 2: grens EU	21,4%	7,9%	4,1%	15,0%	16,2%
Midden	9,3%	20,7%	14,3%	10,5%	12,3%
Hoog	5,3%	40,1%	48,8%	7,8%	17,2%

4.2 Uitgaven en inkomsten

Relevant voor het inzichtelijk maken van betaalbaarheidsrisico's is vervolgens het inzichtelijk maken van de uitgaven. Hiervoor worden normbedragen voor levensonderhoud toegevoegd aan de gegevens in het WoON over woonlasten en besteedbaar inkomen. Tabel 4.4 geeft het maandelijks saldo van inkomsten en uitgaven per inkomensgroep weer. Ook voor deze gegevens kan weer onderscheid gemaakt worden naar huishoudens in een koopwoning (tabel 4.5) en huishoudens in een huurwoning (tabel 4.6).

Zoals verwacht hebben de huishoudens in de bijstandsgroep te maken met een negatief saldo van inkomsten en uitgaven, oftewel er gaat maandelijks meer geld eruit dan dat er binnenkomt.

De inkomensindeling op basis van decielen laat zien dat naast de bijstandsgroep ook het 1^e inkomens-deciël wonend in een huurwoning een negatief saldo heeft (zie tabel 4.7)

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Tabel 4.4: Maandelijks saldo inkomsten en uitgaven per inkomensgroep (Bron: WoON2012, bewerking OTB)

	Bijstand	Doelgr. 1: grens huurtoe- slag	Doelgr. 2: grens EU	Midden	Hoog	Totaal
Netto woonlasten	315,43	312,88	428,07	498,17	604,33	472,34
Wonen en leven	1227,77	1318,22	1542,84	1859,80	2283,64	1806,69
Besteedbaar inkomen	792,58	1372,71	1905,51	2301,49	4164,70	2659,45
Individuele huurtoeslag	81,41	146,97	20,54	3,11	0,00	73,39
Saldo inkomsten en uitg.	-435,19	54,49	362,67	441,69	1881,06	852,76

Tabel 4.5: Maandelijks saldo inkomsten en uitgaven per inkomensgroep wonend in een koopwoning (Bron: WoON2012, bewerking OTB)

KOOPWONING	Bijstand	Doelgr. 1: grens huurtoe- slag	Doelgr. 2: grens EU	Midden	Hoog	Totaal
Netto woonlasten	446,80	412,26	392,63	508,77	612,58	560,41
Wonen en leven	1458,72	1669,70	1597,63	1869,32	2302,68	2114,23
Besteedbaar inkomen	864,87	1971,02	2134,24	2325,78	4356,23	3632,62
Saldo inkomsten en uitg.	-593,85	301,32	536,61	456,47	2053,55	1518,39

Tabel 4.6: Maandelijks saldo inkomsten en uitgaven per inkomensgroep wonend in een huurwoning (Bron: WoON2012, bewerking OTB)

HUURWONING	Bijstand	Doelgr. 1: grens huurtoe- slag	Doelgr. 2: grens EU	Midden	Hoog	Totaal
Netto woonlasten	293,98	300,54	448,75	488,31	575,15	393,85
Wonen en leven	1190,07	1274,59	1510,86	1850,94	2216,24	1532,58
Besteedbaar inkomen	780,78	1298,44	1772,00	2278,89	3486,85	1792,07
Individuele huurtoeslag	81,41	146,97	20,54	3,11	0,00	73,39
Saldo inkomsten en uitg.	-409,29	23,85	261,14	427,95	1270,61	259,48

Tabel 4.7: Maandelijks saldo inkomsten en uitgaven per inkomensgroep op basis van decielen wonend in een huurwoning (Bron: WoON2012, bewerking OTB)

HUURWONING	Bij- stand	1e dec	2e dec	3e dec	4e dec	5e dec	6-10e dec	Totaal
Netto woonlasten	293,98	264,03	325,96	397,76	428,78	486,93	572,97	393,85
Wonen en leven	1190,07	1042,03	1227,82	1505,42	1650,80	1941,71	2239,67	1532,58
Besteedbaar inkomen	780,78	958,95	1294,13	1643,78	1947,86	2359,83	3485,29	1792,07
Individuele huurtoeslag	81,41	180,76	104,22	68,18	36,55	9,22	8,83	73,39
Saldo inkomsten en uitg.	-409,29	-83,07	66,31	138,36	297,07	418,12	1245,62	259,48

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

4.3 Betaalbaarheidsrisico

In tabel 4.8 is weergegeven hoeveel procent van de huishoudens een betaalbaarheidsrisico heeft. De cijfers voor de regio wijken licht af van die van Companen (2012). Dat komt door de keuze voor de normbedragen voor levensonderhoud. Het beeld voor Nijmegen is in de sociale huursector iets negatiever dan gemiddeld in de regio en in Nederland, maar het percentage huishoudens met een betaalbaarheidsrisico in de particuliere huursector en in de koopsector ligt lager dan gemiddeld in de regio en in Nederland. De uitsplitsing naar inkomensgroepen laat een vergelijkbaar beeld zien (tabel 4.9 en 4.10).

Zoals verwacht heeft vrijwel de gehele bijstandsgroep een betaalbaarheidsrisico, maar ook bijna de helft van de groep tot de huurtoeslaggrens heeft een betaalbaarheidsrisico. Dit lijken dan ook de belangrijkste doelgroepen te zijn voor maatregelen met betrekking tot betaalbaarheid van het wonen.

Tabel 4.8: Huishoudens met en zonder een betaalbaarheidsrisico naar soort woning (Bron: WoON2012, bewerking OTB)

	Soc. huur	Part. huur	Koop	totaal
Huishoudens met betaalbaarheidsrisico	36,7%	19,0%	6,7%	21,7%
Huishoudens zonder betaalbaarheidsrisico	63,3%	81,0%	93,3%	78,3%

Tabel 4.9: Huishoudens met en zonder een betaalbaarheidsrisico naar inkomen (Bron: WoON2012, bewerking OTB)

	Bijstand	Doelgr. 1: grens huurtoeslag	Doelgr. 2: grens EU	Midden	Hoog	totaal
Huishoudens met betaalbaarheidsrisico	94,8%	46,6%	7,4%	5,6%	0,6%	21,7%
Huishoudens zonder betaalbaarheidsrisico	5,2%	53,4%	92,6%	94,4%	99,4%	78,3%

Tabel 4.10: Huishoudens met en zonder een betaalbaarheidsrisico naar inkomen op basis van decielen (Bron: WoON2012, bewerking OTB)

	Bijstand	1e dec	2e dec	3e dec	4e dec	5e dec	6-10e dec	totaal
Huishoudens met betaalbaarheidsrisico	94,8%	71,3%	34,3%	18,9%	7,8%	7,6%	0,7%	21,7%
Huishoudens zonder betaalbaarheidsrisico	5,2%	28,7%	65,7%	81,1%	92,2%	92,4%	99,3%	78,3%

4.4 Betalingsproblemen

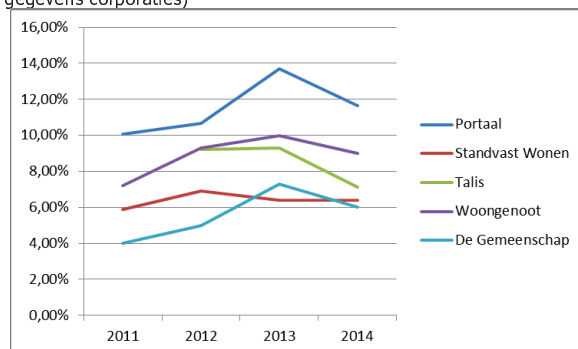
Omdat de maatregel 'lastenverschuiving' tot doel heeft de betaalbaarheid van het wonen te verbeteren, is het ook relevant om te kijken naar de betalingsproblemen. Dat is namelijk het probleem waartegen huishoudens met een 'betaalbaarheidsrisico' aan kunnen lopen en waarmee verhuurders rechtstreeks geconfronteerd worden en waarop ze ook handelen. "Volgens Het Inter-lokaal kampen ongeveer 9.000 van de in totaal 70.000 Nijmeegse huishoudens met schulden. 10% van alle huishoudens typeert de eigen financiële situatie als slecht, 2.000-3.000 huishoudens zelfs als heel slecht" (Gemeente Nijmegen, 2015).

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

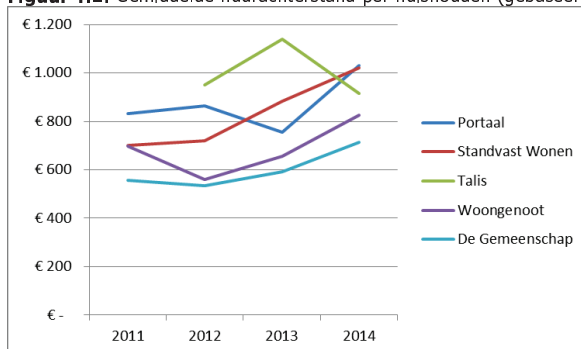
Dat een huishouden valt in de categorie 'betaalbaarheidsrisico' betekent nog niet dat het huishouden ook daadwerkelijk een betalingsprobleem heeft. Het kan zijn dat de werkelijke kosten voor levensonderhoud lager liggen dan de in de berekeningen gehanteerde normbedragen. In dat geval is het beeld gunstiger. Daarentegen kunnen huishoudens die niet in de categorie 'betaalbaarheidsrisico' vallen wel degelijk een betalingsprobleem hebben, omdat hun uitgaven hoger liggen dan de gehanteerde normen, of omdat ze niet goed in staat zijn hun huishoudboekje te overzien.¹⁰ Het was binnen dit onderzoek niet mogelijk om een link te leggen tussen de huishoudens met een betaalbaarheidsrisico en de huishoudens met betalingsproblemen, maar op basis van gegevens van de corporaties kan wel een beeld gegeven worden van betalingsproblemen in de vorm van huurachterstanden.

Uit gegevens van de woningcorporaties in Nijmegen blijkt dat het aantal huishoudens met een huurachterstand eerder afneemt dan toeneemt (daling vanaf 2013, figuur 4.1), maar dat de gemiddelde huurachterstand wel toeneemt (figuur 4.2). De cijfers zijn inclusief huurachterstanden van één maand. Dat is de grootste groep schuldenaren: veel huurders betalen een maand te laat. Door de omvang van deze groep wordt de gemiddelde huurachterstand gedrukt. Er is een (relatief kleine) groep met een achterstand die significant hoger is dan het gemiddelde. De afname van het aantal huishoudens met een huurachterstand kan wellicht verklaard worden door een strenger incassobeleid.

Figuur 4.1: Percentage huishoudens met een huurachterstand per corporatie (gebaseerd op gegevens corporaties)

Figuur 4.2: Gemiddelde huurachterstand per huishouden (gebaseerd op gegevens corporaties)

¹⁰ Er is nog een derde, lastig te grijpen, groep, namelijk de groep die geen betalingsachterstand heeft bij de verhuurder, maar die wel andere betalingen/schulden open laat staan om de huur te kunnen betalen.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

5 Effect maatregel lastenverschuiving

5.1 Direct effect lastenverschuiving

Een belangrijke vraag bij de lastenverschuiving is de effectiviteit van de maatregel, oftewel hoeveel mensen die het nodig hebben bereik je met de maatregel en wat is voor hun het effect?

De analyses in hoofdstuk 4 laten zien dat de laagste inkomensgroepen vooral in huurwoningen wonen en dat de bijstandsgroep het grootste betaalbaarheidsrisico heeft. Daarom ligt de focus in dit hoofdstuk op huurwoningen.

De vraag is of dat betaalbaarheidsrisico kleiner wordt door het afschaffen van de afvalstoffenheffing. Het gaat om een bedrag van ongeveer 7 euro per maand per huishouden, dus op basis daarvan kan al gesteld worden dat het effect verwerkt in de woonanalyses erg klein zal zijn. Daar komt bij dat er bij de analyses gebruik gemaakt wordt van normbedragen voor de kosten van levensonderhoud, waardoor een eventueel rekenkundig effect eigenlijk niet opweegt tegen de reikwijdte van een normbedrag. Met andere woorden, het verwerken van de maatregel in de analyses van hoofdstuk 4 zal op voorhand al weinig verschil laten zien. In tabel 5.1 en 5.2 is van de normbedragen voor wonen en leven de afvalstoffenheffing afgetrokken.

Tabel 5.1: Maandelijks saldo inkomsten en uitgaven per inkomensgroep wonend in een huurwoning na afschaffing afvalstoffenheffing (vergelijk met tabel 4.6) (Bron: WoON2012, bewerking OTB)

HUURWONING	Bijstand	Doelgr. 1: grens huurtoeslag	Doelgr. 2: grens EU	Midden	Hoog	Totaal
Nijmegen						
Netto woonlasten	293,98	300,54	448,75	488,31	575,15	393,85
Wonen en leven	1189,94	1271,74	1505,15	1844,78	2209,71	1528,65
Besteedbaar inkomen	780,78	1298,44	1772,00	2278,89	3486,85	1792,07
Individuele huurtoeslag	81,41	146,97	20,54	3,11	0,00	73,39
Saldo inkomsten en uitg.	-409,16	26,71	266,85	434,12	1277,14	263,42
Verschil met tabel 4.6	0,13	2,85	5,71	6,16	6,53	3,93

Tabel 5.2: Maandelijks saldo inkomsten en uitgaven per inkomensgroep op basis van decielen wonend in een huurwoning na afschaffing afvalstoffenheffing (vergelijk met tabel 4.7) (Bron: WoON2012, bewerking OTB)

HUURWONING	Bijstand	1e dec	2e dec	3e dec	4e dec	5e dec	6-10e dec	Totaal
Nijmegen								
Netto woonlasten	293,98	264,03	325,96	397,76	428,78	486,93	572,97	393,85
Wonen en leven	1189,94	1042,03	1223,54	1500,30	1644,76	1935,29	2233,08	1528,65
Besteedbaar inkomen	780,78	958,95	1294,13	1643,78	1947,86	2359,83	3485,29	1792,07
Individuele huurtoeslag	81,41	180,76	104,22	68,18	36,55	9,22	8,83	73,39
Saldo inkomsten en uitg.	-409,16	-83,07	70,58	143,48	303,11	424,54	1252,21	263,42
Verschil met tabel 4.7	0,13	0,00	4,27	5,12	6,04	6,42	6,59	3,94

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

De verschillen in het maandelijkse saldo van inkomsten en uitgaven vergeleken met tabel 4.6 en 4.7 zijn minimaal. Omdat bij de lagere inkomens in de normen al rekening is gehouden met kwijschelding van heffingen, heeft daar geen correctie plaatsgevonden. Derhalve is het rekenkundige effect voor de bijstandsgroep vrijwel nul. Voor de hogere inkomensgroepen ligt het verschil inderdaad rond de 7 euro.¹¹ Er zijn wat kleine verschillen zichtbaar, maar het totale effect is erg klein.

5.2 Kwijschelding gemeentelijke heffingen

In paragraaf 5.1 is in de normen al rekening gehouden met het feit dat sommige huishoudens recht hebben op kwijschelding van gemeentelijke heffingen. De kwijschelding van de afvalstoffenheffing verdwijnt door de lastenverschuiving. Het coalitieakkoord zegt daarover (p.28): "Door het afschaffen van de afvalstoffenheffing is er geen noodzaak meer om een budget voor kwijschelding op te nemen. Hiermee besparen we uiteindelijk € 600.000." Dat bedrag is toegevoegd aan de algemene middelen. De kwijscheldingsregeling voor de afvalstoffenheffing geldt voor huishoudens met een inkomen op bijstandsniveau. Er kan dus gesteld worden dat het effect van de lastenverschuiving op de betaalbaarheid voor deze groep nihil is. Het afschaffen van de afvalstoffenheffing vervangt de kwijschelding immers.

Uit het SSB2014 kan afgeleid worden dat in 2013 8,4% van de huishoudens in Nijmegen kwijschelding kreeg van gemeentelijke heffingen (tabel 5.3). Het grootste deel van die huishoudens woonde in een huurwoning, namelijk 99,4% (5736 van de 5768 huishoudens). Een nadere specificatie van de huurwoningen (tabel 5.4) laat zien dat het grootste deel van de huishoudens die kwijschelding kreeg huurde van een corporatie (94%).¹²

Tabel 5.3: Verdeling huishoudens met kwijschelding van gemeentelijke heffingen over soort woning (bron: SSB2014, bewerking OTB)

Soort woning	Geen kwijschelding	Wel kwijschelding
Huur	31104 84,4%	5736 15,6%
Koop	31166 99,9%	17 0,1%
Niet-woning	421 96,6%	15 3,4%
TOTAAL	62691 91,6%	5768 8,4%

Tabel 5.4: Verdeling huishoudens met kwijschelding van gemeentelijke heffingen over verhuurders (bron: SSB2014, bewerking OTB)

Eigenaren	Aandeel in kwijscheldingen
Talis	30,5%
Portaal	41,4%
St. Standvast Wonen	11,8%
De Gemeenschap	5,7%
WoonGenoot	4,2%
SSHN (studentenhuisvesting)	1,2%
Overige eigenaren (particuliere huur en koop)	5,1%

¹¹ Dat de verschillen per categorie niet exact gelijk zijn, komt doordat in de berekeningen alleen de afvalstoffenheffing is afgetrokken als in het budget een bedrag was opgenomen groter dan nul.

¹² In Nijmegen zijn vijf woningcorporaties met meer dan 1000 woningen actief (Studentenhuisvesting wordt niet meegeteld): Talis, Portaal, St. Standvast Wonen, De Gemeenschap en WoonGenoot.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

5.3 Mogelijke overige effecten

Het verschuiven van de lasten naar de eigenaren van woningen door middel van een verhoging van de OZB heeft effect op de kastromen van corporaties. In tabel 5.5 is inzichtelijk gemaakt wat de effecten van de lastenverschuiving zijn voor de OZB die corporaties moeten betalen. Er is in de berekening geen rekening gehouden met een eventuele werkvoorraad (nog te waarderen objecten). Verder zijn voor 2016 en 2017 de WOZ-waarden van 2015 aangehouden, omdat nog geen andere gegevens beschikbaar zijn. De tarieven 2016 en 2017 zijn berekend op basis van de verschuiving van de begrote opbrengsten, dus er is geen rekening gehouden met indexering etc. De cijfers voor 2016 en 2017 zijn dus niet de reële cijfers, maar ze laten wel een ontwikkeling zien van toenemende OZB-lasten voor corporaties. Voor Portaal en Talis liggen die jaarlijks in de orde van 6,5 tot 8 ton die erbij komt als de maatregel volledig ingevoerd is, voor Standvast rond 3 ton en voor De Gemeenschap en WoonGenoot gaat het om ruim een ton per jaar.

Ter vergelijking: Portaal investeert ongeveer € 150.000 per jaar in een incassospecialist, verhuurconsulenten en sociaal beheerders; WoonGenoot besteedt € 17.000 per jaar aan uren van een incassoconsulent en € 75.000 per jaar aan een fulltime woonconsulent. Maatregelen die corporaties inzetten komen door de verhoging van de OZB dus flink onder druk te staan.

Tabel 5.5: OZB gegevens woningbouwcorporaties over de jaren 2013 t/m 2016 en vanaf 2017 door invoering lastenverschuiving (bron: gemeente Nijmegen).

	2013	2014	2015	2016	Jaarlijks vanaf 2017	Verschil 2014-2017
Portaal	€ 3.233.492	€ 3.276.442	€ 3.601.154	€ 3.849.558	€ 4.093.377	€ 816.935
Talis	€ 2.663.355	€ 2.698.152	€ 2.953.136	€ 3.156.840	€ 3.356.784	€ 658.632
St. Standvast Wonen	€ 1.332.042	€ 1.348.516	€ 1.456.953	€ 1.557.452	€ 1.656.096	€ 307.580
De Gemeen- schap	€ 677.990	€ 694.672	€ 760.809	€ 813.289	€ 864.800	€ 170.128
WoonGenoot	€ 436.189	€ 446.766	€ 491.183	€ 525.064	€ 558.320	€ 111.554

Als corporaties meer OZB moeten gaan betalen, zal dat geld ergens vandaan moeten komen en dat kan dan – naast het verlagen van het investeringsniveau – ook kunnen komen uit de huren of de verkoop van vastgoed. Het is dus mogelijk dat huurders die geen afvalstoffenheffing meer betalen alsnog een huurverhoging krijgen waarin de verhoogde OZB verrekend is. Het effect op de betaalbaarheid van het wonen vermindert daardoor en kan zelfs volledig verdwijnen. Ook particuliere verhuurders zullen waarschijnlijk de extra kosten gaan doorberekenen in de huur.

5.4 Conclusies effecten maatregel

Op basis van de analyses in hoofdstuk 4 en 5 kan gesteld worden dat het effect van het afschaffen van de afvalstoffenheffing op de betaalbaarheid van het wonen in Nijmegen klein is. Dat kan al afgeleid worden uit de hoogte van het bedrag, ongeveer 86 euro per huishouden per jaar. In de berekeningen op basis van het WoON2012 wordt voor de kosten van levensonderhoud gewerkt met normbedragen, dus een gemiddeld bedrag op basis van aannamen waarin al makkelijk het verschil met de werkelijke uitgaven groter is dan die 86 euro. De WoON-analyses laten dus ook nauwelijks een verschil zien in het betaalbaarheidsrisico.

Wat wel duidelijk is, is dat het grootste betaalbaarheidsrisico ligt bij de huishoudens met een inkomen op bijstandsniveau. Aangezien deze groep al kwijtschelding kon krijgen van de afvalstoffenheffing, is het directe effect van de maatregel voor hen nihil. Er zou zelfs een negatief effect vanuit kunnen

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

gaan, omdat woningcorporaties via de OZB de afgeschafte afvalstoffenheffing gaan betalen, waardoor ze wellicht minder investeringsruimte beschikbaar hebben om huishoudens met betalingsproblemen te ondersteunen, of omdat er wellicht een huurverhoging doorgevoerd wordt. Die huurverhoging kan wel voor een deel worden opgevangen in de huurtoeslag.

Huishoudens die niet in aanmerking kwamen voor kwijtschelding en in een huurwoning wonen, gaan op jaarbasis in eerste instantie iets minder betalen, maar dat zal ook weinig verschil maken, zeker als de indirecte effecten betekenen dat er bijvoorbeeld een huurverhoging wordt doorgevoerd of dat maatregelen die corporaties al namen om betaalbaarheidsproblemen aan te pakken onder financiële druk komen te staan door de verhoogde OZB.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

6 Alternatieve maatregelen ten behoeve van betaalbaarheid

6.1 Inleiding

De vraag welke alternatieve maatregelen er mogelijk zijn om betaalbaarheid van het wonen te verbeteren, is een brede vraag. De focus ligt – zoals in hoofdstuk 1 vermeld – op maatregelen die vanuit de gemeente en eventueel woningcorporaties ingericht kunnen worden en niet op generieke maatregelen vanuit een hoger overheidsniveau. Die generieke maatregelen en wet- en regelgeving op nationaal niveau vormen echter wel de randvoorwaarden waarbinnen geopereerd kan worden.

Zo is de verhuurderheffing een belangrijke financiële factor voor woningcorporaties. Deze zal oplopen tot € 1.7 miljard in 2017. De heffing kan volgens het kabinet grotendeels worden betaald uit de opbrengst van de huurverhoging. En volgens het kabinet kunnen woningcorporaties ook zelf een bijdrage leveren door verkoop van woningen en efficiënter werken.

In het Woonakkoord 2014 is de jaarlijkse huurverhoging op maximaal 4% boven de inflatie vastgesteld (in plaats van 6,5% in het regeerakkoord) voor de huishoudens met een inkomen boven de € 43.000, 2% boven de inflatie voor de inkomens tussen de € 33.614 en € 43.000 (in plaats van 2,5% in het regeerakkoord) en 1,5% boven de inflatie voor de inkomens tot € 33.614.

Op 3 juli 2015 heeft minister Blok een voorstel voor nieuw huurbeleid aan de Tweede Kamer gepresenteerd, waarin hij – in lijn met het voorstel van Aedes en Woonbond – een huursombenadering voorstelt.¹³ Kern van het voorstel is dat de maximale huursomstijging voor corporaties, inclusief harmonisatie, op inflatie+1% wordt vastgesteld. De maximale reguliere huurverhoging per woning voor particuliere verhuurders wordt vastgesteld op inflatie+2,5%. Ook stelt hij een 5-jaarlijkse inkomens-toets voor, om scheefwoning tegen te gaan en doorstroming te bevorderen. Als het inkomen gestegen is boven de toewijzingsgrens als bedoeld in artikel 16 lid 1 van het Besluit toegelaten instellingen volkshuisvesting, kan de huur jaarlijks met maximaal 4% boven inflatie worden verhoogd tot maximaal het niveau van de maximale huur die voor die woning geldt.

Binnen de scope van dit onderzoek is het onmogelijk om concrete maatregelen op te zetten en door te rekenen, maar we kunnen wel schetsen welke denkrichtingen er mogelijk zijn.

Daarbij moet niet vergeten worden dat er al diverse maatregelen worden genomen door zowel gemeente als corporaties om betaalbaarheid te verbeteren en betalingsproblemen aan te pakken, en minister Blok met ingang van 2016 inzet op een gematigd huurbeleid.

6.2 Algemene aanpak betaalbaarheid

Bij de aanpak van betaalbaarheid is een brede benadering van belang. In deze paragraaf wordt een korte visie gegeven op hoe in de praktijk in brede zin betaalbaarheidsproblematiek aangepakt zou kunnen worden. Niet al deze instrumenten zijn daadwerkelijk inzetbaar, door benodigde wijzigingen in wetgeving of beleid, maar ze geven een beeld van de knoppen waaraan gedraaid zou moeten of kunnen worden.

- Toewijzing van woningen fixeren op huurtoeslagregeling. Door meer rekening te houden met de kwaliteits- en aftoppingsgrenzen kan een effectiever beleid gevoerd worden.
- (Her)introduktie van huur-inkomstabellen bij woningtoewijzing.

¹³ Brief aan Tweede Kamer betreffende Uitwerking huursombenadering, akkoord Aedes-Woonbond dd. 3-7-2015

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

- Gebruik van een huurquotekaart voor duurdere huurwoningen, waarop de verhouding huur – inkomen staat. Op basis daarvan kunnen woningen aangeboden worden die passen bij de huurquote voor het huishouden.
- Voor minima op basis van huurquote jaarlijks huuraflaag verstrekken.
- Goedkope voorraad koesteren, die belangrijk is voor de laagste inkomens.
- Energiebesparing bevorderen (Stroomversnelling/Nul op de meter)
- Tijdelijk huurcontracten op basis van inkomen.
- Het experiment 'Huur op maat' voortzetten of soortgelijke nieuwe experimenten opzetten.
- Kleiner bouwen.
- Maatwerk leveren in doorstroming door doorstroom bevorderende maatregelen, waardoor woningen beschikbaar komen voor de juiste doelgroep.
- Corporaties kunnen ervoor kiezen hun investeringen terug te brengen en de opbrengsten in te zetten voor een gematigd huurbeleid.

6.3 Huidige aanpak corporaties

Uit de informatie verstrekt door de corporaties kan opgemaakt worden dat er bij concrete betalingsproblemen vaak andere zaken een belangrijker rol spelen. Zo hebben veel huishoudens gewoon geen goed overzicht van wat alles kost en welke mogelijkheden er zijn om te besparen of efficiënter met hun beschikbare middelen om te gaan. Maatregelen van corporaties zijn dan ook regelmatig gericht op de individuele benadering van huishoudens om (preventief) te zoeken naar structurele oplossingen voor hun betalingsproblemen.

Vooral de groep huurders met een betalingsprobleem of met dreigende problemen is in beeld bij de corporaties en die wordt ook met verschillende maatregelen geadresseerd.

De maatregelen lopen uiteen van preventieve maatregelen tot reactieve maatregelen waarbij individuele huishoudens ondersteund worden met bijvoorbeeld betalingsregelingen. Verder is het duidelijk dat corporaties ook gewoon moeten afboeken op langlopende huurschulden of huurschulden die niet meer te innen zijn.

Preventief

Preventieve maatregelen zijn vooral gericht op het voorkomen van huurachterstanden. Ze zijn vooral gericht op de wijze waarop wordt omgegaan met woningtoewijzing voor doelgroepen en de huurprijsverhoging. Zo kunnen corporaties ervoor kiezen om meer woningen beschikbaar te houden voor de sociale sector of om een beperkte huurverhoging door te voeren. Gemeente en corporaties maken stadsbreed prestatieafspraken, op basis van behoefte, over het aantal sociale huurwoningen en over de maximale huurprijs hiervan. Ook worden bij de woningtoewijzing woonlastenberekeningen gemaakt, waardoor vooraf op individueel huishoudensniveau inzichtelijk gemaakt wordt wat de woonlasten betekenen voor dat huishouden. Ook wordt budgetcoaching aangeboden om de huishoudboekjes op orde te krijgen. Daarbij wordt nauw samengewerkt met deskundige partijen als NIM, Het Interlokaal en Radar. Sterk hiermee samen hangt het tijdig in contact treden met huurders die betalingsproblemen hebben of dreigen te krijgen en ze wijzen op de mogelijkheden die schuldhulpverlening kan bieden. Ook daarbij wordt samengewerkt met schuldhulpverlening.

Reactief

Reactieve maatregelen zijn vooral gericht op het terugbrengen van huurachterstanden en het in kaart brengen van de achterliggende problemen. Dat laatste is vooral relevant om de juiste aanpak te kiezen bij individuele problemen en om te werken aan een oplossing die ook op langere termijn effect blijft houden. Ook hierbij wordt intensief samengewerkt met schuldhulpverlening en andere deskundige partijen. Concrete maatregelen zijn bijvoorbeeld dat er betalingsregelingen getroffen worden met

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

huurders met een huurachterstand. Daarbij moet vaak maatwerk geleverd worden, en alleen een betalingsregeling lost de achterliggende problemen nog niet op. Aanvullend daarop wordt er bijvoorbeeld ook budget coaching aangeboden. Kwijtschelding van achterstanden behoort ook tot de mogelijkheden. Jaarlijks wordt door corporaties afgeboekt op huurschulden, omdat de huurders overleden zijn, niet meer in zicht zijn of er langlopende onoplosbare schulden zijn ontstaan.

Uit de maatregelen volgt dat het contact met individuele huishoudens met problemen en het leveren van maatwerk erg belangrijk is en dat er daarvoor nauw samengewerkt wordt met andere deskundige partijen waaronder schuldhulpverlening.

6.4 Huidige aanpak gemeente

De gemeente Nijmegen heeft de bredere problematiek van armoede en schulden opgepakt en op 27 mei 2015 heeft de Nijmeegse gemeenteraad het 'Aanvalsplan Armoede en Schulden: Ontwerprichtie Ontwikkellijnen' vastgesteld (Gemeente Nijmegen, 2015). Daarbij worden de volgende uitgangspunten in achtgenomen:

- a. We ontwikkelen een Nijmegenpas voor participatiebevorderende activiteiten.
- b. We willen komen tot een effectievere ondersteuning van particuliere initiatieven.
- c. We faciliteren een betere kennisdeling in de ketens armoede en schulden.
- d. We verzamelen meer kennis over de effectiviteit van instrumenten.
- e. We bouwen aan een integraal systeem van vroegsignalering van armoede en schulden.
- f. We organiseren een betere afstemming van vraag en aanbod in de financiële hulpverlening.
- g. We zorgen voor een betere borging van de vaste lasten.
- h. We spannen een krachtig vangnet voor bepaalde doelgroepen.
- i. We investeren in meer preventie en een kwalitatief betere bewindvoering.
- j. We breken een lans voor het verbeteren van het systeem bij onze landelijke partners.

Met het aanvalsplan wordt jaarlijks 1 miljoen euro, oplopend tot 1,6 miljoen euro in 2017 extra beschikbaar gesteld voor armoedebestrijding en schuldhulpverlening bovenop de ongeveer 19 miljoen euro die daarvoor regulier wordt gereserveerd.

Dit aanvalsplan, dat ook voortkomt uit het coalitieakkoord, gaat over armoede en schulden in brede zin, maar daarbij spelen woonlasten een belangrijke rol. Woonlasten worden echter niet apart geadresseerd in het plan. Onder het thema 'naar een integraal systeem van vroegsignalering van schulden' staat wel dat de gemeente zich richt op schulden met betrekking tot de vaste lasten, met als focus de bijstandsgroep. Onder die vaste lasten vallen ook de woonlasten. Over huurschulden zegt het aanvalsplan (Gemeente Nijmegen, 2015):

"We willen de problemen met betrekking tot huurschulden vooral bij bijstandsgerechtigden oppakken omdat daar de grootste risico's zijn op forse maatschappelijke kosten en diepe persoonlijke ellende. We gaan aan de corporaties voorstellen dat iedere corporatie aan de gemeente een lijst van huurders verstrekt waarbij sprake is van huurachterstanden van meer dan één maand. We gaan vervolgens deze huurders uitnodigen voor een intakegesprek bij de regiefunctie voor schuldhulpverlening (zie ontwikkellijn 6). Afhankelijk van de problematiek en de inkomenssituatie gaan we zoeken naar een maatwerkoplossing. Bij bijstandsgerechtigden gaan we naar verwachting vaak over tot inhouding van de huurlasten op de uitkering (p.27)."

Voor een groot deel hebben de corporaties al contact met huurders met (mogelijke) betalingsproblemen. Het leveren van maatwerk is erg belangrijk en daarvoor zou de gemeente op het gebied van wonen nauwe samenwerking moeten zoeken met de corporaties om het wiel niet opnieuw te hoeven uitvinden.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Het aanvalsplan biedt extra mogelijkheden voor armoedebestrijding, maar zoals gezegd besteedt de gemeente op jaarbasis al zo'n 19 miljoen euro aan dit thema. Een voorbeeld van een project dat de gemeente subsidieert is de Formulierenbrigade Nijmegen. In verschillende gemeenten wordt gebruik gemaakt van een 'formulierenbrigade' die ondersteuning biedt aan burgers bij het invullen van vaak lastige formulieren voor het aanvragen van een regeling of voorziening (Ministers van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Volksgezondheid Welzijn en Sport, Buitenlandse Zaken, & Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2006). De Nijmeegse formulierenbrigade is een project van Het Inter-lokaal in samenwerking met vele organisaties waaronder NIM Maatschappelijk werk, ROC Rijn IJssel en de Voedselbank Nijmegen. Er wordt verder ook vanuit de gemeente aandacht besteed aan schuldhulpverlening en budgetadvies.

6.5 Denkrichtingen

Het aanvalsplan zet al een belangrijke stap, omdat betaalbaarheid van wonen te maken heeft met de bredere problematiek van armoedebestrijding. Maatregelen uit het aanvalsplan die bijvoorbeeld gericht zijn op bevordering van participatie in de maatschappij, zullen ook hun uitwerking hebben op het gedrag van huishoudens met betrekking tot hun woonsituatie. Wellicht durven ze eerder naar deskundigen te stappen om hulp te vragen. Wat zou er aanvullend op de huidige aanpak vanuit de gemeente nog mogelijk zijn, specifiek vanuit het doel 'betaalbaarheid wonen verbeteren'?

Samenwerking ondersteunen met lokaal woonlastenfonds

Op korte termijn zou een bundeling van kennis en middelen, door een intensievere samenwerking met deskundige partijen, wellicht winst kunnen opleveren.

In een reactie op de volgens hun te idealistische plannen van Aedes, Woonbond, Vereniging Eigen Huis en NVWM in Wonen 4.0 pleiten Vos en Scherpenisse voor een pragmatische aanpak van betaalbaarheid waarbij rijk, gemeenten en corporaties ieder een rol hebben (Vos & Scherpenisse, 2015). Ze pleiten voor inkomensafhankelijke huren in combinatie met een woonlastenfonds. Corporaties moeten volgens hun gericht en tijdelijk de huren matigen voor de doelgroep tot 600 euro of minder om de huurtoeslaguitgaven binnen de perken te houden. De Rijksoverheid moet met huurtoeslag ervoor zorgen dat een brede groep huurders betaalbare netto woonlasten krijgt. Een woonlastenfonds past vervolgens tijdelijk bij waar huishoudens alsnog financieel in de problemen komen met hun kosten voor levensonderhoud. Voor dat woonlastenfonds geldt dat maatwerk geleverd moet worden per huishouden, gebaseerd op de actuele situatie. De gemeente kan hierbij volgens de auteurs een belangrijke rol spelen door bijvoorbeeld koppeling aan andere gemeentelijke taken in het kader van jeugdzorg, WMO en participatie. Corporaties kunnen volgens de auteurs "de sier maken" door een financiële bijdrage te leveren aan zo'n woonlastenfonds.

Of dit nu de methode is om betaalbaarheid van het wonen te verbeteren is de vraag, maar op korte termijn zou het idee van een woonlastenfonds kunnen zorgen voor een bundeling van financiële middelen, waarmee deze gerichter ingezet kunnen worden. Zo'n fonds zou dan gekoppeld kunnen worden aan een aantal uitgangspunten van bijvoorbeeld het Aanvalsplan Armoede en Schulden, zoals het komen tot een effectievere ondersteuning van particuliere initiatieven, het faciliteren van een betere kennisdeling in de keten armoede en schulden en het organiseren van een betere afstemming van vraag en aanbod in de financiële hulpverlening. Daarnaast zou het fonds gekoppeld kunnen worden aan een intensievere samenwerking met deskundige partijen. Stel gezamenlijk met die partijen een prioriteitenlijst op van maatregelen die in aanmerking komen voor financiering vanuit het fonds.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Maatwerk faciliteren

Uit diverse publicaties over armoedebestrijding en uit de praktijk van betalingsproblemen volgt dat het leveren van maatwerk voor individuele huishoudens erg belangrijk is (De Groot, Schilder, Daalhuizen, & Verwest, 2014; Programmaraad Samenvoerdekant.nl, 2014; Vos & Scherpenisse, 2015). Een aantal corporaties gebruikt inmiddels Mesis (Methodisch screeningsinstrument schulddienstverlening). Dit instrument werkt op basis van een vragenlijst die de cliënten zelf invullen, zonder tussenkomst van een vragensteller die ze in een bepaalde richting kan sturen. Op basis van deze input legt het instrument verbanden tussen onder andere het gedrag, de competenties en de bereidheid tot gedragsverandering. Op basis van de uitkomsten kan vervolgens maatwerk worden geleverd in de schuldhulpverlening. Wat vooral relevant is van dit instrument is dat de gedragsfactor en daarmee ook de bereidwilligheid om aan de situatie te werken in beeld zijn. De effectiviteit van iedere maatregel die gericht is op individuen of huishoudens hangt immers samen met de 'ontvankelijkheid' van die partijen. Er zijn veel partijen in het veld actief die inzicht hebben op de 'ontvankelijkheid' van huishoudens, of de reden waarom individuele huishoudens lastig bereikbaar zijn. De effectiviteit van wat die partijen doen in de armoedebestrijding zal naar verhouding hoger liggen dan bij generieke maatregelen. Door het maatwerk te ondersteunen dat die partijen bieden, zal het rendement hoger zijn.

Belastingen lokaal

Voor de gemeente is het relevant dat er in opdracht van de Minister van Binnenlandse Zaken en de Staatssecretaris van Financiën onderzoek gedaan wordt naar herziening van het belastingstelsel waarvan onderdeel is de vraag "of en hoe een verruiming van het gemeentelijk belastinggebied vorm en draagvlak zou kunnen krijgen." De Raad voor de financiële verhoudingen bracht op 26 maart 2015 advies uit over uitbreiding van het lokaal belastinggebied, waarin onder andere gepleit wordt voor herinvoering van het gebruikersdeel van de OZB voor woningen en een introductie van ingezetenenbelasting. Daar moet dan tegenover staan dat de rijksbelastingen verlaagd worden. Door deze verschuiving zouden gemeenten tot een doelmatiger afweging kunnen komen waarbij belastingen beter afgestemd zijn op het takenpakket. Volgens de Rfv zou een dergelijke maatregel snel doorgevoerd kunnen worden. De aanbevelingen van de Rfv worden meegenomen in het onderzoek. Wat hiervan de uitkomsten zullen zijn, is afwachten, maar het lijkt voor de hand te liggen om het gemeentelijke belastingstelsel beter af te stemmen op de nog steeds doorgaande decentralisatie. De OZB zal een belangrijke inkomstenbron blijven voor gemeenten, dus ook voor maatregelen met betrekking tot betaalbaarheid van het wonen. Wellicht biedt het verbreden van het lokale belastinggebied aanknopingspunten voor het gericht inzetten van belastingmiddelen op armoedebestrijding en betaalbaarheid van het wonen.

Kort samengevat

- Een bundeling van kennis en middelen, door een intensievere samenwerking met deskundige partijen, bijvoorbeeld via een woonlastenfonds.
- Faciliteren van maatwerk bij het aanpakken van betalingsproblemen, of het voorkomen daarvan. Hierbij samenwerken met corporaties en andere deskundige partijen.
- Mogelijkheden van het lokale belastingstelsel optimaal benutten.
- Bij uitwerken maatregelen juiste inschatting van effectiviteit en efficiency maken op basis van directe en indirecte effecten.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

7 Samenvatting en conclusies

In dit rapport is onderzocht wat het effect is van de afschaffing van de afvalstoffenheffing en het verschuiven van de lasten naar woningeigenaren via de OZB op de betaalbaarheid van het wonen voor de lage inkomensgroepen. De onderzoeksvragen waren:

1. Wat is het (verwachte) effect van het geleidelijk afschaffen van de afvalstoffenheffing en verschuiving van deze lasten naar de eigenaar op de betaalbaarheid voor de laagste inkomensgroepen.
2. Welke alternatieven zijn er om het beoogde effect, verbetering van de betaalbaarheid van het wonen voor huishoudens met lage inkomens, te bereiken.

Het afschaffen van de afvalstoffenheffing betekent voor de gemeente Nijmegen ten opzichte van 2014 de afschaffing van een inkomenspost van ruim 6 miljoen euro. Dat bedrag zal gecompenseerd worden in de OZB van zo'n 70.000 woningen. Dat is gemiddeld zo'n € 86 euro per woning. Omdat de OZB bepaald wordt op basis van een vast percentage over de WOZ-waarde van de woning, gaan eigenaren van duurder woningen meer van de afgeschafte afvalstoffenheffing betalen in de OZB dan eigenaren van goedkopere woningen. Het omslagpunt ligt voor eenpersoonshuishoudens bij een WOZ-waarde van € 172.000 en voor meerpersoonshuishoudens bij een WOZ-waarde van € 211.000.

Door de maatregel komt de kwijtscheldingsregeling voor de afvalstoffenheffing te vervallen. Dat levert de gemeente €600.000 per jaar kostenbesparing.

Eerst is de betaalbaarheid van het wonen in Nijmegen in kaart gebracht op basis van analyses op het WoON2012. Qua betaalbaarheidsrisico wijken de cijfers voor Nijmegen niet veel af van de landelijke cijfers. Zoals verwacht heeft vrijwel de gehele bijstandsgroep een betaalbaarheidsrisico, maar ook bijna de helft van de groep met een inkomen tot de huurtoeslaggrens heeft een betaalbaarheidsrisico.

In de cijfers van de corporaties over betalingsproblemen (huurachterstanden), zien we eerder een daling dan een stijging in de aantallen huishoudens met een achterstand, maar de gemiddelde achterstand neemt wel toe.

Antwoord vraag 1

Op basis van de analyses kan gesteld worden dat het effect van de lastenverschuiving voor huishoudens met een laag inkomen op hun besteedbaar inkomen nihil is of erg klein is en mogelijk zelfs teniet kan worden gedaan doordat corporaties worden geconfronteerd met een hogere OZB waardoor ze minder investeringsruimte hebben om bijvoorbeeld zelf betaalbaarheid aan te pakken. Via een eventuele huurverhoging, zouden de kosten zelfs deels weer terug kunnen komen bij de huurders. Voor huurders met recht op huurtoeslag kan de verhoging mogelijk wel deels opgevangen worden in de hogere huurtoeslag. Voor particuliere verhuurders geldt hetzelfde.

Antwoord vraag 2

Vanuit zowel de gemeente als de corporaties wordt al veel gedaan om armoede te bestrijden en betalingsproblemen aan te pakken. Een mogelijke strategie voor de gemeente zou kunnen zijn om kennis en middelen te bundelen, door een intensievere samenwerking met deskundige partijen. Dit kan worden georganiseerd door bijvoorbeeld een woonlastenfonds. Daarbij moet minder gedacht worden aan generieke maatregelen, maar meer aan het leveren van maatwerk. In het veld zijn al diverse deskundige partijen actief. Door de krachten te bundelen kan de effectiviteit wellicht verhoogd worden. Ook

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

kunnen er afspraken gemaakt worden over het prioriteren van projecten en het inzetten van financiële middelen.

Op dit moment wordt landelijk onderzocht of en hoe een verruiming van het gemeentelijk belastinggebied vorm en draagvlak zou kunnen krijgen. Dit lijkt een belangrijke ontwikkeling om te kunnen komen tot het gerichter inzetten van belastingmiddelen op armoedebestrijding en betaalbaarheid van het wonen. Bij het ontwikkelen van maatregelen is het relevant om niet alleen te kijken naar de directe effecten, maar vooral ook naar de indirecte effecten om een inschatting te kunnen maken van de effectiviteit en efficiency.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Bronnen

- Companen. (2014). Betaalbaarheid wonen in beeld. Arnhem.
- De Groot, C., Schilder, F., & Daalhuizen, F. (2015). Krap bij kas in een betaalbare huurwoning. *Tijdschrift voor de Volkshuisvesting*, 21(2), 12-17.
- De Groot, C., Schilder, F., Daalhuizen, F., & Verwest, F. (2014). Kwetsbaarheid van regionale woningmarkten. Financiële risico's van huishoudens en hun toegang tot de woningmarkt. Den Haag: Planbureau voor de Leefomgeving.
- Gemeente Nijmegen. (2014). *Stadsbegroting 2015-2018*.
- Gemeente Nijmegen. (2015). Aanvalsplan armoede en schulden. Nijmegen.
- Gemeenteraad Nijmegen. (2014). Coalitieakkoord 2014-2018. Samen voor Nijmegen: sociaal, duurzaam en ondernemend.
- Haffner, M. (1999). *Kosten en Uitgaven van Eigenaar-Bewoners - Een fiscaal-economische vergelijking tussen West-Europese landen*. (Proefschrift), TU Delft, Delft.
- Haffner, M., & Boumeester, H. (2013). Betaalbaarheid van het huren: meer dan huur alleen. *Tijdschrift voor de Volkshuisvesting*, 2013(5), 41-46.
- Haffner, M., & Boumeester, H. (2014). Is renting unaffordable in the Netherlands? *International Journal of Housing Policy*, 14(2), 117-140. doi: 10.1080/14616718.2014.908570
- Jungmann, N., Lems, E., Vogelpoel, F., van Beek, G., & Wesdorp, P. (2014). Onoplosbare schuldsituaties. Utrecht: Hogeschool Utrecht.
- Kromhout, S., Burger, P., Cozijnsen, E., & Zeelenberg, S. (2011). Eindevaluatie Huur op Maat. Hoofdrapport: algemene resultaten en conclusies. Amsterdam: RIGO Research en Advies BV.
- MacLennan, D., & Williams, R. (1990). *Affordable housing in Britain and the United States*. York: Joseph Rowntree Foundation.
- Ministers van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Volksgezondheid Welzijn en Sport, Buitenlandse Zaken, & Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. (2006). Nationaal Strategisch Rapport Sociale Bescherming en Insluiting Nederland 2006-2008.
- Programmaraad Samenvoordeklant.nl. (2014). Werkwijzer bijzondere bijstand. Maatwerk in het armoedebeleid.
- Vos, M., & Scherpenisse, R. (2015). Inkomensafhankelijk huren én een lokaal woonlastenfonds. *Tijdschrift voor de Volkshuisvesting*, 21(2), 22-27.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Bijlage A Berekening budgetten

In het NIBUD Budget Handboek zijn in het laatste hoofdstuk voorbeeldbudgetten (-begrotingen) opgenomen voor volgende huishoudenscategorieën: alleenstaande, 1 volwassene met 1, 2, 3 en meer kinderen, 2 volwassene, 2 volwassene met 1, 2, 3 en meer kinderen.

Er wordt een minimumbudget (op bijstandsniveau) gegeven en vervolgens budgetten op inkomenspunten tussen intervallen met een breedte van €250 of €500. Zo heb je bv voor de alleenstaande een budget bij een inkomen van €990 (bijstand), €1397, €1500, €1750, ..., €2500, €3000, €3500.

Op bijstandsniveau worden nog twee extra budgetten gegeven voor de categorieën alleenstaande met AOW en echtpaar met AOW.

Hoe te komen van de voorbeeldbudgetten van het NIBUD tot de NIBUDbudgetten op het WoON2012?

We berekenen de door het Nederlands Hypotheek Garantie-instituut gehanteerde budgetten (NHG budgetten). Er wordt uitgegaan van een bestedingspatroon in de huishoudens gelijk aan het gemiddelde van het minimumbudget en het voorbeeldbudget passend bij het inkomensniveau.

Het minimumbudget is het budget dat een huishouden minimaal nodig heeft voor bepaalde uitgaveposten en is niet inkomensafhankelijk. De voorbeeldbudgetten zijn gebaseerd op wat vergelijkbare huishoudens met een vergelijkbaar inkomen gemiddeld aan uitgaven doen voor de verschillende posten. Deze budgetten zijn dus afhankelijk van huishoudenssamenstelling en inkomen. Voor het bijstandsniveau geldt dat alleen het inkomen niet meer dan het basisbudget toestaat, dus voor die groep is het basisbudget gehanteerd. Voor de overige inkomensgroepen is een gemiddelde van het minimumbudget en het voorbeeldbudget gebruikt. Stel een alleenstaande met een inkomen van €1750. Hij heeft een minimumbudget exclusief (netto) woonlasten van €778; het budget voor een alleenstaande met een inkomen van €1750 is €1316. Het NHG budget bedraagt $(€778 + €1316) / 2 = €1047$. De reden om te middelen is dat in de voorbeeldbudgetten werkelijke uitgaven zitten, dus ook de excessen. Door te middelen ontstaat een realistischer budget. Het blijft echter een keuze. Rekenen met andere budgetten levert andere resultaten.

We gaan uit van het Budget Handboek 2011 omdat op het WoON2012 de bij de belastingdienst geregistreerde inkomens van 2011 zijn opgenomen. We berekenen inkomensdecielen voor het besteedbaar inkomen (vromhh) op het WoON. We voegen het zesde tot en met het tiende deciel samen.

We berekenen de NIBUDbudgetten op de decielgrenzen en koppelen de budgetten aan het WoON op de sleutelvariabelen inkomensdeciel en samenstelling huishouden. We laten het budget op de onderste decielgrens gelden voor het hele deciel. Het budget op de ondergrens van het zesde deciel geldt voor het zesde t/m het tiende deciel.

Berekening afschaffing afvalstoffenheffing in budget

Om te komen tot het NIBUDbudget na afschaffing van de afvalstoffenheffing in Nijmegen is voor huishoudens met een inkomen hoger dan het maximale inkomen om voor kwijtschelding van heffingen in aanmerking te komen, het in Nijmegen geldende bedrag voor afvalstoffenheffing van het budget afgetrokken. Voor de lagere inkomens is in het budget al rekening gehouden met kwijtscheldingen.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Bijlage B Tabellen analyses WoON2012 hoofdstuk 4

Soort huishoudens en inkomens gemeente Nijmegen, Stadsregio Arnhem-Nijmegen en Nederland
(Bron: WoON2012, bewerking OTB)

	Eenpersoons huishouden	Paar	Paar + kind(eren)	1 oudergezin + kind(eren)	totaal
Nijmegen					
Bijstand	16,4%	3,8%	3,4%	7,3%	9,5%
Doelgr. 1: grens huurtoeslag	32,7%	14,7%	6,2%	45,8%	23,1%
Doelgr. 2: grens EU	23,4%	5,3%	2,4%	18,1%	13,6%
Midden	13,3%	13,7%	8,2%	15,8%	12,5%
Hoog	14,2%	62,4%	79,8%	12,9%	41,3%
Regio Arnhem - Nijmegen					
Bijstand	10,4%	4,0%	2,8%	11,5%	6,4%
Doelgr. 1: grens huurtoeslag	34,4%	16,5%	6,6%	41,7%	21,8%
Doelgr. 2: grens EU	27,0%	7,7%	2,0%	9,8%	13,1%
Midden	14,4%	14,0%	8,2%	15,4%	12,7%
Hoog	13,8%	57,8%	80,5%	21,7%	46,0%
Nederland					
Bijstand	11,4%	4,8%	3,0%	14,2%	7,2%
Doelgr. 1: grens huurtoeslag	32,9%	15,8%	6,7%	38,3%	20,7%
Doelgr. 2: grens EU	26,5%	8,7%	2,7%	8,2%	13,1%
Midden	14,3%	15,0%	7,8%	12,2%	12,5%
Hoog	15,0%	55,7%	79,8%	27,2%	46,5%

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Soort huishoudens en inkomens gemeente Nijmegen, Stadsregio Arnhem-Nijmegen en Nederland wonend in een koopwoning (Bron: WoON2012, bewerking OTB)

KOOPWONING	Eenpersoons huishouden	Paar	Paar + kind(eren)	1 oudergezin + kind(eren)	totaal
Nijmegen					
Bijstand	5,4%	2,2%	0,5%	9,3%	2,8%
Doelgr. 1: grens huurtoeslag	6,3%	7,8%	1,1%	13,7%	5,4%
Doelgr. 2: grens EU	28,3%	3,6%	1,8%	25,0%	10,6%
Midden	23,4%	9,1%	6,1%	27,8%	12,8%
Hoog	36,6%	77,3%	90,4%	24,3%	68,3%
Regio Arnhem - Nijmegen					
Bijstand	7,1%	2,4%	0,9%	4,9%	3,0%
Doelgr. 1: grens huurtoeslag	10,0%	10,7%	2,7%	18,7%	8,0%
Doelgr. 2: grens EU	27,1%	6,0%	1,5%	13,6%	9,1%
Midden	24,6%	12,3%	6,5%	20,0%	13,1%
Hoog	31,2%	68,6%	88,4%	42,8%	66,8%
Nederland					
Bijstand	7,4%	3,7%	1,7%	7,3%	3,9%
Doelgr. 1: grens huurtoeslag	12,9%	9,7%	3,9%	16,6%	8,4%
Doelgr. 2: grens EU	26,8%	6,6%	1,8%	10,1%	9,2%
Midden	22,5%	13,7%	6,2%	17,3%	12,8%
Hoog	30,4%	66,4%	86,4%	48,6%	65,7%

Soort huishoudens en inkomens gemeente Nijmegen, Stadsregio Arnhem-Nijmegen en Nederland wonend in een huurwoning (Bron: WoON2012, bewerking OTB)

HUURWONING	Eenpersoons huishouden	Paar	Paar + kind(eren)	1 oudergezin + kind(eren)	totaal
Nijmegen					
Bijstand	20,8%	6,3%	11,7%	6,4%	15,5%
Doelgr. 1: grens huurtoeslag	43,2%	25,0%	21,1%	60,2%	38,8%
Doelgr. 2: grens EU	21,4%	7,9%	4,1%	15,0%	16,2%
Midden	9,3%	20,7%	14,3%	10,5%	12,3%
Hoog	5,3%	40,1%	48,8%	7,8%	17,2%
Regio Arnhem - Nijmegen					
Bijstand	12,3%	7,5%	10,5%	15,2%	11,2%
Doelgr. 1: grens huurtoeslag	47,8%	29,2%	22,2%	54,6%	41,0%
Doelgr. 2: grens EU	26,9%	11,5%	4,1%	7,6%	18,5%
Midden	8,8%	17,8%	15,0%	12,8%	12,1%
Hoog	4,2%	34,0%	48,2%	9,8%	17,2%
Nederland					
Bijstand	13,7%	7,2%	8,8%	18,1%	12,1%
Doelgr. 1: grens huurtoeslag	44,5%	29,8%	19,1%	50,9%	38,6%
Doelgr. 2: grens EU	26,3%	13,5%	6,6%	7,1%	18,7%
Midden	9,5%	18,0%	14,9%	9,1%	12,1%
Hoog	6,1%	31,5%	50,6%	14,7%	18,5%

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Maandelijks saldo inkomsten en uitgaven per inkomensgroep (Bron: WoON2012, bewerking OTB)

	Bijstand	Doelgr. 1	Doelgr. 2	Midden	Hoog	Totaal
Nijmegen						
Netto woonlasten	315,43	312,88	428,07	498,17	604,33	472,34
Wonen en leven	1227,77	1318,22	1542,84	1859,80	2283,64	1806,69
Besteedbaar inkomen	792,58	1372,71	1905,51	2301,49	4164,70	2659,45
Individuele huurtoeslag	81,41	146,97	20,54	3,11	0,00	73,39
Inkomsten en uitgaven	-435,19	54,49	362,67	441,69	1881,06	852,76
Regio Arnhem - Nijmegen						
Netto woonlasten	363,18	331,81	430,91	472,74	603,32	489,59
Wonen en leven	1375,91	1393,38	1540,36	1878,65	2306,22	1893,11
Besteedbaar inkomen	887,33	1562,82	1843,71	2378,79	4196,50	2871,62
Individuele huurtoeslag	82,34	150,16	13,17	6,72	3,92	74,68
Inkomsten en uitgaven	-488,58	169,44	303,35	500,14	1890,28	978,51
Nederland						
Netto woonlasten	374,26	352,18	420,90	459,29	597,21	490,08
Wonen en leven	1397,58	1430,43	1546,59	1884,65	2299,57	1904,18
Besteedbaar inkomen	913,15	1585,85	1876,68	2457,00	4345,89	2967,65
Individuele huurtoeslag	72,66	139,72	14,95	8,05	2,39	66,96
Inkomsten en uitgaven	-484,43	155,41	330,09	572,36	2046,32	1063,47

Maandelijks saldo inkomsten en uitgaven per inkomensgroep wonend in een koopwoning (Bron: WoON2012, bewerking OTB)

KOOPWONING	Bijstand	Doelgr. 1	Doelgr. 2	Midden	Hoog	Totaal
Nijmegen						
Netto woonlasten	446,80	412,26	392,63	508,77	612,58	560,41
Wonen en leven	1458,72	1669,70	1597,63	1869,32	2302,68	2114,23
Besteedbaar inkomen	864,87	1971,02	2134,24	2325,78	4356,23	3632,62
Inkomsten en uitgaven	-593,85	301,32	536,61	456,47	2053,55	1518,39
Regio Arnhem - Nijmegen						
Netto woonlasten	426,34	405,90	380,86	459,97	612,62	549,39
Wonen en leven	1460,70	1704,59	1564,71	1877,38	2322,60	2120,03
Besteedbaar inkomen	932,08	2366,37	1964,42	2426,14	4337,98	3611,95
Inkomsten en uitgaven	-528,62	661,78	399,70	548,76	2015,38	1491,92
Nederland						
Netto woonlasten	462,80	409,39	377,03	433,80	601,48	537,87
Wonen en leven	1557,96	1688,40	1565,39	1879,16	2315,28	2108,60
Besteedbaar inkomen	1012,89	2206,91	2008,63	2530,75	4493,30	3687,16
Inkomsten en uitgaven	-545,07	518,51	443,24	651,59	2178,02	1578,56

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Maandelijks saldo inkomsten en uitgaven per inkomensgroep wonend in een huurwoning (Bron: WoON2012, bewerking OTB)

HUURWONING	Bijstand	Doelgr. 1	Doelgr. 2	Midden	Hoog	Totaal
Nijmegen						
Netto woonlasten	293,98	300,54	448,75	488,31	575,15	393,85
Wonen en leven	1190,07	1274,59	1510,86	1850,94	2216,24	1532,58
Besteedbaar inkomen	780,78	1298,44	1772,00	2278,89	3486,85	1792,07
Individuele huurtoeslag	81,41	146,97	20,54	3,11	0,00	73,39
Inkomsten en uitgaven	-409,29	23,85	261,14	427,95	1270,61	259,48
Regio Arnhem - Nijmegen						
Netto woonlasten	340,06	311,80	465,27	491,88	553,31	406,73
Wonen en leven	1344,87	1309,36	1523,64	1880,55	2218,24	1578,68
Besteedbaar inkomen	870,95	1345,87	1760,83	2307,83	3436,34	1845,81
Individuele huurtoeslag	82,34	150,16	13,17	6,72	3,92	74,68
Inkomsten en uitgaven	-473,92	36,51	237,19	427,28	1218,10	267,13
Nederland						
Netto woonlasten	333,13	334,07	452,23	498,67	575,11	420,52
Wonen en leven	1323,09	1348,77	1533,17	1893,13	2218,19	1606,61
Besteedbaar inkomen	866,83	1389,25	1782,46	2343,08	3582,46	1920,28
Individuele huurtoeslag	72,66	139,72	14,95	8,05	2,39	66,96
Inkomsten en uitgaven	-456,26	40,48	249,29	449,95	1364,27	313,67

Maandelijks saldo inkomsten en uitgaven per inkomensgroep op basis van decielen wonend in een huurwoning (Bron: WoON2012, bewerking OTB)

HUURWONING	Bij-stand	1e dec	2e dec	3e dec	4e dec	5e dec	6-10e dec	Totaal
Nijmegen								
Netto woonlasten	293,98	264,03	325,96	397,76	428,78	486,93	572,97	393,85
Wonen en leven	1190,07	1042,03	1227,82	1505,42	1650,80	1941,71	2239,67	1532,58
Besteedbaar inkomen	780,78	958,95	1294,13	1643,78	1947,86	2359,83	3485,29	1792,07
Individuele huurtoeslag	81,41	180,76	104,22	68,18	36,55	9,22	8,83	73,39
Inkomsten en uitgaven	-409,29	-83,07	66,31	138,36	297,07	418,12	1245,62	259,48
Regio Arnhem - Nijmegen								
Netto woonlasten	340,06	272,33	336,10	394,22	439,32	481,21	560,28	406,75
Wonen en leven	1344,87	1050,33	1226,93	1499,54	1692,24	1929,60	2245,16	1578,91
Besteedbaar inkomen	870,95	970,51	1291,76	1648,26	1962,58	2339,09	3394,28	1846,57
Individuele huurtoeslag	82,34	183,53	108,33	70,67	49,43	14,59	9,16	74,65
Inkomsten en uitgaven	-473,92	-79,82	64,83	148,72	270,34	409,48	1149,12	267,66
Nederland								
Netto woonlasten	333,13	275,89	346,15	398,52	445,91	503,20	574,33	420,52
Wonen en leven	1323,09	1053,89	1230,61	1489,42	1701,28	1952,16	2251,52	1606,60
Besteedbaar inkomen	866,83	978,56	1297,47	1635,38	1964,45	2331,28	3554,56	1920,11
Individuele huurtoeslag	72,66	177,14	108,63	65,71	42,32	18,44	7,25	66,98
Inkomsten en uitgaven	-456,26	-75,33	66,86	145,96	263,17	379,12	1303,04	313,51

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Huishoudens met en zonder een betaalbaarheidsrisico naar soort woning (Bron: WoON2012, bewerking OTB)

	Soc. huur	Part. huur	Koop	totaal
Nijmegen				
Huishoudens met betaalbaarheidsrisico	36,7%	19,0%	6,7%	21,7%
Huishoudens zonder betaalbaarheidsrisico	63,3%	81,0%	93,3%	78,3%
Stadsregio Arnhem - Nijmegen				
Huishoudens met betaalbaarheidsrisico	32,1%	23,3%	7,6%	17,3%
Huishoudens zonder betaalbaarheidsrisico	67,9%	76,7%	92,4%	82,7%
Nederland				
Huishoudens met betaalbaarheidsrisico	31,5%	29,3%	7,1%	16,9%
Huishoudens zonder betaalbaarheidsrisico	68,5%	70,7%	92,9%	83,1%

Huishoudens met en zonder een betaalbaarheidsrisico naar inkomen (Bron: WoON2012, bewerking OTB)

	Bijstand	Doelgr. 1: grens huurtoeslag	Doelgr. 2: grens EU	Midden	Hoog	totaal
Nijmegen						
Huishoudens met betaalbaarheidsrisico	94,8%	46,6%	7,4%	5,6%	0,6%	21,7%
Huishoudens zonder betaalbaarheidsrisico	5,2%	53,4%	92,6%	94,4%	99,4%	78,3%
Stadsregio Arnhem - Nijmegen						
Huishoudens met betaalbaarheidsrisico	89,1%	39,5%	10,1%	6,8%	1,8%	17,3%
Huishoudens zonder betaalbaarheidsrisico	10,9%	60,5%	89,9%	93,2%	98,2%	82,7%
Nederland						
Huishoudens met betaalbaarheidsrisico	87,3%	39,1%	8,9%	5,8%	1,4%	16,9%
Huishoudens zonder betaalbaarheidsrisico	12,7%	60,9%	91,1%	94,2%	98,6%	83,1%

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Huishoudens met en zonder een betaalbaarheidsrisico naar inkomen op basis van decielen (Bron: WoON2012, bewerking OTB)

	Bij-stand	1e dec	2e dec	3e dec	4e dec	5e dec	6-10e dec	totaal
Nijmegen								
Huishoudens met betaalbaarheidsrisico	94,8%	71,3%	34,3%	18,9%	7,8%	7,6%	0,7%	21,7%
Huishoudens zonder betaalbaarheidsrisico	5,2%	28,7%	65,7%	81,1%	92,2%	92,4%	99,3%	78,3%
Stadsregio Arnhem - Nijmegen								
Huishoudens met betaalbaarheidsrisico	89,1%	72,5%	32,2%	19,3%	9,0%	8,7%	1,8%	17,3%
Huishoudens zonder betaalbaarheidsrisico	10,9%	27,5%	67,8%	80,7%	91,0%	91,3%	98,2%	82,7%
Nederland								
Huishoudens met betaalbaarheidsrisico	87,3%	75,8%	29,2%	20,1%	10,4%	7,4%	1,5%	16,9%
Huishoudens zonder betaalbaarheidsrisico	12,7%	24,2%	70,8%	79,9%	89,6%	92,6%	98,5%	83,1%

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

OTB – Onderzoek voor de gebouwde omgeving

Faculteit Bouwkunde, TU Delft
Julianalaan 134, 2628 BL Delft
Postbus 5043, 2600 GA Delft

Telefoon: +31 (0)15 278 30 05

E-mail: OTB-bk@tudelft.nl

www.otb.bk.tudelft.nl

Evaluatie lastenverschuiving gemeente Nijmegen

TU Delft, Faculteit Bouwkunde

Afdeling OTB – Onderzoek voor de gebouwde omgeving

Inhoud

- Betaalbaarheid
  - Hoe kan betaalbaarheid worden vastgesteld?
  - Budgetbenadering op basis van NIBUD gegevens
  - Is er sprake van een betaalbaarheidsprobleem?
  - Hoe in de praktijk om te gaan met betaalbaarheidsproblematiek?
- Onderzoek lastenverschuiving
  - Maatregel en onderzoeksvragen
  - Betaalbaarheidsrisico en betalingsproblemen
  - Directe en indirecte effecten maatregel
  - Alternatieven
  - Conclusies

Betaalbaarheid van het wonen

Hoe betaalbaarheid vast te stellen?

- Op basis van huurtoeslagregeling
- Op basis van (aangepaste) woonlastentabellen WEW (NHG)
- Op basis van woonlastenquote
- Op basis van resterend inkomen na aftrek van overige noodzakelijke uitgaven

_____

_____

Budgetbenadering NIBUD

- Ruimte voor woonlasten = (besteedbaar) inkomen – kosten overige noodzakelijk uitgaven
- Input referentiecijfers NIBUD
- Per huishouden verschillend
- Dilemma's:
  - Woonlasten als restpost?
  - Betaalbaarheid of keuzevrijheid?
  - Betaalbaarheid of juiste prijs-kwaliteitsverhouding?
  - Huurtoeslag onvoldoende voor minima

Minimum voorbeeldbegroting

- Sociaal minimum
- Gezin, 2 kinderen

	basis
netto inkomen	1809
woonlasten	227
energie & water	92
lokale belastingen	0
verzekeringen	287
telefoon, tv, internet	64
schoolkosten	34
contributies/abo's	0
vervoer	0
kleding	167
inventaris	135
Extra ziektekosten	94
Vrije tijd	0
voeding	502
huishoudgeld	194
totaal uitgaven	1859
saldo	-50

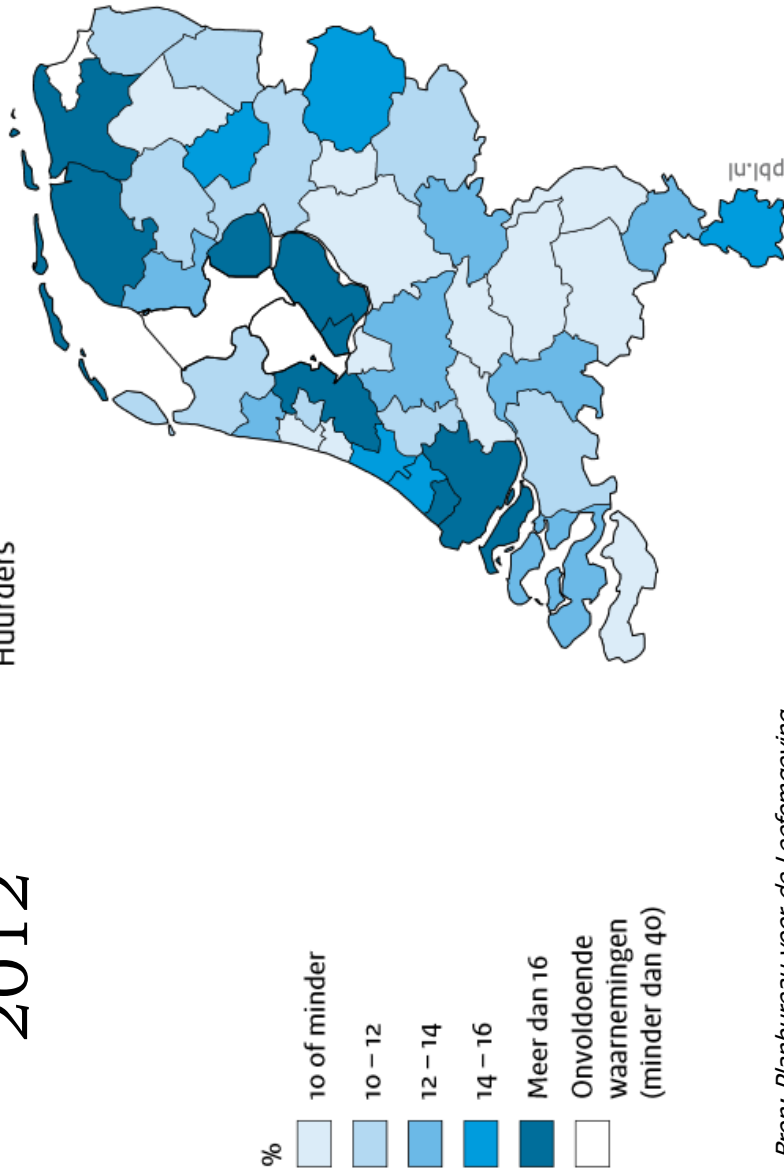
Huuruitgaven op (te?) hoog niveau

- OTB 2012 (AEDES): 37% huurders sociale huurwoningen onder maatschappelijk minimum en 33% onder sociaal minimum
- OTB 2013 (Vernieuwde Stad): 20% huurders onder NIBUD norm
- RIGO 2013 (Woonbond): 28% huurders onder maatschappelijk minimum: van 724.000 naar 891.000 in 2017
- Planbureau voor de Leefomgeving 2014: 13% huurders heeft ontoereikend inkomen om netto woonlasten te betalen; problemen het grootst in stedelijke regio's; door hervormingsbeleid nemen problemen kopers af en huurders toe

Aandeel huurders met betaalrisico 2012

Huurders

Bron: Planbureau voor de Leefomgeving

Inkomens 30.000 & 35.000

- 2 inkomens 70/30
- Gezin, 2 kinderen

	basis		30.000	35.000
netto inkomen	1809	2563	2775	
woonlasten	227	(533)	(634)	699
energie & water	92	92	92	92
lokale belastingen	0	57	57	57
verzekeringen	287	287	287	287
telefoon, tv, internet	64	64	64	64
schoolkosten	34	34	34	34
contributies/abo's	0	??	??	??
vervoer	0	??	??	??
kleding	167	167	167	167
inventaris	135	135	135	135
extra ziektekosten	94	94	94	94
vrije tijd	0	??	??	??
voeding	502	502	502	502
huishoudgeld	194	194	194	194
totaal uitgaven	1859	2325	2325	2325
saldo	-50	238	450	

Inkomens 30.000 & 35.000

- 1 inkomen
- Gezin, 2 kinderen

	basis		30.000	35.000
netto inkomen	1809	2331	2495	
woonlasten	227	(367)	(499)	699
energie & water	92	92		92
lokale belastingen	0	57		57
verzekeringen	287	287		287
telefoon, tv, internet	64	64		64
schoolkosten	34	34		34
contributies/abo's	0	?		?
vervoer	0	?		?
kleding	167	167		167
inventaris	135	135		135
extra ziektekosten	94	94		94
vrije tijd	0	?		?
voeding	502	502		502
huishoudgeld	194	194		194
totaal uitgaven	1859	2325		2325
saldo	-50	6		150

Risicogroepen

- Huishoudens met een laag inkomen:
  - Alleenstaanden net boven bijstandsniveau
  - Paren zonder kinderen rond minimumloon
  - Eenoudergezinnen rond minimumloon
  - Paren met kinderen **tot modaal**
- Inkomens rond huurtoeslag grens
- Middeninkomens

Hoe in de praktijk om te gaan met betaalbaarheidsproblematiek?

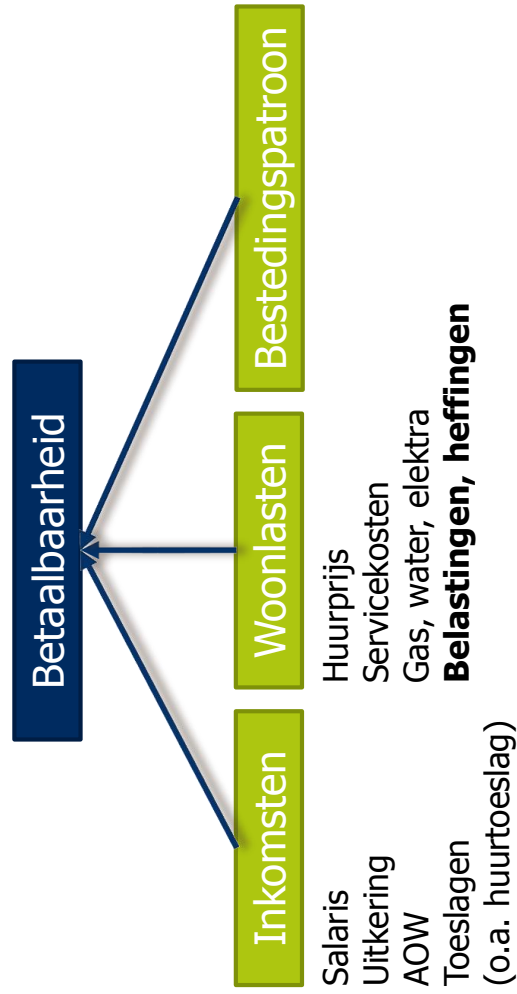
- Toewijzing van woningen fixeren op huurtoeslagregeling
- (Her)introductie van huur-inkomenstabellen bij woningtoewijzing
- Voor minima op basis van huurquote jaarlijks huurafslag verstrekken (aanvullende betaalbaarheidsmaatregelen corporaties)
- Goedkope voorraad koesteren, die belangrijk is voor de laagste inkomens
- Ontwikkelen van een breed gedragen armoedebeleid

Hoe in de praktijk om te gaan met betaalbaarheidsproblematiek?

- Energiebesparing bevorderen (Stroomversnelling/Nul op de meter)
- Tijdelijk huurcontracten op basis van inkomen
- Het experiment 'Huur op maat' voortzetten of soortgelijke nieuwe experimenten opzetten
- Kleiner bouwen
- Maatwerk leveren in doorstroming door doorstroom bevorderende maatregelen, waardoor woningen beschikbaar komen voor de juiste doelgroep (doorstroommakelaar, ouderencoach)
- Corporaties kunnen ervoor kiezen hun investeringen terug te brengen en de opbrengsten in te zetten voor een gematigd huurbeleid

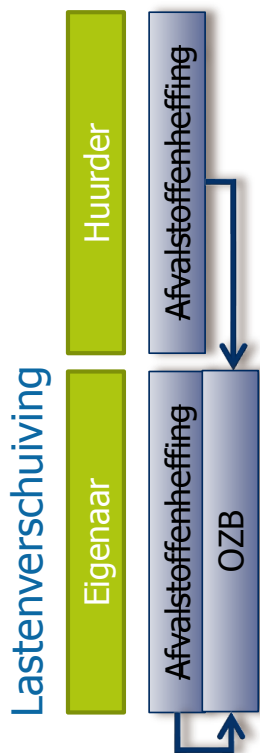
Onderzoek lastenverschuiving

Betaalbaarheid en heffingen

Maatregel en onderzoeksvragen

- Wat is het (verwachte) effect van het geleidelijk afschaffen van de afvalstoffenheffing en verschuiving van deze lasten naar de eigenaar op de betaalbaarheid voor de laagste inkomensgroepen?
- Welke alternatieven zijn er om het beoogde effect, verbetering van de betaalbaarheid van het wonen voor huishoudens met lage inkomens, te bereiken?

Effectiviteit maatregel

- Eerste orde en hogere orde effecten:
  - Eerste-orde effecten zijn de effecten zoals ze de consument bereiken
  - Hogere-orde effecten houden rekening met de gedragsveranderingen van actoren als gevolg van de introductie van een maatregel. Deze effecten worden ook omschreven als de effectieve of werkelijke invloed.
- In dit onderzoek gehanteerd: directe en indirecte effecten

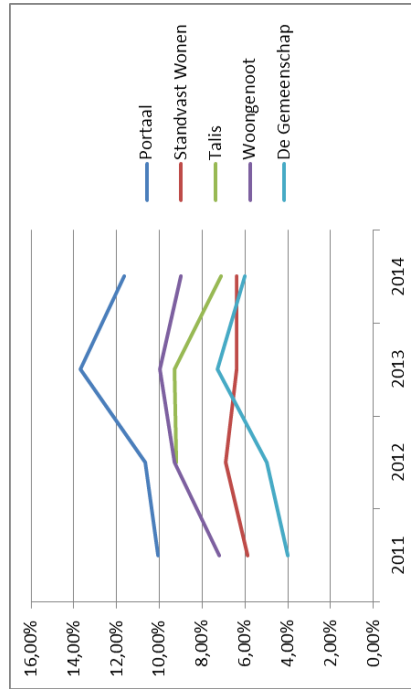
Betaalbaarheidsrisico Nijmegen

	Soc. huur	Part. huur	Koop	totaal
Huishoudens met betaalbaarheidsrisico	36,7%	19,0%	6,7%	21,7%
Huishoudens zonder betaalbaarheidsrisico	63,3%	81,0%	93,3%	78,3%

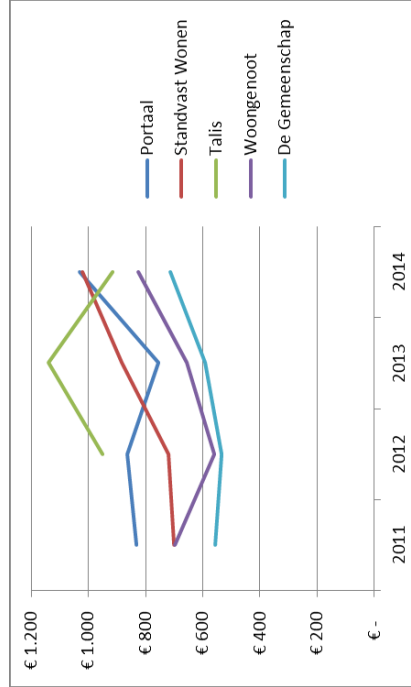
	Bijstand	Doelgr. 1	Doelgr. 2	Midden	Hoog	totaal
Huishoudens met betaalbaarheidsrisico	94,8%	46,6%	7,4%	5,6%	0,6%	21,7%
Huishoudens zonder betaalbaarheidsrisico	5,2%	53,4%	92,6%	94,4%	99,4%	78,3%

Betalingsproblemen Nijmegen

Percentage huishoudens met huurachterstand

Gemiddelde huurachterstand

Direct effect maatregel

- Verhouding normen en werkelijk bestedingspatroon: effect valt weg

	Saldo inkomsten en uitgaven voor lastenverschuiving	Saldo inkomsten en uitgaven na lastenverschuiving	verschil saldo per maand
Bijstand	-409,29	-409,16	0,13
Doelgr. 1: grens huurtoeslag	23,85	26,71	2,86
Doelgr. 2: grens EU	261,14	266,85	5,71
Midden	427,95	434,12	6,17
Hoog	1270,61	1277,14	6,53

Indirecte effecten

- Kwijtscheldingsregeling: bijstandsgroep kon al kwijtschelding krijgen van afvalstoffenheffing

Soort woning	Geen kwijtschelding	Wel kwijtschelding	
Huur	31104	84,4%	5736 15,6%
Koop	31166	99,9%	17 0,1%
Niet-woning	421	96,6%	15 3,4%
TOTAAL	62691	91,6%	5768 8,4%

- Financiële ruimte corporaties
- Huurverhoging verhuurders

Alternatieven

- Wat gebeurt er al:
  - Corporaties (diverse maatregelen preventief & reactief)
  - Gemeente (o.a. Aanvalsplan Armoede en Schulden)
- Denkrichtingen gemeente:
  - Een bundeling van kennis en middelen, door een intensievere samenwerking met deskundige partijen, bijvoorbeeld via een woonlastenfonds
  - Faciliteren van maatwerk bij het aanpakken van betalingsproblemen, of het voorkomen daarvan. Hierbij samenwerken met corporaties en andere deskundige partijen.
  - Mogelijkheden van het lokale belastingstelsel optimaal benutten.
  - Bij uitwerken maatregelen juiste inschatting van effectiviteit en efficiency maken op basis van directe en indirecte effecten.

Conclusies

- **Antwoord vraag 1:**

- Effect nihil of negatief voor doelgroep
  - Kwijtschelding bestond al voor bijstandsgroep
  - Hogere OZB zal mogelijk doorberekend worden in huurprijzen

- **Antwoord vraag 2:**

- Corporaties en gemeenten doen al veel
- Daarop aanhaken met financiële ondersteuning en krachtenbundeling
- Leveren van maatwerk is belangrijk

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Milieu
Bureau Wonen

Ingekomen stuk D11 (PA 19 november 2014)
G E M E E N T E

Korte Nieuwstraat 6
6511 PP Nijmegen
Telefoon 14024
Telefax (024) 329 95 81
E-mail gemeente@nijmegen.nl

Aan de gemeenteraad van Nijmegen

Postbus 9105
6500 HG Nijmegen

Datum
4 november 2014

Ons kenmerk
ML40/14.0011910

Contactpersoon
Bas Böhm

Onderwerp
Evaluatie lastenverschuiving

Datum uw brief

Doorkiesnummer
(024) 3293436

Geachte leden van de raad,

Onze ambitie is dat Nijmegen een aantrekkelijke woon- en groeistad blijft voor iedereen. Betaalbaarheid van woningen is daarvoor een belangrijke voorwaarde. De woningcorporaties zijn voor ons belangrijke partners. Samen met hen werken we aan een betaalbare, evenwichtige, kwantitatief voldoende, passende en duurzame woningvoorraad in Nijmegen.

Met deze passage start het hoofdstuk woon- en groeistad van het coalitieakkoord. De afgelopen periode hebben wij intensieve gesprekken gevoerd met het Platform Nijmeegse Woningcorporaties (PNW) over deze ambitie en over het partnership tussen gemeente en corporaties. Net als ons college, staan de corporaties voor deze ambitie én voor partnership. Zij leveren ook een actieve bijdrage aan de opstelling van een nieuwe Woonvisie. De invulling van het onderdeel betaalbaarheid levert echter discussie op.

In het coalitieakkoord is opgenomen dat we de woonlastendruk in onze stad anders verdelen conform het uitgangspunt "de sterkste schouders dragen de zwaarste lasten". Daarvoor schaffen we de afvalstoffenheffing geleidelijk af en verschuiven we deze lasten naar de eigenaar. We beogen hiermee de betaalbaarheid van het wonen voor huishoudens met lage inkomens te verbeteren. Door het PNW is aangegeven dat zij niet aan de voorkant zijn meegenomen in de aard en afwegingen van deze maatregel en daarmee met een voldongen feit zijn geconfronteerd. Ze geven aan betaalbaarheid eveneens hoog op de agenda te hebben staan, maar verwachten dat dit instrument niet het beoogd effect zal hebben. Argumenten van het PNW zijn dat, niet alle huurders een bijdrage in hun betaalbaarheid nodig hebben en dat scheefwoners (ca. 25% van de huurders in sociale huurwoningen) hier nog eens onnodig extra van profiteren. Bovendien geven zij aan de maatregel voor hen een extra lastenverzwaring betekent waardoor corporaties fundamenteel minder investeringsruimte hebben. Zij pleiten dan ook voor onderzoek naar alternatieve invullingsmogelijkheden van het onderwerp betaalbaarheid.

In het coalitieakkoord staat dat wij deze bestuursperiode het partnership verder uitwerken. De relatie met de corporaties is goed en hun waarde voor de stad is aantoonbaar bewezen. Partners geven elkaar ruimte, wijzen elkaar op eventuele risico's en luisteren naar elkaar. Van hieruit

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Gemeente Nijmegen

Milieu

Bureau Wonen

Vervolgvel

1

geredeneerd geven wij gehoor aan hun oproep. Binnen een termijn van twee jaar evalueren wij de lastenverschuiving: wat is het effect en wat zijn alternatieven om het beoogd effect te bereiken?

Wij zullen samen met de corporaties een onafhankelijke partij inschakelen om dit onderzoek uit te voeren en informeren uw raad uiterlijk eind 2015 over de resultaten. Hierdoor is er voldoende tijd om de resultaten met uw raad te bespreken en de uitkomsten van deze bespreking te verwerken in de Perspectiefnota 2017.

De komende periode werken wij samen verder aan de opstelling van een nieuwe Woonvisie en prestatieafspraken. Daarnaast onderzoeken wij samen wat de lastenverschuiving de komende twee jaar voor corporaties concreet betekent voor hun investeringsportefeuille en op welke wijze dit negatieve effect kan worden opgevangen, zodat hun volkshuisvestelijke bijdrage aan de stedelijke opgaven er niet onder lijdt.

Wij gaan er vanuit u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.

Hoogachtend,
college van Burgemeester en Wethouders van Nijmegen,

De Burgemeester,

De Gemeentesecretaris,

drs. H.M.F. Bruls

drs. B. van der Ploeg

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Ruimtelijke Ontwikkeling

Ingekomen stuk D9 (PA 8 juli 2015)

GEMEENTE

Korte Nieuwstraat 6
6511 PP Nijmegen
Telefoon 14024
Telefax (024) 323 59 92
E-mail gemeente@nijmegen.nl

Aan de Gemeenteraad van Nijmegen

Postbus 9105
6500 HG Nijmegen

Datum
23 juni 2015

Ons kenmerk
RO10/15.0006161

Contactpersoon
Wim van der Velde

Onderwerp
Woonvisie 2015-2018

Datum uw brief
-

Doorkiesnummer
(024) 3293437

Geachte leden van de raad,

Hierbij sturen we u de ontwerp-woonvisie 2015-2018 "Samen werken aan de Stad".
Ons college heeft deze nota onlangs vrijgegeven voor inspraak. De totstandkoming van de Woonvisie heeft vertraging opgelopen maar is toch nog voor de zomer gereed gekomen.
In de nota zijn de ambities en doelstellingen die in het Coalitieakkoord op hoofdlijnen zijn benoemd, verder uitgewerkt. Daarmee zijn de stedelijke opgaven op het terrein van wonen helder.

Voor de uitvoering zijn we aangewezen op tal van andere partijen. De Woonvisie bevat daarom een sturingsperspectief dat geënt is op een samenwerkingsmodel waarin het maken van afspraken en het vormen van coalities centraal staan. De nota besluit met een uitvoeringsagenda met concrete actiepunten. We geven zo niet alleen richting en focus aan de opgaven in de stad, we investeren ook in partnerschap gericht op resultaat met een helder verhaal over wat we willen. Dat is in lijn met de nieuwe Woningwet die per 1 juli 2015 van kracht is. De nieuwe Woningwet versterkt de positie van de gemeente ten opzichte van de woningcorporaties. Dat is van belang omdat veel van de opgaven op het terrein van de corporaties liggen. Zij worden verplicht om naar redelijkheid bij te dragen aan de stedelijke opgaven op het terrein van wonen, mits de gemeente over een actueel woonbeleid beschikt. Met deze Woonvisie is dat laatste geregeld.

Voor de te maken afspraken met de woningcorporaties over de uitvoering is al enig voorwerk verricht. De corporaties hebben informatie geleverd over hun reeds vastgelegde activiteiten voor deze college periode, de beschikbare investeringsruimte en de kosten van gewenste maatregelen. We zijn op dit moment in gesprek met de corporaties over hun bod en hun bijdrage aan onze doelstellingen. We informeren u in september over de uitkomst hiervan. Dit bod is, conform de strekking van de Woningwet, uiteindelijk bepalend voor het oordeel of de corporaties in redelijke mate bijdragen aan de gemeentelijke woonbeleid. Het bod vormt op die wijze ook de inzet voor de nieuwe ronde prestatieafspraken.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Gemeente Nijmegen
Ruimtelijke Ontwikkeling

Vervolgvel
1

Het proces gaat nu als volgt verder:

De inspraakprocedure loopt tot 1 oktober. Tot die datum kan een ieder schriftelijk reageren op de inhoud van de Woonvisie. Er is voor een lange periode gekozen vanwege de zomervakantie. De Woonvisie is in het kader van de inspraak breed verspreid, en digitaal beschikbaar.

In september organiseren we in het kader van deze brede ronde een werkconferentie over de Woonvisie. Zo consulteren we bewoners, corporaties, ontwikkelaars en andere instellingen. Uw raad wordt hierbij ook uitgenodigd. Naast de Woonvisie zal tijdens de werkconferentie ook het bod van de woningcorporaties aan de orde komen.

De resultaten van de inspraak en de werkconferentie verwerken we in een definitieve versie die we in het najaar aan uw Raad ter besluitvorming aanbieden.

Hoogachtend,
college van Burgemeester en Wethouders van Nijmegen,

De Burgemeester,

De Gemeentesecretaris,

drs. H.M.F. Bruls

drs. B. van der Ploeg

Aantal Bijlagen: Woonvisie 2015 - 2018

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Concept versie 16-06-2015

SAMEN WERKEN AAN GOED WONEN

WOONVISIE NIJMEGEN 2015 – 2018

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Inhoud

1. Inleiding.....	3 -
Leeswijzer.....	3 -
2. Ambities in een veranderend speelveld	4 -
2.1 Ambitie.....	4 -
2.2 Een veranderend speelveld.....	4 -
2.3 Sturingsperspectief	5 -
3. De staat van de stad.....	5 -
3.1 Kwaliteit van de wijken	5 -
3.2 Nijmegen in de regio.....	6 -
4. Trends op de woningmarkt	8 -
5. Opgaven	15 -
5.1. Betaalbaarheid.....	15 -
5.2. De woningbouwopgave	18 -
5.3. Verduurzaming van de woningvoorraad	24 -
5.4. Wonen met zorg en service	25 -
5.5 Kwaliteit van wijken	26 -
5.6 Kamerbewoning: veilig en leefbaar	27 -
5.7 Doelgroepen.....	28 -
6. Uitvoeringsagenda per opgave	31 -
Onderwerpen prestatieafspraken woningcorporaties	32 -
7. Bijlagen.....	33 -

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

1. Inleiding

Als gemeente willen we beschikken over een actuele visie op het wonen in Nijmegen. Dat is niet nieuw, want dat was ook de openingszin van de nota “Wonen Leeft !”, de woonvisie uit 2009. Maar anno 2015 zijn de woningmarkt en het speelveld wel veranderd en ook in de opgaven is er sprake van een accentverschuiving.

In de eerste plaats heeft de crisis diepe sporen getrokken. De woningmarkt kwam deels tot stilstand. Verkopen zakten in en prijzen daalden. Het kabinet beperkte de aftrekbaarheid van de hypotheekrente en trof de verhuurders met een forse verhuurdersheffing. De huren stijgen en de inkomens van veel huishoudens staan onder druk, door toegenomen werkloosheid en een veranderde arbeidsmarkt met meer flexcontracten. Dat treft met name starters op de arbeids- en woningmarkt. Betaalbaarheid van het wonen staat prominent op de agenda. In de koopsector zijn er recent tekenen dat de markt herstelt. Een lage rentestand en oplopend consumentenvertrouwen zorgt voor een stijgend aantal transacties. De economische vooruitzichten voor de komende tijd zijn weer wat zonniger. Het broos herstel uit 2014 lijkt aan te houden. Het CPB voorspelt een groei van 2,0% voor 2015 en 2,1% in 2016 met licht stijgende inkomens en een lichte daling van de werkloosheid¹. Dat vertaalt zich in positieve signalen voor de koopmarkt.

In de tweede plaats wijzigt het speelveld. De herziening van de Woningwet, inclusief de uitkomsten van de parlementaire enquête naar de woningcorporaties, beperkt de corporaties tot hun kerntaak, en wijzigt hun verhouding met huurders en de overheid i.c. de gemeente. De scheiding van wonen en zorg verandert de relatie tussen zorgaanbieders, bouwers en gemeente. Meer initiatief wordt gelaten en opgepakt door bewoners. En niet op de laatste plaats verandert de rol van de overheid van sturend, naar richtinggevend door regie en facilitering.

Tot slot heeft het gemeentebestuur in het Coalitieakkoord “Samen voor Nijmegen: sociaal, duurzaam en ondernemend” (2014-2018) een aantal ambities en doelstellingen op het terrein van wonen opgenomen: met betaalbaarheid als randvoorwaarde willen we versnelling van de woningproductie bereiken, een inhaalslag maken voor wonen met zorg, de woningvoorraad verder verduurzamen en hebben we aandacht voor studenten jongeren en starters. Deze punten worden in deze woonvisie verder uitgewerkt.

Andere opgaven en een ander speelveld vragen om een actuele visie op het wonen. Daarmee stellen we vanuit een publiek belang ambities en de kaders voor het wonen in Nijmegen en benoemen we de stedelijke opgaven. Daarbij leggen we met een uitvoeringsagenda direct de link naar realisatie van ambities. Dat doen we omdat we voor de uitvoering zijn aangewezen op de samenwerking met bewoners en partijen in de stad. Die verbindingen willen we in de uitvoering nadrukkelijk leggen. Samen voor Nijmegen, sociaal, duurzaam en ondernemend.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 benoemen we onze ambitie en sturingsperspectief in een veranderend speelveld. Hoofdstuk 3 gaat in op de belangrijkste trends op de landelijke en lokale woningmarkt. Vervolgens geven we de positie van Nijmegen in de regio en de staat van de Nijmeegse wijk weer. Op basis daarvan formuleren we in hoofdstuk 4 de stedelijke opgaven. We sluiten in hoofdstuk 5 af met een uitvoeringsagenda.

---

¹ Kortetermijnraming, juni 2015, CPB

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

2. Ambities in een veranderend speelveld

2.1 Ambitie

Onze ambitie is dat Nijmegen een aantrekkelijke en toekomstbestendige woonstad blijft voor iedereen. We willen dat het in Nijmegen goed wonen is voor arm en rijk, jong en oud, autochtoon en allochtoon, nu en in de toekomst. Bewoners binden in een ongedeelde stad, dat is de constante in ons woonbeleid door de jaren heen. Betaalbaarheid van het wonen is daarvoor een belangrijke voorwaarde. Wonen kan ook duurzamer, met minder energiegebruik en lagere woonlasten. We willen toekomstbestendige en gevarieerde wijken die voorzien in de woningbehoefte. Dit betekent op stedelijk niveau een mix van woonmilieus en per wijk een wisselende mix van woningtypen. We ontwikkelen en beheren met respect voor de identiteit van buurten en wijken. Want elke wijk is anders. Nijmegen wil een moderne sociale stad zijn met ruimte en kansen voor iedereen.

Hiermee schaaft de woonvisie zich onder de paraplu van de Stadsvisie "Nijmegen in zicht" en de ruimtelijke kaders van de Structuurvisie. De invulling en uitwerking van de ambities op het terrein van wonen is hier aan de orde.

2.2 Een veranderend speelveld

Het speelveld op de woningmarkt is flink veranderd en de verandering zet door. De crisis zorgde niet alleen voor een andere marktwerking. Ook door wet- en regelgeving zijn en worden verhoudingen tussen stakeholders op het beleidsveld van wonen gewijzigd.

Het kabinet beperkte de aftrekbaarheid van de hypotheekrente en trof de verhuurders met een forse verhuurdersheffing. oplopend tot € 1,7 miljard per jaar in 2017. Voor de Nijmeegse verhuurders was dat in 2014 ca. € 17 miljoen en in 2017 € 24 miljoen. De herziening van de Woningwet is voorjaar 2015 aangenomen door Tweede en Eerste Kamer, uitwerking vindt plaats in een Algemene maatregel van bestuur. Politieke achtergrond is het doel om corporaties sterker tot hun kerntaak te beperken: het huisvesten van mensen met lage inkomens. In de Woningwet wordt het taakveld van de corporaties aangepast, krijgen huurders meer te zeggen en wijzigt de relatie tussen corporaties en de overheid i.c. de gemeente. De nieuwe Woningwet verplicht de corporaties naar redelijkheid bij te dragen aan het gemeentelijke woonbeleid. Dat beleid moet dan wel actueel zijn, zeker als we de uitvoering willen garanderen in afspraken met de woningcorporaties. De nieuwe Huisvestingswet 2014, die 1 januari 2015 van kracht is geworden, heeft gevolgen voor de wijze waarop we de woonruimteverdeling regelen. Dat kan voortaan alleen via een vergunningstelsel. Dat heeft ook gevolgen voor de ordening tussen overheid en corporaties.

Door de scheiding van wonen en zorg zullen mensen langer zelfstandig thuis wonen. De posities van aanbieders van zorg & welzijn en van volkshuisvesters veranderen hierdoor flink. Zorginstellingen stoten vastgoed af of beëindigen huurcontracten. De doordecentralisaties in het sociale domein zorgen voor veel meer gemeentelijke taken.

De huren stijgen en inkomens van veel huishoudens staan onder druk door toegenomen werkloosheid en een veranderde arbeidsmarkt met meer flexcontracten. Dat treft met name starters op de arbeids- en woningmarkt. Betaalbaarheid van het wonen staat daardoor weer prominent op de agenda. In de koopsector zijn er recent tekenen dat de markt herstelt.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Gestimuleerd door een lage rentestand en een oplopend consumentenvertrouwen stijgt het aantal transacties en de prijsdaling, ca. 20% sinds 2008, is gestopt. Positief voor de koopmarkt, somber voor de huurmarkt. Dat is een ander beeld dan in 2009.

2.3 Sturingsperspectief

Ontwikkelingen en trends werpen hun schaduwen vooruit. De opgaven veranderen, de rol van de gemeente verandert ook. We willen samenwerken met partijen en mensen in de stad. Op het beleidsveld wonen gaat het om samenwerken in een netwerk met veel andere spelers: bewoners(organisaties), woningcorporaties, projectontwikkelaars, beleggers en diverse instellingen op het terrein van wonen, welzijn en zorg. We weten dat een visie alleen kan worden omgezet in resultaat als we investeren in draagvlak en als we erin slagen om coalities en allianties te sluiten en afspraken te maken. Zoals we dat al jaren doen met een van onze belangrijkste partners, de woningcorporaties. In lijn met de Stadsvisie, de Structuurvisie en het Coalitieakkoord, willen we meer mogelijk maken en meer profijt trekken uit eigen initiatief van mensen en partijen. Een voorbeeld is de ruimte voor het particulier opdrachtgeverschap “Plantjevlag” in de Waalsprong. Maar ook op het terrein van duurzaamheid en het beheer van de openbare ruimte ontstaan initiatieven vanuit de stedelijke samenleving die we kunnen en willen ondersteunen. Tegelijkertijd willen we in een aantal gevallen wel richtinggevend optreden. Daarvoor is deze visie ook; om het gemeentelijk kader en de prioriteiten weer te geven voor de samenwerkingspartners.

Deze woonvisie gaat over de stedelijke ambities en opgaven. De kunst is om ze om te zetten in resultaten. Veel trajecten lopen al, andere starten op een later tijdstip, in diverse gremia met verschillende partijen. De woonvisie heeft daarmee een sterk agenderend karakter. Daarmee geven we inhoud aan het adagium “geen blauwdruk, wel richting”.

3. De staat van de stad

3.1 Kwaliteit van de wijken

De afgelopen jaren is er veel geïnvesteerd in de kwaliteit van de bestaande wijken. Het beleid om wijken met een eenzijdig en kwalitatief matig aanbod te verbeteren heeft resultaat opgeleverd. Met name in Oud West, het Willemskwartier, Hatert en delen van Heseveld, is en wordt middels renovatie, sloop en vervangende nieuwbouw gewerkt aan meer kwaliteit en variatie in het aanbod. Fiets door de stad en het zal niemand ontgaan hoe deze wijken zijn opgeknapt. Vaak met fraaie nieuwbouw van woningen met eigentijdse kwaliteit, zoals aan het Amstelplein, de Marialaan, Kievitstraat, Brederostraat en Tollenstraat. Maar ook in Hatert is veel geïnvesteerd. De stedelijke vernieuwingsaanpak in deze delen van de stad loopt langzamerhand op z'n eind. Rozenbuurt, Nachtegaalplein en omgeving Pastoor Zegersstraat zijn de laatste grote herstructureringsprojecten in West die voor de komende jaren op de rol staan. In Dukenburg gebeurt ook veel: de flats in de Weezenhof zijn ingrijpend gerenoveerd, de maisonnettes in de Malvert zijn aangepakt. In de Meijhorst zijn woningen gerenoveerd. En er staan plannen op stapel voor de Meijberg, de Horizon en de Mauritschool.

De wijken staan er goed voor. Dat blijkt ook uit de tweejaarlijkse Stads- en Wijkmonitor. Nijmegenaren waarderen hun stad en buurt blijvend hoog. Deze trend is stabiel en een aantal wijken is er op vooruit gegaan sinds 2009. Problemen spelen vooral in een aantal buurten en deelgebieden in de aandachtsgebieden. Daar wordt in nauwe samenwerking tussen woningcorporaties, welzijns- en onderwijsorganisaties gewerkt aan veiligheid en leefbaarheid.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

De komende jaren verschuift de opgave om kwaliteitsachterstanden weg te werken naar andere delen van de stad. Onontkoombaar, want de dynamiek in de vraag moet geaccommodeerd worden in een woningvoorraad die per definitie een statisch karakter heeft. Zo voldoen de woningen in de Spoorbuurt en delen van Hengstdal steeds minder aan hedendaagse en toekomstige eisen. Maar de gunstige ligging en grote gewildheid maskeren voor een deel deze problematiek: “tis wel gehorig, maar ik woon wel lekker in Oost”. Plannen zullen concreter worden en in Oost zal de komende jaren vaker het gefluit vanaf de bouwsteigers klinken.

Een andere actuele ontwikkeling die z'n weerslag heeft op de bestaande voorraad is de noodzakelijke aanpassing aan een ouder wordende bevolking. Het aantal mensen met fysieke beperkingen zal groeien. Dit vergt aanpassingen in de toegankelijkheid en specifieke bruikbaarheid van woningen en woningcomplexen. Daarnaast is een verduurzamingsaanpak in de bestaande voorraad van belang om klimaatdoelstellingen te halen. Bijkomend voordeel kan zijn dat, afhankelijk van de gekozen aanpak en het gedrag van bewoners, energiebesparende maatregelen de woonlasten kunnen laten dalen. Dat is goed voor de betaalbaarheid.

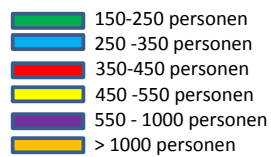
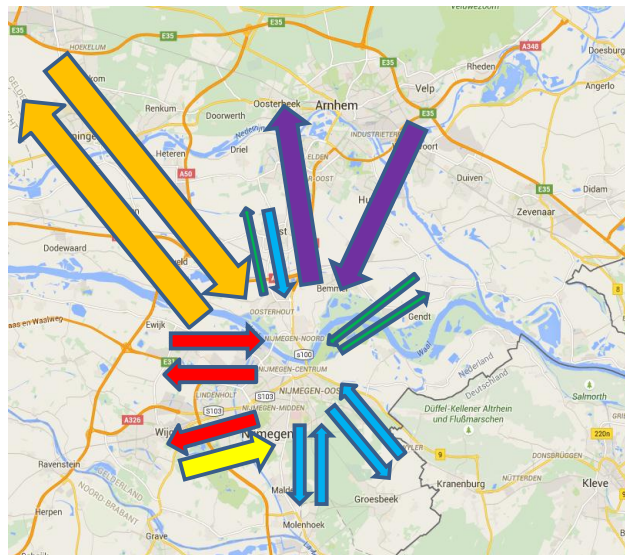
Nijmegen groeit de komende jaren nog flink door. De demografische ontwikkeling varieert echter over de verschillende delen van de stad. Nijmegen vertoont vooral groei, maar ook krimp. Nijmegen-Noord en Oud-West zullen de komende jaren groei vertonen, logisch want daar wordt ingespeeld op de woningbehoefte en worden de meeste woningen gebouwd. Dukenburg en Lindenholt zullen licht krimpen. Groter zijn de verschuivingen in leeftijdsopbouw. Nijmegen-Noord en Oud-West zien groei in alle leeftijdsklassen. In het Centrum zijn het vooral de aantallen twintigers en dertigers die toenemen. In de overige stadsdelen zit de variatie vooral in de mate van vergrijzing. Nieuw-West en Nijmegen-Zuid zijn op dit moment de meest vergrijsde delen van de stad. Maar de komende jaren zijn Dukenburg en Lindenholt de runners-up. Een duidelijk effect van het ouder worden van een nieuwbouwwijk: minder kinderen meer ouderen, minder inwoners. Deze ontwikkelingen zorgen voor overschotten en tekorten aan voorzieningen als scholen, sportvoorzieningen, winkelcentra en wijk- en zorgvoorzieningen. Het is zaak om de komende jaren deze ontwikkelingen in de bestaande stad scherp te volgen. Alleen dan kunnen we tijdig anticiperen als de kwaliteit van het woon- en leefmilieu onder druk komt te staan.

3.2 Nijmegen in de regio

Nijmegen is een van de twee stedelijke zwaartepunten in het stedelijk netwerk Arnhem Nijmegen. Omdat de woningmarkt niet ophoudt bij de gemeentegrens is regionale afstemming van beleid zinvol. De afgelopen jaren zijn onder regie van de Stadsregio afspraken gemaakt over het ruimtelijk beleid en de regionale invulling van de woningbouwproductie. Daarnaast is de woonruimteverdeling in de hele regio uniform al sinds 2000 geregeld met een Regionale huisvestingsverordening. Tot slot is in 2013 in regionaal verband Het Groene Akkoord ondertekend, waarin overheden, corporaties en marktpartijen hebben afgesproken met één taal voor duurzaam bouwen te gaan werken: de GPR methodiek. In 2013 en 2014 is daarmee ervaring opgedaan, nu gaan we concrete ambities afspreken bij concrete projecten.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Figuur 1. Verhuisbewegingen 2014

Vestiging uit:		Vertrek naar:	
Beuningen	404	Beuningen	402
Groesbeek	338	Groesbeek	331
Heumen	317	Heumen	278
Wijchen	463	Wijchen	416
Lingewaard	228	Lingewaard	204
Over Betuwe	258	Over Betuwe	228
Overig regio	788	Overig regio	661
Overig NL	7916	Overig NL	6733
buitenland	2549	buitenland	1690
onbekend	501	onbekend	942
totaal	13762	totaal	11885

Woningproductie, woonruimteverdeling en duurzaam bouwen zijn de drie zaken in het dossier wonen waarin wij regionaal willen blijven samenwerken. Afspraken over de woningproductie zijn nodig om in een regio met krimp en groei een goede afstemming met de ontwikkeling van de

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

woningvraag te bereiken. Tegelijkertijd wordt zo aan doelstellingen van ruimtelijk verstedelijkingsbeleid gewerkt.

Een regionale vorm van woonruimteverdeling vinden wij van belang omdat dat transparant is voor de woningzoekenden, de keuzevrijheid vergroot en het voorkomt dat individuele gemeenten eigen regels gaan stellen en zo woningzoekenden weren. Bovendien functioneert het systeem in de Stadsregio al jaren goed. Uit onderzoek van de Stadsregio blijkt dat geholpen woningzoekenden het systeem gemiddeld een 6,8 geven. Actieve woningzoekenden geven een 5,6. Dat is logisch omdat zij nog geen woning hebben gevonden. Van de corporatiemedewerkers vindt 88 % het systeem goed functioneren, bij medewerkers van gemeenten is dat 72%.

De Stadsregio verdwijnt per 1 juli 2015 als bestuurslaag. Er zal daarom een besluit moeten worden genomen over inhoud en vorm van de toekomstige regionale samenwerking. Op het terrein van wonen wil Nijmegen de regionale afstemming over de woningbouwopgave, woonruimteverdeling en duurzaam bouwen continueren.

Voor de woningbouw willen we dat in ieder geval met de gemeenten ten zuiden van de Waal. Maar met de groei van Noord komen ook Lingewaard en Over-Betuwe nadrukkelijk in beeld.

De provincie heeft ten aanzien van het verstedelijkingsbeleid en de woningbouwopgave nadrukkelijk een rol, nu de Stadregio verdwijnt. Afspraken over aantallen en kwaliteit worden intergemeentelijk en met de provincie gemaakt.

Voor de woonruimteverdeling zetten we in op het niveau van de Stadsregio, de schaal waarop we al jaren werken. Dat werkt goed, is duidelijk voor de woningzoekende en heeft draagvlak onder uitvoerende partijen. Absolute minimumvariant is hier Zuid-Waal, aangevuld met Lingewaard en Overbetuwe.

4. Trends op de woningmarkt

Bevolking en huishoudens, einde na-oorlogse groei in zicht

Door de financiële crisis van 2008 heeft de woningmarkt een flinke klap gehad. Banken beperkten de kredietverstrekking en op landelijk niveau viel de bouwproductie sterk terug. De werkgelegenheid in de bouwsector kwam zwaar onder druk. Maar ook in de hele verdere keten van makelaars tot keukenpaleizen, meubelzaken en tuinarchitecten werd de klap gevoeld. De crisis raakte zo de hele economie. Het einde van de doorgaande economische groei leek in zicht.

Sinds de tweede helft van 2014 is er op de koopmarkt duidelijk sprake van een zeker herstel.

Maar plaatsen we de zaak in een wat langer perspectief dan komt het einde van de na-oorlogse groei in zicht. Landelijk groeide de bevolking tussen 1950 en 2000 van 10 naar 16 miljoen, de teller staat eind 2014 op bijna 17 miljoen. De woningvoorraad groeide nog veel harder: van 2,2 miljoen naar 7,3 miljoen. Deze groeicijfers zullen we de komende tijd niet meer kennen, dat is zeker.

De babyboomgeneratie gaat nu al met pensioen en rond 2030 vlakt de groei in Nederland af. Een hoger sterftecijfer zal op de langere termijn leiden tot een sterk stijgend aanbod van woningen in de bestaande voorraad. Daar zal tijdig op geanticipeerd moeten worden. Het overstijgt de tijdshorizon van deze woonvisie. Maar het is nu al duidelijk dat op de wat langere termijn, als de ontwikkeling van Waalsprong en Waalfront voltooid is, er geheel nieuwe opgaven in de bestaande stad liggen.

Voorlopig blijft de bevolking van Nijmegen groeien. Steden, en zeker studentensteden als Nijmegen, zijn in trek vanwege werkgelegenheid, voorzieningen en bijbehorende dynamiek. Prognoses voor Nijmegen wijzen op een groei naar 177.000 tot 184.000 inwoners in 2025. De groei mag dan op de lange termijn afnemen en uiteindelijk afvlakken na 2030, het betekent zeker niet dat er niets meer hoeft te gebeuren. Voor de woningvraag is de huishoudensvorming, een afgeleide van de bevolkingsontwikkeling, van belang. Het aantal huishoudens groeit relatief harder dan de bevolking omdat het aantal kleine huishoudens toeneemt. Zo neemt het aantal (oudere) alleenstaanden met

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

zo'n 5.000 toe². Deze prognoses leiden tot een woningbouwopgave van maximaal 5.250 woningen tot 2020, waarbij rekening is gehouden met sloop en verkoop van bestaande huurwoningen. Ook daarna zijn we niet klaar. Tot 2030 is er nog sprake van een uitbreidingsbehoefte³.

Daarbij merken we op dat het wel zaak is dat we tijdig anticiperen op een dalende woningvraag na 2030. Dat is over 15 tot 20 jaar, maar woningen van beton en baksteen hebben een gemiddelde levensduur van meer dan 100 jaar. Bij de opgaven in hoofdstuk 5 gaan we hier verder op in.

Vergrijzing, wonen met zorg

De ouder wordende bevolking zorgt samen met de transities in de zorg (extramuralisering, scheiding van wonen en zorg, decentralisaties en invoering Wet Langdurige Zorg) voor een flinke opgave. Langer zelfstandig wonen en een scherpere extramuralisering door beperking van de toegang tot zorg- en verpleeghuizen zijn bepalende thema's.

Vanaf 2013 neemt het aantal ouderen versneld toe. Het aantal 65 plussers neemt landelijk toe van 2,7 miljoen in 2012 naar 4,7 miljoen in 2040. Dan is het hoogtepunt bereikt met 26% ouderen. Het ouder worden van de babyboomgeneratie en de langere levensverwachting liggen hieraan ten grondslag. Ook in Nijmegen zal de vergrijzing de komende jaren sterk doorzetten. Het aantal ouderen zal stijgen van ca. 32.000 naar 38.000 in 2020, een groei van 6.000. Dit heeft gevolgen voor de woningvraag omdat ouderdom vaak met fysieke beperkingen komt en aanpassing van de woning vergt. Als gevolg van de grote en ingrijpende ontwikkelingen krijgt de opgave meer gewicht en urgentie.

De komende jaren zullen meer ouderen en mensen met een beperking zelfstandig (blijven) wonen. Dit als gevolg van de afschaffing van de lagere Zorgzwaartepakketten (ZZP's) in de Wet Langdurige Zorg/Wlz. Vooral de gevolgen voor ouderen zijn in omvang groot. De huidige verzorgingstehuizen worden afgebouwd; van de intramurale ouderenzorg blijven alleen de verpleegafdelingen over. Doordat mensen langer blijven wonen in hun eigen huis en er ook jaarlijks weer nieuwe instroom is, zal de vraag naar adequate woningen flink toenemen. Tegelijkertijd zal er een grotere druk op voorzieningen zoals die van de WMO en mantelzorgers ontstaan.

Er gebeurt nu al veel in Nijmegen op dit terrein. Woningcorporaties zijn actief in het samen met zorgaanbieders ontwikkelen van wooncomplexen met zorg. Sociale wijkteams zijn op 11 plekken aan de slag om vraag en het aanbod in zorg en welzijn beter op elkaar af te stemmen. Zorg- en welzijnsorganisaties werken ook steeds meer samen, zo vindt de dagbesteding voor klanten van Pluyn plaats in diverse wijkcentra. Dat zijn prima ontwikkelingen. Maar het is evident dat er vanwege de demografische shift de komende jaren meer moet gebeuren om in goede huisvesting van een ouder wordende bevolking te voorzien. Het planningskader "Wonen met Zorg" geeft daarvoor de basis. Daarbij heeft de oudere van de toekomst zeer waarschijnlijk niet dezelfde wensen als het om wonen en zorg gaat. De babyboomers zijn beter opgeleid, hebben gemiddeld meer te besteden en zijn qua leefstijl meer gewend om dingen zelf te regelen. Om een scherper beeld te krijgen van hun woningvraag doen we onderzoek naar hun motivaties en woonwensen. Eind 2015 wordt de rapportage opgeleverd.

Economie

De woningmarkt wordt sterk bepaald door demografische ontwikkelingen én door de conjunctuur. Gaat het goed, dan stijgt de vraag naar koopwoningen, gaat het minder dan zakt die vraag snel in, de productie daalt en de vraag naar huurwoningen stijgt. De economische ontwikkeling en inkomensverwachting zijn onzeker. Maar de vooruitzichten voor de komende jaren zijn positief. Het CPB houdt rekening met een economische groei van 2,0 % in 2015 en 2,1% in 2016, licht stijgende

---

² Primos 2014

³ Socrates 2014, voorzichtig herstelscenario op basis van WoON 2012

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

inkomens en een licht dalende werkloosheid⁴. Aan de andere kant wordt de aftrekbaarheid van de hypotheekrente gaandeweg beperkt en zijn aflossingen weer verplicht. De huidige opleving van de koopmarkt komt dan ook vooral door gestegen consumentenvertrouwen, gedaalde prijzen en de zeer lage rente. Ook lijkt er sprake van een zekere inhaalvraag van huishoudens die eerst zijn gaan huren en nu kunnen kopen. Maar als de conjunctuur stabiel blijft, of licht stijgt, kan de koopmarkt verder herstellen. Risico's zijn er ook, de rente is nu zo laag dat ze bijna alleen maar kan stijgen. Daarnaast staat een flink deel van de koopwoningen "onder water". Het huis is minder waard dan de hoogte van de hypotheek, zodat de woningbezitters bij verhuizen een restschuld hebben. Zij blijven zitten of nemen hun verlies, maar beperken daarmee hun leencapaciteit. Begin 2013 waren er 1,4 miljoen huishoudens met onderwaarde, dat is 34% van het totaal aantal eigen woningen. In Nijmegen zou het dan kunnen gaan om ruim 10.000 huishoudens. Deze risico's geven aan dat niet alle seinen voor de koopmarkt op groen staan. Maar de positieve signalen overheersen. Zo blijkt uit een publicatie van de Rabobank in mei 2015 dat door prijsstijgingen en extra aflossingen het aandeel "onder water" is geslonken tot zo'n 25% en bij een doorgaande tendens in 2019 weer op het niveau zal zijn van voor de crisis.

In de huursector is wat anders aan de hand. Het kabinet heeft in 2013 een inkomensafhankelijke huurverhoging ingevoerd. Enerzijds om de verhuurders in staat te stellen de verhuurdersheffing te betalen, anderzijds om hogere inkomens met huurverhogingen van maximaal 6,5% te bewegen uit de sociale sector te vertrekken. De meeste huurders zijn de afgelopen jaren geconfronteerd met een jaarlijkse huurstijging van 4 tot 4,5 %. Dat betekent dat een woning die in 2013 € 600 euro kostte, in 2015 € 649 kost. In Nijmegen is in 2015 door de corporaties niet maximaal gebruik gemaakt van de huurverhogingsmogelijkheden, maar ook in Nijmegen zijn de corporatiehuren gestegen van gemiddeld € 425 in 2011 naar € 516 in 2015. De laagste inkomens worden gecompenseerd door de huurtoeslag. Toch is er sprake van hardnekkige betaalbaarheidsproblemen. Volgens Het Inter-lokaal kampen ongeveer 9.000 (13%) van de in totaal 70.000 Nijmeegse huishoudens met schulden. Voor het grootste deel wonen deze huishoudens in de huursector. De corporaties helpen mensen met betaalbaarheidsproblemen, en met het "Aanvalsplan armoede en schulden" zetten we concrete lijnen uit om de aanpak samen met hen en anderen effectiever te maken. Maar de huurverhogingen treffen ook de lage middeninkomens rond de € 34.000. Zij vallen buiten diverse toeslagregimes, kunnen niet kopen en vallen zo tussen wal en schip.

Lage inkomens en betaalbare woningen

Nijmegen kent relatief veel lage inkomens. Dat is de klassieke doelgroep van het volkshuisvestingsbeleid. Ca. 32.400 huishoudens hebben een inkomen tot € 34.000. Dat is 46% van het totaal aantal zelfstandige huishoudens. Deze groep valt uiteen in 23.300 huishoudens die behoren tot de zogenaamde primaire doelgroep die recht heeft op huurtoeslag en 9.100 huishoudens met een iets hoger inkomen tot € 34.000, de doelgroep +⁵. Dit is exclusief ca. 20.000 onzelfstandige huishoudens van studenten en jongeren. In totaal zijn er ruim 34.000 woningen met een huurprijs onder de € 711 (prijsspeil 2015)⁶. Er zijn dus in principe voldoende betaalbare huurwoningen voor de primaire doelgroep en de doelgroep +. Maar dat is theorie. In de praktijk woont 20% van de huishoudens tot € 34.000 buiten de betaalbare voorraad. En wonen ca. 9.000 huishoudens met een hoger inkomen dan € 34.000 in de betaalbare voorraad onder de € 711. Dit zijn de scheefwoners, 26% van de goedkope woningvoorraad wordt daarmee "scheef" bewoond. Dat is wat lager dan het landelijk gemiddelde van 29%⁷. Een groot deel van deze scheefwoners heeft een inkomen net boven de grens van € 34.000 waarmee ze ook niet op de koopmarkt terecht kunnen en dus niet verhuizen. Daarnaast is er een

⁴ Kortetermijnraming juni 2015, CPB

⁵ Stadsmonitor 2014, thema woningmarkt. CBS Statline, RIO.

⁶ Socrates 2014, o.b.v. WoON2012, ABF Research

⁷ Stadsmonitor 2014, thema woningmarkt. CBS Statline, RIO

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

grote groep starters met lage inkomens die ook een betaalbare woning zoeken. Dat zorgt voor spanning in het segment betaalbare huurwoningen.

De betaalbaarheid in de huursector staat onder druk. De huren stijgen harder dan de inkomens. Uit onderzoek van de Stadsregio ⁸ blijkt dat de betaalbaarheidsrisico's in deze regio vergelijkbaar zijn met de rest van Nederland. Risico's liggen grotendeels in de huursector en bij de laagste inkomens. In Nijmegen heeft 32% van de huurders een betaalbaarheidsrisico. Het onderzoek laat verder zien dat naast gebeurtenissen als werkloosheid en scheiding ook de leefstijl van mensen een factor van betekenis is in het omslaan van betaalbaarheidsrisico in een betaalbaarheidsprobleem. Spenders en nonchalante betalers hebben sneller en vaker een probleem dan risicomijders.

Sociaal cultureel, leefstijlen

Naast deze financiële aspecten zijn er ook andere maatschappelijke trends die hun weerslag op het wonen hebben. Zo wordt verhuizen al jarenlang sterk bepaald door leeftijd. Jongeren laten in woonwensen en -gedrag een wooncarrière zien: vaak starten op kamers, daarna via huur naar koop. Oudere huishoudens hebben juist weinig neiging tot verhuizen. Recent is er een trend zichtbaar dat jonge mensen zich minder snel lijken te settelen. Ze kopen later of helemaal geen woning. Ze willen flexibel blijven, ook omdat de arbeidsmarkt dat van hen vraagt. Maar door de flexibilisering van de arbeidsmarkt kunnen veel jongeren ook geen woning meer kopen, omdat de banken niet financieren. In een aantal gevallen is er een relatie met een opkomende leefstijl van een stedelijke voorhoede die minder hecht aan bezit, meer samen wil doen, en een duurzame leefstijl nastreeft rond voedsel, mobiliteit, maar ook wonen. Dit vertaalt zich in vormen van gezamenlijk of samen wonen. "Delen is het nieuwe hebben". Deze trend zien we ook in de wens van vitale ouderen die voorzien dat ze hun toekomstige zorg zelf moeten regelen en vanuit dat besef samen het initiatief nemen voor een gezamenlijke woonvorm.

Meer algemeen past dit in de ontwikkeling dat mensen meer zelf gaan regelen, initiatief nemen en niet wachten op arrangementen van de overheid. Een overheid die dit ook stimuleert door bij de versobering van de naoorlogse verzorgingsstaat meer verantwoordelijkheid bij de burgers zelf te leggen, het maakbaarheidsdenken verlaat en geen geluksmachine meer wil zijn.

Maar levenskansen zijn ongelijk verdeeld, en met name de huishoudens met lage opleiding, lage inkomens en minder kansen op de arbeidsmarkt zijn niet beter af in deze ontwikkeling, die voor de overheid natuurlijk ook gewoon een bezuiniging is. Zo dreigen nieuwe tegenstellingen te ontstaan waar het Sociaal Cultureel Planbureau recent op wees. ⁹

Duurzaamheid

Het besef dat de bronnen van onze planeet eindig zijn wordt anno 2015 in brede delen van de samenleving gedeeld. En steeds meer mensen raken er van doordrongen dat we dat we daar iets aan moeten doen. We zien steeds meer initiatieven die gericht zijn op een meer duurzame leefstijl. Dat varieert van het kiezen van meer groene energieleveranciers, en het beter isoleren van woningen tot bewuster eten en het delen van auto's, tuinen en alle mogelijke andere spullen.¹⁰ Binnen Nederland is Nijmegen één van de koplopers. Naast een ambitieuze gemeentelijke inzet op het thema duurzaamheid, energiebesparing en de opwekking van duurzame energie is er ook sprake van een vruchtbare voedingsbodem in de stedelijke samenleving, waaruit veel initiatieven voortkomen. Dat blijft niet onopgemerkt. In 2013 stonden we als stad nummer 1 op de landelijke Duurzaamheidsmeter. In 2014 gevolgd door 1e prijs als zonne-energie gemeente van Nederland ('Solar City 2014', samen met Amsterdam). En ook dit jaar is, net als in 2014, Nijmegen finalist in de Europese strijd om de Green Capital Award 2017 voor de groenste stad van Europa. Er is een duidelijke ontwikkeling dat bouwbedrijven zich steeds meer gaan onderscheiden op het punt van duurzaam bouwen. De van oudsher toch wat conservatieve bouwsector innoveert op dat

⁸ Betaalbaarheid wonen in beeld. Companen, 30 juni 2014, i.o.v. Stadsregio Arnhem Nijmegen

⁹ Gescheiden werelden, SCP 2014. Verschil in Nederland, SCP 2014

¹⁰ Zie o.a. www.nijmegendeelstad.nl en www.deeleconomie.nl

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

punt. Dat wordt ook deels veroorzaakt door hoge normen voor energieprestatie in de bouwregelgeving waardoor traditionele bouwmethoden niet meer voldoen. Op het terrein van woningbouw zijn er de afgelopen jaren een aantal toonaangevende projecten gerealiseerd zoals de energienotulose Nia Nesto woningen van Portaal, het strobouw project IEWAN in de Vossenpels en de Meergeneratiewoningen op Landgoed Oosterhout. En op de projectenwebsite voor duurzame bouw met GPR-methodiek staan veel projecten in Nijmegen¹¹. Duurzaamheid is niet meer weg te denken.

Voor duurzaam wonen is vooral de bestaande woningvoorraad het aangrijpingspunt. Daar is nog veel winst te halen in het energiezuiniger maken van woningen, het toepassen van duurzame materialen en het ontwikkelen van een duurzaam stedelijke gebied. Duurzaamheid en energiebesparing zijn niet alleen goed voor het milieu, er is ook een duidelijke relatie met betaalbaarheid: energiezuinige woningen leveren lagere woonlasten op.

De markt voor onzelfstandige woonruimte

Door de aanwezigheid van een groot aanbod aan hoger onderwijs bij de Radboud Universiteit en HAN studeren in Nijmegen veel studenten, totaal ruim 36.000. Daarvan wonen er 15.000 in Nijmegen, merendeels op de onzelfstandige woningmarkt. Daarnaast wonen er nog ruim 1.300 studenten in Nijmegen die elders studeren. En natuurlijk wonen er ook niet-studenten op kamers. Door de hoge bouwproductie van de SSHN in de afgelopen jaren is de markt voor studentenhuysvesting aardig in balans gekomen. Natuurlijk zijn er nog altijd piekmomenten in het jaar (augustus – november) waarin niet iedere student direct een kamer vindt.

Het totaal aantal onzelfstandige woonruimten schatten we op ca. 20.500. De SSHN heeft 5.500 eenheden waarvan 70% onzelfstandig. Verder zijn er zo'n 15.000 kamers op de particuliere kamermarkt. Het aantal verkamerte panden schatten we op zo'n 2.800.

Het aantal studenten dat in Nijmegen woont zal volgens prognoses uit 2014 nog met ruim 1.200 toenemen¹². Maar hierin zijn de mogelijke effecten van invoering van het leenstelsel nog niet meegewogen. Dat gebeurt wel in een recente scenarioberekening van ABF research in opdracht van KENCES¹³. Voor Nijmegen betekent dit een mogelijke daling van het aantal uitwonende studenten tussen nu en 2022. De verwachting is dat met name eerstejaars wat later op kamers zullen gaan, waardoor het totaal aantal uitwonende studenten licht daalt. Daarmee zou de groei volledig zijn verdwenen en zijn omgeslagen naar een daling van bijna 1.200 uitwonende studenten die studeren in Nijmegen. Uiteraard gaat het hier om een scenario-berekening, die de nodige aannames en onzekerheden kent. Daar staat tegenover dat het aantal internationale studenten in Nijmegen elk jaar toeneemt. Dit past ook in het beleid van de RU en de HAN. De SSHN huisvest nu zo'n 800 internationale studenten. De verwachte groei van het aantal internationale studenten zal mogelijk deels een mogelijke terugval bij uitwonende Nederlandse studenten opvangen. Duidelijk is dat de markt voor studentenhuysvesting veel dynamiek vertoont. De komende periode zullen we daarom in overleg met de instellingen voor hoger onderwijs scherp blijven monitoren op de daadwerkelijke ontwikkelingen, zodat tijdig kan worden gereageerd.

De onzelfstandige markt vervult ook een belangrijke functie voor niet studerende jongeren, mensen met een zorgbehoefte en tijdelijke arbeidsmigranten. Het is daarmee een wezenlijk deel van de Nijmeegse woningmarkt. De afgelopen tijd staat de overlast die ook bij verkamering kan optreden duidelijk op de agenda. Op basis van signalen van bewoners en professionals ontstaat het beeld dat het aantal klachten over overlast bij verkamering stijgt. Duidelijk is dat deze problematiek van een passend antwoord en aanpak moet worden voorzien.

---

¹¹ www.gprprojecten.nl

¹² Landelijke Monitor Studentenhuisvesting - Apollo 2014, ABF

¹³ KENCES, kenniscentrum studentenhuisvesting 2014

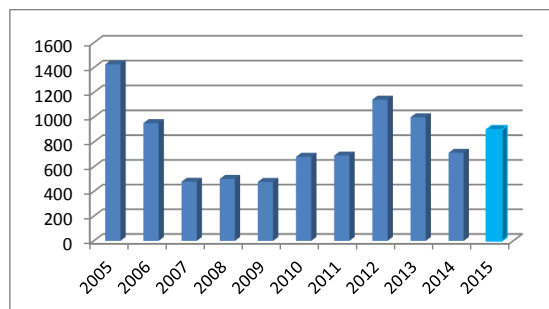

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

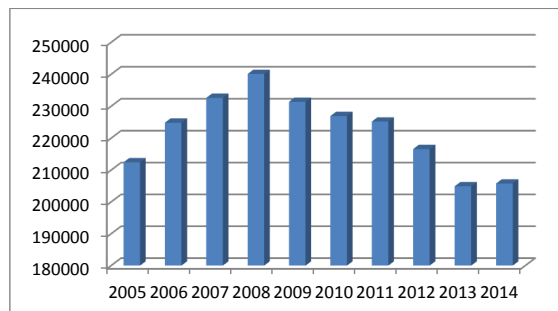
De woningmarkt in Nijmegen: de slapte voorbij, krapte blijft

De Nijmeegse woningmarkt heeft de crisis gevoeld. De afgelopen jaren was er sprake van slapte en krapte. Slapte op de koopmarkt en krapte op de huurmarkt. De woningproductie daalde al sterk na 2006 en begon weer op te lopen na 2010, met relatief hoge productie in 2012 en 2013 (o.a. oplevering Marialaan en Plein 44). In de bestaande stad daalde het aantal transacties op de koopmarkt fors. In 2012 werden 37% minder woningen verkocht dan in 2007. Ook de prijsdaling van de kooprijzen met gemiddeld 19% in deze periode weerspiegelt de crisis goed. Maar net als landelijk het geval is, keert ook hier het tij. De slapte op de koopmarkt maakt nu plaats voor meer dynamiek. De prijsdaling is gestopt en het aantal transacties neemt weer toe. De combinatie van een lage rentestand, gedaalde woningrijzen en betere economische vooruitzichten doet ook hier z'n werk.

Grafiek 1. woningproductie 2005-2014 (2015 raming)

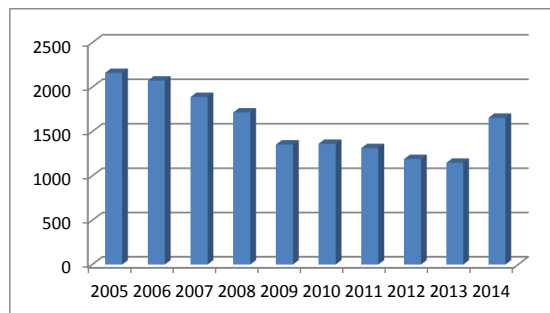
Grafiek 2. ontwikkeling kooprijzen 2005-2014¹⁴

¹⁴ Bron: NVM

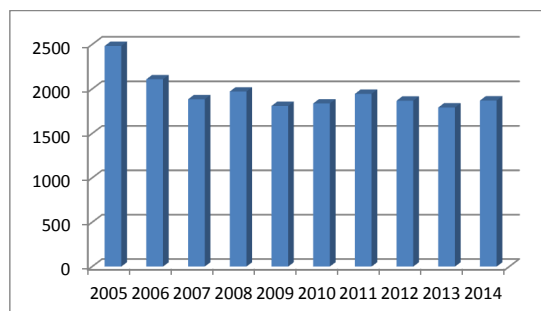
Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Grafiek3. ontwikkeling aantal transacties 2005-2014¹⁵

De huurmarkt in Nijmegen wordt al jarenlang gekenmerkt door krapte: er is meer vraag dan aanbod, zowel in kwantitatieve zin, door druk vanuit de onzelfstandige markt: jongeren en starters. Maar zeker ook in kwalitatieve zin, veel mensen hebben een woning maar willen een betere woning. Jaarlijks komen er ca. 1.800 tot 2.000 huurwoningen van de woningcorporaties vrij. Dat is een mutatiepercentage van rond de 6,5%. De afgelopen periode bleef de beperkte dynamiek in dit segment redelijk op peil.

Grafiek 4. Mutaties corporatieve huursector 2005-2014¹⁶

Het aantal woningzoekenden dat op deze vrijgekomen woningen reageert blijft groot: rond de 15.000 per jaar. Daarmee schommelen de slaagkansen ook al jaren rond de 12%. Door de systematiek van woonruimteverdeling zijn doorstromers iets succesvoller in het vinden van een huurwoning dan starters (slaaagkansen resp. 15% en 10%). De slaagkansen van starters worden gedrukt door hun actieve zoekgedrag waarbij ze vaak reageren op een vrijkomende woning. Toch ging in 2012 en 2013 rond de 45% van de vrijkomende woningen naar starters. In 2013 is de woonruimteverdeling gewijzigd. Loting is ingevoerd om spoedzoekers (veelal starters) meer kans te geven. En woningzoekenden verliezen niet langer hun meettijd¹⁷ als ze een woning

¹⁵ Bron: NVM

¹⁶ Bron: Entree

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

accepteren. Dat is goed voor doorstromers die zo sneller kunnen verhuizen. De maatregelen zijn nu twee jaar van kracht en hebben nog niet geleid tot veel meer dynamiek. Het aantal vrijgekomen woningen is wel licht gestegen. Het aandeel woningen dat naar starters is gegaan is in 2013 1% gestegen tot 46%, en in 2014 gelijk gebleven¹⁷. Dit illustreert dat woonruimteverdeling vooral gaat over het verdelen van schaarste. Het stimuleren van doorstroming lukt slecht in de huidige markt. Meer kansen voor de ene groep betekent automatisch minder kansen voor andere groepen.

Er is sprake van een scheiding tussen de huur- en de koopmarkt. De laatste krabbelt op na de crisis en kan verder herstellen als de conjunctuur mee zit. De voortekenen lijken gunstig, maar zijn niet eenduidig. De huurmarkt is een heel ander verhaal. Hier is sprake van aanhoudende spanning, vooral veroorzaakt door een beperkte doorstroming naar de koop. Een grote groep Nijmeegse huishoudens blijft zo aangewezen op de huurmarkt. Daarnaast vormt de jaarlijkse instroom van jonge huishoudens, die niet allemaal na hun studie weer vertrekken, niet alleen voor vraag naar onzelfstandige woonruimte, ze zorgen ook voor druk op de onderkant van de huurmarkt. De verruiming van de mogelijkheden tijdelijke verhuur bij leegstaande woningen en gebouwen kan hier eventueel enig soelaas bieden, maar de leegstand in woningen is beperkt in Nijmegen. En bij leegstaande niet-woningen zijn doorgaans veel bouwkundige aanpassingen nodig. Dat komt de financiële haalbaarheid niet ten goede.

5. Opgaven

De opgaven op het terrein van wonen kunnen alleen worden ingevuld in samenwerking met de andere partners op het speelveld. Zoals in het sturingsperspectief is aangegeven gaat het erom dat beleid wordt omgezet in resultaat door te investeren in draagvlak, coalities en afspraken. In deze context formuleren we in dit hoofdstuk de stedelijke opgaven op het terrein van wonen. Een stevig deel van de opgaven ligt op het terrein van de woningcorporaties. Zij hebben reeds aangegeven de keuze van de ambities te delen, maar vinden het niveau te hoog. Hun opvatting is dat niet alles zal kunnen, gezien hun financiële mogelijkheden. Dat laat onverlet dat we hier de opgaven benoemen, en dat vervolgens in de te maken afspraken over de uitvoering zal blijken in hoeverre de corporaties in redelijke mate bijdragen.

5.1. Betaalbaarheid

De betaalbaarheid van het wonen, de klassieke volkshuisvestingsopgave, is vandaag de dag nog steeds, of opnieuw, zeer actueel. Kern vormt een stagnerende inkomensontwikkeling voor veel huishoudens aan de ene kant en een stijging van de woonlasten aan de andere kant, waarvan de energieprijzen een van de onderdelen is. Maar ook het gedrag van huishoudens is uiteraard van invloed. Onderstaande figuur geeft inzicht in de factoren die van invloed zijn op betaalbaarheid, waarbij lokale partijen het meeste invloed hebben op de woonlastencomponent. Bij het verbeteren van de betaalbaarheid gaan we telkens uit van deze brede benadering.

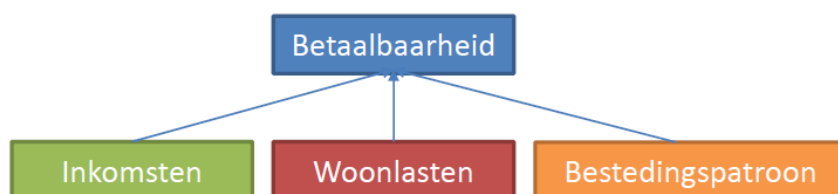
---

¹⁷ Meettijd is de woontijd bij een doorstromer en de inschrijftijd van een starter, hoe hoger de meettijd hoe meer kans op een woning.

¹⁸ Bron: Entree, jaarrapportages

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Figuur 2. Factoren van invloed op betaalbaarheid

Bron: OTB

Onderzoek wijst uit dat 32% van de Nijmeegse huishoudens in huurwoningen een betaalbaarheidsrisico heeft. Dat is, simpel gezegd, het geval als de genormeerde uitgaven voor levensonderhoud hoger zijn dan de inkomsten. Daarmee hebben deze huishoudens nog geen betaalbaarheidsprobleem. Daarvan is sprake als huishoudens meer uitgeven dan zij zich kunnen veroorloven en daardoor een concrete betalingsachterstand hebben.

Deze benadering die uitgaat van het perspectief van de woonconsument zegt meer dan de benadering via woonquotes. Dat zijn gemiddelden die niets zeggen over welke groepen problemen hebben met de betaalbaarheid van het wonen. Overigens ligt de woonquote in Nijmegen in de huursector gemiddeld op 34%, landelijk ligt dat op een vergelijkbaar niveau. Voor kopers ligt de gemiddelde woonquote op 31%.

Uit het onderzoek blijkt duidelijk dat het betaalbaarheidsrisico, niet verrassend, vooral ligt bij de lage inkomensgroepen, i.c. de bijstandsgroep en de primaire doelgroep tot ca. € 29.000. De kans is het grootst in de huurklassen boven de € 524,-. Het maakt daarbij voor de mate van risico niet uit of een huurder in een goed of slecht geïsoleerde woning woont.

De risico's concentreren zich vooral rond jongere huishoudens, alleenstaande huishoudens en lager opgeleide huishoudens. In het onderzoek van de Stadsregio zijn de betaalbaarheidsrisico's verder gesegmenteerd naar bestedingspatronen en waardenoriëntaties van risicogroepen. Dat resulteert in drie groepen: de risicomijders, de nonchalante betalers en de spenders.

In het Coalitieakkoord is een lastenverschuiving van huurders naar eigenaren opgenomen. De effecten van deze maatregel worden in de eerste helft van 2015 onderzocht. Medio 2015 zijn de resultaten bekend waarna we zullen besluiten over eventueel te nemen stappen.

Budgetbenadering

We sluiten aan bij de budgetbenadering van het onderzoek, omdat daarmee gericht ingespeeld kan worden op gedragskenmerken die tot betaalbaarheidsproblemen leiden. Een risicomijder vraagt om een andere aanpak dan een spender. Dit is ook in lijn met het Aanvalsplan voor Armoede en Schulden¹⁹. Uitbouwen van het laagdrempelige systeem van dienstverlening door NIM en Inter-lokaal in combinatie met gemeentelijke schuldhelpverlening is daarin de kern. Belangrijk punt daarin is het inzetten op een integraal systeem van vroegsignalering. Eerder ingrijpen reduceert gevolgen van armoede c.q. schulden. Een ander spoor is het zorgen dat bijstandsgerechtigden hun vaste lasten betalen. Dit zorgt voor meer rust en voorkomt huisuitzettingen. Voor een aantal doelgroepen met specifieke problematiek is maatwerk nodig, waarbij de invloed van gedragskenmerken mede bepalend is voor de inhoud van de aanpak.

¹⁹ Aanvalsplan Armoede en Schulden, afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling, Gemeente Nijmegen.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

De woningvoorraad

Naast een aanpak gericht op personen zit de opgave natuurlijk ook in de bestaande woningvoorraad: het aantal betaalbare woningen. Onderstaande tabel geeft weer wat (verwachte) aantallen huishoudens per inkomenscategorie in 2015 en 2020 zijn.

Tabel 1. Huishoudens naar inkomen in sociale huurwoningen

Huish. naar inkomen in een sociale huurwoning	2015		2020	
	Aantal	%	Aantal	%
<i>Recht op huurtoeslag</i>	17.200	50%	16.400	50%
<i>Tussen huurtoeslaggrens en € 34.000</i>	7.900	23%	7.700	23%
Totaal tot € 34.000	25.100	74%	24.100	73%
> € 34.000	9.000	26%	9.000	27%
Totaal	34.100	100%	33.000	100%

Bron: ABF Research, voorzichtig herstelscenario Socrates 2014, o.b.v. WoON2012

In het Socrates-scenario wordt uitgegaan van 33.000 huishoudens in een sociale huurwoning per 1-1-2020. Anders gezegd: in 2020 hebben we 33.000 woningen in de sociale huurvoorraad nodig. Per 1-1-2015 woonden er 34.100 huishoudens in een sociale huurwoning. Tot 2020 is de verwachting dus dat het aantal huishoudens woonachtig in een sociale huurwoning beperkt afneemt. Woningen worden gebouwd voor de lange termijn vandaar dat we ook naar lange termijn prognoses kijken. Richting 2030 variëren uitkomsten hiervan tussen een stabiel aantal huishoudens in een sociale huurwoning tot een daling van de vraag met enkele duizenden woningen. Gezien deze verschillen én de grote onzekerheden die lange termijnvoorspellingen met zich meebrengen richten we ons hier op de behoefte tot 2020 en blijven we de vraag de komende jaren monitoren, te beginnen in 2016 via de uitkomsten van WoON2015.

We constateren op dit moment een grote druk op vrijkomende goedkope huurwoningen. Dit komt door een toenemende vraag vanuit zorginstellingen en de verhoogde taakstelling van vergunninghouders. Deze mensen worden door de corporaties gehuisvest via de Werkgroep Bijzondere Bemiddeling (WBB). Deze ontwikkeling zullen we scherp volgen omdat het kan leiden tot verdringing van andere kwetsbare groepen. Verruiming van het aanbod, eventueel tijdelijk, in de onderste regionen van de woningmarkt is dan aan de orde. Dat doen we door concreet de mogelijkheden te verkennen om leegkomende gebouwen voor dit doel in te zetten.

Wie verhuren deze woningen?

Het merendeel van de sociale huurwoningen wordt zoals verwacht verhuurd door de woningcorporaties. Een deel wordt echter door andere partijen verhuurd. Uit WoON2012 blijkt dat er in 2012 liefst 5.500 goedkope huurwoningen werden verhuurd door andere partijen dan corporaties. De verhuurder is meestal een particuliere persoon (3.000 van de 5.500). Verwachtingen over particuliere verhuurders in 2020 zijn er niet.

Betaalbaarheid als basis voor prestatieafspraken

Als we ervan uitgaan dat het aandeel betaalbare huurwoningen van particuliere verhuurders even groot blijft dan zou de corporatieve sociale voorraad in 2020: 33.000 – 5.500 woningen = 27.500 woningen groot moeten zijn. Dit is inclusief de zelfstandige woningen van de SSHN (ruim 1.500).

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Het benodigd aantal sociale huurwoningen van de overige corporaties zou op basis van deze prognoses dus minimaal 26.000 woningen groot moeten zijn. Gezien de benoemde toenemende vraag vanuit zorginstellingen en de verhoogde taakstelling van vergunninghouders willen wij de bestaande sociale huurvoorraad de komende jaren op peil houden. Dit betekent in 2020 minimaal 27.200 sociale huurwoningen. Ontwikkelingen in de vraag en in de taakstelling blijven we scherp monitoren.

Een belangrijk actueel punt is de herintroductie door het rijk van “passend toewijzen”. Dit houdt in dat huishoudens met huurtoeslag passend naar hun inkomen moeten worden gehuisvest. Met ingang van 2016 moet elke corporatie 95% van de huishoudens met recht op huurtoeslag toewijzen in een woning met een huurprijs onder de aftoppingsgrens (in 2015 resp. € 577 en € 618). Dit komt de betaalbaarheid van lage inkomens ten goede, maar het vergroot hun keuzevrijheid niet. Voor de lage middeninkomens kan iets meer ruimte ontstaan door de tijdelijke aanpassing van de regel dat 90% van de vrijkomende woningen moet worden toegewezen aan huishoudens met een inkomen tot € 34.229. Dit wordt per 1 juli 2015 80% met 10% tot € 38.950 en 10% aan andere doelgroepen.

Betaalbaarheid vormt de basis bij het maken van prestatieafspraken met de woningcorporaties. We hanteren hierbij zoals gemeld een brede insteek. We willen blijven voorzien in voldoende sociale huurwoningen (in 2020 minimaal 27.200 sociale huurwoningen van de corporaties²⁰). Hierbij maken we afspraken over maximale huurprijzen, mede in het licht van de nieuwe regelgeving over passend toewijzen. Een knelpunt hierbij is de betaalbaarheid van woningen met zorg. Door de extra voorzieningen hebben deze woningen doorgaans een hogere huur. Door passend toe te wijzen komen lagere inkomens niet langer in aanmerking voor deze woningen. Dat vinden we onacceptabel. Dit punt is landelijk reeds geagendeerd bij het rijk. Het kabinet zint nog op een oplossing. Lokaal zijn we hierover in overleg met corporaties en zorgpartijen.

Daarnaast bouwen we de lijn uit het Aanvalsplan voor Armoede en Schulden verder uit: een laagdrempelige systeem van dienstverlening in combinatie met gemeentelijke schuldhelpverlening. We zetten in op een integraal systeem van vroegsignalering.

We maken afspraken over verduurzaming van de sociale woningvoorraad (zie paragraaf 5.3) en over maatregelen om gedragsverandering te verwezenlijken en zo werkelijk tot lagere energie- en woonlasten te komen.

Ook lokale lasten zijn van invloed op het woonlastenplaatje. De lastenverschuiving zoals opgenomen in het Coalitieakkoord heeft als doel om tot verbetering van de betaalbaarheid van het wonen voor lage inkomens te komen. We onderzoeken samen met corporaties of dit effect wordt bereikt en wat mogelijke alternatieven in dit kader zijn. De uitkomsten van dit onderzoek zullen in de loop van 2015 bekend zijn.

5.2. De woningbouwopgave

De woningbehoefte is dynamisch en nooit exact te voorspellen. De behoefte is sterk afhankelijk van eerder genoemde trends op de woningmarkt: demografische ontwikkelingen, leefstijlen, economische ontwikkelingen en de financiële mogelijkheden van huishoudens spelen een grote rol bij de woningbehoefte. We weten dat het voorspellen van de vraag naar woningen geen exacte wetenschap is. Daarom hanteren we bij het bepalen van de woningbehoefte bandbreedtes die richtinggevend zijn voor de toekomstige woningbouwontwikkeling. Uitgangspunt is dat we maximaal willen voorzien in de behoefte, op basis van recente prognoses.

---

²⁰ Excl. zelfstandige woningen SSHN

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Voor het bepalen van bandbreedtes maken we gebruik van een tweetal woningbehoefte-onderzoeken: de lokale doorvertaling van WoON2012 en een onderzoek van Fakton uit 2013. Deze cijfers zijn eerder gepresenteerd in de nota “De Nijmeegse woningmarkt 2013 – 2020” met dien verstande dat we bij de lokale doorvertaling van WoON2012 nu een voorzichtig economisch herstelscenario hanteren. Het zogenaamde trendscenario dat eerder in “De Nijmeegse woningmarkt 2013 – 2020” is gepresenteerd ging uit van een toen aannemelijke gelijkblijvende gemiddelde koopkracht. Herstelscenario’s gaan vanaf 2015 uit van een verbetering van koopkracht van plus een half procent. Dit is ook in lijn met recente landelijke prognoses. Zowel het trend- als de herstelscenario’s hebben de uitkomsten van WoON2012 als basis en zijn lokaal doorgerekend via het Socratesmodel²¹ door ABF Research. De gepresenteerde cijfers zijn inclusief sloop en verkoop van bestaande (huur)woningen.

Maximaal voorzien in de woningbehoefte

In onderstaande tabel zetten we de uitkomsten van het trend- en herstelscenario uit 2013, het voorzichtig herstelscenario uit 2014 en het Faktononderzoek op een rij. Daarnaast presenteren we hierin recente cijfers over opgeleverde en verkochte nieuwbouwwoningen in Nijmegen en het meest recente woningbouwprogramma. Op deze manier komen we tot een richtinggevend uitbreidingsprogramma voor de komende 5 jaar, waarbij we maximaal willen voorzien in de behoefte.

In 2016 komen de uitkomsten beschikbaar van WoON2015. Met deze gegevens willen we het woningbouwprogramma opnieuw tegen het licht houden. Op deze manier volgen we de marktontwikkelingen aan de hand van gerealiseerde productie en met recente indicaties voor de toekomst.

---

²¹ Socrates is het landelijk gebruikt simulatiemodel van ABF. Het Socrates-model voorspelt vraag naar en aanbod van woningen naar verschillende segmenten, prijsklassen en woonmilieu. Op grond hiervan wordt een consumentgericht bouwprogramma berekend dat de marktpotentie weerspiegelt. Dit model wordt elk jaar geactualiseerd op basis van o.a. de laatste demografische en macro-economische prognoses, beleidsveranderingen en ontwikkelingen op de woningmarkt.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Tabel 2: Woningmarkt cijfers: prognoses, realisatie en programma

Woningtype / prijscategorie	Prognoses 2015 - 2020 (gem. aantal woningen per jr)				Realisatie 2014 (aantal woningen)		Huidig programma 2015 - 2020 (gem. aantal won/jr)
	Socrates 2013 trend	Socrates 2013 herstel	Socrates 2014 voorzichtig herstel	Fakton (2013)	op- geleverd	verkocht (funda)	
laagbouwhuur goedkoop	145	65	100	60	75		60
laagbouwhuur duur	70	55	20	70	45		40
<i>laagbouwhuur totaal</i>	<i>215</i>	<i>120</i>	<i>120</i>	<i>130</i>	<i>115</i>		<i>100</i>
etagehuur goedkoop	425	350	230	130	320		370
etagehuur duur	85	135	0	75	20		100
<i>etagehuur totaal</i>	<i>510</i>	<i>485</i>	<i>230</i>	<i>205</i>	<i>340</i>		<i>470</i>
Huur totaal	725	605	350	335	455		570
goedkope laagbouwkoop	65	85	200	45	15	45	5
middeldure laagbouwkoop	25	40	50	70	135	120	205
dure laagbouwkoop	40	70	230	70	70	45	210
<i>laagbouwkoop totaal</i>	<i>130</i>	<i>195</i>	<i>480</i>	<i>185</i>	<i>220</i>	<i>210</i>	<i>420</i>
goedkope etagekoop	40	90	165	55	25	30	40
middeldure etagekoop	0	15	40	25	10	30	55
dure etagekoop	10	10	15	25	5	25	60
<i>etagekoop totaal</i>	<i>50</i>	<i>115</i>	<i>220</i>	<i>105</i>	<i>40</i>	<i>85</i>	<i>155</i>
Koop totaal	180	310	700	290	260	295	575
TOTAAL	905	915	1050	625	715		1145

Legenda:

goedkope huur tot € 711 (huurtoeslaggrens)

dure huur boven € 711

goedkope koop < € 215.000

middeldure koop € 215.000 - € 265.000

dure koop > € 265.000

	bandbreedte invulling woningbouwopgave
	binnen bandbreedte herstel 2013 -Fakton
	buiten bandbreedte herstel 2013- Fakton

Woonmilieus

Uit het voorzichtig herstelscenario blijkt ook aan welke woonmilieus er behoefte is. Nijmegen onderscheidt een vijftal woonmilieus: centrumstedelijk, stadsbuurt, stedelijk compact, stedelijk grondgebonden en groenstedelijk. In de bijlage staan deze woonmilieus nader omschreven. Het onderzoek toont een sterk groeiende vraag naar groenstedelijke woonmilieus. Een woonmilieu

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

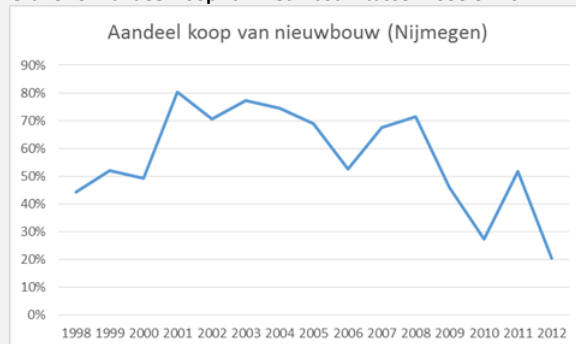
dat in Nijmegen alleen in de Waalsprong gerealiseerd kan worden. De vraag naar de overige vier woonmilieus is redelijk gelijk verdeeld.

Prognoses, realisatie en programma nader geanalyseerd

Trend: totale behoefte stijgt licht, vraag naar koop stijgt sterk

Als we de drie onderzoeken van Socrates met elkaar vergelijken dan stijgt het totaal aantal gewenste nieuwbouwwoningen licht en is er een sterke verschuiving van huur- naar koopwoningen te zien. Het trendscenario uit 2013 heeft als uitkomst dat 80% van de nieuwbouwwoningen in de huur gerealiseerd dienen te worden. In de herstelscenario's is er een veel grotere vraag naar koopwoningen, tot 67% in de meest actuele prognose. Een logische verandering in tijden van economisch herstel, zoals ook blijkt uit onderstaande grafiek van het CBS. Een grotere vraag naar groenstedelijke woonmilieus past ook in een trend van economisch herstel.

Grafiek 5. Aandeel koop van nieuwbouw tussen 1998 en 2012

Bron: CBS

In het oog springt dat de vraag naar dure huurwoningen (boven de € 711) in het meest recente Socrates scenario vrijwel nihil is. Hier tegenover staat een sterk stijgende vraag naar goedkope koopwoningen. Een grotere vraag naar goedkope koopwoningen achten we aannemelijk, de zeer beperkte vraag naar duurdere huurwoningen echter niet. Wellicht willen veel starters op de woningmarkt wel kopen, maar een tijdelijk arbeidscontract in combinatie met strenge hypotheekvoorwaarden gooit hierbij roet in het eten. Bovendien is de sociale huurmarkt voor veel starters onbereikbaar door óf een te hoog inkomen óf een te korte meettijd. In een dergelijke woningmarkt voorzien wij de komende jaren dan ook zeker een marktpotentieel in de huurcategorie tussen de € 711 en € 1.000.

Prognoses 2013 vs. realisatie 2014

In het tweede deel van 2014 zijn de eerste tekenen van het herstel op de woningmarkt zichtbaar geworden. We vergelijken de cijfers van 2014 hier met de uitkomsten van het herstelscenario 2013 en het Faktononderzoek. Hierbij is overigens geen sprake van goed of fout, we kijken hoe de uitkomsten van de woningbehoefteonderzoeken zich verhouden tot een herstellende woningmarkt. Aangezien het herstel zich gedurende 2014 heeft aangediend wordt bij afwijking gekeken of het in lijn is met de oude bandbreedte trend-Fakton.

Het totaal aantal opgeleverde woningen in 2014 valt binnen de uitkomsten van de onderzoeken. Dit geldt ook voor het totaal aantal huurwoningen. Het aantal opgeleverde koopwoningen bleef iets achter, maar valt wel binnen de oude bandbreedte. Het aantal verkochte nieuwbouwwoningen

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

(deze moe(s)ten dus nog gebouwd worden), valt wel binnen de nieuwe bandbreedte. Deze cijfers duiden dus op herstel.

Het totaal aantal gerealiseerde huurwoningen ligt in lijn met de prognoses. De laagbouwhuurwoningen wijken marginaal af van de bandbreedte herstel-Fakton. De goedkope etagehuurwoningen zitten aan de bovenkant van deze bandbreedte. Alleen de realisatie van duurdere etagehuurwoningen liep vorig jaar flink achter op de eerder voorspelde behoefte.

Het totaal aantal laagbouwkoopwoningen in 2014 is hoger dan verwacht. Met name in het segment tussen de € 215.000 en €265.000 is meer opgeleverd en verkocht. Binnen de goedkope categorie bleven de opleveringen wat achter, maar is herstel in het aantal verkopen te zien. Het aantal opgeleverde etagekoopwoningen ligt dicht bij het trendscenario, maar ook hier zijn tekenen van herstel zichtbaar.

Bandbreedte Socrates 2014/Fakton vs. het huidig woningbouwprogramma

Het woningbouwprogramma bevat altijd meer woningen dan er werkelijk worden gerealiseerd. Onze ervaring is dat ongeveer een derde niet wordt gerealiseerd. Dit in acht nemend ligt het totaal aantal geprogrammeerde woningen in lijn met de bandbreedte Socrates 2014/Fakton. Om maximaal te voorzien in de behoefte is uitbreiding van het programma eventueel mogelijk in de goedkope koopcategorieën.

Het aantal geprogrammeerde huurwoningen lijkt veel ten opzichte van de prognoses. Aangezien wij wel degelijk marktpotentieel zien in de duurdere huursector achten wij deze aantallen zeker niet te hoog.

Invulling van de woningbouwopgave

Voor invulling van de woningbouwopgave is de bandbreedte voorzichtig herstel – Fakton in tabel 2 richtinggevend (blauwe kolommen in tabel 2). Dit betekent dat er gemiddeld per jaar behoefte is aan maximaal 1050 nieuwbouwwoningen. Het merendeel van deze woningen bevindt zich in de koopsector, verdeeld over diverse categorieën. De nieuwbouw in de goedkope huursector wordt voornamelijk bepaald door sloop en verkoop van bestaande huurwoningen of door verhuring van bestaande sociale huurwoningen in de dure huursector (niet-DAEB). In deze duurdere huursector zien wij voor corporaties in principe enkel via hun bestaande voorraad een rol. Beleggers en pensioenfondsen kunnen hierbij ook via nieuwbouwwoningen een rol spelen.

In het Coalitieakkoord is vastgelegd dat de Waalsprong en het Waalfront prioriteit hebben bij woningbouwontwikkeling. Voor de rest van de stad wordt een terughoudend beleid gevoerd. Waalsprong en Waalfront zijn de enige locaties waar we een fors deel van de woningvraag met de juiste woonmilieus kunnen honoreren. Dit doen we onder andere door versnelling van 400 naar 600 woningen per jaar in de Waalsprong. Bovendien past de verdere ontwikkeling van deze locaties in een traject met meerjarige afspraken, en een gericht ruimtelijk beleid op basis van de Structuurvisie uit 2013. De prioriteit voor deze gebieden is ook nodig omdat de woningbehoefteonderzoeken aantonen dat de jaarlijkse opnamecapaciteit van koop- en huurwoningen is begrensd. Het honoreren van teveel plannen in de bestaande stad kan de Waalsprong en het Waalfront vertragen, die daardoor meer gaan kosten dan ze nu doen. We hebben nog een stevige woningbouwopgave, maar die is gebaseerd op een groei die gedurende jaren plaatsvindt. Een goede fasering is daarmee belangrijk.

Prioriteit geven aan Waalsprong en Waalfront betekent niet dat we woningbouwontwikkeling in de bestaande stad op slot zetten. Dat zou onverstandig zijn omdat daarmee ook kansen voor het

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

versterken van het woon- en leefklimaat in de wijken door ontbrekend woningaanbod toe te voegen, niet worden benut.

Wel blijven we nieuwe woningbouwontwikkelingen kritisch beoordelen via het “nee tenzij beleid” en toetsen aan de volgende criteria: strategische maatschappelijke relevantie, versterking voorzieningen, leefbaarheid, verbetering differentiatie woningaanbod, doelgroepenbeleid, stadium planontwikkeling en financiële gevolgen voor de gemeente.

Perspectief lange termijn: stabilisatie en krimp

Steden zijn in trek en studentensteden zeker. Maar op de langere termijn zal de bevolkingsgroei ook in Nijmegen stagneren en daarna afnemen. Na WOII stond Nederland continue in de groeiemodus, dat gaat veranderen. Door sterfte en verhuizing komen er na 2030, als de babyboomers verdwijnen, veel woningen vrij, zodat mogelijk zelfs een overschot kan ontstaan. Dat is over 15 tot 20 jaar. Maar nieuwe woningen hebben een langere levensduur. Daarom agenderen we nu alvast dit punt, want blind doorbouwen zal leiden tot negatieve effecten bij een dalende woningvraag op langere termijn. Daarmee raakt dit perspectief ook aan investeringsbeslissingen en het portfoliebeleid van woningbeheerders zoals de corporaties. Het is een problematiek met veel kanten: kwaliteit, duurzaamheid, financiën/exploitatie vastgoed, gevolgen voor kwetsbare wijken, en de ruimtelijke en financiële implicaties van oplossingen als tijdelijke en flexibele woningbouw.

In de loop der eeuwen is er vaker sprake geweest van groei en krimp van steden. Daarbij is doorgaans de strategie gevolgd van nieuwe toevoegingen met “state of the art” kwaliteit, en verloedering en sloop van de minst courante delen van de voorraad. Kwaliteit en locatie zijn cruciale factoren. De grachtengordel in Amsterdam is in de loop der eeuwen populair en courant gebleken. De ruime panden met veel m³ op een goede locatie weten steeds weer nieuwe bewoners en functies te accommoderen. Locatie is ook belangrijk voor wijken die een proces van gentrificatie hebben doorgemaakt of kunnen gaan doormaken. Bottendaal is hier een mooi voorbeeld van.

Aan de andere kant zullen in een meer ontspannen woningmarkt de kwetsbare incourante delen, verder van het centrum, snel minder in trek zijn, met dalende prijzen en slechte verhuurbaarheid. Sloop en verdunning kan daar aan de orde zijn. Dit biedt in principe kansen voor upgradering van het woonmilieu met meer groen en water, ook van belang in onze strategie om de stad meer klimaatproof te maken. Punt is wel dat dit geld gaat kosten, afhankelijk van de boekwaarden van het vastgoed, en de investeringen in een nieuwe inrichting van gebieden.

Meer tijdelijke woningbouw is geen oplossing voor krimp in wijken. Het is wel een optie om tijdelijk groei op te vangen. Huishoudens verhuizen het meest aan het begin van hun wooncarrière. Jonge startende huishoudens lijken daarmee de eerst aangewezen groep voor een tijdelijke oplossing. Dit beperkt het aantal geschikte locaties, omdat ze vooral in en rond het centrum willen wonen. Duurzaamheid is hierbij geen punt, want er zijn vele duurzame concepten voor tijdelijke bouw die 100% recyclebaar zijn.

Meer flexibiliteit van vastgoed is een ander punt. De grachtengordel is hier, opnieuw, een mooi voorbeeld van. Van het woonhuis van een puissant rijke koopman uit de 17^e eeuw, tot een mix van stedelijke functies in de 21^e eeuw: restaurant in souterrain, kantoor op de bel-etage en appartementen erboven. Alles in 1 pand. Dit illustreert dat een ruime maatvoering en/of uitbreidingsmogelijkheden en een soepel planologisch beleid het mogelijk maken om in de loop der tijden de functie van statisch vastgoed te laten mee veranderen met de dynamiek van de samenleving.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Tijdelijke en flexibele bouw is een deel van de oplossing. In de Waalsprong willen we partijen interesseren voor een paar verkennende pilots op dit terrein. De mogelijke negatieve gevolgen van krimp voor de minder courante delen van de stad aan west- en zuidkant vragen om een goede risicoanalyse, gevolgd door een scenario-ontwikkeling. Voorkomen moet worden dat op langere termijn vastgoedeigenaren vluchten en de kosten van een negatieve spiraal afwentelen op de stedelijke samenleving. De woningcorporaties, met veel bezit in minder courante delen hebben hier een verantwoordelijkheid.

In deze woonagenda agenderen we dit punt. In het besef dat 15 jaar vooruitkijken in een dynamische wereld een hachelijk zaak is. Maar in de wetenschap dat de na-oorlogse groei z'n einde nadert, en nu zijn schaduwen vooruit werpt. Daarom verdient dit thema de komende tijd meer en bredere aandacht. Daartoe starten we in 2015 een traject om toekomstscenario's te ontwikkelen. Dit doen we met een bredere scope dan wonen alleen omdat het ook raakt aan voorzieningen, onderwijs, winkels etc. En daarmee aan stedelijke ontwikkeling en leefbaarheid in het algemeen. Met een verkenning van zekere en onzekere omgevingsontwikkelingen willen we de opgaven voor de gemeente in de komende decennia scherper in beeld krijgen.

5.3. Verduurzaming van de woningvoorraad

Nijmegen wil een duurzame stad zijn. De doelstelling is om in 2045 energieneutraal te zijn. Daarom zetten we zwaar in op energiebesparing en de opwekking van duurzame energie. Een belangrijke bijdrage wordt daarbij geleverd door het energiezuiniger maken van de bestaande woningvoorraad. Dit leidt tot minder uitstoot van CO₂, lagere energielasten en dus lagere woonlasten. Ook het wooncomfort neemt toe en woningen zijn toekomstbestendig. Door hierin te investeren is volgens het onderzoek van de Stadsregio de betaalbaarheidsproblematiek niet direct weg te nemen, maar alle beetjes helpen en duurzaamheidsdoelstellingen komen wel dichterbij.

We willen meters maken en corporatiewoningen versneld verduurzamen. Denk hierbij aan de rijtjeswoningen uit de jaren zestig, zeventig en tachtig. We zetten in op een structurele aanpak in overleg met de corporaties. Geen losse of ad hoc projecten, dus in eerste instantie niet de woningen met een beschermde status, zoals monumenten. Ook niet de woningen die recentelijk zijn gerenoveerd en nu een label C hebben. De investering moet wel verstandig en logisch zijn. In het Coalitieakkoord is de doelstelling opgenomen om alle sociale huurwoningen van de corporaties in 2018 minimaal op het niveau van energielabel B te hebben. In 2013 had 29% van de corporatiewoningen label A of B, en 33% label C. De rest, ruim 11.000 woningen, zit daar onder. Deze doelstelling van minimaal label B in 2018 blijkt te ambitieus. De afspraak met de corporaties is om de landelijke afspraak, gemiddeld label B in 2020, in Nijmegen te versnellen naar een ambitie van gemiddeld label B in 2018.

In de particuliere voorraad, 30.000 woningen van eigenaar-bewoners en 7.800 particuliere huurwoningen, is ook nog flink wat energiebesparing te bereiken. De aanpak van de afgelopen jaren heeft effect gehad. Ruim 2.750 Nijmeegse woningeigenaren besloten afgelopen drie jaar maatregelen uit te voeren die goed zijn voor het milieu, en op termijn geld schelen in de eigen portemonnee. Dat is 8,4% van alle particuliere woningeigenaren. De gemeente en de provincie Gelderland stelden de subsidies beschikbaar voor de maatregelen. Bij het Loket Duurzaam Wonen kunnen mensen terecht voor informatie en advies. Via projecten als De Knop Om en Energieplein Nijmegen stimuleren we mensen samen maatregelen te nemen en om tot gedragsverandering te komen. Een cruciale factor bij het realiseren van energie- en woonlastenbesparing.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

We zetten in op de doorontwikkeling van een aanpak om mensen te stimuleren om te investeren in energiebesparing. Ontzorgen en meer gebruiksgemak voor de bewoners is daarbij het motto. In de nabije toekomst gaat energieneutraal renoveren van woningen een steeds grotere rol spelen. Overheden, marktpartijen en financiële instellingen werken aan concepten om een energieneutrale renovatie voor particulieren aantrekkelijk te maken. Bijvoorbeeld Stroomversnelling Koopwoningen en Ons Huis Verdient het.

In 2020 moet nieuwbouw energieneutraal zijn. Dat is in het Bouwbesluit geregeld. Daarnaast zijn duurzame stedelijke kwaliteit en omgevingskwaliteit vereist om in een stad prettig te kunnen leven, wonen en werken. Waalsprong en Waalfront bieden nu kansen om deze principes toe te passen. Met het warmtenet wordt de restwarmte van de ARN gebruikt voor verwarming en warm tapwater voor de woningen in de Waalsprong (nu al 4000 aansluitingen) en de Waalsprong. In totaal zullen in beide gebieden zo'n 11.000 woningen zijn aangesloten. Verdere uitrol van het warmtenet is in studie.

5.4. Wonen met zorg en service

De opgave is om de gevolgen van de vergrijzing op te vangen. Het Coalitieakkoord benoemt de inhaalslag op het terrein van wonen en zorg dan ook als speerpunt. Mensen met een zorgvraag moeten goed en zoveel mogelijk zelfstandig kunnen wonen in hun eigen woonomgeving, met een passend voorzieningenniveau in de wijk. Het Nijmeegs planningskader "Wonen met Zorg" is daarvoor de basis. Het planningskader constateert een groeiende behoefte aan seniorenwoningen en levensloopgeschikte woningen. Rolstoelwoningen zijn er voldoende in de hele stad, maar het centrum, Oud-West en Midden zijn te karig bedield. Verder zijn er meer vormen van beschermd en verzorgd wonen nodig. Het planningskader heeft een dynamisch karakter, en zal gaandeweg worden aangevuld en verbeterd. Niet elke senior heeft een vraag naar een zorggeschikte woning. Maar het is evident dat er een grote opgave ligt op het gebied van wonen, zorg en welzijn. Het speelveld is complex met veel spelers en belangen. Om die reden zijn in het planningskader 4 prioriteitsgebieden aangewezen. Centrum, Midden, Oost en Lindenholt. In deze gebieden is de opgave het meest urgent. Hier ontwikkelen we een gezamenlijke aanpak met instellingen op het terrein van zorg- en welzijn en de woningcorporaties.

De doelstelling voor de 4 woonservicegebieden is de volgende:

- Ouderen, zorgbehoevenden, mensen met (functie)beperkingen blijven wonen in hun wijk met de benodigde zorg en dienstverlening.
- We willen levensloopbestendige wijken realiseren door voldoende en geschikte en betaalbare woningen voor deze burgers te realiseren;
- We zetten in op per gebied benodigde en bereikbare zorg- en welzijnsvoorzieningen.
- We willen zoveel mogelijk de zelfstandigheid bevorderen voor genoemde burgers en dragen zorg voor een barrièrevrije en sociaal veilige woonomgeving.
- Voor mensen die niet (meer) de regie kunnen voeren over het eigen leven bestaat een intramuraal aanbod. Dit kan in de vorm van een grote verpleeginstelling dan wel in de vorm van kleinschalig wonen zijn.

In 2015 maken we een Top 10 van de belangrijkste actiepunten met een integraal karakter. Dit doen we per wijk en deels op stedelijk niveau. Met de samenwerkende partners in het veld willen we vervolgens prestatieafspraken maken om tot resultaat te komen. Onderwerpen daarbij zijn onder andere de betaalbaarheid van zorgwoningen, realisatie van gewenst aantal levensloopgeschikte woningen per wijk, en het labelen van woningen voor mensen met lichte fysieke beperkingen.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

5.5 Kwaliteit van wijken

Veel ogen zijn doorgaans gericht op de nieuwbouwopgave, maar de meeste woningen staan er al, 73.616 per 1 januari 2015 om precies te zijn. Een goed woon- en leefklimaat in de bestaande wijken is de centrale ambitie. Dat betekent aan de ene kant dat slechte delen van het woningbezit aangepakt moeten worden, waarbij we de kansen benutten om meer variatie in het aanbod te brengen. Anderzijds zijn aanpassingen van de woningvoorraad nodig om aan de toekomstige woningvraag te voldoen: meer levensloopgeschikte woningen. En onze doelstelling om meer energie te besparen is ook vooral gericht op de bestaande woningvoorraad. Dat zijn de 3 componenten van de opgaven in de bestaande stad. In het licht van deze opgaven moet ook het beleid ten aanzien van de voorkeurslocaties voor nieuwbouw worden gezien: terughoudend voor de bestaande stad maar geen stilstand. We kijken wel scherper naar de door de Raad vastgestelde toetsingscriteria voor nieuwe woningbouwontwikkelingen: strategische maatschappelijke relevantie, versterking voorzieningen, leefbaarheid, verbetering differentiatie woningaanbod, doelgroepenbeleid, stadium planontwikkeling en financiële gevolgen voor de gemeente.

Wat de aanpak van kwaliteitsachterstanden betreft ligt de nadruk de komende jaren op het afmaken van de herstructureringsopgaven in Oud-West: Rozenbuurt en Kolpingbuurt. Daarnaast komen delen van Oost aan bod: Hengstdal en de Spoorbuurt. De nadruk zal hier meer liggen op woningverbetering dan op sloop en vervangende nieuwbouw. Doelstelling is steeds het versterken van het woon- en leefklimaat, meer variatie in het woningaanbod en het bieden van een positieve keuze aan bewoners. De aanpak van de woningvoorraad verbinden we met een goede kwaliteit in inrichting en beheer van de openbare ruimte: speelplekken groen en parkeren. Daarbij bieden we ruimte aan initiatieven van bewoners om meer zelf in het beheer te doen.

De aanpassingen die nodig zijn als gevolg van de toenemende vraag naar levensloopgeschikte woningen en meer combinaties van wonen met zorg en welzijn, zullen concreet vorm en inhoud krijgen in de uitwerking van het planningskader voor de 4 prioriteitsgebieden. In het terughoudende ontwikkelingsbeleid voor de bestaande stad maken we expliciet een uitzondering voor de ontwikkeling van projecten met wonen en zorg.

Voor de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad voeren we een tweesporenbeleid. Met de woningcorporaties maken we prestatieafspraken over de aanpak, tempo en niveau van duurzaamheid. Voor de rest van de woningvoorraad ontwikkelen we een aanpak die gericht is op het stimuleren van investering in energiebesparing door particulieren.

Zoals onder het thema betaalbaarheid al is opgemerkt constateren we in een aantal wijken met veel corporatiebezit een toenemende instroom van zwakkere en kwetsbare groepen. Dit is een gevolg van de uitstroom uit zorginstellingen door extramuralisering, en een verhoogde instroom van vergunninghouders. Deze ontwikkeling kan soms sociale spanning opleveren die de leefbaarheid niet ten goede komt. Om die reden willen we met de corporaties en zorg- en welzijnsinstellingen op dit punt de vinger scherp aan de pols houden. Bestaande overlegstructuren zijn daarvoor het geëigende middel, samen met de verdere uitrol van "Eén wijk, één plan", de nieuwe benadering van de wijkaanpak.

Kwaliteit zit ook in cultuurhistorische aspecten. Erfgoed draagt bij aan het woongenot en de binding die bewoners voelen met hun leefomgeving. Vanuit de ambitie om een aantrekkelijke woon- en groeistad te blijven voor iedereen, vinden we het van belang om de historische kwaliteit van wijken en buurten te koesteren en streven we naar een zorgvuldige omgang met cultuurhistorische waarden. Herbestemming en hergebruik van historische gebouwen vormt een belangrijke opgave die te allen tijde vraagt om maatwerk. Omwille van de instandhouding van historische gebouwen en het daarmee verbonden maatschappelijk belang, is het noodzakelijk dat binnen de kaders van de woningbouwprogrammering voldoende ruimte wordt geboden aan functiewijziging naar wonen. Bouwkundige voorzieningen die noodzakelijk zijn om een woning te splitsen of om souterrains bewoonbaar te maken, kunnen grote gevolgen hebben voor het exterieur en interieur van een

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

monumentaal pand of het karakter van een beeldbepalend pand of stadsbeeldobject. Bij dergelijke ingrepen is het noodzakelijk dat bouwtechnische aanpassingen door middel van maatwerk worden afgestemd op cultuurhistorische randvoorwaarden. Ook bij ingrepen die gericht zijn op het bevorderen van duurzaamheid dient rekening gehouden te worden met de cultuurhistorische waarden van beschermde panden en beschermde gebieden. Om die reden zet de gemeente Nijmegen in op ondersteuning en informatieverstrekking aan eigenaren van monumenten, beeldbepalende panden en stadsbeeldobjecten over duurzaamheidsmaatregelen. Bovendien vormt de instandhouding van cultuurhistorische waarden een centraal thema bij de prestatieafspraken met woningcorporaties over het verduurzamen van de woningvoorraad.

5.6 Kamerbewoning: veilig en leefbaar

Voor de verdere ontwikkeling van Nijmegen als kennisstad is een goede (particulier) kamermarkt een randvoorwaarde. De kamermarkt is echter een kwetsbare markt waarbij huurders beschermd dienen te worden tegen ongewenste situaties. Daarom gaan wij door met de huurteams zodat zij van 2015 tot en met 2018 1.500 huurders kunnen helpen bij het tegengaan van te hoge huren en gebrek aan onderhoud. Op de kamermarkt én op de reguliere huurmarkt. Kamerverhuur moet aansluiten bij het karakter van de studentenstad die Nijmegen is, maar mag niet tot overmatige overlast voor buurtbewoners leiden. Bij de opstelling van deze woonvisie is dit punt duidelijk naar voren gebracht door bewoners. Waarbij opgemerkt dat dit voor alle woonvormen geldt. Om woonoverlast bij kamerbewoning tegen te gaan zetten we in op twee sporen: enerzijds op communicatie en participatie, anderzijds op aanscherping van vergunningsvoorwaarden voor kamerverhuur. Hiermee beogen we overlastsituaties te voorkomen en wijken juist te versterken door de aanwezigheid van kamerbewoners.

Communicatie en participatie

Op basis van signalen van bewoners en de discussienota kamerbewoning is vorig jaar onderzocht waar melding van woonoverlast niet goed gaat. Dit onderzoek geeft aanleiding om het oppakken en de registratie van meldingen te verbeteren in 2015. Hierdoor kunnen burgers beter worden geholpen en het zorgt bovendien voor verbetering van handhavingsmogelijkheden. Tegelijkertijd verbeteren we de website, zodat burgers weten wat ze kunnen doen in geval van overlast. Het klachtenpatroon in Nijmegen geeft een sterk wisselend beeld. In de meeste wijken is nauwelijks sprake van klachten. Klachten concentreren zich in de wijken in en om het centrum en dan in een paar straten in het bijzonder. In situaties waarbij dispuutshuizen ernstige overlast veroorzaken, en een dialoog met bewoners niet tot verbetering leidt, is de Radboud Universiteit bereid haar netwerk richting de betreffende studentenvereniging in te zetten. Vergelijkbaar met Amsterdamse en Arnhemse initiatieven, zetten we in op maatschappelijke projecten waarbij studenten een wijk versterken. Te denken valt aan ondersteuning van studenten aan mensen met een zorgbehoefte of bewoners van kansarme wijken. Aan nieuwe kamerbewoners worden folders uitgedeeld waarin ze welkom worden geheten en tips krijgen om bij te dragen aan de wijk en overlast te voorkomen. Om de brandveiligheid te bevorderen blijven we inzetten op de eigen verantwoordelijkheid van huurders en verhuurders door communicatie en controleren we daarnaast steekproefsgewijs. Het huidige beleid, gericht op preventie en voorlichting via www.ennuweg.nl, zetten we voort. Bij dit project zetten we gelijktijdig in op inbraakpreventie.

Aanscherpen vergunningsvoorwaarden

We scherpen de voorwaarden voor een omzettingsvergunning aan. Vanaf 3 kamers wordt een vergunning verplicht en vanwege de grote vraag naar goedkope woningen geven we voor de verkamering van deze woningen geen vergunningen meer af. We toetsen schepen aan de voorkant

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

op aspecten als brandveiligheid, geluidsisolatie, en afvalvoorzieningen. Daarnaast dient een nieuwe verhuurder zich direct bij omwonenden bekend te maken, zodat omwonenden weten wat er in hun directe woonomgeving gebeurt en wie ze kunnen aanspreken.

Tot slot zetten we in op de transformatie van leegstaande kantoren naar studenten en/of jongerenhuisvesting. Indien een bestemmingsplanwijziging nodig is wordt er beoordeeld of kamerbewoning qua aard, omvang en uitstraling in het bestaande woon- en leefklimaat past en of er geen afbreuk wordt gedaan aan het behoud en de bescherming van aanwezige cultuurhistorische waarden. Op deze wijze willen we overlast voorkomen op de kamermarkt die belangrijk is voor de verdere ontwikkeling van Nijmegen als kennisstad. We zetten daarom niet in op quota voor kamerverhuur, sluiten geen gebieden uit voor kamerverhuur en stellen ook geen extra ambtenaren aan om deze quoterings te handhaven.

5.7 Doelgroepen

Klassieke doelgroep en daarboven

Het woonbeleid richt zich traditioneel op de klassieke volkshuisvestingsopgave: betaalbaar wonen voor mensen met lage inkomens. Nog steeds actueel, daar richten wij ons ook op. Over de huisvesting van huishoudens met inkomens tot € 34.000 maken we afspraken met de woningcorporaties. Dat zijn de doelgroep en de doelgroep +. Als de Rijksoverheid de grens wijzigt naar € 38.000 dan is dat het uitgangspunt. Voor huishoudens die tot de doelgroep behoren (max € 29.000) vinden we de voorraad tot € 619 betaalbaar (de hoogste aftoppingsgrens in de Wet op de Huurtoeslag).

De groepen boven de € 34.000 tot € 43.000 komen niet in aanmerking voor de sociale voorraad, maar kunnen in veel gevallen ook niet terecht in de koopsector vanwege onvoldoende leencapaciteit. Daarmee zitten ze knel. Het gaat om ca. 10.000 huishoudens. Voor een groot deel wonen deze mensen "scheef" in een sociale huurwoning. Het huurbeleid van het rijk is erop gericht om ze met hogere huurverhogingen te verleiden te verhuizen. Probleem daarbij is dat ze niet makkelijk ergens anders terecht kunnen, en daarom blijven zitten. Deze scheefheid vinden wij acceptabel. Mensen zijn vaak verankerd in de wijk en onderdeel van het sociale weefsel. Wel gaan we met partijen in overleg over wat we voor deze groep kunnen en willen doen, vooral gericht op het bieden van geschikt en betaalbaar woningaanbod voor deze groep, zodat ze wel kunnen doorstromen.

Jongeren en starters

Deze groepen willen we graag in de stad houden. Het gaat om werkende jonge mensen die uit huis gaan en/of na hun opleiding hun eerste baan hebben en goede en geschikte woonruimte zoeken. In het woningbouwprogramma staan meer dan 1.000 woningen gepland die aansluiten bij hun vraag: relatief goedkope huurwoningen in en rond het centrum van de stad (o.a. Nimbus-toren met 117 en de Handelskade met 179 appartementen in de sociale huur).

Onder deze groepen rekenen we ook pas afgestudeerden aan universiteit en hogeschool. Dit talent willen we ook graag aan de stad binden. Een deel van hen moet na het afstuderen hun studentenkamer verlaten, wanneer de verhuurder werkt met een zogeheten campuscontract. De SSHN werkt hier mee om de doorstroming te bevorderen. Tegelijk zien we een trend dat ex-studenten graag blijven wonen in de stad waar ze studeerden. In Nijmegen lukt dat beter dan in andere kennissteden. Niettemin is er een actuele en groeiende vraag naar kleine en betaalbare woningen voor deze groep starters.

Koopstarters blijven we ondersteunen met de starterslening. Voor jongeren met een flexcontract is dit veelal geen optie omdat zij van geen enkele bank een lening krijgen en dan ook niet in aanmerking komen voor een aanvullende starterslening. Dit is lokaal niet op te lossen. Zij blijven aangewezen op huurwoningen tot hun inkomen meer vastigheid kent. Daarom willen we ook meer

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

huurwoningen voor deze groep bouwen. Jongeren en starters zijn een gemêleerde groep. Om meer grip te krijgen op omvang, segmentatie en woonwensen doen we in 2015 nader onderzoek.

Vergunninghouders (asielzoekers met een verblijfsstatus)

De huisvesting van deze mensen is een wettelijke taak. Iedere gemeente krijgt halfjaarlijks een taakstelling opgelegd. De afgelopen jaren hebben we in goede samenwerking met de woningcorporaties deze taakstellingen ingevuld. Als gevolg van de oorlogssituatie in het Midden-Oosten is het aantal vluchtelingen sterk toegenomen. Voor 2015 is de taakstelling 287 te huisvesten vergunninghouders, dubbel zoveel als in 2014. Voor 2016 zal de taakstelling naar verwachting minimaal 400 bedragen. De groep te huisvesten statushouders kent veel alleenstaanden, veelal jonger dan 23. Dit betekent dat ze onder de jongerentabel in de Wet op de Huurtoeslag vallen, en aangewezen zijn op woonruimte met een huur tot € 357. Omdat deze woningen schaars zijn, en er slechte ervaringen zijn met het huisvesten van meerdere jongeren in één huis, is de huisvesting van deze groep lastig te realiseren. Om deze redenen zoeken we naar mogelijkheden om in bestaande gebouwen die leeg staan of komen te staan, extra ruimte te creëren. Met voldoende begeleiding kan zo de extra toestroom gehuisvest worden. Met de woningcorporaties maken we nieuwe afspraken over het huisvesten van statushouders.

Kwetsbare groepen

De huisvesting/toegang tot de woningmarkt van kwetsbare groepen aan de onderkant van de woningmarkt verdient onze aandacht. Het gaat om een breed scala aan mensen die om wat voor reden dan ook in de problemen zijn geraakt, zoals dak- en thuislozen, zwervjongeren, (ex)-psychiatrische patiënten, en re-integrerende verslaafden, voor wie het weer beschikken over woonruimte een noodzakelijke basisvoorwaarde is om weer een zelfstandig bestaan op te bouwen. In Nijmegen zijn er goed functionerende samenwerkingsverbanden tussen woningcorporaties en een groot aantal zorginstellingen om deze groepen te huisvesten en te begeleiden, zoals Iriszorg, RIBW en Moviera. De corporaties doen goed werk door via de WBB (Werkgroep Bijzondere Bemiddeling) deze groepen te huisvesten, de behoefte aan huisvesting is echter groter dan het aantal beschikbaar gestelde woningen. Daardoor verblijven mensen veel langer dan noodzakelijk in de opvangvoorzieningen. Dat is duur en ineffectief; mensen die klaar zijn om weer zelfstandig te gaan wonen raken gedemotiveerd door de lange wachttijd en houden een opvangplek bezet waar iemand anders behoefte aan heeft. In de prestatieafspraken met de corporaties zoeken we naar verbetermogelijkheden. Die kunnen liggen in het beschikbaar stellen van meer woningen, maar ok bv. in medewerking aan bijzondere projecten voor huisvesting zoals Housing First. We nemen ons voor de vraag naar huisvesting voor deze groepen goed in kaart te brengen, zodat we passende afspraken kunnen maken bij de omvang van de opgave en de eisen aan de begeleiding die gesteld moeten worden om dit succesvol te laten verlopen. Daarnaast kiezen we een regionale insteek met woningcorporaties en zorgpartijen omdat de instroom uit de hele regio komt, en de hele regio dan ook de oplossing moet bieden.

Hier bovenop ontstaat er door de scheiding van wonen en zorg, de decentralisatie van het beschermd wonen GGZ naar de centrumgemeenten en door de versterkte extramuralisering in onder andere de GGZ een toenemende vraag naar huisvesting voor deze groepen. Omdat het veelal om lage inkomens gaat zijn de corporaties ook hier in beeld voor het bieden van geschikte huisvesting, waarbij zorgpartijen de zorg bieden. Bovendien stelt dit, afhankelijk van de persoon en zijn mogelijkheden en beperkingen, eisen aan de woning, de woonomgeving of de draagkracht en acceptatie in de buurt. Zeker t.a.v. de decentralisatie van het beschermd wonen GGZ hebben wij, net als voor opvang, groot belang als gemeente om voldoende door- en uitstroombmogelijkheden te realiseren voor deze groep, zodat de schaarse en kostbare plaatsen voor beschermd wonen beschikbaar zijn voor de mensen die ze echt nodig hebben en mensen die weer tot meer

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

zelfstandigheid in staat zijn, ook weer zelfstandig(er) kunnen wonen. Nieuwe arrangementen van wonen met meer of minder zorg, zijn daarvoor nodig.

Voor mensen die niet in staat zijn 'gewoon' in een wijk te wonen bouwen we een aantal Skaeve Huse. In de Weezenhof worden binnenkort 8 van deze woningen gerealiseerd. Een tweede locatie zoeken we in Nijmegen Noord.

Nu de decentralisatie Jeugdhulp heeft plaatsgevonden, komt bovendien het vraagstuk van jongerenhuisvesting nadrukkelijk aan de oppervlakte. Jongeren die op hun 18de de jeugdzorg verlaten, (aanstaande) tienermoeders e.d. die niet (meer) bij hun ouders kunnen wonen hebben woonruimte nodig, maar er is voor hen niets beschikbaar. Het gaat om de groep tussen de 18 en 27 jaar, geen kleine groep. Zij hebben geen woonduur, een zelfstandige woning kunnen ze niet betalen en voor studentenhuisvesting komen ze (nog) niet in aanmerking omdat ze op een lager niveau een opleiding volgen of niet naar school gaan. Een investering in (gedeelde) huisvesting voor deze jongeren, zodat ze een stabiele basis hebben, kunnen leren op eigen benen te staan, hun opleiding af kunnen maken en/of voor hun kind leren zorgen, is echt noodzakelijk om ook deze jongeren een goede toekomst te bieden. Voor deze groep willen we, in overleg met onze partners in wonen en zorg, de komende periode oplossingen bieden om ze letterlijk een dak boven het hoofd te geven.

Expats

De aanwezigheid van de Radboud Universiteit, het Radboud UMC en een aantal kennisintensieve bedrijven zorgt voor een internationaal karakter van opleidingen en arbeidsmarkt. De aanwezigheid van buitenlandse promovendi en werknemers zorgt voor een specifieke huisvestingsbehoefte. Het verder versterken van de kenniseconomie is, onder meer, gebaat bij een goede huisvesting van deze expats. Een eerste quick scan in 2014 leverde een beeld op van een grote groep expats met een tijdelijke huisvestingsbehoefte en niet al te hoge inkomens die de meeste moeite hebben om snel aan huisvesting te komen. De expats met een prima salaris blijken zich, niet verrassend, veel beter te redden op de woningmarkt. In overleg met de Radboud Universiteit brengen we in 2015 de vraagkant scherper in beeld. Vervolgens gaan we actief en gericht zoeken naar huisvestingsmogelijkheden. Daarbij denken we primair aan verbouw van bestaande leegstaande of leegkomende gebouwen.

Woongroepen

Het fenomeen woongroep is in Nijmegen al langer bekend. In de jaren 70 en 80 van de vorige eeuw zijn veel woongroepen ontstaan. Vaak in de vorm van een vereniging die een pand kocht. Alle leden waren dan mede-eigenaar. In de loop der jaren zijn deze panden woongroep gebleven of verkocht waarbij alle leden in geval van overwaarde in de opbrengst deelden. De vraag naar wonen in groepsvorm is nooit helemaal verdwenen, en lijkt tegenwoordig een lichte revival mee te maken. Zo zijn er in de Vossenpels een drietal CPO projecten met vormen van gezamenlijk wonen en leven. En ook elders in de stad zijn er initiatieven. Het past in een trend waarin mensen meer zelf het initiatief nemen om hun leven vorm en inhoud te geven, en dus ook hun woonvorm. Een overheid die aanstuurt op langer zelfstandig wonen op oudere leeftijd geeft een impuls aan dergelijke initiatieven. Maar ook jongere groepen gelijkgestemden opteren voor deze optie. Waar gewenst en ruimtelijk goed inpasbaar zullen wij planologische medewerking verlenen aan deze initiatieven. Maar woongroepen zullen zelf hun financiering moeten regelen, eventueel in combinatie met een woningcorporatie als opdrachtgever voor de bouw. De nieuwe Woningwet biedt de mogelijkheid voor huurders van corporaties om een coöperatieve woonvorm op te richten. Zo ontstaat een alternatief voor huren bij een corporatie. Dit maakt meer collectieve vormen van gezamenlijk wonen mogelijk die een betekenisvolle toevoeging aan de woningmarkt kunnen zijn. Dit sluit mogelijk goed aan bij een toenemende vraag naar gezamenlijk wonen in Nijmegen. Wij staan hier positief tegenover. De komende tijd zal de praktijk moeten uitwijzen in hoeverre initiatieven rond wooncoöperaties vorm en inhoud krijgen.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

6. Uitvoeringsagenda per opgave

PM Uitvoeringsagenda nader uitwerken (schema: wat, wie, wanneer), o.a. op basis van het bod van de woningcorporaties

Woningbouwopgave

- Aanpak woningproductie middeldure huur met marktpartijen
- Instrumenten versnelling woningbouw Waalsprong
- Verdere verkenning agenda krimp
- Afspraken met woningcorporaties over nieuwbouwproductie nieuwbouw

Betaalbaarheid

- Afspraken met woningcorporaties
- Aantallen woningen tot aftoppingsgrenzen, tot huurtoeslaggrens en niet-DAEB
- Aantal nieuwbouwwoningen.
- Samenwerking preventieve aanpak Aanvalsplan Armoede en Schulden.
- Afspraken n.a.v. onderzoek effecten verschuiven afvalstoffenheffing incl. alternatieve scenario's en financiële inzet woningcorporaties.

Verduurzaming

- Afspraken met woningcorporaties
- Aantallen en tempo labelstappen bestaande woningvoorraad
- Uitwerken stimuleringsaanpak particuliere markt

Wonen met zorg

- Aanpak Top 10 actiepunten, samen met partners
- Afspraken over uitvoering met corporaties en zorgpartijen: betaalbaarheid van zorgwoningen, labelen van woningen voor mensen met een lichte fysieke beperking, doestelling en realisatie aantal opgepluste woningen per wijk.

Kwaliteit van wijken

- Uitvoering 3 sporen beleid: Kwaliteitsverbetering, verduurzaming, levensloopbestendigheid
- Vinger aan de pols instroom kwetsbare groepen.

Kamerverhuurbeleid

- Werkzaamheden Huurteams voortzetten (2015 t/m 2018)
- Voorkomen en tegengaan woonoverlast (2015 e.v.):
- Melding en registratie van woonoverlast verbeteren
- Website verbeteren: wat te doen bij woonoverlast?
- Opstart maatschappelijke projecten ter versterking van wijken
- Brandveiligheid: project "ennuweg" voortzetten
- Aanscherpen voorwaarden omzettingsvergunning
- Transformatie: ruimtelijke toets in geval van bestemmingsplanwijziging
- Bij vergunningverlening: folders voor nieuwe bewoners

Doelgroepen

- Project huisvesting taakstelling vergunninghouders uitvoeren
- Afspraken met corporaties over huisvesting van vergunninghouders en begeleiding
- Omvang huisvestingsvraag bijzondere doelgroepen in beeld brengen
- Inzet op afspraken over regionale aanpak in huisvesting van bijzondere doelgroepen.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

- Realiseren van 8 Skeave Huse in de Waalsprong
- Een dak boven het hoofd voor jongeren die de jeugdhulp verlaten
- Huisvestingsbehoefte expats nader in beeld brengen en huisvestingsproject faciliteren
- Onderzoek naar omvang en woningvraag van jongeren en starters
- Afspraken met corporaties over huisvesting huishoudens € 34.000 - € 43.000

Onderwerpen prestatieafspraken woningcorporaties

Zoals reeds opgemerkt ligt een flink deel van de stedelijke opgaven op het terrein van de woningcorporaties. Met hen willen we een nieuwe set prestatieafspraken maken om onze ambities en doelstellingen om te zetten in resultaten. Dat zullen we doen in een tripartite overleg waar in ook de huurdersorganisaties een plaats aan tafel hebben. Dit is een eis van de nieuwe Woningwet. In dit onderdeel staan de onderwerpen waarover we in ieder geval met de corporaties concrete en betekenisvolle afspraken willen maken.

Betaalbaarheid

- Aantallen woningen betaalbare nieuwbouw
- Aantallen betaalbare woningen in de bestaande voorraad
- Samenwerking preventieve aanpak Aanvalsplan Armoede en Schulden.
- Afspraken n.a.v. onderzoek effecten verschuiven afvalstoffenheffing incl. alternatieve scenario's en financiële inzet woningcorporaties.

Verduurzaming

- Aantallen en tempo labelstappen bestaande woningvoorraad

Wonen met zorg

- Aanpak Top 10 actiepunten
- Betaalbaarheid van zorgwoningen
- Labelen van woningen voor mensen met een lichte fysieke beperking
- Doelstelling en realisatie aantal opgepluste woningen per wijk.

Kwaliteit van wijken

- Afspraken over uitvoering 3 sporen beleid: kwaliteitsverbetering, verduurzaming, levensloopbestendigheid

Doelgroepen

- Afspraken met corporaties over huisvesting van vergunninghouders en begeleiding
- Afspraken over huisvesting overige kwetsbare groepen

Informatie en resultaten

- Afspraken over rapportage, monitoring en informatievoorziening

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

7. Bijlagen

Bijlage 1 Definities

PM Nader uitwerken

Woningbouw

Goedkope huur	tot € 711
Middeldure huur	€ 711- € 900
Dure huur	> € 900
Goedkope koop	< € 215.000
Middeldure koop	€ 215.000 - € 265.000
Dure koop	> € 265.000

Doelgroepen

Primaire doelgroep

De primaire doelgroep op basis van de Algemene Wet Inkomensafhankelijke Regelingen (AWIR).

Per 1 januari 2015 gelden de volgende normen:

- tot € 21.950 (eenpersoonshuishoudens jonger of gelijk aan 65 jaar)
- tot € 29.800 (meerpersoonshuishoudens jonger of gelijk aan 65 jaar)
- tot € 21.950 (eenpersoonshuishoudens ouder dan 65 jaar)
- tot € 29.825 (meerpersoonshuishoudens ouder dan 65 jaar)

Doelgroep +	€ 29.000 - € 34.000
Middengroepen	€ 34.000- € 38.000

Huurtoeslaggrenzen

Jongerengrens (<23 jaar)	€ 403,06
Lage aftoppingsgrens	€ 576,87
Hoge aftoppingsgrens	€ 618,24
Huurtoeslaggrens	€ 710,68 (vanaf 2015 voor 3 jaar bevroren)

Slaagkans

De kans dat een woningzoekende die in de peilperiode minstens eenmaal heeft gereageerd op een woning ook daadwerkelijk een woning bemachtigt. Hierbij wordt het aantal woningzoekenden dat in de peilperiode er in slaagt een huurwoning te vinden, gedeeld door het aantal woningzoekenden dat gereageerd heeft.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Bijlage 2: Woonmilieuomschrijving

PM Nader uitwerken

De volgende woonmilieus worden in Nijmegen onderscheiden:

Het centrumstedelijke woonmilieu

Het stadsbuurtwoonmilieu

Het stedelijk compact woonmilieu

Het stedelijk grondgebonden woonmilieu

Het groenstedelijke woonmilieu

Bijlage 3. Zienswijzen, opmerkingen, reacties

PM

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Agenda voor de bijeenkomst in de Raadzaal

Datum: woensdag 7 oktober 2015

Aanvang: 21:30

BESLUITVORMING 21 oktober 2015

Hamerstukken

- 1. Raadsvoorstel Wijziging Verordening voorschoolse voorzieningen (123/2015)**
- 2. Raadsvoorstel Vaststelling bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 (Floraweg 51) (125/2015)**
- 3. Raadsvoorstel Archieven Stichting Vakbondshistorisch Archief Nijmegen e.o. (126/2015)**

Ingekomen stukken

Brieven ter afdoening door het college van B&W (tenzij anders vermeld)

A1. d.d. 8 september 2015 van Kuiper agrarische makelaardij inzake Verzoek tot stopzetting onteigeningsprocedure bedrijventerrein de Grift Noord

A2. d.d. 22 september 2015 van GGD Gelderland-Zuid inzake Begrotingswijzigingen 2016

Brieven ter kennisgeving aan te nemen

B1. d.d. 7 september 2015 van VVD inzake Verzoek beëindigen en benoeming tot fractievolger

B2. d.d. 9 september 2015 van MKB Nederland Oost inzake Veel gestelde vragen MKB-Vriendelijkste gemeente 2015

B3. d.d. 11 september 2015 van Dutch Child Center inzake Meer keuze voor ouders en gemeente

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

B4. d.d. 16 september 2015 van mevrouw Mensink inzake 3000 vluchtelingen Heumensoord

B5. d.d. 17 september 2015 van Raadslid.Nu inzake Reactie Raadslid.Nu op actieplan lokale rekenkamers

B6. d.d. 18 september 2015 van de heer Nieuwenhuijsen inzake Kamerbewoning in Nijmegen

B7. d.d. 20 september 2015 van de heer Friesen inzake Benoeming tot raadslid

B8. d.d. 23 september 2015 van mevrouw Jaspers inzake Ontslag als raadslid

B9. d.d. 23 september 2015 van de heer Boekhorst inzake ontslag raadslid en benoeming raadslid Groenlinks

B10. d.d. 24 september 2015 van Breed inzake Kwalitatieve kwartaalrapportage Breed, april tot en met juni 2015

Brieven nog in behandeling

Geen brieven

Brieven van het college van B&W ter kennisname (tenzij anders vermeld)

D1. d.d. 15 september 2015 inzake Halfjaarbrieven Inkomens

Brief D1 wordt besproken tijdens een volgende Politieke Avond

D2. d.d. 15 september 2015 inzake Overdracht portefeuille Wonen

D3. d.d. 15 september 2015 inzake Onderzoek arbeidsmarktdiscriminatie

D4. d.d. 15 september 2015 inzake Notitie Tijdelijk Anders Gebruiken en bestemmen

D5. d.d. 16 september 2015 inzake Huisvesting vergunninghouders aan de Griftdijk Noord 16, Noord

Brief D5 wordt besproken tijdens een kamerronde op de Politieke Avond van 7 oktober 2015

D6. d.d. 16 september 2015 inzake Opvang vluchtelingen

Brief D6 is besproken op de Politieke Avond van 23 september 2015

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

D7. d.d. 18 september 2015 inzake Noodopvang Heumen/Nijmegen

Brief D7 is besproken op de Politieke Avond van 23 september 2015

D8. d.d. 22 september 2015 inzake Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

D9. d.d. 22 september 2015 inzake Uitgangspunten Vrijwilligerswerkbeleid

Brieven van interne organen en adviescommissies

Geen brieven

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

1. **Raadsvoorstel Wijziging Verordening voorschoolse voorzieningen (123/2015)**
Voorstel - Wijziging Verordening en Beleidsregels voorschoolse voorzieningen
(pdf)

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

2. [Raadsvoorstel Vaststelling bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 \(Floraweg 51\) \(125/2015\)](#)

[Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51 \(pdf\)](#)

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

3. [Raadsvoorstel Archieven Stichting Vakbondshistorisch Archief Nijmegen e.o. \(126/2015\)](#)

[Voorstel - Archieven Stichting Vakbondshistorisch Archief Nijmegen e.o \(pdf\)](#)

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Brieven ter afdoening door het college van B&W (tenzij anders vermeld)

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

A1. d.d. 8 september 2015 van Kuiper agrarische makelaardij inzake Verzoek tot stopzetting onteigeningsprocedure bedrijventerrein de Grift Noord

Brief aan de raad - Kuiper agrarische makelaardij verzoek stopzetting onteigeningsprocedure bedrijventerrein de Grift Noord (pdf)

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

A2. d.d. 22 september 2015 van GGD Gelderland-Zuid inzake Begrotingswijzigingen 2016

[Brief aan de raad - GGD Gelderland-Zuid Begrotingswijzigingen 2016 \(pdf\)](#)

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Brieven ter kennisgeving aan te nemen

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

B1. d.d. 7 september 2015 van VVD inzake Verzoek beëindigen en benoeming tot fractievoelger

Brief aan de raad - VVD verzoek beëindigen en benoeming tot fractievoelger (pdf)

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

B2. d.d. 9 september 2015 van MKB Nederland Oost inzake Veel gestelde vragen MKB-Vriendelijkste gemeente 2015

Brief aan de raad - MKB Nederland Oost Veel gestelde vragen MKB-Vriendelijkste gemeente 2015 (pdf)

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

B3. d.d. 11 september 2015 van Dutch Child Center inzake Meer keuze voor ouders en gemeente

Brief aan de raad - Dutch Child Center meer keuze voor ouders en gemeente (pdf)

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

B4. d.d. 16 september 2015 van mevrouw Mensink inzake 3000 vluchtelingen Heumensoord

[Brief aan de raad - Mensink 3000 vluchtelingen Heumensoord \(pdf\)](#)

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

B5. d.d. 17 september 2015 van Raadslid.Nu inzake Reactie Raadslid.Nu op actieplan lokale rekenkamers

Brief aan de raad - Raadslid.Nu Reactie actieplan lokale rekenkamers (pdf)

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

B6. d.d. 18 september 2015 van de heer Nieuwenhuijsen inzake Kamerbewoning in Nijmegen

[Brief aan de raad - Nieuwenhuijsen Kamerbewoning in Nijmegen \(pdf\)](#)

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

B7. d.d. 20 september 2015 van de heer Friesen inzake Benoeming tot raadslid
[Brief aan de raad - Friesen Benoeming tot raadslid \(pdf\)](#)

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

B8. d.d. 23 september 2015 van mevrouw Jaspers inzake Ontslag als raadslid
Brief aan de raad - R20151023IS_b08 Jaspers Ontslag als raadslid (pdf)

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

B9. d.d. 23 september 2015 van de heer Boekhorst inzake ontslag raadslid en benoeming raadslid Groenlinks

Brief aan de raad - Boekhorst ontslag raadslid en benoeming raadslid Groenlinks (pdf)

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

B10. d.d. 24 september 2015 van Breed inzake Kwalitatieve kwartaalrapportage Breed, april tot en met juni 2015

Brief aan de raad - BREED Kwalitatieve kwartaalrapportage Breed 2e kwartaal 2015 (pdf)

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Brieven nog in behandeling

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Geen brieven

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Brieven van het college van B&W ter kennisname (tenzij anders vermeld)

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

D1. d.d. 15 september 2015 inzake Halfjaarbrieven Inkomens

Brief aan de raad - Halfjaarbrieven Inkomens 1e helft 2015 ontwikkelingen verdeelmodel BUIG (pdf)

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Brief D1 wordt besproken tijdens een volgende Politieke Avond

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

D2. d.d. 15 september 2015 inzake Overdracht portefeuille Wonen
[Brief aan de raad - Overdracht portefeuille Wonen \(pdf\)](#)

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

D3. d.d. 15 september 2015 inzake Onderzoek arbeidsmarktdiscriminatie
[Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie \(pdf\)](#)

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

D4. d.d. 15 september 2015 inzake Notitie Tijdelijk Anders Gebruiken en bestemmen
[Brief aan de raad - Notitie Tijdelijk Anders Gebruiken en bestemmen \(pdf\)](#)

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

D5. d.d. 16 september 2015 inzake Huisvesting vergunninghouders aan de Griftdijk Noord 16, Noord

Brief aan de raad - Huisvesting vergunninghouders Griftdijk Noord 16 (pdf)

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Brief D5 wordt besproken tijdens een kamerronde op de Politieke Avond van 7 oktober 2015

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

D6. d.d. 16 september 2015 inzake Opvang vluchtelingen

Brief aan de raad - Opvang vluchtelingen - 3000 Heumensoord (pdf)

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Brief D6 is besproken op de Politieke Avond van 23 september 2015

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

D7. d.d. 18 september 2015 inzake Noodopvang Heumen/Nijmegen

Brief aan de raad - Bestuursovereenkomst Noodopvang vluchtelingen op Heumens-
oord COA en gemeente Heumen en Nijmegen (pdf)

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Brief D7 is besproken op de Politieke Avond van 23 september 2015

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

D8. d.d. 22 september 2015 inzake Onderzoek evaluatie lastenverschuiving
[Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving \(pdf\)](#)

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

D9. d.d. 22 september 2015 inzake Uitgangspunten Vrijwilligerswerkbeleid
[Brief aan de raad - Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid \(pdf\)](#)

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Brieven van interne organen en adviescommissies

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Geen brieven

Voorstel - Wijziging Verordening en Beleidsregels voorschoolse voorzieningen

HAMERSTUK

RVS Wijziging verordening voorschoolse voorzieningen

Van:	College van B&W d.d. 15 september 2015		
Doel:	Besluitvorming		
Toelichting:	<p>1. Voorliggende besluitvorming</p> <p>Het college stelt de raad voor de Verordening voorschoolse voorzieningen 2015 vast te stellen en gelijktijdig de huidige Verordening voorschoolse voorzieningen in te trekken.</p> <p>2. Achtergrond</p> <p>Op 6 juni 2012 heeft de raad de Verordening voorschoolse voorzieningen vastgesteld, vanwege de uitvoeringspraktijk zijn er in oktober 2013 enkele wijzigingen doorgevoerd en met voorliggend voorstel stelt het college voor de verordening opnieuw op enkele onderdelen aan te passen om de uitvoering van het beleidskader voorschoolse voorzieningen nog verder te verbeteren.</p> <p>Eén van de belangrijke wijzigingen is de toevoeging van een artikel over de hoogte van de tegemoetkoming Sociaal Medische Indicatie (SMI). Daarmee wordt de zorgvuldigheid en transparantie in de uitvoering van de regels voor ouders verhoogt. De wijzigingen in de verordening i.c.m. de beleidsregels zorgen ervoor dat de ouders eerder in het jaar uitsluitel krijgen over hun vaststelling.</p> <p>Overige wijzigingen betreffen onder andere een vereenvoudiging van de inkomensbepaling, het terugdringen van bewijslast, flexibilisering vaststelling zelfstandigen en pragmatische uitvoering.</p> <p>In de bijlage is een overzicht te vinden waarin alle wijzigingen zijn benoemd ten opzichte van de 'oude' verordening met daarbij ook de reden van aanpassing.</p>		
Naam steller: E-mail steller:	Nevin Tosun n.tosun@nijmegen.nl	Tel. steller:	024 - 329 9338
Bijlagen:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Raadsvoorstel 'Wijziging Verordening voorschoolse voorzieningen' d.d. 15 september 2015 2. Bijlage: Overzicht aanpassingen beleidsregels en verordening 3. Bijlage: Gewijzigde Beleidsregels en Verordening VVO 2015 <p>Raadsbesluit d.d.</p>		

Voorstel - Wijziging Verordening en Beleidsregels voorschoolse voorzieningen

Voorstel aan de Raad

Datum raadsvergadering / Nummer raadsvoorstel

21 oktober 2015 / 123/2015

Fatale termijn: besluitvorming vóór:

Onderwerp

Wijziging Verordening voorschoolse voorzieningen

Programma

Onderwijs

Portefeuillehouder

R. Helmer-Englebert

Voorstel van het College van Burgemeester en Wethouders d.d.

15 september 2015

Samenvatting

Op 6 juni 2012 heeft uw raad de Verordening voorschoolse voorzieningen vastgesteld met daarin een regeling op hoofdlijnen van de peutertoeslag, SMI en de VVE-subsidie. Op basis van de uitvoeringspraktijk is deze aangescherpt en op 2 oktober 2013 gewijzigd vastgesteld. Met dit voorstel beogen wij de Verordening voorschoolse voorzieningen op onderdelen aan te passen om de uitvoering van het beleidskader voorschoolse voorzieningen nog verder te verbeteren.

Voorstel om te besluiten

1. De Verordening voorschoolse voorzieningen in te trekken.
2. De Verordening voorschoolse voorzieningen 2015 vast te stellen en in werking te laten treden.

Opgesteld door, telefoonnummer, e-mail

Nevin Tosun, 9338, n.tosun@nijmegen.nl

raadsvoorstel wijziging verordening VVO 9 september 2015 bba

Voorstel - Wijziging Verordening en Beleidsregels voorschoolse voorzieningen

Voorstel aan de Raad

Aan de Raad van de gemeente Nijmegen

1 Inleiding

Op 6 juni 2012 heeft uw raad de Verordening voorschoolse voorzieningen vastgesteld met daarin een regeling op hoofdlijnen van de peutertoeslag, SMI en de VVE-subsidie. Op basis van de uitvoeringspraktijk is deze aangescherpt en op 2 oktober 2013 gewijzigd vastgesteld. Met dit voorstel beogen wij de Verordening voorschoolse voorzieningen op onderdelen aan te passen om de uitvoering van het beleidskader voorschoolse voorzieningen nog verder te verbeteren.

1.1 Wettelijk kader of beleidskader

Het wettelijk kader voor de verordening wordt gevormd door de Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen. Het kader voor de regelingen met betrekking tot de peutertoeslag, VVE-subsidie en SMI is het beleidskader voorschoolse voorzieningen: 'Grote ambities voor de allerkleinsten' dat op 15 februari 2012 door uw raad is vastgesteld.

1.2 Relatie met programma

De Verordening voorschoolse voorzieningen valt onder het programma Onderwijs.

2 Doelstelling

Met de aanpassingen in de Verordening voorschoolse voorzieningen beogen we de uitvoering van het beleidskader voorschoolse voorzieningen nog verder te verbeteren.

3 Argumenten

De Verordening voorschoolse voorzieningen passen we op een aantal punten aan. Op basis van de uitvoeringspraktijk voeren we een aantal aanscherpingen door. Een belangrijke wijziging in de verordening is de toevoeging van een artikel over de hoogte van de tegemoetkoming Sociaal Medische Indicatie (SMI). Daarmee verhogen we de zorgvuldigheid en transparantie in de uitvoering van de regels voor ouders. De wijzigingen in de verordening in combinatie met de beleidsregels zorgen ervoor dat ouders eerder in het jaar uitsluitel krijgen over hun vaststelling.

In de bijlage vindt u een overzicht waarin alle wijzingen zijn benoemd ten opzichte van de 'oude' verordening met daarbij de reden van aanpassing.

4 Risico's

Aan dit voorstel zijn geen risico's verbonden.

5 Financiën

De verordening op zich brengt geen financiële consequenties met zich mee.

6 Participatie en Communicatie

Wij zorgen in het kader van de wijzigingen in beleidsregels en verordening voor een goed communicatietraject.

Voorstel - Wijziging Verordening en Beleidsregels voorschoolse voorzieningen

Voorstel aan de Raad

Vervolgvel
2

7 Uitvoering en evaluatie

Na vaststelling van de Verordening voorschoolse voorzieningen wordt deze op de gebruikelijke wijze gepubliceerd en worden kinderopvangaanbieders en ouders hierover geïnformeerd.

College van Burgemeester en Wethouders van Nijmegen,

De Burgemeester,

De Gemeentesecretaris,

drs. H.M.F. Bruls

drs. B. van der Ploeg

Bijlage(n):   Overzicht aanpassingen beleidsregels en verordening
Bijlage(n):   Gewijzigde Beleidsregels en Verordening VVO 2015

Voorstel - Wijziging Verordening en Beleidsregels voorschoolse voorzieningen

Verordening Voorschoolse voorzieningen gemeente Nijmegen 2015

De raad van de gemeente Nijmegen;
gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 15 september 2015;
gelet op artikel 166 en 167 van de Wet op het Primair Onderwijs;
besluit vast te stellen de Verordening Voorschoolse voorzieningen Gemeente Nijmegen 2015.

§ 1. ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 1 Definities

1. In deze verordening wordt verstaan onder:

- a. het college: het college van burgemeester en wethouders;
- b. ouder: de bloed- of aanverwant in opgaande lijn of de adoptief- of pleegouder van een kind op wie de kinderopvang betrekking heeft, met dien verstande dat bij de beoordeling of sprake is van pleegouderschap een subsidie op grond van de Wet op de jeugdzorg buiten beschouwing blijft;
- c. peuterarrangement: een arrangement voor kinderen vanaf 2 jaar en 4 maanden tot 4 jaar gericht op het in staat te stellen van ouders om arbeid en zorg te combineren, ontwikkelingsstimulering en voorbereiding op de basisschool. Het college kan bepalen dat verlenging van het peuterarrangement na de vierde verjaardag van het kind mogelijk is;
- d. beleidsregels: de Beleidsregels Voorschoolse voorzieningen, zoals door het college vast te stellen;
- e. Gemeentelijk register: een gemeentelijk register peuterarrangementen ten behoeve van de waarborging van de kwaliteit en de rechtszekerheid van de peuterarrangementen alsmede het toezicht op en de handhaving van de bij of krachtens deze verordening gestelde regels. Het gemeentelijk register dient tevens ten behoeve van raadpleging door ouders die voornemens zijn een peuterarrangement af te nemen, teneinde te beoordelen of zij voor een peuterarrangement in een bepaalde voorziening in aanmerking kunnen komen voor peutertoeslag. Opname in het gemeentelijk register is slechts mogelijk indien de voorziening is opgenomen in het Landelijk register kinderopvang en peuterspeelzalen;
- f. VVE-programma: een erkend voorschools programma dat is opgenomen in de databank Effectieve Jeugdinterventies van het Nederlands Jeugd Instituut waarin op gestructureerde en samenhangende wijze de ontwikkeling wordt gestimuleerd van kinderen in de leeftijd van 2 jaar en 4 maanden tot 4 jaar op het gebied van rekenen, taal, motoriek en de sociaal-emotionele ontwikkeling. Een op een VVE-locatie aangeboden VVE-programma valt niet onder deze beleidsregels;
- g. doelgroepkinderen: kinderen die in aanmerking komen voor een VVE-programma, op indicatie van een door het college aan te wijzen instantie en woonachtig in de gemeente Nijmegen;
- h. peutertoeslag: een financiële bijdrage van de gemeente in de kosten van peuterarrangementen ten behoeve van kinderen van 2 jaar en vier maanden tot vier jaar. Peutertoeslag is opgebouwd uit een basisbedrag en een aanvullend bedrag ter compensatie van de meerkosten van een peuterarrangement. Het basisbedrag wordt aan de ouder verleend. Het aanvullende bedrag wordt eveneens aan de ouder verleend, maar wordt met volmacht van de ouder door de aanbieder van het peuterarrangement aangevraagd en aan de aanbieder verleend. Waar gesproken wordt over peutertoeslag wordt de volledige peutertoeslag, bestaande uit beide bedragen bedoeld, tenzij daarvan uitdrukkelijk wordt afgeweken;
- i. VVE-locatie: een locatie waar VVE wordt aangeboden als bedoeld in de Subsidieregeling VVE-arrangementen en/of de Subsidieregeling VVE-locatie De Gofferttraktjes, die mede gefinancierd wordt met een aanbodssubsidie van de gemeente;
- j. SMI: Sociaal medische indicatie. Op basis van een sociaal medische indicatie kunnen ouders een tegemoetkoming krijgen in de kosten van kinderopvang indien kinderopvang noodzakelijk is voor de goede en gezonde ontwikkeling van het kind, tot het kind naar de basisschool kan. De noodzaak kan ontstaan zijn door oorzaken gelegen in het kind, of doordat de ouder en/of partner lichamelijke, zintuiglijke, verstandelijke en/of psychische beperkingen heeft die een goede ontwikkeling van het kind belemmeren;
- k. de Wet: de Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen;
- l. Reguliere kinderopvang: opvang, niet zijnde een peuterarrangement of opvang op basis van SMI, in een kinderdagverblijf als bedoeld in de Wet;

Voorstel - Wijziging Verordening en Beleidsregels voorschoolse voorzieningen

- m. startsubsidie: subsidie die eenmalig verleend kan worden aan houders van een kinderdagverblijf voor de aanschaf van een VVE-programma en/of scholing van pedagogisch medewerk(st)ers die nog niet geschoold zijn in het VVE-programma dat door aanvrager gebruikt wordt/gaat worden. De scholing dient te leiden tot een VVE-certifica(a)t(en) voor de betreffende medewerker(s).

De in de verordening gehanteerde begrippen en begripsbepalingen hebben dezelfde betekenis als bedoeld in de Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen, de Algemene wet bestuursrecht, met name de subsidietitel, en de Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen, tenzij daarvan uitdrukkelijk in deze verordening wordt afgeweken

§ 2. PEUTERTOESLAG

Artikel 2 Aanspraak

1. Een ouder die zijn woonplaats heeft in de gemeente Nijmegen heeft aanspraak jegens het college op een peutertoeslag in de door hem of zijn partner te betalen kosten van de kinderopvangvoorziening, indien het betreft een peuterarrangement in een voorziening voor kinderopvang die is opgenomen in het gemeentelijk register.
2. Een ouder en diens partner die tevens ouder is worden voor de toepassing van deze verordening geacht gezamenlijk één aanspraak te hebben.
3. De peutertoeslag wordt, met volmacht van de ouder, uitbetaald aan de kinderopvangaanbieder, die de voorziening exploiteert waar de ouder gebruik van maakt.
4. Indien een voorziening voor peuterarrangement wordt verwijderd uit het gemeentelijk register, geldt de in het eerste lid bedoelde voorwaarde van opname in het gemeentelijk register niet gedurende een in de beleidsregels te bepalen uitlooptermijn voor ouders die reeds een peuterarrangement afnamen bij die voorziening, voorafgaand aan de uitschrijving.

Artikel 3 Aanvraag

1. Een aanvraag tot verlening van een peutertoeslag bevat in ieder geval de volgende gegevens:
  - a. naam en adres van de ouder;
  - b. indien van toepassing: naam van de partner en, indien dit een ander adres is dan het adres van de ouder: het adres van de partner;
  - c. naam en geboortedatum van het kind of de kinderen waarop de aanvraag betrekking heeft;
  - d. overige gegevens die het college nodig acht om te kunnen besluiten over de aanvraag.
2. Het college kan bepalen dat de aanvraag geschiedt met behulp van een door het college vastgesteld en beschikbaar gesteld aanvraagformulier.
3. Indien de ouder een partner heeft, wordt de aanvraag voor een basispeutertoeslag mede ondertekend door de partner.

Artikel 4 Weigeringsgronden

1. Een ouder heeft voor een kalenderjaar geen aanspraak op een peutertoeslag, indien en voor zover de ouder in dat jaar aanspraak heeft of kan hebben op kinderopvangtoeslag, zoals bedoeld in artikel 1.6 van de Wet.
2. Het eerste lid geldt onverminderd indien de hoogte van de kinderopvangtoeslag op grond van artikel 1.7, eerste lid, van de Wet lager is dan de peutertoeslag.
3. Peutertoeslag wordt geweigerd indien de gevraagde toeslag betrekking heeft op een dag dat reguliere kinderopvang wordt afgenomen.
4. Peutertoeslag wordt geweigerd indien het kind een tegemoetkoming in de opvang op basis van sociaal medische indicatie ontvangt.
5. Peutertoeslag wordt geweigerd indien en voor zover het kind reguliere kinderopvang geniet. Genoten reguliere kinderopvang is een voorliggende voorziening op het peuterarrangement.

Artikel 5 Hoogte van de peutertoeslag

1. De hoogte van de basispeutertoeslag is afhankelijk van:
  - a. de draagkracht van de ouder, en
  - b. of het kind behoort tot de doelgroep voor VVE, en

Voorstel - Wijziging Verordening en Beleidsregels voorschoolse voorzieningen

- c. de kosten van het peuterarrangement per kind die worden bepaald door het aantal uren peuterarrangement per kind in het berekeningsjaar en de voor dat peuterarrangement te betalen prijs, met inachtneming van het bedrag bedoeld in het tweede lid.
2. De uurprijs die bij de hoogte van de peutertoeslag, bedoeld in het eerste lid, in aanmerking wordt genomen gaat een bij de beleidsregel vast te stellen bedrag niet te boven.
3. De hoogte van de aanvullende peutertoeslag is het verschil tussen het maximale tarief voor de peutertoeslag en het maximale uurtarief dat de belastingdienst vergoedt.

Artikel 6 Inhoud van de beschikking

De basispeutertoeslag wordt verleend voor de periode dat het kind behoort tot de leeftijdsgroep en voldoet aan de eisen van artikel 2, 4 en 5 van deze verordening.

De aanvullende peutertoeslag wordt verleend voor de duur genoemd in de beschikking.

Artikel 7 Overig

Het college stelt nadere regels vast omtrent de aanvraag en verstrekking van de peutertoeslag.

§ 3. SOCIAAL-MEDISCHE INDICATIE (SMI)

Artikel 8 Aanspraak

De ouder die zijn woonplaats heeft in de gemeente Nijmegen heeft aanspraak jegens het college op een tegemoetkoming in de door hem of zijn partner te betalen kosten van de op grond van SMI noodzakelijke kinderopvangvoorziening. Het college stelt nadere regels vast betreffende de aanspraak op een tegemoetkoming vanwege SMI.

Het college kan regels vaststellen over de wijze waarop de noodzaak van kinderopvang op grond van een sociaal-medische indicatie wordt vastgesteld

Artikel 9 Aanvraag

1. Een aanvraag tot vaststelling van de noodzaak en verlening van een tegemoetkoming in de kosten van kinderopvang op grond van een sociaal-medische indicatie bevat in ieder geval de volgende gegevens:
  - a. naam en adres van de ouder;
  - b. indien van toepassing: naam van de partner en, indien dit een ander adres is dan het adres van de ouder: het adres van de partner;
  - c. naam en geboortedatum van het kind of de kinderen waarop de aanvraag betrekking heeft;
  - d. overige gegevens die het college nodig acht om te kunnen besluiten over de aanvraag, zoals opgenomen in de beleidsregels.
2. Het college kan bepalen dat de aanvraag geschiedt met behulp van een door het college vastgesteld en beschikbaar gesteld aanvraagformulier.
3. Indien de ouder een partner heeft, wordt de aanvraag mede ondertekend door de partner.

Artikel 10 Weigeringsgronden

Het college weigert de noodzaak van kinderopvang op grond van een sociaal-medische indicatie vast te stellen:

- a. indien de ouder niet woonachtig is in de gemeente Nijmegen;
- b. indien en voor zover de ouder en de partner een tegemoetkoming in de kosten van kinderopvang ontvangen of kunnen ontvangen; of:
- c. indien kinderopvang niet noodzakelijk is als bedoeld in artikel 1 onder j voor een goede en gezonde ontwikkeling van het kind.

Artikel 11 Hoogte van de tegemoetkoming SMI

De hoogte van de tegemoetkoming is afhankelijk van:

- a. de draagkracht van de ouder en
- b. de kosten van de kinderopvang per kind die worden bepaald door het aantal uren kinderopvang per kind in het berekeningsjaar en de te betalen prijs, met inachtneming van de maximum uurprijs als bedoeld in artikel 1.7 lid 4 van de Wet.

Artikel 12 Inhoud van de beschikking

Voorstel - Wijziging Verordening en Beleidsregels voorschoolse voorzieningen

Het besluit tot vaststelling van de noodzaak en verlening van een tegemoetkoming in de kosten van kinderopvang op grond van een sociaal-medische indicatie bevat in ieder geval:

- a. de geldigheidsduur van de indicatie
- b. de omvang van de kinderopvang die noodzakelijk wordt geacht
- c. de ingangsdatum van de tegemoetkoming

§ 4. BEPALINGEN OMTRENT DE PEUTERTOESLAG EN DE TEGEMOETKOMING OP GROND VAN SOCIAAL MEDISCHE INDICATIE

Artikel 13 Beslistermijn

1. Het college besluit over de aanvraag binnen acht weken na ontvangst van alle benodigde gegevens.
2. Het college kan dit besluit met ten hoogste vier weken verdagen. Het college stelt de ouder of, in het geval van de aanvullende peutertoeslag, de gevolmachtigde houder hiervan schriftelijk in kennis.

Artikel 14 Ingangsdatum van de peutertoeslag en tegemoetkoming SMI

1. Het college verleent de peutertoeslag, met inachtneming van het bepaalde in artikel 6, met ingang van de datum genoemd in de aanvraag, met dien verstande dat de ingangsdatum niet kan liggen voor de datum van aanvang van de opvang en niet voor de eerste dag van de kalendermaand drie maanden voorafgaand aan de datum waarop de aanvraag om peutertoeslag is ingediend bij de gemeente.
2. Het college kan besluiten af te wijken van het bepaalde in lid 1.
3. Het college verleent de tegemoetkoming op grond van een sociaal medische indicatie met ingang van de datum genoemd in het indicatieadvies zoals bedoeld in artikel 12 aanhef en onder a, met dien verstande dat de ingangsdatum niet kan liggen voor de datum van ingang van opvang en niet voor de eerste dag van de kalendermaand drie maanden voorafgaand aan de datum waarop de aanvraag om tegemoetkoming SMI is ingediend bij de gemeente.

Artikel 15 De periode waarvoor de peutertoeslag en tegemoetkoming SMI worden verleend

1. Het college verleent de peutertoeslag, met inachtneming van artikel 14, eerste en tweede lid, voor de periode bedoeld in artikel 6.
2. Het college verleent de tegemoetkoming op grond van een sociaal medische indicatie, met inachtneming van artikel 14, derde lid, voor de periode bedoeld in artikel 12 aanhef en onder a,
3. In afwijking van de eerste twee leden kan het college de peutertoeslag of tegemoetkoming voor een andere periode verlenen.

Artikel 16 Omvang van de peutertoeslag en tegemoetkoming SMI

1. Het college verleent de peutertoeslag voor 6 uur per week gedurende maximaal 40 weken per jaar als het een kind betreft dat 2 jaar oud is en 9 uur per week gedurende maximaal 40 weken per jaar als het een kind betreft dat 3 jaar oud is.
2. In afwijking van het eerste lid verleent het college de peutertoeslag voor 12 uur per week gedurende maximaal 40 weken per jaar, indien het kind behoort tot VVE-doelgroep, zoals omschreven in de beleidsregels.
3. Het college verleent de tegemoetkoming SMI aan een ouder als bedoeld in paragraaf 3 voor de omvang als bedoeld in artikel 12 aanhef en onder b,

Artikel 17 De bevoorschotting

1. De peutertoeslag en tegemoetkoming SMI worden in de vorm van een voorschot in maandelijkse termijnen uitbetaald.
2. De ouder verleent de gemeente volmacht om het voorschot rechtstreeks uit te betalen aan de door de ouder gecontracteerde aanbieder van de voorziening waar de ouder opvang afneemt.
3. Het college kan nadere voorschriften stellen over de wijze van bevoorschotting.

Artikel 18 Vaststelling van de peutertoeslag en tegemoetkoming SMI

1. De ouder verstrekt na afloop van het kalenderjaar waarvoor peutertoeslag of tegemoetkoming SMI is verleend aan het college een overzicht van de feitelijke kosten van kinderopvang of peuterarrangement over het voorbije kalenderjaar en de andere gegevens die het college nodig heeft om het recht vast te stellen.

Voorstel - Wijziging Verordening en Beleidsregels voorschoolse voorzieningen

2. Het college stelt de tegemoetkoming SMI of peutertoeslag vast binnen dertien weken na ontvangst van de gegevens zoals bedoeld in het eerste lid.
3. Teveel of ten onrechte verstrekte tegemoetkoming SMI of peutertoeslag kan door het college worden teruggevorderd.
4. Het college stelt nadere voorschriften betreffende de vaststelling van de peutertoeslag en de tegemoetkoming SMI.
5. Het college stelt nadere voorschriften betreffende de vaststelling van de aanvullende toeslag.

Artikel 19 Verrekening met de voorschotten

De peutertoeslag of tegemoetkoming SMI wordt overeenkomstig de vaststelling binnen vier weken betaald, onder verrekening van de betaalde voorschotten.

Artikel 20 De Nijmeegse Kaderverordening Subsidieverstreking

De Nijmeegse Kaderverordening Subsidieverstreking, zoals vastgesteld op 5 oktober 2011, en eventuele opvolgers daarvan, zijn niet van toepassing op de peutertoeslag en de tegemoetkoming.

§ 5 VERPLICHTINGEN VAN DE OUDER

Artikel 21 Inlichtingenplicht

1. De ouder of de partner doet het college onmiddellijk na het bekend worden daarvan uit eigen beweging schriftelijk mededeling van inlichtingen en gegevens die kunnen leiden tot de vaststelling van een lagere tegemoetkoming of peutertoeslag.
2. De ouder of partner verstrekt desgevraagd aan het college, binnen een door het college te stellen redelijke termijn, alle gegevens en inlichtingen van hem en zijn partner die voor de aanspraak op en de hoogte van de tegemoetkoming of de peutertoeslag van de gemeente van belang zijn.

§ 6 VVE-SUBSIDIE

Artikel 22 Subsidiabele activiteiten

Het college kan aan de houder van een geregistreerd kinderdagverblijf, gelegen in Nijmegen een startsubsidie verlenen en/of subsidie verlenen voor de uitvoering van een VVE-programma. Een startsubsidie kan slechts eenmaal aangevraagd worden en kan slechts aangevraagd worden indien de houder nog geen geregistreerd programma gebruikt of gebruikt heeft.

Artikel 23 Hoogte

De hoogte van de subsidie voor de uitvoering van een VVE-programma is afhankelijk van het aantal doelgroepkinderen dat van het kinderdagverblijf gebruik maakt.

Artikel 24 De aanvraag

1. In aanvulling op de Nijmeegse Kaderverordening Subsidieverstreking moet de aanvraag om subsidieverlening voorzien zijn van:
  - a. een opgave van het aantal kinderen en doelgroepkinderen voor wie de subsidiabele activiteiten worden uitgevoerd;
  - b. een beschrijving van het VVE-programma zoals bedoeld in artikel 1f;
  - c. de exploitatiebegroting van de aanvrager.
2. Het college kan bepalen dat de aanvraag geschiedt met behulp van een door het college vastgesteld en beschikbaar gesteld aanvraagformulier.

Artikel 25 Inhoud van de beschikking

Het besluit tot verlening van de VVE-subsidie voor de uitvoering van een VVE-programma, bevat in ieder geval de geldigheidsduur van de toekenning.

Artikel 26 Nijmeegse Kaderverordening Subsidieverstreking

De Nijmeegse Kaderverordening Subsidieverstreking, zoals vastgesteld op 5 oktober 2011, en eventuele opvolgers daarvan, zijn van toepassing op de VVE-subsidie.

Artikel 27 Overig

Voorstel - Wijziging Verordening en Beleidsregels voorschoolse voorzieningen

Het college kan nadere regels vaststellen omtrent de aanvraag en verstrekking van de VVE-subsidie.

§ 7 Subsidieplafond

Artikel 28 Subsidieplafond

Voor de VVE-subsidie geldt een subsidieplafond. De hoogte van het subsidieplafond wordt jaarlijks door de raad vastgesteld bij de begroting. Het college stelt in de beleidsregels vast volgens welke criteria het beschikbare bedrag wordt verdeeld.

§ 8 SLOTBEPALINGEN

Artikel 29 Overgangsrecht

De Verordening wet kinderopvang (2010) blijft van toepassing op aanvragen op grond van Sociaal Medische Indicatie gedaan voor 1 januari 2013.

Artikel 30 Gevallen waarin deze verordening niet voorziet

Het college is bevoegd nadere regels te stellen met betrekking tot de uitvoering van deze verordening, in gevallen waarin deze verordening niet voorziet.

Artikel 31 Hardheidsclausule

Het college kan in bijzondere gevallen ten gunste van de aanvrager afwijken van de bepalingen in deze verordening, indien toepassing van deze verordening leidt tot onbillijkheden van overwegende aard.

Artikel 32 Inwerkingtreding

De verordening treedt in werking op 1 oktober 2015.

Artikel 33 Intrekken oude verordening

De Verordening Voorschoolse voorzieningen gemeente Nijmegen (GB 2013-107) wordt, onverminderd artikel 29, per 1 oktober 2015 ingetrokken.

Artikel 34 Citeertitel

De verordening wordt aangehaald als: Verordening Voorschoolse voorzieningen gemeente Nijmegen 2015.

Aldus vastgesteld in een openbare raadsvergadering,

De Griffier,

De Voorzitter,

Drs. M.A.H. Heffels

Drs. H.M.F. Bruls

Voorstel - Wijziging Verordening en Beleidsregels voorschoolse voorzieningen

Artikelsgewijze toelichting

Algemene bepalingen

Artikel 1 Definities

De begripsbepalingen in artikel 1 en 2 van de Wet kinderopvang en in de Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen zijn ook van toepassing op deze verordening. Alleen de in deze artikelen niet gedefinieerde begrippen zijn aangevuld.

Peutertoeslag

Artikel 2 Aanspraak

Ouders waarvan het kind gebruik maakt van een peuterarrangement kunnen in aanmerking komen voor een gemeentelijke bijdrage in de kosten, de peutertoeslag. Deze peutertoeslag wordt enkel verstrekt als gebruik wordt gemaakt van een peuterarrangement van een aanbieder die is opgenomen in het gemeentelijk register peuterarrangementen, hetgeen enkel gebeurt als hij voldoet aan bepaalde kwaliteitseisen.

Artikel 3 Aanvraag

Een aanvraag voor de toekenning van een peutertoeslag moet worden ingediend bij het college. Deze aanvraag dient aan een aantal eisen te voldoen, die worden genoemd in artikel 3.

Artikel 4 Weigeringsgrond

Indien de ouder aanspraak heeft of kan hebben op kinderopvangtoeslag ingevolge artikel 1.6 WKO, maar bijvoorbeeld op grond van artikel 1.7 WKO feitelijk geen of minder kinderopvangtoeslag kunnen ontvangen omdat hun inkomen te hoog is, of omdat de kinderopvangtoeslag verrekenend wordt met een schuld bij de belastingdienst, bestaat geen recht op peutertoeslag.

De peutertoeslag is bedoeld om de toegankelijkheid van arrangementen waar kinderen opvang kunnen combineren met ontwikkelingsstimulering en voorbereiding op de basisschool, voor alle peuters te borgen.

Volgens de beleidsregels is de peutertoeslag een voorliggende voorziening aan de tegemoetkoming in de kosten van opvang op grond van SMI, indien de omvang van een peuterarrangement toereikend is volgens de SMI-indicatie. Indien een peuterarrangement niet toereikend is volgens de SMI indicatie en daarom een tegemoetkoming op grond van SMI wordt verleend, bestaat daarenboven geen aanspraak op peutertoeslag.

Als ouders gebruik kunnen maken van een tegemoetkoming van de Belastingdienst in de kosten van kinderopvang, en die tegemoetkoming aanwenden voor reguliere kinderopvang, is de toegankelijkheid reeds geborgd. Deze ouders komen dan ook niet in aanmerking voor een peutertoeslag. Dus indien en voor zover de kinderopvangtoeslag wordt ingezet voor reguliere kinderdagopvang, bestaat geen recht op peutertoeslag. De reden hiervoor is dat in een regulier kinderdagverblijf in vergelijkbare mate sprake is van opvang met aandacht voor ontwikkelingsstimulering en voorbereiding op de basisschool.

Artikel 5 Hoogte van de peutertoeslag

De hoogte van de peutertoeslag is afhankelijk van de kosten voor ouders voor gebruik van het peuterarrangement, maar ook van het inkomen van de ouder. Er is sprake van een inkomensafhankelijke bijdrage. Voor ouders waarvan het kind tot de VVE-doelgroep behoort, houden we de ouderbijdrage laag. Ook dit is derhalve van belang. Een kind behoort tot de VVE-doelgroep als uit indicatie blijkt dat het een (potentiële) ontwikkelingsachterstand heeft.

Lid 2 stelt een maximumtarief dat de gemeente hanteert voor de peuterarrangementen. Aanbieders mogen peuterarrangementen wel duurder maken, maar voor de kosten die boven dit bedrag uitkomen wordt geen peutertoeslag meer verstrekt. Deze hogere kosten komen geheel voor rekening van de ouder.

Artikel 6 Inhoud van de beschikking

Het besluit is een beschikking in de zin van titel 4.1 van de Awb. Dit betekent dat tegen het besluit bezwaar kan worden gemaakt en beroep kan worden ingesteld. Als een peutertoeslag wordt verstrekt, wordt in de beschikking betreffende de basistoelage aangegeven voor welke periode de peutertoeslag wordt verstrekt. Deze periode zal over het algemeen lopen totdat het kind de leeftijd van 4 jaar bereikt.

Voorstel - Wijziging Verordening en Beleidsregels voorschoolse voorzieningen

De beschikking betreffende de aanvullende peutertoeslag wordt, met volmacht van de ouder, aangevraagd door en afgegeven aan de houder van de voorziening. Omdat de houder voor meerdere ouders tegelijkertijd de aanvullende toeslag aanvraagt, is het niet zinvol om voor de duur van de verlening aan te sluiten bij de duur van de basistoelage.

Artikel 7 Overig

Deze bepaling spreekt voor zich.

Sociaal-medische indicatie

Artikel 8 Aanspraak

Uitgangspunt is dat opvang noodzakelijk is voor de goede en gezonde ontwikkeling van het kind, op basis van een sociaal medische indicatie, afgegeven door de GGD. De noodzaak kan ontstaan zijn door oorzaken gelegen in het kind, of doordat de ouder en/of partner lichamelijke, zintuiglijke, verstandelijke en/of psychische beperkingen heeft die een goede ontwikkeling van het kind belemmeren.

Artikel 9 Aanvraag

Een aanvraag voor de toekenning van een sociaal-medische indicatie moet worden ingediend bij het college. In de procedure gaat de aanvraag voor de toekenning van een sociaal-medische indicatie vooraf aan de aanvraag voor een tegemoetkoming, maar in de praktijk zullen de aanvragen vaak gelijktijdig worden ingediend. Ook de besluiten over de toekenning van een sociaal-medische indicatie en de verlening van een tegemoetkoming in de kosten van kinderopvang kunnen in één beschikking worden opgenomen. Wel moet de juiste volgorde in acht worden genomen: eerst het besluit over de aanwezigheid van een sociaal-medische indicatie en vervolgens het besluit over de verstrekking van een tegemoetkoming.

Artikel 10 Weigeringsgronden

Dit artikel bevat twee weigeringsgronden. De weigeringsgrond onder a geeft aan dat een gemeentelijke tegemoetkoming op grond van een sociaal-medische indicatie een vangnetvoorziening is. Alleen ouders die niet op grond van een andere bepaling in de Wet kinderopvang of op grond van een andere regeling aanspraak kunnen doen op een tegemoetkoming in de kosten van kinderopvang, kunnen aanspraak doen op een tegemoetkoming in de kosten van kinderopvang wegens een sociaal-medische noodzaak.

Artikel 11 Hoogte van de tegemoetkoming SMI

De hoogte van de tegemoetkoming is afhankelijk van de kosten voor ouders voor de kinderopvang, maar ook van het inkomen van de ouder. Er is sprake van een inkomensafhankelijke bijdrage.

De gemeente hanteert voor de tegemoetkoming hetzelfde maximumtarief als de belastingdienst voor de kinderopvangtoeslag. Aanbieders mogen de kinderopvang wel duurder maken, maar voor de kosten die boven dit bedrag uitkomen wordt geen tegemoetkoming verstrekt. Deze hogere kosten komen geheel voor rekening van de ouder.

Artikel 12 Inhoud van de beschikking

Het besluit is een beschikking in de zin van titel 4.1 van de Awb. Dit betekent dat tegen het besluit bezwaar kan worden gemaakt en beroep kan worden ingesteld. Als de noodzaak van kinderopvang op grond van een sociaal-medische indicatie wordt vastgesteld, wordt in de beschikking aangegeven hoeveel uren kinderopvang noodzakelijk wordt geacht. Het besluit over de noodzakelijke omvang van de kinderopvang vormt de grondslag voor de aanvraag voor een tegemoetkoming van de gemeente. Bovendien moet in het besluit de geldigheidsduur van de indicatie worden vermeld. Het college neemt het besluit op basis van het uitgebrachte indicatieadvies. Dit advies is niet bindend. Dit betekent dat het college van dat advies kan afwijken. Als het college een beschikking geeft die afwijkt van het uitgebrachte advies, zal het college de redenen voor de afwijking in de beschikking moeten motiveren (3:50 Awb). De motiveringverplichting geldt vooral voor het geval waarin een positief advies wordt gegeven en het college een afwijzend besluit neemt.

Voorstel - Wijziging Verordening en Beleidsregels voorschoolse voorzieningen

Bepalingen omtrent de tegemoetkoming SMI en peutertoeslag

Artikel 13 Beslistermijn

De termijn waarbinnen het college een besluit moet nemen over de aanvraag van een tegemoetkoming geldt voor alle aanvragen voor een tegemoetkoming. Deze termijn geldt niet alleen voor nieuwe aanvragen, maar ook voor aanvragen die betrekking hebben op een voortzetting van een tegemoetkoming en voor aanvragen voor een hogere tegemoetkoming in verband met uitbreiding van de omvang van de kinderopvang.

De gemeente Nijmegen heeft in de verordening een beslistermijn van 8 weken, na ontvangst van alle benodigde gegevens, opgenomen. Deze termijn kan eventueel worden verlengd met 4 weken. Het feit dat het college een termijn van acht weken heeft om te beslissen over een aanvraag voor een tegemoetkoming, wil uiteraard niet zeggen dat het college deze termijn ook in alle gevallen moet benutten. De gemeente zal er naar moeten streven de behandelingstermijn van aanvragen zo kort mogelijk te houden en met name aanvragen waar spoed mee geboden is direct af te handelen. Door middel van mandatering van de beslissingsbevoegdheid kan de besluitvorming worden versneld.

Artikel 14 Ingangsdatum van de tegemoetkoming en peutertoeslag

Dit artikel behoeft geen toelichting.

Artikel 15 De periode waarvoor de tegemoetkoming wordt verleend

Het college kan de tegemoetkoming voor een andere periode vaststellen. Dit is bijvoorbeeld het geval als de aanvrager voor een bepaalde periode recht heeft op de tegemoetkoming..

Artikel 16 Omvang van de peutertoeslag en tegemoetkoming

Voor kinderopvang op grond van sociaal-medische indicatie, moet voor deze beoordeling een advies worden aangevraagd bij een door het college aan te wijzen instantie.

Het is aan te bevelen dat het college in beleidsregels neerlegt hoe het wil omgaan met zijn bevoegdheid. Op deze wijze wordt deze beoordeling zoveel mogelijk geobjectiveerd.

Artikel 17 De bevoorschotting

De subsidieverstrekking vindt plaats in de vorm van maandelijks voorschotten. Dit betekent dat het totale bedrag waarop de aanvrager recht heeft, wordt gedeeld in twaalf gelijke delen (indien de aanvraag het gehele jaar betreft). De gemeente betaalt de peutertoeslag en de tegemoetkoming uit aan de aanbieder van het kindercentrum. De ouder dient de gemeente te machtigen om de betalingen rechtstreeks aan dat kindercentrum te doen. Deze machtiging verandert juridisch gezien niets aan de verhouding tussen de gemeente en de ouder. Ook al wordt het bedrag gestort op de rekening van het kindercentrum of gastouderbureau, er blijft sprake van een betaling van de tegemoetkoming van gemeente aan de ouder.

Het tweede lid geeft het college de bevoegdheid om nadere voorschriften te stellen over de wijze van bevoorschotting van de tegemoetkoming. Zo kan het college bepalen dat er alleen een voorschot wordt betaald op basis van een factuur van het kindercentrum of gastouderbureau. Het college zou zo'n voorschrift kunnen stellen wanneer er twijfels bestaan of een ouder daadwerkelijk gebruik zal maken van kinderopvang.

Artikel 18 Vaststelling van de peutertoeslag of tegemoetkoming

Dit artikel behoeft geen toelichting.

Artikel 19 Verrekening met de voorschotten

Dit artikel regelt de uitbetaling door de gemeente van het nog te betalen deel van de tegemoetkoming/peutertoeslag. Als de gemeente een ouder een hoger bedrag heeft uitgekeerd dan waarop deze recht heeft, kan de gemeente het te veel betaalde bedrag terugvorderen.

Artikel 20 De Nijmeegse Kaderverordening Subsidieverstrekking

Dit artikel behoeft geen nadere toelichting.

Voorstel - Wijziging Verordening en Beleidsregels voorschoolse voorzieningen

Verplichtingen van de ouder

Artikel 21 Inlichtingenplicht

Er kunnen twee vormen van schending van de inlichtingenplicht worden onderscheiden:

1. het betreffende kind maakt geen gebruik van kinderopvang;
2. er wordt wel gebruik gemaakt van kinderopvang, maar de ouder heeft geen recht op een tegemoetkoming.

Als een ouder de inlichtingenplicht schendt en als gevolg hiervan ten onrechte een tegemoetkoming/peutertoeslag heeft ontvangen of een te hoog bedrag, kan het college de beschikking tot het verlenen of tot het vaststellen van de tegemoetkoming intrekken of wijzigen en het te veel betaalde bedrag terugvorderen. Hieronder wordt op de maatregel nader ingegaan.

Intrekken van de beschikking en terugvorderen van de tegemoetkoming

In de Awb is geregeld op welke gronden een subsidie (een tegemoetkoming in de terminologie van de Wet kinderopvang) kan worden ingetrokken en teruggevorderd. Daarbij moeten twee situaties worden onderscheiden: a. de situatie waarin de tegemoetkoming nog niet is vastgesteld en b. de situatie waarin de tegemoetkoming wel is vastgesteld.

Ad a. de tegemoetkoming is nog niet vastgesteld: intrekken of wijzigen van de beschikking tot verlening van de tegemoetkoming (artikel 4:48 Awb)

Zolang de tegemoetkoming nog niet is vastgesteld kan het college de beschikking tot verlening van de tegemoetkoming intrekken of ten nadele van de ontvanger van de tegemoetkoming wijzigen, indien:

- a. de activiteiten waarvoor de tegemoetkoming is verleend niet of niet geheel hebben plaatsgevonden of zullen plaatsvinden;
- b. de ontvanger niet heeft voldaan aan de aan de tegemoetkoming verbonden verplichtingen;
- c. de ontvanger van de tegemoetkoming onjuiste of onvolledige gegevens heeft verstrekt en de verstrekking van juiste of volledige gegevens tot een andere beschikking op de aanvraag tot verlening van de tegemoetkoming zou hebben geleid;
- d. de verlening van de tegemoetkoming anderszins onjuist was en de ontvanger dit wist of behoorde te weten.

De intrekking of wijziging werkt terug tot en met het tijdstip waarop de subsidie is verleend, tenzij bij de intrekking of wijziging anders is bepaald.

Opschorten van de bevoorschotting (artikel 4:56 Awb)

Het college hoeft niet te wachten met het treffen van een maatregel tot dat het besluit tot verlening van de tegemoetkoming is ingetrokken of gewijzigd. Het college kan al eerder besluiten de betaling van de tegemoetkoming op te schorten. Op grond van artikel 4:56 Awb kan het college de verplichting tot betaling van een voorschot opschorten met ingang van de dag waarop het college aan de ouder schriftelijk kennis geeft van het ernstige vermoeden dat er grond bestaat om de beschikking tot verlening van de tegemoetkoming in te trekken of te wijzigen. Deze opschorting duurt tot en met de dag waarop de beschikking omtrent de intrekking of wijziging is bekendgemaakt of de dag waarop sedert de kennisgeving van het ernstige vermoeden dertien weken zijn verstreken.

Ad b. de tegemoetkoming is wel vastgesteld: intrekken of wijzigen van de beschikking tot subsidievaststelling (artikel 4:49 Awb)

Ook als de tegemoetkoming is vastgesteld, is het college in bepaalde gevallen bevoegd de beschikking tot het vaststellen van de tegemoetkoming in te trekken of ten nadele van de ontvanger van de tegemoetkoming te wijzigen. Het gaat om de volgende gevallen:

- a. er is sprake van feiten of omstandigheden waarvan het college bij de vaststelling van de tegemoetkoming redelijkerwijs niet op de hoogte kon zijn en op grond waarvan de tegemoetkoming lager dan overeenkomstig de verlening van de tegemoetkoming zou zijn vastgesteld;
- b. de vaststelling van de tegemoetkoming was onjuist en de ontvanger van de tegemoetkoming wist dit of behoorde dit te weten;
- c. de ontvanger van de tegemoetkoming heeft na de vaststelling van de tegemoetkoming niet voldaan aan de aan de tegemoetkoming verbonden verplichtingen.

Voorstel - Wijziging Verordening en Beleidsregels voorschoolse voorzieningen

De subsidievaststelling kan niet meer worden ingetrokken of ten nadele van de ontvanger worden gewijzigd, indien vijf jaren zijn verstreken sinds de dag waarop zij is bekendgemaakt.

Terugvordering

Indien de beschikking tot het verlenen of het vaststellen van de tegemoetkoming is ingetrokken of ten nadele van de ouder is gewijzigd, kan de gemeente het reeds betaalde bedrag van de ouder terugvorderen.

Het bedrag dat wordt teruggevorderd kan worden verrekend met de tegemoetkoming die aan de ouder wordt verstrekt. In het besluit tot terugvordering moet de wijze waarop zal worden teruggevorderd worden vermeld.

VVE-toeslag

Artikel 22 Subsidieerbare activiteiten

Een aanbieder van een kinderdagverblijf kan een subsidie ontvangen voor de uitvoering van voorschoolse educatie (VVE) op zijn kinderdagverblijf. Deze subsidie kan alleen worden ontvangen als doelgroepkinderen gebruik maken van de voorziening. Een aanbieder die nog niet een geregistreerd VVE-programma gebruikt, kan eenmalig een startsubsidie aanvragen om een dergelijk programma aan te schaffen.

Artikel 23 Hoogte

De hoogte van de VVE-subsidie is gerelateerd aan het aantal kinderen dat gebruik maakt van een kinderdagverblijf.

Artikel 24 De aanvraag

De aanvraag voor een VVE-subsidie bevat minimaal het VVE-programma dat de aanbieder wil gaan inzetten, informatie over het aantal doelgroepkinderen dat gebruik maakt van de voorziening en de begroting voor het programma.

Artikel 25 Inhoud van de beschikking

Het besluit is een beschikking in de zin van titel 4.1 van de Awb. Dit betekent dat tegen het besluit bezwaar kan worden gemaakt en beroep kan worden ingesteld. Als een VVE-subsidie wordt verstrekt, wordt in de beschikking aangegeven voor welke periode deze wordt verstrekt.

Artikel 26 Nijmeegse Kaderverordening Subsidieverstreking

Deze bepaling spreekt voor zich.

Artikel 27 Overig

De bepalingen uit deze verordening over VVE-subsidie worden door het college uitgewerkt in Beleidsregels Wet kinderopvang.

Subsidieplafond

Artikel 28 Subsidieplafond

Ingevolge de Awb is de gemeenteraad bevoegd een subsidieplafond te bepalen. Door de bepaling op te nemen dat een subsidieplafond wordt vastgesteld voor peutersloes en VVE en te bepalen dat de hoogte van de toeslag wordt vastgesteld door de raad bij de jaarlijkse begroting, is aan de voorwaarden van de Awb voldaan.

Slotbepalingen

Artikel 29 tot en met 34

Deze bepalingen behoeven geen verdere toelichting.

Voorstel - Wijziging Verordening en Beleidsregels voorschoolse voorzieningen

Beleidsregels Voorschoolse voorzieningen 2015

Het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Nijmegen;
Gelet op artikel 1 sub d van de Verordening Voorschoolse Voorzieningen Gemeente Nijmegen 2015;
Besluit vast te stellen de Beleidsregels Voorschoolse voorzieningen 2015.

1. Inleiding

In deze beleidsregels wordt verstaan onder een VVE-programma, een VVE-programma dat is opgenomen in de databank Effectieve Jeugdinterventies van het Nederlands Jeugd Instituut.

Ouders

De hoofdregel van de Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen (verder te noemen de wet) is dat ouders een tegemoetkoming kunnen krijgen voor de kosten van kinderopvang als zij werk en zorg combineren. In een aantal bijzondere gevallen kunnen ouders die geen inkomen uit arbeid hebben toch aanspraak maken op een tegemoetkoming.

Ouders waarvan het kind gebruik maakt van een peuterarrangement kunnen in aanmerking komen voor de peutertoeslag, zijnde een gemeentelijke bijdrage in de kosten. De peutertoeslag is opgebouwd uit een basisbedrag en een aanvullend bedrag. Deze peutertoeslag wordt enkel verstrekt als gebruik wordt gemaakt van een peuterarrangement in een voorziening die is opgenomen in het gemeentelijk register. Hiervoor moet de aanbieder van de voorziening een overeenkomst hebben gesloten met de gemeente en voldoen aan bepaalde kwaliteitseisen. Ouders waarvan het kind tot de VVE-doelgroep behoort, hebben recht op een hogere peutertoeslag.

Een tegemoetkoming van de gemeente voor kinderopvang is mogelijk bij de aanwezigheid van een Sociaal Medische Indicatie (SMI). De algemene regels uit de wet worden overeenkomstig toegepast op de aanvragen voor kinderopvang wegens SMI. Met name de begripsbepalingen in de wet, de subsidietitel van de Algemene wet bestuursrecht, de wet AWIR en de verordening zijn van overeenkomstige toepassing op deze beleidsregels.

Deze tegemoetkomingen en gemeentelijke bijdragen zijn gebaseerd op de Verordening Voorschoolse voorzieningen en opvolgende verordeningen, verder te noemen de verordening.

Aanbieders

Een houder van een kinderdagverblijf kan een startsubsidie ontvangen voor VVE-scholing van nog niet geschoolde medewerkers in dat programma en/of een subsidie voor de uitvoering van een programma voor voorschoolse educatie (VVE) op zijn kinderdagverblijf binnen een peuterarrangement of reguliere kinderdagopvang. Deze laatste subsidie kan alleen worden ontvangen als voldaan wordt aan de eisen die landelijk worden gesteld aan VVE.

Artikel 4 is van toepassing op zowel de SMI-doelgroepen als op de ouders die in aanmerking komen voor de peutertoeslag. De artikelen 7 en 8 van deze beleidsregels gelden zowel voor de SMI-doelgroepen en voor de ouders die in aanmerking komen voor een peutertoeslag, als voor de aanbieders van een programma voor voorschoolse educatie.

2. Tegemoetkoming in de kosten van het peuterarrangement

2.1 Aanspraak

Aanspraak op peutertoeslag kan slechts bestaan voor een kind in de leeftijd tussen 2 jaar en 4 maanden tot de dag dat het kind 4 jaar wordt, dat zijn woonplaats heeft in de gemeente Nijmegen. Na de vierde verjaardag van het kind is verlenging slechts mogelijk indien

- het kind nog niet naar de basisschool kan en verlenging noodzakelijk is voor de ontwikkeling van het kind blijkens een indicatie van de GGD;
- het om mei, juni kinderen gaat in verband met de instroomleeftijd, hierbij volstaat een verklaring van de aanbieder waarmee de ouder een contract betreffende een peuterarrangement heeft, waaruit blijkt dat na de vierde verjaardag ter overbrugging naar het begin van de basisschool nog een bepaalde tijd een peuterarrangement wordt afgenomen.

Voorstel - Wijziging Verordening en Beleidsregels voorschoolse voorzieningen

Als de ouder slechts in aanmerking komt voor een kinderopvangtoeslag voor minder uren dan hij in aanmerking zou komen voor de peutersloeslag, kan hij aanvullend voor die meeruren een peutersloeslag ontvangen.

Ouders die in aanmerking komen voor de kinderopvangtoeslag en gedurende een dag enkel gebruik maken van het peuterarrangement, hebben aanspraak op een tegemoetkoming in de meerkosten kosten van een peuterarrangement. Het gaat om het verschil tussen het maximale tarief voor de peutersloeslag en het maximale uurtarief dat de belastingdienst vergoedt. In 2015 gaat het om een aanvullend bedrag van €1,37 per uur.

De peutersloeslag wordt alleen verstrekt als gebruik wordt gemaakt van een peuterarrangement in een voorziening die is opgenomen in zowel het landelijk register kinderopvang en peuterspeelzalen als het gemeentelijk register voor peuterarrangementen.

Indien de voorziening voor peuterarrangementen wordt uitgeschreven uit het gemeentelijk register, heeft de ouder die op het moment van uitschrijving een peuterarrangement afneemt, gedurende twee maanden volgend op de maand waarin de uitschrijving is gelegen, recht op peutersloeslag, indien en voor zover hij een peuterarrangement afneemt, voldoet aan de overige voorwaarden en wet- of regelgeving dit toestaat.

Ten behoeve van een VVE-arrangement in een door de gemeente op grond van de Subsidieregeling VVE-arrangementen en/of de Subsidieregeling VVE-locatie De Goffertkrakketjes gesubsidieerde VVE-locatie bestaat geen aanspraak op een peutersloeslag.

2.2 VVE-doelgroep

De GGD beoordeelt of een kind tot de doelgroep behoort.

Kinderen behoren tot de VVE-doelgroep als beide ouders, of in het geval van een eenoudergezin de verzorgende ouder, maximaal basisonderwijs of (v)so-zmlk, of maximaal lbo/vbo, praktijkonderwijs of vmbo basis- of kaderberoepsgerichte leerweg heeft afgerond. Daarnaast is sprake van een kind dat tot de VVE-doelgroep behoort als de GGD, zijnde een onafhankelijke deskundige, oordeelt dat sprake is van een taal en/of ontwikkelachterstand. De indicatie bevat in ieder geval een gemotiveerde omschrijving van:

1. voor wie deze indicatie geldt;
2. de redenen dat het kind tot de VVE-doelgroep behoort;

2.3 Aanvraag

Een aanvraag tot verlening van een basispeutersloeslag bevat in ieder geval de volgende gegevens:

1. naam, adres en bsn-nummer van de ouder
2. indien van toepassing: naam en bsn-nummer van de partner en, indien dit een ander adres is dan het adres van de ouder en de partner tevens ouder van het kind is: het adres van de partner
3. naam en geboortedatum van het kind of de kinderen waarop de aanvraag betrekking heeft
4. bewijsstukken van het inkomen van de ouder en indien van toepassing van de partner, te weten een jaaropgave of inkomensspecificaties.
5. een offerte of contract van het kindercentrum dat het peuterarrangement gaat verzorgen waarin in ieder geval wordt aangegeven: het aantal uren peuterarrangement per kind, het uurtarief en de aanvangsdatum van het peuterarrangement
6. indien van toepassing: een indicatie van de GGD dat het kind tot de VVE-doelgroep behoort.

Voor de aanvraag dient gebruik gemaakt te worden van een aanvraagformulier, indien dat daartoe beschikbaar is gesteld.

Een aanvraag tot verlening van de aanvullende peutersloeslag hoeft in afwijking van bovenstaande niet alle gegevens genoemd onder 4. en 5. te bevatten. In plaats daarvan dient bij de aanvraag opgaaf gedaan te worden van de aanbieder die het peuterarrangement gaat verzorgen, de aanvangsdatum van het peuterarrangement en het aantal uren peuterarrangement per kind.

2.4 Hoogte van de peutersloeslag

Voorstel - Wijziging Verordening en Beleidsregels voorschoolse voorzieningen

Voor 2-jarigen (vanaf 2 jaar en 4 maanden) kan aanspraak gemaakt worden op peutertoeslag voor maximaal 2 dagdelen van 3 uur per week. Voor 3-jarigen gaat het om maximaal 3 dagdelen van 3 uur per week.

Als het kind tot de VVE-doelgroep behoort gaat het om maximaal 4 dagdelen van 3 uur per week. De peutertoeslag wordt voor maximaal 40 weken per jaar verstrekt, zijnde alle weken buiten de schoolvakanties.

Bij verlening van de toeslag wordt uitgegaan van het jaarinkomen voor het betreffende toeslagjaar. Indien de ouder een partner heeft, wordt uitgegaan van het gezamenlijk jaarinkomen. De gemeente Nijmegen hanteert de Adviestabel ouderbijdrage peuterwerk van de VNG, die jaarlijks door de VNG wordt gepubliceerd. In opvolgende jaren worden de opvolgende tabellen van de VNG voor de betreffende jaren gehanteerd. De tabel is afgeleid van de tabel voor kinderopvangtoeslag van het betreffende jaar van de belastingdienst. De tabel is te vinden op de website van de VNG. Voor ouders met een kind dat tot de VVE-doelgroep behoort, hanteren wij in afwijking van de Adviestabel van de VNG de ouderbijdrage behorend bij de laagste inkomenscategorie. Indien zij een inkomen hebben dat valt onder de laagste twee inkomenscategorieën, halveren we die ouderbijdrage.

Het jaarinkomen wordt bij de aanvraag, met de rekenhulp toetsingsinkomen van de belastingdienst, berekend met door de ouder aangeleverde bewijsstukken van het inkomen en aanvullende informatie over verwachte loonsverhoging, eindejaarsuitkering of 13e maand, bonus of fooien.

De hoogte van de peutertoeslag is op de genoemde tabel gebaseerd en op het maximale uurbedrag dat de Belastingdienst hanteert voor de hoogte van de kinderopvangtoeslag. Het maximale uurbedrag dat wordt gehanteerd voor de peutertoeslag (inclusief de aanvullende toeslag) is voor 2015 € 8,21 (het verschil tussen het maximale uurtarief van de belastingdienst (in 2015 € 6,84) en het maximale uurtarief van de gemeente kan door de gemeente worden gecompenseerd in de vorm van de aanvullende toeslag). Voor de jaren na 2015 is het gelijk aan het uurtarief van de belastingdienst plus (2 maal 30% van het maximale uurtarief van de belastingdienst) gedeeld door 3.

Na afloop van het berekeningsjaar wordt het inkomen en ook de peutertoeslag definitief vastgesteld. De definitieve vaststelling vindt plaats aan de hand van het totale inkomen over het betreffende jaar, dat wordt vastgesteld aan de hand van de door de aanvrager in te dienen jaaropgave(n). In afwijking hiervan vindt vaststelling van de aanvullende peutertoeslag als bedoeld in paragraaf 2.1 plaats op basis van een opgave van de aanbieder van de voorziening van het aantal daadwerkelijk door de peuter afgenomen dagdelen. In de verleningsbeschikking kunnen aanvullende wijzen van verantwoording worden opgenomen.

Bij verlening van de peutertoeslag aan zelfstandig ondernemers wordt uitgegaan van een geschat fiscaal jaarinkomen voor het betreffende toeslagjaar. Dit wordt berekend op basis van het gemiddelde van de (zo mogelijk definitieve) belastingaanslagen voor de inkomstenbelasting of vennootschapsbelasting over de laatste drie jaren.

Na afloop van het berekeningsjaar wordt het inkomen en ook de peutertoeslag definitief vastgesteld. De definitieve vaststelling vindt plaats aan de hand van het fiscaal inkomen over het betreffende jaar. In overleg met de ouder wordt bepaald wanneer de (zo mogelijk definitieve) belastingaanslag van het betreffende jaar moet worden aangeleverd.

2.5 Het besluit tot vaststelling van de tegemoetkoming

Uiterlijk 1 juni van het jaar, volgend op het kalenderjaar waarvoor de ouder een peutertoeslag heeft ontvangen, overlegt de ouder (een) jaaropgave(n) van zichzelf en indien van toepassing van zijn/haar partner. Daarnaast overlegt de ouder een overzicht dat hij ontvangen heeft van de aanbieder van de feitelijke kosten van het peuterarrangement. De ouder wordt schriftelijk in kennis gesteld van de precieze datum waarvoor de stukken moeten worden aangeleverd.

Bij zelfstandig ondernemers wordt de toeslag vastgesteld na de datum die in overleg met de ouder is bepaald.

Voorstel - Wijziging Verordening en Beleidsregels voorschoolse voorzieningen

3. Tegemoetkoming voor kinderopvang wegens Sociaal Medische Indicatie (SMI)

3.1 Aanspraak

Een tegemoetkoming voor opvang wegens SMI kan slechts toegekend worden aan kinderen die nog niet naar de basisschool kunnen. Van SMI is sprake als de kinderopvang noodzakelijk is voor een goede en gezonde ontwikkeling van het kind. De noodzaak kan zijn ontstaan door oorzaken die gelegen zijn in het kind of doordat de ouder en/of partner lichamelijke, zintuiglijke, verstandelijke en/of psychische beperkingen heeft die een goede en gezonde ontwikkeling van het kind belemmeren.

Een tegemoetkoming op basis van SMI wordt alleen verstrekt aan kinderen die wonen in de gemeente Nijmegen en voor maximaal een jaar, gedurende maximaal 4 dagdelen per week, indien een peuterarrangement qua omvang niet toereikend is. Uitgangspunt is dat de oorzaak van de noodzaak tot SMI-gebruik wordt aangepakt. Daartoe wordt aan de tegemoetkoming op basis van SMI de verplichting verbonden dat de ouder hulpverlening accepteert en werkt aan een plan van aanpak samen met de hulpverlener. Alleen indien een nieuwe, andere oorzaak ten grondslag ligt aan de noodzaak voor kinderopvang dan de eerder vastgestelde oorzaak, kan nog eenmaal een tegemoetkoming worden verstrekt voor maximaal één jaar.

3.2 Voorliggende voorziening

Geen tegemoetkoming wegens SMI bestaat indien en voor zover er een voorliggende voorziening is, die passend en toereikend is. Elke wet of regeling is een voorliggende voorziening indien aanspraak op een tegemoetkoming in de kosten van kinderopvang gedaan kan worden op grond van die wet, of regeling. Als voorliggende voorziening wordt eveneens gezien de aanwezigheid van een alternatief waardoor het probleem dat de reden is om een gemeentelijke tegemoetkoming aan te vragen, in voldoende mate verholpen kan worden. Die aanspraak gaat dan voor op de aanspraak op basis van de aanwezigheid van SMI. De wet is bijvoorbeeld als hogere regeling voorliggend aan de gemeentelijke tegemoetkoming voor kinderopvang bij SMI, zoals geregeld in de verordening. Tot een voorliggende voorziening worden, naast de wet, in elk geval gerekend:

- de Jeugdwet
- Wet maatschappelijke ondersteuning
- de peutersloag, indien de omvang van een peuterarrangement toereikend is volgens de SMI-indicatie.

In het geval een kind reeds een tegemoetkoming op grond van SMI ontvangt en op de leeftijd van 2 jaar en 4 maanden in aanmerking zou komen voor peutersloag is het, op basis van een advies van de GGD, mogelijk dat de tegemoetkoming voor SMI wordt voortgezet, in plaats van een peuterarrangement, met inachtneming van de maximale omvang en duur van een tegemoetkoming voor SMI als bedoeld in de verordening.

3.3 Noodzaak vaststellen

De gemeente neemt een besluit over de noodzaak van kinderopvang op grond van SMI op basis van een gemotiveerd advies betreffende de indicatie van de GGD, zijnde een onafhankelijke deskundige. De indicatie bevat in ieder geval een gemotiveerde omschrijving van:

1. voor wie deze indicatie geldt;
2. de redenen voor de noodzaak van kinderopvang;
3. of er een voorliggende voorziening is (bijvoorbeeld de Jeugdwet, peuterarrangement, alternatieve oplossing);
4. de soort opvang;
5. de omvang en duur van de kinderopvang die noodzakelijk wordt geacht;

Voorwaarde voor het afgeven van een indicatie door het de GGD is dat een door de GGD als voldoende beoordeeld behandelplan aanwezig is van een hulpverlener dat niet ouder is dan 3 maanden en dat in ieder geval een gemotiveerde omschrijving bevat van:

Voorstel - Wijziging Verordening en Beleidsregels voorschoolse voorzieningen

- voor wie het behandelplan geldt
- de wijze waarop aan het probleem wordt gewerkt dat geleid heeft tot de noodzaak van kinderopvang en met welke hulpverleners dit gebeurt/welke rol zij daarbij vervullen
- de termijn waarbinnen verwacht wordt dat het probleem is opgelost

Deze voorwaarde is niet van toepassing in die gevallen dat de noodzaak van kinderopvang niet voortkomt uit een probleem dat met een behandelplan opgelost zou kunnen worden.

3.4 Aanvraag

De ouder kan, als voor zijn/haar kind een indicatie is afgegeven, een aanvraag indienen voor een tegemoetkoming van SMI. De aanvraag moet de volgende gegevens bevatten:

- naam, adres en bsn-nummer van de ouder
- indien van toepassing: naam en bsn-nummer van de partner en, indien dit een ander adres is dan het adres van de ouder en de partner tevens ouder van het kind is: het adres van de partner
- naam en geboortedatum van het kind of de kinderen waarop de aanvraag betrekking heeft
- bewijsstukken van het inkomen van de ouder en indien van toepassing van de partner, te weten een jaaropgave of inkomensspecificaties.
- een offerte of contract van het kindercentrum dat de kinderopvang gaat verzorgen waarin in ieder geval wordt aangegeven: het aantal uren kinderopvang per kind, de kostprijs per uur en de aanvangsdatum van de opvang
- de informatie die noodzakelijk is om te beoordelen of geen sprake is van een voorliggende voorziening.
- een indicatie die is afgegeven door de GGD.

Voor de aanvraag dient gebruik gemaakt te worden van een aanvraagformulier, indien dat daartoe beschikbaar is gesteld.

3.5 Hoogte van de tegemoetkoming

Bij verlening van de tegemoetkoming wordt uitgegaan van het jaarinkomen voor het betreffende tegemoetkomingsjaar. De gemeente Nijmegen hanteert de Adviestabel ouderbijdrage peuterwerk van de VNG. In opvolgende jaren worden de opvolgende tabellen van de VNG voor de betreffende jaren gehanteerd. De tabel is afgeleid van de tabel voor kinderopvangtoeslag van het betreffende jaar van de belastingdienst.

Het jaarinkomen wordt bij de aanvraag, met de rekenhulp toetsingsinkomen van de belastingdienst, berekend met door de ouder aangeleverde bewijsstukken van het inkomen en aanvullende informatie over verwachte loonsverhoging, eindejaarsuitkering of 13e maand, bonus of fooien.

De hoogte van de tegemoetkoming voor kinderopvang is op de genoemde tabel gebaseerd en op het maximale uurbedrag dat de Belastingdienst hanteert voor de hoogte van de kinderopvangtoeslag.

Bij verlening van de tegemoetkoming aan zelfstandig ondernemers wordt uitgegaan van een geschat fiscaal jaarinkomen voor het betreffende tegemoetkomingsjaar. Dit wordt berekend op basis van het gemiddelde van de (zo mogelijk definitieve) belastingaanslagen voor de inkomstenbelasting of vennootschapsbelasting over de laatste drie jaren.

Na afloop van het berekeningsjaar wordt het inkomen en ook de peutertoeslag definitief vastgesteld. De definitieve vaststelling vindt plaats aan de hand van het fiscaal inkomen over het betreffende jaar. In overleg met de ouder wordt bepaald wanneer de (zo mogelijk definitieve) belastingaanslag van het betreffende jaar moet worden aangeleverd.

3.6 Vaststelling van de tegemoetkoming

Uiterlijk 1 juni van het jaar volgend op het kalenderjaar waarvoor de ouder een tegemoetkoming op basis van SMI heeft ontvangen, overlegt de ouder (een) jaaropgave(n) van zichzelf en indien van

Voorstel - Wijziging Verordening en Beleidsregels voorschoolse voorzieningen

toepassing van zijn/haar partner. Daarnaast overlegt hij een overzicht van de feitelijke kosten van kinderopvang opgesteld door de kinderopvangvoorziening en toont hij aan dat hij voldoende inspanningen heeft verricht in het kader van het plan van aanpak van de hulpverlener. De ouder wordt schriftelijk in kennis gesteld van de precieze datum waarvoor de stukken moeten worden aangeleverd.

Bij zelfstandig ondernemers wordt de toeslag vastgesteld na de datum die in overleg met de ouder is bepaald.

4. Co-ouderschap

Co-ouderschap wordt aanwezig geacht, indien de ouders niet bij elkaar wonen en het kind of de kinderen regelmatig en met een vast patroon bij elk van de ouders verblijven. Er moet sprake zijn van een verblijf van gemiddeld minstens drie dagen per week bij elk van beide ouders. Van co-ouderschap kan slechts sprake zijn indien beide ouders dit wensen en zij deze wens kenbaar maken middels een gezamenlijke schriftelijke verklaring waaruit blijkt gedurende welke dagen het kind of de kinderen doorgaans bij welk van beide ouders verblijft.

In het geval dat de opvang op grond van het peuterarrangement en/of van SMI is beperkt tot de verblijfsdagen van het kind bij één van beide ouders, kan de betreffende ouder een tegemoetkoming aanvragen.

In het geval dat de opvang op grond van het peuterarrangement en/of van SMI zowel betrekking heeft op dagen dat het kind bij de ene ouder verblijft, als op dagen dat het bij de andere ouder verblijft, dienen de ouders de aanvraag gezamenlijk te ondertekenen. De eigen bijdrage zal voor elk van beide ouders berekend worden op grond van zijn inkomen en voor het aantal dagen dat het kind bij hem verblijft en aanspraak op peutertoeslag en/of een tegemoetkoming in de kosten van kinderopvang op grond van SMI bestaat.

5. VVE-subsidie

5.1 Aanspraak

Aan de houder van een geregistreerd kinderdagverblijf kan eenmalig een startsubsidie worden verleend voor VVE-scholing van nog niet geschoolde medewerkers in het betreffende programma.

Aan de houder van een geregistreerd kinderdagverblijf kan subsidie worden verleend voor de uitvoering van een VVE-programma. Dit programma kan zowel worden uitgevoerd binnen een peuterarrangement als binnen de 'reguliere' kinderdagopvang. Een VVE-subsidie wordt alleen verstrekt als het gaat om een kinderdagverblijf dat in de gemeente Nijmegen is gelegen. Ten behoeve van de uitvoering van VVE-arrangementen of peuterarrangementen binnen een door de gemeente gesubsidieerde VVE-locatie bestaat geen aanspraak op VVE-subsidie op grond van deze beleidsregels. Ook kinderdagverblijven die reeds subsidie hebben ontvangen voor een VVE-programma kunnen geen aanspraak maken op de startsubsidie.

5.2 Eisen

Aanbieders dienen aan de volgende eisen te voldoen om in aanmerking te kunnen komen voor een VVE-subsidie:

- a. de eisen in de Wet op het primair Onderwijs
- b. de eisen in het Besluit basisvoorwaarden kwaliteit voorschoolse educatie

5.3 Aanvraag

Op VVE-subsidie zijn de Nijmeegse Kaderverordening Subsidieverstreking en de Uitvoeringsvoorschriften Subsidies Directie Inwoners gemeente Nijmegen van toepassing, voor zover daarvan in onderhavige beleidsregels niet is afgeweken. Aanvragen kunnen 2 keer per jaar worden ingediend, vóór 15 april en 15 oktober van het lopende jaar. Toekenning vindt plaats, indien aan de

Voorstel - Wijziging Verordening en Beleidsregels voorschoolse voorzieningen

voorwaarden is voldaan, respectievelijk per 1 juli en 1 januari. De aanbieder verstrekt bij de aanvraag in ieder geval de volgende informatie:

- Naam en registratienummer in het Landelijk Register Kinderopvang en Peuterspeelzalen van de voorziening.
- Bewijsstukken op naamsniveau van het aantal doelgroepkinderen dat gebruik maakt van de voorziening, het aantal dagdelen per week dat zij komen, de tijden per week die zij komen, de aanvang van de arrangementen, en de groep waar zij onderdeel van uitmaken.
- De naam en beschrijving van het VVE-programma dat zij gaan hanteren.
- Een onderbouwing van de hoogte van de gevraagde subsidie.
- Een plan van aanpak dat beschrijft hoe zij gaan voldoen aan de (wettelijke) eisen die zijn verbonden aan VVE.
- In het geval van een aanvraag voor een startsubsidie moet een begroting overlegd worden waaruit blijkt hoe de subsidie voor scholing op het gebied van VVE zal worden ingezet.
- In het geval van aanvraag voor subsidie voor doelgroepkinderen moet een begroting worden overgelegd betreffende de uitvoering.
- Een onderbouwing van hoe de voorziening de continuïteit van het VVE-programma en de scholing van het personeel gaat borgen, als zij de subsidie krijgen toegewezen.
- Een opgave van het aantal (doelgroep)kinderen voor wie de subsidiabele activiteiten worden uitgevoerd. En een prognose van hoeveel kinderen de voorziening de komende jaren denkt te bereiken.
- De exploitatiebegroting van de aanvrager.

Voor de aanvraag dient gebruik te worden gemaakt van een aanvraagformulier, indien dat daartoe beschikbaar is gesteld.

5.4 Hoogte van de subsidie

Elk kinderdagverblijf kan eenmalig startsubsidie voor de aanschaf van een VVE-programma en/of VVE-scholing aanvragen ter hoogte van maximaal € 15.000,-. De VVE-scholing dient te leiden tot een VVE-certificaat of VVE-certificaten voor pedagogisch medewerkers die nog niet geschoold zijn in het programma dat door de aanvrager gebruikt gaat worden. Om in aanmerking te komen voor een startsubsidie moeten van het kinderdagverblijf 15 dagen voor het einde van de aanvraagtermijn van de subsidie (15 dagen vóór 15 april en 15 oktober), ten minste 7 doelgroepkinderen gebruik maken.

Kinderdagverblijven die aan alle vereisten voldoen die worden gesteld aan VVE, zoals verwoord in bijlage 1, kunnen een subsidie voor de uitvoering ontvangen. Deze subsidie bedraagt 50% van het normbedrag (in 2015 € 8,21) per doelgroepkind voor maximaal 12 uur per week gedurende 40 weken, afhankelijk van het aantal uur dat het kind gebruik maakt van de voorziening. Er wordt subsidie ontvangen voor de doelgroepkinderen die op de peildatum (15 dagen voor de aanvraag datum) in het centrum aanwezig zijn. Er dient minimaal een jaar tussen aanvragen voor deze subsidie voor hetzelfde kinderdagverblijf te zitten.

Aan de startsubsidie wordt de verplichting verbonden dat na de scholing ook daadwerkelijk VVE aan doelgroepkinderen wordt aangeboden. Aan de uitvoeringssubsidie wordt de verplichting verbonden dat de aanbieder zich inspant om een eenmaal door ouders afgenomen peuterarrangement of kinderdagopvang met VVE niet voortijdig te beëindigen.

5.5 Verplichtingen

1. De subsidieaanvrager doet het college onmiddellijk na het bekend worden daarvan uit eigen beweging schriftelijk mededeling van alle inlichtingen en gegevens die redelijkerwijs van invloed kunnen zijn op de hoogte van de vergoeding.
2. De subsidieaanvrager verstrekt binnen de door het college gestelde termijn alle inlichtingen en gegevens die van belang zijn voor het bepalen van de aanspraak en de hoogte van de vergoeding.

6. Subsidieplafond

Voorstel - Wijziging Verordening en Beleidsregels voorschoolse voorzieningen

Voor de VVE-subsidie is een maximaal bedrag beschikbaar dat jaarlijks door de gemeenteraad bij de begroting wordt vastgesteld. Verlening vindt, mits aan de vereisten is voldaan, plaats zo lang het door de raad vastgestelde plafond niet is bereikt met de aanvragen. Indien de aanvragen het beschikbare bedrag overschrijden geldt dat aanvragen waar de meeste doelgroepkinderen van profiteren voorrang krijgen en dat aanvragen daarna op volgorde van binnenkomst worden behandeld. Dat betekent dat aanvragen voor de uitvoering van een VVE-programma voorrang hebben boven aanvragen voor startsubsidie. Indien er meerdere aanvragen voor de uitvoering van een VVE-programma liggen, krijgt die aanvraag voorrang die de meeste doelgroepkinderen betreft. Indien meerdere aanvragen hetzelfde aantal doelgroepkinderen betreffen, worden deze aanvragen afgehandeld op volgorde van binnenkomst tot het plafond is bereikt. Indien er na afhandeling van de ingediende aanvragen voor de uitvoering van een VVE-programma nog subsidie beschikbaar is voor ingediende aanvragen voor startsubsidie, hebben die aanvragen voorrang waar de meeste doelgroepkinderen van profiteren. Indien meerdere aanvragen hetzelfde aantal doelgroepkinderen betreffen, worden deze aanvragen afgehandeld op volgorde van binnenkomst tot het plafond is bereikt. Aanvragen die voldoen aan de vereisten, maar niet kunnen worden toegekend, omdat het plafond is bereikt, komen op een wachtlijst te staan op volgorde van binnenkomst.

Het college kan in afwijking van deze verdeling een andere verdeling vaststellen, indien dit gebeurt voordat het plafond voor het betreffende jaar is vastgesteld.

7. Terugvordering

Het college hanteert het uitgangspunt dat onverschuldigd betaalde tegemoetkomingen in het kader van SMI, peutertoelagen en VVE-subsidie altijd worden teruggevorderd tenzij:

- a. het terug te vorderen bedrag minder dan € 100,- per jaar bedraagt;
  - b. sprake is van dringende redenen. Van een dringende reden kan sprake zijn indien terugvordering in het individuele geval, vanwege zeer uitzonderlijke, bijzondere omstandigheden onaanvaardbare consequenties zou hebben.
- Ad a Hier gaat het alleen om de vordering die verband houdt met ten onrechte ontvangen tegemoetkoming kinderopvang op grond van SMI, peutertoelag of VVE-subsidie. Er kan geen cumulatie plaatsvinden met vorderingen uit anderen hoofde.
- Ad b Er kan slechts sprake zijn van dringende redenen bij zeer bijzondere individuele omstandigheden.

8. Invordering

Het college is bevoegd tot invordering van vorderingen middels verrekening en middels dwangbevel.

8.1 Verrekening

Het college kan de vordering verrekenen met aan dezelfde (subsidie)ontvanger voor dezelfde activiteiten verstrekte (subsidie)gelden voor een ander tijdvak. Uitgangspunt is dat indien mogelijk wordt overgegaan tot verrekening, tenzij het college een andere wijze van invorderen meer geschikt acht.

8.2 Dwangbevel

Als de vordering niet wordt verrekend, wordt zij, met inachtneming van artikel 7, ingevorderd middels dwangbevel.

9. Overgangsrecht

In afwijking van artikel 2.4, eerste alinea, kunnen de peuters die niet doelgroepkind zijn en die daadwerkelijk deelnemen aan de startgroep als bedoeld in de Subsidieregeling pilots startgroepen

Voorstel - Wijziging Verordening en Beleidsregels voorschoolse voorzieningen

voor peuters op VVE-locatie De Wolfjes, peutertoeslag ontvangen voor vier dagdelen per week zolang zij deelnemen aan de startgroep en de leeftijd van vier jaar niet hebben bereikt. Deze overgangsregeling geldt voor de duur van bedoelde startgroep, gesubsidieerd vanuit de Subsidieregeling pilots startgroepen voor peuters. De Beleidsregels Wet kinderopvang (2007) (oud) blijven van toepassing op aanvragen voor tegemoetkoming SMI die zijn ingediend vóór 1 januari 2013.

In afwijking van artikel 2.4, vijfde alinea, en artikel 3.6 wordt voor ouders met een lopende toeslag of tegemoetkoming in 2015 - als dat gunstiger is en de ouder hierom verzoekt - het jaarinkomen bij de vaststelling van 2015 bepaald aan de hand van een inkomensverklaring van de belastingdienst of de belastingaanslag.

10. Datum inwerkingtreding

Deze beleidsregels treden in werking met ingang van 1 oktober 2015. De oude beleidsregels worden, met inachtneming van artikel 9, per 1 oktober 2015 ingetrokken.

Aldus vastgesteld in de vergadering van 15 september 2015 van het College van Burgemeester en Wethouders,

De Burgemeester,

De Gemeentesecretaris,

drs. H.M.F. Bruls

drs. B. van der Ploeg

Voorstel - Wijziging Verordening en Beleidsregels voorschoolse voorzieningen

Voorstellen voor aanpassing regelgeving Voorschoolse voorzieningen

Beleidsregels Voorschoolse voorzieningen		Waarom / voordeel
Nr.	Wijziging	
B1	<p>Artikel 2.3, vierde punt was:</p> <p>4. bewijsstukken van het inkomen van de ouder en indien van toepassing van de partner. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan een jaaropgave en salarisstrookjes.</p> <p>Artikel 2.3, vierde punt wordt:</p> <p>4. bewijsstukken van het inkomen van de ouder en indien van toepassing van de partner, te weten een jaaropgave of inkomensspecificaties.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vereenvoudiging inkomensbepaling (1) - Samenhang inkomensbepaling (2)
B2	<p>Artikel 2.4, tweede alinea eerste zin was:</p> <p>Bij de verlening van de toeslag wordt uitgegaan van een door de aanvrager opgegeven jaarinkomen voor het betreffende toeslagjaar.</p> <p>Artikel 2.4, tweede alinea eerste zin wordt:</p> <p>Bij de verlening van de toeslag wordt uitgegaan van het jaarinkomen voor het betreffende toeslagjaar.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vereenvoudiging inkomensbepaling (1)
B3	<p>Artikel 2.4, tussen tweede en derde alinea toevoegen:</p> <p>Het jaarinkomen wordt bij de aanvraag, met de rekenhulp toelatingsinkomen van de belastingdienst, berekend met door de ouder aangeleverde bewijsstukken van het inkomen en aanvullende informatie over verwachte loonsverhoging, eindejaarsuitkering of 13e maand, bonus of foelen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vereenvoudiging inkomensbepaling (1) - Samenhang inkomensbepaling (2) - Transparantie (3)
B4	<p>Artikel 2.4, vierde alinea was:</p> <p>Na afloop van het berekeningsjaar wordt het inkomen en ook de peuter toeslag definitief vastgesteld. De definitieve vaststelling vindt plaats aan de hand van het totale inkomen over het betreffende jaar, dat wordt vastgesteld aan de hand van de door de aanvrager in te dienen jaaropgave(n) en een Inkomensverklaring van de belastingdienst (IB60 formulier), of een belastingaanslag/jaaropgave.</p> <p>Artikel 2.4, vierde alinea wordt:</p> <p>Na afloop van het berekeningsjaar wordt het inkomen en ook de peuter toeslag definitief vastgesteld. De definitieve vaststelling vindt plaats aan de hand van het totale inkomen over het betreffende jaar, dat wordt vastgesteld aan de hand van de door de aanvrager in te dienen jaaropgave(n).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vereenvoudiging inkomensbepaling (1) - Terugdringen bewijslast (4)
B5	<p>Artikel 2.4, laatste alinea was:</p> <p>Bij verlening van de peuter toeslag aan zelfstandig ondernemers wordt uitgegaan van een geschat bruto jaarinkomen voor het betreffende toeslagjaar. Dit wordt berekend op basis van het gemiddelde van de (zo mogelijk definitieve) belastingaanslagen voor de inkomstenbelasting of vennootschapsbelasting over de laatste drie jaren.</p> <p>Na afloop van het berekeningsjaar wordt het inkomen en ook de peuter toeslag definitief vastgesteld. De definitieve vaststelling vindt plaats aan de hand van het inkomen over het betreffende jaar.</p> <p>Artikel 2.4, laatste alinea wordt:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vereenvoudiging inkomensbepaling (1) - Flexibilisering vaststelling zelfstandigen (5)

Voorstel - Wijziging Verordening en Beleidsregels voorschoolse voorzieningen

	<p>Bij verlening van de peutertoeslag aan zelfstandig ondernemers wordt uitgegaan van een geschat fiscaal jaarinkomen voor het betreffende toeslagjaar. Dit wordt berekend op basis van het gemiddelde van de (zo mogelijk definitieve) belastingaanslagen voor de inkomstenbelasting of vennootschapsbelasting over de laatste drie jaren.</p> <p>Na afloop van het berekeningsjaar wordt het inkomen en ook de peutertoeslag definitief vastgesteld. De definitieve vaststelling vindt plaats aan de hand van het fiscaal inkomen over het betreffende jaar. In overleg met de ouder wordt bepaald wanneer de (zo mogelijk definitieve) belastingaanslag van het betreffende jaar moet worden aangeleverd.</p>		
B6	<p>Artikel 2.5, was:</p> <p>Voor 1 september van het jaar, volgend op het kalenderjaar waarvoor de ouder een peutertoeslag heeft ontvangen, overlegt de ouder (een) jaaropgave(n) en een inkomensverklaring van de belastingdienst (IB60 formulier) dan wel een definitieve belastingaanslag van zichzelf en indien van toepassing van zijn/haar partner. Daarnaast overlegt de ouder een overzicht dat hij ontvangen heeft van de aanbieder van de feitelijke kosten van het peuterarrangement.</p> <p>Artikel 2.5, wordt:</p> <p>Uiterlijk 1 juni van het jaar, volgend op het kalenderjaar waarvoor de ouder een peutertoeslag heeft ontvangen, overlegt de ouder (een) jaaropgave(n) van zichzelf en indien van toepassing van zijn/haar partner. Daarnaast overlegt de ouder een overzicht dat hij ontvangen heeft van de aanbieder van de feitelijke kosten van het peuterarrangement. De ouder wordt schriftelijk in kennis gesteld van de precieze datum waarvoor de stukken moeten worden aangeleverd.</p> <p>Bij zelfstandig ondernemers wordt de toeslag vastgesteld na de datum die in overleg met de ouder is bepaald.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vereenvoudiging inkomensbepaling (1) - Terugdringen bewijslast (4) - Flexibilisering vaststelling zelfstandigen (5) - Pragmatische uitvoering (6) <p>(Wijziging datum in combinatie met wijziging nr V3 in de verordening)</p>	
B7	<p>Artikel 3.4, vierde punt was:</p> <p>☐ bewijsstukken van het inkomen van de ouder en indien van toepassing van de partner. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan een jaaropgave en salarissstrookjes, of in het geval één van beide partners geen inkomen heeft, een bewijsstuk van uitbetaling van de algemene heffingskorting aan de minstverdienende partner.</p> <p>Artikel 3.4, vierde punt wordt:</p> <p>☐ bewijsstukken van het inkomen van de ouder en indien van toepassing van de partner, te weten een jaaropgave of inkomensspecificaties.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vereenvoudiging inkomensbepaling (1) - Samenhang inkomensbepaling (2) - Terugdringen bewijslast (4) 	
B8	<p>Artikel 3.5, tussen eerste en tweede alinea toevoegen:</p> <p>Het jaarinkomen wordt bij de aanvraag, met de rekenhulp toelingsinkomen van de belastingdienst, berekend met door de ouder aangeleverde bewijsstukken van het inkomen en aanvullende informatie over verwachte loonsverhoging, eindejaarsuitkering of 13e maand, bonus of foelen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vereenvoudiging inkomensbepaling (1) - Samenhang inkomensbepaling (2) - Transparantie (3) 	
B9	<p>Artikel 3.5, laatste alinea was:</p> <p>Bij verlening van de tegemoetkoming aan zelfstandig ondernemers wordt uitgegaan van een geschat bruto</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vereenvoudiging inkomensbepaling (1) - Flexibilisering vaststelling zelfstandigen (5) 	

Voorstel - Wijziging Verordening en Beleidsregels voorschoolse voorzieningen

	<p>jaarinkomen voor het betreffende tegemoetkomingsjaar. Dit wordt berekend op basis van het gemiddelde van de (zo mogelijk definitieve) belastingaanslagen voor de inkomstenbelasting of vennootschapsbelasting over de laatste drie jaren.</p> <p>Artikel 3.5, laatste alinea wordt:</p> <p>Bij verlening van de tegemoetkoming aan zelfstandig ondernemers wordt uitgegaan van een geschat fiscaal jaarinkomen voor het betreffende tegemoetkomingsjaar. Dit wordt berekend op basis van het gemiddelde van de (zo mogelijk definitieve) belastingaanslagen voor de inkomstenbelasting of vennootschapsbelasting over de laatste drie jaren.</p> <p>Na afloop van het berekeningsjaar wordt het inkomen en ook de tegemoetkoming definitief vastgesteld. De definitieve vaststelling vindt plaats aan de hand van het fiscaal inkomen over het betreffende jaar. In overleg met de ouder wordt bepaald wanneer de (zo mogelijk definitieve) belastingaanslag van het betreffende jaar moet worden aangeleverd.</p>	
B10	<p>Artikel 3.6, was:</p> <p>Voor 1 september van het jaar, volgend op het kalenderjaar waarvoor de ouder een tegemoetkoming op basis van SMI heeft ontvangen, overlegt de ouder (een) jaaropgave(n) en een inkomensverklaring van de belastingdienst (IB60 formulier) dan wel een definitieve belastingaanslag van zichzelf en indien van toepassing van zijn/haar partner. Daarnaast overlegt hij een overzicht van de feitelijke kosten van kinderopvang opgesteld door de kinderopvangvoorziening en toont hij aan dat hij voldoende inspanningen heeft verricht in het kader van het plan van aanpak van de hulpverlener. Vervolgens wordt de tegemoetkoming definitief vastgesteld. De definitieve vaststelling vindt plaats aan de hand van het inkomen over het betreffende jaar.</p> <p>Artikel 3.6, wordt:</p> <p>Uiterlijk 1 juni van het jaar, volgend op het kalenderjaar waarvoor de ouder een tegemoetkoming op basis van SMI heeft ontvangen, overlegt de ouder (een) jaaropgave(n) van zichzelf en indien van toepassing van zijn/haar partner. Daarnaast overlegt hij een overzicht van de feitelijke kosten van kinderopvang opgesteld door de kinderopvangvoorziening en toont hij aan dat hij voldoende inspanningen heeft verricht in het kader van het plan van aanpak van de hulpverlener. De ouder wordt schriftelijk in kennis gesteld van de precieze datum waarvoor de stukken moeten worden aangeleverd.</p> <p>Bij zelfstandig ondernemers wordt de toeslag vastgesteld na de datum die in overleg met de ouder is bepaald.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vereenvoudiging inkomensbepaling (1) - Teruggingen bewijslast (4) - Flexibilisering vaststelling zelfstandigen (5) - Pragmatische uitvoering (6) <p>(Wijziging datum in combinatie met wijziging nr V3 in de verordening)</p>

Verordening Voorschoolse voorzieningen		
Nr.	Wijziging	Waarom / voordeel
V1	<p>Artikel 3 lid 1 en 2 was:</p> <p>1. Een aanvraag tot verlening van een peutersloeslag bevat in ieder geval de volgende gegevens:</p> <p>a. naam en adres van de ouder;</p> <p>b. indien van toepassing: naam van de partner en, indien dit een ander adres is dan het adres van de</p>	<p>Sub d van artikel 3 lid 1 is bij de laatste wijziging per abuis veranderd in de eerste zin van lid 2. Mede vanwege de overeenkomst met artikel 9 wordt dit hersteld.</p>

Voorstel - Wijziging Verordening en Beleidsregels voorschoolse voorzieningen

	<p>ouder: het adres van de partner;</p> <p>c. naam en geboortedatum van het kind of de kinderen waarop de aanvraag betrekking heeft.</p> <p>2. Overige gegevens die het college nodig acht om te kunnen besluiten over de aanvraag. Het college kan bepalen dat de aanvraag geschiedt met behulp van een door het college vastgesteld en beschikbaar gesteld aanvraagformulier.</p> <p>3. Indien de ouder een partner heeft, wordt de aanvraag voor een basispeutertoeslag mede ondertekend door de partner.</p> <p>Artikel 3 lid 1 en 2 wordt:</p> <p>1. Een aanvraag tot verlening van een peutertoeslag bevat in ieder geval de volgende gegevens:</p> <p>a. naam en adres van de ouder;</p> <p>b. indien van toepassing: naam van de partner en, indien dit een ander adres is dan het adres van de ouder: het adres van de partner;</p> <p>c. naam en geboortedatum van het kind of de kinderen waarop de aanvraag betrekking heeft.</p> <p>d. overige gegevens die het college nodig acht om te kunnen besluiten over de aanvraag.</p> <p>2. Het college kan bepalen dat de aanvraag geschiedt met behulp van een door het college vastgesteld en beschikbaar gesteld aanvraagformulier.</p> <p>3. Indien de ouder een partner heeft, wordt de aanvraag voor een basispeutertoeslag mede ondertekend door de partner.</p>	
V2	<p>Een nieuw artikel 11 tussenvoegen en de daarop volgende artikelen vernummeren:</p> <p>Artikel 11 Hoogte van de tegemoetkoming SMI</p> <p>De hoogte van de tegemoetkoming is afhankelijk van:</p> <p>a. de draagkracht van de ouder, en</p> <p>b. de kosten van de kinderopvang per kind die worden bepaald door het aantal uren kinderopvang per kind in het berekeningsjaar en de te betalen prijs, met inachtneming van de maximum uurprijs als bedoeld in artikel 1.7 lid 4 van de Wet.</p>	<p>In § 3 Sociaal-medische indicatie ontbreekt een artikel over de hoogte van de tegemoetkoming.</p> <p>§ 3 wordt zo in overeenstemming gebracht met § 2, artikel 5.</p>
V3	<p>Artikel 17 lid 2 wijzigen:</p> <p>Het college stelt de tegemoetkoming SMI of peutertoeslag vast binnen acht weken na ontvangst van de gegevens zoals bedoeld in het eerste lid.</p> <p>Artikel 17 lid 2 wijzigen:</p> <p>Het college stelt de tegemoetkoming SMI of peutertoeslag vast binnen dertien weken na ontvangst van de gegevens zoals bedoeld in het eerste lid.</p>	<p>In verband met de tijd die nodig is om alle toeslagen en tegemoetkomingen vast te stellen.</p> <p>- Pragmatische uitvoering (6)</p> <p>(De combinatie van deze wijziging met de wijzigingen B6 en B10 in de beleidsregels zorgt ervoor dat ouders eerder in het jaar uitsluitel krijgen over hun vaststelling)</p>

Voorstel - Wijziging Verordening en Beleidsregels voorschoolse voorzieningen

Voordeel	Toelichting
(1) Vereenvoudiging inkomensbepaling	Het jaarinkomen wordt bepaald met een jaaropgave van het voorgaande jaar of met inkomensspecificaties van het lopende jaar. Inkomensverklaring belastingdienst (moet de ouder opvragen) of belastingaanslag (pas in oktober in bezit) is niet meer nodig.
(2) Samenhang inkomensbepaling	Naast het hanteren van de Adviestabel ouderbijdrage peuterwerk van de VNG, wordt ook aangesloten bij de in die tabel - onder het kopje "Inkomensbegrip" - genoemde rekenhulp toetsingsinkomen van de belastingdienst en de wijze waarop met die rekenhulp het inkomen wordt berekend.
(3) Transparantie	De ouder weet, of kan in ieder geval weten, hoe het jaarinkomen wordt berekend.
(4) Terugdringen bewijslast	De benodigde bewijsstukken heeft de ouder, zowel bij de aanvraag als voor de vaststelling, al in bezit. Er zijn voor het inkomen geen aanvullende stukken nodig.
(5) Flexibilisering vaststelling zelfstandigen	Bij zelfstandigen geeft het bepalen van het inkomen structureel problemen. De toevoegingen geven een grondslag om bij deze groep de vaststelling - in overleg met de ouder - uit te stellen totdat het inkomen door de belastingdienst (definitief) is vastgesteld. Zo wordt aangesloten bij de realiteit en rekening gehouden met de (on)mogelijkheden.
(6) Pragmatische uitvoering	Het aanleveren van stukken voor de vaststelling kan met de wijzigingen eerder, ouders hebben al in februari de benodigde stukken. De afhandeling van alle vaststellingen kost echter (los van de wijzigingen), ook bij gefaseerd opvragen, meer tijd. Ook de afwijkende aanpak bij zelfstandigen leidt tot een pragmatische uitvoering.
Overgangperiode	Beleidsregel "Overgangsrecht"
Bij voorstellen B4, B6 en B10 is een overgangsbepaling nodig voor ouders met een lopende toeslag of tegemoetkoming. Het betreft de wijze waarop het jaarinkomen - en daarmee de hoogte van de toeslag of tegemoetkoming - wordt bepaald. De overgangsbepaling moet inhouden dat als het gunstiger is voor de ouder, de oude regelgeving geldt tot het eind van het kalenderjaar.	<i>In afwijking van artikel 2 en 3 wordt voor ouders met een lopende toeslag of tegemoetkoming in 2015 - als dat gunstiger is en de ouder hierom verzoekt - het jaarinkomen bij de vaststelling van 2015 bepaald aan de hand van een inkomensverklaring van de belastingdienst of de belastingaanslag.</i>

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

HAMERSTUK

RVS vaststelling bestemmingsplan Nijmegen Oud West – 16 (Floraweg 51)

Van:	College van B&W d.d. 22 september 2015		
Doel:	Besluitvorming		
Toelichting:	<p>1. Voorliggende besluitvorming</p> <p>Het college stelt de raad voor het betreffende bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 vast te stellen, en daarmee de herontwikkeling van de bestaande kinderboerderij Kobus mogelijk te maken.</p> <p>De wens bestaat om de huidige kinderboerderij Kobus een kwaliteitsimpuls te geven en een educatieruimte toe te voegen. Het plangebied maakt onderdeel uit van de parkzone Florapark, en is gesitueerd in de wijk Wolfskuil.</p> <p>Over het ontwerpplan zijn geen zienswijzen ingediend.</p>		
Naam steller: E-mail steller:	Marco Doove m.doove@nijmegen.nl	Tel. steller:	024 - 329 9704
Bijlagen:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Raadsvoorstel 'Vaststelling bestemmingsplan Nijmegen Oud West – 16 (Floraweg)' d.d. 22 september 2015 2. Bestemmingsplan Nijmegen Oud West – 16 (Floraweg) <p>Raadsbesluit d.d.</p>		

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

Voorstel aan de Raad

Datum raadsvergadering / Nummer raadsvoorstel
7 oktober 2015 / 125/2015

Fatale termijn: besluitvorming vóór:

Onderwerp

Raadsvoorstel vaststelling bestemmingsplan Nijmegen Oud West – 16 (Floraweg 51)

Programma

Stedelijke ontwikkeling

Portefeuillehouder

B. Velthuis

Voorstel van het College van Burgemeester en Wethouders d.d.
22 september 2015

Samenvatting

Het bijgevoegde bestemmingsplan maakt herontwikkeling van de bestaande kinderboerderij Kobus aan de Floraweg 51 mogelijk. Het plangebied maakt onderdeel uit van de parkzone Florapark. Het Florapark is gesitueerd in woonbuurt Wolskuil en ligt direct ten zuidwesten van het centrum, ten westen van de spoorlijn Nijmegen-Den Bosch en ten noorden van de Graafseweg.

Met ingang van 18 juni 2015 heeft het bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 (Floraweg 51) in ontwerp gedurende 6 weken ter visie gelegen. Over het ontwerpplan zijn geen zienswijzen ingediend. Er zijn geen ambtshalve wijzigingen. Het bestemmingsplan kan door uw raad worden vastgesteld.

Voorstel om te besluiten

1. Het bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 (Floraweg 51) vast te stellen, overeenkomstig de geometrisch bepaalde planobjecten als vervat in het GML-bestand NL.IMRO.0268.BP3016-VG01 met bijbehorende bestanden, waarbij voor de locatie van de geometrische planobjecten gebruik is gemaakt van een ondergrond van de GBK 2014-09-25;
2. Geen exploitatieplan vast te stellen als bedoeld in artikel 6.12 Wet ruimtelijke ordening.

Opgesteld door, telefoonnummer, e-mail
Marco Doove, 9704, m.doove@nijmegen.nl

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

Voorstel aan de Raad

Aan de Raad van de gemeente Nijmegen

1 Inleiding

De aanleiding voor herziening van het bestemmingsplan is de wens om de huidige kinderboerderij Kobus te herontwikkelen. De planontwikkeling past niet binnen het vigerende bestemmingsplan Nijmegen Oud West (goedgekeurd op 13 maart 2007).

1.1 Wettelijk kader of beleidskader

De Wet ruimtelijke ordening en de Algemene wet bestuursrecht zijn hier van toepassing. Op grond van artikel 3.1 Wet ruimtelijke ordening beslist de gemeenteraad omtrent de (gewijzigde) vaststelling van het bestemmingsplan. De vaststellingsprocedure is geregeld in artikel 3.8 van de Wet ruimtelijke ordening.

1.2 Relatie met programma

Het plan past binnen programma Stedelijke Ontwikkeling.

2 Doelstelling

Het doel van onderhavig bestemmingsplan is het juridisch-planologisch kader te scheppen voor herontwikkeling van kinderboerderij Kobus. Aan uw raad wordt voorgesteld het bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 (Floraweg 51) vast te stellen.

3 Argumenten

De wens bestaat om de huidige kinderboerderij Kobus een kwaliteitsimpuls te geven en een educatieruimte toe te voegen. De kinderboerderij maakt onderdeel uit van de parkzone Florapark. Het Florapark is gesitueerd in woonbuurt Wolfskuil en ligt direct ten zuidwesten van het centrum, ten westen van de spoorlijn Nijmegen-Den Bosch en ten noorden van de Graafseweg. In het Florapark zijn verschillende recreatieve functies, een hondenuitlaatplaats en een school gesitueerd. Voor een nadere motivering zie de toelichting van het bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 (Floraweg 51).

Met ingang van 18 juni 2015 heeft het bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 (Floraweg 51) in ontwerp gedurende 6 weken ter visie gelegen. Over het ontwerpplan zijn geen zienswijzen ingediend. Er zijn geen ambtshalve wijzigingen. Het bestemmingsplan kan door uw raad worden vastgesteld.

4 Klimaat

Bij de aanvraag om omgevingsvergunning worden de ambities, geformuleerd in de Duurzaamheidsagenda 2011-2015, meegenomen.

5 Risico's

Belanghebbenden die niet verweten kan worden geen zienswijze te hebben ingediend, kunnen gedurende de beroepsperiode van 6 weken nog beroep instellen en een voorlopige voorziening aanvragen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State in Den Haag.

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

Voorstel aan de Raad

Vervolgvel
2

6 Financiën

Dekking van de kosten vindt plaats door de beschikbaar gestelde gemeentelijke middelen zoals opgenomen in de Stadsbegroting 2015-2018 (voorzieningenplan 2015 - krediet K000234). Dit budget is vrijgegeven door het college. Derhalve kan gesteld worden dat de bestemmingswijziging financieel-economisch uitvoerbaar is. Er hoeft bij de vaststelling van het bestemmingsplan geen exploitatieplan vastgesteld te worden.

7 Participatie en Communicatie

Op 9 februari 2015 is in aanwezigheid van wethouder Helmer een informatieve avond gehouden voor buurtbewoners en andere belanghebbenden. Het bouwplan en inrichtingsplan zijn hier gepresenteerd. De gemeente is zelf initiatiefnemer van het plan.

8 Uitvoering en evaluatie

Het bestemmingsplan zal bekend worden gemaakt in de Staatscourant en digitaal op de gemeentelijke website (www.nijmegen.nl/bekendmakingen) en onder inspraak & info). Daarnaast wordt het bestemmingsplan aan de landelijke website www.ruimtelijkeplannen.nl aangeboden. Het bestemmingsplan zal gedurende 6 weken ter visie worden gelegd. Aangezien er geen zienswijzen over het ontwerpbestemmingsplan zijn ingekomen, is de verwachting dat het bestemmingsplan na deze periode onherroepelijk zal zijn.

College van Burgemeester en Wethouders van Nijmegen,

De Burgemeester,

De Gemeentesecretaris,

drs. H.M.F. Bruls

drs. B. van der Ploeg

Bijlage(n): Bestemmingsplan

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

Nijmegen Oud West - 16 (Floraweg 51)

bestemmingsplan

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

Inhoudsopgave

Toelichting	5
Hoofdstuk 1 Inleiding	7
1.1 Aanleiding	7
1.2 Bestaande situatie	7
1.3 Toekomstige situatie	8
1.4 Leeswijzer	9
Hoofdstuk 2 Ruimtelijk beleid en wetgeving	10
2.1 Inleiding	10
2.2 Rijksbeleid/-wetgeving	10
2.3 Gemeentelijk beleid	10
2.4 Conclusie	11
Hoofdstuk 3 Sectoraal beleid	12
3.1 Inleiding	12
3.2 Verkeer	12
3.3 Milieu	13
3.4 Water	19
3.5 Natuur & Landschap	20
3.6 Archeologie en Cultuurhistorie	23
Hoofdstuk 4 Plansystematiek	28
Hoofdstuk 5 Uitvoerbaarheid	29
5.1 Inleiding	29
5.2 Economische uitvoerbaarheid	29
5.3 Maatschappelijke uitvoerbaarheid	29
Hoofdstuk 6 Vooroverleg	30
Regels	31
Hoofdstuk 1 Inleidende regels	33
Artikel 1 Begrippen	33
Artikel 2 Wijze van meten	41
Hoofdstuk 2 Bestemmingsregels	45
Artikel 3 Cultuur en Ontspanning - Kinderboerderij	45
Artikel 4 Waarde - Archeologie 2	47
Hoofdstuk 3 Algemene regels	51
Artikel 5 Anti-dubbeltelregel	51
Artikel 6 Algemene bouwregels	52
Artikel 7 Algemene gebruiksregels	53
Artikel 8 Algemene afwijkingsregels	54
Artikel 9 Overige regels	55
Hoofdstuk 4 Overgangs- en slotregels	57
Artikel 10 Overgangsrecht	57
Artikel 11 Slotregel	59

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

Toelichting

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

Hoofdstuk 1 Inleiding

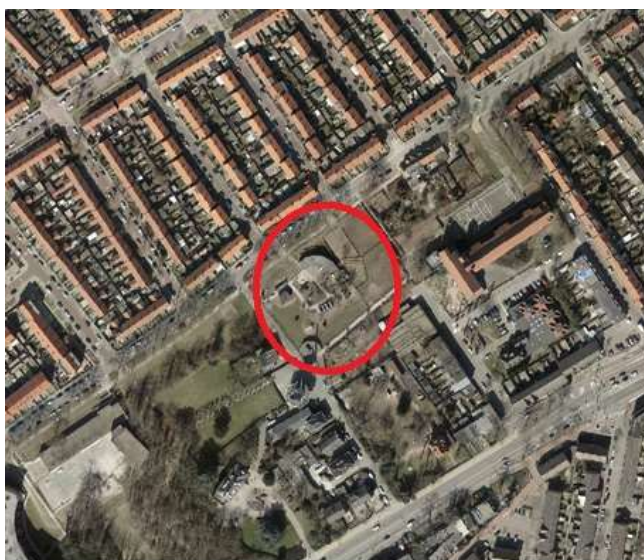
1.1 Aanleiding

De wens bestaat om de huidige kinderboerderij Kobus een kwaliteitsimpuls te geven en een educatieruimte toe te voegen. De kinderboerderij maakt onderdeel uit van de parkzone Florapark. Het Florapark is gesitueerd in woonbuurt Wolfskuil en ligt direct ten zuidwesten van het centrum, ten westen van de spoorlijn Nijmegen-Den Bosch en ten noorden van de Graafseweg. In het Florapark zijn verschillende recreatieve functies, een hondenuitlaatplaats en een school gesitueerd.

Het vigerend bestemmingsplan

Het vigerend bestemmingsplan betreft het bestemmingsplan Nijmegen Oud West (goedgekeurd op 13 maart 2007). De voorgenomen ontwikkeling past niet in dit plan en wordt juridisch en planologisch mogelijk gemaakt door middel van dit postzegelplan. In dit plan is voor het plangebied de bestemming 'Cultuur en ontspanning - Kinderboerderij' opgenomen.

1.2 Bestaande situatie

Afbeelding: Ligging van het plangebied in zijn nabije omgeving

Het Florapark grenst aan de zuidzijde van de Floraweg en heeft een open karakter. De noordzijde van de Floraweg wordt gekenmerkt door blokken met rijenwoningen. In de parkzone ligt incidenteel bebouwing o.a. basisschool De Wieken en Kinderboerderij Kobus. Typerend voor het Florapark is dat het deels op en deels aan de voet van de stuwwal ligt. Daardoor is er sprake van grote niveauverschillen. De Floraweg ligt laag en het park loopt op in zuidelijke richting (richting Graafseweg). Doordat het terrein van de kinderboerderij is ingericht met dierenweides, is de stuwwal duidelijk zichtbaar. Direct ten zuidwesten van het perceel van de kinderboerderij loopt een verhard 'pad'. Dit is de Looimolenweg die een verbinding vormt tussen de Graafseweg en de Floraweg. Via dit pad is ook de Looimolen bereikbaar.

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

De kinderboerderij heeft een buurtfunctie en een gemoedelijk karakter. Het terrein wordt gekenmerkt door dierenweides, een hoofdgebouw in de vorm van een kwart cirkel en een grote diversiteit aan opstallen. In de loop van de tijd is er een enigszins onsamenhangend en verrommeld totaalbeeld ontstaan.

De laatste ontwikkelingen op het terrein waren het plaatsen van een tijdelijk prefab unit ten behoeve van een educatieve functie en het slopen en herbouwen van de kippenhokken.

1.3 Toekomstige situatie

Impressieschets inrichtingsplan

De kinderboerderij heeft enige jaren geleden aangegeven het terrein te willen voorzien van een educatieruimte. Destijds is er gestart met het plaatsen van een tijdelijke unit. Deze tijdelijke unit is toen geprojecteerd op de noordwestelijke hoek van het perceel, direct achter de kippenhokken die er nog stonden. De prefab unit stond in het directe zicht van de tegenovergelegen woningen waardoor het vrije uitzicht gedeeltelijk belemmerd werd.

Ten tijden van de plaatsing van de unit is gestart met het onderzoek naar een definitieve positionering van de educatieve ruimte. Aan de omwonenden is destijds toegezegd dat de definitieve educatieruimte op een andere plaats gesitueerd zal worden waarbij het vrije zicht op de dierenweiden hersteld zou worden.

Onlangs is er door de beheerder van de kinderboerderij de ambitie uitgesproken het terrein te gaan opschonen, om een meer samenhangend totaalbeeld op het terrein te creëren. Gezien de financiële middelen zal dit een gefaseerd proces zijn. In tegenstelling tot het verleden toen ad-hoc op behoeftes werd ingespeeld, zal er in de toekomst gestuurd worden op diverse initiatieven binnen het terrein. Dit gebeurt door middel van dit bestemmingsplan en een ruimtelijke ambitie die de toelichting vormt op het inrichtingsplan van het terrein. Er is sturing mogelijk ten aanzien van positionering, vormgeving en materialisering van de opstallen.

De directe aanleiding voor dit bestemmingsplan is het creëren van een definitieve educatieruimte ter vervanging van de tijdelijke. De nieuwe ruimte vormt een tweede hoofdgebouw naast het bestaande. Na onderzoek is gekozen om de educatieve ruimte in de nabijheid van dit gebouw, centraal op het terrein te situeren. Daarbij is de keuze gevallen op een plek binnen het terrein van de kinderboerderij die momenteel onbruikbaar is ten gevolge van een onnatuurlijke steilheid en een vervuiling ten gevolge van een niet meer bestaand bedrijf. Dit bedrijf lag net ten zuidoosten van de kinderboerderij. Door deze plek te benutten voor de educatieruimte wordt deze grond weer bruikbaar en komt er budget vrij om de vervuiling op te ruimen.

Het concept van het plan draait om een centraal ontmoetingsplein in de vorm van een cirkel, die geïntroduceerd wordt door het reeds bestaande hoofdgebouw. Dit ontmoetingsplein wordt doorkruist door een noordzuidroute en een oostwestroute. Aan de zuidzijde van het plein loopt het terrein op. Op enige afstand van het ontmoetingsplein ligt een pad evenwijdig aan de cirkelvorm. Dit pad loopt eveneens in zuidelijke richting op. De zuidelijke en hoger gelegen weides (en kippenhokken) zijn onder andere via deze route bereikbaar.

Het centrale ontmoetingsplein vormt naast het ontmoetingspunt ook het voorportaal van de nieuwe educatieve ruimte. Tussen het plein en de educatieve ruimte is ruimte voor eventuele ondersteunende educatieve functies zoals moestuinen.

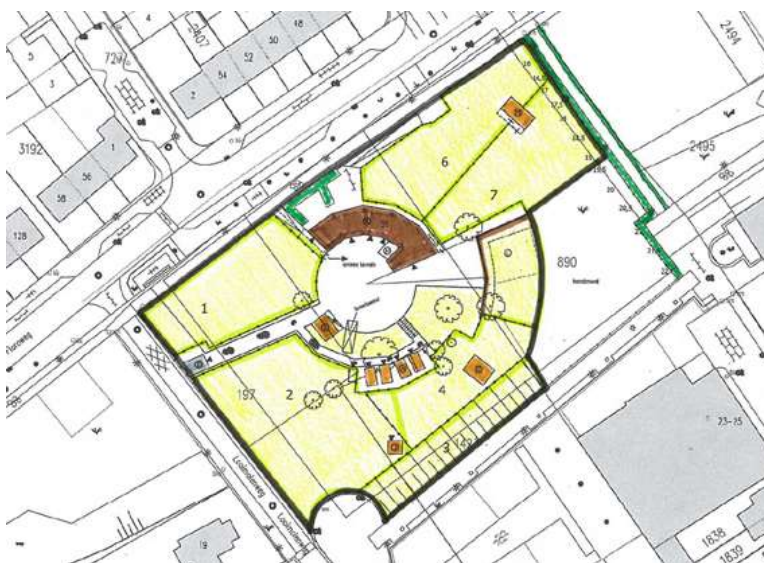
De nieuwe educatieruimte wordt als bijbehorend gebouw bij de hoofdmassa in het ter plekke herstellende talud geschoven. De educatieruimte bestaat uit 1 bouwlaag en heeft een oppervlakte van ruim 100 m². De ruimte is georiënteerd op het centrale ontmoetingsplein en tevens op de noordoostelijk gelegen weides van de kinderboerderij. Deze weides zijn momenteel nauwelijks zichtbaar omdat ze weggestopt zijn achter diverse bijgebouwen.

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

Ambitie

De educatieruimte zal inspelen op het niveauverschil van het terrein en samen met het reeds bestaande gebouw betekenis geven aan het centrale ontmoetingsplein. Rondom de twee hoofdgebouwen liggen de dierenweides. In de nieuwe situatie zal de noordelijke weide meer bij het algehele terrein betrokken worden dan momenteel het geval is.

In dit bestemmingsplan zijn twee zones opgenomen waarbinnen de opstallen gerealiseerd dienen te worden. Reden daarvoor is om essentiële zones vrij van bebouwing te houden, waardoor zichtlijnen vanaf de stuwwal en de noordelijke gelegen woningen gerespecteerd worden.

Impressieschets toekomstige situatie

1.4 Leeswijzer

Het voorliggende bestemmingsplan bestaat uit een verbeelding met bijbehorende planregels en gaat vergezeld van een toelichting. De planregels en de verbeelding vormen de juridisch bindende elementen van het bestemmingsplan. De toelichting bestaat uit een planbeschrijving.

In hoofdstuk 2 en 3 van deze toelichting komt alle beschikbare informatie over het plangebied aan bod. In het tweede hoofdstuk wordt het relevante ruimtelijke beleid en in het derde hoofdstuk het sectoraal beleid besproken. In hoofdstuk 4 komt de plansystematiek aan bod.

De toelichting wordt afgesloten met een hoofdstuk over de economische en maatschappelijke uitvoerbaarheid van het plan en een kort hoofdstuk over het vooroverleg.

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

Hoofdstuk 2 Ruimtelijk beleid en wetgeving

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt het voor het plan relevante ruimtelijke beleid en wetgeving besproken.

2.2 Rijksbeleid/-wetgeving

Besluit ruimtelijke ordening

Met ingang van 1 januari 2012 is het gewijzigde Besluit ruimtelijke ordening (Bro) in werking getreden.

Aan het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) wordt op 1 oktober 2012 de ladder voor duurzame verstedelijking toegevoegd als procesvereiste. Teneinde zorgvuldig ruimtegebruik te stimuleren, acht het kabinet het van belang dat provincies en gemeenten de benutting van ruimte motiveren in alle categorieën ruimtelijke besluiten. Daartoe wordt in artikel 3.1.6 van het Bro een artikellid ingevoegd (artikel 3.1.6, tweede lid, nieuw), op grond waarvan overheden nieuw te realiseren stedelijke ontwikkelingen standaard dienen te motiveren met behulp van een drietal opeenvolgende stappen. Het plan vormt geen stedelijke ontwikkeling dus dat kan hier achterwege blijven.

2.3 Gemeentelijk beleid

Structuurvisie Nijmegen 2013

In december 2013 heeft de Raad de Structuurvisie 2013 vastgesteld. Deze geeft het ruimtelijk beleid weer tot 2020. Duurzame stedelijke ontwikkelingen staan centraal in de structuurvisie, dit basisprincipe hangt samen met de volgende drie integrale ruimtelijke pijlers:

- Typisch Nijmegen, de ambitie is om de bestaande en voor Nijmegen unieke kwaliteiten zoveel mogelijk te behouden en waar mogelijk te versterken. De typerende kwaliteiten zijn: de unieke ligging in het landschap, de ruimtelijke dragers van de stad, de historische gelaagdheid, de dynamiek: Nijmegen is een stad in beweging en de duurzaamheid krijgt een prominente rol in deze visie met een brede invulling.

- Economische structuurversterking, de ruimtelijke kwaliteit van een stad is afhankelijk van de economische aantrekkingskracht. We willen ruimte bieden voor de ontwikkeling van de economische dynamiek van een wijk. We willen de creativiteit van ondernemers de ruimte geven.

- Karakteristieke wijken, onze ambitie is om wijken te hebben waarin mensen graag wonen met een variatie in het aanbod van woningen (zowel in woningtype als in prijsklasse).

Meer dan in de afgelopen jaren zet de gemeente Nijmegen, samen met partners, in op organisch en vraaggericht ontwikkelen, waar mogelijk in minder complexe projecten. De uitdaging is om daarbij het aanbod beter toe te snijden op de vraag vanuit de markt met meer aandacht voor de wensen van bewoners door burgerparticipatie, maatwerk, tijdelijk gebruik van leegstaande gebouwen en braakliggende terreinen, innovatieve oplossingen en een focus op duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit.

Duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit betekent dat we zorgvuldig omgaan met de ruimte in en om de stad. Het accent zal de komende jaren in de wijken meer op consolidatie en kleinschalige vernieuwing komen te liggen. De focus ligt op behoud, verduurzaming, eigentijdse aanpassingen, herbestemming en transformatie van bestaande woningen en gebouwen naast de ontwikkeling van het Waalfront, Nijmegen CS en de Waalsprong.

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

De ruimtelijke inrichting van steden wordt steeds meer een doorslaggevende economische concurrentiefactor. Hoge ruimtelijke kwaliteit wordt steeds belangrijker in de concurrentiestrijd met andere steden. Steden worden aantrekkelijker door samenwerking met bedrijfsleven, kennisinstellingen en bewoners te stimuleren, door een goede bereikbaarheid op openbaar vervoersknooppunten en door het aanbieden van toplocaties voor talent en investeerders. Minstens zo belangrijk is het ontwerpen en aanbieden van concurrerende woonmilieus, met hoogwaardige voorzieningen, voldoende recreatiemogelijkheden, cultuur en leefkwaliteit. We zullen steeds meer met gemengde bestemmingen in bestemmingsplannen werken, om economische kansen mogelijk te houden.

Coalitieakkoord 2014-2018, Samen voor Nijmegen: sociaal, duurzaam en ondernemend De coalitie wil initiatieven van inwoners, ondernemers en organisaties aanmoedigen. Nijmegenaren krijgen de ruimte om met initiatieven te komen, de rol van de coalitie is het verbinden van initiatiefnemers en het stimuleren van partnerships. De afgelopen jaren zijn al belangrijke stappen gezet om onze stad nog groener en duurzamer in te richten. Dit proces wordt voort gezet. Er is veel draagvlak en initiatief bij bewoners, grote en kleine bedrijven om duurzamer te bouwen en meer natuur en landbouw binnen onze stadsgrenzen te brengen. Wij ondersteunen deze ondersteunen deze initiatieven, geven ruimte en leggen verbindingen.

Onze ambitie is dat Nijmegen een aantrekkelijke woon- en groeistad blijft. Betaalbaarheid en kwaliteit van woningen is daarvoor een belangrijke voorwaarde. Door een goede samenwerking met partners werken we aan een evenwichtige woningvoorraad in Nijmegen. Samen met hen pakken we de bouwopgave om Nijmegen in de toekomst te kunnen laten groeien voortvarend op, met prioriteit voor de Waalsprong en Waalfront. Dat betekent echter niet dat de ontwikkeling van de bestaande stad tot stilstand komt. Maar we gaan scherper beoordelen wat de toegevoegde waarde is van een project op basis van de criteria die door de Raad zijn vastgesteld: strategische maatschappelijke relevantie, versterking voorzieningen, leefbaarheid, verbetering differentiatie woningaanbod, doelgroepenbeleid, stadium ontwikkeling, financieel.

2.4 Conclusie

Het hierboven genoemde beleid/wetgeving vormt voor de voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling geen probleem.

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

Hoofdstuk 3 Sectoraal beleid

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt de op het plan betrekking hebbend sectoraal beleid behandeld.

3.2 Verkeer

Bereikbaarheid

Gemotoriseerd verkeer:

De ontsluitingsstructuur van Nijmegen voor het gemotoriseerde verkeer kenmerkt zich door drie typen wegen: de stroomweg, de gebiedsontsluitingsweg en de erftoegangsweg. Het beoogde plangebied wordt omsloten door de volgende wegen: de Floraweg en de Looimolenweg. Deze beide wegen zijn gecategoriseerd als een erftoegangsweg.

Langzaam verkeer:

Het plangebied is goed bereikbaar met de fiets en te voet. Er ligt aan de westzijde een voetpad langs het plangebied. Aan de oostzijde is een trap voor voetgangers. Fietsers kunnen het gebied bereiken via de Floraweg en de Looimolenweg. Het fietsparkeren voor medewerkers en bezoekers wordt op eigen terrein worden opgelost.

Openbaar vervoer:

Voor gebruik van het openbaar vervoer is het plangebied aangewezen op de haltevoorzieningen aan de Graafseweg. Deze bevinden zich op een loopafstand van ca. 350 meter.

Ontsluiting perceel:

Het perceel wordt ontsloten aan de Floraweg zowel voor het gemotoriseerde als het langzaam verkeer.

Parkeren

Het aantal parkeerplaatsen wordt berekend aan de hand van de beleidsregels Parkeren. Deze regels zijn een uitwerking van de door Burgemeester en Wethouders vastgestelde parkeervisie (2012) en de hierin verbonden nota parkeernormen gemeente Nijmegen (2012).

Het plangebied valt in de sterk stedelijke zone "Schil/Overloopgebied".

De volgende normering is van toepassing bij de planontwikkeling.

Sociaal cultureel centrum 2,00 parkeerplaatsen per 100 m2 bruto vloeroppervlak

Omdat het parkeervraagstuk niet op eigen terrein wordt opgelost is een parkeeronderzoek gedaan in de buurt. Uit het parkeeronderzoek (03-03-2015) blijkt dat de gemiddelde bezettingsgraad in de directe omgeving van het educatief centrum aan de Floraweg 51 rond de 68% ligt, met een piek van 82,69% op zondagmiddag. De parkeerbalans laat zien dat met de bouw van het nieuwe pand een extra parkeerbehoefte voor bezoekers in de directe omgeving ontstaat van 1,92%. In het gehele onderzoeksgebied zijn de bezettingsgraden lager, met een piek van ruim 57% op de zondagmiddag. In dit gebied komt de toename van de parkeerbehoefte uit op 0,16%. Dat betekent dat er voldoende restruimte is voor de bouw van het nieuwe pand, zowel in de directe omgeving als in de ruimere omgeving van het gebouw. Het plan komt derhalve in aanmerking voor ontheffing op grond van artikel 2.5.30 lid 4 sub b van de Bouwverordening tijdens de omgevingsaanvraag.

Verkeersveiligheid

Aan de hand van de wegcategoriseringskaart is bepaald welke snelheidsregime er geldt. Zowel de Floraweg als de Looimolenweg zijn erftoegangswegen en hebben een snelheidsregiem van 30 km/uur.

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

3.3 Milieu

3.3.1 Bedrijvigheid

Het bestemmingsplan maakt een voorziening mogelijk voor de kinderboerderij op Floraweg 51. De kinderboerderij betreft geen woonvoorziening en is dus geen milieugevoelige functie.

De kinderboerderij zelf (SBI 91041) valt in categorie 2 op grond van geluid en geur volgens de VNG-uitgave. De richtafstand voor geur en geluid zijn beiden 30 meter tot aan een rustige woonwijk.

De perceelgrens van de kinderboerderij ligt op minder dan 30 meter van de gevel van woonhuizen. Geuroverlast zou kunnen ontstaan door de mesthoop. De mesthoop ligt op ongeveer 30 meter van het dichtstbijzijnde woonhuis (Looimolenweg 19). Het activiteitenbesluit schrijft in die situatie voor dat de geurhinder beperkt dient te worden door de mest regelmatig af te voeren en de mestopslag af te schermen. Door uitvoering te geven aan deze voorschriften uit het activiteitenbesluit is geen grote geurhinder te verwachten.

De openingstijden van de kinderboerderij komen overeen met kantoortijden. Aanzienlijke geluidhinder is dan ook niet te verwachten.

Conclusie: Deze ruimtelijke ontwikkeling betreft een bestaande situatie waarvan de grenzen niet verschuiven en is derhalve uit oogpunt van milieuzonering toelaatbaar.

3.3.2 Bodem

Bodemonderzoeken

De bodemkwaliteit is beoordeeld op basis van de volgende rapporten:

- Verslag van bodemonderzoek in de gemeente Nijmegen, gemeente Nijmegen, november 1990
<http://bekendmakingen.nijmegen.nl/adaservlet/?d=D150943664&type=.pdf>
- Verkennend bodemonderzoek locatie Floraweg/Looimolenweg te Nijmegen, Heidemij Advies BV 634/OA96/2843/18731/mo, april '96
<http://bekendmakingen.nijmegen.nl/adaservlet/?d=D150940491&type=.pdf>
- Verkennend bodemonderzoek Florapark, Heidemij Advies BV 634/OA96/5438/18888/mk, augustus '96
<http://bekendmakingen.nijmegen.nl/adaservlet/?d=D150940488&type=.pdf>
- Verkennend bodemonderzoek locatie dierenboerderij Floraweg te Nijmegen, Heidemij Advies BV, 634/OA96/5393/18888/sj, aug 1996
<http://bekendmakingen.nijmegen.nl/adaservlet/?d=D150940492&type=.pdf>
- Verkennend bodemonderzoek Floraweg/kwekerij te Nijmegen, Heidemij Advies BV, 634/OA97/4728/19149/el, juli 1997
<http://bekendmakingen.nijmegen.nl/adaservlet/?d=D150940489&type=.pdf>
- Aanvullend bodemonderzoek 3^e van Hezewijkstraat 23/25 Nijmegen, Heidemij Advies, 634/OA97/6007/19150/el, oktober 1997
<http://bekendmakingen.nijmegen.nl/adaservlet/?d=D150943176&type=.pdf>
- Actualiserend en aanvullend bodemonderzoek op Derde van Hezewijkstraat 23-25 en omgeving (voormalig bedrijf Latour) te Nijmegen, De Straat Milieuadviseurs BV, B99B0096, 19 juni 2011
<http://bekendmakingen.nijmegen.nl/adaservlet/?d=D150943668&type=.pdf>

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

- Verkennend bodemonderzoek (NEN5740 en NEN 5707) Floraweg 51 in Nijmegen, Envita, 201888-10/R02, 21 maart 2012
<http://bekendmakingen.nijmegen.nl/adaservlet/?d=D150943779&type=.pdf>
- Aanvullend verkennend en nader bodemonderzoek Floraweg 51 in Nijmegen, Envita, 201888-11/R01, 16-10-2012
<http://bekendmakingen.nijmegen.nl/adaservlet/?d=D150943780&type=.pdf>
- Bodemonderzoek Floraweg 51 te Nijmegen MWH BV, m13b0047.r01.doc, 18 april 2013 en addendum 28 mei 2013
<http://bekendmakingen.nijmegen.nl/adaservlet/?d=D150943781&type=.pdf>

Groene lijn: gebied waarvoor bestemming wordt vastgesteld
Rode lijn: verontreinigde grond

Verontreinigingssituatie

Op een deel van het terrein is de bodem verontreinigd ten gevolge van de bedrijfsactiviteiten die in het verleden op Derde van Hezewijkstraat 23-25 plaatsvonden. Vastgesteld is dat sprake is van een zogenaamd 'geval van ernstige bodemverontreiniging'.

De verontreiniging betreft een beperkt gedeelte van het plangebied. Uit de bodemonderzoeken blijkt dat de grond op het zuidwestelijk terreindeel verontreinigd is met metalen en PAK tot een diepte van ongeveer 3 meter. In de buurt van het hoofdgebouw is de begrenzing van de verontreiniging niet precies vastgesteld (stippellijn op bovenstaande luchtfoto).

In 2012 is berekend dat de aangetroffen gehalten bij het huidig gebruik niet tot risico's leidt.

Het grondwater is verontreinigd met 6-waardig chroom. Door de diepte waarop het grondwater zich bevindt (circa 7 m) leidt dit niet tot risico's.

Op het noordwestelijk deel is een kleine spot met asbest in de grond aanwezig. Zolang hier

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

niet in wordt gegraven leidt dit evenmin tot risico's.

Op de rest van het terrein is in de uitgevoerde onderzoeken geen verontreiniging aangetroffen.

Gebruiksbeperkingen

Er mag geen grondwater worden opgepompt zonder toestemming in het kader van de Wet bodembescherming (Wbb).

Er mag ook niet zonder toestemming worden gegraven in de verontreinigde grond. Duidelijk is dat voor de bouw van het educatiecentrum verontreinigde grond moet worden ontgraven. Hiervoor dient een saneringsplan te worden opgesteld. Eventuele andere graafwerkzaamheden binnen de verontreinigingscontouren (paden, kabels en leidingen) moeten in dat saneringsplan worden meegenomen.

Conclusie: Er dient een saneringsplan te worden opgesteld. Voor de sanering ter plaatse van het educatiecentrum is budget beschikbaar. Er zijn dus geen maatschappelijke en financiële belemmeringen ten gevolge van de bestemmingsplanwijziging.

3.3.3 Geluid

Wegverkeerslawaaï

Een kinderboerderij is geen geluidgevoelige bestemming voor het aspect wegverkeerslawaaï zoals dat in de Wet geluidhinder geregeld is.

3.3.4 Luchtkwaliteit

Toetsing aan regelgeving

Bij toetsing van een ruimtelijk plan op luchtkwaliteit moet conform regelgeving gelet worden op de volgende 2 aspecten:

- a. Het plan als veroorzaker van verkeer en daardoor bron van slechte luchtkwaliteit.
- b. Het plan als te beschermen object tegen slechte luchtkwaliteit.

Ad a. Het plan als veroorzaker van verkeer en daardoor bron van slechte luchtkwaliteit.

In de Wet milieubeheer titel 5.2 ('Wet luchtkwaliteit') zijn luchtkwaliteitseisen opgenomen. Deze betreffen de stoffen: zwaveldioxide, stikstofdioxide (NO₂), stikstofoxiden, fijn stof (PM₁₀), koolmonoxide, benzeen, benzo(a)pyreen, lood en ozon. In Nederland worden over het algemeen alleen overschrijdingen geconstateerd voor de stoffen NO₂ en PM₁₀. Het luchtkwaliteitsonderzoek beperkt zich dan ook tot deze twee stoffen. De grenswaarden voor NO₂ en PM₁₀ uit de Wet luchtkwaliteit zijn weergegeven in onderstaande tabel. De regelgeving met betrekking tot luchtkwaliteitseisen is verder uitgewerkt in AMvB's en Ministeriële regelingen. Bij het faciliteren van ruimtelijke plannen moet volgens de Nederlandse wetgeving de verandering van de luchtkwaliteit door het plan worden getoetst.

Wat betreft de bijdrage van een plan aan de luchtkwaliteit is het Besluit Niet In Betekenende Mate Bijdragen (Luchtkwaliteitseisen) van belang, die gelijk met de wetswijziging van kracht is geworden. Plannen die niet meer dan 3% bijdragen aan een verslechtering van de luchtkwaliteit, hoeven niet getoetst te worden aan de luchtkwaliteitseisen in de Wet Milieubeheer, hoofdstuk 5.

De verkeersaantrekkende werking van het plan is dermate gering dat deze binnen de grenzen van het Besluit Niet In Betekenende Mate Bijdragen valt en er hoeft derhalve geen toetsing plaats te vinden.

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

Ad b. Het plan als te beschermen object tegen slechte luchtkwaliteit.

Op 16 januari 2009 is het Besluit "gevoelige bestemmingen (luchtkwaliteitseisen)" in werking getreden. Met deze AMvB wordt de bouw van zogenaamde gevoelige bestemmingen in de nabijheid van (snel)wegen beperkt. Het besluit heeft als doel het beschermen van mensen met een verhoogde gevoeligheid voor fijn stof (PM10) en stikstofdioxide (NO₂), met name kinderen, ouderen en zieken. Over gemeentelijke wegen zegt het besluit niets en is derhalve geen beperking voor het plan. De volgende gebouwen met de bijbehorende terreinen zijn aangemerkt als gevoelige bestemming: scholen, kinderdagverblijven, en verzorgings-, verpleeg- en bejaardentehuizen. Ziekenhuizen, woningen en sportaccommodaties worden dus niet als gevoelige bestemming gezien.

In de recente landelijke "GGD-Richtlijn medische milieukunde: luchtkwaliteit en gezondheid" adviseert de GGD ten aanzien van het bouwen van gevoelige bestemmingen langs drukke gemeentelijke wegen (meer dan 10.000 mvt/etm):

- geen afstandscriterium;
- niet bouwen direct langs een drukke weg (dus niet in 1^e lijnsbebouwing);
- GGD heeft het advies "niet in 1^e lijnsbebouwing" aangevuld met dat dit minimaal moet gelden binnen 50 meter van de rand van de drukke gemeentelijke weg.

De gemeente conformeert zich zo veel mogelijk aan deze GGD-richtlijn. Indien in het plangebied gevoelige bestemmingen worden gebouwd, dienen deze derhalve niet in de eerste lijnsbebouwing langs bovengenoemde drukke wegen geplaatst te worden.

Het plan ligt verder dan 50 meter van de genoemde drukke gemeentelijke wegen. Er zijn geen belemmeringen voor de realisatie van het plan.

Conclusie:

De ruimtelijke ontwikkeling is mogelijk binnen de kaders van het luchtbeleid en de luchtregelgeving.

3.3.5 Externe veiligheid

De gemeente heeft de wettelijke plicht externe veiligheid mee te wegen in de besluitvorming over ruimtelijke ontwikkelingen. In deze afweging is het van belang de risico's te beschouwen die ontstaan door inrichtingen vallend onder het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi) en risicovolle transportroutes. Voor het plaatsgebonden risico (PR) zijn grenswaarden voor kwetsbare objecten aangegeven en richtwaarden voor beperkt kwetsbare objecten. Het groepsrisico (GR) dient verantwoord te worden. Het plangebied ligt binnen het invloedgebied van de volgende risicobronnen; Het spoor Nijmegen-Den Bosch, en enkele bedrijven.

Toetsing aan Plaatsgebonden risico (PR)

Onder het PR wordt verstaan de kans per jaar dat een persoon, die zich continu en onbeschermd op een bepaalde plaats in de omgeving van een gevaarenbron bevindt, overlijdt ten gevolge van een ongeval met gevaarlijke stoffen van die bron. Voor het plaatsgebonden risico zijn grenswaarden (1 slachtoffer per miljoen jaar) als toetsingswaarden aangegeven voor kwetsbare objecten en als richtwaarden voor beperkt kwetsbare objecten.

Van alle risicobronnen in de omgeving van het onderhavige bestemmingsplan zijn de PR contouren geïnventariseerd. Geen van de risicobronnen heeft een PR contour over het plangebied. De PR is dus geen belemmering binnen het nieuwe bestemmingsplan.

Groepsrisicoverantwoording

Het groepsrisico geeft de kans weer op een ongeval met ten minste 10, 100 of 1000 dodelijke slachtoffers binnen het invloedgebied van de beschouwde risicobron. De hoogte van het groepsrisico dient verantwoord te worden. Voor de verantwoording van het groepsrisico rond bedrijven geldt een ander afwegingskader dan de verantwoording van de risico's rond transportroutes.

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

Er zijn enkele bedrijven in Nijmegen die met grote hoeveelheden giftige stoffen (Broekman Logistics voorheen TWO) werken en kleinere hoeveelheden zeer giftige stoffen (NXP). De invloedgebieden van deze opslagen zijn zeer groot (tot 4 km) en liggen dus over een groot deel van Nijmegen. Gezien het feit dat er geen grote toename is van de populatie in het invloedgebied en mede het feit dat de betreffende bedrijven op zeer grote afstand liggen van het bestemmingsplan (buiten de PR 10-8 contour) kan hier worden volstaan met een verwijzing naar de standaard verantwoording zoals die is opgenomen op pagina 33 van de beleidsvisie externe veiligheid van de gemeente Nijmegen.

De spoorlijn Nijmegen naar Den Bosch

In de Circulaire risiconormering vervoer gevaarlijke stoffen (Crnvg) en ook in het Besluit externe veiligheid transportroutes (Bevt) is een aandachtgebied gedefinieerd waarbinnen het groepsrisico verantwoord dient te worden (200 meter). Het plangebied ligt op ongeveer 300 meter van het spoor. In deze zone kan worden volstaan met een advies van de veiligheidsregio over de bestrijdbaarheid en zelfredzaamheid.

Advies Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (VRGZ)

De standaardverantwoording zoals die is afgesproken in de beleidsvisie externe veiligheid volstaat.

Cumulatie en domino effecten

Domino-effecten zijn niet te voorzien binnen het huidige bestemmingsplan. Van cumulatie is slechts in zeer geringe mate sprake omdat er diverse zeer kleine risico's op hetzelfde gebied van toepassing zijn. Alle geïdentificeerde risico's zijn echter uitermate gering waardoor de geaccumuleerde risico's (hoewel niet exact te kwantificeren) ook zeer laag en dus aanvaardbaar zullen zijn.

Conclusie:

Vanuit externe veiligheid zijn er geen beperkingen voor dit plan.

3.3.6 Fysieke veiligheid

Het aspect fysieke (brand)veiligheid stelt voorwaarden aan de inrichting van de openbare ruimte, de situering van gebouwen ten opzichte van elkaar, de bluswatervoorziening en de bereikbaarheid. De van toepassing zijnde voorwaarden worden genoemd:

Inrichting openbare ruimte: ontvluchting en zelfredzaamheid

Hoe de openbare ruimte is ingericht, is van invloed op de mate waarin hulpdiensten de incidentlocatie kunnen bereiken en betrokkenen bij een incident in staat zijn een locatie te ontvluchten. In dit kader zijn de mogelijkheden voor ontvluchting en zelfredzaamheid binnen het plangebied getoetst. Hierbij gaat het er bijvoorbeeld om dat vluchtroutes in het gebouw/de gebouwen goed kunnen aansluiten op de omgeving.

Aan de hand van het voorgelegde plan zijn wat betreft de inrichting van de openbare ruimte geen beperkingen geconstateerd.

Situering van gebouwen

In verband met brandveiligheid kan het Bouwbesluit voorwaarden stellen aan de afstand tussen gebouwen onderling en de positionering ten opzichte van elkaar.

Op basis van het huidige plan worden op voorhand geen bijzondere beperkingen geconstateerd. Eventuele nadere eisen kunnen in het kader van de omgevingsvergunning gesteld worden.

Bluswatervoorziening

Het Bouwbesluit 2012 stelt eisen aan de beschikbaarheid van bluswater. Afstand van de bluswatervoorziening(en) tot de brandweertoegang van gebouwen dient maximaal 40 meter te bedragen. De benodigde capaciteit van een dergelijke voorziening is voor de betrokken panden in dit plangebied minimaal 30 m³ water per uur.

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

Momenteel ligt een tweetal brandkranen op 50 meter van de geplande nieuwbouw. Dit is dus een beperkte overschrijding van de gestelde 40 meter. Gezien de beperkte omvang en beperkte complexiteit van de nieuw te bouwen educatieruimte is dit vanuit het oogpunt van brandbestrijding niet bezwaarlijk; aangezien de situatie de standaard eerste inzet van de brandweer (blussing met hoge drukslang met een lengte van 90 m) niet beperkt.

Op basis van het huidige plan zijn er dan ook geen bezwaren.

Bereikbaarheid

Wat bereikbaarheid betreft is het voor dit plangebied belangrijk dat gebouwen in het plangebied langs twee onafhankelijke routes door brandweervoertuigen zijn te bereiken. Daarbij zijn de dimensionering van de wegen en de bereikbaarheid van de hoofdtoegang van de gebouwen van belang. De afstand van de openbare weg/ontsluitingsweg op particulier terrein tot de toegang van het pand mag volgens het Bouwbesluit 2012 niet meer dan 10 meter bedragen en er dient een opstelplaats voor het voertuig te zijn. De bestaande bebouwing voldoet hieraan, maar de afstand wordt voor de nieuw te bouwen educatieruimte overschreden (ca. 45 m vanaf openbare weg tot de ingang van de nieuwbouw).

Gezien de beperkte omvang en beperkte complexiteit van het nieuw te bouwen object en het beperkt aantal mogelijk aanwezige personen, is dit vanuit het oogpunt van brandbestrijding niet bezwaarlijk; aangezien de situatie de standaard eerste inzet van de brandweer (blussing met hoge drukslang met een lengte van 90 m) niet beperkt (zie ook bluswatervoorziening).

Op basis van het huidige plan zien wij dan ook geen bezwaren.

De conclusie luidt dat vanuit het oogpunt van fysieke veiligheid de brandweer geen beperkingen ziet ten aanzien van het voorliggende bestemmingsplan.

De voorwaarden t.a.v. bereikbaarheid en bluswatervoorziening zijn opgenomen in het Bouwbesluit 2012 en de nota 'Randvoorwaarden en Richtlijnen Brandweer Nijmegen m.b.t. bluswater en bereikbaarheid'.

3.3.7 Klimaat

Nijmegen streeft er naar om als stad energieneutraal te worden en de stad aan te passen aan klimaatveranderingen. Dit kan door energiegebruik te beperken en duurzame energiebronnen te gebruiken en door gebruik te maken van materialen uit vernieuwbare bronnen.

Daarnaast leidt klimaatverandering tot wijzigende omstandigheden zoals extremer weersomstandigheden en een stijgende energieprijz. Opgaven op deze plek zijn het voorkomen van oververhitting en het realiseren van berging voor neerslag.

Met andere overheden en bouwpartijen in de regio is in het Groen Akkoord afgesproken om de milieuprestatie van gebouwen met de GRP-systematiek uit te drukken en deze te publiceren. GPR scoort op vijf thema's de milieuprestatie van gebouwen en kan ingezet worden om de integrale kwaliteit van gebouwen te verbeteren en verbeterpunten op te sporen. Als de ontwikkelaar nog geen licentie voor dit systeem heeft, kan de gemeente er één voor dit project ter beschikking stellen.

Voor onderwijsgebouwen is een aparte module van GPR ontwikkeld. Hiermee is het eenvoudig mogelijk om inzicht te geven in de (milieu)kwaliteit van het gebouwon ontwerp.

In de gebouwde omgeving zijn voor energiegebruik en oververhitting de oriëntatie van de bebouwing en de manier waarop met de bezonning is omgegaan bepalende factoren.

Het microklimaat wordt bepaald door de verhouding tussen bebouwd en begroend oppervlak en de relatie tussen bebouwde en groene structuren. Een goed groenontwerp helpt oververhitting tegen te gaan en vangt neerslag en luchtverontreiniging op. Het gebouw zal een groot dakoppervlak hebben. Door dit vergroend uit te voeren wordt de omgevingskwaliteit verbeterd en de waterhuishouding ontlast.

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

De kernpunten liggen bij terugdringen van de CO₂ uitstoot, aanpassing aan veranderende weersomstandigheden en een gezond binnenklimaat. Bijkomend voordeel hierbij is dat dit leidt tot lagere beheerlasten en een gezonder, comfortabeler gebouw.

Om de mogelijkheden per plan in beeld te brengen kan de voor het bouwplan noodzakelijke installatie ontwerp aangevuld worden met een energiescan. Hierin kunnen zowel de warmtevraag als de koelingsbehoefte onderzocht worden. Op die manier kan de bijdrage van dit project aan de hierboven genoemde doelstellingen in beeld worden gebracht.

Het gebied is onder voorwaarden geschikt voor bodemenergiesystemen zoals Koude-Warmte opslag van het gesloten type. Voor het bepalen van deze voorwaarden zal afstemming gezocht moeten worden met eventuele andere grondwatergebruikers in de omgeving en zal de milieu hygiënische situatie van de bodem en het grondwater mee moeten worden gewogen.

Conclusie: binnen de kaders van het Nijmeegs klimaatbeleid is deze ruimtelijke ontwikkeling mogelijk.

3.4 Water

De watertoets

Voor de ruimtelijke aspecten heeft het Nationaal Waterplan de status van structuurvisie. Hierin zijn water en ruimtelijke ontwikkelingen geïntegreerd, conform de nieuwe Wet ruimtelijke ordening, Woningwet, Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) en Bouwbesluit 2012 en de Waterwet.

Binnen de volgende documenten is de watertoets verankerd:

- Nota Anders Omgaan met Water (Kabinetsstandpunt over het waterbeleid 21e eeuw, dec. 2000)
- Bestuursakkoord Water (mei 2011)
- Landelijke Handreiking Watertoets 3 (RIZA, december 2009)
- Waterplan 2010 – 2015 (WP4)
- Waterbeheerplan 2010-2015 (Waterschap Rivierenland 30 oktober 2009)
- Grondwaterbeleidsplan Waterschap Rivierenland 2011-2014

Algemeen

Het plangebied maakt deel uit van de bestaande waterhuishoudkundige inrichting van het gebied Wolfskuil. Voor dit gebied zijn het "Waterplan Nijmegen (2001) & Gemeentelijk Rioleringsplan 2010 t/m 2016 & Nota Afkoppelen en infiltratie hemelwaterafvoer (2013)" relevant. Er vinden geen wijzingen plaats als gevolg van de voorgenomen bestemming.

Oppervlaktewater

Binnen het plangebied en directe omgeving is geen oppervlaktewater aanwezig.

Grondwater

Het plangebied bevindt zich niet in een grondwaterwingebied of grondwaterbeschermingsgebied. In het gebied worden niet direct grondwatermetingen uitgevoerd. Op basis van oudere isohypsen varieert het grondwater tussen de 7 en 8 m+NAP gedurende het seizoen. Het grondwater zou licht kunnen stijgen wanneer de grondwaterwinning aan de Nieuwe Markt in 2015 volledig wordt stopgezet. Hierover bestaat nog geen duidelijk of de gemeente doorgaat, het zij beperkt, voor beheersing van grondwaterverontreinigingen.

Riolering/ hemelwater

De riooltechnische ontsluiting van het plangebied bevindt zich aan de Floraweg. De riolerings is uitgevoerd als gemengd stelsel. Rond het plangebied is bij nieuwbouw/reconstructie verhard oppervlak afgekoppeld. Hiervoor zijn wadi's en infiltratieriolen aangelegd. Deze systemen zijn niet beschikbaar voor het afvoeren van regenwater uit het plangebied.

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

Vanuit het bouwbesluit 2012 geldt de verplichting om vuilwater en hemelwater op een verantwoorde manier te verwerken. Vuilwater wordt verplicht op het openbaar riool aan te sluiten.

Gezien de specifieke functie van het gebied wordt alle terreinverharding op het gemengde riool aangesloten. De dakoppervlakken zijn schoon en worden op locatie ondergronds geïnfiltreerd.

Functionele eisen aan infiltratievoorzieningen zijn vastgelegd in nota 'Afkoppelen en infiltreren hemelwater' (2013). Het ontwerp van de voorziening wordt vastgelegd in een waterhuishoudkundig plan dat bij een omgevingsvergunning wordt ingediend.

Conclusie water: de ruimtelijke ontwikkeling is mogelijk binnen de kaders die in deze paragraaf gesteld zijn.

3.5 Natuur & Landschap

Natura 2000

Natura 2000 is een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden en vormt daarmee de basis voor het beleid van de EU voor behoud en herstel van biodiversiteit. Natura 2000 is niet enkel ter bescherming van gebieden maar draagt ook bij aan soortenbescherming.

Het Natura 2000 netwerk omvat alle gebieden die zijn beschermd op grond van de Vogelrichtlijn van 1979 en de Habitatrichtlijn van 1992. In en om Nijmegen gaat het om de Natura 2000 gebieden 'Uiterwaarden Waal' en de 'Gelderse Poort'.

Conclusie:

Dit bestemmingsplan ligt op voldoende afstand van Natura2000 dat geen effecten te verwachten zijn. Natura2000 is dan ook niet aan de orde voor dit bestemmingsplan.

Natuurbeschermingswet

De Natuurbeschermingswet 1998 (NB-wet) is een Nederlandse wet die oorspronkelijk in 1967 is vastgesteld maar in 1998 ingrijpend is gewijzigd. In deze wet is nu de natuurbescherming van specifieke gebieden geregeld. Internationale verplichtingen uit de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn in de Natuurbeschermingswet verwerkt. De volgende gebieden zijn aangewezen in een aanwijzingsbesluit en beschermd op grond van de wet:

- Natura 2000-gebieden (Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden 'Uiterwaarden Waal', 'Gelderse Poort')
- Beschermde Natuurmonumenten (Rondom Nijmegen gaat het dan om 'Oude Waal' en 'Bronnenbos Refter')

In het aanwijzingsbesluit wordt de exacte ligging van het gebied aangegeven en welke habitats in het gebied moeten worden beschermd. De provincie legt per gebied vast welke waarden aanwezig zijn en waar de te beschermen habitats liggen. Voor alle werkzaamheden die schadelijk zijn voor de beschermde habitats moet een vergunning worden aangevraagd.

Conclusie:

Gezien de beperkte wijziging van dit bestemmingsplan en de afstand tot de beschermde gebieden is aannemelijk dat er geen invloed is op gebieden die onder de Natuurbeschermingswet vallen en derhalve is deze wet dan ook niet aan de orde voor dit bestemmingsplan.

Flora en faunawet

Op 1 april 2002 is de Nederlandse Flora- en faunawet in werking getreden. Deze nieuwe wet regelt de bescherming van dier- en plantensoorten. De Flora- en faunawet bundelt alles wat te maken heeft met de bescherming van flora en fauna in Nederland die voorheen in verschillende wetten was opgenomen.

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

Ook is de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn (Europees) en het CITES-verdrag (overeenkomst inzake de internationale handel in bedreigde soorten wilde dieren en planten) in de Flora en faunawet verwerkt. Hierdoor heeft Nederland nu één wet voor de bescherming van alle in het wild voorkomende beschermde soorten.

Het doel van deze wet is het in stand houden en beschermen van in het wild voorkomende planten- en diersoorten. Deze wet hanteert daarbij het "nee, tenzij principe". Dat betekent dat alle schadelijke handelingen ten aanzien van beschermde planten- en diersoorten in principe verboden zijn. Alleen onder strikte voorwaarden zijn afwijkingen van de verbodsbepalingen mogelijk. Hiertoe zal een ontheffing ex artikel 75 moeten worden aangevraagd. De ontheffingsaanvraag moet onderbouwd zijn door een goed onderzoek naar het voorkomen van en de effecten op beschermde soorten. Ook moet aangetoond worden dat er sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang.

In de Flora- en faunawet is daarnaast een zogenaamde 'algemene zorgplicht' opgenomen. De zorgplicht is van toepassing op alle planten en dieren, ongeacht of ze wettelijk beschermd zijn. De zorgplicht houdt in dat er bij ingrepen zoals bouwactiviteiten altijd zorgvuldig moet worden omgegaan met de aanwezige planten en dieren. Schadelijke activiteiten moeten zoveel mogelijk worden voorkomen.

Bevoegd gezag voor de Flora- en faunawet is het Ministerie van EZ..

Conclusie:

Gezien de beperkte wijzigingen van dit bestemmingsplan is voldoende aannemelijk dat er geen invloed is op beschermde planten en diersoorten die onder de flora en faunawet vallen en derhalve is deze wet dan ook niet aan de orde voor dit bestemmingsplan.

Gelders Natuurnetwerk en Groene Ontwikkelingszone (GNN/GO)

Op 14 januari 2014 heeft het college van Gedeputeerde Staten de Omgevingsvisie en de bijbehorende Omgevingsverordening vastgesteld. Deze visie introduceert het zogenoemde Gelders Natuurnetwerk, waarmee het begrip EHS wordt losgelaten. Dit Gelders Natuurnetwerk bestaat uit alle terreinen met een natuurbestemming binnen de voormalige EHS en bevat tevens een zoekgebied van 7.300 ha voor de te realiseren 5.300 ha nieuwe natuur. Buiten dit Natuurnetwerk geldt onder meer de Groene Ontwikkelingszone.

GeldersNatuurnetwerk

Om de biodiversiteit nu en voor toekomstige generaties Gelderlanders veilig te stellen, beschermt de provincie het Gelders Natuurnetwerk. Het Gelders Natuurnetwerk is een samenhangend netwerk van bestaande en te ontwikkelen natuur van internationaal, nationaal en provinciaal belang. Dit Gelders Natuurnetwerk bestaat uit alle terreinen met een natuurbestemming binnen de voormalige Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

GroeneOntwikkelingszone

De Groene Ontwikkelingszone (GO) heeft een dubbele doelstelling. Er is ruimte voor verdere economische ontwikkeling in combinatie met een (substantiële) versterking van de samenhang tussen aangrenzende en inliggende natuurgebieden. De GO bestaat uit terreinen met een andere bestemming dan bos of natuur die ruimtelijk vervlochten zijn met het Gelders Natuurnetwerk (GNN). De ecologische verbindingzones (evz's) maken deel uit van de GO, evenals weidevogelgebieden en ganzenfoerageergebieden.

Bevoegd gezag voor de GNN/GO is de provincie Gelderland.

Conclusie: Dit bestemmingsplan ligt op voldoende afstand van de GNN/GO om geen effecten te verwachten.

Groenplan De groene draad (2007)

Het groenbeleid is vastgelegd in 'De groene draad - kansen voor het Nijmeegse groen' en heeft als doelstelling:

1. inzicht te geven in het totaal van groene ontwikkelingen in en om de stad en hun onderlinge samenhang;
2. een sturingsinstrument voor het bestuur te zijn voor groene ontwikkelingen in de stad;

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

3. vanuit een groen toekomstperspectief een gids of leidraad te zijn voor toekomstige stedelijke ontwikkelingen;
4. de groene ambities te benoemen voor de komende jaren die vertaald worden in een uitvoeringsprogramma.

De hoofdgroenstructuur en de hoofdbomenstructuur zijn de basis en de ruggengraat van het groen in Nijmegen. Deze structuren houden we dan ook in stand. In bestemmingsplannen gaat het dan om de bestemmingen Groen, Natuur en Bos. Daarnaast kennen ook andere plekken een groene bestemming bijvoorbeeld kleinere groenplekken op wijkniveau.

Conclusie: In dit bestemmingsplan wordt de hoofdgroenstructuur in stand gehouden.

Handboek stadsbomen (2009)

Het Handboek Stadsbomen is een uitwerking van het Groenplan "De Groene draad, kansen voor het Nijmeegse groen". Het Handboek Stadsbomen vormt het kader voor inrichtingsplannen en beheerplannen voor de openbare ruimte waar het bomen betreft. Het handboek is daarnaast te definiëren als toetsingskader voor ruimtelijke plannen en initiatieven en biedt inzicht in de beleidsuitgangspunten ten aanzien van bescherming, aanplant, beheer en kap van bomen.

De hoofddoelstelling van het Handboek Stadsbomen is het waarborgen van de duurzame instandhouding van het Nijmeegse bomenbestand door middel van behoud en ontwikkeling.

De volgende uitgangspunten staan daarbij centraal:

- Optimale inzet van middelen.
- Waarborgen van een vitaal bomenbestand.
- Zorgen voor draagvlak; zorgvuldig afwegen, bewust besluiten en tijdig communiceren.
- Meer bomen en meer kronen. Inzet op kwantiteit en kwaliteit.

Het Handboek Stadsbomen heeft betrekking op alle bomen binnen de gemeentegrenzen. Dat zijn dus niet alleen de park-, laan- en straatbomen, maar ook bomen in tuinen en op particuliere terreinen. Voor bosopstanden, bosplantsoen en bomen in natuurgebieden gelden andere beleidskaders en wet- en regelgeving.

In het Handboek Stadsbomen is de hoofdbomenstructuur opgenomen. Deze structuur vormt samen met de hoofdgroenstructuur de basis van het groen in Nijmegen. De hoofdbomenstructuur leggen we niet vast in bestemmingsplannen maar wordt wel beschreven in de toelichting en speelt daarmee wel een rol in bestemmingsplannen.

Conclusie:

In dit bestemmingsplan wordt de hoofdbomenstructuur in stand gehouden.

Niet gesprongen explosieven

Het plangebied heeft een lage kans van aantreffen. Dit zijn gebieden waar op basis van historisch onderzoek geen oorlogshandelingen hebben plaatsgevonden of gebieden die eerder zijn onderzocht en zijn vrijgegeven.

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

3.6 Archeologie en Cultuurhistorie

3.6.1 Cultuurhistorische waarden

Gemeentelijk beleid

Nota Cultureel Erfgoed

Het gedachtengoed uit de beleidsbrief Modernisering Monumentenzorg en het gewijzigde Besluit ruimtelijke ordening is aanleiding geweest het gemeentelijk erfgoedbeleid te actualiseren. Dit heeft geresulteerd in de Nota Cultureel Erfgoed, die op 15 mei 2013 door de raad is vastgesteld.

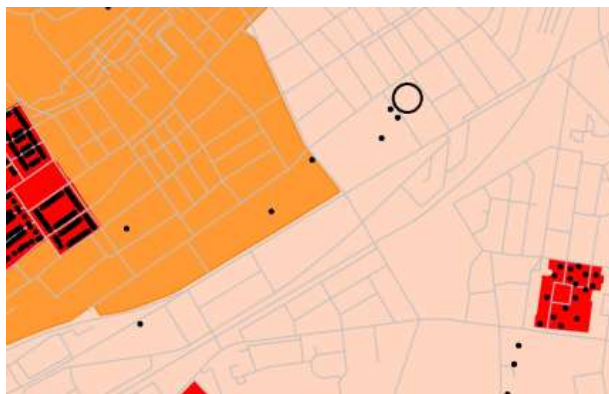
Deze nota beschrijft op welke manier erfgoed kan bijdragen aan de ambitie van de gemeente Nijmegen om de identiteit van de stad te behouden en te versterken. Hiervoor worden drie strategieën ingezet: duurzame ruimtelijke ontwikkeling, kennis & inspiratie en bescherming & instandhouding.

De strategie duurzame ruimtelijke ontwikkeling heeft betrekking op een toekomstbestendige stad, waar erfgoed ingezet wordt om bij gebiedsontwikkelingen de eigen identiteit te behouden of te versterken. De verplichtingen vanuit het Besluit ruimtelijke ordening en de daaruit voortvloeiende beleidsvrijheid die we als gemeente hebben, zetten we in om deze ambitie te kunnen realiseren. Erfgoed is namelijk een factor die mede kwaliteit geeft aan de ruimte en daarmee ruimtelijke ontwikkelingen kan verrijken. De cultuurhistorische elementen die onderdeel zijn van de identiteit van de stad kan men niet allemaal als beschermd monument of gezicht aanwijzen, maar zijn wel onderdeel van de manier waarop we onze stad beleven, inrichten en gebruiken. De cultuurhistorische beleidskaart is de basis voor de cultuurhistorische inbreng bij het opstellen van ruimtelijke plannen.

Het betreffende bestemmingsplangebied valt binnen gebiedstype 2 van de Cultuurhistorische Beleidskaart. Bij gebiedstype 2 gaat het om de samenhang tussen structuren en historische bebouwing en zijn de huidige stedenbouwkundige kwaliteiten uitgangspunt bij ruimtelijke plannen. De belangrijkste objecten zijn reeds beschermd als gemeentelijk of rijksmonument of staan op de aandachtslijst. De monumenten geven aanknopingspunten om de geschiedenis zichtbaar te houden. Er zal daarom in deze gebieden geen afzonderlijke aandacht zijn voor individuele bebouwing. Voor het opstellen en actualiseren van bestemmingsplannen wordt een cultuurhistorische analyse van het gebied gemaakt. Voor uitbreidingsmogelijkheden wordt bekeken wat de invloed op de cultuurhistorische waarden is, zodat de uitbreidingsmogelijkheden zoveel mogelijk hierop afgestemd kunnen worden. Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen wordt vooral de impact van deze ontwikkelingen op de directe omgeving van de beschermde monumenten meegenomen. Met andere woorden: een ontwikkeling in de directe omgeving van een monument moet passen bij het monument.

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

Uitsnede cultuurhistorische beleidskaart – het plangebied ligt in gebiedstype 2:

Aandachtslijst cultureel erfgoed

Op dit moment is de procedure voor het vaststellen van de Aandachtslijst Cultureel Erfgoed gaande. De aandachtslijst betreft een inventarisatie van onbeschermde waardevol erfgoed en is bedoeld om ongewenste sloop van cultureel erfgoed te voorkomen en herbestemming te stimuleren. De lijst is globaal getoetst aan de selectiecriteria uit de Monumentenverordening. Er is nog geen uitgebreid onderzoek gedaan. Pas als er sprake is van een beschermingsprocedure zal dit onderzoek worden gedaan en worden de exacte cultuurhistorische waarden vastgesteld. Na vaststelling heeft het college de mogelijkheid om bij sloopplannen een beschermingsprocedure te starten. De definitieve lijst zal binnenkort ter vaststelling aan de raad worden voorgelegd.

Cultuurhistorische analyse

Natuurlijk landschap

Het natuurlijk reliëf in het plangebied kenmerkt zich door een steilrand, die zich bevindt aan de westzijde van een fluvioglaciale spoelzandvlakte (sandr). Deze zwak afhellende vlakte ontstond aan het einde van de voorlaatste ijstijd (Saalien, circa 200.000-125.000 jaar geleden) door sedimentatie van grind en zand dat door smeltwater vanaf de oostelijk gelegen stuwwal werd meegevoerd. De abrupte steilrand die aan de westzijde van de fluvioglaciale spoelzandvlakte ligt, werd vermoedelijk eveneens aan het einde van de voorlaatste ijstijd gevormd door de eroderende werking van smeltwaterriolen.

Tijdens de laatste ijstijd (Weichselien, circa 115.000-12.000 jaar geleden) bereikte het landijs Nederland niet, maar was het klimaat vaak zo koud en droog dat vegetatie nagenoeg geheel ontbrak. Door de permanent bevroren ondergrond en het ontbreken van vegetatie hadden water en wind vrij spel. Tijdens het voorjaar stroomde sneeuwmeltwater dat niet gemakkelijk in de bevroren ondergrond kon infiltreren, langs de helling van de stuwwal naar beneden. Op plekken waar de bovenste grondlaag ontdooide, werden diepe dalen uitgesleten. Het meegevoerde materiaal werd in de vorm van zogenaamde 'puinkegels' afgezet aan de voet van de stuwwal.

Historisch-ruimtelijke ontwikkeling

Langs de bovenrand van de hoger gelegen fluvioglaciale spoelzandvlakte loopt de Graafseweg. Deze oude weg ontwikkelde zich in de vijftiende eeuw tot een hoofdverkeersweg tussen Grave en Nijmegen. Aan de voet van de steilrand liep de Vuilkuilseweg, de huidige Floraweg. In het derde kwart van de achttiende eeuw werd de Witte Molen gebouwd. De Looimolenweg werd aangelegd als verbinding tussen de Graafseweg en de Floraweg. Blijkens het kadastraal minuutplan uit 1832 waren de gronden binnen het plangebied destijds in gebruik als bouwland. De toenmalige verkavelingsstructuur ging terug tot de veertiende-eeuwse ontginning van het Nieuwe Veld.

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

Omstreeks 1880 werd binnen het plangebied een pand gebouwd dat in de jaren negentig van de vorige eeuw is gesloopt. De gronden in het plangebied werden gebruikt als tuin en weide. Het gebouw van de kinderboerderij werd in 1997 gebouwd.

Cultuurhistorische waarden

In en direct rondom het plangebied bevinden zich enkele waardevolle cultuurhistorische elementen en structuren.

Rijksmonumenten, gemeentelijke monumenten en Aandachtslijst cultureel erfgoed

In het plangebied bevinden zich geen monumenten. Direct ten westen van het plangebied staan een rijksmonument (Witte Molen, Looimolenweg 15) en een gemeentelijk monument (tuinmanswoning, Looimolenweg 19). De volgende gebouwen en objecten in de omgeving van het plangebied staan op de (concept) Aandachtslijst voor cultureel erfgoed: Graafseweg 208 (villa) en Villanovastraat 2-6/ Derde van Hezewijkstraat 6 (school).

Historische structuren

De historische wegen Graafseweg, Florastraat en Looimolenweg zijn van cultuurhistorische waarde. Deze wegen liggen buiten het plangebied. In de huidige inrichting van het plangebied is de oorspronkelijke verkaveling nog herkenbaar. De Derde van Hezewijkstraat is aangelegd op een oude kavelgrens. Ten noordoosten van het huidige gebouw wordt een oude perceelsgrens gemarkeerd door een haag en een hekwerk.

Molenbiotoop

De omgeving (biotoop) van een windmolen is vaak zeer gevoelig. Immers, wat is een windmolen zonder wind. De inrichting van de omgeving van de molen mag niet leiden tot belemmeringen van het maalvaardig functioneren van de molen. De bestaande bebouwing in de omgeving van de molen moet gezien worden als een vaststaand gegeven. Maar bij nieuwbouw kan terdege rekening worden gehouden met de eisen die een molen nu eenmaal aan zijn omgeving stelt. Begroeiing wordt in het kader van het bestemmingsplan verder buiten beschouwing gelaten.

Cultuurhistorische waarden in het bestemmingsplan

De nieuwe educatieruimte bestaat uit één bouwlaag en zal aan de voet van de helling worden gebouwd. Derhalve zal deze nieuwbouw geen significant effect hebben op de windvang van de molen. Evenmin heeft het planvoornemen gevolgen voor de zichtbaarheid van dit rijksmonument vanaf de Floraweg.

De zuidwestelijke grens van het bouwvlak voor de nieuw te realiseren educatieruimte volgt een oude perceelsgrens. Hetzelfde geldt voor het terrein langs de Floraweg waarbinnen bijgebouwen geplaatst mogen worden. Omdat op deze wijze de eeuwenoude verkavelingsstructuur afleesbaar blijft, wordt dit vanuit cultuurhistorisch oogpunt positief beoordeeld.

Tot slot beoogt het planvoornemen een herstel van het talud ter plekke van de nieuwe educatieruimte. Het planvoornemen speelt bovendien in op het aanwezige niveauverschil. Hiermee wordt aangesloten op de karakteristiek van de plek, die in belangrijke mate bepaald wordt door de natuurlijke steilrand.

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

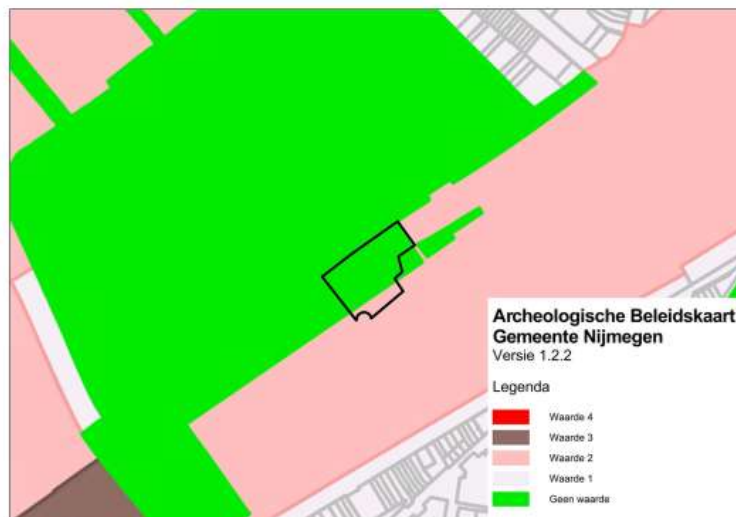
3.6.2 Archeologie

Gemeentelijk beleid

Het archeologiebeleid van de gemeente Nijmegen is er, in overeenstemming met Malta en de Monumentenwet 1988, op gericht om het bodemarchief zoveel mogelijk te ontzien. Indien dat niet mogelijk is, wordt voorafgaande aan de bodemverstoring archeologisch onderzoek verricht. De wijze van onderzoek wordt bepaald op basis van de vast te stellen archeologische waarden en de aard en omvang van de bodemingrepen. De archeologische (in bredere zin: cultuurhistorische) kennis die hierbij wordt vergaard, levert informatie op die mede als inspiratiebron kan dienen voor het ontwerp van een gebouw of bij het inrichten van de openbare ruimte. Zo kan het 'verhaal van de plek' ook door toekomstige generaties nog worden gelezen. De Structuurvisie voor Nijmegen uit 2013 legt nadrukkelijk een koppeling tussen archeologie en lokale identiteit, en als bron of inspirator voor toerisme, een economisch belangrijke factor in de economie van de gemeente Nijmegen.

Het zal duidelijk zijn dat een betere bescherming van het bodemarchief en vooral ook het tijdig meewegen van de archeologische belangen vraagt om een zo goed mogelijk inzicht in de verwachte ligging, verspreiding en aard van het bodemarchief. Om deze reden heeft Bureau Archeologie en Monumenten van de gemeente Nijmegen een archeologische beleidskaart ontwikkeld (ABAK), waarop de belangrijkste archeologische vindplaatsen en zones en hun waardering zijn aangegeven. Deze kaart is onderdeel van de Nota Nieuw Beleid (2013) en in een bijgewerkte vorm van het facetbestemmingsplan archeologie (2014). De op de kaart aangeduide waarden worden overgenomen in (nieuwe) bestemmingsplannen. Nieuwe inzichten worden in deze kaart verwerkt en waar nodig zullen deze zo overgenomen worden in nieuwe bestemmingsplannen.

Het streven van de gemeente Nijmegen is in eerste instantie gericht op behoud in situ. Planaanpassingen kunnen de kosten voor archeologisch onderzoek overbodig maken, of sterk beperken. Initiatiefnemers wordt dan ook aangeraden in een vroeg stadium met de gemeente in overleg te gaan inzake de mogelijkheden om te kijken naar de best mogelijke opties. Het kan daarbij gaan om adviezen voor de soort van archeologisch onderzoek die het beste gekozen kan worden, of om de mogelijkheden van archeologie sparend bouwen te bekijken.

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

Archeologie binnen het plangebied

Waarden en dubbelbestemming

Het plangebied ligt in een gebied met meerdere waarden. Het gaat daarbij om de waarde archeologie 0 en de dubbelbestemming waarde archeologie 2. Voor de gemeentelijke waarde 0 geldt dat er geen archeologisch onderzoek noodzakelijk is. Voor de gemeentelijke waarde 2 gelden de regels uit het recent onherroepelijk geworden facetbestemmingsplan Archeologie (2014).

Een waarde 2-gebied heeft een hoge archeologische waarde, die door de dubbelbestemming beschermd wordt. Aan een waarde 2-gebied zijn ondergrenzen verbonden, waarbij archeologisch onderzoek noodzakelijk wordt. Deze grenzen bedragen voor de geplande ingreep een oppervlak van tenminste 100 m2 en een verstoring of bodemingreep die dieper dan 30 cm gaat. Vergunningplichtige ingrepen waarbij de bodem verstoord wordt kunnen niet zonder archeologisch onderzoek uitgevoerd worden.

Gebiedsbeschrijving

De Romeinse weg naar Wijchen moet een belangrijke verkeersader zijn geweest tussen Ulpia Noviomagus en Wijchen, een van de belangrijkste regionale centra. Om die reden is het van belang om deze weg en de hieraan gelegen nederzettingen en andere resten uit een ver verleden te kunnen onderzoeken. Gezien de grote hoeveelheid nederzettingen die langs Romeinse wegen gelegen waren is zeker rondom de weg naar Wijchen een verhoogde kans op sporen van bewoning of grafvelden.

De bestaansreden van deze weg was vermoedelijk anders dan de andere belangrijke (militaire) wegen. Daarom is het van belang om de constructie van deze weg en de bebouwing eromheen te kunnen vergelijken met die van de andere wegen. Zo kan de infrastructuur en de mogelijke verschillen in status en ontwikkeling tussen wegen, in kaart gebracht worden. Ook is het van belang om vast te stellen of de weg daadwerkelijk aansloot op de brug over de Waal, zoals vermoed wordt, en hoe die aansluiting er precies uitzag.

Omdat het verloop van de weg niet overal precies bekend is is het niet mogelijk om de contouren van de zone exact vast te stellen. Het is wel belangrijk om dit verloop precies vast te kunnen leggen omdat dat gevolgen heeft voor archeologisch onderzoek in de directe omgeving. Gezien het feit dat nederzettingen langs dergelijke doorgaande routes vaak als lintbebouwing is aangelegd kan deze bebouwing gemakkelijk over het hoofd gezien worden als de exacte route van de weg niet bekend is.

Benodigd onderzoek

Afhankelijk van de plannen zullen bij de vergunningverleningen voorwaarden gesteld kunnen worden. De exacte eisen zullen pas geformuleerd kunnen worden als de concrete, bodemverstorende ingrepen, bekend zijn. Het archeologisch onderzoek zal als voorwaarde aan de vergunningverlening gekoppeld worden.

Met het indienen van het door de bevoegde overheid goedgekeurd onderzoeksrapport zal dan aan de gestelde voorwaarden vanwege de archeologie voldaan zijn.

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

Hoofdstuk 4 Plansystematiek

Voor het plan is aangesloten bij het Standaard bestemmingsplan van de gemeente Nijmegen, waarin de standaardvoorschriften en een standaard kaartbeeld zijn geformuleerd. Verder is voor het plan aangesloten bij de bewoordingen en opbouw van planregels conform de Standaard Vergelijkbare Bestemmings Plannen (SVBP). Ten slotte voldoet het plan aan de bepalingen zoals opgenomen in de Wet ruimtelijke ordening en het Besluit ruimtelijke ordening.

Voor onderhavige ontwikkeling is gekozen voor de bestemming: "Cultuur en ontspanning - Kinderboerderij (CO-KB)" en de dubbelbestemming "Waarde - Archeologie - 2 (WR-A2)" en o.a. de aanduiding "bijgebouwen [bg]".

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

Hoofdstuk 5 Uitvoerbaarheid

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de economische en maatschappelijke uitvoerbaarheid van het plan besproken.

5.2 Economische uitvoerbaarheid

Het bestemmingsplan maakt de herontwikkeling van de huidige kinderboerderij Kobus mogelijk.

Dekking van de kosten vindt plaats door de beschikbaar gestelde gemeentelijke middelen zoals opgenomen in de Stadsbegroting 2015-2018 (voorzieningenplan 2015 - krediet K000234). Dit budget is inmiddels vrijgegeven door het college. Derhalve kan gesteld worden dat de bestemmingswijziging financieel-economisch uitvoerbaar is. Er hoeft bij de vaststelling van het bestemmingsplan geen exploitatieplan vastgesteld te worden.

5.3 Maatschappelijke uitvoerbaarheid

Conform de inspraakverordening heeft er inspraak plaatsgevonden via de zienswijzenprocedure. Het ontwerpbestemmingsplan heeft gedurende 6 weken van 18 juni tot en met 29 juli 2015 ter visie gelegen. De tervisielegging is gepubliceerd op 17 juni 2015. Er zijn geen zienswijzen ingediend.

Vorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

Hoofdstuk 6 Vooroverleg

Er spelen geen rijks-, provinciale en waterschapsbelangen. Er heeft dan ook geen vooroverleg op grond van het bepaalde in artikel 3.1.1 van het Besluit ruimtelijke ordening plaatsgevonden.

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

Regels

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

Hoofdstuk 1 Inleidende regels

Artikel 1 Begrippen

1.1 plan:

het bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 (Floraweg 51) met identificatienummer NL.IMRO.0268.BP3016-VG01 van de gemeente Nijmegen.

1.2 bestemmingsplan:

de geometrisch bepaalde planobjecten met de bijbehorende regels en de daarbij behorende bijlagen.

1.3 aanbouw

een aan een hoofdgebouw aangebouwd gebouw, dat op de grond staat, dat in bouwkundig opzicht ondergeschikt is aan het hoofdgebouw en dat een aparte ruimte vormt die al dan niet vanuit het hoofdgebouw bereikbaar is.

1.4 aanduiding

een geometrisch bepaald vlak of figuur, waarmee gronden zijn aangeduid, waar ingevolge de regels regels worden gesteld ten aanzien van het gebruik en/of het bebouwen van deze gronden.

1.5 aanduidingsgrens

de grens van een aanduiding indien het een vlak betreft.

1.6 achtergevellijn

de achterste grens van het bouwvlak en het verlengde daarvan;

1.7 archeologische waarden

Onder archeologische waarden kunnen worden verstaan:

- archeologische verwachtingswaarden;
- vastgestelde archeologische waarden of resten.

1.8 archeologische verwachtingswaarde

de kans op archeologische vondsten of informatie.

1.9 archeologisch deskundige

de gemeentelijk (beleids)archeoloog of een andere door het College van Burgemeester en Wethouders aan te wijzen deskundige op het gebied van de archeologie.

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

1.10 archeologisch onderzoek

onderzoek (bureauonderzoek en/of boren en/of geofysisch onderzoek en/of graven en/of begeleiden) verricht door een dienst, bedrijf of instelling beschikkend over een opgravingsvergunning conform de Monumentenwet 1988.

1.11 bebouwing

één of meer gebouwen en/of bouwwerken geen gebouwen zijnde.

1.12 bedrijf

een onderneming waarbij het accent ligt op het vervaardigen, bewerken, installeren en verhandelen van goederen dan wel op het bedrijfsmatig verlenen van diensten, waarbij eventueel detailhandel plaatsvindt uitsluitend als niet zelfstandig en ondergeschikt onderdeel van de onderneming in de vorm van verkoop c.q. levering van ter plaatse vervaardigde, bewerkte of herstellende goederen, dan wel goederen die in rechtstreeks verband staan met de uitgeoefende handelingen.

1.13 bedrijvigheid

het uitoefenen van een bedrijf, met aanverwante activiteiten als laden en lossen en parkeren.

1.14 beperkt kwetsbaar object

- verspreid liggende woningen, woonschepen en woonwagens van derden met een dichtheid van maximaal twee woningen/woonschepen/woonwagens per hectare, en dienst- en bedrijfswoningen van derden.
- Kantoorgebouwen, voorzover zij niet als kwetsbaar object kunnen worden aangemerkt.
- Hotels en restaurants, voorzover zij niet als kwetsbaar object kunnen worden aangemerkt.
- Winkels, voorzover zij niet als kwetsbaar object kunnen worden aangemerkt.
- Sporthallen, zwembaden en kampeerterreinen.
- Sport- en kampeerterreinen en terreinen voor recreatieve doeleinden, voorzover zij niet als kwetsbaar object kunnen worden aangemerkt.
- Bedrijfsgebouwen, voorzover zij niet als kwetsbaar object kunnen worden aangemerkt.
- Objecten die met bovenstaande gelijkgesteld kunnen worden uit hoofde van de gemiddelde tijd per dag gedurende welke personen daar verblijven, het aantal personen dat daarin doorgaans aanwezig is en de mogelijkheden voor zelfredzaamheid bij een ongeval, voorzover die objecten geen kwetsbare objecten zijn.
- Objecten met een hoge infrastructurele waarde, zoals een telefoon- of elektriciteitscentrale of een gebouw met vluchtleidingsapparatuur, voorzover die objecten wegens de aard van de gevaarlijke stoffen die bij een ongeval kunnen vrijkomen, bescherming verdienen tegen dat ongeval.

1.15 bestaand

- a. bestaande bouwwerken: een legaal bouwwerk dat op het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan aanwezig is, dan wel gebouwd kan worden krachtens een omgevingsvergunning;
- b. bestaand gebruik: het legale gebruik van grond en bouwwerken dat bestond op het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan.

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

1.16 bestemmingsgrens

de grens van een bestemmingsvlak.

1.17 bestemmingsvlak

een geometrisch bepaald vlak met eenzelfde bestemming.

1.18 BEVI-bedrijf

bedrijf vallend onder de werkingssfeer van artikel 2 lid 1 a tot en met f van het Besluit Externe Veiligheid Inrichtingen.

1.19 bevoegd gezag

bestuursorgaan dat bevoegd is tot het nemen van een besluit ten aanzien van een aanvraag om een omgevingsvergunning of ten aanzien van een al verleende omgevingsvergunning.

1.20 bijgebouw

een vrijstaand, in functioneel en bouwkundig opzicht aan het hoofdgebouw ondergeschikt gebouw op hetzelfde bouwperceel dat op de grond staat en alleen bedoeld en ingericht is ten behoeve van (huishoudelijke) berging, hobby- en/of stallingruimte.

1.21 bouwen

het plaatsen, het geheel of gedeeltelijk oprichten, vernieuwen of veranderen en het vergroten van een bouwwerk, alsmede het geheel of gedeeltelijk oprichten, vernieuwen of veranderen van een standplaats.

1.22 bouwgrens

de grens van een bouwvlak.

1.23 bouwlaag

een doorlopend gedeelte van een gebouw dat door op gelijke of bij benadering gelijke hoogte liggende vloeren of balklagen is begrensd, zulks met inbegrip van de begane grond en met uitsluiting van onderbouw en zolder.

1.24 bouwperceel

een aaneengesloten stuk grond, waarop ingevolge de regels een zelfstandige, bij elkaar behorende bebouwing is toegelaten.

1.25 bouwperceelsgrens

een grens van een bouwperceel.

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

1.26 bouwvlak

een geometrisch bepaald vlak, waarmee gronden zijn aangeduid, waar ingevolge de regels bepaalde gebouwen en bouwwerken geen gebouwen zijnde zijn toegelaten.

1.27 bouwwerk

een bouwkundige constructie van enige omvang die direct en duurzaam met de aarde is verbonden.

1.28 cultuurhistorische waarden

waarden die zijn gekoppeld aan de beschavingsgeschiedenis, ondergebracht als historisch (steden)bouwkundig erfgoed, historisch landschappelijk erfgoed of archeologisch erfgoed.

1.29 cultuur en ontspanning

voorzieningen gericht op cultuur en ontspanning, zoals een kinderboerderij, een atelier, bioscoop, bowlingbaan, creativiteitscentrum, dansschool, museum, muziekschool, muziektheater, sauna, speelautomatenhal, theater en wellness. Prostitutie, raamprostitutie/raamexploitatie of seksinrichting is uitgesloten. Een casino is uitsluitend toegestaan ter plaatse van de aanduiding 'casino'.

1.30 erf

de gronden met een woonbestemming gelegen binnen het bouwperceel maar buiten het bouwvlak.

1.31 escortbedrijf

de natuurlijke persoon, groep van personen of rechtspersoon, die bedrijfsmatig of in een omvang alsof zij bedrijfsmatig was, prostitutie aanbiedt, die op een andere plaats dan in de bedrijfsruimte wordt uitgeoefend (escortservices, bemiddelingsbureaus, overige).

1.32 evenement

evenement zoals bedoeld in de Algemene Plaatselijke Verordening voor de gemeente Nijmegen (APV).

1.33 gebieden met een hoge archeologische verwachting

deze gebieden onderscheiden zich vanwege een hoge tot zeer hoge verwachting op het aantreffen van archeologische resten.

1.34 gebouw

elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke, overdekte, geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt.

1.35 geluidsgevoelige functies

geluidsgevoelige functies als bedoeld in de Wet geluidhinder, te weten:

geluidsgevoelige gebouwen

- a. woningen;
- b. andere geluidsgevoelige gebouwen:
  1. onderwijsgebouwen;
  2. ziekenhuizen;
  3. verpleeghuizen;
  4. verzorgingstehuizen;
  5. psychiatrische inrichtingen;
  6. kinderdagverblijven.

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

geluidsgevoelige terreinen

- I. een standplaats als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onder e, van de Huisvestingswet (woonwagen);
- II. ligplaats in het water, bestemd om door een woonschip te worden ingenomen.

1.36 gevelbreedte

de breedte van de gevel waar tegenaan wordt gebouwd.

1.37 historisch stedenbouwkundig erfgoed

fysieke verschijningsvorm en geschiedenis van de gebouwde omgeving.

1.38 historisch landschappelijk erfgoed

fysieke verschijningsvorm en geschiedenis van landschap en geografie.

1.39 hoekovergang

een aan- of uitbouw die buiten de gevelbreedten van het hoofdgebouw wordt gerealiseerd en die een verbinding vormt tussen een aan- of uitbouw aan de voorgevel en een aan- en of uitbouw aan de zijgevel van het hoofdgebouw.

1.40 hoofdbebouwing

hoofdgebouw(en) inclusief aan- en of uitbouwen.

1.41 hoofdgebouw(en)

een of meer panden, of een gedeelte daarvan, dat noodzakelijk is voor de verwezenlijking van de geldende of toekomstige bestemming van een perceel en, indien meer panden of bouwwerken op het perceel aanwezig zijn, gelet op die bestemming het belangrijkste is.

1.42 landschappelijke waarden

waarden gebaseerd op aardkundige, cultuurhistorische en visueel-ruimtelijke aspecten, zowel afzonderlijk als in onderlinge samenhang.

1.43 kwetsbaar object

- Woningen, woonschepen en woonwagens, niet zijnde beperkt kwetsbare objecten.
- Gebouwen bestemd voor het verblijf, al dan niet gedurende een gedeelte van de dag, van minderjarigen, ouderen, zieken of gehandicapten, te weten:
  1. ziekenhuizen, bejaardenhuizen en verpleeghuizen;
  2. scholen;
  3. gebouwen of gedeelten daarvan, bestemd voor dagopvang van minderjarigen.
- Gebouwen waarin doorgaans grote aantallen personen gedurende een groot gedeelte van de dag aanwezig zijn, zoals:
  1. kantoorgebouwen waaronder begrepen bedrijfskantoren en hotels met een bruto vloeroppervlak van meer dan 1.500 m² per object;
  2. complexen waarin meer dan 5 winkels zijn gevestigd en waarvan het gezamenlijke bruto vloeroppervlak meer dan 1.000 m² bedraagt, en winkels met een totaal bruto vloeroppervlak van meer dan 2.000 m² per winkel, voor zover in die complexen of in die winkels een supermarkt, hypermarkt of warenhuis is gevestigd.
- Kampeer- en andere recreatieterreinen bestemd voor het verblijf van meer dan 50 personen gedurende meerdere aaneengesloten dagen.

1.44 moestuin

gronden waarop op kleine schaal groenten, kruiden, bloemen en/of fruit worden verbouwd dan wel geteeld.

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

1.45 natuurlijke waarden

de aan een gebied toegekende waarden in verband met de geologische, bodemkundige, ecologische en biologische elementen voorkomende in dat gebied.

1.46 omgevingsvergunning

vergunning voor activiteiten als genoemd in artikel 2.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht.

1.47 ondergronds bouwwerk

- a. een (gedeelte van een) gebouw dat gelegen is onder het niveau van de begane grondvloer van dat gebouw, waarbij de hoogte van die begane grondvloer nergens hoger ligt dan 0,25 meter boven het aansluitende maaiveld ter plaatse van de hoofdtoegang;
- b. een zelfstandig voor mensen toegankelijk bouwwerk waarvan de bovenkant nergens hoger is dan het maaiveld van het bouwperceel ter plaatse van dat bouwwerk.

1.48 ondergeschikte kantoren

kantoren waarbij het kantoor een directe relatie heeft met de hoofdactiviteit maar daaraan ondergeschikt is.

1.49 ondersteunende horeca

horeca waarbij de horeca-activiteit ondersteunend is aan de hoofdactiviteit maar daaraan ondergeschikt is.

1.50 overig bouwwerk

een bouwkundige constructie van enige omvang, geen pand zijnde, die direct en duurzaam met de aarde is verbonden.

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

1.51 overkapping

een op de grond staand, plat afgedekt bouwwerk, bestaande uit ten minste een dak, niet zijnde een gebouw.

1.52 pand

de kleinste bij de totstandkoming functioneel en bouwkundig-constructief zelfstandige eenheid die direct en duurzaam met de aarde is verbonden en betreedbaar en afsluitbaar is.

1.53 perceelsgrens

de grens van een bouwperceel.

1.54 prostitutie

het zich beschikbaar stellen tot het verrichten van seksuele diensten ten behoeve van een ander tegen vergoeding.

1.55 raamprostitutie

een seksinrichting met één of meer ramen van waarachter de prostituee/prostitué tracht de aandacht van passanten op zich te vestigen.

1.56 recreatieve voorzieningen

op verblijfs- en dagrecreatie gerichte voorzieningen, niet zijnde een sportvoorziening, zoals: kampeerterrein, kampeerboerderij, recreatiewoning en een volkstuin.

1.57 seksinrichting

een voor het publiek toegankelijk gebouw of bouwwerk, geen gebouw zijnde dan wel onderkomen, waarin bedrijfsmatig of in een omvang alsof zij bedrijfsmatig was, seksuele handelingen worden verricht, of vertoningen van erotisch-pornografische aard plaatsvinden. Onder een seksinrichting worden in elk geval verstaan een seksbioscoop, seksautomatenhal, sekstheater, een parenclub of een prostitutiebedrijf, waaronder tevens begrepen een erotische massagesalon, al of niet in combinatie met elkaar.

1.58 straatmeubilair

de op of bij de weg behorende bouwwerken, geen gebouwen zijnde, zoals: verkeerstekens, wegbebakeningen, bewegwijzeringen, verlichting, halte-aanduidingen, parkeerregulerende constructies, road barriers, afvalinzamelsystemen, openbare toiletvoorzieningen, brandkranen, informatie- en reclameobjecten, fietsenstallingen, papier- en plantenbakken, zitbanken, communicatievoorzieningen, gedenktekens,abri's en dergelijke.

1.59 straatprostitutie

het op straat door handelingen, houding, woord, gebaar of op andere wijze, passanten tot seksuele handelingen te bewegen, uit te nodigen dan wel aan te lokken.

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

1.60 uitbouw

een op de grond staand en aan een hoofdgebouw aangebouwd gebouw dat in bouwkundig opzicht ondergeschikt is aan het hoofdgebouw en dat een vergroting betreft van een in het gebouw gelegen ruimte.

1.61 verblijfsgebied

binnen de bestemming Verkeer gelegen gronden vooral bedoeld voor voetgangers en niet voor doorgaand verkeer.

1.62 voorgevellijn

de voorgevel van het hoofdgebouw en het verlengde ervan.

1.63 wadi

voorziening voor de infiltratie van regenwater. Een wadi is een laagte waarin het regenwater zich kan verzamelen en in de bodem kan infiltreren.

1.64 werk

een werk, geen bouwwerk zijnde.

1.65 zeer kwetsbaar object

een object dat bestemd is voor groepen beperkt zelfredzame personen. Van beperkte zelfredzaamheid is sprake wanneer personen in geval van een calamiteit niet in staat zijn zichzelf zonder hulp van buitenaf in veiligheid te brengen, zoals kinderen, ouderen, gehandicapten en gedetineerden. Voorbeelden van zeer kwetsbare objecten zijn grote zorgcomplexen, ziekenhuizen, detentiecentra, peuterspeelzalen, kinderdagverblijven, basisscholen en begeleid wonen met 24-uurs zorg.

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

Artikel 2   Wijze van meten

Bij de toepassing van deze regels wordt als volgt gemeten:

2.1   de afstand van een gebouw tot een zijdelingse perceelsgrens

de afstand gemeten vanaf het dichtst bij de perceelsgrens gelegen punt van het gebouw tot aan de zijdelingse perceelsgrens.

2.2   de afstanden tussen lijnen

afstanden tussen lijnen worden gemeten van het hart van de ene lijn tot het hart van de andere lijn.

2.3   de bedrijfsvloeroppervlakte

de totale oppervlakte, binnenwerks gemeten, van alle op een bouwperceel aanwezige bebouwing, boven en onder peil, ten dienste van één bepaalde binnen een bestemming toegestane activiteit/functie.

2.4   de diepte van een bouwwerk, niet zijnde een hoofdgebouw

de afstand gemeten vanaf het verste punt van het bouwwerk loodrecht op de gevel waartegen het bouwwerk wordt aangebouwd.

2.5   de bouwhoogte van een bouwwerk

vanaf het peil tot aan het hoogste punt van een gebouw of van een bouwwerk, geen gebouw zijnde, met uitzondering van ondergeschikte bouwonderdelen, zoals schoorstenen, lichtkoepels, dakkapellen, lucht- en liftkokers, (brand)trappen, zonnepanelen, andere technische ruimten en/of technische constructies, hekwerken, luifels, balkons en antennes.

2.6   de bouwhoogte van een dakopbouw

vanaf de afdekking van de bovenste bouwlaag tot aan het hoogste punt van de dakopbouw.

2.7   de bouwhoogte van een kap

vanaf de bovenkant goot, boeibord of daarmee gelijk te stellen constructiedeel tot aan het hoogste punt van de kap.

2.8   de dakhelling

langs het dakvlak ten opzichte van het horizontale vlak.

2.9   gevellijn

de plaats vanaf waar de bouw- en goothoogte van het aangrenzende maatvoeringsvlak wordt gemeten.

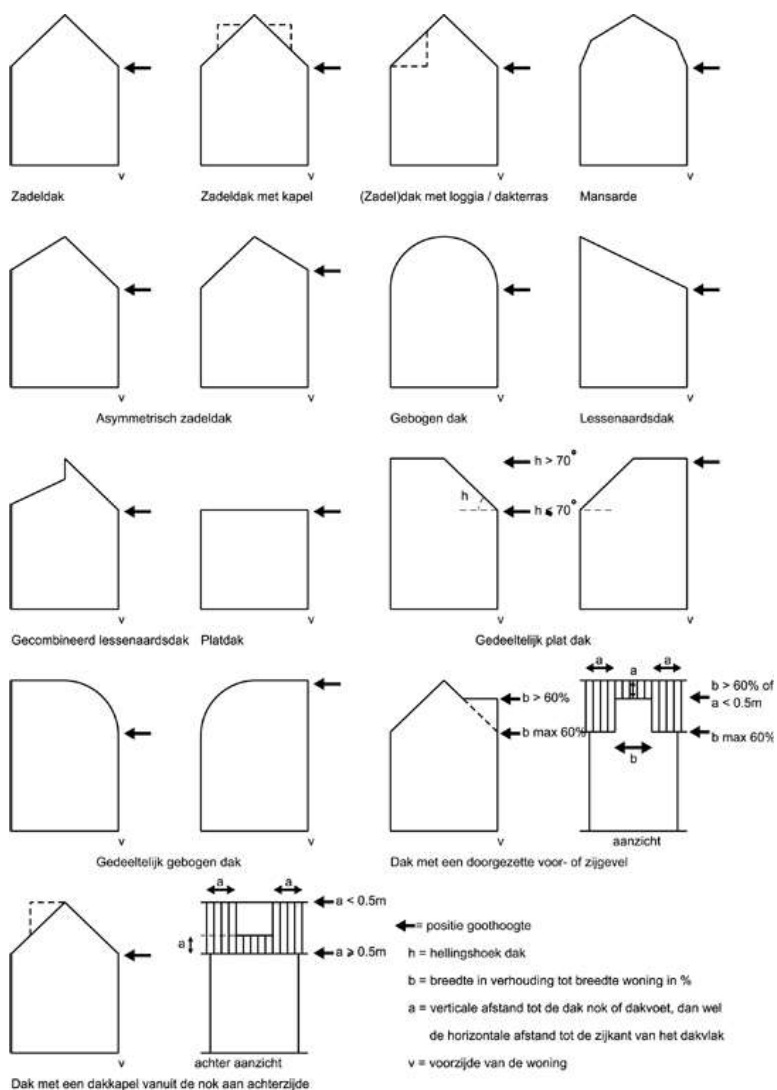
Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

2.10 de goothoogte van een bouwwerk

vanaf het peil tot aan de bovenkant van de goot, c.q. de druiplijn, het boeibord, of een daarmee gelijk te stellen constructiedeel, met uitzondering van ondergeschikte bouwonderdelen, zoals schoorstenen, lichtkoepels, dakkapellen, lucht- en liftkokers, (brand)trappen, zonnepanelen, andere technische ruimten en/of technische constructies, hekwerken, luifels, balkons en antennes.

Voor de meest voorkomende dakvormen bij woningen is in onderstaande schetsjes aangegeven waar de goothoogte wordt bepaald. Daarbij geldt dat voorzover het gaat om een bestaand zadeldak deze niet mag worden uitgebouwd tot een afgetopte dakvorm.

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

2.11 de inhoud van een bouwwerk

tussen de onderzijde van de begane grondvloer, de buitenzijde van de gevels (en/of het hart van de scheidingsmuren) en de buitenzijde van daken en dakkapellen.

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

2.12 de oppervlakte van een bouwwerk

tussen de buitenwerkse gevelvlakken en/of het hart van de scheidingsmuren, neerwaarts geprojecteerd op het gemiddelde niveau van het afgewerkte bouwterrein ter plaatse van het bouwwerk.

2.13 het bebouwde oppervlakte

de buitenwerks gemeten oppervlakte van de verticale projectie van alle in een nader aan te geven gebied aanwezige, al dan niet ondergrondse, bouwwerken, met uitzondering van ondergeschikte bouwwerken, geen gebouwen zijnde, zoals pompputten, luifels en balkons.

2.14 het bebouwingspercentage

het percentage dat de oppervlakte van (een gedeelte van) het bouwvlak aangeeft dat binnen de aanduiding 'bouwvlak' maximaal mag worden bebouwd. Dit percentage geldt voor elk afzonderlijk bouwperceel.

2.15 het peil

de plaats vanwaar in het kader van dit bestemmingsplan de hoogte wordt gemeten als bedoeld "bouw- en goothoogte" en als volgt bepaald:

- a. voor bouwwerken boven het maaiveld, waarvan de hoofdtoegang onmiddellijk aan een (al dan niet openbare) weg grenst: de hoogte van de kruin van die weg ter plaatse van de hoofdtoegang;
- b. voor bouwwerken boven het maaiveld, waarvan de hoofdtoegang niet onmiddellijk aan de hiervoor bedoelde weg grenst: de hoogte van het aansluitende afgewerkte maaiveld ter plaatse van de hoofdtoegang;
- c. voor bouwwerken onder het maaiveld, het peil van het bijbehorende bovengrondse hoofdgebouw;
- d. voor drijvende bouwwerken: de waterlijn;
- e. in de andere gevallen: de gemiddelde hoogte van het aansluitende afgewerkte maaiveld.

2.16 het (bruto) verkoopvloeroppervlak

de totale oppervlakte van de voor publiek toegankelijke ruimten, etalages en ruimten achter toonbanken.

2.17 het vloeroppervlak

de totale oppervlakte, binnenwerks gemeten, van alle ruimten ondergronds, op de begane grond, de verdiepingen, de zolder en de bijbehorende aan- en uitbouwen.

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

Hoofdstuk 2 Bestemmingsregels

Artikel 3 Cultuur en Ontspanning - Kinderboerderij

3.1 Bestemmingsomschrijving

De voor Cultuur en ontspanning - Kinderboerderij aangewezen gronden zijn bestemd voor:

- a. een kinderboerderij met educatieruimte;
- b. uitsluitend ter plaatse van de aanduiding 'specifieke vorm van cultuur en ontspanning - mestopslag' tevens voor mestopslag;
- c. bijbehorende voorzieningen zoals verhardingen, fiets- en voetpaden, speelvoorzieningen, voederbakken, parkeer- en groenvoorzieningen;
- d. wadi's, water en waterhuishoudkundige voorzieningen, alsmede daarbij behorende voorzieningen zoals duikers, kunstwerken en overbruggingen.

3.2 Bouwregels

Op deze gronden mogen ten behoeve van de bestemming uitsluitend worden gebouwd:

3.2.1 Algemene bouwregels

- a. hoofdgebouwen;
- b. aan- en uitbouwen;
- c. bijgebouwen en overkappingen;
- d. bouwwerken, geen gebouwen of overkappingen zijnde.

3.2.2 Specifieke bouwregels

De in artikel 3.2.1 genoemde bouwwerken zijn toegestaan voor zover voldaan wordt aan de volgende regels:

- a. hoofdbebouwing mag uitsluitend worden gebouwd binnen de aanduiding 'bouwvlak';
- b. ten aanzien van gebouwen en overkappingen binnen de aanduiding 'bouwvlak' gelden de volgende bepalingen:
  1. het bouwperceel binnen de aanduiding 'bouwvlak' bestaat uit maximaal 2 hoofdgebouwen met bijbehorende aan- en uitbouwen;
  2. de oppervlakte van een hoofdgebouw met bijbehorende aan- en uitbouwen mag maximaal 150 m² bedragen, waarbij het totaal maximum oppervlak niet meer mag bedragen dan onder 3 genoemd;
  3. het bouwperceel binnen de aanduiding 'bouwvlak' mag tot een oppervlakte van maximaal 260m² worden bebouwd met hoofdbebouwing, bijgebouwen en overkappingen;
  4. de goot- en bouwhoogte van gebouwen en overkappingen binnen de aanduiding 'bouwvlak' mag niet meer bedragen dan ter plaatse van de aanduiding 'maximum goot- en bouwhoogte' is weergegeven;
- c. bijgebouwen en overkappingen mogen op het bouwperceel uitsluitend binnen de aanduiding 'bouwvlak' en binnen de aanduiding 'bijgebouwen' worden gebouwd, met dien verstande dat:
  1. het totaal aantal bijgebouwen mag in voornoemd gebied maximaal 11 bedragen en de maximale oppervlakte per bijgebouw mag maximaal 35m² bedragen;
  2. de totale oppervlakte aan bijgebouwen en overkappingen mag maximaal 120 m² bedragen;
  3. de goot- en nokhoogte van bijgebouwen en overkappingen mag maximaal 3 respectievelijk 4 meter bedragen;
- d. erfafscheidingen en andere bouwwerken, geen gebouwen of overkappingen zijnde, mogen worden gebouwd met dien verstande dat de bouwhoogte van erfafscheidingen maximaal 2 meter, de bouwhoogte van palen, (licht)masten maximaal 15 meter en de bouwhoogte van overige bouwwerken, geen gebouwen of overkappingen zijnde, maximaal 4 meter mag bedragen.

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

Artikel 4 Waarde - Archeologie 2

4.1 Bestemmingsomschrijving

De voor Waarde - Archeologie 2 aangewezen gronden zijn, behalve voor de andere daar voorkomende bestemming(en), mede bestemd voor het behoud en de bescherming van de archeologische waarden van de gronden (gebieden met een hoge archeologische verwachting).

4.2 Bouwregels

4.2.1 Algemene bouwregels

Op deze gronden mogen ten behoeve van de bestemming Waarde - Archeologie 2 uitsluitend bouwwerken, geen gebouwen of overkappingen zijnde worden gebouwd.

4.2.2 Specifieke bouwregels

- a. de bouwhoogte van bouwwerken, geen gebouwen of overkappingen zijnde, mag niet meer dan 4 meter bedragen, met dien verstande dat palen en (licht)masten hoger mogen zijn;
- b. op deze gronden mag ten behoeve van de overige voor deze gronden geldende bestemmingen, in afwijking van het bepaalde in de bijbehorende bouwregels, niet worden gebouwd, tenzij aan een van onderstaande voorwaarden wordt voldaan:
  1. er op basis van archeologisch onderzoek of anderszins is aangetoond dat op de betrokken locatie geen archeologische waarden (meer) aanwezig zijn;
  2. het bouwplan betrekking heeft op een of meer van de volgende activiteiten of bouwwerken: vervanging, vernieuwing of verandering van bestaande bebouwing, waarbij de oppervlakte, voor zover gelegen op of onder peil, niet wordt uitgebreid en waarbij gebruik wordt gemaakt van bestaande fundering;
  3. het bouwplan is gesitueerd tot maximaal 3 meter uit de fundering van een bestaand gebouw;
  4. geen grondwerk wordt verricht dieper dan 0,30 meter onder maaiveld;
  5. het totaal bebouwd oppervlak van aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen van het bouwperceel maximaal 100 m² bedraagt;
  6. het gaat om bestaande bouwwerken.

4.3 Afwijken van de bouwregels

4.3.1 Afwijkingsbevoegdheid

Het bevoegd gezag kan door middel van het verlenen van een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in lid 4.2.2 onder b voor bouwwerken ten behoeve van de overige voor deze gronden geldende bestemmingen.

4.3.2 Toelaatbaarheid

Een omgevingsvergunning kan worden verleend indien op basis van archeologisch onderzoek of anderszins is aangetoond dat de archeologische waarden door de bouwactiviteiten niet onevenredig (kunnen) worden geschaad.

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

4.3.3 Adviesprocedure voor afwijkingen

Alvorens het bevoegd gezag beslist over een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 4.3.1 wint het bevoegd gezag schriftelijk advies in bij de archeologisch deskundige omtrent de vraag of door het verlenen van de omgevingsvergunning archeologische waarden (kunnen) worden aangetast en welke voorschriften, ter bescherming van de archeologische waarden, aan de omgevingsvergunning moeten worden verbonden. Aan een omgevingsvergunning kunnen voorschriften worden verbonden zoals:

- a. de verplichting tot het treffen van technische maatregelen, waardoor archeologische waarden in de bodem kunnen worden behouden, zoals: alternatieven voor heiwerk, het aanbrengen van een beschermende bodemlaag of andere voorzieningen die op dit doel zijn gericht;
- b. tot het doen van opgravingen in de zin van artikel 1 onder h van de Monumentenwet 1988;
- c. het begeleiden van de activiteiten waarvoor een omgevingsvergunning is verleend door een daarvoor aangewezen archeologisch deskundige;
- d. het doen van nader archeologisch onderzoek.

4.4 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

4.4.1 Werken en werkzaamheden

Het is verboden op of in de in lid 4.1 bedoelde grond zonder of in afwijking van een omgevingsvergunning van het bevoegde gezag de volgende werken, geen bouwwerken zijnde, of werkzaamheden uit te voeren, te doen of te laten uitvoeren:

- a. grondwerkzaamheden, waartoe worden gerekend het afgraven, woelen, mengen, diepploegen, egaliseren en ontginnen van gronden, alsmede het graven of vergraven, verruimen of dempen van sloten, vijvers en andere wateren, het aanleggen van drainage en het verwijderen van bestaande funderingen;
- b. het ophogen van de bodem met meer dan 1 meter;
- c. het tot stand brengen en/of in exploitatie brengen van boor-en pompputten;
- d. het aanleggen, verbreden of verharderen van wegen, voet-, ruit- of rijwielpaden, banen of parkeergelegenheden en het aanleggen van andere oppervlakteverhardingen,
- e. het uitvoeren van heiwerkzaamheden en/of het op een of andere wijze indrijven van voorwerpen in de grond;
- f. het verlagen van het waterpeil;
- g. het aanleggen of rooien van bos of boomgaard waarbij stobben worden verwijderd;
- h. het omzetten van grasland in bouwland;
- i. het aanleggen van nieuwe ondergrondse transport-, energie-, of telecommunicatieleidingen en daarmee verband houdende constructies, installaties of apparatuur.

4.4.2 Uitzonderingen

Het in lid 4.4.1 vervatte verbod geldt niet voor werken en werkzaamheden indien aan een van onderstaande voorwaarden wordt voldaan:

- a. op basis van archeologisch onderzoek of anderszins is aangetoond dat op de betrokken locatie geen archeologische waarden (meer) aanwezig zijn;
- b. de werken en werkzaamheden in de bodem niet dieper gaan dan 0,30 meter onder het maaiveld;
- c. de oppervlakte van werken en werkzaamheden als bedoeld onder 4.4.1 onder d niet groter is dan 100 m²;
- d. de werken en werkzaamheden:
  1. betrekking hebben op normaal onderhoud en beheer;
  2. reeds in uitvoering zijn op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan;
  3. mogen worden uitgevoerd krachtens een reeds verleende vergunning;

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

4. het archeologisch onderzoek betreffen.

4.4.3 Toelaatbaarheid

De werken of werkzaamheden als bedoeld in lid 4.4.1 zijn slechts toelaatbaar voor zover op grond van archeologisch onderzoek of anderszins is aangetoond dat de archeologische waarden hierdoor niet onevenredig (kunnen) worden geschaad.

4.4.4 Adviesprocedure voor omgevingsvergunningen voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden

Alvorens het bevoegd gezag beslist over een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 4.4.1 wint het bevoegd gezag schriftelijk advies in bij de archeologisch deskundige omtrent de vraag of door het verlenen van de omgevingsvergunning archeologische waarden (kunnen) worden aangetast en welke voorschriften, ter bescherming van de archeologische waarden, aan de omgevingsvergunning moeten worden verbonden.

4.5 Wijzigingsbevoegdheid

Burgemeester en wethouders zijn bevoegd met toepassing van artikel 3.6, lid 1, onder a van de Wet ruimtelijke ordening het bestemmingsplan te wijzigen door:

- a. de bestemming Waarde - Archeologie 2 als bedoeld in lid 4.1 geheel of gedeeltelijk te doen laten vervallen indien op basis van archeologisch onderzoek of anderszins is aangetoond dat op de betrokken locatie geen archeologische waarden (meer) aanwezig zijn en niet langer archeologische begeleiding of zorg nodig is;
- b. de bestemming Waarde - Archeologie 3 op te nemen indien op basis van archeologisch onderzoek of anderszins is aangetoond dat ter plaatse behoudenswaardige archeologische waarden aanwezig zijn.

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

Hoofdstuk 3 Algemene regels

Artikel 5 Anti-dubbeltelregel

Grond die eenmaal in aanmerking is genomen bij het toestaan van een bouwplan waaraan uitvoering is gegeven of alsnog kan worden gegeven, blijft bij de beoordeling van latere bouwplannen buiten beschouwing.

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

Artikel 6 Algemene bouwregels

6.1 Beeldende kunst

Het oprichten van bouwwerken, geen gebouwen of overkappingen zijnde, ten behoeve van beeldende kunst is binnen alle bestemmingen toegestaan tot een maximum bouwhoogte van 15 meter, met dien verstande dat de regels van de dubbelbestemmingen en algemene aanduidingsregels onverkort van toepassing zijn.

6.2 (Bouw)werken ten algemenen nutte

Het oprichten van bouwwerken ten algemenen nutte, zoals: transformatorhuisjes, schakelhuisjes, bemalingsinrichtingen, gasdrukregel- en meetstations, straatmeubilair, infiltratievoorzieningen, voorzieningen ten behoeve van koude- en warmteopslag, wachthuisjes voor verkeers- en parkeerdiensten en schuilgelegenheden, is binnen alle bestemmingen toegestaan, met dien verstande dat:

- a. de inhoud van elk gebouw niet meer mag bedragen dan 50 m³;
- b. de oppervlakte van elke overkapping niet meer mag bedragen dan 20 m²;
- c. de goothoogte van gebouwen niet meer dan 3 meter mag bedragen en de bouwhoogte van gebouwen niet meer dan 5 meter mag bedragen;
- d. de bouwhoogte van overkappingen niet meer dan 3 meter mag bedragen;
- e. voor de bouwhoogte van andere bouwwerken, geen gebouwen of overkappingen zijnde, de bouwregels van de geldende bestemming van toepassing zijn;
- f. de regels van de dubbelbestemmingen en algemene aanduidingsregels onverkort van toepassing zijn.

6.3 Ondergronds bouwen

Bouwen onder peil ten behoeve van de bestemming is toegestaan, met dien verstande dat:

- a. bouwen onder peil is toegestaan binnen de aanduiding 'bouwvlak' ten behoeve van op de begane grond toegestane functies;
- b. bouwen onder peil is toegestaan binnen de aanduiding 'bouwvlak' ten behoeve van ondergrondse parkeervoorzieningen;
- c. bouwen onder peil ten behoeve van bouwwerken ten algemenen nutte zoals bedoeld in artikel 6.2 is toegestaan;
- d. de regels van de dubbelbestemming en algemene aanduidingsregels onverkort van toepassing zijn.

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

Artikel 7 Algemene gebruiksregels

7.1 Evenementen

Evenementen zijn binnen alle bestemmingen toegestaan, mits hiervoor vergunning is verleend op grond van de Algemeen Plaatselijke Verordening.

7.2 Ondersteunende horeca

In gebouwen die ingevolge deze regels gebruikt mogen worden voor cultuur en ontspanning is ondersteunende horeca onder de volgende voorwaarden toegestaan:

- a. de horeca-activiteit is ondergeschikt aan de hoofdactiviteit;
- b. de openingstijden van de horeca-activiteit zijn aangepast aan de openingstijden van de hoofdactiviteit;
- c. de toegang tot de horeca-activiteit is uitsluitend via die van de hoofdactiviteit, er is dus geen aparte ingang;
- d. er is in het pand vrij toegankelijke sanitaire ruimte;
- e. voor de horeca-activiteit mag geen aparte reclame worden gemaakt;
- f. van het totale vloeroppervlak van een food-detailhandelsbedrijf mag maximaal 20 m² en niet meer dan 25% van het totale verkoopvloeroppervlak aan ondersteunende horeca worden besteed, mits binnen een afstand van 50 meter aan weerszijden van het pand zich geen andere zaak bevindt met ondersteunende of reguliere horeca;
- g. van het totale vloeroppervlak van een non-food detailhandelsbedrijf mag maximaal 50 m² en niet meer dan 25% van het totale verkoopvloeroppervlak aan ondersteunende horeca worden besteed, mits binnen een afstand van 50 meter aan weerszijden van het pand zich geen andere zaak bevindt met ondersteunende of reguliere horeca;
- h. van het totale vloeroppervlak van een maatschappelijke voorziening, een voorziening gericht op cultuur en ontspanning en een recreatieve- en sportvoorziening (met uitzondering van een sporthal en sportveld) mag maximaal 10% aan ondersteunende horeca worden besteed;
- i. van het totale vloeroppervlak van een sporthal mag maximaal 12% aan ondersteunende horeca worden besteed;
- j. voor 1 sportveld mag maximaal 150 m² aan ondersteunende horeca worden besteed en bij meerdere velden mag voor ieder extra sportveld maximaal 75 m² worden opgeteld, met dien verstande dat de maximum oppervlakte niet meer mag bedragen dan 375 m².

De gehanteerde oppervlaktematen betreffen de totale oppervlakte ten dienste van de ondersteunende horecafunctie, niet inbegrepen de daarbij behorende ruimten als opslag, keuken- en toiletruimten.

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

Artikel 8   Algemene afwijkingsregels

Het bevoegd gezag kan door middel van het verlenen van een omgevingsvergunning afwijken van de bepalingen van dit plan, voor zover het een in beperkte mate afwijking van de maatvoering betreft, noodzakelijk om het bouwwerk zodanig te laten aansluiten op een bestaande, legale situatie dat dit vanuit architectonisch en/of bouwkundig opzicht een verbetering is.

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

Artikel 9 Overige regels

9.1 Parkeerregels

9.1.1 Algemene parkeerregels

Het is verboden te bouwen dan wel het gebruik van gronden en/of bouwwerken te wijzigen indien er niet wordt voldaan aan de op grond van dit artikel gestelde eisen ten aanzien van parkeren, stallen, laden en lossen.

9.1.2 Specifieke parkeerregels bij bouwplannen

- a. indien een bouwplan daartoe aanleiding geeft, moet ten behoeve van het parkeren of stallen van auto's in voldoende mate ruimte zijn aangebracht op de bij het bouwplan behorende en daartoe bestemde gronden. De parkeer- en stallingsbehoefte wordt bepaald op de wijze zoals beschreven in de beleidsregels Parkeren.
- b. de onder sub a bedoelde ruimte voor het parkeren of stallen van auto's moet afmetingen hebben die zijn afgestemd op gangbare personenauto's. Aan deze eis wordt geacht te zijn voldaan:
  1. indien de afmetingen van bedoelde parkeerruimten ten minste 2,50 m bij 5,00 m en ten hoogste 3,25 m bij 6,00 m bedragen met dien verstande dat als de parkeerruimte tevens fungeert als toegang tot het gebouw de afmetingen ten minste 3,00 m bij 5,00 m dienen te bedragen;
  2. indien de afmetingen van een gereserveerde parkeerruimte voor een gehandicapte - voor zover die ruimte niet in de lengterichting aan een trottoir grenst - ten minste 3,50 m bij 5,00 m bedragen;
- c. indien een bouwplan daartoe aanleiding geeft, moet ten behoeve van het laden of lossen van goederen in voldoende mate ruimte zijn aangebracht op de bij het bouwplan behorende en daartoe bestemde gronden.

9.1.3 Specifieke parkeerregels bij gebruikswijzigingen

- a. indien het wijzigen van het gebruik van gronden en/of bouwwerken daartoe aanleiding geeft, moet, voor wat betreft de toename in parkeer- of stallingsbehoefte, in voldoende mate ruimte zijn aangebracht op die gronden of op de bij die bouwwerken behorende en daartoe bestemde gronden. De parkeer- en stallingsbehoefte wordt bepaald op de wijze zoals beschreven in de beleidsregels Parkeren.
- b. de onder sub a bedoelde ruimte voor het parkeren of stallen van auto's moet afmetingen hebben die zijn afgestemd op gangbare personenauto's. Aan deze eis wordt geacht te zijn voldaan:
  1. indien de afmetingen van bedoelde parkeerruimten ten minste 2,50 m bij 5,00 m en ten hoogste 3,25 m bij 6,00 m bedragen met dien verstande dat als de parkeerruimte tevens fungeert als toegang tot het gebouw de afmetingen ten minste 3,00 m bij 5,00 m dienen te bedragen;
  2. indien de afmetingen van een gereserveerde parkeerruimte voor een gehandicapte - voor zover die ruimte niet in de lengterichting aan een trottoir grenst - ten minste 3,50 m bij 5,00 m bedragen;
- c. indien het wijzigen van het gebruik van gronden en/of bouwwerken daartoe aanleiding geeft, moet, voor wat betreft de toename in de behoefte aan laad- en losruimte, in voldoende mate ruimte zijn aangebracht op die gronden of op de bij die bouwwerken behorende en daartoe bestemde gronden.

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

9.1.4 *Afwijken van de parkeerregels*

Het bevoegd gezag kan door middel van het verlenen van een omgevingsvergunning afwijken van het bepaalde in lid 9.1.1, 9.1.2 en 9.1.3. Het bevoegd gezag neemt hierbij, conform de beleidsregels Parkeren, in overweging of:

- a. het voldoen aan die bepalingen door bijzondere omstandigheden op overwegende bezwaren stuit;
- b. er op andere wijze in de benodigde parkeer-, stallings-, laad- of losruimte wordt voorzien;
- c. er een financiële voorwaarde dient te worden gesteld.

9.1.5 *Specifieke gebruiksregels*

Ruimte(n) voor het parkeren of stallen van motorvoertuigen, bromfietsen en fietsen, voor zover de aanwezigheid van deze ruimten krachtens deze parkeerregels is geëist, dient te allen tijde voor dit doel beschikbaar te blijven. Ander gebruik wordt aangemerkt als strijdig gebruik.

9.2 **Vorrangsregeling bestemmingen**

Bij toepassing van de bestemmingen uit Hoofdstuk 2 geldt, indien op deze gronden een (enkelvoudige) bestemming samenvalt met een dubbelbestemming, primair het bepaalde met betrekking tot de dubbelbestemming.

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

Hoofdstuk 4 Overgangs- en slotregels

Artikel 10 Overgangsrecht

10.1 Overgangsrecht bouwwerken

10.1.1 Algemeen

Een bouwwerk dat op het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan aanwezig of in uitvoering is, dan wel gebouwd kan worden krachtens een omgevingsvergunning voor het bouwen, en afwijkt van het plan, mag, mits deze afwijking naar aard en omvang niet wordt vergroot,

- a. gedeeltelijk worden vernieuwd of veranderd;
- b. na het teniet gaan ten gevolge van een calamiteit geheel worden vernieuwd of veranderd, mits de aanvraag van de omgevingsvergunning voor het bouwen wordt gedaan binnen twee jaar na de dag waarop het bouwwerk is teniet gegaan.

10.1.2 Afwijken bij omgevingsvergunning

Het bevoegd gezag kan eenmalig in afwijking van het bepaalde in artikel 10.1.1 een omgevingsvergunning verlenen voor het vergroten van de inhoud van een bouwwerk als bedoeld in artikel 10.1.1 met maximaal 10%.

10.1.3 Uitzonderingen

Artikel 10.1.1 is niet van toepassing op bouwwerken die weliswaar bestaan op het tijdstip van inwerkingtreding van het plan, maar zijn gebouwd zonder vergunning en in strijd met het daarvoor geldende plan, daaronder begrepen de overgangsbepaling van dat plan.

10.2 Overgangsrecht gebruik

10.2.1 Algemeen

Het gebruik van grond en bouwwerken dat bestond op het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan en hiermee in strijd is, mag worden voortgezet.

10.2.2 Strijdig gebruik

- a. Het is verboden het met het bestemmingsplan strijdige gebruik, bedoeld in artikel 10.2.1, te veranderen of te laten veranderen in een ander met dat plan strijdig gebruik, tenzij door deze verandering de afwijking naar aard en omvang wordt verkleind.
- b. Indien het gebruik, bedoeld in artikel 10.2.1, na het tijdstip van inwerkingtreding van het plan voor een periode langer dan een jaar wordt onderbroken, is het verboden dit gebruik daarna te hervatten of te laten hervatten.

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

10.2.3 Uitzonderingen

Artikel 10.2.1 is niet van toepassing op het gebruik dat reeds in strijd was met het voorheen geldende bestemmingsplan, daaronder begrepen de overgangsbepalingen van dat plan.

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

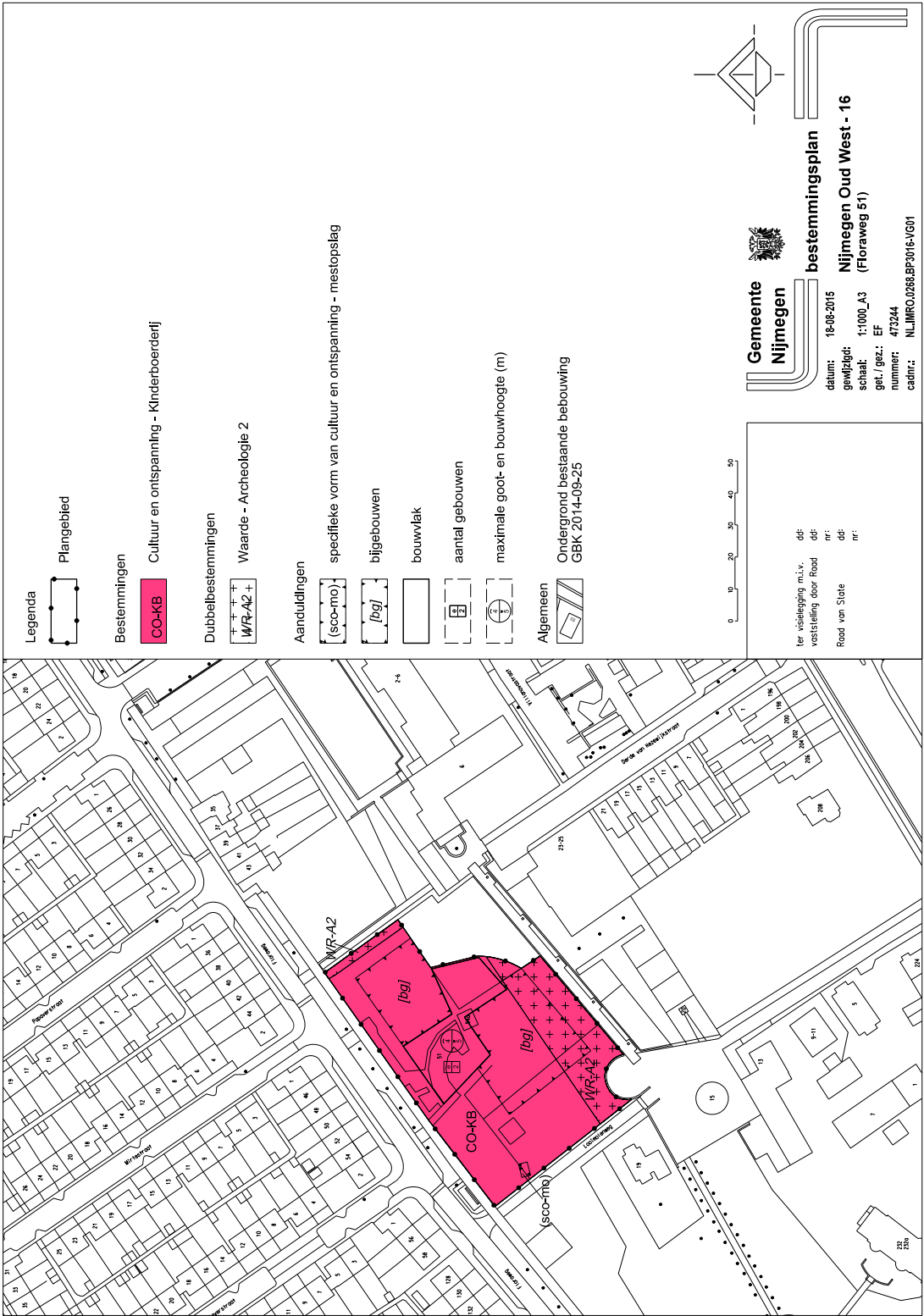
Artikel 11 Slotregel

Deze regels worden aangehaald als:

Regels van het bestemmingsplan 'Nijmegen Oud West - 16 (Floraweg 51)'.

Voorstel - Bestemmingsplan Nijmegen Oud West - 16 Floraweg 51

Voorstel - Archieven Stichting Vakbondshistorisch Archief Nijmegen e.o

HAMERSTUK

RVS Archieven Stichting Vakbondshistorisch Archief Nijmegen e.o.

Van:	College van B&W d.d. 22 september 2015		
Doel:	Besluitvorming		
Toelichting:	<p>1. Voorliggende besluitvorming</p> <p>Het college stelt de raad voor om een begrotingswijziging vast te stellen om zo het Regionaal Archief Nijmegen in staat te stellen de archieven van de Stichting Vakbondshistorisch Archief Nijmegen (SVAN) publiek toegankelijk te maken. SVAN is bereid de kosten hiervoor te betalen.</p> <p>2. Achtergrond</p> <p>In 2012 heeft de Stichting Vakbondshistorisch Archief Nijmegen (SVAN) haar archieven overgedragen aan het Regionaal Archief Nijmegen (RAN). Daarbij is afgesproken dat het RAN deze archieven op enig moment zal gaan ordenen en beschrijven. Het RAN heeft tot nu toe niet de middelen gehad om de archieven publiek toegankelijk te maken. De SVAN is nu bereid om de kosten ad €111.696 te betalen die het RAN moet maken om de archieven met voorrang te gaan bewerken. Hiervoor dient de formatie van het RAN tijdelijk te worden uitgebreid. In bijgevoegde begrotingswijziging wordt dit vastgelegd.</p>		
Naam steller: E-mail steller:	Kees Stunnenberg k.stunnenberg@nijmegen.nl	Tel. steller:	024 - 329 2884
Bijlagen:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Raadsvoorstel 'Archieven Stichting Vakbondshistorisch Archief Nijmegen e.o.' d.d. 22 september 2015 2. Begrotingswijziging BW-01446 <p>Raadsbesluit d.d.</p>		

Voorstel - Archieven Stichting Vakbondshistorisch Archief Nijmegen e.o

Voorstel aan de Raad

Datum raadsvergadering / Nummer raadsvoorstel
7 oktober 2015 / 126/2015

Fatale termijn: besluitvorming vóór:

Onderwerp
Archieven Stichting Vakbondshistorisch Archief Nijmegen e.o.

Programma
Cultuur & Cultuurhistorie & Citymarketing

Portefeuillehouder
B. van Hees

Voorstel van het College van Burgemeester en Wethouders d.d.
22 september 2015

Samenvatting

In 2012 heeft de Stichting Vakbondshistorisch Archief Nijmegen e.o. (SVAN) haar archieven overgedragen aan het Regionaal Archief Nijmegen (RAN). Daarbij is afgesproken dat het RAN deze archieven op enig moment zal gaan ordenen en beschrijven. Het RAN heeft tot nu toe niet de middelen of de ruimte gehad om de archieven voor het publiek toegankelijk te maken. De SVAN is nu bereid om de kosten ad € 111.696 te betalen die het RAN moet maken om de archieven met voorrang te gaan bewerken. Hiervoor dient de formatie van het RAN tijdelijk te worden uitgebreid. In bijgevoegde begrotingswijziging wordt dit vastgelegd.

Voorstel om te besluiten

1. De lasten en baten van € 111.696, verdeeld over de jaren 2016, 2017 en 2018, toe te voegen aan het programma Cultuur, cultuurhistorie en citymarketing
2. De begrotingswijziging BW-01446 vast te stellen.

Opgesteld door, telefoonnummer, e-mail
Kees Stunnenberg, 2884, k.stunnenberg@nijmegen.nl

Raadsvoorstel SVAN

Voorstel - Archieven Stichting Vakbondshistorisch Archief Nijmegen e.o

Voorstel aan de Raad

Aan de Raad van de gemeente Nijmegen

1 Inleiding

In 2012 heeft de Stichting Vakbondshistorisch Archief Nijmegen e.o. (SVAN) haar archieven overgedragen aan het Regionaal Archief Nijmegen (RAN). Daarbij is afgesproken dat het RAN deze archieven op enig moment zal gaan ordenen en beschrijven. Het RAN heeft tot nu toe niet de middelen of de ruimte gehad om de archieven voor het publiek toegankelijk te maken. De SVAN is nu bereid om de kosten ad € 111.696 te betalen die het RAN moet maken om de archieven met voorrang te gaan bewerken. Hiervoor dient de formatie van het RAN tijdelijk te worden uitgebreid. In bijgevoegde begrotingswijziging wordt dit vastgelegd.

1.1 Wettelijk kader of beleidskader

De in 2012 afgesloten overeenkomst tot overdracht zal worden herzien. Het afdelingshoofd van het RAN is gemandateerd om de nieuwe overeenkomst te ondertekenen.

1.2 Relatie met programma

Een van de hoofddoelstellingen van het Regionaal Archief is om samen met anderen de kennis van de lokale en regionale geschiedenis te vergroten. Wij streven er naar dat onze bronnen door een breed publiek zoveel mogelijk gebruikt worden. Door versterking van het historisch besef wordt de betrokkenheid van de inwoners bij hun stad en streek vergroot en worden de sociale cohesie en de identiteit van stad en streek versterkt.

2 Doelstelling

De SVAN is een particuliere archiefinstelling, die jarenlang archieven van vakbonden in de regio Nijmegen heeft verzameld en beheerd. Dit heeft geleid tot een rijke en unieke collectie van tientallen archieven van in totaal 117 strekkende meter. Het toegankelijk maken van deze collectie draagt in belangrijke mate bij aan de kennis van de geschiedenis van stad en streek in de 20e eeuw.

3 Argumenten

De SVAN stelt financiën beschikbaar om de archieven met voorrang toegankelijk te maken voor onderzoekers en andere belangstellenden. Het RAN heeft op korte termijn zelf niet de middelen of de ruimte om dit te realiseren.

4 Risico's

Aan dit voorstel zijn geen risico's verbonden.

5 Financiën

Om de archieven met voorrang te kunnen bewerken is een tijdelijke uitbreiding van de formatie nodig met 0,97 fte medewerker behoud en ondersteuning voor twee jaar (2016 en 2017). Het bedrag van € 111.696 wordt in drie termijnen in de jaren 2016, 2017 en 2018 betaald. In 2016 en 2017 zal het RAN de door de SVAN verzamelde archieven toegankelijk maken voor het publiek. Het bedrag voor 2018 wordt vooralsnog gereserveerd voor het betalen van een eventuele WW-verplichting in verband met de tijdelijke aanstelling.

Voorstel - Archieven Stichting Vakbondshistorisch Archief Nijmegen e.o

Voorstel aan de Raad

Vervolgvel
2

- 6 Participatie en Communicatie**
Over dit voorstel wordt op de gebruikelijke manier gecommuniceerd.
- 7 Uitvoering en evaluatie**
Na vaststelling van de begrotingswijziging wordt deze doorgevoerd.

College van Burgemeester en Wethouders van Nijmegen,

De Burgemeester,

De Gemeentesecretaris,

drs. H.M.F. Bruls

drs. B. van der Ploeg

Bijlage(n): Begrotingswijziging BW-01446

Financiële bijsluiter begrotingswijziging: BW-01446

[illegible]

02 Cultuur, cultuurhistorie en citymarketing

[illegible]

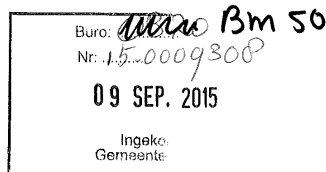
Brief aan de raad - Kuiper agrarische makelaardij verzoek stopzetting ...

Eschhoek 13
9642 RA Veendam
T. 06-23182839
info@kuiperagrarischemakelaardij.nl
www.kuiperagrarischemakelaardij.nl

AANGETEKENDE EN PER POST VERZENDEN

Gemeente Nijmegen
t.a.v. de Gemeenteraad
Postbus 9105
6500 HG Nijmegen

Veendam, 8 september 2015

Betreft: - verzoek tot stopzetting onteigeningsprocedure
- bedrijventerrein de Grift Noord

Geachte Gemeenteraad,

Namens mevrouw H.J. Bakker wonende te 7701 AS Dedemsvaart aan de Langewijk 402, de heer M.R. Bakker wonende te 7161 MC Neede aan de Polhaarweg 7 en mevrouw S.H. Bakker wonende te CH-5453 Remetschwill aan de Sennhofstrasse 38, vertegenwoordigd door mevrouw H.J. Bakker, dien ik een verzoek in tot stopzetting van de procedure om een verzoek bij de Kroon in de dienen om de administratieve onteigeningsprocedure op te starten. Dit in verband met de door uw gemeente voorgenomen realisering van het bestemmingsplan Buitengebied Valburg-18 (Bedrijventerrein Grift Noord).

Er kan immers niet meer worden voldaan aan een aantal belangrijke vereisten voor een onteigening. Door de reactieve aanwijzing van de provincie heeft onderhavig bestemmingsplan geen rechtskracht doordat het niet in werking is getreden. Hierdoor kan er geen Koninklijk Besluit tot onteigening worden genomen. De reden van deze reactieve aanwijzing van de provincie is dat er voldoende locaties beschikbaar zijn voor grootschalige logistieke bedrijven. Het aanbod van de regio is meer dan 150 ha met een geschatte vraag van 40 tot 50 ha. Dat houdt in dat er nu reeds sprake is van een overcapaciteit voor locaties van grootschalige logistieke bedrijven. Aan de andere vereiste voorwaarden voor onteigening (noodzaak en urgentie) kan tevens niet meer worden voldaan.

Rekeningnummer: Rabobank 145991571
IBAN: NL26 RABO 0145 9915 71 | K.V.K. 14107960
BTW Nummer: NL102 392 328 B 01

Brief aan de raad - Kuiper agrarische makelaardij verzoek stopzetting ...

Eschhoek 13
9642 RA Veendam
T. 06-23182839
info@kuiperagrarischemakelaardij.nl
www.kuiperagrarischemakelaardij.nl

Gezien het feit dat er op basis van bovenvermelde feiten en omstandigheden geen gegronde basis is voor een onteigening verzoeken wij u om de aanvraag met betrekking tot administratieve onteigeningsprocedure bij de Kroon bij deze stop te zetten.

In afwachting van uw schriftelijke reactie verblijf ik.

Met vriendelijke groet,

ing. Gerrit Kuiper RT
Wvg & onteigeningsspecialist

Rekeningnummer: Rabobank 145991571
IBAN: NL26 RABO 0145 9915 71 | K.V.K. 14107960
BTW Nummer: NL102 392 328 B 01

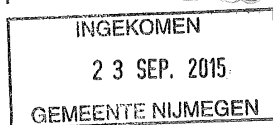

Brief aan de raad - GGD Gelderland-Zuid Begrotingswijzigingen 2016

Gelderland-Zuid

reg.nr.: 15 0009777
procesverantw.: B560

class.nr.: 751

afgedaan:

De raden van de gemeenten die participeren in de
Gemeenschappelijke Regeling GGD Gelderland-Zuid

ons kenmerk: GGD/DIR/0334/2015/MP
datum: 22 september 2015
onderwerp: Begrotingswijzigingen 2016

afdeling: Directie
contactpersoon: Moniek Pieters
doorkiesnummer: 088 144 7102
e-mail: mpieters@ggd gelderlandzuid.nl

Geachte Raad,

In juli heeft u de conceptbegroting 2016 van GGD Gelderland-Zuid ontvangen. Daarin is een aantal dossiers nog niet (geheel) opgenomen, zoals verwoord in de bij de begroting gevoegde memo. Hierbij zendt het Dagelijks Bestuur u de begrotingswijzigingen 2016.

Het gaat om de volgende begrotingswijzigingen:

1. Toezicht WMO
2. Individueel Keuze Budget
3. Consequenties CAO gemeenten
4. Invulling acquisitietaakstelling 2016

In de bijlage treft u een overzicht van de begrotingswijzigingen (1 t/m 4) met toelichting aan.

Wij leggen de begrotingswijzigingen 2016 van GGD Gelderland-Zuid nu aan u voor en verzoeken u om uw zienswijze over de begroting 2016 inclusief begrotingswijzigingen vóór 12 november 2015 aan ons kenbaar te maken, zodat deze begroting (in zijn geheel) in de vergadering van het Algemeen Bestuur van 17 december 2015 kan worden vastgesteld.

Voor Veilig Thuis is meer zicht nodig op de trend van het aantal aanmeldingen in relatie tot de werkvoorraad en de inzet van capaciteit. Vooralsnog wordt uitgegaan van de (maximale) inzet van 6,94 fte (€ 732.564,-) voor 2016. Veilig Thuis wordt om die reden als risico voor 2016 behandeld. Wanneer er een gedegen onderbouwing voorhanden is, naar verwachting begin december, wordt dit separaat als begrotingswijziging voor zienswijze aan de gemeenten voorgelegd.

Voor eventuele informatie over de begrotingswijzigingen 2016 kunt u contact opnemen met het dr. ir. Moniek Pieters, Directeur Publieke Gezondheid.

Met vriendelijke groet,
namens het Dagelijks Bestuur,

Drs. L.C.M. Frings
Voorzitter

Bijlage: 1

Dr. ir. Moniek Pieters
Secretaris

Centraal postadres
Postbus 1120
6501 BC Nijmegen
www.ggd gelderlandzuid.nl
info@ggd gelderlandzuid.nl

Hoofdvestigingen
GGD Gelderland-Zuid

Regio Nijmegen (Nijmegen)
Rivierenland (Tiel)

Bezoekadres
Regio Nijmegen
Groenewoudseweg 275
6524 TV Nijmegen

T: (024) 329 72 97
F: (024) 322 69 80

IBAN: NL84.BNGH.028.51.01.242
BTW: NL8003.34.930.B01
KvK: 09212724

Brief aan de raad - GGD Gelderland-Zuid Begrotingswijzigingen 2016

Begrotingswijziging 2016

Begrotingswijzigingen overzicht van baten en lasten in de begroting 2016

Bedragen x € 1.000,-

	Begroting 2016	Toezicht WMO 1)	Individueel Keuze Budget 2)	CAO wijzigingen 3)	Acquisitie doelstelling 4)	Verschui- vingen 5)	Bijgestelde Begroting 2016
Bijdrage gemeenten uniforme taken	13.958						13.958
Bijdrage gemeenten uniforme taken o.b.v. facturen	852						852
Subsidies gemeenten	5.106				169		5.275
Subsidies rijk	2.486						2.486
Doorstoring subsidies	3.226						3.226
Overige opbrengsten	2.543						2.543
Te acquireren opbrengsten	461				-214		247
Som der bedrijfsopbrengsten	28.631				-45		28.586
Personeelskosten	17.777	73	475	365	-45	-993	17.652
Huisvestingskosten	1.842						1.842
Kantoormiddelen	237						237
Medische zaken	713						713
Communicatieapparatuur	984						984
Vervoersmiddelen	15						15
Afschrijvingen	338						338
Algemene kosten	1.502	8				993	2.503
Onvoorziën	169	2					171
Inkoop ondersteunende diensten VRGZ	1.942						1.942
Doorstoring subsidies	3.226						3.226
Voorlichting	64						64
Rente	-3						-3
Som der bedrijfskosten	28.805	83	475	365	-45		29.684
Saldo van baten en lasten	-174	-83	-475	-365			-1.098
Incidentele baten							
Incidentele lasten							
Incidenteel resultaat							
Geraamde resultaat voor bestemming	-174	-83	-475	-365			-1.098
Voorstel voor resultaatsbestemming (+ is dotatie - is onttrekking)							
Onttrekking/dotatie bestemde reserve DD-JGZ							
Onttrekking/dotatie bestemde reserve frictiekosten	-17						-17
Onttrekking/dotatie reserve EGB samenwerking							
Onttrekking/dotatie reserve Toezicht wmo	-157						-157
Onttrekking/dotatie reserve Veilig Thuis							
Geraamde resultaat na bestemming	0	-83	-475	-365	0	0	-924

Brief aan de raad - GGD Gelderland-Zuid Begrotingswijzigingen 2016

Begrotingswijziging 2016

Toelichting bij de begrotingswijzigingen 2016

1) Begrotingswijziging Toezicht WMO is een afzonderlijk agendapunt van AB-vergadering 1 oktober 2015. Bij toezicht WMO wordt uitgegaan van plusscenario 2 (€ 240.403,-). De bijdrage van gemeente Mook & Middelaar bedraagt € 3.387,- voor 2016, de gemeenten in Gelderland-Zuid dragen € 237.016,- voor 2016 bij. Hiervan wordt € 157.000,- gedeekt uit de bestemde reserve toezicht WMO (wat reeds in de concept programmabegroting 2016 is opgenomen). Voor de inhoud zie het betreffende agendastuk Toezicht WMO.

2) Het IKB wordt vooralsnog ingevoerd per 1 januari 2017. Vanwege de introductie van het IKB ontstaat er eenmalig een extra last van 7/12 van het vakantiegeld in 2016. Voor de GGD gaat het om € 475.000,- extra lasten.

3) De bonden en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) zijn in een loonruimte-overeenkomst Publieke sector 2015-2016 een loonsverhoging in 2016 overeengekomen. De loonsstijging bedraagt 1,4% per 1 januari 2016 en een eenmalige uitkering van 0,74% waarbij de uitkering in 2016 structureel kan worden gemaakt. Vertaald in euro's gaat dit voor de GGD om € 365.000,-.

4) Van de acquisitiedoelstelling € 461.000,- is € 214.000,- ingevuld door extra opbrengsten en verlaging van personele kosten. Er resteert € 247.000,- te acquireren.

5) In de kolom verschuldingen staan budgettair neutrale bijstellingen. De verschuldingen beogen de realisatie en begroting beter vergelijkbaar te maken.

Brief aan de raad - GGD Gelderland-Zuid Begrotingswijzigingen 2016

Begrotingswijziging 2016

Overzicht bijdrage per gemeente

Gemeenten Gelderland Zuid	Inwoners aantal 1/1/2015	Begrotingswijzigingen 2016				Risico
		Toezicht WMO 2016 *	IKB	CAO wijzigen	Totaal	Veilig Thuis 2016
Beuningen	25.288	3.726	22.116	16.994	42.836	33.628
Druuten	18.250	2.689	15.961	12.265	30.914	24.269
Groesbeek	34.300	5.053	29.998	23.051	58.102	45.612
Heumen	16.344	2.408	14.294	10.984	27.686	21.734
Nijmegen	170.600	25.134	149.202	114.650	288.985	226.863
West Maas en Waal	18.425	2.714	16.114	12.382	31.211	24.501
Wijchen	41.000	6.040	35.857	27.554	69.451	54.521
Buren	26.135	3.850	22.857	17.564	44.271	34.754
Culemborg	27.530	4.056	24.077	18.501	46.634	36.609
Geldermalsen	26.338	3.880	23.034	17.700	44.615	35.024
Lingewaal	11.090	1.634	9.699	7.453	18.786	14.747
Maasdriel	24.250	3.573	21.208	16.297	41.078	32.247
Neder-Betuwe	22.559	3.324	19.729	15.161	38.213	29.999
Neerijnen	12.040	1.774	10.530	8.091	20.395	16.011
Tiel	41.600	6.129	36.382	27.957	70.468	55.319
Zaltbommel	27.375	4.033	23.941	18.397	46.371	36.403
Totaal gemeenten GGD GZ	543.124	80.016	475.000	365.000	920.016	722.242
Mook en Middelaar	7.762	3.387			3.387	10.322
Totaal	550.886	83.403	475.000	365.000	923.403	732.564
Bestemde reserve toezicht WMO		167.000				
Totaal incl. bestemde reserve		240.403				

* Toezicht WMO op basis van plusscenario 2.

Brief aan de raad - VVD verzoek beëindigen en benoeming tot fractievoolger

Aan de hoogedelgestrenge heer H.M.F. Bruls,
Voorzitter van de gemeenteraad van Nijmegen

Nijmegen, 7 september 2015

Onderwerp: Verzoek beëindigen fractievoorgerschap

Geachte heer Bruls, voorzitter van de gemeenteraad van Nijmegen,

Hierbij wil ik u graag op de hoogte stellen van het feit dat VVD-fractievoolger Peter Sprenger per 1 september 2015 zijn functie als fractievoolger heeft neergelegd.

Hopende u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd,

Hoogachtend,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'I.M. van Dijk', is written over a faint, stylized VVD logo.

I.M. van Dijk
Fractievoorzitter VVD Nijmegen

Brief aan de raad - VVD verzoek beëindigen en benoeming tot fractievoolger

Aan de hoogedelgestrengde heer H.M.F. Bruls,
Voorzitter van de gemeenteraad van Nijmegen

Nijmegen, 7 september 2015

Onderwerp: Verzoek benoeming tot fractievoolger

Geachte heer Bruls, voorzitter van de gemeenteraad van Nijmegen,

Hierbij het verzoek van VVD Nijmegen om tijdens de eerstvolgende mogelijkheid over te gaan tot de benoeming van dhr. E. van Zanten, als fractievoolger van de VVD Fractie Nijmegen.

Hoogachtend,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'I.M. van Dijk', is written over a horizontal line.

I.M. van Dijk
Fractievoorzitter VVD Nijmegen

Brief aan de raad - MKB Nederland Oost Veel gestelde vragen ...

t.a.v. de Gemeenteraad

Ref: KL/JM/092015 **Tel:** 070-3490 135
Datum: Den Haag, 9 september 2015 **E-mail:** bureau@mkb.nl
Betreft: Veel gestelde vragen MKB-Vriendelijkste gemeente 2015

Geachte heer, mevrouw,

Het tweejaarlijkse onderzoek naar de 'MKB-Vriendelijkste gemeente van Nederland' is onlangs weer van start gegaan. In mei hebben we uw gemeente met een brief en brochure geïnformeerd over de nieuwe opzet en mogelijkheden om deel te nemen.

Veel gestelde vragen (FAQ)

De nieuwe editie van het onderzoek vindt plaats in een vernieuwd en eigentijds jasje. De afgelopen weken hebben we gemerkt dat deze nieuwe opzet enkele vragen oproept. Om u zo goed mogelijk te kunnen informeren over deelname aan de nieuwe editie, hebben we de meest gestelde vragen en antwoorden voor u gebundeld in één overzicht. Dit overzicht vindt u in bijgevoegd productblad.

Nog niet aangemeld?

Heeft u zich nog niet aangemeld voor de vernieuwde MKB-peiling 2015? Wij bieden u de gelegenheid tot 1 november om alsnog mee te doen. U kunt zich aanmelden via www.mkbvriendelijkstegemeente.nl of via rechtstreeks contact met Yannick Abrahams van onderzoeksbureau Lexnova dat in opdracht van MKB-Nederland dit onderzoek uitvoert. Dit kan per e-mail via MKB@lexnova.nl of telefonisch via (050) 313 11 33. Uiteraard kunt u bij hem ook terecht voor meer informatie of overleg over specifieke wensen.

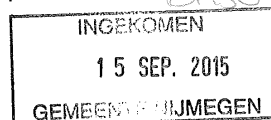
Met vriendelijke groet,

B van Snippenburg
Voorzitter MKB-Nederland Oost

J. Vonhof
Voorzitter VNO-NCW Midden

Dit is een afschrift van de brief die wij hebben verzonden aan het Hoofd Economische Zaken van uw gemeente.

reg.nr.: 15 0009470
procesverantw.: BMSO

class.nr.: 751
afgedaan:

Productblad

De MKB-Vriendelijkste gemeente van Nederland

MKB-Nederland organiseert ook in 2015 weer de verkiezing van de MKB-Vriendelijkste gemeente van Nederland. Gemeenten krijgen dit jaar vooraf de gelegenheid om in te tekenen. Lexnova voert namens MKB-Nederland het onderzoek uit. Hieronder een overzicht van de meest gestelde vragen en antwoorden.

Wordt er ook bij deze editie een landelijke ranglijst gepresenteerd?
Ja. MKB-Nederland presenteert ook bij deze editie een landelijke ranglijst waarop alle Nederlandse gemeenten zullen staan. Ook zal er een ranglijst per provincie worden opgesteld.

Waarom moet ik me dan aanmelden?
Gemeenten die zich vooraf aanmelden ontvangen een uitgebreide rapportage op basis van de vragen die aan ondernemers worden gesteld en concrete aanbevelingen ter verbetering van de dienstverlening. Ook een benchmarkrapport hoort hierbij. Dit is het standaardpakket. Daarnaast is het mogelijk om extra eigen vragen te laten meelopen (Extrapeiling). MKB-Nederland stelt deelnemende gemeenten een toolkit beschikbaar met een voorbeeldbrief voor ondernemers, unieke inlogcodes, beeldmateriaal en nieuwsberichten voor de eigen communicatiekanalen. Bovendien leert de ervaring dat ondernemers die actief door hun gemeente worden uitgenodigd mee te werken, daar meer toe geneigd zijn. Hierdoor is de netto steekproef bij gemeenten die deelnemen fors hoger. Het onderzoek levert hiermee betrouwbaardere en nauwkeuriger resultaten op.

Wat gebeurt er als ik me niet aanmeld?
Gemeenten die zich niet aanmelden, hebben niet meer de mogelijkheid om achteraf een uitgebreide rapportage inclusief benchmark te ontvangen via MKB-Nederland. Zij kunnen wel aan het eind van het project een bondige rapportage bestellen waarin alleen de positie op de ranglijst staat vermeld en de totaalscores op de vier onderzochte pijlers: tevredenheid, imago, communicatie en beleid, lasten.

Kunnen ondernemers uit mijn gemeente wel stemmen, ook als ik me niet aanmeld?
Ja, ondernemers uit heel Nederland kunnen stemmen op de gemeente van hun vestigingsplaats. Dit kan op www.mkbvriendelijkstegemeente.nl. Er zal dan ook voor elke gemeente een positie op de ranglijst en score op de pijlers opgesteld worden.

Brief aan de raad - MKB Nederland Oost Veel gestelde vragen ...

Waarom moet ik nu betalen om deel te nemen?

U betaalt niet om deel te nemen aan het onderzoek, maar voor een rapportage op basis waarvan u het ondernemersbeleid in uw gemeente nog verder kunt verbeteren, voor een hogere respons en voor de ontvangst van een toolkit. Betalen voor deze rapportage is bovendien niet nieuw. Ook bij de voorgaande edities van het onderzoek naar de MKB-vriendelijkste gemeente van Nederland (2009, 2011 en 2013) was dit het geval. Nieuw is dat wij uitdrukkelijker *vooraf* gemeenten vragen mee te doen. Dit vergroot het draagvlak. Het tarief is nu weliswaar hoger (echter nog steeds zeer gunstig), maar daar staat meer dienstverlening en een hogere respons tegenover.

Wie verstuurt de uitnodigingsbrieven voor deelname aan het onderzoek aan ondernemers?

De deelnemende gemeente ontvangt een voorbeeldbrief om zelf namens de gemeente, MKB-Nederland en de regionale werkgeversorganisatie van VNO-NCW aan de ondernemers te sturen. Lexnova verzorgt hiervoor, op basis van de adressen die de gemeente levert, een verzendbestand, waarin de uitnodigingbrief wordt gekoppeld aan unieke inlogcodes en een link naar de vragenlijst.

Wat als ik geen adressenbestand heb?

Als de gemeente niet zelf beschikt over een up-to-date adressenbestand van ondernemers kan Lexnova een bestand inkopen bij de Kamer van Koophandel. Hier zijn wel extra kosten aan verbonden.

Hoeveel ondernemers worden er aangeschreven en hoe groot is de netto steekproef?

Hoe meer ondernemers er worden uitgenodigd, hoe groter de netto steekproef en des te nauwkeuriger de resultaten zullen zijn. Het aantal ondernemers dat wordt aangeschreven zal in nauw overleg met de gemeente worden bepaald. Voor een betrouwbare uitkomst gaat het onderzoek uit van een respons van gemiddeld 200 ondernemers per gemeente (mede afhankelijk van de omvang van de gemeente).

Wanneer vindt het onderzoek plaats?

Gemeenten hebben in principe tot medio september de tijd om zich aan te melden voor het onderzoek. Alhoewel het al mogelijk is te stemmen, vindt het onderzoek pas echt na de zomer plaats, vanaf september tot en met december.

Wat kan ik doen om zoveel mogelijk ondernemers te laten stemmen?

Gemeenten ontvangen een voorbeeldbrief en daarnaast een toolkit met een voorbeeld nieuwsbericht voor de eigen communicatiekanalen en om de lokale media te informeren. Ook wordt beeldmateriaal beschikbaar gesteld. Daarnaast zal MKB-Nederland landelijk en regionaal, samen met de regionale organisatie van VNO-NCW, aanvullende acties ondernemen, om ondernemers te attenderen op deze verkiezing.

Wanneer worden de resultaten bekend gemaakt?

MKB-Nederland maakt naar verwachting eind 2015 de ranglijst bekend.

Bij wie kan ik terecht als ik nog aanvullende vragen heb?

Staat uw vraag hier niet bij? Neem dan contact op met onderzoeksbureau Lexnova, Yannick Abrahams, e-mail MKB@lexnova.nl of telefonisch (050) 313 11 33.

Colofon

Dit productblad is een uitgave van de Koninklijke Vereniging MKB-Nederland, Postbus 93002, 2509 AA Den Haag 070 3490 133 www.mkb.nl

Dit productblad is met zorg samengesteld. Er kan echter geen enkele aansprakelijkheid worden aanvaard voor eventuele onjuistheden of onvolkomenheden. Vermenigvuldiging van (delen van) deze uitgave is toegestaan, mits met bronvermelding.

© Copyright Koninklijke Vereniging MKB-Nederland Juli 2015

Brief aan de raad - Dutch Child Center meer keuze voor ouders en gemeente

Van: Jan van der Kooij [mailto:info@dutchchildcenter.nl]

Verzonden: vrijdag 11 september 2015 17:37

Aan: jankooij@versatel.nl; gerardvanvliet@hotmail.com; jdellaert@webjoel.nl

Onderwerp: MEER KEUZE VOOR OUDERS EN GEMEENTE

reg.nr.: 15-0009460

procesverantw.: Bvso

INGEKOMEN

15 SEP. 2015

GEMEENTE NIJMEGEN

class.nr.: 701

afgedaan:

Onderwerp: MEER KEUZE VOOR OUDERS EN GEMEENTE

Aan alle raadsleden van uw gemeente,

Voor het jaar 2016 wordt in de komende maanden bekeken met welke zorgaanbieders contracten voor de jeugdzorg worden afgesloten. De gemeenten zijn aan zet om de inkoop van jeugdzorg voor 2016 vorm te geven. Het wordt voor ouders en kinderen steeds belangrijker om keuze te hebben voor degene aan wie ze hun kind en/of hun zorg kunnen toevertrouwen: korte lijnen, een onderlinge klik, steeds dezelfde persoon, thuisnabij en laagdrempelig. Dat zijn de kenmerken van een kleine praktijk. Kleine zelfstandigen/vrijgevestigden zijn als een kleine groep slagvaardig, zijn innovatief ingesteld en kunnen snel onderling zorgvragen afstemmen.

Zijn er ook jeugdzorgcontracten mogelijk met kleine aanbieders en vrijgevestigden om zodoende de keuzevrijheid sterk te bevorderen? Dus meer keuzevrijheid voor zowel de ouders als de gemeente? Mogen kleinere (identiteitsgebonden?) zorgverleners en bijvoorbeeld een Vereniging Zorgboeren ook meedoen om direct zorg te verlenen via een contract?

Uit onze informatie komt naar voren dat de huidige systematiek van onderaannemerschap van de grotere aanbieders (o.a. Jeugdbescherming) 15-20 % extra kosten met zich meebrengt in vergelijking met de situatie waarin aanbieders zelfstandig/vrijgevestigd zijn (motie Schonewille 08-07-2015 raad Gouda).

Kleinere aanbieders/vrijgevestigden kunnen door hun beperkte overhead vaak meer passende en meer goedkope zorg leveren. Voor een aantal situaties of zorgvragen zijn zij aantoonbaar innovatiever en effectiever door hun kleinschaligheid en hun brede scala van hulpvormen.

De kracht van de decentralisaties en het resultaat van de jeugdzorgtransformatie ligt toch in het "omdenken", ombuigen waardoor zorg dichterbij de ouders / het kind komt en de jeugdzorg ook effectiever en goedkoper kan. Het rijk geeft u minder geld, verdeeld over 3 jaar wordt uw budget met 15 % afgebouwd.

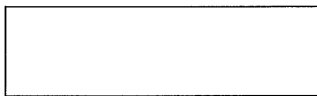
Daarnaast bestaat er in brede kring de mening dat het met het imago van de huidige gecontracteerde zorgverleners (soms semi-overheid) niet zo best is gesteld. Hun manier van functioneren als bureaucratisch, star, vele dubieuze beschermingsmaatregelen waaronder de UHP (=uithuisplaatsing) levert te veel vragen op bij ouders, kinderen, hulpverleners en leidt tot persoonlijke - en familiedrama's; er bestaat veel kritiek op de jeugdbeschermers. Is de zorg door instanties al duur, beschermingsmaatregelen zijn erg duur!

DUTCH CHILD CENTER vraagt u dringend bij de zorginkoop voor 2016 de uitbreiding van de keuzevrijheid en het zelfbeschikkingsrecht voor ouders en kinderen mee te willen wegen. Zijn de zorgcontracten voor 2016 met de zelfstandig werkende

Brief aan de raad - Dutch Child Center meer keuze voor ouders en gemeente

en/of identiteitsgebonden in uw gemeente nu wel voldoende in beeld? Het is goed om kleine zelfstandigen wel te benaderen om een grotere keuzevrijheid voor kinderen en ouders mogelijk te maken. U kunt als raadslid meer dan de jeugdzorg uit handen moeten geven aan de professionals.
Informatie over een motie “ Contract kleine jeugdzorgaanbieders ” is bij ons verkrijgbaar.

Met vriendelijke groet,

Jan van der Kooi
info@dutchchildcenter.nl
06-20673029
[Dutch Child Center](#)

Copyright © 2015 Dutch Child Center. Alle Rechten Voorbehouden

Brief aan de raad - Mensink 3000 vluchtelingen Heumensoord

Van: Lily Mensink [mailto:L.Mensink@xmsnet.nl]
Verzonden: woensdag 16 september 2015 19:41
Aan: Griffie
Onderwerp: 3000 vluchtelingen Heumensoord !
Urgentie: Hoog

Niet te geloven dat dit kan in/net buiten Nijmegen !

Totaal onaanvaardbaar.

BEN BIJZONDER BOOS HIEROVER.!

De Nederlandse Nijmeegse inwoners worden op alles gekort. Zorg/ouderen.
Buitenlanders/vluchtelingen gaan voor met huis en krijgen het ook nog eens ingericht. ZKF korting!
En wij maar niks maar dan ook niks meer krijgen als ondersteuning als het nodig is.

Nu opeens zoveel geld vrij voor een kamp voor 3000!!

Ik moet geld lenen zodat mijn zoon naar school kan.!!!

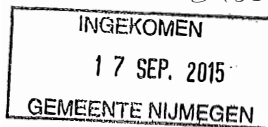
Beschamend.

Burgemeester Bruls... En gemeenteraad. En Nederland! Kom tot bezinning !!!!!
Dit is echt een te groot aantal.

Een zeer boze inwoner van Nijmegen.

Lily Mensink
Nijmegen

reg.nr.: 15.0009564 - 15.
procesverantw.: BMSO

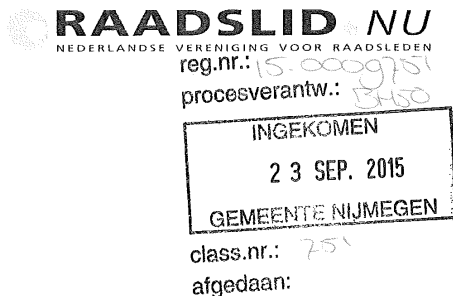

class.nr.: 751
afgedaan:

Brief aan de raad - Raadslid.Nu Reactie actieplan lokale rekenkamers

Nederlandse Vereniging voor Raadsleden – Raadslid.nu
Postbus 30435
2500 GK Den Haag
tel. 070 – 37 38 195
info@raadslid.nu

www.raadslid.nu
KvK: 27278979
Rabobank Regio den Haag:
NL94 RABO 0304 6322 95

Aan: gemeenteraadslid
(zowel lid van Raadslid.Nu als niet-leden)
c.c.: gemeenteraad
(via de griffier)

Den Haag, 17 september 2015

Betreft: reactie Raadslid.Nu op actieplan lokale rekenkamers

Geacht raadslid,

Het bestuur van Raadslid.Nu wil u graag informeren over onze eerste reactie op het actieplan¹ over lokale rekenkamers dat de minister van Binnenlandse Zaken vlak voor de zomervakantie naar de Tweede Kamer heeft gestuurd. De kernpunten uit dat actieplan zijn: de minister wil dat er overal goede en echt functionerende rekenkamers zijn. Hij wil daarom geen raadsleden meer in de rekenkamer. Ook wil hij bevorderen dat er meer gemeenschappelijke regionale rekenkamers komen. Dit moet bijdragen aan een betere kwaliteit van het werk van de Rekenkamer.

Raadslid.Nu gaat vanuit zijn rol als belangenbehartiger van raadsleden en vanuit haar motto dat een sterke raad er toe doet richting de Tweede Kamer nog uitgebreid reageren, maar wil u via deze brief informeren over zijn eerste reactie op het actieplan van de minister.

Raadslid.Nu onderschrijft het belang van een goed functionerende Rekenkamer. De Rekenkamer is er voor de raad en voor de inwoners van de gemeente. De Rekenkamer ziet toe op doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van gemeentelijk beleid. Een goed functionerende Rekenkamer houdt daarom de vinger aan de pols en adviseert de raad onafhankelijk.

Het belang van een goed functionerende Rekenkamer is met de decentralisatie van taken nog groter geworden. Gemeenten krijgen steeds meer taken op hun bord. Zij voeren taken uit op afstand, in gemeenschappelijke regelingen. De Rekenkamer is juist ook op deze nieuwe taken het orgaan dat namens de raad onderzoek kan doen naar de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van gemeenschappelijke regelingen. De Rekenkamer als belangrijk instrument van de raad en het belang daarvan voor de controlerende rol van de

¹ Brief minister van Binnenlandse Zaken Ronald Plasterk, d.d. 7 juli 2015, kenmerk: 2015-0000380875, zie: <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/kamerstukken/2015/07/07/kamerbrief-over-actieplan-lokale-rekenkamers/kamerbrief-over-actieplan-lokale-rekenkamers.pdf>

Brief aan de raad - Raadslid.Nu Reactie actieplan lokale rekenkamers

Nederlandse Vereniging voor Raadsleden – Raadslid.nu
Postbus 30435
2500 GK Den Haag
tel. 070 – 37 38 195
info@raadslid.nu

www.raadslid.nu
Kvk: 27278979
Rabobank Regio den Haag:
NL94 RABO 0304 6322 95

raad is daarmee, sinds de op 1 januari 2015 ingevoerde decentralisatie van taken, alleen maar nog groter en belangrijker geworden.

De vorm en inrichting van een goed functionerende Rekenkamer hoort niet in Den Haag te worden bepaald, noch te worden belast met een uitspraak daarover vanuit Den Haag.

Raadslid.Nu roept daarom de minister op om de gemeenteraad zelf te laten bepalen welke vorm en inrichting van de Rekenkamer het beste past bij in zijn gemeente, in het besef dat de raad de Rekenkamer op een dusdanige wijze faciliteert die past bij het belang van de Rekenkamer voor raad en inwoners van de gemeente.

Raadslid.Nu heeft het voornemen om, daar waar nodig en wenselijk in samenwerking met de Nederlandse Vereniging van Rekenkamers, een leidraad op te stellen die gemeenteraden helpt de Rekenkamer zo in te richten dat die effectieve en doelmatige ondersteuning biedt op de controlerende taak en voldoet aan de kwaliteitseisen die de gemeenteraad verlangt van de Rekenkamer. Wij nodigen u als raadslid uit om goede voorbeelden met ons te delen en concrete suggesties voor een leidraad aan te leveren.

Raadslid.Nu stuurt deze brief naar alle raadsleden in Nederland. Raadslid.Nu is namelijk van mening dat de inrichting en vorm van de Rekenkamer een zaak is van alle raadsleden en alle gemeenteraden.

Wij horen graag uw opmerkingen, suggesties en ideeën en nodigen u uit met ons en met elkaar mee te denken in de discussie die de minister gaat voeren met de Tweede Kamer over het aanpassen van de huidige wettelijke regels voor de rekenkamer.

Uiteraard zullen wij u in ieder geval informeren over onze vervolgstappen in deze discussie, zowel richting de minister als naar de Tweede Kamer.

Met vriendelijke groet,

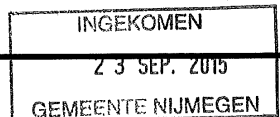
Mark den Boer, voorzitter Raadslid.Nu

Brief aan de raad - Nieuwenhuijsen Kamerbewoning in Nijmegen

reg.nr.: 15.0009750
procesverantw.: BMSO

Groot, Marjolein de BM50

Van: Ralf Nieuwenhuijsen <ralf@bibotrainingen.nl>
Verzonden: vrijdag 18 september 2015 10:19
Aan: Griffie
CC: jac schmidt; Herma Schipperheijn
Onderwerp: T.a.v wethouder wonen en raadsleden met in de portefeuille wonen

class nr.: 751
afgedaan:

Geachte wethouder Velthuis en raadsleden, met in de portefeuille "wonen"

ik wil u onderstaande mail niet onthouden. Naar mijn idee een pijnlijke consequentie van het huidige beleid.

U heeft o.a. als taak de "zwakkere" in onze samenleving te beschermen

Nijmegen bestaat nl. uit meer bewoners dan alleen kamerbewoners

Hou Nijmegen leefbaar voor een ieder!

Met vriendelijke groet,

Ralf Nieuwenhuijsen
06-50620286

Meer weten over het initiatief van Kamerbreed Nijmegen bezoek onze Facebook pagina

Van: Geanonimiseerd **Datum:** 17 september 2015 17:49:54 CEST

Aan: Ron Harmsen <rharmsen@gld.nl>

Onderwerp: Antw.: Interview.

Dag Ron,

Wat ik al zei,...de tijden zijn veranderd. Soms, maar bij mij nog niet vaak, maar wat wel uitdrukkelijk vermeld werd door anderen in de voorbespreking van het interview, is de soms /vaak agressieve zelfdefentie van kamerbewoners, meestal studenten als je als burger wijst op hinder. Het betreft soms ook zaken van maatschappelijk belang, zoals het opstoken in vuurkorven van ongeverfd hout, het niet scheiden van afval etc.

Bij opmerkingen over geluidsoverlast komt het onplezierige antwoord vaak "dan had U hier

Brief aan de raad - Nieuwenhuijsen Kamerbewoning in Nijmegen

maar niet moeten gaan wonen..."

Er zijn zelfs mensen die na een klacht stenen door de ruit hebben gehad. dit is de reden van anonimisering van de klachten.

Wat ik in mijn vorige mail al aanhaalde, dit is iets van de laatste tien jaar sinds de concentratie van kamerbewoning is toegenomen en toegelaten door de gemeente.

Hun levensstijl van kamerbewoners moet voorrang hebben volgens hen. Het is groepsgedrag denk ik dan maar. Individueel zijn jongeren tegenwoordig wel spontaan aardig, maar aangenaam is het niet.

De gebezigde assertieve opmerkingen komen bij mij pijnlijk en soms bedreigend over. Niet alleen op mij maar ook op anderen die ik bij Kamerbreed ontmoet, ze hebben invloed op leefplezier en gevoel van veiligheid.

Er verhuizen mensen om.

Door met naam en gezicht op de tv te komen kan er negativiteit mijn kant opkomen.

Zoals ik al zei heb ik momenteel de tactiek van niet opvallen en me terug trekken gekozen.

Ik wil, hier nog een tijdje wonen

Een houding van meerdere in onze buurten. Als de overlast te erg wordt, bellen we de politie.

Soms knapt die het op soms ook niet.

We zijn de fase van praten, overleg, en communicatie al jaren voorbij. Er is geen contact tussen de studentenwereld en burgers. We hebben het opgegeven en proberen via de politiek iets te verbeteren. De groep cq de concentratie kamerbewoners is te groot.

Dit is wat mij oa zorgen baart en aan leefplezier inboet en soms beangstigt.

Vanuit mijn beroep als psychotherapeut neem ik dit extra waar en ben dan ook verbaast dat er van uit de Gemeente voor dit aspect geen zorg en aandacht is.

Zeker nu er juist positieve aandacht naar elkaar wordt gevraagd vanuit landelijke politiek.

De zg liberale houding van de gemeente doet de stad geen goed. heeft een averechtse werking.

Binnen regels is iets goeds mogelijk tussen mensen.

Het is soms vermoeiend voor me om mee te draaien in Kamerbreed, maar de insteek is positief en breed, niet slechts op eigen belang. Gezamenlijkheid is noodzakelijk ter verbetering.

Ze/we maken ons oprecht zorgen op diverse punten. Die waarover ik hierboven sprak, de leefbaarheid, maar ook over het teloor gaan van het erfgoed. De sociale cohesie en het onaantrekkelijk worden van de stad voor mensen die hier wonen en zouden willen komen wonen.

De waardevermindering van de panden baart ook zorgen.

De stad krijgt een slechte naam merk ik de laatste tijd.

Een lang antwoord, hopelijk duidelijk..Bedankt dat je me even een podium gaf.

Ik ben gerustgesteld door je uitleg in de mail.

Vriendelijke groet geanonimiseerd.

Verstuurd vanaf mijn iPad

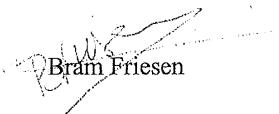
Brief aan de raad - Friesen Benoeming tot raadslid

Aan de gemeenteraad van Nijmegen
t.a.v. de voorzitter dhr. H. Bruls

Geachte voorzitter,

Hierbij laat ik u weten dat ik bereid ben de zetel die vacant is
door het vetrek van mevrouw Jaspers te vervullen.

Met vriendelijke groet,

Bram Friesen

20-07-2015

Brief aan de raad - R20151023IS_b08 Jaspers Ontslag als raadslid

82

Aan de gemeenteraad van Nijmegen
t.a.v. de voorzitter dhr. H. Bruls

Geachte voorzitter,

Hierbij wil ik om gezondheidsredenen mijn zetel ter beschikking stellen.

Met vriendelijke groet,

Anne Jaspers

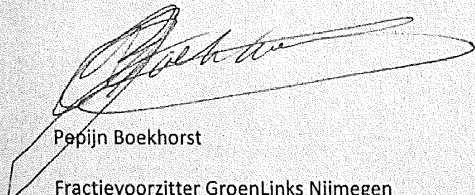
Brief aan de raad - Boekhorst ontslag raadslid en benoeming raadslid Groenlinks

Bg
Aan de gemeenteraad van Nijmegen
t.a.v. de voorzitter dhr. H. Bruls

Geachte voorzitter,

Tot mijn spijt moet ik u mededelen dat Anne Jaspers haar zetel ter beschikking heeft gesteld.
Gelukkig is Bram Friesen, die Anne de afgelopen periode al tijdelijk heeft vervangen, bereid de zetel te vervullen.

Met vriendelijke groet,

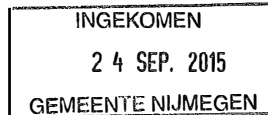
Pepijn Boekhorst

Fractievoorzitter GroenLinks Nijmegen

Brief aan de raad - BREED Kwalitatieve kwartaalrapportage Breed 2e ...

reg.nr.: 15-000088
procesverantw.: B-50

class.nr.: 75
afgeleant:

Breed en gemeenteraden

Kwalitatieve kwartaalrapportage Breed, april tot en met juni 2015

Nijmegen, 24 september 2015

Geachte gemeenteraadsleden,

Hierbij ontvangt u de kwalitatieve kwartaalrapportage van april tot en met juni 2015. Met deze rapportage trachten wij u een goed en actueel beeld te geven van de stand van zaken bij Breed. Naast deze kwalitatieve kwartaalrapportage ontvangt u van ons ook altijd een financiële kwartaalrapportage. Deze financiële rapportage krijgt u als het stuk in het algemeen bestuur van Breed aan de orde is geweest.

De kwalitatieve kwartaalrapportage bestaat uit:

1. Financiële informatie over de ontwikkeling van de reorganisatiekosten (zie bijlage 1).
2. De kwantitatieve voortgang omtrent de strategische doelstelling om 85% van onze medewerkers te detacheren in 2017. Dit doen we, net zoals in de vorige rapportages, op basis van de vijf werkvormen waarin onze medewerkers werkzaam zijn (zie bijlage 2).
3. De kwalitatieve voortgang van onze doelen en projecten in 2015 (zie bijlage 3).

Afscheid Henri Koerhuis

Officieel was 31 augustus de laatste werkdag van Henri Koerhuis, algemeen directeur van Breed. De afgelopen vijf jaar hebben wij Breed zien veranderen van een productiebedrijf naar een professioneel arbeidsbemiddelingsbedrijf. Henri Koerhuis heeft samen met zijn medewerkers hier hard aan gewerkt. Breed is klaar voor de toekomst. Klaar voor de integratie met het WerkBedrijf.

Voor vragen kunt u contact opnemen met Babette Veen, manager communicatie.

Namens het bestuur,

T. Tankir
Voorzitter algemeen bestuur Breed

Breed

Boekweitweg 4	Tel (024) 64 99 100	KvK 09217470
6534 AC Nijmegen	Fax (024) 64 99 109	Btw NL 0014.79.192.B.01
Postbus 6700, 6503 GE Nijmegen	info@denkbreed.nl / www.denkbreed.nl	Rabobank 16.03.99.335

Brief aan de raad - BREED Kwalitatieve kwartaalrapportage Breed 2e ...

Bijlage 1: Reorganisatiekosten

April 2015 – juni 2015

Onderstaande tabel geeft inzicht in de werkelijk gemaakte reorganisatiekosten tot en met juni 2015 (kolom realisatie) in vergelijking met de begrote taakstellende reorganisatiekosten (kolom prognose).

Tabel: Transitiekosten tot en met juni 2015 (bedragen x 1.000)

Jaar	Realisatie	Prognose
2013	€ 3.708	€ 3.708
2014	€ 2.024	€ 2.024
2015	€ 545	€ 1.750
2016		€ 1.400
2017		€ 250
2018		€ 140
TOTAAL	€ 6.277	€ 9.272

De reorganisatiekosten hebben in 2015 een omvang van € 545.000 en betreffen hoofdzakelijk personele kosten van zowel niet geplaatste medewerkers als tijdelijke inhuur. De uitgaven blijven achter op de verwachting. De consequenties hiervan voor de reorganisatiekosten hebben we goed in beeld na het 3de kwartaal. In de volgende kwartaalrapportage wordt hier dan ook nader op ingegaan.

In de jaarrekening 2012 is de voorziening reorganisatiekosten gevormd met een omvang van € 11,3 miljoen. Op basis van de situatie eind 2013, heeft een vrijval van de reorganisatievoorziening plaatsgevonden van € 1,6 miljoen. Deze vrijval van € 1,6 miljoen is teruggevloeid naar de deelnemende gemeenten in 2014.

Op basis van de situatie eind 2014 zijn de verwachte totale reorganisatiekosten bijgesteld van € 9,7 miljoen naar € 9,3 miljoen wat resulteert in een vrijval van de gevormde reorganisatie voorziening van € 0,4 miljoen.

Brief aan de raad - BREED Kwalitatieve kwartaalrapportage Breed 2e ...

Bijlage 2: Rapportage werkvormen

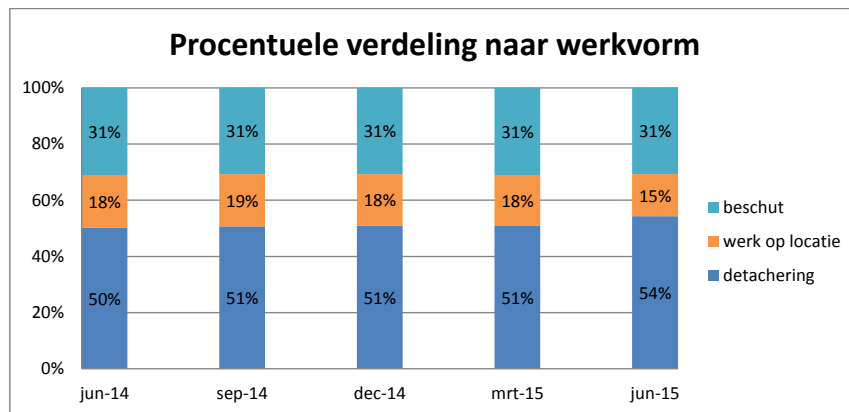
Kwartaal 2 van 2015

In 2017 willen we dat 85% van onze medewerkers buiten de muren van Breed werkt in de werkvormen begeleid werken (in dienst bij een opdrachtgever), individuele of groepsdetachering. Achteraan in deze bijlage vindt u de uitleg over deze werkvormen.

Ontwikkeling werkvormen

Grafiek 1: Ontwikkeling van de procentuele verdeling naar werkvormen

Detachering is de optelsom van de werkvormen begeleid werk, individuele detachering en groepsdetachering.

Tabel 1: Ontwikkeling aantallen medewerkers per werkvorm afgelopen kwartalen.

aantal personen	Realisatie				
	jun-14	sep-14	dec-14	mrt-15	jun-15
begeleid werk	93	93	90	90	88
individuele detachering	660	661	636	625	620
groepsdetachering	422	422	439	425	485
werk op locatie	429	430	420	401	330
beschut	731	713	702	701	674
totaal	2.335	2.319	2.287	2.242	2.197

Normaliter nam bij Breed het aantal medewerkers in het eerst kwartaal van het jaar toe, omdat we in dat kwartaal altijd de taakstelling Wsw zoveel mogelijk probeerden in te vullen. Door de komst van de Participatiewet is de instroom van SW-medewerkers vanaf 1 januari 2015 gestopt. De medewerkers op de wachtlijst werden toegewezen aan andere loketten bij het WerkBedrijf. De dalende lijn in aantal medewerkers zet zich nu gestaag voort. We verwachten in 2015 een uitstroom van 7%.

In grafiek in is te zien dat het percentage detachering met 3% stijgt en dat hier een daling van werk op locatie tegenover staat. Dit is het gevolg van de afronding van de transitie van het leerwerkbedrijf Schoonmaak. Rest Breed nog één laatste transitie van een werk op locatie naar een groepsdetachering, namelijk die van het leerwerkbedrijf AFAC. Dit zal waarschijnlijk in oktober 2015 worden afgerond.

Brief aan de raad - BREED Kwalitatieve kwartaalrapportage Breed 2e ...

Bijlage 3: Breed als arbeidsbemiddelingsbedrijf

Kwalitatieve voortgang doelen en projecten 2015, kwartaal 2

In deze bijlage rapporteren we nog over de doelen en projecten uit ons jaarplan 2015.

Het optimale matches. Individueel en groepsgewijs.

- Het aantal detacheringen is in het tweede kwartaal met drie procent gestegen ten opzichte van het vorige kwartaal.
Deze stijging valt in zijn geheel binnen de categorie 'groepsdetachering' en is vrijwel geheel het gevolg van de detachering van schoonmaakmedewerkers vanuit ons leerwerkbedrijf schoonmaak.

Ken je klant. De klant kent jou.

- In het tweede kwartaal hebben we bijna 72 vacatures binnen gehaald.
- Samen met de gemeente Wijchen werkte Breed mee aan het project functiecreatie van SBCM. Het project is in het tweede kwartaal afgerond. Behalve dat het project zorgde voor veel publiciteit, zijn er ook twee SW-medewerkers gestart.
- De commercieel managers werken actief mee met het WerkBedrijf om marktplannen en andere procedures op te stellen. Zo hebben we in het tweede kwartaal de start gemaakt met de 'groep van 9'. In deze groep werken de commercieel managers samen met drie vertegenwoordigers van het UWV en drie vanuit het WerkBedrijf Rijk van Nijmegen aan de opzet en implementatie van een eenduidige aanpak van de werkgeversdienstverlening.
- Opening voor werkgevers van het WerkBedrijf. Op donderdag 25 juni is tijdens de opening van het werkbedrijf een aantal convenanten getekend. Zo'n tien organisaties en alle zeven gemeenten hebben toezeggingen gedaan over nieuwe arbeidsplaatsen voor de doelgroepen. Aan de totstandkoming hiervan is vooral de inspanning vanuit Breed doorslaggevend geweest. In het tweede kwartaal zijn we begonnen met de verzending van de zakelijk nieuwsbrief voor klanten en relaties van Breed. Twee keer per maand wordt deze verstuurd. Het doel is verhoging naamsbekendheid, verbetering van het imago van SW-medewerkers en natuurlijk verhogen van de verkoop door het laten zien van goede voorbeelden.
- Tevens zijn we in het tweede kwartaal gestart met een actief social media offensief.
- De commercieel - en account managers van Breed zijn regelmatig aanwezig bij werkgeversbijeenkomsten en netwerken in de regio. In het tweede kwartaal hebben ze er ruim 25 bezocht.
- In het tweede kwartaal heeft een aantal gemeenteraadsleden een rondleiding op maat gekregen bij Breed.

Brief aan de raad - BREED Kwalitatieve kwartaalrapportage Breed 2e ...

Medewerkers

Binnen Breed maken we onderscheid tussen directe en indirecte medewerkers. Directe functies worden bekleed door SW-medewerkers. De indirecte medewerkers zijn verantwoordelijk voor de operatie zoals de managers detachering, consultants, werkcoaches en alle medewerkers van de ondersteunende diensten zoals P&O, Facilitair, Informatievoorziening, Communicatie etc.

Indirecte medewerkers:

- De indirecte medewerkers zijn via informatiebijeenkomsten en intranet op de hoogte gebracht van het definitieve-inrichtingsplan "Daadwerkelijk in bedrijf" van het WerkBedrijf.
- De vakbonden FNV/CNV hebben een bijeenkomst gehouden over stand van zaken rondom de onderhandelingen met het WerkBedrijf voor de indirecte medewerkers van Breed.
- Het ziekteverzuim bij de indirecte medewerkers steeg licht naar 8,1% in het tweede kwartaal.
- De managers van Breed en de leidinggevenden van het WerkBedrijf hebben een bijeenkomst gehad. Het doel was kennismaken, delen van een aantal lopende zaken en de verbinding zoeken.
- Ongeveer 60 medewerkers van het WerkBedrijf kregen een rondleiding bij Breed. Het WerkBedrijf ontving hierna de medewerkers van Breed voor een rondleiding. Deze rondleidingen werden geïnitieerd in het kader van elkaar leren kennen.
- Breed heeft voor het opleiden en trainen van indirecte medewerkers één trainingsbureau geselecteerd: Attitude Elements. Dit trainingsbureau biedt alle opleidingen integraal aan, met het oog op onze kerntaak arbeidsbemiddeling. Hierdoor zorgen we ervoor dat opleidingen en trainingen goed op elkaar aansluiten en in elkaars verlengde liggen. De modules van de eerste trainingsgroepen zijn voor de zomervakantie afgerond. De training is voor alle consultants, werkcoaches en detacheringsmanagers. Zij worden getraind in persoonlijk leiderschap en coachingvaardigheden, gericht op de bevordering van de ontwikkeling en doorstroom van medewerkers.

Directe medewerkers:

- In het kader van het nieuwe beleid klachten en bezwaren ontvingen alle medewerkers de folder: heb je een probleem? Samen lossen we het op. Met de verzending van deze folder en de bespreking in de werkoverleggen, is het beleid verder geïmplementeerd.
- Ziekteverzuim van SW-medewerkers daalde met 1,8%. Ondanks allerlei maatregelen blijft het lastig om het ziekteverzuim structureel omlaag te krijgen. Het verzuim is het gehele eerste halfjaar van 2015 hoger dan de vergelijkbare periode in 2014. Het verschil is in het tweede kwartaal wel kleiner geworden.
- In de vergadering van het Algemeen bestuur is een presentatie gegeven over het thema verzuim. Met een analyse van het verzuim en de mogelijke oplossingen voor de toekomst. In het vierde kwartaal zal dit worden herhaald.
- Op 19 mei ontvingen 51 Breed-medewerkers hun schoonmaakdiploma.
- Het aangepaste leerbeleid voor directe medewerkers is vastgesteld. In het leerbeleid staan vier ontwikkeltrajecten uitgewerkt:
  1. *Werknemersgedrag en werkmotivatie*
  2. *Basiseducatie*
  3. *Werknemersvaardigheden*
  4. *Vakvaardigheden*Het volgen van een training of opleiding komt altijd voort uit de doelen die door de consultant, in overleg met de medewerker, zijn vastgelegd in het Individuele Ontwikkel Plan.

Brief aan de raad - BREED Kwalitatieve kwartaalrapportage Breed 2e ...

Ombouwen leerwerkbedrijven naar groepsdetacheringen

Schoonmaak

Een groot deel van de werkzaamheden van leerwerkbedrijf Schoonmaak die Breed in eigen beheer uitvoerde, zijn per 1 april 2015 overgegaan in een groepsdetachering. Het schoonmaakonderhoud van de dienstpanden, parkeergarages, parkeerautomaten en fietsenstallingen van gemeente Nijmegen is via een aanbestedingsprocedure gegund aan SMB Willems.

In mei startte de groepsdetachering bij Asito. De officiële afhandeling heeft in juli plaatsgevonden. 28 medewerkers werken voor Asito. Het zijn de schoonmakers van gemeentelijke panden in Groesbeek, Druten, Wijchen en Beuningen. De Breed-medewerkers blijven op dezelfde werkplek. Er zijn nog 30 Breed-schoonmakers die later gedetacheerd worden.

Leerwerkbedrijf Productie & Logistiek als springplank

In mei startten we op de afdeling Productie en Logistiek met het project: Productie&Logistiek in Beeld 2015. Het is een traject waarmee we voor alle SW-medewerkers van deze afdeling in kaart brengen wat hun ontwikkel- en bemiddelingsmogelijkheden zijn. Dit doen wij met het assessment instrument van Dariuz. De SW-medewerker vult, samen met hun consultant en werkcoach, een vragenlijst in over het huidige functioneren op de werkplek en hun mogelijkheden. Aansluitend aan de diagnose krijgt de medewerker een passend ontwikkel- en / of bemiddelingstraject. Hierdoor ontstaat er een classificatie: de SW-medewerker is aangewezen op een beschutte plek, is ontwikkelbaar of kan direct buiten de muren van Breed aan de slag.

De informatievoorziening naar de 900 SW-medewerkers, de consultants, werkcoaches en detacheringmanagers werd in gang gezet. Verder werd een aantal consultants opgeleid tot Dariuz professional. De eerste 96 SW-medewerkers startten samen met hun consultant en werkcoaches op 26 mei met het invullen van de vragenlijsten. Na een doorlooptijd van drie weken waren de uitkomsten helder. 48 medewerkers waren direct bemiddelbaar. Zij werken op de Sint Teunismolenweg. Van de overige 48 medewerkers blijft een gedeelte beschut en een ander gedeelte kan met een opleiding of training straks bemiddeld worden. Voor de zomervakantie zijn nog twee groepen gestart. Hiervan bleken er minder direct bemiddelbaar te zijn. Na de vakantie start de vierde groep. Dit proces loopt door tot in 2016. Het traject helpt Breed om te voldoen aan de doelstelling om in 2017 85% van alle SW-medewerkers buiten de deuren van Breed aan het werk te hebben.

Project Verdiepende diagnose

Op 1 juni starten we op de Boekweitweg met een nieuw project: Verdiepende diagnose. Dit project wordt – onder verantwoordelijkheid van P&O – uitgevoerd in opdracht van het WerkBedrijf en richt zich op kandidaten van het WerkBedrijf. Dit zijn kandidaten uit een van deze categorieën:

Brief aan de raad - BREED Kwalitatieve kwartaalrapportage Breed 2e ...

1. kandidaten die nog op de wachtlijst Wsw staan;
2. kandidaten waarvan de Wajong-uitkering (nieuwe stijl) wordt afgewezen;
3. kandidaten vanuit de Wwb waarvan wordt verwacht dat zij ook voor een indicatie banenafpraak in aanmerking komen.

Doelstelling

Het project heeft als doelstelling te onderzoeken:

- a) Welke kandidaten komen in aanmerking voor een indicatie banenafpraak?
- b) Hoe ziet het proces rondom deze indicatiestelling eruit en hoe verhoudt zich dit tot de andere doelgroepen?

- c) Hoe kan de bemiddeling naar werk dan het beste vormgegeven worden?

Breed gaat hiertoe de mogelijkheden van de kandidaat in kaart brengen, advies uitbrengen over het type werk waarin de kandidaat het beste functioneert en advies uitbrengen over de werkplek waarop de kandidaat het beste op zijn plaats is.

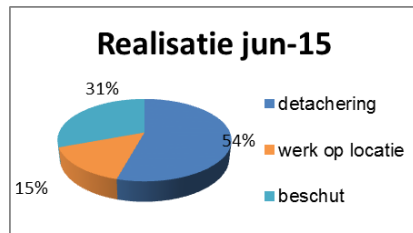
Hebt u vragen over deze informatie, dan kunt u contact opnemen met Babette Veen, manager communicatie, 024 64 99 792, b.veen@denkbreed.nl.

Brief aan de raad - BREED Kwalitatieve kwartaalrapportage Breed 2e ...

Verdeling werkvormen

Cirkeldiagram 1: Realisatie werkvormen juni 2015

Detachering is de optelsom van de werkvormen begeleid werk, individuele detachering en groepsdetachering.

Tabel 2: Ontwikkeling van de verdeling van werkvormen van juni 2014 tot en met juni 2015 ten opzichte van de SW-sector 2013 en de raming van einde 2017 en de vergelijking van de realisatie tot en met juni 2015 met het begrote percentage einde 2015.

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
% personen	SW sector	Realisatie				Begroot		Afwijking	Raming
	dec-13	jun-14	sep-14	dec-14	mrt-15	jun-15	dec-15		dec-17
begeleid werk	6%	4%	4%	4%	4%	4%	5%	-1%	6%
individuele detachering	16%	28%	29%	28%	28%	28%	29%	-1%	25%
groepsdetachering	12%	18%	18%	19%	19%	22%	27%	-5%	54%
werk op locatie	24%	18%	19%	18%	18%	15%	14%	1%	2%
beschut	42%	31%	31%	31%	31%	31%	25%	6%	13%
totaal	66%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	0%	100%

Benchmark met de SW-sector einde 2013 (kolom 1)

Ontwikkeling % medewerkers per werkvorm afgelopen kwartalen 2014- 2015 (kolom 2 t/m 6).

Begroot eind 2015 (kolom 7)

Het verschil tussen de realisatie tot en met juni 2015 en begroot eind 2015 (kolom 8).

Strategische doelstelling einde 2017 (kolom 9).

Tabel 2 laat zien dat de procentuele verdeling in de werkvormen zich in de periode van juni 2014 tot maart 2015 gestabiliseerd heeft. In de periode van maart 2015 tot juni 2015 zien we nu de verwachte positieve verschuivingen van werk op locatie naar groepsdetachering. Dit is het gevolg dan van de in het tweede kwartaal gerealiseerde transitie van het leerwerkbedrijf Schoonmaak. In oktober wordt de laatste transitie van een leerwerkbedrijf onderdeel verwacht, namelijk dat van de AFAC. Hiervoor worden de gesprekken gevoerd met de overname partij.

Verder wordt in de tweede helft van 2015 verwacht dat er nog ruim 100 fte doorstromen van beschut naar een (groeps-)detachering. Deze groei wordt met name verwacht bij de werksoorten productie & logistiek en schoonmaak. Met deze verwachte groei in de tweede helft van 2015, zullen we in de werkvormen begeleid werken, individuele detachering en groepsdetachering naar verwachting 2% achterblijven op de begroting.

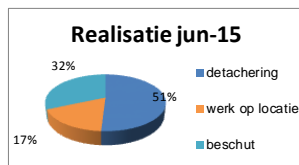
Brief aan de raad - BREED Kwalitatieve kwartaalrapportage Breed 2e ...

Verdeling werkvormen: specificatie per gemeente

Onderstaand de werkvormen per gemeente die slechts uitvloeisel zijn van op Breed-niveau geïnitieerd beleid of acties. Er is geen specifiek beleid per gemeente.

Detachering is de optelsom van de werkvormen begeleid werk, individuele detachering en groepsdetachering.

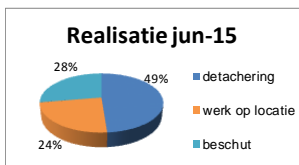
Beuningen

% personen	Realisatie				
	jun-14	sep-14	dec-14	mrt-15	jun-15
begeleid werk	7%	8%	8%	8%	8%
individuele detachering	25%	28%	27%	29%	28%
groepsdetachering	16%	14%	13%	12%	14%
werk op locatie	15%	17%	18%	18%	17%
beschut	37%	33%	33%	32%	32%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

aantal personen	Realisatie				
	jun-14	sep-14	dec-14	mrt-15	jun-15
begeleid werk	12	13	13	13	13
individuele detachering	41	44	43	45	44
groepsdetachering	25	22	21	19	22
werk op locatie	24	27	28	28	27
beschut	59	52	52	50	49
Totaal	161	158	157	155	155

Druuten

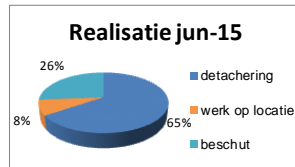
% personen	Realisatie				
	jun-14	sep-14	dec-14	mrt-15	jun-15
begeleid werk	7%	7%	7%	7%	7%
individuele detachering	33%	33%	32%	29%	32%
groepsdetachering	6%	7%	8%	10%	10%
werk op locatie	25%	25%	25%	25%	24%
beschut	30%	29%	29%	29%	28%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

aantal personen	Realisatie				
	jun-14	sep-14	dec-14	mrt-15	jun-15
begeleid werk	9	9	9	9	9
individuele detachering	44	44	42	37	39
groepsdetachering	8	9	11	12	12
werk op locatie	33	34	33	32	29
beschut	40	39	38	36	34
Totaal	134	135	133	126	123

Brief aan de raad - BREED Kwalitatieve kwartaalrapportage Breed 2e ...

Groesbeek

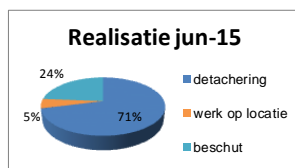
(fusiegemeente, getallen 2014 uit Groesbeek, Millingen aan de Rijn en Ubbergen zijn samengeteld)

% personen	Realisatie				
	jun-14	sep-14	dec-14	mrt-15	jun-15
begeleid werk	5%	5%	5%	6%	6%
individuele detachering	33%	33%	31%	34%	34%
groepsdetachering	23%	25%	27%	25%	25%
werk op locatie	12%	11%	11%	9%	8%
beschut	27%	26%	25%	26%	26%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

aantal personen	Realisatie				
	jun-14	sep-14	dec-14	mrt-15	jun-15
begeleid werk	13	13	13	14	14
individuele detachering	80	80	74	79	79
groepsdetachering	56	60	63	58	58
werk op locatie	28	27	27	21	19
beschut	64	64	60	62	61
Totaal	241	244	237	234	231

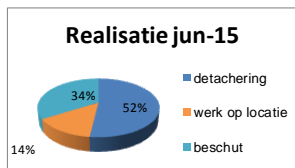
Heumen

% personen	Realisatie				
	jun-14	sep-14	dec-14	mrt-15	jun-15
begeleid werk	3%	3%	3%	3%	3%
individuele detachering	38%	39%	37%	40%	39%
groepsdetachering	23%	22%	23%	24%	29%
werk op locatie	11%	11%	11%	8%	5%
beschut	25%	26%	27%	26%	24%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

aantal personen	Realisatie				
	jun-14	sep-14	dec-14	mrt-15	jun-15
begeleid werk	2	2	2	2	2
individuele detachering	28	29	28	31	30
groepsdetachering	17	16	17	19	22
werk op locatie	8	8	8	6	4
beschut	18	19	20	20	18
Totaal	73	74	75	78	76

Niimegen

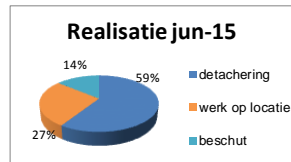

% personen	Realisatie				
	jun-14	sep-14	dec-14	mrt-15	jun-15
begeleid werk	3%	3%	3%	3%	3%
individuele detachering	26%	26%	26%	26%	26%
groepsdetachering	18%	18%	19%	19%	23%
werk op locatie	20%	20%	20%	19%	14%
beschut	33%	33%	33%	34%	34%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

aantal personen	Realisatie				
	jun-14	sep-14	dec-14	mrt-15	jun-15
begeleid werk	42	40	37	35	34
individuele detachering	346	343	333	322	318
groepsdetachering	235	231	242	237	288
werk op locatie	262	263	253	234	175
beschut	445	435	430	433	417
Totaal	1.330	1.312	1.295	1.261	1.232

Brief aan de raad - BREED Kwalitatieve kwartaalrapportage Breed 2e ...

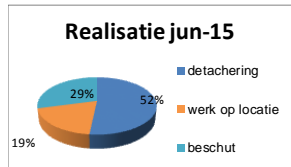
West Maas en Waal

% personen	Realisatie				
	jun-14	sep-14	dec-14	mrt-15	jun-15
begeleid werk	11%	11%	11%	11%	11%
individuele detachering	38%	37%	36%	36%	37%
groepsdetachering	13%	13%	14%	13%	11%
werk op locatie	19%	21%	20%	22%	27%
beschut	19%	18%	19%	18%	14%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

aantal personen	Realisatie				
	jun-14	sep-14	dec-14	mrt-15	jun-15
begeleid werk	9	8	8	8	8
individuele detachering	30	28	27	26	26
groepsdetachering	10	10	10	9	8
werk op locatie	15	16	15	16	19
beschut	15	14	14	13	10
Totaal	79	76	74	72	71

Wijchen

% personen	Realisatie				
	jun-14	sep-14	dec-14	mrt-15	jun-15
begeleid werk	2%	3%	3%	3%	3%
individuele detachering	29%	29%	27%	25%	25%
groepsdetachering	22%	23%	24%	22%	23%
werk op locatie	18%	17%	18%	20%	19%
beschut	29%	29%	28%	29%	29%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

aantal personen	Realisatie				
	jun-14	sep-14	dec-14	mrt-15	jun-15
begeleid werk	5	7	7	8	8
individuele detachering	78	79	74	68	66
groepsdetachering	61	64	65	60	61
werk op locatie	48	46	49	54	50
beschut	80	79	77	77	76
Totaal	272	275	272	267	261

Brief aan de raad - BREED Kwalitatieve kwartaalrapportage Breed 2e ...

Uitleg werkvormen

Breed kent momenteel vijf werkvormen waarin de SW-medewerker werkzaam kan zijn:

1. Begeleid werken
2. Individuele detachering
3. Groepsdetachering
4. Werken op locatie
5. Beschut werken

Onderstaand een toelichting op de verschillende werkvormen.

Werkvorm	Aantal personen	Wie is werkgever en welke CAO wordt toegepast?	Onder wiens leiding wordt het werk uitgevoerd?	Voor wiens rekening en risico wordt het werk uitgevoerd?	Bijzonderheden
begeleid werk	individueel	Externe werkgever, CAO van externe werkgever (niet CAO WSW)	reguliere werkgever	reguliere werkgever	- loonkostensubsidie
individuele detachering	individueel	Breed, CAO WSW	inlener	inlener	-inleenvergoeding per tijdseenheid -detacheringsovereenkomst op naam
groepsdetachering	groep	Breed, CAO WSW	inlener	inlener	-inleenvergoeding per tijdseenheid -detacheringsovereenkomst niet op naam -mogelijke inzet werkcoach
werk op locatie*	groep of individueel	Breed, CAO WSW	Breed	Breed	-vergoeding per eenheid dienst of product -overeenkomst niet op naam -werklocatie niet in eigendom van of gehuurd door Breed -werkcoach
beschut	individueel	Breed, CAO WSW	Breed	Breed	-vergoeding per eenheid dienst of product -overeenkomst niet op naam -werklocatie in eigendom van of gehuurd door Breed -werkcoach -inclusief test & training

*Werk op locatie

Werk op locatie is een lastige term en verdient daarom extra uitleg. Bij het werken op locatie werken onze medewerkers buiten de muren van Breed maar nog niet op de manier die Breed uiteindelijk voor ogen heeft. Breed wordt daar namelijk betaald op basis van de geleverde productie. Hierdoor zijn we nog steeds verantwoordelijk voor de productie en niet alleen voor de begeleiding van de medewerkers. Onder het werken op locatie verstaan we ook de werkzaamheden van onze leerwerkbodrijven Schoonmaak en Groen en de postbezorgingsactiviteiten. De medewerkers werken namelijk buiten de muren van Breed op een locatie die niet in eigendom is van Breed.

Brief aan de raad - Halfjaarbrieven Inkomens 1e helft 2015 ontwikkelingen ...

Maatschappelijke Ontwikkeling
Beleidsontwikkeling

Ingekomen stuk D1 PA 21 oktober 2015

G E M E E N T E

Korte Nieuwstraat 6
6511 PP Nijmegen
Telefoon 14024
Telefax (024) 323 59 92
E-mail gemeente@nijmegen.nl

Aan de Gemeenteraad van Nijmegen

Postbus 9105
6500 HG Nijmegen

Datum
15 september 2015

Ons kenmerk
MO10/ 15.0009152

Contactpersoon
János Betkó

Onderwerp
Halfjaarbrieven Inkomens

Direct telefoonnummer
0655419795

Geachte leden van de Raad,

Periodiek informeren wij u over de ontwikkeling van het aantal Nijmegenaren dat een bijstandsuitkering ontvangt en, bij wijze van context, over de regionale arbeidsmarktontwikkelingen. Naast deze periodieke informatie, wijzen wij u met deze brief op de tekorten die dreigen op het onderdeel Inkomens en lichten we dit toe. Om in aanmerking te komen voor de vangnetregeling bij het verdeelmodel BUIG (inkomensdeel Participatiewet) dienen we als gemeente namelijk aan een aantal voorwaarden te voldoen.

1. Tekorten op inkomens / verdeelmodel BUIG

Voor Inkomens geldt dat een groot deel van het tekort te wijten is aan het nieuw ingevoerde verdeelmodel voor het BUIG-budget. Over de problematiek rond dit 'objectieve' verdeelmodel hebben wij u al meerdere malen geïnformeerd.¹

De staatssecretaris heeft de vangnetregeling versoepeld, om tegemoet te komen aan de bezwaren van vele gemeenten tegen de gevolgen van het invoeren van het nieuwe verdeelmodel. De nieuwe vangnetregeling is als volgt. Bij een tekort boven de 5 procent van het ontvangen budget, wordt een gemeente voor het meerdere voor de helft gecompenseerd. Bij een tekort boven de 10 procent wordt een gemeente voor het meerdere volledig gecompenseerd.

Uit de laatste prognoses, die ook zullen worden gebruikt voor de Slotwijziging (voorheen najaarsnota) blijkt dat we als gemeente op het BUIG-budget afstevnen op een tekort van 4,3 miljoen euro, met een bandbreedte (onzekerheidsmarge) van ongeveer 2,5 miljoen. Indien het

¹ Waaronder in de raadsbrieven van 28 oktober 2014 en 14 april 2015.

Brief aan de raad - Halfjaarbrieven Inkomens 1e helft 2015 ontwikkelingen ...

Gemeente Nijmegen
Maatschappelijke Ontwikkeling
Beleidsontwikkeling

Vervolg
1

tekort groter is dan 4,6 miljoen euro, dienen we een beroep te doen op de vangnetregeling.² De staatssecretaris heeft de gemeenten geïnformeerd³ dat er een aantal voorwaarden gelden voor gemeenten, om een beroep te kunnen doen op dit vangnet. Het gaat om het volgende:

1. De verwachte omvang van het tekort en de oorzaken daarvan te analyseren.
2. Een plan met maatregelen presenteren om het tekort terug te dringen.
3. Besluitvorming plaats te doen vinden over de analyse en het plan met maatregelen, na afstemming met de Raad.

Hieronder zullen we puntsgewijs ingaan op deze voorwaarden.

1. De verwachte omvang van het tekort bedraagt 4,3 miljoen, met de hierboven genoemde bandbreedte. Van dit tekort is ongeveer 3,8 miljoen te wijten aan het nieuwe verdeelmodel. Daarnaast hebben we in Nijmegen in 2015 te maken met een iets hogere instroom in de bijstand dan gemiddeld. Nijmegen stond in 2014 nog in de top 3 van grote gemeenten met de laagste verhoging van het bijstandsbestand, iets dat bevestigt dat het tekort geen gevolg is van gevoerd beleid, maar van een disfunctionerend nieuw verdeelmodel.⁴
2. Het is daardoor evident dat onze eerste actie is om ons als gemeente te verzetten tegen het nieuwe verdeelmodel, dat overhaast is ingevoerd en leidt tot een onrechtvaardige en ondoelmatige verdeling van bijstandsgelden over de gemeenten in Nederland.

Wij hebben dit gedaan door onder andere; actief deel te nemen aan bijeenkomsten van nadeelgemeenten; input te leveren voor verbeteringsvoorstellen voor het model; mee te doen aan een civiele rechtszaak tegen de staatssecretaris van SZW; bezwaar en beroep aan te tekenen tegen de invoering van het model; een brandbrief te sturen naar de Tweede Kamer.

Dat het verdeelmodel steden als Nijmegen op een onrechtvaardige wijze benadeelt, werd onlangs nog benadrukt door de Raad voor de financiële verhoudingen (Rfv). In een recent advies⁵ gaven zij volstrekt helder aan dat het nieuwe verdeelmodel onvoldoende rekening houdt met de regionale centrumfunctie die steden vervullen.

De lijn van de Rijksoverheid blijft echter dat het verdeelmodel de komende jaren verbeterd wordt, en dat gemeenten de verdeelstoornissen gedurende die periode voor lief moeten nemen. Dit wordt door het Rijk gerechtvaardigd met een soepeler vangnet (zie hierboven).

² Bij de zomernota gingen we nog uit van een tekort van 3,2 miljoen met een bandbreedte van ongeveer 3,5 miljoen. De huidige prognose is dus iets nadeliger, mede veroorzaakt door (iets) hogere netto instroom dit jaar ten opzichte van andere gemeenten.

³ <http://www.gemeenteloket.minszw.nl/dossiers/financieel/dossier/vangnetuitkering-2015.html>

⁴ Volgens de 'bijstand top 10' 2014 van onderzoeksbureau APE.

⁵ Te vinden op de website van de Rfv: <http://www.rob-rfv.nl/rfv/actueel/nieuwsbericht/146/Verbetering+verdeelmodel+Inkomensdeel+Participatiewet+en+aanpassing+vangnet>

Brief aan de raad - Halfjaarbrieven Inkomens 1e helft 2015 ontwikkelingen ...

Gemeente Nijmegen
Maatschappelijke Ontwikkeling
Beleidsontwikkeling

Vervolgvel
2

Naast ons te verzetten tegen de belangrijkste oorzaak van het tekort, het nieuwe, ondeugdelijke verdeelmodel, werken we ook aan het beperken van de instroom in de bijstand en het verhogen van de uitstroom. Dit een permanent proces. Niettemin wordt, naar aanleiding van het tekort dat we dit en waarschijnlijk komend jaar ook oplopen, dit najaar extra aandacht geschonken hieraan. Wij zullen de dit onderwerp in 2015 dan ook nog een keer met u bespreken. Ook in het in 2015 te verschijnen beleidsplan over naleving en handhaving zal extra aandacht gegeven worden maatregelen die de instroom kunnen beperken en de uitstroom bevorderen.

3. Deze laatste stap zal genomen worden naar aanleiding van de behandeling van deze brief en een latere discussie over mogelijkheden om het aantal mensen in de bijstand terug te dringen.

2. Bijstandsontwikkeling en ontwikkeling regionale arbeidsmarkt

2.1 ontwikkeling aantal bijstandsgerechtigden

Het aantal bijstandsgerechtigden in Nijmegen bedroeg aan het einde van de maand juli (op het moment van schrijven de meest recente beschikbare cijfers) 6801. Ten opzichte van eind 2014 is dat een stijging van 3,2 procent, veroorzaakt doordat 1337 mensen in de bijstand zijn ingestroomd en 1109 mensen zijn uitgestroomd. Hiermee loopt Nijmegen iets achter ten opzichte van de ontwikkeling bij de benchmark-gemeenten.⁶ Dit wordt geïllustreerd in onderstaande tabellen.

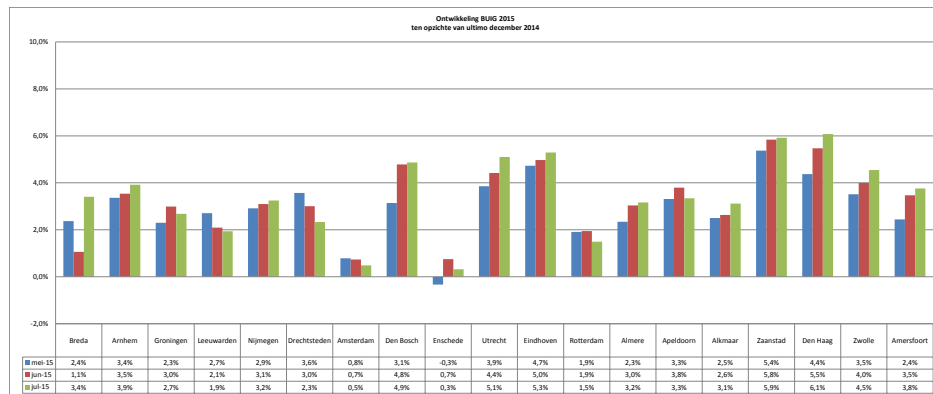
---

⁶ De benchmark-steden zijn steden die er op vrijwillige basis voor hebben gekozen om deze gegevens met elkaar te vergelijken.

Brief aan de raad - Halfjaarbrieven Inkomens 1e helft 2015 ontwikkelingen . . .

Gemeente Nijmegen
Maatschappelijke Ontwikkeling
Beleidsontwikkeling

Vervolg
3

Stijging tov ultimo 2014	
Gemiddelde groei Benchmark gemeenten (ten opzichte van ultimo 2014)	
Benchmark	2,7%
G4 steden	2,4%
Niet G4 steden	3,1%
Nijmegen	3,2%

Nijmegen kende een relatief grote instroom in het begin van 2015, die daarna sterk is afgevlakt. Momenteel is daarom de verwachting dat de stijging van het bijstandsbestand in Nijmegen niet sterker gaat groeien dan gemiddeld.

Eén van de redenen dat het aantal bijstandsgerechtigden landelijk gezien nog steeds stijgt, is door de relatief grote instroom van vluchtelingen.

2.2 Ontwikkeling regionale arbeidsmarkt

Brief aan de raad - Halfjaarbrieven Inkomens 1e helft 2015 ontwikkelingen . . .

Gemeente Nijmegen
Maatschappelijke Ontwikkeling
Beleidsontwikkeling

Vervolgvel
4

Om een beeld te krijgen van de regionale arbeidsmarktontwikkelingen maken we gebruik van de Basisset Regionale Arbeidsmarktinformatie van het UWV.⁷

In de arbeidsmarktregio Rijk van Nijmegen waren er eind juni 2015 8.334 WW-uitkeringen. Een jaar eerder waren dat er 8.853, wat betekent dat er ten opzichte van een jaar eerder 519 WW-uitkeringen minder zijn, ofwel 5,9 procent. Landelijk waren er eind juni 410.175 WW-uitkeringen, een daling van 4,7 procent ten opzichte van juni 2014. Het aantal mensen met een WW-uitkering daalt momenteel in de regio sneller dan landelijk. Het WW-percentage (de WW-uitkeringen uitgedrukt als percentage van de beroepsbevolking) kwam in de arbeidsmarktregio Rijk van Nijmegen eind juni uit op 4,9%. Landelijk lag het WW-percentage eind juni op 4,6%.

Eind juni zijn er 17397 werkzoekenden geregistreerd door het UWV in de regio Rijk van Nijmegen (10,2 procent van de beroepsbevolking). In de gemeente Nijmegen zijn er 11487 werkzoekenden geregistreerd (12,2 procent van de beroepsbevolking). Dit wijkt weinig af ten opzichte van eind 2014.

Ten opzichte van eerdere edities van de Basisset Regionale Arbeidsmarktinformatie hanteert het UWV een andere maat voor de openstaande vacatures. De basisset telt nu alle vacatures die op Werk.nl beschikbaar zijn. In de regio Nijmegen zijn dat er eind juni 2015 1002. Een jaar eerder waren dat er (op dezelfde manier geteld) 747, wat een toename van 34,1 procent betekent. De in de jaarbrief bijstandsontwikkeling 2014 geconstateerde toename van vacatures zet dus door. Op landelijk niveau is de toename in dezelfde periode 21,6 procent.

Op basis van deze ontwikkelingen is derhalve vast te stellen dat het aantal vacatures groeit, het aantal mensen met een WW-uitkering daalt, maar niettemin het aantal mensen dat instroomt in de bijstand stijgt. Dat duidt er op dat de daling van het aantal mensen in de WW zowel het gevolg is van een grotere uitstroom naar werk, als van een uitstroom van WW naar bijstand. In het toenemend aantal vacatures is een licht herstel van de regionale economie zichtbaar.

Hoogachtend,
College van Burgemeester en Wethouders van Nijmegen,

De Burgemeester,

De Gemeentesecretaris,

drs. H.M.F. Bruls

drs. B. van der Ploeg

---

⁷ https://www.werk.nl/xpsitem/wdo_011965 : tot en met juni 2015, op het moment van schrijven de laatst beschikbare versie.

Brief aan de raad - Overdracht portefeuille Wonen

Bestuursondersteuning en -advies

Ingekomen stuk D2 PA 21 oktober 2015

G E M E E N T E

Nijmegen

Korte Nieuwstraat 6
6511 PP Nijmegen
Telefoon 14024
Telefax (024) 323 59 92
E-mail gemeente@nijmegen.nl

Aan de Gemeenteraad van Nijmegen

Postbus 9105
6500 HG Nijmegen

Datum
15 september 2015

Ons kenmerk
BA00/15.0009200

Contactpersoon
M. Sofovic

Onderwerp
Overdracht portefeuille Wonen

Datum uw brief
-

Doorkiesnummer
(024) 3292606

Geachte leden van de Raad,

Bij besluit van 3 maart 2015 hebben wij op verzoek van wethouder Frings de portefeuille Wonen tijdelijk aan wethouder Velthuis, portefeuillehouder van Stedelijke ontwikkeling, overgedragen. De reden hiervoor lag in de omvang van de portefeuille Zorg & Welzijn die door de decentralisaties van Jeugdzorg, AWBZ en Beschermd Wonen aanzienlijk is toegenomen. Door deze overdracht kon wethouder Frings in de afgelopen periode de omvangrijke portefeuille Zorg & Welzijn bedienen op een wijze die goed te combineren was met aandacht voor zijn gezondheid.

Wij hebben besloten om deze portefeuilleoverdracht te continueren. Omdat de portefeuille Wonen het best op de portefeuille Stedelijke ontwikkeling aansluit, zal wethouder Velthuis tot aan het einde van deze bestuursperiode optreden als portefeuillehouder voor dit programma.

Hoogachtend,
college van Burgemeester en Wethouders van Nijmegen,

De Burgemeester,

De Gemeentesecretaris,

drs. H.M.F. Bruls

drs. B. van der Ploeg

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

Maatschappelijke Ontwikkeling
Beleidsontwikkeling

Ingekomen stuk D3 PA 21 oktober 2015

G E M E E N T E

Nijmegen

Korte Nieuwstraat 6
6511 PP Nijmegen
Telefoon 14024
Telefax (024) 323 59 92
E-mail gemeente@nijmegen.nl

Aan de gemeenteraad van Nijmegen

Postbus 9105
6500 HG Nijmegen

Datum
15 september 2015

Ons kenmerk
MO10/15.0007645

Contactpersoon
Anke Chekroun

Onderwerp
Onderzoek arbeidsmarktdiscriminatie

Datum uw brief

Direct telefoonnummer
9198

Geachte leden van de raad,

In het coalitieakkoord staat beschreven dat *'discriminatie op de arbeidsmarkt hard zal worden aangepakt'*. Ieder1Gelijk heeft van de Gemeente Nijmegen de opdracht gekregen hier een kwalitatief onderzoek naar uit te voeren in Nijmegen. Uit de opdracht is een beeldend en informatief rapport verschenen waarin naar voren komt hoe en waar dit probleem zich manifesteert en waarin aanbevelingen worden gedaan voor de aanpak ervan. Op basis van dit onderzoek werken wij nu aan een plan van aanpak samen met externe partijen zoals het Werkbedrijf en het ROC. Met deze brief willen wij de Raad informeren over het proces van het onderzoek en de voortgang van het plan van aanpak.

Het onderzoek geeft aan dat in Nijmegen, zoals verwacht, een vergelijkbare situatie is als beschreven in de landelijke studies wat betreft discriminatie op de arbeidsmarkt. Bedrijven zoeken vooral naar geschikte kandidaten zonder rekening te houden met diversiteit en gebruiken daarbij vaak interne (homogene) kanalen. Discriminatie vindt zelden bewust plaats, het is vaak een blinde vlek waardoor werkgevers met de beste bedoelingen toch mensen uitsluiten. Contact tussen werkgevers en doelgroepen lijkt een van de belangrijkste schakels in het verminderen van discriminatie en vooroordelen te zijn. Verder zijn een aantal groepen met grote afstand tot de arbeidsmarkt (met name jonge allochtonen en mensen met een beperking) gebaat bij sociale vaardigheden, sollicitatievaardigheden en werknemersvaardigheden.

We zijn met verschillende partijen (o.a. Werkbedrijf, onderwijs) in gesprek om te komen tot een brede integrale aanpak gericht op het bestrijden en voorkomen van arbeidsmarktdiscriminatie. Daarnaast consulteren wij diverse adviescommissies (ACA, LHBT, JMG en het klantgroepenoverleg) over het onderzoek en onze eerste ideeën met betrekking tot een plan van aanpak.

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

Gemeente Nijmegen
Maatschappelijke Ontwikkeling
Beleidsontwikkeling

Vervolgvel
1

Ook regionaal gaan we de uitkomsten van het onderzoek bespreken en daarnaast zal het thema geagendeerd worden in de Stuurgroep Arbeidsmarkt Rijk van Nijmegen (SAR). Het plan van aanpak komt in het najaar in ons College. Ook uw Raad zullen wij dan weer actief informeren.

Hoogachtend,
College van Burgemeester en Wethouders van Nijmegen,

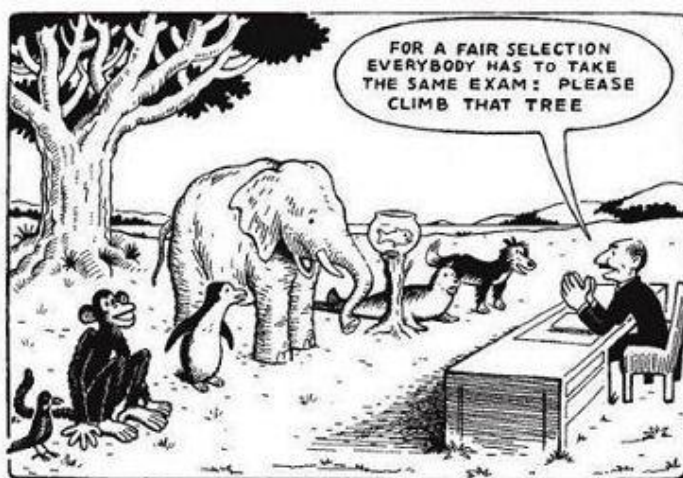
De Burgemeester,

De Gemeentesecretaris,

drs. H.M.F. Bruls

drs. B. van der Ploeg

Onderzoek
Discriminatie op de arbeidsmarkt
in Nijmegen

ieder¹gelijk

Bureau Gelijke Behandeling **Gelderland Zuid**

Franziska Bissels
Saskia Bril
Lieke van Heerwaarde
Mirjam van Galen

ieder1Gelijk
ieder1Gelijk
Universiteit Utrecht
Universiteit Utrecht

In samenwerking met
Anke Chekroun

Gemeente Nijmegen

Juni 2015

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

Inhoudsopgave

1. Samenvatting.....	4
2. Inleiding	7
3. Samenvatting landelijke studies.....	8
3.1 Wat is arbeidsmarktdiscriminatie?	8
3.2 Wat zijn de oorzaken van arbeidsmarktdiscriminatie?.....	8
3.3 Wat zijn de gevolgen van arbeidsmarktdiscriminatie?	9
3.4 Hoeveel komt arbeidsmarktdiscriminatie voor?	9
3.5 Welke groepen worden het meest gediscrimineerd op de arbeidsmarkt?	10
3.6 Wat kunnen werkgevers doen tegen discriminatie?	14
3.7 Wat kan de overheid doen tegen arbeidsmarktdiscriminatie?	15
4. Mensen met een arbeidsbeperking	16
4.1 Definitie	16
4.2 Wettelijke bescherming tegen discriminatie	16
4.3 Belemmeringen op de arbeidsmarkt	17
4.4 Mogelijkheden.....	17
5. Arbeidsmarktdiscriminatie in Nijmegen.....	19
5.1 Arbeidsmarktdiscriminatie	20
5.2 Arbeidsmarktdiscriminatie naar discriminatiegronden	21
5.2.1 Leeftijd.....	21
5.2.2 Ras	23
5.2.3 Godsdienst.....	28
5.2.4 Handicap/chronische ziekte	29
5.2.5 Geslacht	35
5.3 Discriminatie in de verschillende fases van het werkproces	36
5.3.1 Werving en selectie	36
5.3.2 Werkvloer	41
5.3.3 Stages	44
5.3.4 Beroepsonderwijs.....	45
6. Conclusies	47
7. Aanbevelingen	50
7.1 Wat is nodig?.....	50
7.1.1 Wat is nodig in het algemeen?.....	50
7.1.2 Wat is nodig ten aanzien van werknemers?	50

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

7.1.3 Wat is nodig ten aanzien van werkgevers?.....	51
7.1.4 Wat is nodig ten aanzien van onderwijs en stages?	51
7.1.5 Wat is nodig ten aanzien van de gemeente?	51
7.2 Concrete aanbevelingen.....	54
7.2.1 Preventieve activiteiten	54
7.2.2 Maatregelen in geval van discriminatie	55
8. Literatuurlijst	56
9. Bijlagen	58

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

1. Samenvatting

Arbeidsmarktdiscriminatie

Arbeidsmarktdiscriminatie is het nadelig behandelen van personen in het arbeidsproces omdat zij behoren tot een bepaalde groepering of tot een bepaalde groepering worden gerekend. Arbeidsmarktdiscriminatie kan leiden tot psychische problemen en gevoelens van machteloosheid, wat uiteindelijk kan resulteren in ziekteverzuim en baanverlies. Bij Ieder1Gelijk hebben de meeste discriminatieklachten betrekking op de arbeidsmarkt. Antidiscriminatievoorzieningen krijgen samen ruim 2.000 klachten per jaar binnen over arbeidsmarktdiscriminatie. Aangezien slechts zo'n 5% van de mensen die discriminatie heeft ervaren dit ergens meldt, ligt het werkelijke aantal mensen dat gediscrimineerd wordt op de arbeidsmarkt waarschijnlijk veel hoger. Er bestaat een wettelijk verbod op discriminatie en een wettelijke verplichting voor werkgevers om een preventiemedewerker aan te stellen en een risico-inventarisatie uit te voeren ter voorkoming van discriminatie.

Doelgroepen

De arbeidsmarktparticipatie van een aantal groepen in de samenleving blijft statistisch gezien achter ten opzichte van het gemiddelde. Onder bepaalde voorwaarden mag bij gelijke geschiktheid een voorkeursbeleid voor allochtonen, vrouwen en gehandicapten en chronisch zieken worden gevoerd om deze achterstand te verkleinen. Uit de verschillende rapporten die recentelijk zijn verschenen kan vaak een link gelegd worden tussen de arbeidsmarktachterstand en discriminatie. Zo ervaart bijna de helft van de vrouwen zwangerschapsdiscriminatie tijdens de zwangerschap. Ook bestaat er het vooroordeel dat zorgtaken van (alleenstaande) moeders leiden tot minder flexibiliteit. Ieder1Gelijk vindt verder regelmatig termen in vacatures die direct verwijzen naar geslacht, zoals 'assistente' of 'schoonmaakster'. Ouderen hebben te maken met veel negatieve stereotypen met betrekking tot hun inzetbaarheid, flexibiliteit en productiviteit. Bij Ieder1Gelijk worden er vaak meldingen gedaan van verboden leeftijdseisen in vacatures en uit interviews met Nijmeegse bedrijven zijn enkele vooroordelen geuit met betrekking tot de flexibiliteit, het ziekteverzuim en de kosten van oudere werknemers.

Mensen met een migrantenachtergrond

Ruim driekwart van de autochtone Nederlanders heeft betaald werk, terwijl maar de helft van de mensen met een migrantenachtergrond betaald werk heeft. Uit verschillende gesprekken komt naar voren dat mensen met een migrantenachtergrond het gevoel hebben zich extra te moeten bewijzen omdat autochtonen een streepje op ze voor hebben: zij starten met 'min 1'. Het komt regelmatig voor dat werkgevers taaleisen stellen die niet nodig zijn voor de functie. Uitzendbureaus en arbeidsbemiddelaars in Nijmegen krijgen te maken met werkgevers die willen selecteren op etniciteit, zoals het niet willen aannemen van mensen met een migrantenachtergrond of het alleen maar willen aannemen van mensen met een bepaalde afkomst. Jongeren met een migrantenachtergrond komen moeilijk aan stageplekken en werk, wat hun toekomstperspectief verslechtert. Ter bevordering van de arbeidsmarktpositie van jongeren bestaat het landelijke project KIX, waarbij de jongeren *soft skills* worden aangeleerd en hun netwerk wordt vergroot.

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

Mensen met een arbeidsbeperking

Mensen met een arbeidsbeperking worden door een lichamelijke, verstandelijke, of psychische beperking belemmerd bij het zoeken naar of het uitvoeren van werk. Mensen zonder een beperking hebben twee keer vaker betaald werk. Er spelen veel vooroordelen over mensen met een arbeidsbeperking en daarnaast is er veel onbekendheid met de overheidsregelingen die beschikbaar zijn. Uit gesprekken met de doelgroep komt naar voren dat mensen in sommige gevallen als gevolg van discriminatie de zoektocht naar betaald werk opgeven. Werkgevers maken vaak een verkeerde inschatting van de capaciteiten en mogelijkheden van deze doelgroep en wijzen op basis hiervan iemand af. Er bestaat echter een wettelijke onderzoeksplicht voor werkgevers om te onderzoeken of een werkplek geschikt is of geschikt gemaakt kan worden voor iemand met een beperking. Uit de gesprekken en interviews blijkt dat deze afweging vaak door de personeelsfunctionaris zelf wordt uitgevoerd en er te snel een oordeel wordt geveld zonder degelijk onderzoek. Om vooroordelen te verminderen en een goede omgang met mensen met een arbeidsbeperking te vergroten, bestaat er in Nijmegen de Denktank WMO. Als good practice wordt verder genoemd de bedrijfsanalyses die door de gemeente en het UWV worden uitgevoerd. Om de stageproblematiek bij jongeren met een beperking tegen te gaan is daarnaast de Bedrijfsschool H400 opgericht.

Conclusies gesprekken met organisaties en cliënten

Contact tussen werkgevers en doelgroepen lijkt een van de belangrijkste schakels in het verminderen van discriminatie en vooroordelen te zijn. Vanuit de doelgroepen is er behoefte aan kennis van regelingen bij de werkgever, wederzijdse openheid over behoeften en verwachtingen en flexibiliteit met betrekking tot eventuele belemmeringen. Werkgevers hebben behoefte aan informatieverstrekking over regelingen vanuit de gemeente Nijmegen. Een aantal doelgroepen kan gebaat zijn bij vaardigheid- en sollicitatietrainingen om hun positie op de arbeidsmarkt te versterken en zich te wapenen tegen vooroordelen. Verder kwamen in de gesprekken veel initiatieven naar voren om arbeidsdiscriminatie tegen te gaan. Ook werden er verschillende Nijmeegse bedrijven genoemd die zich actief inzetten om de arbeidsmarktparticipatie van bepaalde doelgroepen te vergroten. Deze bedrijven geven echter wel aan dat zij soms aanlopen tegen inflexibele constructies vanuit de gemeente.

Conclusies interviews met werkgevers

De geïnterviewde Nijmeegse bedrijven neigen er grotendeels toe om, als ze zelf discriminatie niet zien en discriminatie niet gemeld wordt, ervan uit te gaan dat discriminatie in hun bedrijf niet voorkomt. Gezien de cijfers omtrent ervaren discriminatie is dit onwaarschijnlijk. Er vindt veel meer ervaren discriminatie plaats dan gemelde discriminatie. Bovendien, als discriminatie niet jezelf betreft is de kans kleiner dat je het om je heen ziet en als zodanig herkent. Juist omdat discriminatie zo vaak onbewust gebeurt is het essentieel om het bewustzijn daarover te vergroten. De bedrijven geven verder aan wel meerwaarde te zien in diversiteit, maar hebben er grotendeels geen beleid voor en zien daar ook geen ruimte voor. De beste kandidaat zoeken gaat voor, de achtergrond doet er volgens personeelsfunctionarissen en werkgevers weinig toe. Uit de interviews blijkt echter dat bij de werving voor een vacature vooral intern of binnen het eigen netwerk wordt gezocht. Uit onderzoek blijkt dat een netwerk vaak bestaat uit personen die op elkaar lijken, waardoor de diversiteit via deze weg niet wordt vergroot. Ook was maar bij één van de geïnterviewde

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

bedrijven sprake van een geformaliseerde sollicitatieprocedure, terwijl in deze procedure de kans op discriminatie kleiner is dan bij een procedure die niet gestructureerd is.

Aanbevelingen

Knelpunten die zijn geconstateerd in dit onderzoek zijn (1) gebrekkige informatie bij werkgevers omtrent subsidieregelingen voor doelgroepen, (2) gebrekkige sollicitatievaardigheden bij bepaalde doelgroepen, (3) te weinig kennis bij werkgevers over onbewuste stereotyperingsprocessen en (4) het ontbreken van actief antidiscriminatiebeleid en diversiteitsbeleid. Het eerste punt vraagt om actieve informatievoorziening vanuit de gemeente. Om het tweede punt aan te pakken stelt Ieder1Gelijk voor om het project KIX ook in Nijmegen in te voeren. Bij het derde punt kan Ieder1Gelijk een rol spelen in de voorlichting naar werkgevers toe. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan de training 'Selecteren zonder vooroordelen'. De bewustwording van vooroordelen en onbewuste discriminatie kan verder vergroot worden door het voeren van een antidiscriminatiebeleid en een diversiteitsbeleid.

Door middel van een antidiscriminatiebeleid kan op twee manieren ingespeeld worden op discriminatie. Ten eerste kan hiermee voldaan worden aan de wettelijke verplichting om een preventief discriminatiebeleid te voeren, waardoor discriminatie op de werkvloer kan worden voorkomen. Ten tweede kunnen duidelijke richtlijnen discriminatie tegengaan. Zowel uit de gesprekken als uit de interviews is gebleken dat werkbemiddelaars van de gemeente en van uitzendbureaus discriminerende verzoeken krijgen van werkgevers. Bij gebrek aan een eenduidig beleid hangt het van de bemiddelaar af hoe hierop wordt gereageerd. Ieder1Gelijk kan training en advies bieden bij het vormgeven van een dergelijk beleid.

Een diversiteitsbeleid speelt vooral een rol in de fase van werving en selectie. Het is een beleid dat is gericht op de erkenning, waardering en benutting van de verschillen tussen werknemers. Om diversiteitsbeleid te bevorderen wordt op 2 juli 2015 het Charter Diversiteit door de Stichting voor de Arbeid gelanceerd. Internationaal onderzoek laat zien dat diversiteitsbeleid leidt tot minder personeelsverloop en verzuim, minder discriminatieprocedures, toenemende creativiteit en innovatie en een stijging van de omzet. De gemeente Nijmegen zou een voorbeeldrol kunnen vervullen naar Nijmeegse bedrijven toe door het Charter Diversiteit te ondertekenen en een actief diversiteitsbeleid te voeren waarin aandacht is voor (onbewuste) discriminatie binnen de organisatie.

Om discriminatie tegen te gaan kan de gemeente Nijmegen verder in gesprek gaan met bedrijven waarbij discriminatie is vastgesteld door het College van de Rechten van de Mens. Verder zou de gemeente bij een geval van bewezen discriminatie de lijn van de regering kunnen volgen door eventueel de werkrelatie met het bedrijf te beëindigen. Het kabinet beëindigt contracten met bedrijven die onherroepelijk strafrechtelijk zijn veroordeeld voor discriminatie en sluit deze bedrijven uit van aanbestedingsprocedures.

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

2. Inleiding

**Discriminatie zorgt ervoor
dat toekomstdromen eindigen in frustratie
en talent wordt verspild.**

Lodewijk Asscher, minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Discriminatie op de arbeidsmarkt is een actueel onderwerp met grote gevolgen voor de samenleving. Het kabinet zet daarom in op een gezamenlijke aanpak met werkgevers en werknemers. Voor lokale overheden is hierin een belangrijke rol weggelegd.

In deze coalitieperiode wil het College van B&W de preventieve inzet van Ieder1Gelijk vooral richten op de arbeidsmarkt: het voorkomen van discriminatie op de arbeidsmarkt en eventueel bij het vinden van stageplaatsen.

In november 2014 heeft Ieder1Gelijk het Plan van Aanpak productenaanbod ingediend ten behoeve van de aanpak bestrijding arbeidsdiscriminatie in de gemeente Nijmegen. Na een overleg met de begeleidende beleidsmedewerkers van de afdelingen Diversiteit en Werk is afgesproken dat een beleidsmedewerker van de gemeente eerst een beleidstuk zal schrijven om binnen de gemeente een onderlegger te creëren voor een meerjarenbeleid. Pas dan zal het college keuzes maken waarbinnen het productenaanbod van Ieder1Gelijk wordt ingezet.

Om tot een gefundeerde keuze te kunnen komen, is Ieder1Gelijk gevraagd om een kwalitatief en verkennend onderzoek naar discriminatie op de arbeidsmarkt te doen. Met de beleidsmedewerkers is daarover het volgende afgesproken:

Ieder1Gelijk maakt een samenvatting van recente onderzoeken op het gebied van arbeidsmarktdiscriminatie en legt een verbinding van de uitkomsten daarvan naar de Nijmeegse situatie. Dit om de landelijke trends voor Nijmegen herkenbaar te maken. Wat landelijk speelt zal immers in Nijmegen op vergelijkbare wijze plaatsvinden.

Op verzoek van de gemeente is specifiek aandacht besteed aan de situatie van mensen met een arbeidsbeperking, wat een nieuwe doelgroep voor de gemeente betekent. Wat speelt daar, wat ervaren werknemers en werkgevers voor belemmeringen.

Voor het onderdeel werkgevers is er gekozen voor een kwalitatief onderzoek in de vorm van interviews. Van werknemers zijn door meldingen en eigen onderzoeken al meer gegevens bekend bij Ieder1Gelijk. Deze worden bevestigd door het SCP rapport *Ervaren discriminatie*. Een oproep in de krant en sociale media naar ervaren discriminatie op de arbeidsmarkt leverde geen reacties op. Hier kan nog specifiek onderzoek naar worden gedaan.

3. Samenvatting landelijke studies

Een samenvatting van recente rapporten en adviezen naar arbeidsmarktdiscriminatie

In november 2014 is met beleidsmedewerkers van de gemeente Nijmegen afgesproken dat Ieder1Gelijk een samenvatting maakt van recente onderzoeken op het gebied van arbeidsmarktdiscriminatie. De belangrijkste bronnen die hierbij zijn gebruikt, zijn het SCP-onderzoek *Ervaren Discriminatie in Nederland* (januari 2014), het advies van het College voor de Rechten van de Mens aan de SER over discriminatie op de arbeidsmarkt (januari 2014), het SER-advies aan het kabinet *Discriminatie Werkt Niet!* (april 2014) en het Actieplan arbeidsmarktdiscriminatie dat het kabinet heeft opgesteld naar aanleiding van dit advies (mei 2014). Voorts vond op 1 april 2015 een Algemeen Overleg Discriminatie plaats in de Tweede Kamer. Het regeringsstandpunt dat hierin naar voren kwam, is ook meegenomen in dit verslag. Hieronder zal een overzicht worden gegeven van deze recente gegevens op het gebied van arbeidsmarktdiscriminatie.

3.1 Wat is arbeidsmarktdiscriminatie?

Volgens de Algemene Wet Gelijke Behandeling is discriminatie het maken van ongerechtvaardigd onderscheid op basis van een aantal discriminatiegronden. Discriminatie wordt echter ervaren op basis van meer gronden en op meer terreinen dan waar deze wet zich op richt. Daarom wordt in dit document een bredere definitie van discriminatie gehanteerd, waarbij ook ruimte is voor ervaren discriminatie. Wij hanteren de definitie van discriminatie als “het nadelig behandelen van personen omdat zij behoren tot een bepaalde groepering of tot een bepaalde groepering worden gerekend”.¹ Bij arbeidsmarktdiscriminatie gaat het om discriminatie die ervaren wordt in alle fasen van het arbeidsproces. Tijdens werving- en selectieprocedures kunnen bijvoorbeeld discriminerende vacature-eisen worden gesteld, zoals een maximumleeftijd. Daarnaast kunnen de samenstelling van de sollicitatiecommissie of de bedrijfscultuur ertoe leiden dat er weinig ruimte is voor een diversiteitsbeleid. Dit kan leiden tot impliciete vooroordelen waardoor bijvoorbeeld mensen van autochtone afkomst meer kans hebben om de baan te krijgen. Bij arbeidsonderhandelingen kan er door een verschil in toepassing van beloningsmaatstaven een loonkloof ontstaan tussen mannen en vrouwen. Discriminatie op de werkvloer komt ook voor, bijvoorbeeld door het uitschelden of pesten van werknemers met een niet-Nederlandse afkomst. Ook ontslagprocedures kunnen discriminatoir zijn, bijvoorbeeld als een vrouw wordt ontslagen vanwege haar zwangerschap.

3.2 Wat zijn de oorzaken van arbeidsmarktdiscriminatie?

Discriminatie komt vaak voort uit het indelen van personen in groepen: stereotyperen.² Bij stereotypering wordt onderscheid gemaakt tussen de groep waartoe iemand zelf behoort en andere groepen, waarbij er vaak een onbewuste voorkeur is voor de eigen groep. Aan mensen die tot de eigen groep behoren worden positieve eigenschappen toegeschreven, terwijl mensen die behoren tot andere groepen negatief worden gestereotypeerd. Dit kan

¹ SCP 2014:13.

² College RM 2013:27-59.

³ SCP 2014: 36.

⁴ SER 2014:18; SCP 2014:11.

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

ertoe leiden dat mensen uit de eigen groepen worden voorgetrokken. De verschillen tussen groepen worden vaak overschat, terwijl verschillen binnen groepen worden onderschat. Dit komt zowel voort uit een behoefte om informatie te versimpelen als uit een behoefte aan een positief zelfbeeld. Ook kan het toeschrijven van eigenschappen voortkomen uit een negatieve ervaring met een individu uit een bepaalde groep, of juist uit onbekendheid met de betreffende groep. De processen rond stereotypering werken meestal automatisch. Vooral in werving- en selectieprocedures kunnen stereotypen een grote rol spelen omdat hierbij vaak snel beslissingen worden gemaakt waarbij de eerste indruk een grote rol speelt. Als twee kandidaten gelijk geschikt zijn, heeft degene die een werkgever beschouwt als behorende bij de eigen groep meer kans om de baan te krijgen. Om dit te voorkomen zouden beleidsmaatregelen zich moeten richten op het vergroten van het bewustzijn van stereotypen en het verminderen van de invloed die stereotypen hebben op de arbeidsmarkt. Dit kan men bijvoorbeeld doen door te zorgen dat leden van verschillende groepen goed vertegenwoordigd zijn in alle fasen van het arbeidsproces.

3.3 Wat zijn de gevolgen van arbeidsmarktdiscriminatie?

Discriminatie heeft zowel persoonlijke als maatschappelijke gevolgen. Een ervaring met discriminatie kan leiden tot psychische problemen, zoals gevoelens van verminderd zelfvertrouwen, depressiviteit en sociale isolatie. Arbeidsmarktdiscriminatie heeft ook gevolgen voor de stabiliteit van werknemers op de werkvloer. De psychische problemen waarmee individuen kampen kunnen leiden tot ziekteverzuim en baanverlies. Zo heeft 16% van de mensen die ervaring hadden met discriminatie op het werk ander werk gezocht als gevolg van die ervaring en is 7% zelfs gestopt met werken.³ Daarnaast is discriminatie op de arbeidsmarkt economisch schadelijk, omdat talenten en competenties van individuen onbenut blijven.⁴ Het stereotype 'vrouwen zijn niet ambitieus' kan er bijvoorbeeld toe leiden dat geschikte vrouwen gepasseerd worden bij de invulling van hoge functies. Naast psychische en economische effecten kan arbeidsmarktdiscriminatie ertoe leiden dat mensen het vertrouwen verliezen in een rechtvaardige samenleving. Als discriminatie niet als incident wordt gezien maar als structureel wordt ervaren, impliceert dit dat er langdurige barrières zullen bestaan voor iemands carrière.⁵ Dit kan leiden tot gevoelens van machteloosheid waardoor men uiteindelijk kan stoppen met het zoeken naar werk omdat het toch geen zin zou hebben.

3.4 Hoeveel komt arbeidsmarktdiscriminatie voor?

Ongeveer 30% van de meldingen die antidiscriminatievoorzieningen binnenkrijgen, betreft discriminatie op de arbeidsmarkt.⁶ Het gaat hierbij om ruim 2.000 klachten per jaar. Uit de cijfers van antidiscriminatievoorzieningen kunnen geen algemene conclusies worden getrokken over hoeveel discriminatie er plaatsvindt. De cijfers van *gemelde* discriminatie wijken sterk af van de cijfers die beschikbaar zijn over *ervaren* discriminatie.⁷ Uit onderzoek van het Sociaal Cultureel Planbureau blijkt dat ongeveer een kwart van de Nederlanders in

---

³ SCP 2014: 36.

⁴ SER 2014:18; SCP 2014:11.

⁵ Stroebe 2009:94.

⁶ Antidiscriminatievoorzieningen Nederland 2014:2,14.

⁷ SER 2014:7,53.

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

2013 discriminatie had ervaren.⁸ Arbeidsmarktdiscriminatie kwam onder die ervaringen het meeste voor. In Gelderland-Zuid had in 2012 vier op de tien gediscrimineerden (42%) te maken gehad met arbeidsgerelateerde discriminatie; zij ervoeren discriminatie op het werk (23%) of tijdens het solliciteren (21%).⁹

Slechts vijf procent van de mensen die discriminatie heeft ervaren op het werk, meldt dit ergens.¹⁰ Deze onderrapportage komt voort uit persoonlijke omstandigheden of onbekendheid met klachtenregelingen, maar kan ook te maken hebben met angst voor victimisatie, het ondervinden van nadeel na het indienen van een melding. De ervaring van antidiscriminatievoorzieningen is dat men vooral op het terrein van werk erg terughoudend is uit angst voor verslechterde werkverhoudingen of baanverlies.¹¹ Victimisatie is verboden, maar uit onderzoek blijkt dat klagen over discriminatie inderdaad vaak negatieve gevolgen heeft voor de indiener van de klacht.¹²

3.5 Welke groepen worden het meest gediscrimineerd op de arbeidsmarkt?

De arbeidsmarktaandeelname van een aantal groepen in de samenleving blijft statistisch gezien achter ten opzichte van het gemiddelde.¹³ Het gaat hierbij om vrouwen, mensen met een migrantenachtergrond, chronisch zieken en gehandicapten, ouderen en LHBT'ers. Het College voor de Rechten van de Mens geeft aan dat de onevenredige werkloosheid onder mensen ouder dan 45 en jonger dan 25, migranten en laag opgeleide jonge vrouwen niet los gezien kan worden van discriminatie.¹⁴ Hieronder zal de connectie tussen de arbeidsmarktpositie van deze groepen en mogelijke discriminatie van de groepen nader worden bekeken.

• Vrouwen

Bij de doelgroep vrouwen speelt discriminatie vooral op drie terreinen: zwangerschap, de doorstroom naar hoge functies en gelijke beloning.

Zwangerschap

Uit CGB-onderzoek blijkt dat 45% van de geënquêteerde vrouwen die tussen 2007 en 2011 zwanger was discriminatie heeft ervaren.¹⁵ Tien procent van de vrouwen die in die tijd solliciteerde voor een baan is expliciet afgewezen omdat zij zwanger was. Tijdens sollicitaties wordt bijvoorbeeld gevraagd naar de zwangerschap, waardoor de werkgever de indruk wekt dit mee te nemen in zijn overweging. Dit is niet toegestaan omdat de werkgever daarbij onderscheid maakt op geslacht. Vrouwen hoeven niet te vertellen dat ze zwanger zijn, maar het niet melden van een zwangerschap wordt soms gezien als schending van de vertrouwensband. Zowel werkgevers als werknemers zijn onvoldoende op de hoogte van de rechten van de vrouw tijdens de

⁸ SCP 2014:20.

⁹ Ieder1Gelijk (2012). Discriminatieklimaat Gelderland Zuid. Hoorn: I&O Research BV: 11.

¹⁰ SCP 2014:60.

¹¹ Antidiscriminatievoorzieningen Nederland 2014:14.

¹² Art. 8, 8a Algemene Wet Gelijke Behandeling; Bochhah 2006:39.

¹³ SER 2014:63.

¹⁴ College RM 2015:14.

¹⁵ CGB 2012:3,30,33,81.

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

zwangerschap. Het College voor de Rechten van de Mens raadt de overheid daarom aan om stappen te zetten voor een betere handhaving van het wettelijke verbod op discriminatie van vrouwen wegens zwangerschap.¹⁶

Doorstroom naar hoge functies

Slechts 10% van de mensen in topfuncties in het Nederlandse bedrijfsleven is vrouw.¹⁷ In de non-profit sector varieert dit aandeel van 15% tot 38%, afhankelijk van de branche. Om een representatieve vertegenwoordiging van vrouwen in topfuncties te bevorderen kunnen er inspanningsverplichtingen (streefcijfers) of resultaatverplichtingen (quota) worden ingevoerd. Het College voor de Rechten van de Mens wijst er echter op dat wanneer alleen vrouwen in aanmerking worden genomen voor een functie, dit leidt tot discriminatie van mannen – vrouwen mogen immers alleen de voorkeur krijgen wanneer er sprake is van gelijke geschiktheid.

Gelijke beloning

Vrouwen verdienen gemiddeld 18,5% minder dan mannen. Deze loonkloof is structureel en neemt nauwelijks af. Vooral niet-neutrale beloningsmaatstaven zoals salarisonderhandelingen leiden tot discriminatoire beloningsverschillen. Een neutraal beloningssysteem waarbij wordt uitgegaan van de waarde van arbeid, zoals opleiding en werkervaring, is daarom wenselijk.

- **Mensen met een migrantenachtergrond**

In het onderzoek naar discriminatie van mensen met een migrantenachtergrond valt op dat er verschillende benamingen voor deze groepen zijn en dat de focus van het onderzoek zich telkens richt op een ander aspect van de integratie van deze groepen. Het is daarom moeilijk om vergelijkend onderzoek uit te voeren over de discriminatie van mensen met een migrantenachtergrond. In dit rapport wordt gekozen voor de benaming ‘mensen met een migrantenachtergrond’ omdat deze benaming zowel neutraal als veelomvattend is. Waar er andere termen worden gebruikt in het betreffende onderzoek, wordt de term overgenomen in dit rapport.

77,1% van de autochtone bevolking heeft betaald werk, terwijl maar 49,5% van de allochtonen betaald werk heeft.¹⁸ Ook in Nijmegen zijn niet-westerse allochtonen oververtegenwoordigd in de werkloosheidscijfers. Onder autochtone Nijmegenaren ligt dit percentage op 7%; onder niet-westerse allochtonen loopt dit percentage op van 12% onder Surinaamse Nijmegenaren tot 24% onder Marokkaanse Nijmegenaren.¹⁹ Uit een recent onderzoek naar arbeidsdiscriminatie onder Marokkaanse Nederlanders in Nijmegen van Yvette Engbers in opdracht van Ieder1Gelijk komt naar voren dat zij het gevoel hebben zich te moeten bewijzen in de samenleving doordat autochtone Nederlanders structureel een streepje voor hebben in sollicitatieprocedures.²⁰ De verwachting om te worden afgewezen kan leiden tot het niet meer solliciteren in een bepaalde sector of bij een bepaald bedrijf. Er bestaat een hoge werkloosheid van met name migrantenjongeren; in 2012 was ruim een

---

¹⁶ College RM 2015: 160.

¹⁷ College RM 2014:8-11.

¹⁸ College RM 2015: 156.

¹⁹ Voutz, H. (2013).

²⁰ Engbers, Y. (2015).

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

kwart van de niet-westerse allochtone jongeren werkloos.²¹ Het slechte toekomstperspectief dat hiermee gepaard gaat werd tijdens de Nijmeegse gespreksronde over radicalisering genoemd als een van de mogelijke oorzaken van radicalisering van moslimjongeren.

In de Kamerbrief Discriminatie geeft het kabinet aan dat de arbeidsmarktpositie van allochtonen slechter is dan die van autochtonen en dat vooral de arbeidsmarktpositie van allochtone jongeren een punt van zorg is. Volgens het kabinet moet de verklaring hiervoor worden gezocht in zowel het zoekgedrag van allochtonen als in discriminatie.²² Het wegnemen van belemmeringen ligt daarom vooral in een verbetering van het beroepsbeeld, uitbreiding van het netwerk, verbeteren van soft skills en in het vinden van stages.

Aan deze vaardigheden wordt bijvoorbeeld gewerkt in het project K!X, waarin met name allochtone jongeren vanuit het (v)mbo worden voorbereid op de arbeidsmarkt door ze vaardigheden aan te leren en praktijkervaring te laten opdoen.²³ K!X werkt samen met scholen, werkgevers, gemeenten en het ministerie van Sociale Zekerheid en Werkgelegenheid.

Uit de SCP-cijfers valt verder op dat 19-41% van de respondenten met een migrantenafkomst discriminatie heeft ervaren tijdens het zoeken naar werk tegenover 11% van de autochtone respondenten.²⁴ Marokkaanse Nederlanders ervaren de meeste discriminatie op de arbeidsmarkt, gevolgd door Turkse en Surinaamse Nederlanders. Discriminatie op grond van ras is soms expliciet, maar vaak verhuuld. Zo worden er regelmatig hoge taaleisen gesteld aan een functie waarbij dit niet of minder relevant is, bijvoorbeeld bij vakkenvullers. Over het algemeen kan gezegd worden dat er meer discriminatie wordt ervaren door groepen met een grotere culturele afstand tot autochtonen (niet-westerse allochtonen). Ook ervaren recent gemigreerde groepen (migranten uit Midden- en Oost-Europa) meer discriminatie dan groepen die al langer in Nederland verblijven.

Over deze laatste groep verscheen onlangs het SCP rapport Langer in Nederland, over de ontwikkelingen in de leefsituatie van migranten uit Polen en Bulgarije. In dit rapport kwam naar voren dat tussen 2010 en 2015 de arbeidsmarktpositie van beide groepen is verbeterd.²⁵ De verbeteringen in de arbeidsmarktpositie komen vooral door hulp van vrienden en familie en worden niet verklaard door een betere beheersing van de Nederlandse taal. Dit komt overeen met de conclusie van het College voor de Rechten van de Mens dat het toegenomen opleidingsniveau en de verbeterde taalvaardigheid van tweede en derde generatie migranten zich nauwelijks vertaalt in banen.²⁶ Zowel de maatschappelijk als de persoonlijk ervaren discriminatie van Polen en Bulgaren is toegenomen. Op dit moment vindt 49% van de Polen en 66% van de Bulgaren dat hun herkomstgroep vaak wordt gediscrimineerd in Nederland. 25% van de Polen en 32% van de Bulgaren heeft persoonlijke discriminatie-ervaringen. Deze ontwikkelingen kunnen volgens het SCP worden verklaard door onder meer een verharding van het maatschappelijke

²¹ SER 2014:65.

²² Asscher, L.F. Kamerbrief Discriminatie (13 april 2015). Discriminatie: reactie analyse van Eurostat/OESO en beantwoording vragen aan de Minister van SZW uit het AO discriminatie van 1 april jl.

²³ www.projectkix.nl

²⁴ SCP 2014:73.

²⁵ SCP 2015: 47, 53, 59.

²⁶ College RM 2015: 156.

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

klimaat, zoals bijvoorbeeld te zien is bij het Meldpunt Midden- en Oost-Europeanen van de PVV.

- **Chronisch zieken en gehandicapten**

Door de Participatiewet die sinds 1 januari 2015 in werking is, vervallen sociale werkvoorzieningen en wordt de werkverschaffing voor chronisch zieken en gehandicapten een belangrijke taak voor gemeenten. De Wet Banenafpraak en Quotum Arbeidsbeperkten die momenteel in voorbereiding is, dient ertoe extra banen te creëren voor deze groepen mensen door werkgevers een boete te geven wanneer zij niet voldoen aan het gestelde quotum. Deze regelingen zijn van toepassing op veel mensen: een achtste van de Nederlanders heeft een langdurige beperking en een vierde een chronische ziekte.²⁷ Mensen zonder een beperking hebben twee keer vaker betaald werk.²⁸ Dit kan voortkomen uit vooroordelen van werkgevers, zoals dat chronisch zieken en gehandicapten veel geld kosten en veel verzuimen. Er bestaan echter overheidsregelingen gericht op werkgevers om deze financiële risico's op te vangen, namelijk loondispensatie (het betalen van een lager loon) bij verminderde productiviteit, looncompensatie bij ziekte, subsidie voor het aanpassen van de werkplek en een mobiliteitsbonus voor het in dienst nemen van mensen met een arbeidsbeperking. Volgens de regering zullen de vooroordelen tevens verdwijnen zodra werkgevers ervaring opdoen met werknemers met een arbeidsbeperking: bekend maakt bemind.²⁹

- **Ouderen**

Ouderen (hieronder verstaan wij in deze context 55-plussers die werk hebben of werk zoeken) worden minder snel werkloos dan andere doelgroepen omdat zij vaker een vast contract hebben, maar wanneer zij werkloos worden komen ze erg moeilijk weer aan het werk. Het aantal werkloze ouderen is verdubbeld tussen 2008 en 2013.³⁰ Leeftijdsdiscriminatie bij het zoeken naar werk is de belangrijkste bron van ervaren discriminatie bij ouderen. Zij kunnen te maken krijgen met een negatief verwachtingspatroon van werkgevers met betrekking tot hun inzetbaarheid, flexibiliteit en productiviteit.³¹ Daarnaast zijn werkgevers vaak niet op de hoogte van het feit dat leeftijdsgebonden eisen in vacatureteksten niet zijn toegestaan.³² Ook hierbij is het belangrijk dat beleidsmaatregelen zich richten op het informeren van werkgevers over de gelijke behandelingswetgeving en het bijstellen van foutieve beeldvorming.

- **LHBT'ers**

In tegenstelling tot de rest van de doelgroepen lijkt de achterstand in arbeidsmarktaandeel van LHBT'ers (lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen en transgenders) niet of nauwelijks te kunnen worden verklaard door discriminatie. Het percentage LHBT'ers dat discriminatie

²⁷ <http://mensenrechten.nl/mensenrechten-voor-u/als-je-een-beperking-hebt>

²⁸ College RM 2014: 18.

²⁹ Memorie van antwoord. Eerste Kamer, vergaderjaar 2014–2015, 33 981, D.

³⁰ SER 2014:102-103.

³¹ RWI 2011:5; Radar 2012:7.

³² College RM 2014:17.

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

ervaart op de arbeidsmarkt verschilt nauwelijks van het percentage van de Nederlandse bevolking als geheel.³³ Daarnaast is er geen significant verschil tussen heteroseksuelen en homoseksuelen in werktevredenheid, ontwikkelingsmogelijkheden, omgangsvormen en sociale bejegening.³⁴ In Nijmegen zelf voelt 19% van de LHBT'ers zich weleens onveilig op het werk en heeft 8% van deze doelgroep weleens een vervelend incident meegemaakt op het werk vanwege de genderidentiteit of seksuele oriëntatie.³⁵ Uit verschillende onderzoeken blijkt echter wel dat de ervaringen van biseksuelen en transgenders zodanig afwijken dat hier speciale aandacht voor nodig is.³⁶ Het voeren van een preventief beleid ten opzichte van discriminatie en het instellen van een vertrouwenspersoon zijn middelen die bevorderlijk zijn voor werknemers uit alle doelgroepen en kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan een positieve bejegening van LHBT'ers.

3.6 Wat kunnen werkgevers doen tegen discriminatie?

Het voeren van een preventief discriminatiebeleid is verplicht vanuit de Arbeidsomstandighedenwet. Bedrijven kunnen ervoor kiezen om een diversiteitsbeleid te voeren dat is gericht op de erkenning, waardering en benutting van verschillen tussen werknemers. Een diversiteitsbeleid is een geheel van maatregelen die er op gericht zijn om de diversiteit in het personeelsbestand een afspiegeling te laten zijn van de maatschappelijke diversiteit. Dit kan zowel bedoeld zijn om achterstanden op te heffen als om uiteenlopende kwaliteiten te benutten. Diversiteitsbeleid kan gericht zijn op de inclusie van een of meerdere doelgroepen. Door het voeren van een diversiteitsbeleid spelen bedrijven in op de trend van verhoogde arbeidsparticipatie van vrouwen, ouderen en allochtonen en de Quotumwet voor mensen met een arbeidsbeperking. Een positief diversiteitsbeleid zorgt voor een betere werkbeleving een positieve sociale omgang en een verbetering in het welzijn van werknemers. Daarnaast bestaan er veel voordelen voor de werkgever. Uit internationaal onderzoek blijkt dat diversiteitsbeleid leidt tot minder personeelsverloop en verzuim, minder discriminatieprocedures, toenemende creativiteit en innovatie en een stijging van de omzet.³⁷

Bij de invulling van diversiteitsbeleid is het belangrijk dat dit af wordt gestemd op de specifieke organisatie. Werkgevers kunnen de gevolgen van stereotypering aanpakken door bepaalde beproefde methoden, *good practices*, toe te passen. Bij deze praktijken worden veelal impliciete vooroordelen aangepakt die kunnen leiden tot discriminatie bij het werven en aannemen van kandidaten. Men kan in de instroomfase denken aan het hanteren van brede zoekkanalen, het gebruik maken van cultuurvrije selectietests, anonimisering van sollicitaties, het opheffen van uitsluitende functievereisten en het hanteren van een divers samengestelde sollicitatiecommissie. Om uitstroom te voorkomen kunnen er anonieme tevredenheidsonderzoeken uitgevoerd worden en kan ervoor worden gezorgd dat doorstroom- en opleidingsmogelijkheden toegankelijk, transparant en objectief zijn.

Werkgevers kunnen het diversiteitsbeleid van een organisatie uitdragen door een diversiteitscharter te ondertekenen. Hiermee binden werkgevers zich aan zelf geformuleerde doelstellingen en maatregelen om diversiteit te bevorderen. Tussen 2004 en

---

³³ SCP 2014:95.

³⁴ SCP 2013:36,49.

³⁵ Coenders, M. (2015).

³⁶ SER 2014:87.

³⁷ SER 2009:36.

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

2014 zijn er in Europa 13 nationale diversiteitsharters ontwikkeld, waarvan het Franse *Charte de la Diversité en Entreprise* de eerste was. Deze charters zijn ondertekend door zo'n 7.100 bedrijven met samen meer dan 13.6 miljoen werknemers.³⁸ Eind 2014 heeft de Stichting van de Arbeid voor Nederland een charter ontwikkeld: het Charter Diversiteit. Hierdoor kan er in de toekomst aangesloten worden bij het door de Europese Commissie ondersteunde *EU Platform of Diversity Charters*.

3.7 Wat kan de overheid doen tegen arbeidsmarktdiscriminatie?

De overheid speelt een belangrijke rol in het tegengaan van arbeidsmarktdiscriminatie. In dit verband zijn twee mensenrechten van bijzonder belang, namelijk het recht op vrijwaring van discriminatie en het recht op arbeid. Deze rechten zijn vastgelegd in verschillende internationale verdragen.³⁹ Het gaat hierbij om zowel klassieke als sociale grondrechten. Er bestaat een onthoudingsplicht van de overheid om niet te discrimineren en een beleidsverplichting tot progressieve realisatie van het recht op arbeid, waarbij de overheid randvoorwaarden moet scheppen om deze rechten te garanderen.⁴⁰ Deze verplichting geldt op alle beleidsniveaus en houdt daarmee ook een negatieve en positieve verplichting voor gemeenten in. De Nederlandse overheid werkte voorheen vooral curatief, door klachtenmelding en registratie achteraf mogelijk te maken, maar zet door middel van het Actieplan Arbeidsdiscriminatie nu ook in op preventief beleid. Het kabinet zal zich inzetten om stereotypering tegen te gaan middels een voorlichtingscampagne. Daarnaast ondersteunt het kabinet het diversiteitscharter waarbij werkgever zich committeren aan het voeren van een diversiteitsbeleid. Ook geeft het kabinet een belangrijk signaal af door de samenwerking met bedrijven die hebben gediscrimineerd te stoppen.

De lokale overheid kan op deze ontwikkeling inspelen door discriminatie op de arbeidsmarkt actief te bestrijden. Dit kan enerzijds gedaan worden door het tegengaan van impliciete processen van negatieve stereotypering en vooroordelen in werving- en selectieprocessen, bij arbeidsvoorwaardenonderhandelingen en op de werkvloer. Het Charter Diversiteit kan hiervoor de kaders scheppen, waardoor organisaties concrete verplichtingen aangaan. Lokale overheden kunnen zelf een actief diversiteitsbeleid toepassen en daarmee als voorbeeld fungeren voor organisaties in de regio. Anderzijds kan er ingezet worden op *empowerment* van doelgroepen door het aanleren van sollicitatievaardigheden en *soft skills*, zoals bijvoorbeeld met het K!X project. Hiermee kan de positie van deze groepen op de arbeidsmarkt worden verbeterd en kunnen zij zich beter wapenen tegen discriminatie, wat bevorderend werkt in het tegengaan van vooroordelen.

³⁸ EU Commission 2014:6.

³⁹ Art 2 lid 1 en art. 23 lid 1 UVRM, Art. 2, 3, 26 IVBPR, Pt 3 art 6 IVESCR, Pt 1 art 1 ESH.

⁴⁰ SER 2014:19.

4. Mensen met een arbeidsbeperking

4.1 Definitie

Mensen met een arbeidsbeperking worden door een lichamelijke beperking, een verstandelijke beperking of een psychische beperking belemmerd bij het zoeken naar of uitvoeren van werk.

Mensen met een arbeidsbeperking worden door een chronische ziekte of handicap belemmerd bij het verkrijgen of uitvoeren van werk. Het gaat hierbij dus om werkzoekenden of werkenden met een chronische ziekte of handicap. De doelgroep van chronisch zieken en gehandicapten is breed. Het begrip chronische ziekte of handicap omvat namelijk alle langdurige lichamelijke, verstandelijke en psychische beperkingen. Onder lichamelijke beperkingen vallen bijvoorbeeld doofheid en een dwarslaesie, maar ook obesitas en astma. Verstandelijk beperkten zijn mensen die cognitief laag ontwikkeld zijn, zoals mensen met het syndroom van Down. Psychiatrische aandoeningen als angststoornissen, persoonlijkheidsstoornissen en verslavingen vallen onder de noemer psychische beperkingen. De doelgroep chronisch zieken en gehandicapten is dan ook erg groot: een op de acht Nederlanders heeft een langdurige beperking en ruim een kwart van de Nederlanders heeft een chronische ziekte.⁴¹

In het Sociaal Akkoord is in 2014 afgesproken dat er voor mensen met een arbeidsbeperking extra banen worden gecreëerd. Werkgevers met meer dan 24 werknemers zijn verplicht om deze zogenaamde garantiebannen voor deze doelgroep te creëren. Als de afspraken uit het Sociaal Akkoord niet worden behaald, wordt de Quotumwet geactiveerd en kunnen werkgevers een boete van 5.000 euro per niet-ingevulde werkplaats krijgen. De doelgroep voor de Quotumwet bestaat in de eerste instantie uit Wajongers met een arbeidsvermogen en mensen die op de wachtlijst staan voor een sociale werkvoorziening.⁴² Dat betekent dat men een Wsw- of Wajongindicatie nodig heeft om in aanmerking te komen voor een garantiebaan. Deze doelgroep is daarmee veel beperkter dan alle mensen met een arbeidsbeperking en richt zich alleen op mensen die naar arbeid toe worden geleid. Het College voor de Rechten van de Mens wijst daarom op het gevaar van verdringing van banen binnen de doelgroep arbeidsbeperkten.⁴³

4.2 Wettelijke bescherming tegen discriminatie

Werkgevers mogen er niet vanuit gaan dat een werkplek ongeschikt is voor iemand met een arbeidsbeperking zonder dit eerst te onderzoeken en eventueel aanpassingen te verrichten.

⁴¹ <http://www.mensenrechten.nl/mensenrechten-voor-u/als-je-een-beperking-hebt>

⁴² <http://www.binnenlandsbestuur.nl/bestuur-en-organisatie/kennispartners/capra-advocaten/de-participatiewet-en-quotumwet-in-vogelvlucht.9463060.lynx>

⁴³ Koster, L.J.L. (2014). Advies concept wetsvoorstel Quotumwet.

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

De Wet Gelijke Behandeling op grond van Handicap of Chronische Ziekte verbiedt discriminatie van chronisch zieken en gehandicapten en legt in dit kader een onderzoeksplicht op aan werkgevers. De werkgever moet onderzoeken of het werk passend is voor de arbeidsbeperkte. Als dit niet het geval is, moet worden onderzocht of er aanpassingen kunnen worden gedaan die het uitvoeren van de functie mogelijk maken ondanks de beperking. Er moet dus worden onderzocht of de werkplek geschikt is of geschikt gemaakt kan worden door middel van een aanpassing. Mocht zo'n aanpassing nodig zijn, dan is de werkgever verplicht een doeltreffende aanpassing te verrichten, tenzij dit onevenredig belastend zou zijn. Werknemers mogen niet zonder vooronderzoek uitgaan van ongeschiktheid voor het werk, hoge kosten bij aanpassingen of een hoog ziekteverzuim. Gebeurt dit wel, dan maakt de werkgever ongerechtvaardigd onderscheid.

4.3 Belemmeringen op de arbeidsmarkt

In november 2014 hield het College voor de Rechten van de Mens een inventarisatie onder chronisch zieken en gehandicapten om onder andere hun belemmeringen op het gebied van werk in kaart te brengen. Deelnemers gaven hierbij aan dat werkgevers vaak een verkeerde inschatting maken van hun capaciteiten en mogelijkheden. Zij voelden zich betutteld en zouden graag willen dat zou worden uitgegaan van hun mogelijkheden in plaats van hun beperkingen. Daarnaast signaleerden zij een gebrek aan kennis over de wettelijke vergoedingsregelingen onder werkgevers. Dit kan een oorzaak zijn van het vooroordeel dat het sterkst naar voren kwam bij de inventarisatie: mensen met een beperking vormen een hoge kostenpost.

In het rapport 'het verschil maken: arbeidsperspectief voor jongeren met een beperking' dat werd geschreven in opdracht van de gemeente Nijmegen komen een aantal belemmeringen vanuit de werkgever in de aannamebereidheid voor Wajongers naar voren die in dit verband wellicht van belang zijn. Ook hier is het vooroordeel dat de arbeidsbeperkte veel extra aandacht en tijd vergt van belang. Daarnaast twifelen werkgevers over de productiviteit en het ziekteverzuim van Wajongers en zijn ze bang dat het een financieel risico is om iemand met een beperking aan te nemen. Ook zijn werkgevers soms van mening dat het aannemen van een arbeidsbeperkte veel gedoe en administratieve rompslomp met zich meebrengt.

4.4 Mogelijkheden

In hetzelfde rapport worden ook veel mogelijkheden benoemd die gepaard gaan met het in dienst nemen van een Wajonger. Werkgevers kunnen hiervoor verschillende motivaties hebben. Zo kunnen zij de persoonlijke overtuiging hebben dat er voor hun als werkgever een maatschappelijke verantwoordelijkheid ligt. Ook kan het een strategische manier zijn om klanten aan zich te binden of meer opdrachten binnen te krijgen. Werkgevers die ervaring met de doelgroep hebben, geven aan dat het vooral belangrijk is dat het werk passend is ondanks – en soms dankzij – de beperking. Dit is bijvoorbeeld het geval bij een bedrijf dat een jongere met autisme aannam voor het testen van software. Vanwege zijn beperking onderscheidde de jongere zich positief doordat hij erg veel plezier had in het routinematige werk. Het is hierbij wel van belang dat er maatwerk wordt geleverd: eventuele aanpassingen moeten worden toegespitst op het individu. Ervaring met de doelgroep hoeft ook niet perse

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

te leiden tot een positievere attitude, maar het leidt wel tot een meer realistisch beeld van de doelgroep.

5. Arbeidsmarktdiscriminatie in Nijmegen

In dit hoofdstuk worden de landelijke trends op het gebied van arbeidsmarktdiscriminatie naar de Nijmeegse situatie vertaald. Daarbij gaat het er niet om te bewijzen dat de landelijke trends ook in Nijmegen spelen, maar om te laten zien op welke manier dat zich uit in Nijmegen. Hiertoe geven wij voorbeelden van incidenten die zijn voorgekomen en van Nijmeegse initiatieven die arbeidsmarktdiscriminatie helpen bestrijden.

De gegevens en voorbeelden in dit hoofdstuk komen uit verschillende bronnen. Zo is er gebruik gemaakt van meldingen die bij Ieder1Gelijk zijn binnengekomen over arbeidsmarktdiscriminatie. Daarnaast heeft Ieder1Gelijk een kwalitatief onderzoek onder werkgevers uitgevoerd met gestuurde steekproef op advies van de gemeente. Op verzoek van de gemeente ging de aandacht vooral uit naar mensen met een niet-Nederlandse achtergrond, leeftijd en handicap. Dit onderzoek heeft niet tot doel volledig te zijn maar door middel van voorbeelden uit het Nijmeegse bedrijfsleven inzichtelijk te maken wat er speelt op het gebied van diversiteit en discriminatie, zodat hier actie op ingezet kan worden. De interviews zijn afgenomen door Mirjam van Galen en Lieke van Heerwaarde (studenten van de Universiteit Utrecht, opleiding Algemeen Sociale Wetenschappen) met personeelsfunctionarissen en werkgevers van veertien bedrijven uit verschillende sectoren (zie bijlage voor een overzicht). Hierbij is aan bedrijven nadrukkelijk anonimiteit is gegarandeerd, waardoor voorbeelden en citaten zo zijn beschreven dat ze niet herleidbaar zijn. Verder zijn er gesprekken gevoerd met verschillende organisaties in Nijmegen, waaronder de Adviescommissie Allochtonen, Netwerkgroep 45plus, WIG, De Kentering, Driestroom en Plurijn en met ervaringsdeskundigen (zie bijlage voor een overzicht). Ten slotte is er gebruik gemaakt van bestaande onderzoeken en beleidsdocumenten over arbeidsmarktdiscriminatie in Nijmegen.

Leeswijzer

In dit hoofdstuk wordt eerst een overzicht gegeven van het aantal meldingen dat bij Ieder1Gelijk binnenkomt over arbeidsmarktdiscriminatie. In 5.2 wordt ingegaan op verschillende kenmerken waarop men gediscrimineerd kan worden, de discriminatiegronden. In 5.3 wordt beschreven hoe discriminatie kan spelen binnen de verschillende fasen en terreinen van het arbeidsproces. De reden voor deze indeling is om per grond en fase een duidelijk beeld te schetsen van wat er speelt wat betreft discriminatie en ook wat daarbij de positieve voorbeelden zijn. Per grond en fase worden ook de bevindingen uit de interviews met Nijmeegse bedrijven weergegeven.

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

5.1 Arbeidsmarktdiscriminatie

Casus: Geen donkere verpleger aan mijn bed!

Een man van Afrikaanse afkomst dient een klacht in bij Ieder1Gelijk. Een organisatie die bemiddelt tussen zorgvragers en zorgverleners wil hem niet inschrijven. Men zegt dat er toch niet genoeg werk voor hem zal zijn: veel cliënten willen liever geen man en voor een zwarte man is het nog moeilijker. De man maakt er met hulp van Ieder1Gelijk een zaak van bij het College voor de Rechten van de Mens en krijgt gelijk. Het College oordeelt dat verboden onderscheid op grond van ras en geslacht is gemaakt. De organisatie legt uit dat ze veel te maken hebben met cliënten die geen mannelijke of donkere verpleegkundige willen. Een lastig probleem. Een professionele organisatie mag echter nooit discrimineren, ook niet als klanten het vragen. Ieder1Gelijk adviseert de organisatie om beleid te maken op antidiscriminatie en dit naar buiten toe goed te communiceren.

De meeste discriminatieklachten die door Ieder1Gelijk in Nijmegen in behandeling worden genomen en/of worden geregistreerd, hebben betrekking op de arbeidsmarkt. Daarin is een stijgende lijn zichtbaar van 21 klachten in 2012 naar 44 in 2013 en 56 in 2014. De meeste klachten die over de arbeidsmarkt gemeld worden bij Ieder1Gelijk gaan over leeftijd, ras en geslacht. In veel mindere mate komen klachten binnen over discriminatie op grond van handicap/chronische ziekte, godsdienst en seksuele gerichtheid.

Meldingen arbeidsmarktdiscriminatie 2014

	Geslacht	Godsdienst	Handicap/ chronische ziekte	Leeftijd	Nationaliteit	Niet-wettelijke gronden	Politieke gezindheid	Ras	Seksuele gerichtheid	Totalen
Werving/selectie	6		1	21	2	1		6		37
Werkvloer								6	1	7
Arbeidsvoorwaarden					1					1
Promotie/doorstroom	2									2
Uitstroom				1		1	1	1		4
Arbeidsbemiddeling			1							1
Stage										
Onbekend										
Overig			3	1						4
Totalen	8		5	23	3	2	1	13	1	56

Lang niet alle incidenten van arbeidsmarktdiscriminatie worden gemeld. Zoals eerder (op pagina 7 onder 'Hoeveel komt arbeidsmarktdiscriminatie voor?') werd beschreven, kan een melding leiden tot victimisatie, waarbij een cliënt nadeel ondervindt naar aanleiding van een melding. Ook komt het voor dat mensen liever geen melding doen omdat ze denken dat het geen zin heeft. En mensen die vaak discriminatie ervaren lijken dit juist minder vaak te melden (Y. Engbers, 2015). Ieder1Gelijk zoekt actief naar vacatures die tekstueel discriminatie bevatten en spreekt werkgevers hierop aan, waardoor het aantal meldingen in de fase van werving en selectie hoger is dan in de andere fases.

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

5.2 Arbeidsmarktdiscriminatie naar discriminatiegronden

5.2.1 Leeftijd

Verboden leeftijdseisen in vacatures komen heel vaak voor. Zo wordt er geregeld gevraagd naar 'Jonge medewerkers' of 'medewerkers tussen 18 en 30 jaar', of wordt er een maximum gesteld aan het aantal jaren werkervaring. Daarnaast ervaren mensen boven de 45 jaar veel discriminatie. In de Nijmeegse netwerkgroep 45plus (zie kader hieronder) heeft 60-70% van de leden het idee dat ze op grond van hun leeftijd niet worden aangenomen, hier is echter zelden bewijs voor. Uitzendbureaus hebben vaak jonge recruiters. Leden van de netwerkgroep geven aan dat ze vaak niet blij zijn met hoe ze daar bejegend worden. Uit de gesprekken komt het vooroordeel naar voren dat ouderen vaak ziek zijn.

Good practice: Netwerkgroep 45plus en bedrijvencontactgroep

In Nijmegen bestaat sinds 4 jaar een Netwerkgroep 45plus. Ze vangen mensen op die werkeloos zijn geworden, geven ICT cursussen en leden die uitstromen blijven ambassadeur en kijken in het nieuwe bedrijf naar vacatures. Sinds januari 2015 hebben zij ook een bedrijvencontactgroep. Ze maken afspraken met bedrijven om ermee in contact te komen en praten over voordelen van mensen boven de 45 jaar zoals stabiliteit brengen in team met veel flexibele medewerkers. Het contact leggen werkt goed via boegbeelden zoals wethouder Turgay Tankir en Rikus Wolbers, directeur Novio Tech Campus. Ze hebben ook contacten met UWV en Werkbedrijf en wisselen informatie uit. Ze krijgen soms vacatures door voordat ze geplaatst worden - sommige bedrijven plaatsen ze liever helemaal niet omdat ze teveel reacties krijgen. In het afgelopen jaar hebben ze 45 mensen aan werk geholpen. Ook zoeken ze naar mogelijkheden om zelf iets op te zetten zoals een hondenuitlaatservice.

Bevindingen uit de interviews met Nijmeegse bedrijven

Bij nagenoeg alle bedrijven wordt de gemiddelde leeftijd van werknemers steeds hoger. Bedrijven geven hiervoor als reden dat werknemers lang in dienst blijven en er door bezuinigingen minder nieuw personeel kan worden aangenomen.

Ervaringen met jongere werknemers

De positieve ervaring die bedrijven hebben met jongere werknemers is dat zij nog gevormd kunnen worden door het bedrijf en tevens brengen zij nieuwe ideeën en kennis met zich mee. De belemmeringen bij het aannemen van jonge werknemers zijn dat zij nog weinig ervaring hebben en dat het voor het bedrijf minder duidelijk is of zij het werk aankunnen dan bij oudere werknemers.

Ervaringen met oudere werknemers

De positieve ervaring die bedrijven delen over oudere werknemers is dat zij tijdens hun werkzaamheden kunnen putten uit eerdere werkervaring. Een belemmering hierbij is dat oudere werknemers moeite hebben om afstand te doen van het werk waar zij vandaan komen en daardoor niet meer flexibel kunnen denken en werken. Onderstaand citaat maakt het verschil tussen de ervaringen met jongere en oudere werknemers duidelijk.

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

Bij de ouderen denk je sneller 'gaan ze nog passen in dat wat wij vragen, dus dat is precies de andere kant op. Bij de een hoop je dat het zich kan vormen, dat hij zo leerbaar is dat dat wel gebeurt en bij een ouder iemand hoop je dat diegene eh... Die heeft dan zoveel bagage bij zich wat soms heel erg wenselijk kan zijn, maar soms ook beperkend kan zijn. Dat iemand misschien een beetje in een tunnelvisie gaat zitten of niet meer heel flexibel kan denken, dus dan hoop je wel dat diegene ongeacht de bagage die die bij zich heeft, die dan ook positief kan zijn, ook nog wel past binnen de organisatie. (...) En bij jongeren is het net andersom. Daarbij is het ook een beetje een gok. Ik heb pas iemand aangenomen die echt nog net pas afgestudeerd was en die echt wel in een stevig team terecht zou komen, een groot team. Ja, dat is maar de hoop of die dat zal redden, maar dat is heel leuk aan jongeren, vaak dan pakken ze het ook wat sneller op dus eh... Dat is gelukkig goed uitpakkt.

Leeftijdseisen

Bij geen enkel geïnterviewd bedrijf worden er leeftijdseisen gesteld aan een functie. Door een bedrijf uit de zorgsector en een uitzendbureau wordt aangegeven dat er wel wordt gekeken naar de samenstelling van het team en ook wordt er rekening gehouden met de klant. Dit wil zeggen dat het personeel moet aansluiten bij de klanten die het bedrijf heeft. Een bedrijf uit de detailhandel geeft aan dat er een beperkt budget voor personeel is en dat daar rekening mee moet worden gehouden bij het aannemen van nieuw personeel. En ouder personeel is meestal duurder dan jonger personeel.

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

5.2.2 Ras

Casus: Afgewezen vanwege het hebben van een accent

Een vrouw van Kroatische afkomst heeft via een uitzendbureau gesolliciteerd naar een functie bij een callcenter. Hierover heeft zij telefonisch contact met een intercedent van het uitzendbureau. De intercedent wijst haar tijdens het telefoongesprek af vanwege haar accent, waardoor zij niet goed verstaanbaar zou zijn. Ieder1Gelijk probeert te bemiddelen maar het uitzendbureau blijft bij haar standpunt, daarom legt Ieder1Gelijk namens cliënt de zaak voor aan het College voor de Rechten van de Mens. Deze stelt cliënt in haar gelijk. Het uitzendbureau heeft niet aannemelijk gemaakt dat het accent van de vrouw er inderdaad toe leidde dat zij niet goed verstaanbaar is en dat zij niet voldeed aan eisen die redelijkerwijs gesteld mogen worden. Er is dan ook geen goede reden voor het gemaakte onderscheid.

Als mensen gediscrimineerd worden op basis van hun huidskleur of afkomst valt dit onder de discriminatiegrond 'ras'. Hieronder vallen ook bevolkingsgroepen met een van andere bevolkingsgroepen te onderscheiden cultuur. Klachten die vallen onder de discriminatiegrond 'ras' gaan vaak over discriminerende of beledigende uitspraken door collega's, klanten of leidinggevend vanwege herkomst of huidskleur. Ook worden mensen uitgesloten van werk doordat er niet relevante taaleisen worden gesteld, zoals het spreken van 'accentloos Nederlands'. Uit meerdere gesprekken met bemiddelaars blijkt dat veel werkgevers willen dat kandidaten perfect Nederlands spreken, terwijl dat voor de functie niet nodig is.

De Adviescommissie Allochtonen geeft aan dat discriminatie nog volop voorkomt. Allochtone jongeren, ook hoger opgeleiden, hebben het idee dat ze beter moeten zijn en zich meer moeten bewijzen om een baan te krijgen. Bij Mohammed gaat de deur op slot, sommige bedrijven zijn bang dat iemand met een Marokkaanse achtergrond eerder crimineel is, zoals een ondernemer het benoemt. Een geïnterviewde Marokkaanse Nederlander uit het onderzoek van Y. Engbers ervaart het als volgt:

Je bent gewoon met min 1 gestart in dit land. En ik ben hier geboren weliswaar, maar toch om die beeldvorming te veranderen moet je gewoon dubbel en dwars je best doen.

Deze houding, die voort kan komen uit ervaringen van discriminatie, kan weer een negatief effect hebben op sollicitatievaardigheden. Een bemiddelaar geeft aan dat Marokkaanse jongens zich weleens gediscrimineerd voelen. Als ze doorvraagt, gaat het vaak om een bepaalde blik in iemands ogen, een houding of confronterende vragen in een sollicitatiegesprek waardoor de jongens zich aangevallen voelen. Ze is weleens mee gegaan op gesprek en heeft toen geen rare vragen horen langskomen. Ze vermoedt dat het te maken heeft met een cultureel verschil, waardoor de jongens dat soort vragen niet gewend zijn.

Werkgever: Waarom zouden we jou moeten aannemen?

Jongere: Graag of niet!

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

Good practice: Hatert werkt

Hatert werkt is een laagdrempelig en flexibel actiecentrum dat zich richt op werk en inkomen. De doelgroep zijn mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Als jongeren niet komen opdagen voor een afspraak gaat de reïntegratiespecialist thuis langs met de mededeling 'ik zie je over 5 minuten op kantoor'. Dit stapje extra lijkt zijn vruchten af te werpen. Ook lijkt voor een aantal mensen de stap om naar de binnenstad naar werk en inkomen te gaan te groot, maar komen ze hier wel binnenlopen. Om aansluiting bij de doelgroep te zoeken is er een tijd speciaal ingezet op rolmodellen die veel invloed hebben onder jongeren met Marokkaanse achtergrond. Zij werden gericht aan werk geholpen zodat ze vervolgens anderen kunnen motiveren. Dit is belangrijk, want soms gebeurt het juist andersom: als een jongere een werkervaringsplek krijgt aangeboden, roepen vrienden weleens: "Je gaat toch niet voor niks werken!"

In meerdere gesprekken komt naar voren dat sollicitatievaardigheden en *soft skills* op een eerder moment zouden moeten worden aangeleerd om eventuele cultuurverschillen op te vangen en om allochtone jongeren weerbaarder te maken tegen discriminatie. Hiervoor bestaan verschillende initiatieven, zoals het programma door de landelijke overheid gestimuleerde K!X. Ook in Nijmegen zijn er voorbeelden te noemen waarbij in wordt gespeeld op deze behoefte.

Good practice: Futsal Chabbab

Dit is een project waarbij een combinatie wordt gemaakt tussen zaalvoetbal en huiswerkbegeleiding. Op die manier kan negatief groepsgedrag worden gespot er kan er in een veilige omgeving feedback worden gegeven. Momenteel is er een project in samenwerking met het Jongerenloket: Move2Work

Bevindingen uit interviews met Nijmeegse bedrijven

Bij alle bedrijven is een klein percentage van de werknemers van allochtone afkomst. De bedrijven geven aan niet de reden te weten waar dit door komt. Volgens hen is het vaak 'toeval' dat er personen met een niet-Nederlandse achtergrond in het bedrijf werken, er is geen beleid voor gevoerd om deze mensen bewust aan te nemen. Wel geven bedrijven aan dat de werving procedures meestal in het Nederlands verlopen. Dit zou ervoor kunnen zorgen dat er minder personen met een niet-Nederlandse achtergrond solliciteren. Enkele bedrijven uit de zorgsector gaven aan in het verleden wel een beleid te hebben gevoerd voor het werven van werknemers met een niet-Nederlandse achtergrond. Zij zijn echter gestopt met het voeren van dit beleid. Zij geven aan voor de kwaliteit van werknemers te willen gaan en de diversiteit in het bedrijf daar ondergeschikt aan vinden. Hieronder worden enkele ervaringen over mensen met een migrantenachtergrond tijdens de sollicitatie en op de werkvloer besproken.

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

Belemmeringen: taal

Als belemmering om iemand met een niet-Nederlandse achtergrond aan te nemen, wordt door de meeste bedrijven het niet goed kunnen spreken en schrijven van de Nederlandse taal genoemd. De meeste communicatie in de bedrijven verloopt in het Nederlands, dus het goed en snel kunnen spreken en schrijven van de Nederlandse taal is noodzakelijk om het werk goed uit te kunnen voeren. Als antwoord op de vraag of taal de grootste belemmering is bij het aannemen van een persoon met een niet-Nederlandse achtergrond wordt onder andere het volgende gezegd.

En dat maakt het werk voor ons ook wel lastig, want je zit gewoon heel vaak met partijen aan tafel die snel willen handelen, je moet je mond snel open kunnen trekken, dat je je tekst klaar hebt. Maar ook moeten je brieven en je teksten goed zijn naar andere instanties. Ja, als je daar gebrekkig op bent, dat doet ook iets met je positie en dat is, dat kan af en toe heel kritisch zijn.

Bedrijven geven aan dat het niet goed kunnen spreken en schrijven van de Nederlandse taal geen belemmering vormt, wanneer de functie kan worden vervuld door een persoon met een laag opleidingsniveau. De taal speelt in deze functies geen grote rol voor het goed kunnen vervullen van de functie. Ten slotte helpen enkele bedrijven werknemers met het leren spreken van de Nederlandse taal uit een sociaal motief. Dit blijkt uit onderstaand citaat.

Ja, weet je het is soms natuurlijk wel een beetje lastig in de samenwerking van dat je elkaar niet begrijpt of zo. Maar uiteindelijk vind je daar wel een weg in zeg maar. En ja, iedereen moet zich redden in deze maatschappij dus daar kun je dan alleen maar aan bijdragen door hen dan uit te leggen wat een bepaald woord betekent of iets zeg maar.

Een uitzendbureau dat werkt met veel werknemers met een niet-Nederlandse achtergrond die de Nederlandse taal niet vloeiend spreken, heeft het taalprobleem opgelost door zelf mensen aan te nemen die dezelfde taal spreken als die werknemers om de communicatie te bevorderen.

CV's en motivatiebrieven

Tussen CV's en motivatiebrieven van Nederlanders en personen met een niet-Nederlandse achtergrond bestaan verschillen volgens de geïnterviewde bedrijven. Er staan vaak taalfouten in CV's en motivatiebrieven, vooral wanneer de sollicitant een laag opleidingsniveau heeft. Dit hoeft niet per se negatief te werken. Enkele bedrijven uit verschillende sectoren geven aan dat mensen met een migrantenachtergrond vaak solliciteren op functies waar weinig of geen opleiding voor nodig is, er wordt in dat geval alleen gekeken of de persoon in de functie en binnen het betreffende bedrijf past. Overigens geven bedrijven aan dat deze verschillen meer afhankelijk zijn van het opleidingsniveau dan van de etniciteit.

Verder bestaan er inhoudelijke verschillen in CV's en motivatiebrieven. Soms hebben sollicitanten certificaten of diploma's gehaald in het buitenland, die in Nederland niet geldig zijn omdat ze niet in Nederland behaald zijn. Verder zijn motivatiebrieven van personen met een niet-Nederlandse achtergrond soms kort en in briefvorm uitgewerkt, waardoor het veel

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

onduidelijkheid voor bedrijven oproept. Daarnaast wordt er door een uitzendbureau aangegeven dat sollicitanten met een niet-Nederlandse achtergrond de nadruk leggen op andere aspecten in hun CV. Onderstaand citaat is hier een voorbeeld van.

Maar wat ik wel grappig vind, is dat een keer iemand uit Afrika, of dat zie je wel bij meerdere Afrikaanse mensen, dat ze dan er onder zetten: ik ben heel gezond en heel sterk en heel fit. Omdat dat waarschijnlijk daar heel belangrijk is dat mensen vooral gezond en fit zijn en sterk zijn. Dus dat vond ik wel leuk om te zien dat iemand dat erbij had gezet.

Discriminatie

Uitzendbureaus geven aan soms te maken te hebben met discriminatie wanneer een klant werknemers met een niet-Nederlandse achtergrond niet wil aannemen. Zij geven aan de naam, de leeftijd of het geslacht van werknemers weg te halen uit het CV, wanneer zij vermoeden dat de klant discriminerende oordelen heeft over bepaalde sollicitanten. Verder geven uitzendbureaus aan dat bedrijven soms erg goede ervaringen hebben met personen van een andere afkomst, waardoor zij alleen nog maar personen met deze afkomst willen aannemen. Uitzendbureaus zeggen niet mee te gaan in deze discriminatie en blijven werknemers met verschillende achtergronden aanbieden. Zij maken echter geen melding van discriminatie, omdat zij belangrijke klanten niet kwijt willen raken. Deze specifieke eisen die uitzendbureaus krijgen van bedrijven kwamen in het verleden vaker voor dan tegenwoordig.

Een enkele keer selecteert een uitzendbureau wel op etniciteit, omdat dit bevorderlijk is voor het productieproces. Zo worden bij een spoedklus soms werknemers ingezet die allemaal dezelfde taal spreken, waardoor de communicatie beter verloopt en het werk sneller kan worden uitgevoerd.

Enkele woningbouwcorporaties geven aan dat ze soms beschuldigd worden van discriminatie. Klanten beschuldigen hen van discriminatie wanneer zij ontevreden zijn en denken dat personen met een Nederlandse achtergrond eerder bepaalde voorzieningen krijgen. Ook een bedrijf uit de detailhandel geeft aan van discriminatie beschuldigd te worden, terwijl dit niet het geval is. In onderstaand voorbeeld wordt dat duidelijk.

Ja goed, ik heb ook wel eens mensen een afwijzing gestuurd en dan krijg je een reactie terug 'ja, dat is zeker omdat ik een Poolse achternaam heb'. Dan denk ik van 'ja, dat vind ik echt jammer'. Dat maakt het ook lastig om erover te praten, want soms denk ik wel eens van 'als ik dit nou zeg, hoe wordt het dan opgevat'?

Kansen

Een aantal bedrijven geeft aan personen met een niet-Nederlandse achtergrond via *social return* aan te nemen, dit zijn alleen bedrijven uit de woningbouwsector. *Social return* is een initiatief vanuit de gemeente Nijmegen om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt te benaderen en te selecteren voor vacatures. Zij zien hier kansen in om personen vanuit een sociaal motief te helpen om aan een arbeidsplek te komen. Een bedrijf uit deze sector geeft aan bewust naar personen te zoeken via *social return* wanneer de vacature zich ervoor leent. Het bedrijf geeft aan open te staan voor meer diversiteit op de werkvloer. Onderstaand

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

citaat is een voorbeeld van een bedrijf dat de verrijking ziet van meerdere culturen en achtergronden binnen de organisatie.

Ja, wat ik zei, niet alle functies lenen zich ervoor om mensen met een bepaalde afstand te benaderen daarin, maar het weerhoudt zeker ook niet op andere functies, mochten daar dan niet-Nederlandse mensen op reageren, om ze op voorhand aan de kant te zetten. Absoluut niet. Er mag hier nog wel wat meer passie en schwung binnenkomen, dat zou alleen maar fijn zijn.

Verskil in motivatie

Bedrijven geven aan dat zij verschil zien in motivaties van Nederlanders en motivaties van personen met een niet-Nederlandse achtergrond. Het verschil in deze motivaties valt veel bedrijven op wanneer het gaat om lagere functies. Juist werknemers met een andere achtergrond zijn vaak gemotiveerder om te werken dan Nederlanders. Zo geeft een uitzendbureau aan dat werknemers met een migrantenachtergrond harder werken dan Nederlanders en dat zij bij wijze van spreken ook midden in de nacht klaar zouden staan voor de organisatie. Bij hogere functies is dit verschil er echter niet. Bij een maatschappelijke onderneming werken bijvoorbeeld vrijwilligers met een niet-Nederlandse achtergrond, die daar slechts werken om de Nederlandse taal beter te leren. Personen met een niet-Nederlandse achtergrond willen graag leren en hopen hun kans op een baan te verhogen door de taal zo goed mogelijk te beheersen. Uit onderstaand citaat komt de motivatie van personen met een niet-Nederlandse achtergrond naar voren die door veel werkgevers wordt ervaren.

Nee, ik vind dat Poolse werknemers altijd heel hard werken en op elk moment van de dag kun je ze bellen. Al bel je ze midden in de nacht, ze staan wel altijd klaar voor je. Natuurlijk, op een gegeven moment gaan ze ook wel weer een keer terug naar hun eigen land, familie en zo hebben ze daar wonen. Dus het is meestal wel voor een kortere periode dat ze bij ons zijn. Dus je hebt wel veel wisseling. Maar goed, ten opzichte van Nederlanders.. Je hebt ook mensen die gewoon heel hard willen werken. Maar goed, met een Nederlander is het wel weer zo: die kan ik niet midden in de nacht wakker bellen, die zal niet altijd in één keer klaarstaan. Dat is, ik weet niet, toch misschien de Nederlandse principes daarvan.

Ook valt dit culturele verschil op bij de sollicitatieprocedure. Zo zien bedrijven bij veel Nederlanders stress terug, omdat zij de baan graag willen krijgen. Bij veel personen met een niet-Nederlandse achtergrond is er geen stress en denken zij: 'wat vandaag niet komt, dat komt morgen wel'. Deze sollicitanten lijken anders in het leven te staan. Het valt bedrijven positief op dat deze personen elke kans willen aangrijpen en geven aan dat dit verschilt van Nederlandse sollicitanten.

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

5.2.3 Godsdienst

Discriminatie op grond van afkomst en op grond van geloof lopen vaak in elkaar over.

Casus: Niet achter de kassa met een hoofddoek

Een vrouw die vanwege haar godsdienst een hoofddoek draag solliciteert bij een Nijmeegse supermarkt als winkelmedewerker. Tijdens het sollicitatiegesprek zegt de rayonleider dat hij liever geen personeel heeft met een hoofddoek en vraagt of zij bereid is om deze op haar werk niet te dragen. Daartoe is zij niet bereid. Ondanks haar ruime ervaring wordt zij niet aangenomen omdat er een geschiktere kandidaat zou zijn. Dezelfde vacature staat daarna nog open. Cliënte wil helaas geen verdere actie ondernemen.

Discriminatie op grond van godsdienst gaat bijvoorbeeld over vrouwen die worden afgewezen vanwege hun hoofddoek en mannen die zijn afgewezen vanwege het hebben van een baard. Of er worden negatieve uitspraken gedaan over de islam door collega's of leidinggevende. Ook komen er klachten binnen over organisaties die medewerkers met een bepaalde religieuze overtuiging zoeken. Dit is niet altijd in strijd met de wet omdat het een wettelijke uitzondering kan betreffen.

Good practice: Dialoog

Een jonge hoogopgeleide Marokkaanse Nederlander gaf vrouwen geen hand, hij groette op een andere manier. Tijdens de sollicitatieprocedure heeft een bedrijf dat bespreekbaar gemaakt in plaats van het te veroordelen. Dit was een goede ervaring voor de jongen.

Één van de geïnterviewde bedrijven realiseerde zich pas op het moment dat een stagiair erom vroeg, dat ze een gebedsruimte moeten regelen. Dit is vervolgens uitgevoerd. Dit is iets wat vaker voorkomt: mensen zijn zich niet bewust van behoeften van bepaalde doelgroepen en beseffen dat pas als ze erop aan worden gesproken.

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

5.2.4 Handicap/chronische ziekte

Casus: Hulphond

Een vrouw met een hulphond solliciteert bij een uitzendbureau voor een tijdelijke baan als telefoniste. Op het moment dat de vrouw over haar hulphond vertelt, krijgt ze te horen dat ze met hond helaas de baan niet kan krijgen omdat mensen bij het bedrijf bang zijn voor honden. Na een hoor – wederhoor procedure met het uitzendbureau vindt er een bemiddelingsgesprek plaats tussen het uitzendbureau en mevrouw onder leiding van Ieder1Gelijk. Tijdens het gesprek is er begrip voor elkaar – dat was er eerder niet. De medewerker van het uitzendbureau geeft aan dat, nu hij op de hoogte is van de wetgeving waarin een hulphond wordt gezien als technisch hulpmiddel, hij een volgende keer anders zal handelen.

Op verzoek van de gemeente is in het onderzoek extra aandacht besteed aan mensen met een arbeidsbeperking en hebben we voor dit onderdeel meer gesprekken met belangenorganisaties, ervaringsdeskundigen, (zorg)instellingen en werkgevers gevoerd.

Weinig klachten worden er ingediend over arbeidsmarktdiscriminatie op grond van handicap/chronische ziekte. Uit de gesprekken komt echter naar voren dat mensen met een arbeidsbeperking wel degelijk discriminatie op de arbeidsmarkt ervaren. In sommige gevallen geven mensen de zoektocht naar werk naar veel afwijzingen of negatieve werkervaring helemaal op.

Werkgevers denken bij een handicap vooral aan lichamelijke handicaps zoals mensen in een rolstoel of doven. Veel bedrijven geven aan hier wel aanpassingen voor te willen doen. Een sollicitante geeft echter aan dat een bedrijf haar niet wilde uitnodigen voor een sollicitatiegesprek omdat het gebouw niet toegankelijk was voor rolstoelen. Geestelijke handicaps en psychische ziekte stuiten op meer weerstand omdat vaak onduidelijk is hoe men hier mee om moet gaan. Ze hebben begeleiding binnen het bedrijf nodig om het werk soepel te laten verlopen. Een gebrek aan sociale vaardigheden kan bijvoorbeeld leiden tot miscommunicatie op de werkvloer. Belemmeringen liggen in onbewuste discriminatie door vooroordelen, onwetendheid, ongemak en het verkeerd inschatten van de capaciteiten van iemand met een arbeidsbeperking. Een ervaringsdeskundige gaf aan: *“als je een handicap hebt, heb je een achterstand, ook in het vinden en behouden van werk. Je moet altijd net een stapje bijzetten om je te bewijzen”*. Werk vinden is soms nog makkelijker dan werk kunnen houden voor mensen met een beperking volgens een medewerker van het jongerenloket.

Good practice: WMO Denktank

De WMO Denktank bestaat uit mensen die zorg ontvangen vanuit instanties in de regio Nijmegen. De Denktank zet in op voorlichting en bewustwording hoe om te gaan met mensen met een beperking, bijvoorbeeld door trainingen te geven aan sociale wijkteams. De gemeente Nijmegen biedt tevens ruimte voor medezeggenschap van de doelgroep binnen de Kandidatenraad van het Werkbedrijf.

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

Zowel werkgevers als mensen die onder de doelgroep vallen geven daarom aan dat het belangrijk is om goed te weten wat er bij iemand speelt zodat hier op een adequate manier rekening mee kan worden gehouden. Begeleiding van beide partijen hierbij kan soms nodig zijn. Ook wordt vaak genoemd dat het in dienst nemen van iemand met een arbeidsbeperking van tevoren goed wordt uitgelegd en geïntroduceerd aan het personeel om scheve ogen, onbegrip, uitval en daarmee een bevestiging van vooroordelen te voorkomen. Er is behoefte aan een goede informatiestroom twee kanten op: voor de mensen die het betreft moet duidelijk zijn wat de rechten en plichten zijn en voor de werkgevers moet het duidelijk zijn welke regelingen er bestaan.

Mensen met een arbeidsbeperking die enig arbeidsvermogen hebben, vormen een nieuwe doelgroep voor de gemeente Nijmegen. Meerdere bedrijven geven aan dat het goed is dat de gemeente en het UWV een bedrijfsanalyse aanbieden, waarbij de mogelijkheden om mensen met een arbeidsbeperking te plaatsen worden bekeken. Deze expertise wordt gewaardeerd. Verder is het belangrijk dat kennis die het UWV nu heeft over arbeidsgehandicapten wordt overgedragen aan medewerkers van de gemeente Nijmegen nu deze meer taken overneemt.

Good practice: Inxeon

Inxeon heeft ervoor gekozen om te werken met mensen met een arbeidsbeperking. Daarbij wordt aangegeven dat vooral mensen met autisme veel kenmerken hebben die nuttig zijn op de werkvloer: ze kunnen goed op een ding focussen en zijn loyaal. Ze hebben een bepaalde handleiding, als je weet hoe je met ze omgaat, gaat het heel goed

Uit een aantal gesprekken komt een ervaren verharding in de opstelling van instanties naar voren. Ze geven aan dat er meer druk op mensen wordt gelegd om vanuit een gesubsidieerde plaats uit te stromen naar regulier werk en dat er bij voorkeur mensen worden geplaatst die gegarandeerd uitstromen naar regulier werk. Binnen de Participatiewet wordt van mensen verlangd dat ze meedoen, maar geïnterviewden geven aan dat de omslag om dat ook praktisch mogelijk te maken nog niet is gemaakt. Door de hoge werkloosheid hebben zelfs mensen zonder handicap er moeite mee om aan een baan te komen, dus vraagt men zich af of er wel plek is voor gehandicapten.

Ook geeft een geïnterviewde ondernemer aan dat begeleiders vaak iemands loonwaarde verhogen terwijl moet worden erkend dat er soms een plafond zit van wat iemand kan. In zo'n geval zou het veel frustratie besparen om de loonwaarde vast te zetten. Meerdere mensen uit belangenorganisaties en de zorgsector geven aan dat hun cliënten graag willen proberen om aan het werk te gaan zonder dat daar gelijk financiële risico's aan verboden zijn. Als men uiteindelijk toch uitvalt, zouden ze moeten kunnen terugvallen op de Wajong-uitkering in plaats van op de WWB-uitkering. Dit zou de zelfstandigheid vergroten, mentale rust geven en meer financiële ruimte bieden, die onder meer nodig is voor zorgkosten. Mensen zouden zo op een veilige manier de stap richting werk kunnen zetten zonder erop achteruit te gaan als het niet lukt.

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

Psychische beperking

Een ervaringsdeskundige met een psychische beperking geeft het volgende aan: Mensen met een psychische beperking komen vooroordelen tegen als gevaarlijk, onbetrouwbaar en gek. Daardoor worden ze soms niet serieus genomen terwijl ze juist als volwaardig willen worden gezien. Soms schamen ze zich zodanig voor hun beperking zodat ze er niet voor uit durven komen. Het kan een dilemma vormen of de psychische beperking wel of niet wordt aangekaart bij de werkgever. Als men niet vertelt wat er speelt, wordt er ook geen rekening mee gehouden. Een daaruit volgend volledig takenpakket en de schijn op willen houden dat alles goed gaat kunnen stress opleveren. Als men het wel vertelt, verlaagt dat de druk. Echter kunnen collega's jaloers worden op de regelingen waarop een beroep kan worden gedaan. Speciale werkplekken voor mensen met GGZ achtergrond hebben als voordeel dat er meer begrip voor de situatie is en minder druk.

De ervaringsdeskundige geeft aan dat het melden van een psychiatrische stoornis bij de werkgever kan leiden tot baanverlies. Een ondernemer vertelde dat een instantie soms niet toestaat dat mensen met een zware psychische stoornis die een psycholoog nodig hebben, doorgestuurd worden. In plaats daarvan worden de mensen op niet bemiddelbaar gezet. Soms moeten mensen door druk vanuit instanties om te werken weer worden opgenomen. Ze worden psychotisch of depressief.

Good practice: Vista Projectmanagement

Vista verzorgt onder andere schilderwerk, huishoudelijke ondersteuning en verhuizingen. Vista werkt met een vaste kern gediplomeerde vakmensen en heeft daarnaast werkervaringsplekken voor onder andere mensen met een verstandelijke of psychische beperking. De vaste kern is zodanig groot dat het werk door kan gaan, ook als er mensen uitvallen. Het ziekteverzuim is heel laag, en als het zich voordoet, wordt er begripvol gereageerd. Mensen hebben de kans om hun verhaal te doen en krijgen extra ondersteuning. Als er in de privésfeer dingen spelen die het werk belemmeren helpt Vista die oplossen of verwijst degene door. Ook leert Vista mensen arbeidsdiscipline aan hetgeen essentieel is voor de verdere loopbaan.

De ervaringsdeskundige gaf aan dat het hebben van rolmodellen stimulerend werkt. Als beroemde mensen uitkomen voor hun psychiatrische achtergrond helpt dat om vooroordelen en stigma tegen te gaan. Ook kan praktische begeleiding naar werk door iemand met een psychiatrische achtergrond bevorderend werken. Daarnaast helpt het bevorderen van contact met de doelgroep en een open dialoog, zoals bijvoorbeeld op de Dag van de Kwaliteit:

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

Good practice: Dag van de Kwaliteit

De Kentering organiseert iedere twee jaar een dag van de Kwaliteit, een dag voor ontmoeting, inspiratie en debat. Een dag van, voor en door mensen met een psychiatrische achtergrond en iedereen die met hen te maken heeft. Vorig jaar was het thema Part én Deel: Hoe kunnen mensen met een psychiatrische achtergrond deel uitmaken van een samenleving waarin het tempo steeds hoger ligt en er steeds meer gevraagd wordt van mensen?

Met betrekking tot de arbeidsmarkt is het belangrijk dat er wederzijdse openheid is en dat er flexibele regelingen zijn, waarbij de werkdruk voor deze mensen niet te hoog wordt zodat uitval kan worden voorkomen, zoals meerder gesprekspartners aangeven. Daarbij is het ook belangrijk om vooroordelen tegenover mensen met een psychische beperking weg te nemen bij collega's. Volgens een medewerker van het jongerenloket zou het goed zijn als werkgevers ergens terechtkunnen voor praktische hulp wanneer zij niet weten hoe ze met een bepaalde situatie om moeten gaan.

En vooraf bespreken hoe mogelijke uitval wordt geregeld, dat verlaagt de druk. Voor mensen met een psychiatrische achtergrond zou de werkdruk in het algemeen moeten verminderen. Vaak is de werkdruk voor mensen zonder beperking al hoog, voor mensen met een psychische beperking is de druk extra hoog waardoor zij het eerst uitvallen. Een vrouw die als lector aan een hogeschool heeft in haar arbeidscontract ruimte voor uitval geregeld.

Bevindingen uit de interviews met Nijmeegse bedrijven

Voor het onderzoek zijn verschillende bedrijven meegenomen, waaronder ook een aantal bedrijven die een initiatief hebben ondernomen op het gebied van arbeidsgehandicapten. Zij bieden arbeidsgehandicapten een passende werkplek, opleiding en/of dagbesteding. De ervaringen die deze bedrijven hebben met arbeidsgehandicapten zijn wisselend. Een positieve ervaring van een bedrijf is bijvoorbeeld dat iedereen wel iets kan en dat de mensen met een verstandelijke beperking vaak gemotiveerd zijn. Een negatieve ervaring van een bedrijf is bijvoorbeeld dat personen die een Wajong uitkering ontvangen, onbekend zijn met wat er van hen gevraagd wordt tijdens werk. Onderstaand citaat maakt dit meer duidelijk.

Als je je hele leven lang al naar bijzonder onderwijs bent gegaan, daarna naar een bijzondere vervolgopleiding, niet capabel om bijbaantjes te doen, dan heb je die arbeidservaring niet. Dus we krijgen heel veel mensen binnen die echt nog moeten leren: wat is werk?

Wel zien bedrijven die al een initiatief hebben ondernomen op dit gebied een noodzaak in het aanbieden van die passende werkplek. Het volgende citaat ondersteunt dit.

Gameverslaving, softdrugs, 's ochtends niet komen opdagen maar ik zie wel op Facebook dat ze tot drie uur 's nachts hebben zitten gamen en zitten blowen. Dat soort problematiek krijg je mee te maken ja. Maar aan de andere kant zie ik wel een hele grote vraag van jongeren die echt tussen wal en schip vallen vanwege hun arbeidsbeperking naar een passende werkplek. Een stukje opleiding en een stukje passende werkplek.

Bedrijven die geen initiatief hebben ondernomen op het gebied van arbeidsgehandicapten hebben over het algemeen weinig ervaring met arbeidsgehandicapten, op een bedrijf uit de

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

technische sector na. Verder gaf een bedrijf uit de zorgsector aan vier werknemers in dienst te hebben via een sociale werkvoorziening, een bedrijf uit de detailhandel heeft twee werknemers met een handicap in dienst en een bedrijf uit de woningbouwsector heeft een werknemer in dienst met een arbeidsgehandicapte status. De overige bedrijven gaven aan weinig tot geen ervaring te hebben met arbeidsgehandicapten omdat zij onbekend zijn met de regelingen rondom arbeidsgehandicapten.

Mogelijkheden en kansen

Bedrijven denken in mogelijkheden en kansen als het gaat om mensen met een fysieke arbeidshandicap en dat zonder aanpassingen of met wat kleine aanpassingen iemand met een fysieke handicap wel werkzaamheden zou kunnen doen binnen het bedrijf, afhankelijk van de functie. Zo geven een uitzendbureau en een bedrijf uit de woningbouwsector aan dat het lastig wordt voor een iemand met een fysieke handicap om lichamelijk werk te doen, maar dat een administratieve functie wel vervuld zou kunnen worden. Dit wordt duidelijk uit onderstaand citaat.

Waar ik wel naar zal kijken is 'is het praktisch haalbaar' dat iemand met de beperking die die heeft, de functie goed kan uitoefenen. Als je wil dat we, de verhuurmakelaars bijvoorbeeld die de woningen verhuren aan bewoners waarbij je dus heel veel weg bent, dus niet hier op kantoor zit, maar veel weg bent, veel in de auto moet, veel naar de klant toe moet, daar de woningen moet bezichtigen enzovoort én iemand zit in een rolstoel, he, dan zal ik denken ik weet het niet. Maar zoek ik hier een financieel medewerker die hier heel de dag achter de computer zitten, over het algemeen heel veel achter de computer zitten, en die zit in een rolstoel dan zie ik daar geen bezwaar in, zeker niet. Die kan met de lift naar boven komen en daar zijn absoluut mogelijkheden. Dus het hangt denk ik heel erg af van welke functie gaat die bekleeden.

Verder geven bedrijven aan dat het onduidelijk is hoe dan een werkplek voor een arbeidsgehandicapte te creëren en wat voor werkzaamheden deze mensen zouden kunnen doen. Hier kan jobcarving (het selecteren van een passend takenpakket) een uitkomst bieden

Belemmeringen

Als het gaat om een verstandelijke beperking als arbeidshandicap, dan worden voornamelijk belemmeringen gezien. Belemmeringen die dan worden gezien hebben vaak betrekking op het samenwerken, de communicatie en presentatie in een bedrijf. Wel geeft een bedrijf uit de technische sector als voorbeeld aan dat iemand met autisme juist geschikt is om het repeterende werk te doen, om zo weer te geven dat een mentale handicap niet per se een belemmering is. Het hangt ook af van de mate waarin iemand verstandelijk beperkt is.

Een belemmering die wordt gezien omtrent alle arbeidsgehandicapten is dat een arbeidsgehandicapte meer begeleiding nodig heeft en dat met name de tijd er niet voor is om die begeleiding te bieden. Een veelgenoemde reden is bezuinigingen. Het enige risico dat door een maatschappelijke onderneming wordt benoemd is dat een arbeidsgehandicapte kwetsbaarder kan zijn als het gaat om veiligheid van het bedrijf. Onderstaand citaat maakt dit duidelijk.

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

Nou, ik denk wel dat je je bedrijf daar gewoon op aan moet passen zeg maar. Je bent wel kwetsbaarder. Als je bijvoorbeeld.. Er zit wel een van onze medewerkers achter de kassa, dus qua risico's veiligheid.. Weet je, als er een overval komt terwijl iemand achter die.. Nou ja, wij zijn natuurlijk altijd in de buurt dus in principe zijn we er altijd wel.

Qua gezondheid en uitval worden niet meer risico's gezien bij een arbeidsgehandicapte dan bij een iemand zonder arbeidshandicap. Dit blijkt ook uit onderstaand citaat.

Ik denk als je daar mogelijkheden voor hebt.. Als je daar gewoon plek voor hebt, waarom zouden daar risico's aan vastzitten? Ja, je hebt natuurlijk mogelijk kans op een uitval. Maar bij een ander net zo goed, die kan zich ook ziekmelden. Ik had van de week iemand die had een fietsongeluk gehad, ja weet je, dat zit in alle kleine hoeken.

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

5.2.5 Geslacht

Casus: Dit werk is niet geschikt voor vrouwen

Een vrouw heeft bij een uitzendbureau gereageerd op twee vacatures: orderpicker en productiemedewerker. De medewerkster van het uitzendbureau zegt dat deze twee functies niet geschikt zijn voor vrouwen omdat het werk te zwaar zou zijn. De reactie van de vrouw, dat zij van mening is dat zij dergelijk zwaar werk goed aan zou kunnen, heeft geen enkel effect. Ieder1Gelijk stuurt het uitzendbureau een brief waarin de klacht wordt voorgelegd en om een reactie wordt verzocht. Het uitzendbureau laat daarna onder andere het volgende weten: “(...) *Het is ons duidelijk dat alleen mevrouw S. voor zichzelf kan bepalen of zij, als vrouw, bepaalde zware werkzaamheden kan uitvoeren of niet. Wij geven mevrouw S. alsnog de gelegenheid te solliciteren*”.

Bij discriminatie op grond van geslacht zien we bijvoorbeeld zaken die betrekking hebben op zwangerschap. Voorbeelden zijn dat vrouwen niet worden aangenomen vanwege kinderwens of zwangerschap, hun contract niet verlengd wordt of dat een werkgever het geven van borstvoeding niet of onvoldoende accommodeert. Mannen krijgen bijvoorbeeld met discriminatie te maken als zij solliciteren op vacatures in de kinderopvang.

Ook worden geregeld termen gebruikt in vacatures die direct verwijzen naar geslacht en daarom niet zijn toegestaan zoals: 'assistente', secretaresse en 'jonge sterke man' of 'schoonmaakster'. De bedrijven en organisaties die dergelijke functie-eisen in hun vacatures gebruiken worden door Ieder1Gelijk aangeschreven. Zij krijgen gratis advies over gelijke behandeling bij werving en selectie.

Alleenstaande moeders zijn volgens een bemiddelaar moeilijk te plaatsen. Zij hebben vaak geen goed netwerk om zich heen en hebben veel zorgtaken, wat flexibiliteit vergt bij de werkgever. Dit is vaak niet mogelijk, werkgevers vinden het teveel geregeld. Daarnaast zijn er bij deze doelgroep vaak problemen bij de Belastingdienst door de combinatie flexibele werkuren en kinderopvang.

Bevindingen uit de interviews met bedrijven

In beroepen in de zorgsector, onderwijssector, maar ook binnen uitzendbureaus blijken meer vrouwen te werken. Volgens de respondenten komt dit voornamelijk doordat er meer vrouwen solliciteren binnen deze sectoren. Bedrijven geven bij technische en grafische beroepen aan dat er meer mannen op deze functies solliciteren, waardoor er ook meer mannen werken. Wanneer een vrouw op een 'mannenfunctie' solliciteert en andersom, wordt dit door bedrijven positief gewaardeerd. Bedrijven geven echter geen duidelijke reden waarom zij deze diversiteit binnen het bedrijf waarderen. Ten slotte blijken vrouwen vaker parttime functies te vervullen dan mannen. Één bedrijf heft vrouwen een cursus “Leidinggeven: iets voor jou?” aangeboden om hen te motiveren voor hogere functies

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

5.3 Discriminatie in de verschillende fases van het werkproces

5.3.1 Werving en selectie

Veruit de meeste voorbeelden in het onderzoek gaan over het wervings- en selectieproces. Dat is ook terug te zien in de klachten van Ieder1Gelijk. Het kan echter dat mensen eerder melden dat ze gediscrimineerd worden bij het vinden van een baan dan op de werkvloer omdat ze op de werkvloer bang zijn voor negatieve gevolgen van het melden, zoals victimisatie. En ook door screening van vacatures op discriminatie valt het aantal meldingen in de wervings- en selectiefase hoger uit.

Hieronder worden de werving en selectie apart toegelicht.

Werving

Ieder1Gelijk krijgt geregeld meldingen over discriminerende eisen in vacatures. Ook werkgevers in Nijmegen en omgeving stellen nog vaak eisen die in strijd zijn met de wet. Zo zijn er vacatures waarin leeftijdseisen worden gesteld, zowel direct alsook indirect door bijvoorbeeld expliciet te vragen naar pas afgestudeerden of door een maximum te stellen aan het aantal jaren werkervaring. Ook zijn er vacatures waarin expliciet gevraagd wordt naar mannen of naar vrouwen of waarin er gevraagd wordt naar sollicitanten zonder fysieke beperkingen.

Onder bepaalde voorwaarden mag bij gelijke geschiktheid wel een voorkeursbeleid voor allochtonen, vrouwen en gehandicapten of chronisch zieken worden gevoerd. Je mag wel aangeven of de vacature om een senior of junior functie gaat.

Casus: Geen allochtonen in mijn bedrijf

De directeur van een elektro-bedrijf laat aan een bemiddelaar weten dat het geen allochtonen aan wil nemen. Hij zegt: 'Dat wordt oorlog binnen het bedrijf', 'Mijn mensen willen dat niet'; maar kan verder niet uitleggen waarom. De bemiddelaar geeft aan dat hij niet in kan gaan op deze eis. Daarop bindt het bedrijf eerst in en trekt de vacature vervolgens terug.

Bevindingen uit de interviews met Nijmeegse bedrijven

Wat ik wel verbazingwekkend vind, is dat de 8% allochtonen [in het gehele bedrijf] meer op de lagere functieniveaus dan op de hogere niveaus zitten. Waar blijven de goed opgeleide allochtone jongeren? Ergens hapert er dan toch iets. Je bent niet bewust bezig met discrimineren, maar onbewust stukt daar misschien iets.

De manier waarop bedrijven op zoek gaan naar potentiële werknemers kan ook een rol spelen in het wel of niet aannemen van bepaalde groepen mensen. Uit eerder onderzoek is gebleken dat het netwerk van mensen vaak bestaat uit personen die op meerdere gebieden,

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

zoals op het gebied van interesses, maar ook qua etniciteit of opleiding op elkaar lijken. Wanneer er door bedrijven eerst in het eigen netwerk wordt gekeken naar potentiële werknemers, maar dit netwerk bevat overwegend mensen van een bepaalde groep, dan wordt iedereen die buiten deze groep valt niet gewezen op de vacature (Drever & Hoffmeister, 2008). Uit dit onderzoek blijkt ook dat het netwerk dat mensen hebben van groot belang is bij het vinden van een baan. Behalve een bedrijf uit de technische sector geeft elk bedrijf aan dat wanneer er een vacature is, er eerst intern gekeken wordt naar iemand die deze functie kan vervullen. Wanneer dit niet het geval is, dan kijkt men in het eigen netwerk en pas als laatste wordt de vacature extern geplaatst, voornamelijk op *social media*.

Het eerst kijken in het eigen netwerk kan dus een belemmering vormen voor de diversiteit binnen het bedrijf. Wel ontvangt elk bedrijf open sollicitaties en door alle bedrijven wordt aangegeven dat deze hetzelfde behandeld worden als alle andere sollicitaties. Omdat er bij een open sollicitatie soms geen vacature is, is de kans dat deze worden afgewezen groter. Soms worden open sollicitaties nog voor een bepaalde periode opgeslagen en soms worden ze vernietigd. Zo geven een bedrijf uit de zorgsector, een bedrijf uit de woningbouwsector, een bedrijf uit de detailhandel en een uitzendbureau aan dat zij open sollicitaties nog voor een bepaalde periode bewaren. Een bedrijf uit de technische sector geeft aan de open sollicitaties te vernietigen wanneer er geen vacature is.

Selectie

Uit meerdere gesprekken blijkt dat uitzend- en bemiddelingsbureaus verzoeken krijgen van werkgevers om geen allochtonen voor te dragen. Dit komt soms voort uit slechte ervaringen met iemand uit een bepaalde doelgroep. Een dergelijk incident wordt vaak doorgegeven aan de leidinggevende, maar bij gebrek aan een antidiscriminatiebeleid wordt situationeel bepaald welke actie hierop wordt ondernomen. Er zijn meerdere geluiden dat bij arbeidsbemiddeling 'veilige' kandidaten worden aangedragen. Als de bemiddeling niet slaagt, loopt de bemiddelaar het gevaar dat het bedrijf naar een ander gaat. Daar kunnen gehandicapten, allochtonen en mensen met grote afstand tot de arbeidsmarkt de dupe van worden. Een gesprekspartner geeft aan dat profielen voor de selectie niet transparant zijn, waardoor je niet weet waarop je wordt afgewezen.

Casus: Slechte ervaringen

Een bemiddelaar wordt benaderd door een beveiligingsbureau: een juwelier wil geen allochtone beveiligers vanwege eerdere overvallen door allochtonen.

Bevindingen uit de interviews met Nijmeegse bedrijven

Omdat de manier waarop een sollicitatieprocedure verloopt van belang kan zijn bij het (on)bewust discrimineren van bepaalde groepen, is er in de interviews aan elk bedrijf gevraagd hoe de sollicitatieprocedure in het bedrijf verloopt. Uit literatuur is namelijk gebleken dat bij een geformaliseerde procedure de kans op discriminatie kleiner is dan bij een procedure die niet gestructureerd is. Een geformaliseerde sollicitatieprocedure houdt in dat alle sollicitaties verzameld worden en dat ze daarna een voor een bekeken worden en dat er op papier is vastgelegd hoe de procedure verloopt. Personeelselecteurs hebben

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

imperfecte informatie en ze gaan af op kenmerken die waarneembaar zijn en het beeld dat ze hebben van de groep waar de sollicitant toebehoort, om toch een inschatting van de kwaliteiten en productiviteit te maken. (De Graaf-Zijl, Berkhout, Hop, De Graaf, 2006).

Bij een geformaliseerde procedure worden grote individuele verschillen van personen tussen CV's en motivatiebrieven geëlimineerd. Deze verschillen worden genoemd als cruciaal in het vormen van een eerste indruk (Midtbøen, 2014). Uit de interviews is gebleken dat maar één bedrijf, een bedrijf uit de zorgsector, een geformaliseerde sollicitatieprocedure heeft. De overige bedrijven bekijken tussendoor al sollicitaties en degenen die niet aansluiten op de functie op basis van opleiding, kennis of werkervaring worden meteen aan de kant gelegd. Één bedrijf, een bedrijf uit de technische sector, selecteert niet zelf, maar maakt gebruik van het UWV.

Hieronder worden de verschillende stappen in de selectie besproken.

CV's en motivatiebrieven

Wanneer het gaat om CV's en motivatiebrieven merkt elk bedrijf op dat er soms slordige CV's en motivatiebrieven tussen zitten. Waar bedrijven naast de inhoud op letten zijn voornamelijk de opbouw van CV's en motivatiebrieven en taalfouten. Het grootste verschil wordt opgemerkt tussen brieven van personen met een lage opleiding en die van personen met een hoge opleiding. De brieven van personen met een hoge opleiding zijn vaak beter dan die van personen met een lage opleiding. Ook wordt een slordig CV of een slordige motivatiebrief soms beschouwd als afkomstig van een niet gemotiveerde persoon die verplicht dient te solliciteren. De mate waarin slordige CV's en motivatiebrieven een rol spelen in de selectie verschilt per bedrijf. Zo geeft een bedrijf uit de zorgsector aan dat de verzorgdheid van de CV's en motivatiebrieven een redelijk grote rol speelt in de selectie. Er moet moeite zijn gestoken in de motivatiebrief. Een bedrijf uit de woningbouwsector geeft aan dat het niet zo relevant is hoe de CV's en motivatiebrieven eruit zien. Onderstaand citaat maakt dit duidelijk.

En je merkt wel dat sommige mensen niet heel goed onderlegd zijn in het bouwen van een CV. Maar dat is voor mij niet heel relevant. Je moet gewoon kijken naar wat zo iemand gedaan heeft, matchend bij die functie. Heb ik al iets anders voor hem dat bij hem matcht? Nou, als dat gewoon niet het geval is, dan zal ik hem moeten teleurstellen dat ik nu nog niks voor hem heb. Ze blijven altijd automatisch bij ons zes maanden in het systeem. We kunnen daar matchingen in maken, dus mocht er nou wel een keer iets zijn dan kan hij binnen zes maanden een bericht verwachten.

Ontvangen sollicitaties

Ook wat er vervolgens gebeurt met de ontvangen CV's en motivatiebrieven verschilt per bedrijf. Zoals eerder benoemd selecteren de meeste bedrijven tijdens het openstaan van de vacature al op basis van de vereisten voor de functie. Een bedrijf uit de zorgsector bekijkt de sollicitaties pas nadat de vacature gesloten is. Een uitzendbureau geeft aan wegens spoed goede kandidaten al uit te nodigen voor sollicitatiegesprekken, terwijl de vacature nog open staat. Onderstaand citaat geeft weer hoe de meeste bedrijven omgaan met ontvangen sollicitaties.

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

Sollicitaties komen bij mij binnen. Ik kijk eigenlijk al per mailtje dat binnenkomt heel globaal 'is het wat, is het niet wat'. Als je bijvoorbeeld een HBO opleiding vraagt en iemand is niet verder gekomen dan de LTS, dan lees dat al heel snel van dit is een verplichte sollicitant dus die gaat aan de kant dan, want dat gaat niet matchen. Maar goed, de diepere slag, het goed lezen he, doe ik niet alleen, maar samen met de verantwoordelijk manager van waar de vacature is. Dan doe je alles in een keer.

Sollicitatiegesprekken

De meerderheid van de bedrijven geeft aan sollicitatiegesprekken te voeren met minstens twee medewerkers. Als reden hiervoor geven bedrijven dat twee personen meer zien dan één persoon en dat de beoordeling van de sollicitant op deze manier objectiever zal zijn. De meeste bedrijven zeggen een aantal standaard vragen te hebben die worden gesteld tijdens sollicitatiegesprekken. Het grootste deel van het gesprek bestaat echter uit vragen naar aanleiding van wat de sollicitant vertelt.

Selectiecriteria

De selectiecriteria die bedrijven handhaven kunnen worden onderverdeeld in vier verschillende categorieën. De vier categorieën zijn: kwaliteit, presentatie, persoonlijkheid en financiële overwegingen. Deze zullen hieronder besproken worden.

Kwaliteit

De meerderheid van de bedrijven geeft aan dat kwaliteit het belangrijkste selectie criterium is en dat het daarbij niet uitmaakt hoe oud iemand is, welke etniciteit de sollicitant heeft en of de sollicitant een man of een vrouw is. Bij de eerste selectie wordt gekeken naar de opleiding en werkervaring van de sollicitant. Wanneer sollicitanten niet voldoen aan de opleidings- of werkervaringseisen die van tevoren aan de vacature zijn gesteld, wordt er vaak verder niet meer naar deze sollicitatie gekeken. Twee bedrijven, een bedrijf uit de zorgsector en een bedrijf uit de woningbouwsector, geven aan dat er twee rondes met gesprekken plaatsvinden voor de sollicitanten die worden uitgenodigd voor een gesprek. Het eerste gesprek gaat over de kwaliteiten van de persoon en het tweede gesprek gaat meer in op de persoonlijkheid van de sollicitant. Na het eerste gesprek worden de personen met onvoldoende kwaliteiten voor de functie al afgewezen.

Presentatie

Presentatie speelt ook een rol bij het wel of niet aannemen van een werknemer. Verschillen in presentatie vallen bedrijven vooral op wanneer het gaat om een lagere functie. Zo geeft een bedrijf uit de detailhandel geeft aan dat een aantal manieren van presentatie een negatieve indruk van de sollicitant wekken. Zo zien sollicitanten er soms onverzorgd uit tijdens een sollicitatiegesprek of hebben zij een onprofessioneel e-mail adres. Over het algemeen zien bedrijven weinig verschil in presentatie tussen sollicitanten wanneer het gaat om een functie waar een hoog opleidingsniveau voor vereist is. Een bedrijf uit de zorgsector geeft wel aan dat er vaak ook bij sollicitaties voor hogere functies slordige CV's en motivatiebrieven worden aangeleverd.

Persoonlijkheid

Veel bedrijven geven aan dat er eerst op kwaliteit wordt geselecteerd en dat er daarna wordt gekeken wie er het beste binnen het bedrijf en binnen het team past. Een

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

uitzendbureau geeft aan dat het team bestaat uit jong personeel, dus dat het aannemen van een jong persoon goed is voor de 'team spirit'. Tijdens de sollicitatiegesprekken wordt er gekeken of er een klik is met de sollicitant. Personeelsselecteurs geven aan dat dit vaak al binnen een paar minuten duidelijk is. Onderstaand citaat maakt duidelijk op welke manier persoonlijkheid een rol kan spelen bij de selectie.

We hebben natuurlijk de eisen, zoals achtergrond, de opleiding, werkervaring. We kijken ook altijd naar de team diversiteit en wat voor type we zoeken. (...) Ja je hebt bijvoorbeeld die schijf met die kleuren. Als we bijvoorbeeld heel veel gele mensen hebben, dan willen we liever een blauw persoon erbij. [Uitleg onderzoekers: Er bestaat een schijf met verschillende kleuren waarbij elke kleur voor een ander talent staat, dit wordt soms gebruikt door personeelsselecteurs. Zo kan een kleur bijvoorbeeld betekenen dat iemand een goed analyserend vermogen heeft, of dat iemand goed leiding kan geven.]

Financiële overwegingen

Financiële overwegingen kunnen ook een rol spelen bij het wel of niet aannemen van een werknemer. Zo geven een uitzendbureau en een bedrijf uit de detailhandel aan rekening te houden met het budget dat zij hebben bij het aannemen van een werknemer. Zo zegt het uitzendbureau een bepaald salaris aan een werknemer te kunnen geven, vaak zijn de mensen die voor dat bedrag willen werken nog jong en solliciteren er ook minder oudere werknemers.

Een bedrijf uit de detailhandel geeft aan dat kwaliteit het belangrijkste selectiecriteria is, maar dat bij gelijke geschiktheid financiële overwegingen een rol gaan spelen.

Dit wordt duidelijk uit onderstaand citaat.

Kijk, wij hebben ook een portemonnee en die portemonnee kan niet oneindig gebruikt worden dus ook daarin wordt er natuurlijk wel gekeken van 'oké, wat kost het wanneer ik persoon A aanneem of wat kost het wanneer ik persoon B aanneem?' En op het moment dat er een kwaliteitsverschil is dan kun je natuurlijk kiezen voor een duurdere oplossing. Op het moment dat er geen kwaliteitsverschil is tussen twee personen, ja dan gaat de portemonnee wel meespelen.

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

5.3.2 Werkvloer

Uit meerdere gesprekken komt naar voren dat vaak de werkgever wel open staat voor diversiteit maar de collega's niet altijd. Daarom is het belangrijk om ook de mensen op de werkvloer mee te krijgen voor diverse doelgroepen.

Daarnaast is het belangrijk dat werknemers in geval van discriminatie ondersteuning krijgen. In 2015 heeft Eser Pusmaz, student HBO Rechten, in opdracht van Ieder1Gelijk onderzoek gedaan naar de vraag: Heeft het discriminatieverbod, dat sinds 2008 in de Arbowet is opgenomen, het door de wetgever beoogde effect?

Sinds 2008 zijn werkgevers, op basis van de arbeidsomstandighedenwet, verplicht om een preventief beleid te voeren ter voorkoming van discriminatie. De basale wettelijke bepalingen voor dit preventieve beleid, zoals het verplicht aanstellen van een preventiemedewerker en het uitvoeren van een risico-inventarisatie, worden op grote schaal niet nageleefd. Meer dan de helft van de werkgevers handelt daarmee in strijd met de wet. De controle daarop door de Inspectie SZW (voorheen de arbeidsinspectie) schiet ernstig tekort.

Bevindingen uit de interviews met bedrijven

Diversiteit binnen bedrijven

Hieronder wordt besproken in welke opzichten de bedrijven die hebben deelgenomen aan het onderzoek divers zijn, welke redenen zij hebben om diversiteit binnen het bedrijf te hebben en wat zij doen om discriminatie op de werkvloer te voorkomen. Ook wordt gekeken of de deelgenomen bedrijven een meerwaarde zien in een divers personeelsbestand.

Geen enkel bedrijf dat heeft deelgenomen aan dit onderzoek heeft een diversiteitsbeleid opgesteld. Wel gaan enkele bedrijven bewust om met diversiteit, om bepaalde groepen zoals arbeidsgehandicapten meer kansen te geven. Het bewust bezig zijn met diversiteit in het bedrijf kan de kans op discriminatie bij werving en selectie en op de werkvloer verkleinen.

De meeste bedrijven geven aan dat de kwaliteit van de persoon voorop staat ongeacht zijn geslacht, leeftijd, etniciteit of handicap. De diversiteit die er op de werkvloer is bij de bedrijven die hebben deelgenomen aan dit onderzoek, is dan ook volgens hen grotendeels onbewust tot stand gekomen.

Of bedrijven divers zijn op het gebied van geslacht, leeftijd, etniciteit of handicap wordt per paragraaf besproken.

Als belemmering om een om een diversiteitsbeleid in te voeren komt bijvoorbeeld naar voren in onderstaand citaat:

Als je bijna nooit vacatures hebt, denk je 'wat moet ik hiermee [diversiteitsbeleid]?' Een leidinggevende wil gewoon goede mensen, het maakt niet uit waar ze vandaag komen.

Bij dit bedrijf werd aangegeven dat er eerst weer meer vacatures moeten komen om er een diversiteitsbeleid op te zetten. Nu zijn er wel wat mogelijkheden om bij interen doorstroom, stagiaires en flexibele medewerkers te kijken naar diversiteit.

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

Perspectieven

Alle bedrijven die deel hebben genomen aan dit onderzoek zien diversiteit in het personeelsbestand als een meerwaarde voor het bedrijf en zij kijken dus ook positief tegen diversiteit aan.

De twee redenen die het meest genoemd worden, zijn dat diversiteit balans brengt in het bedrijf en dat de diversiteit op de werkvloer aansluit bij de diversiteit in het klantenbestand. Zo geven alle uitzendbureaus en een bedrijf uit de zorgsector aan dat het klantenbestand een grote rol speelt bij het aannemen van een persoon, voornamelijk omdat iemand affiniteit moet hebben met de werkvloer en de werkzaamheden.

De twee onderstaande citaten maken dit duidelijk.

Als we een jongerenwerker zoeken, is het wel handiger als je een beetje een jongere medewerker hebt die onder de 35 is, want anders heb je geen aansluiting bij je doelgroep. Dus het hangt bij ons wel heel erg samen met welke klanten je werkt. Mensen die een ervaren teamleider zoeken, dan zit die ervaring met name ook in de leeftijd. Dus dan kijk je naar ervaringsjaren en naar wat mensen voor deskundigheid hebben opgebouwd in hun scholing.

Ja, dat is omdat wij werken met heel veel diverse doelgroepen. Dan is het alleen maar heel erg goed om juist die aansluiting te hebben met de groep, met de klant. Dan is het goed om ook in je personeelsbezetting divers publiek, populatie te hebben.

Een andere reden die wordt genoemd in combinatie met balans in het bedrijf, is dat diversiteit bijdraagt aan innovatie binnen het bedrijf. Zo geeft een uitzendbureau aan dat iedereen van elkaar kan leren, als de capaciteiten binnen het team in balans zijn. Onderstaand citaat maakt dit meer duidelijk.

Ja, ik denk dat het altijd zoeken is naar een divers team en dat als je maar één kwaliteit in een team hebt zitten, dus iedereen is bijvoorbeeld heel mondig, maar administratief allemaal niet zo, dan is het voor het team denk ik niet zo goed. Ik denk dat als jij allemaal verschillende mensen aanneemt met verschillende capaciteiten en competentie, en verschillende typen personen, dat dat altijd goed werkt voor een team. Je kunt dan gebruik maken van elkaar en van elkaar leren en de krachten inzetten van de mensen. Dus ik ben daar helemaal voor.

Voorkomen discriminatie

Ondanks dat alle bedrijven op geslacht, leeftijd, etniciteit of handicap divers zijn in hun personeelsbestand, geven bijna alle bedrijven aan dat discriminatie op de werkvloer intern niet voorkomt. Eén bedrijf, een bedrijf uit de zorgsector, geeft wel aan dat er een jaar geleden een melding is geweest van discriminatie. Alle bedrijven hebben richtlijnen wat te doen bij pesterijen of discriminatie op de werkvloer. Zo is er in elk bedrijf een vertrouwenspersoon aanwezig waar werknemers terecht kunnen en bij sommige bedrijven worden er ook trainingen gegeven over wat te doen bij geweld of agressie op de werkvloer. Deze trainingen hebben met name betrekking op de omgang met klanten en zijn minder gericht op interne discriminatie en pesterijen.

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

Ik heb nooit gehoord van dingen die bij de vertrouwenspersoon spelen op het gebied van discriminatie. Maar dat wil niet zeggen dat het er niet is: de drempel kan te hoog zijn om er melding van te maken.

Eén bedrijf vormt een uitzondering op de anderen.

Dit bedrijf uit de technische sector geeft aan dat bedrijven het bij het verkeerde eind hebben wanneer zij denken dat er geen discriminatie is op de werkvloer, omdat dit volgens dit bedrijf altijd zal plaatsvinden in een bedrijf met veel werknemers. De ervaring van dit bedrijf is dat er weinig klachten binnenkomen bij de vertrouwenspersonen. Dit bedrijf heeft daarom onlangs een onderzoek uitgevoerd naar ongewenst gedrag onder werknemers en daarin kwam naar voren dat er veel meer ongewenst gedrag en discriminatie op de werkvloer is dan wordt aangegeven.

Uitzendbureaus

Uitzendbureaus zijn bij het voorkomen van discriminatie apart genomen, omdat zij niet alleen zelf een bedrijf zijn, maar zij ook te maken hebben met de wensen van andere bedrijven.

Het komt soms voor dat een uitzendbureau een ongepast verzoek krijgt van een bedrijf dat werknemers zoekt. Alle uitzendbureaus gaven wel aan dat dit in het verleden meer voorkwam dan tegenwoordig. Hoe ze daarmee omgaan is dat ze een zo divers mogelijke selectie van CV's naar het bedrijf toe sturen, maar dan ligt de laatste selectie nog wel bij het betreffende bedrijf zelf. Heel af en toe komt het voor dat er in het geval van spoed wel op het verzoek van het bedrijf wordt ingegaan.

Het eerste citaat hieronder is een voorbeeld van een ongepast verzoek en hoe daar op in wordt gespeeld, het tweede citaat geeft aan hoe iemand zich voelt en omgaat met een discriminerend verzoek.

Als iedereen op dat moment dezelfde taal spreekt. Je hebt bijvoorbeeld een spoedklus, dan moet er veel gebeuren in een veel te korte tijd. Dan is dat wel productiever als dat ik Engelse en Litouwse en mensen uit Frankrijk erbij stop. En weet je, dan krijg je gewoon... In de communicatie kan dat een probleem zijn. Dus we proberen wel altijd zoveel mogelijk mensen van dezelfde taal bij elkaar te plaatsen.

Ja, en dat vind ik wel vervelend. Want wat ik eigenlijk doe, is dat ik niet doe wat de klant vraagt, maar ik ga dat niet melden. Want het is wel een klant van mij. Dus ik ga er wel over in gesprek, maar ik ga ze niet verlinken zeg maar. En heel eerlijk gezegd, persoonlijk, vind ik dat best wel lastig. Gelukkig maak ik dat nu niet zoveel meer mee. Ik werk nu al negen jaar hier. Maar de eerste twee jaar was dat wel heel erg vond ik zelf. En daar moest ik heel erg aan wennen. Er waren wel eens verzoeken waarvan ik dacht: dit kan niet en daar doe ik gewoon niet aan mee. En dan heb ik daar zeg maar zo op mijn manier niet aan meegewerkt. Maar dan dacht ik wel eens: eigenlijk zou ik dat bedrijf aan moeten geven voor discriminatie. Maar dat heb ik dan niet gedaan omdat het toch een klant van je is. En dat is heel lastig.

Wel zijn er binnen de twee geïnterviewde uitzendbureaus trainingen hoe om te gaan met discriminatie en discriminerende verzoeken. En er is de app 'Diversiteit Loont!' die momenteel door de Stichting Opleiding en Ontwikkeling Flexbranche (STOOF) wordt uitgezet onder 1000 intercedenten. Deze geeft zicht op de eigen vooroordelen en toetst of

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

intercedenten in discriminerende situaties op juiste wijze handelen volgens de wet. De vragen binnen de app bestaan uit drie categorieën, kennisvragen, gelijke behandelingscases en inzicht in eigen vooroordelen. De vragen zijn in samenwerking met het College voor de Rechten van de Mens afgestemd.

5.3.3 Stages

Casus: hoofddoek

Een docent van het MBO vertelt opgelucht dat het hem eindelijk is gelukt om een meisje met hoofddoek aan een stageplek te helpen. Na veel pogingen heeft zij een plek in de horeca gevonden. Daar werd ze gevraagd of ze haar hoofddoek af zou doen waarop ze antwoordde dat ze er gewoon een koksmuts overheen kan doen en varkensvlees kan ze met handschoenen toebereiden.

Een belangrijke kwestie bij het onderwerp discriminatie op de arbeidsmarkt is de stageproblematiek. Allochtone jongeren en jongeren met een beperking hebben moeite met het vinden van een stageplek, wat hun positie op de arbeidsmarkt verslechtert en een goede toekomst in de weg zit. Dit blijkt mede uit een anekdote die in een van de gesprekken naar voren kwam: Een leerling kwam gedesilluseerd terug van een aantal gesprekken voor een stageplaats:

‘Ze willen geen niveau 1, ze willen geen buitenlanders en ze willen geen negers’.

De oorzaken van de stageproblematiek kunnen zowel liggen in beperkte arbeidsmarktvaardigheden van de jongeren als in discriminatie door bedrijven. Om dit tegen te gaan wordt aangegeven dat een goede voorbereiding van de gesprekken en het bevorderen van contact tussen bedrijven en leerlingen essentieel is.

Casus: Geen stagevergoeding bij een handicap

Een vrouw met een lichamelijke beperking werkte als stagiaire bij een bedrijf. Toen ze hoorde dat haar klasgenoten wel een stagevergoeding kreeg en zij niet, vroeg zij hiernaar bij de werkgever. De werkgever antwoordde “weet je wel hoeveel het heeft gekost om jouw werkplek aan te passen?”

Bij jongeren met een beperking neemt men soms aan dat zij niet geschikt zullen zijn voor een stage (of opleiding) op basis van hun beperking. Zij worden dan afgewezen zonder degelijk onderzoek. De Wet Passend Onderwijs is hierbij relevant omdat het onderwerp daardoor meer is gaan leven bij docenten, waardoor zij zich wellicht meer bewust zullen zijn van deze vooroordelen. Het is belangrijk dat er gekeken wordt naar wat de kwaliteiten van de jongere zijn en niet alleen wordt gelet op wat de jongere niet kan. Er is volgens een geïnterviewde veel zeer bij gehandicapte leerlingen en hun ouders: bij vraag naar de kwaliteiten van een leerling antwoordt zijn moeder: ‘Dat is voor het eerst dat iemand dat vraagt!’

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

Good practice: Bedrijfsschool H400

Voor leerlingen van de Kristallis school voor wie het moeilijk is een stageplek buiten de school te vinden is er een samenwerkingsverband met een tiental bedrijven opgezet. Deze bedrijven zitten in een gebouw dat aangesloten is op de school zodat men deze leerlingen als het ware in de school kan laten stage lopen. De bedrijven maken het leerlingen mogelijk om hier praktijkervaring op te doen in een ambachtelijk vak en zich voor te bereiden op de arbeidsmarkt. Een interne stage met extra begeleiding wanneer dat nodig is. Leerlingen hebben baat bij dit tussenstation, hier vindt geen uitsluiting plaats. Daarbij kijken ze in de bedrijven vooral naar wat leerlingen kunnen, willen en waar ze naartoe willen in plaats van wat ze niet kunnen. Bedrijven die de leerlingen nemen zoals ze zijn. Deze aanpak werkt, ze zien de leerlingen groeien. In de bedrijven kijken ze naar vakvaardigheden van de jongeren. Die geven meteen inzicht in wat iemand wel en niet kan. Door contacten met werkgevers kunnen ze inspelen op hun vraag en iemand gericht opleiden voor bijvoorbeeld tiglassen. Ze maken filmpjes van 20 seconden waarin jongeren hun vaardigheden laten zien. Die kunnen ze gebruiken voor verdere sollicitaties.

Men heeft ervaren dat het goed werkt om naar het bedrijf toe duidelijk te zijn in de kansen en beperkingen die gepaard gaan met de handicap.

In 2011 heeft Jamal Arsi, student HBO Rechten, in opdracht van Ieder1Gelijk onderzoek gedaan naar discriminatie bij stage van studenten van de Hogeschool Arnhem Nijmegen (HAN). Hieruit bleek dat er weinig aandacht is op de HAN voor dit onderwerp. Vertrouwenspersonen en stagedocenten waren onvoldoende op de hoogte over de handelingsmogelijkheden bij discriminatie. Ook bleek de klachtenregeling van de HAN niet van toepassing te zijn op klachten over de stage-instellingen. Een belangrijke aanbeveling was dan ook de reikwijdte van deze klachtenregeling uit te breiden. Ook is geadviseerd om in stageovereenkomsten structureel aandacht te geven aan ongewenst gedrag en de mogelijkheden daartegen op te treden. Studenten moeten de mogelijkheid hebben om werk te kunnen maken van hun discriminatieklacht en mogen hierbij niet belemmerd worden.

5.3.4 Beroepsonderwijs

Casus: Afgewezen vanwege handicap

Een meisje meldt zich aan voor een opleiding. De opleiding van haar keuze wijst haar af vanwege een handicap (Gilles de la Tourette). Klachten van de ouders, decaan en docenten baten niet. De school reageert ook niet adequaat op de klachtbrief van Ieder1Gelijk. Ieder1Gelijk legt de zaak namens cliënten voor het College voor de Rechten van de Mens. Het College oordeelt dat de school zich schuldig heeft gemaakt aan ongelijke behandeling op grond van handicap en bij het behandelen van de klacht. De school betaalt een schadevergoeding om een verdere civiele procedure te voorkomen.

In dit soort gevallen zou de school grondig moeten onderzoeken of iemand wel of niet geschikt is voor de betreffende opleiding, eventueel met aanpassingen.

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

Vroeger kwamen er vooral leerlingen met lichamelijk handicap naar het MBO, nu zijn het meer leerlingen met gedragsproblematiek. Bij gedrags- en ontwikkelingshandicap zijn vaak meer moeilijkheden. Zo kan de communicatie kan heel lastig zijn. Soms zijn leerlingen intelligent en hebben goede vaardigheden, maar kunnen het geleerde niet omzetten. Daardoor moeten ze constant aangestuurd worden.

Er waren teams binnen het MBO die zeggen: hier passen geen autisten. Bijvoorbeeld zouden autisten niet geschikt zijn voor verkoop in de detailhandel en kunnen ze zich niet voldoende inleven om maatschappelijke zorg te kunnen leveren. Men miste de aansluiting met het werkveld, de ervaringen waren niet positief tot nu toe en deze werden gegeneraliseerd. In het kader van Passend Onderwijs leert men nu te kijken naar belemmerende factoren en kwaliteiten van studenten en een realistische inschatting maken. Bij onder andere de ICT opleiding zijn er daarentegen veel studenten met autisme en is er inmiddels kennis wie bij welk bedrijf past.

Good practice: open gesprek

Op een opleiding vertelde een jongen over zijn autisme. Daarop ontstond er een mooi gesprek met de conclusie dat iedereen wel wat heeft. Een andere jongen vertelde bijvoorbeeld over zijn ouders die in scheiding lagen. Er werd ruimte en openheid gecreëerd om te praten over hoe je om kunt gaan met dat soort dingen. Hierdoor werd het een gewoon onderwerp, als het ware genormaliseerd, en daardoor minder beladen.

Tussen het Passend Onderwijs, jongerenloket en UWV is er een samenwerking en er vindt een 'warme overdracht' plaats, zodat de jongerenbegeleiders kennis hebben van de mogelijkheden van jongeren met een arbeidsbeperking.

Vroeger werd gewerkt met certificaten voor deelgebieden; nu zijn opleidingen breed.

Dat werkt belemmerend als je maar op een bepaald gebied goed bent. Er zijn wel initiatieven waar er wel naar aparte vaardigheden gekeken wordt zoals in de bedrijfsschool H400 (zie kader vorige pagina).

Good practice: Zelfbeeld

Een docente in het MBO vertelt dat leerlingen die bij haar in de Entree opleiding (voor leerlingen zonder diploma) beginnen vaak denken dat ze niets kunnen en een heel laag zelfbeeld hebben. Daarom investeert zij als allereerst in het opbouwen van hun zelfbeeld. Wat kunnen ze, wat willen ze, waar zijn ze goed in. Ze gaat het gesprek aan, leerlingen kunnen met alles bij haar terecht en zo wint zij hun vertrouwen en krijgt de jongeren mee. Juist het persoonlijke contact en het aanspreken op wat leerlingen kunnen en willen lijkt de sleutel tot succes. De docente werft ook actief stageplekken voor leerlingen waarbij ze uitleg geeft over de opleiding en de doelgroep en wijst op hun kwaliteiten.

6. Conclusies

Hoofdconclusies

- In Nijmegen is zoals verwacht een vergelijkbare situatie als beschreven in de landelijke studies wat betreft discriminatie op de arbeidsmarkt.
- Bedrijven zoeken vooral naar de meest geschikte kandidaten zonder rekening te houden met diversiteit en gebruiken daarbij vaak interne kanalen wat de kans op meer diversiteit verkleint.
- Discriminatie vindt zelden bewust plaats, het is vaak een blinde vlek. Zo kunnen werkgevers met de beste bedoelingen toch mensen uitsluiten.
- Contact tussen werkgevers en doelgroepen lijkt een van de belangrijkste schakels in het verminderen van discriminatie en vooroordelen te zijn.
- En een aantal groepen met grote afstand tot de arbeidsmarkt zijn gebaat bij sociale vaardigheden, sollicitatievaardigheden en werknemersvaardigheden.

Conclusies uit de gesprekken met ervaringsdeskundigen, bedrijven, (zorg)instellingen en belangenorganisaties, eigen onderzoeken en klachten bij Ieder1Gelijk

Zowel uit de klachten die Ieder1Gelijk ontvangt als uit de gesprekken komt naar voren dat discriminatie op de arbeidsmarkt wel degelijk een rol speelt in Nijmegen zoals ook landelijk te zien is. Zo zijn er discriminerende eisen in vacatures rondom leeftijd, geslacht en handicap en taal. Bemiddelaars van uitzendbureaus en instanties ontvangen soms discriminerende verzoeken van bedrijven, bijvoorbeeld om geen mensen met migrantenachtergrond aan te dragen. Er blijkt geen duidelijk beleid te zijn hoe bemiddelaars met dat soort verzoeken omgaan. Het lijkt eerder af te hangen van personen of ze ingaan op de verzoeken of juist het gesprek zoeken over de reden voor een dergelijk verzoek. Angst om klanten te verliezen speelt mee in de overweging.

Mensen met migrantenachtergrond en gehandicapten hebben het idee zich extra te moeten bewijzen om kans te maken op de arbeidsmarkt. Leerlingen met een migrantenachtergrond kunnen moeilijk aan een stageplek komen. Gemotiveerde gehandicapten geven de zoektocht naar werk na veelvuldige afwijzingen soms helemaal op; hier eindigen toekomstdromen in frustraties en talent wordt verspild zoals minister Asscher het verwoordde. Naast de bereidheid van werkgevers om mensen met een arbeidsbeperking een kans te bieden is openheid en een goede informatiestroom beide kanten op is essentieel: voor de werkgever wat de werknemer wel en niet kunnen en welke regelingen er zijn, voor werknemers welke rechten en plichten zij hebben.

Een aantal doelgroepen zoals mensen met een migrantenachtergrond en mensen met een arbeidsbeperking kan gebaat zijn bij vaardigheid- en sollicitatietrainingen, en het versterken van hun zelfvertrouwen, om hun positie op de arbeidsmarkt te versterken en zich te wapenen tegen vooroordelen.

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

Verder kwamen in de gesprekken met betrokken en gedreven personen veel initiatieven naar voren om arbeidsdiscriminatie tegen te gaan. Ook werden er verschillende Nijmeegse bedrijven genoemd die zich actief inzetten om de arbeidsmarktparticipatie van bepaalde doelgroepen te vergroten. Deze bedrijven geven echter wel aan dat zij soms aanlopen tegen inflexibele constructies vanuit de gemeente en andere instanties. Ook zijn er bedrijfsanalyses die binnen bedrijven onderzoeken of er geschikte functies zijn voor mensen met een arbeidshandicap.

Aangezien dit onderzoek kwalitatief en verkennend van aard is en een kleine omvang heeft kunnen de conclusies uit dit onderzoek niet worden gegeneraliseerd.

Conclusies uit de interviews met Nijmeegse bedrijven

Factoren die in het onderzoek naar voren komen en een verband zouden kunnen houden met ongelijke kansen op de arbeidsmarkt, zijn het netwerk van mensen, een weinig geformaliseerde sollicitatieprocedure en het niet beheersen van de Nederlandse taal. Bedrijven geven aan geen onderscheid te maken naar geslacht, leeftijd, etniciteit of handicap en vooral te letten op de kwaliteit en andere vaardigheden van de sollicitant. Daarnaast spelen ook verschillen in presentatie, vormgeving van CV's en motivatie een rol bij het aannemen van een nieuwe werknemer.

Uit eerder onderzoek is gebleken dat discriminatie vaak onbewust plaatsvindt (Bertrand, Chugh & Mullainathan, 2005). Dit lijkt vooral het geval te zijn wanneer de sollicitatieprocedure weinig geformaliseerd is, omdat persoonlijke voorkeuren in dat geval een grotere rol kunnen spelen (Midtbøen, 2014). Uit dit onderzoek komt naar voren dat bijna geen enkel bedrijf een volledig geformaliseerde sollicitatieprocedure hanteert.

De geïnterviewde Nijmeegse bedrijven neigen er grotendeels toe om, als ze zelf discriminatie niet zien en discriminatie niet gemeld wordt, ervan uit te gaan dat discriminatie in hun bedrijf niet voorkomt. Gezien de cijfers omtrent ervaren discriminatie is dit onwaarschijnlijk. Er vindt veel meer ervaren discriminatie plaats dan gemelde discriminatie.

Een andere algemene conclusie die uit dit onderzoek kan worden getrokken is dat geen enkel bedrijf dat heeft deelgenomen aan dit onderzoek een diversiteitsbeleid heeft opgesteld. En doordat bedrijven vooral in hun eigen netwerk naar kandidaten zoeken zal de diversiteit binnen de bedrijven nauwelijks toenemen. Enkele bedrijven geven wel aan dat zij bewust met diversiteit omgaan, door bijvoorbeeld mensen via *social return* aan te nemen.

Daarnaast kunnen bedrijven nog meer bewust worden gemaakt van de mogelijkheden en kansen van verschillende groepen, met name arbeidsgehandicapten. Bedrijven geven bijvoorbeeld aan dat zij onvoldoende op de hoogte zijn van de regelingen en mogelijkheden met betrekking tot arbeidsgehandicapten binnen het bedrijf.

Wel blijft een punt van aandacht dat het onderzoek onder Nijmeegse bedrijven niet representatief kan zijn voor de gehele Nijmeegse arbeidsmarkt. Dit omdat er niet uit alle sectoren bedrijven zijn opgenomen in dit onderzoek en omdat er maar een klein aantal bedrijven per sector geïnterviewd is. In eventueel vervolgonderzoek zou hier meer rekening

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

mee kunnen worden gehouden. En er is ook kans dat bedrijven sociaal wenselijke antwoorden hebben gegeven, niemand wil immers beschuldigd worden van discriminatie. Om sociaal wenselijke antwoorden zo laag mogelijk te houden is er bij de formulering van de vragen op gelet dat de respondenten niet heel erg voor de hand liggende antwoorden konden geven die sociaal wenselijk waren. Het bleef lastig om in te schatten wanneer een respondent het antwoord echt meende of wanneer het een sociaal wenselijk antwoord was.

7. Aanbevelingen

In dit hoofdstuk wordt eerst weergegeven wat er nodig is volgens de ervaringsdeskundigen, bedrijven, (zorg)instellingen en belangenorganisaties die Ieder1Gelijk heeft gesproken welke behoeftes Nijmeegse bedrijven uiten in het onderzoek. Het hoofdstuk sluit af met concrete aanbevelingen voor de gemeente Nijmegen en concrete voorstellen hoe Ieder1Gelijk wil inspelen op de belangrijkste conclusies uit dit vooronderzoek.

7.1 Wat is nodig?

Bevindingen uit gesprekken met ervaringsdeskundigen, bedrijven, (zorg)instellingen en belangenorganisaties

Hieruit kwamen vele suggesties over wat er nodig is rondom diversiteit en discriminatie. Een aantal punten (onder 7.1.5 *Wat is nodig ten aanzien van de gemeente?*) hebben niet alleen te maken met diversiteit en discriminatie, maar zijn in onze ogen wel relevant als het gaat om kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt, met name mensen met een arbeidsbeperking. Ook bevatten deze punten belangrijke informatie voor de gemeente.

7.1.1 Wat is nodig in het algemeen?

- Het meest basale punt is: naar de mens zelf kijken in plaats van hem alleen als casus of lid van een bepaalde groep (bijvoorbeeld allochtonen of gehandicapten) te zien. Mensen willen gezien en geaccepteerd worden zoals ze zijn en gelijkwaardig worden behandeld.
- De negatieve beeldvorming over groepen, die daar hinder van ervaren, veranderen.
- De Adviescommissie Allochtonen zou graag meer gericht onderzoek naar doelgroepen willen rondom discriminatie op de arbeidsmarkt.

7.1.2 Wat is nodig ten aanzien van werknemers?

- Sociale en sollicitatievaardigheden aanleren: onder andere Marokkaanse jongens zouden in een veel eerder stadium bekend moeten worden gemaakt met hoe je omgaat met sollicitaties en bepaalde vragen, bijvoorbeeld door hier in de thuissituatie of op school aandacht aan te besteden. Dit geldt ook voor jongeren met een verstandelijke beperking zoals autisme.
- Contacten met bedrijven om vooroordelen bij werkgevers weg te nemen en ervaring op te doen (vooral bij jongeren).
- Een netwerk dat mensen verder helpt. Het werkt vaak als mensen ook worden aanbevolen door werkgevers onderling. Er zijn al enkele betrokken ondernemers die dat doen. Dit zou verder uitgebreid kunnen worden.
- Openheid: Bij mensen met een arbeidsbeperking blijkt het van groot belang zijn dat ze open zijn over wat zij wel en niet kunnen zodat werkgevers hierop in kunnen spelen en het arbeidsproces goed kan verlopen.
- Empowerment: Juist voor mensen die te maken hebben met negatieve beeldvorming en afwijzing is het belangrijk dat zij in hun kracht gaan staan. Als ze weten waar ze goed in

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

zijn en wat hun kwaliteiten zijn kunnen ze deze verder ontwikkelen en zelf actief stappen zetten.

7.1.3 Wat is nodig ten aanzien van werkgevers?

- Bewustwording over vooroordelen en discriminatie: Juist omdat deze processen veelal onbewust verlopen is het zo belangrijk om er meer zicht op te krijgen zodat onbewuste uitsluiting kan worden voorkomen.
- Diversiteit op agenda zetten: aangezien bedrijven veelal in eigen kringen zoeken naar geschikte werknemers zal er bij de meeste bedrijven zonder gericht diversiteitsbeleid geen afspiegeling van de samenleving in het personeelsbestand totstand komen.
- Contact met doelgroepen: Als werkgevers weinig of geen contact met doelgroepen hebben is het gevaar groter dat negatieve beeldvorming en vooroordelen een realistisch beeld in de weg staan
- Kijken naar wat iemand kan en wil in plaats van wat iemand niet kan: Vaak worden bijvoorbeeld mensen met een beperking onderschat en wordt vooral naar de beperkingen in plaats van de mogelijkheden gekeken. Het aanspreken op wat iemand kan en wil kan juist een positief effect hebben (zie good practice Bedrijfsschool H400).
- Flexibiliteit in de omgang met werknemers: Mensen kunnen zich verschillend gedragen door persoonlijke eigenschappen, culturele achtergrond of handicaps. Hierbij is het belangrijk dat werkgevers kennis hebben over verschillende culturen en handicaps. En dat ze als iemand zich niet zo gedraagt als verwacht, ruimte geven en vragen wat er speelt in plaats van iemand direct af te wijzen.

7.1.4 Wat is nodig ten aanzien van onderwijs en stages?

- Meer docenten die zich kunnen inleven in studenten met migrantenachtergrond en als rolmodel kunnen fungeren, juist ook bij beroepsopleidingen waar veel studenten met migrantenachtergrond zijn.
- Naar de leerling kijken: wat heeft degene nodig om van A naar B te komen? En daarbij focussen op de mogelijkheden in plaats van de beperkingen.
- Leerlingen een eerlijke kans geven: Leerlingen met een handicap laten deelnemen aan een opleiding/stage tenzij grondig onderzoek uitwijst dat het echt niet kan. In dit soort gevallen zouden scholen niet op voortijdige schoolverlaters afgerekend moeten worden. Dit leidt er nu soms toe dat leerlingen worden afgewezen omdat de school het risico niet wil nemen dat ze wellicht uitvallen.

7.1.5 Wat is nodig ten aanzien van de gemeente?

In de gesprekken die Ieder1Gelijk heeft gevoerd met ervaringsdeskundigen, bedrijven, (zorg)instellingen en belangenorganisaties kwamen een aantal knelpunten met betrekking tot de gemeente en aanverwante instellingen naar voren. Deze worden hier eerst besproken. Vervolgens wordt toegelicht wat er volgens de gesprekspartners nodig is vanuit de gemeente. Daarop volgen de bevindingen uit de interviews met de Nijmeegse bedrijven waarin hun verwachtingen naar de gemeente toe worden toegelicht.

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

Ervaren knelpunten met de gemeente

Een ondernemer geeft aan dat regelingen en contactpersonen snel veranderen waardoor hij geen constructieve werrelatie kan opbouwen met de gemeente. Ook noemt hij dat er te veel partijen tegelijk aan de onderkant van de arbeidsmarkt bezig zijn: soms zet de gemeente gratis krachten in bij opdrachtgevers waar een bedrijf betaalde diensten leverde. Verschillende gesprekspartners geven aan dat instanties zoals jongerenloket, gemeente of UWV soms in de weg zitten: jongeren die zelf een baan hebben weten te vinden of jongeren die via een eerdere werkgever of stageplaats aan een passende baan worden geholpen mogen daar soms niet starten of worden op een minder passende plek geplaatst.

Een ondernemer vond werk voor een meisje in het vakgebied waar zij goed in was. Toen hij dat aan haar begeleider van [naam instantie] liet weten kreeg hij te horen: 'dat gaat niet gebeuren! Wie denk je wel dat je bent!' De begeleider plaatste het meisje vervolgens bij een maatschappelijke onderneming waar ze niet op haar plek zit en waar ze haar kwaliteiten niet verder kan ontwikkelen.

'Begeleiders van [naam instantie] komen vaak komen hier vaak met een dikke map. Daar zitten ze in te bladeren, ze kijken niet eens echt naar de jongeren'

Geïnterviewde ondernemer

Jongerenloket

Bemiddelaars van het jongerenloket hebben volgens een ondernemer te veel mensen in begeleiding zodat ze geen maatwerk meer kunnen leveren. Een goede match tussen kandidaat en bedrijf is volgens een medewerker van het jongerenloket cruciaal. En het kost veel tijd als je wilt dat het duurzaam is. Door de hoge werkdruk van de jongerenadviseurs komt dat soms in gedrang. Een ondernemer geeft aan dat jongeren vooral goede werknemersvaardigheden (zoals op tijd komen) zouden moeten aanleren tijdens een traject bij het jongerenloket om geschikt te zijn voor de arbeidsmarkt. Nu blijft er veel werk aan het bedrijf zelf hangen.

Zorginstellingen

Een ondernemer geeft aan dat hij de indruk heeft dat begeleiders van zorginstellingen hun mandje aan cliënten vol willen houden want als hun caseload terugloopt komt hun baan in gevaar. Daardoor houden ze cliënten soms langer dan nodig onder hun hoede.

Wat is nodig vanuit de gemeente:

- Kijken naar de mens: De mens voorop zetten en kijken wat iemand nodig heeft in plaats iemand als casus zien of targets willen halen.
- Kleine bedrijven wensen dat de gemeente meer oog voor hen zou hebben en beleid met hen af stemt. Nu staat beleid vaak ver af van de realiteit. Ook zou een netwerk voor bedrijven onder elkaar zinvol zijn zodat je mensen (met bijvoorbeeld een handicap) kunt door sturen naar de plek waar ze het beste passen. Een initiatief dat hierop aansluit zijn ontbijtsessies voor ondernemers waarbij er contact van ondernemers ontstaat en waar zich soms werkzoekenden mogen voorstellen. De gemeente zou kunnen stimuleren dat dit initiatief verder uitgebreid wordt.
- Traject voor jongerenadviseurs: hen meer in laten zien hoe het voor jongeren is; wat hebben jongeren van thuis uit meegekregen en wat betekent het voor hen om een re-

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

integratietraject te volgen. En hoe kunnen jongerenadviseurs dat vervolgens in hun gesprekken met de jongeren meenemen.

- Veilige start: Mensen die vanuit een uitkering (bijvoorbeeld Wajong) aan het werk gaan zijn vaak bang dat ze hun uitkering kwijtraken mocht het toch niet lukken met werken. Ze zouden op een veilige manier moeten kunnen beginnen met werken en terug kunnen vallen op hun uitkering mocht het toch niet lukken.

Bevindingen uit de interviews met bedrijven

De meeste bedrijven geven aan dat er op bepaalde gebieden onduidelijkheden bestaan over het aannemen van mensen met een arbeidshandicap. De minderheid van de bedrijven geeft aan dat aan de verantwoordelijkheid hiervoor ook deels bij de bedrijven zelf ligt. Hieronder zullen beide kanten besproken worden.

Opties voor verbetering

De meeste bedrijven verwachten een actieve rol van de gemeente op het gebied van informatieverstrekking over regelingen en subsidies met betrekking tot arbeidsgehandicapten. Zo geven zij aan behoefte te hebben aan bijvoorbeeld een online informatiepagina over regelingen en subsidies en advies over het creëren van een aangepaste werkplek. Ook vragen bedrijven zich af hoe zij arbeidsgehandicapten moeten begeleiden. Zij zien dit over het algemeen als tijdrovend werk en geven aan weinig personeel, tijd en middelen hiervoor te hebben. Verder zeggen bedrijven dat de gemeente hen zou kunnen attenderen op de mogelijkheden van arbeidsgehandicapten in het bedrijf. Onderstaand citaat geeft deze behoefte weer.

En misschien denken wij allemaal aan mensen in een rolstoel, allemaal vooroordelen. Je hebt bijvoorbeeld mensen die in een uitkering zitten en gehandicapt zijn, maar misschien zijn er ook wel... Nou ja wat je zegt, je hebt ook mensen die bijvoorbeeld autistisch zijn, die bepaald werk heel goed zouden kunnen doen maar waar je in eerste instantie misschien niet aan denkt. Nou ja, persoonlijk heb ik niet zoveel verstand van de zorg en wat voor verschillende groepen mensen er zijn waar je wel of niet wat voor kunt hebben. Dus ik denk dat dat ook wel duidelijker zou kunnen zijn.

Het komt vaak naar voren dat er veel onduidelijkheid bestaat over de participatiewet en welke groepen arbeidsgehandicapten daaronder vallen. Er wordt aangegeven dat er aan bepaalde eisen moet worden voldaan met betrekking tot de quotumregeling, maar dat zij geen duidelijke informatie over de quotumregeling hebben.

Eigen verantwoordelijkheid bedrijven

Enkele bedrijven melden dat de verantwoordelijkheid voor het kennen van de regelingen en subsidies voor een groot deel bij hen zelf ligt. Zij zien het niet als een toegevoegde waarde wanneer de gemeente hier een grotere rol in zou spelen. Onderstaande citaten maken dit duidelijk.

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

7.2 Concrete aanbevelingen

Na een veelvoud aan genoemde punten die volgens dit onderzoek nodig zijn volgen hieronder concrete aanbevelingen hoe we in Nijmegen diversiteit kunnen bevorderen en discriminatie tegen kunnen gaan. Hierbij is een onderverdeling gemaakt in preventieve activiteiten en maatregelen in gevallen waar discriminatie daadwerkelijk optreedt.

7.2.1 Preventieve activiteiten

De Gemeente Nijmegen biedt kansen en doet veel voor doelgroepen zelf. Ieder1Gelijk wil de maatschappij toerusten zodat ze de diversiteit aan mensen wil ontvangen. Hiervoor werkt Ieder1Gelijk aan bewustwording van de massa. Dit proces gaat stap voor stap en heeft lange adem en continuïteit nodig.

Aanbevelingen wat de gemeente Nijmegen zelf kan doen:

- Beleid tegen discriminatie: Ervoor zorgen dat bemiddelaars één lijn trekken tegen discriminatie en daarin gesteund worden door leidinggevende. Het moet niet afhangen van enkele bemiddelaars die bedrijven aanspreken op discriminerend gedrag maar door de hele organisatie heen gedragen worden. Het werkgeversservicepunt moet weten wat de regelingen zijn omtrent discriminatie en daarin gefaciliteerd worden. Ieder1Gelijk kan hierin ondersteunen door trainingen (zie hieronder) en advies.
- Duidelijke communicatie over participatiewet: naar bedrijven toe communiceren wie onder participatiewet valt en wat van bedrijven verwacht wordt. En wat de regelingen subsidies hieromtrent zijn.
- Charter Diversiteit: De gemeente Nijmegen, als belangrijke overheidsinstantie, kan als werkgever bij uitstek het goede voorbeeld geven. Wanneer zij laat zien dat ze diversiteit bevordert en discriminatie op de werkvloer bestrijdt, kan dit andere bedrijven in Nijmegen stimuleren en prikkelen om zich hier ook voor in te zetten.
Een geschikt middel hiervoor is het Charter Diversiteit (zie bijlage). Bedrijven die het Charter Diversiteit ondertekenen laten hiermee zien dat zij zich willen inzetten voor sociale duurzaamheid door de diversiteit en gelijke behandeling in hun eigen onderneming te bevorderen.
De lancering van het charter zal plaatsvinden op 2 juli in aanwezigheid van minister Asscher. Als de gemeente Nijmegen het Charter Diversiteit wil ondertekenen, is deze lancering een zeer geschikte gelegenheid.

Concrete voorstellen wat Ieder1Gelijk wil doen:

- Trainingen voor personeelsfunctionarissen en bemiddelaars: Doorgaande lijn trainingen in verschillende sectoren aan P&O en aan bemiddelaars van gemeente, UVW, Werkbedrijf en uitzendbureaus om het bewustzijn rondom vooroordelen en discriminatie te vergroten. Juist omdat discriminatie zo vaak onbewust plaatsvindt is het belangrijk om hierin te investeren. Voorbeelden zijn de training *Selecteren zonder vooroordelen* (zie bijlage) voor personeelsfunctionarissen en bemiddelaars of een training voor jongerenadviseurs aansluitend aan de op de vorige pagina geuite behoefte.

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

- Project K!X: K!X (zie bijlage) wil jongeren tijdens hun (v)mbo-opleiding beter voorbereiden op de arbeidsmarkt. Hierbij hebben vooral jongeren baat die belemmeringen ervaren op de arbeidsmarkt zoals jongeren met migrantenachtergrond of met een arbeidshandicap. In teams ondernemen ze allerlei activiteiten en trainingen waarbij de nadruk ligt op empowerment en netwerken. Ze bezoeken bedrijven, gaan in gesprek met werkgevers en werken aan soft skills. Hiermee sluit het project uitermate goed aan bij de problematiek en de geuite behoeften. Daarom is in overleg met de gemeente Nijmegen besloten dat Ieder1Gelijk het Project K!X gaat uitzetten op Nijmeegse scholen.
- Training 'Eigen kracht'
De training 'Eigen kracht' (zie bijlage) bestaat uit vier bijeenkomsten en bouwt het zelfvertrouwen van deelnemers op, zodat ze beter voor zichzelf kunnen opkomen. Bedoeling is dat mensen door te leren en te ervaren waar hun eigen kracht ligt makkelijker met discriminatie en uitsluiting kunnen omgaan.
Juist voor mensen die veel met discriminerende ervaringen op de arbeidsmarkt te maken hebben gehad, kan deze training helpen om tegen discriminatie op te treden en ondanks negatieve ervaringen in zichzelf te blijven geloven.

7.2.2 Maatregelen in geval van discriminatie

Casus: Discriminerende wervingsprocedure

Een vervoersbedrijf maakt verboden leeftijdsonderscheid door in een personeelsadvertentie te vragen naar laders en lossers tussen de 16 tot 23 jaar. Ook maakt het bedrijf verboden onderscheid op grond van handicap en/of chronische ziekte door een sollicitatieformulier te hanteren waarin vragen over lichamelijke beperkingen, artsbezoek en periodes van ziekte worden gesteld. Dat was het oordeel van het College voor de Rechten van de Mens uitsprak nadat Ieder1Gelijk deze klacht aan het College had voorgelegd. De betreffende werkgever reageerde eerder niet op herhaaldelijke klachten van een medewerker van een uitzendbureau en ook niet op de brieven van Ieder1Gelijk. Ook het College werd geschoffeerd door deze werkgever die niet op kwam dagen toen de zaak op zitting was en het gegeven oordeel, tot op de dag van vandaag, blijft negeren.

Welke maatregelen kan een gemeente nemen als een bedrijf discrimineert? Als eerste door het gesprek aan te gaan met het betreffende bedrijf waarin de beweegredenen voor het discriminerende gedrag van bedrijf wordt achterhaald en samen naar een oplossing wordt gezocht waarbij niemand wordt uitgesloten. Hiervoor kan de gemeente advies inwinnen en ondersteuning vragen bij Ieder1Gelijk. Ook kan de gemeente de zaak voorleggen aan het College voor de Rechten van de Mens. De gemeente kan beleid opstellen rondom discriminatie op de arbeidsmarkt, bedrijven daarop wijzen en hen aanspreken verantwoordelijkheid hieromtrent. In gevallen waar bedrijven willens en wetens blijven volharden met discrimineren kan de gemeente zo nodig 'naming en shaming' toepassen, sancties verstrekken of de werkrelatie beëindigen.

8. Literatuurlijst

- Asscher, L.F. (2014). *Actieplan arbeidsmarktdiscriminatie en kabinetsreactie SER-advies 'Discriminatie werkt niet!'*.
- Andriessen, I., Fernee, H. en Wittebrood, K. (2014). *Ervaren discriminatie in Nederland*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Arssi, J. (2011). *Onderzoek naar discriminatie bij stagegevers*. Nijmegen: Hogeschool van Arnhem en Nijmegen.
- Bertrand, M., Chugh, D., & Mullainathan, S. (2005). Implicit discrimination. *American Economic Review*, 95(2), 94-98.
- Bochah, N. (2006). *Gediscrimineerd op de werkvloer en dan...? Onderzoek naar discriminatie op het werk op grond van ras, etniciteit, nationaliteit en godsdienst*. Rotterdam: LBR.
- Coenders, M. (2015). *De Nijmeegse Veiligheidsmonitor 2014: een belevingsonderzoek onder homoseksuele mannen, lesbische vrouwen, biseksuelen en transgenders in de regio Nijmegen*.
- College voor de Rechten van de Mens (2013). *De juiste persoon op de juiste plaats – De rol van stereotypering bij de toegang tot de arbeidsmarkt*.
- De Graaf-Zijl, M., Berkhout, P. H. G., Hop, J. P., & De Graaf, D. (2006). *De onderkant van de arbeidsmarkt vanuit werkgeversperspectief: de rol van percepties bij de selectie van laagopgeleide sollicitanten* (No. 893). SEO: Amsterdam.
- Draijer, W. en Timmerhuis, V.C.M. (2014). *Discriminatie werkt niet! Advies over het tegengaan van discriminatie bij de arbeid*. Den Haag: Sociaal-Economische Raad.
- Drever, A. I., & Hoffmeister, O. (2008). Immigrants and Social Networks in a Job-Scarce Environment: The Case of Germany¹. *International Migration Review*, 42(2), 425-448.
- Engbers, Y. (2015). *Strategies in Discrimination: The influence of social identity on coping with and reporting of discrimination amongst Dutch Moroccan men and women on the labour market*. Nijmegen: Radboud Universiteit.
- European Commission (2014). *Overview of Diversity Management. Implementation and Impact Amongst Diversity Charter Signatories in the European Union*.
- Gomes, M. en Mink, I. (2012). *Wel ouder, maar geen 'oudje'? Een verslag van een onderzoek naar vooroordelen over en discriminatie van ouderen*. Rotterdam: Radar.
- Haaften, M van (2014). *Discriminatie op de arbeidsmarkt. Rapport over klachten gemeld bij Antidiscriminatievoorzieningen in Nederland*. Antidiscriminatievoorzieningen Nederland.
- Koster, L.J.L. (2015). *Mensenrechten in Nederland. Jaarlijkse rapportage van het College voor de Rechten van de Mens*. Utrecht: College voor de Rechten van de Mens.
- Koster, L.J.L. (2014). *Advies aan de Sociaal Economische Raad over discriminatie op de arbeidsmarkt*. Utrecht: College voor de Rechten van de Mens.
- Koster, L.J.L. (2012). *Hoe is het befallen? Onderzoek naar discriminatie van zwangere vrouwen en moeders met jonge kinderen op het werk*. Utrecht: Commissie Gelijke Behandeling.
- Kuyper, L. (2013). *Seksuele oriëntatie en werk. Ervaringen van lesbische, homoseksuele, biseksuele en heteroseksuele werknemers*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Midtbøen, A. H. (2014). The context of employment discrimination: interpreting the findings of a field experiment. *The British journal of sociology*, 66(1), 193-214.

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

- Pusmaz, E. (2015). Het effect van het discriminatieverbod in de Arbeidsomstandighedenwet. Nijmegen: Hogeschool van Arnhem en Nijmegen.
- Raad voor Werk en Inkomen (2011). *G(oud)! Kansen creëren voor werkloze ouderen*.
- Sociaal-Economische Raad (2009). *Diversiteit in het Personeelsbestand*.
- Stroebe, K. (2009). *Is this about me?: responding to subtle discrimination beyond an individual versus group perspective*. Leiden: Leiden University.
- Voutz, H. (2013). *Verklaring van oververtegenwoordiging niet-westerse allochtonen bij werkloosheid en bijstandsuitkering*.

9. Bijlagen

Overzicht gesprekken met ervaringsdeskundigen, bedrijven, (zorg)instanties, beroeps- onderwijs en belangenorganisaties

Ervaringsdeskundigen

Twee mensen met lichamelijke beperking en een persoon met een psychische beperking

Bedrijven

Twee ondernemers (MKB)

(Zorg)instanties

Twee accountmanagers van de gemeentelijke werkbedrijf, een bemiddelaar van het UVW, een medewerker van het jongerenloket, een medewerker van Hatert Werkt, Driestroom, Plurijn

Beroepsonderwijs

Twee docenten van het ROC

Belangenorganisaties

Netwerkgroep 45plus, Adviescommissie Allochtonen, WIG, Kentering, WMO Denktank

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

Overzicht interviews met Nijmeegse bedrijven

Voor het onderzoek zijn twaalf personeelsselecteurs en werkgevers geïnterviewd uit verschillende sectoren. Er zijn in totaal 47 bedrijven benaderd uit verschillende sectoren, hiervan waren er 14 bereid om mee te werken aan dit onderzoek. Alle bedrijven die niet wilden meewerken hebben eigenlijk dezelfde reden opgegeven. Deze reden is dat de bedrijven het druk hebben en dus te weinig tijd hebben om mee te werken aan een interview, vaak door bezuinigingen en daardoor onderbezetting.

In onderstaande tabel staat informatie over de verschillende benaderde sectoren. Deze bedrijven die bereid waren mee te werken, zijn geen representatieve weergave van de Nijmeegse arbeidsmarkt, maar de resultaten kunnen zeker wel een beeld geven over hoe de situatie op de arbeidsmarkt is. Omdat de bedrijven anonimiteit is gegarandeerd worden hier geen verdere details vermeld.

Tabel: Deelname per sector

Sector	Aantal bedrijven benaderd	Aantal bedrijven bereid mee te werken	Percentage bedrijven bereid mee te werken
Callcenters	3	0	0,0%
Detailhandel	10	1	10,0%
Financieel	4	0	0,0%
Maatschappelijke ondernemingen	8	2	25,0%
Onderwijs	7	1	14,3%
Technisch	4	3	75,0%
Uitzendbureaus	4	2	50,0%
Woningbouw	6	2	33,3%
Zorg	4	2	50,0%
Overheidsinstantie	1	1	100,0%
Totaal	47	14	29,8%

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

Toelichting aanbod Ieder1Gelijk

Training 'Selecteren zonder vooroordelen'

In samenwerking met het College voor de Rechten van de Mens

Stereotypering heeft – of het nu bewust of onbewust is – nadelige gevolgen, óók voor werkgevers: de beste persoon komt niet altijd op de juiste plek. Deze training geeft inzicht in hoe stereotypering doorwerkt bij het werven en selecteren van personeel en de werking van onderliggende discriminatiemechanismen. Het is een praktische training voor HR- of P&O-opleidingen en voor mensen die te maken hebben met werving- en selectieprocessen in de praktijk, zoals P&O-ers managers.

Training Eigen Kracht

De training bestaat uit vier bijeenkomsten van 2 uur. In alle bijeenkomsten is het uitgangspunt dat theorie afgewisseld wordt met oefeningen. Men leert door te ervaren.

1. In de eerste bijeenkomst ligt de nadruk op kennismaking en op verwachtingen.
  - a. Kennismaken met de andere cursisten
  - b. Kennis opdoen over het buitensluiten van mensen.
  - b. Wat wil je leren in deze training?
2. De tweede bijeenkomst staat in het teken van stereotyperingen en vooroordelen.
  - a. Hoe werken ze en hoe doorbreek je ze.
  - b. Het ontdekken van eigen kwaliteiten.
3. De derde bijeenkomst gaat in op de eigen identiteit en diverse rollen die de cursisten van zichzelf kennen. Deze kunnen bepalend zijn in hoe je een conflict oplost.
4. De vierde en laatste bijeenkomst heeft als hoofddoel opkomen voor jezelf en kracht uit jezelf halen. De bijeenkomst staat vooral in het teken van wat heb je geleerd, waar je nog aan wilt werken en je dat kunt realiseren.

Brief aan de raad - Onderzoek Arbeidsmarktdiscriminatie

Project K!X

K!X wil jongeren tijdens hun (v)mbo-opleiding beter voorbereiden op de arbeidsmarkt. De jongeren spelen bij K!X zelf de hoofdrol: zij vormen samen met andere leerlingen op hun school een K!X-team. In deze teams ondernemen ze allerlei activiteiten en trainingen waarbij de nadruk ligt op empowerment en netwerken. Deelname aan K!X stimuleert niet alleen de persoonlijke ontwikkeling van jongeren maar vergroot bovendien de kansen op een voorspoedige carrière.

Waarom K!X?

De overgang van een beroepsopleiding naar de arbeidsmarkt verloopt niet altijd soepel. Vooral jongeren met een migrantenachtergrond of uit sociaaleconomisch achtergestelde milieus ervaren belemmeringen bij het vinden van werk. Om deze problemen te bestrijden en te voorkomen, zette FORUM begin 2008 het project K!X op. Het project bleek succesvol. Sinds 2015 voert Movisie K!X uit en is dit onderdeel van het meerjarenprogramma Kennisplatform Integratie & Samenleving.

Voor wie?

K!X is voor leerlingen van het vmbo en studenten van het mbo. K!X richt zich – indirect – ook op de professionals bij de onderwijsinstellingen: schoolleiders, docenten en decanen. Deze professionals fungeren als K!X-coördinator binnen de school. Van hen wordt verwacht dat zij leerlingen enthousiast maken voor deelname en het K!X-team actief begeleiden.

Wat doen de K!X-teams?

De K!X-teams ondernemen van alles. De nadruk ligt op het verbeteren van de kansen op de arbeidsmarkt bijvoorbeeld door bedrijven te bezoeken, met werkgevers in gesprek te gaan en aan de zogenoemde soft skills (zoals communiceren en presenteren) te werken. De teams krijgen trainingen maar organiseren vooral zelf activiteiten om de soft skills in de praktijk te oefenen.

K!X als onderwijsmodule

K!X wordt zoveel mogelijk als onderwijsmodule aangeboden. Met docentenhandleiding, uitgewerkte hand-outs voor activiteiten en opdrachten voor deelnemers.

Brief aan de raad - Notitie Tijdelijk Anders Gebruiken en bestemmen

Stedelijke Ontwikkeling

Ingekomen stuk D4 PA 21 oktober 2015

G E M E E N T E

Korte Nieuwstraat 6
6511 PP Nijmegen
Telefoon 14024
Telefax (024) 329 96 10
E-mail gemeente@nijmegen.nl

Aan de gemeenteraad van Nijmegen

Postbus 9105
6500 HG Nijmegen

Datum
15 september 2015

Ons kenmerk
RO10/15.0009109

Contactpersoon
Anne-Marie Nannen

Onderwerp
Notitie Tijdelijk Anders
Gebruiken en bestemmen

Datum uw brief
-

Doorkiesnummer
(024) 3292803

Geachte leden van de Raad,

Hierbij bieden wij u de Notitie Tijdelijk Anders Gebruiken en bestemmen (TAG) aan. In december 2012 hebben wij de aanpak voor Tijdelijk Anders Bestemmen in Waalfront, Waalsprong en Ruimte voor de Rivier in Nijmegen vastgesteld. Vanaf 2013 is een start gemaakt met het expliciet gedogen van initiatieven in het Honigcomplex en op enkele plekken in de Waalsprong. Dit omdat de wetgeving op dat moment een obstakel vormde in het mogelijk maken van tijdelijke initiatieven. Inmiddels is de wetgeving op dit punt aangepast, zodat wij tijdelijke initiatieven formeel kunnen vergunnen. Hierdoor wordt het eenvoudiger om tijdelijk activiteiten in de hele stad mogelijk te maken. De Notitie Tijdelijk Anders Gebruiken en bestemmen biedt hierover informatie, uitgangspunten en randvoorwaarden. Wij hebben besloten om deze werkwijze vanaf dit moment te hanteren om TAG in Nijmegen te stimuleren en in te zetten.

Wij wensen u veel inspiratie bij het lezen van dit document.

Hoogachtend,
college van Burgemeester en Wethouders van Nijmegen,

De Burgemeester,

De Gemeentesecretaris,

drs. H.M.F. Bruls

drs. B. van der Ploeg

Brief aan de raad - Notitie Tijdelijk Anders Gebruiken en bestemmen

NOTITIE TIJDELIJK ANDERS GEBRUIKEN EN BESTEMMEN

Meer mogelijk met minder regels

Brief aan de raad - Notitie Tijdelijk Anders Gebruiken en bestemmen

NOTITIE Tijdelijk Anders Gebruiken en bestemmen

Inhoudsopgave

- 0.   Woord vooraf
- 1.   Inleiding
- 2.   Huidige situatie en actuele vraagstukken
- 3.   Juridische context
- 4.   Te ondernemen acties

Bijlage 1: werkwijze

Brief aan de raad - Notitie Tijdelijk Anders Gebruiken en bestemmen

NOTITIE Tijdelijk Anders Gebruiken en bestemmen

Woord vooraf

Vanaf de zomer van 2014 heeft Tijdelijk Anders Gebruiken en bestemmen (TAG) extra aandacht gekregen in Nijmegen. Dit is voornamelijk veroorzaakt door de gevolgen van de economische crisis in combinatie met maatschappelijke veranderingen. Leegstand van panden en braakliggende terreinen heeft de inwoners van Nijmegen geïnspireerd tot anders denken en werken. Zij zijn initiatieven gaan opzetten op plekken die moeilijk te ontwikkelen waren. Ze hebben daarbij hun vindingrijkheid en creativiteit volop benut. Het heeft nieuwe, onverwachte en boeiende resultaten opgeleverd zoals die onder andere te zien zijn in het Honigcomplex. Mede daarom heeft Groen Links de afgelopen jaren voorstellen ingediend bij de raad met het pleidooi om TAG op nog meer plekken in Nijmegen in te zetten en te faciliteren. Ontwikkelingen in het Honigcomplex, de kas in de Vossenpels en het Wijkatelier Lindenholt leveren een dynamisch en leerzaam beeld op dat aandacht verdient. Wat kan TAG betekenen voor de ruimtelijke orde, de nieuwe economie en burgerparticipatie? Hoe willen we als gemeente Nijmegen omgaan met TAG initiatieven en wat kunnen we er van leren als gemeentelijke organisatie?

In het najaar van 2014 is een ambtelijk kernteam TAG samengesteld en een projectleider TAG aangesteld om initiatieven van ondernemers en bewoners goed en snel te kunnen faciliteren. In het kernteam is de gemeentelijke organisatie integraal vertegenwoordigd; veiligheid, wijkmanagement, ruimtelijke ontwikkeling, ruimtelijke planvorming, cultuur, ontwikkelbedrijf en de ODRN brengen er hun deskundigheid in. Concrete TAG aanvragen maar ook strategische overwegingen worden in het kernteam TAG besproken en een stap verder geholpen. Ook het gemeentelijke Makelpunt denkt mee in het kernteam.

Ondertussen wordt gewerkt aan een TAG transitiekaart met een overzicht van alle lopende TAG initiatieven en een overzicht van beschikbare locaties in coproductie met het Makelpunt.

Verwachting is dat deze kaart nog voor het einde van het jaar wordt gelanceerd en kan worden gekoppeld aan de gemeentelijke website.

Dit memo is bedoeld om inhoudelijk en procesmatig meer richting te geven aan TAG in Nijmegen. Hoe wil Nijmegen omgaan met tijdelijke initiatieven, waar liggen inhoudelijke en procesmatige zwartepunten, wat zijn de kansen die er liggen en hoe gaan we om met de bijbehorende risico's?

Brief aan de raad - Notitie Tijdelijk Anders Gebruiken en bestemmen

NOTITIE Tijdelijk Anders Gebruiken en bestemmen

1. Inleiding: waarom TAG?

1.1 Van Tijdelijk Anders Bestemmen naar Tijdelijk Anders Gebruiken en bestemmen.

Ruimtelijke ontwikkeling en maatschappij in beweging.

De gebiedsontwikkelingen in Nijmegen zoals die van Waalfront en Waalsprong zijn ambitieus en complex. De economische crisis heeft de realiteit van de woningbouwplanning in relatief korte tijd abrupt veranderd. De aanpak van beide gebiedsontwikkelingen van vóór de crisis kenmerken zich als grootschalige 'blauwdrukachtige' plannen en ambities, gedreven door een aanbod gestuurde markt. Momenteel wordt gestuurd op meer organische gebiedsontwikkeling die zich kenmerkt door stapsgewijze, kleinschalige transformatie m.b.v. een globaal masterplan en een lange tijdshorizon. Hoewel deze vorm van gebiedsontwikkeling kansen biedt om gebieden door de crisis heen te helpen, zijn er nu ook gronden en gebouwen waar de nieuwe definitieve invulling nog zeker enige jaren op zich laat wachten of mogelijk zelfs deels niet zullen worden gerealiseerd. Tijdelijk gebruik van deze gronden en gebouwen kan een deeloplossing zijn voor het hierboven beschreven probleem. De rollen van partijen als de samenleving, corporaties en de gemeente zijn ook veranderd vanuit een nieuwe ontwikkeling van de maatschappij. Inwoners worden mondiger, de overheid moet transparanter worden. De samenleving moet zelf meer taken op zich nemen, de gemeente wordt meer faciliterend. Samenleving en stakeholders krijgen zo vroeg mogelijk in het proces een rol, zodat draagvlak ontstaat en de kans op weerstand achteraf verkleind wordt.

Nijmegen beweegt mee.

In juni 2013 is door ons College van BenW een voorstel aangenomen dat inspeelt op bovengenoemde ontwikkelingen en waarin tijdelijke initiatieven mogelijk zijn gemaakt. In dit collegevoorstel werd niet voor het eerst gesproken over het tijdelijk anders gebruiken van gebouwen en gebieden, maar het werd met dit voorstel wel voor het eerst concreet mogelijk gemaakt. Inventiviteit uit de stad werd serieus ingezet in bijvoorbeeld het Honigcomplex. Vanaf nu spreken we in dit kader over Tijdelijk Anders Gebruiken en bestemmen, kortweg TAG. Hier is voor gekozen omdat de naam die in het verleden werd gebruikt; Tijdelijk Anders Bestemmen, sterk de nadruk legt op de juridische kant van het tijdelijk mogelijk maken van initiatieven uit de stad. In de praktijk is TAG zoveel meer. Het doel is ondernemerschap, creativiteit en innovatie stimuleren en de verbinding met de stad te versterken met burgerparticipatie. Het perspectief van de klant, inwoner en ondernemer wordt daarom met TAG beter vertegenwoordigd. Het anders bestemmen is hierin een middel om bovenstaand doel te bereiken. Daarom zal nu eerst aandacht worden besteed aan de betekenis van TAG voor Nijmegen. Want wat is het nu eigenlijk precies?

Stad maakt tijdelijk plek.

Tijdelijk Anders Gebruiken en bestemmen (TAG), is een middel om tijdelijke initiatieven in, met, voor en door de stad mogelijk te maken. Flexibel omgaan met tijd, functies en ruimte door de inwoners van Nijmegen staat hierbij centraal. TAG biedt kansen voor gebieden en gebouwen die in moeilijke economische tijden leeg staan en/of niet toekomstbestendig ontwikkeld kunnen worden. Maar ook voor wijken en gebieden in de bestaande stad die wel een positieve impuls kunnen gebruiken. Met TAG krijgt een gebied of gebouw een tijdelijk ander gebruik, maar blijft het op langere termijn beschikbaar voor al geplande of nieuwe functies. TAG kan in dit geval ook werken als aanjager van bekendheid met en actief gebruik van het gebied of gebouw. Dit kan ook voor het toekomstige gebruik van de plek een blijvende betekenis hebben. Stad maakt plek dus eigenlijk.

TAG is toepasbaar op vele stedelijke functies, maar de laatste jaren zijn landelijk vooral veel ontwikkelingen te zien op het gebied van Tijdelijke Natuur, Tijdelijke Cultuur, Stadslandbouw en Tijdelijke energievoorziening. Maar ook tijdelijk wonen, tijdelijke horeca en tijdelijke innovatieve bedrijvigheid behoren tot de mogelijkheden. Wat waar in de stad een plek vindt is afhankelijk van de kenmerken en behoeften van de plek.

1.2 Bestuurlijke voorgeschiedenis TAG

In december 2012 heeft het college van BenW de aanpak voor TAG (toen nog TAB genoemd) in Waalfront, Waalsprong en Ruimte voor de Rivier in Nijmegen vastgesteld. TAG zou worden

Brief aan de raad - Notitie Tijdelijk Anders Gebruiken en bestemmen

NOTITIE Tijdelijk Anders Gebruiken en bestemmen

gefaciliteerd op plekken die dat als gevolg van de crisis nodig hadden. Ook heeft het college op dat moment opdracht gegeven tot het uitwerken van een stappenplan/werkwijze door een ambtelijke kernteam en het maken van een transitiekaart die inzicht moest geven in de locaties, omvang, ondergrond en beschikbaarheid van braakliggende terreinen en leegstaande gebouwen.

De raad is in 2012 middels een brief geïnformeerd over de kansen die zich voordoen bij Tijdelijk Anders Gebruiken en bestemmen.

In 2012, 2013 en 2014 heeft Groen Links voorstellen ingediend met een pleidooi om TAG op meer plekken in Nijmegen in te zetten en te faciliteren ook ten behoeve van stadslandbouw en tijdelijke natuur. Dit werd door de overige partijen in de raad overwegend positief ontvangen. In juni 2013 zijn de voornemens om TAG te stimuleren in het Waalfront concreet gemaakt door het Honigcomplex beschikbaar te stellen voor tijdelijke initiatieven. Tevens is besloten om de initiatieven die een plek zouden krijgen in het Honigcomplex expliciet te gedogen totdat de Crisis- en herstelwet was verlengd en de wijziging van de Wabo in werking was getreden. Het voornemen tot omzetten in formele vergunningen op het moment dat de wetgeving is aangepast, is consequent in elke gedoogbeschikking opgenomen om geen verrassingen achteraf te veroorzaken. In november 2014 is de Crisis- en herstelwet structureel geworden en is het Besluit omgevingsrecht (Bor) aangepast om tijdelijke initiatieven te faciliteren. Momenteel wordt middels een tweetal pilots in de Honig onderzocht hoe de initiatieven in het Honigcomplex efficiënt omgezet kunnen worden in formele besluiten in het kader van het Bor.

1.3 Waarom Tijdelijk Anders Gebruik en bestemmen?

In het coalitieakkoord staat de opdracht ten aanzien van participatie en verbinden met de stad helder verwoord. Deze opdracht geldt voor het gehele ruimtelijke en sociale domein, maar is ook zeer van toepassing op TAG.

‘Wij koesteren de eigenzinnigheid en creativiteit van onze inwoners. Nijmegenaren krijgen de ruimte om met initiatieven te komen voor hun buurt, vereniging of ander netwerk. De coalitie verbindt initiatiefnemers en stimuleert partnerships om zo te komen tot een verbond van de stad met ruimte en kansen voor iedereen. Wij ondersteunen deze initiatieven, geven ruimte en leggen verbinding.’

TAG is gericht op de tijdelijke initiatieven van inwoners en ondernemers in de stad op plekken die wachten op een structurele ontwikkeling. De rollen van partijen in de stad en de gemeente veranderen. Inwoners worden mondiger, de overheid moet transparanter worden. De samenleving moet zelf meer taken op zich nemen, de gemeente wordt meer faciliterend. Daardoor is er bij TAG vaak sprake van co-creatie: de gemeente draagt als publieke overheid zorg voor de noodzakelijke (planologische en juridische) randvoorwaarden en de initiatiefnemers staan zelf borg voor de inhoudelijke en financiële haalbaarheid van de tijdelijke bestemmingen.

1.4 Door en voor de stad.

In die zin is het werken met TAG niet alleen goed voor de tijdelijke gebruikers van de plek, maar ook voor de rest van de stad. Wat we leren bij het Honigcomplex en het Vasim kunnen we inzetten bij het (tijdelijk) transformeren van overige plekken in de woonwijken en het centrum. Sterker nog dat zou een voorwaarde moeten zijn voor TAG dat door de gemeente is gefaciliteerd; het algemeen belang staat hierbij voorop. Wat er geleerd wordt ten aanzien van nieuwe verdienmodellen, anders ontwikkelen, duurzaamheid en innovatie wordt beschikbaar gemaakt voor andere inwoners van Nijmegen. De winstpunten, maar ook de leerpunten. Omdat werken met TAG pionieren is; er is immers nog niet veel ervaring mee, moeten we accepteren dat we veel leren, maar dat er soms ook fouten gemaakt worden. En dat is natuurlijk geen doel op zich, maar het kan wel; als de stad er voor de toekomst maar iets aan heeft.

Brief aan de raad - Notitie Tijdelijk Anders Gebruiken en bestemmen

NOTITIE Tijdelijk Anders Gebruiken en bestemmen

1.5 Twee soorten TAG.

a. Ruimte geven

In de bovenstaande gevallen is vooral gesproken over TAG dat door de Gemeente Nijmegen wordt gefaciliteerd. Het gaat dan om initiatieven die ontstaan bij inwoners of ondernemers van Nijmegen waarbij de gemeente alleen in beeld is als facilitator. De initiatiefnemer zorgt voor inhoud en financiën en de gemeente maakt het initiatief mogelijk door eventuele hindernissen in wetgeving en beleid weg te nemen.

b. 'Reuring' creëren

Een andere vorm van TAG is die waarbij de gemeente als initiator optreedt. Dit kan gebeuren wanneer gemeentelijk bezit, gebouwen of gronden, braak liggen, leegstaan of een 'zetje in de goede richting' nodig hebben. Het spreekt voor zich dat dit eerder uitzondering dan regel is, omdat in eerste instantie structurele ontwikkeling van de gebieden in gemeentelijk bezit wordt nagestreefd. Er zit immers geld van de gemeenschap in deze gebouwen en gebieden. Maar wanneer deze plekken jaren lang braak liggen of leegstaan dan is een gemeentelijk initiatief tot TAG wel wenselijk. Dit om verrommeling te voorkomen, de leefbaarheid te vergroten of reuring te creëren op een plek die pas in de toekomst wordt ontwikkeld. Het terrein van het voormalige Honig complex is zo'n plek. Met de ondernemers die nu in 'de Honig' actief zijn is er reuring, activiteit, creativiteit en ondernemerschap naar de plek gekomen. Potentiele kopers van woningen in het Waalfront geven aan voor deze hippe cultuur naar het Waalfront te trekken. Maar ook het toekomstige eiland Veur-Lent (geprogrammeerd voor 2023) met de nieuwe kade en de achterliggende woningbouwlocatie de Hoge Bongerd passen binnen deze vorm van TAG

1.6 Managen van verwachtingen.

Met het tijdelijk ruimte geven en reuring creëren krijgen probleem gebieden en gebouwen een nieuwe kans. Het is echter wel degelijk noodzakelijk om voorwaarden te stellen aan het tijdelijk gebruiken van gronden of gebouwen. Dit geldt onder andere voor de duur, het gebruik, de inrichting, en de wijze waarop de ruimte na het tijdelijk benutten weer wordt teruggegeven. Dit heeft ook te maken met draagvlak vanuit de omgeving voor beëindiging van de (tijdelijke) activiteit. Belangrijk is daarom dat er naast een publiekrechtelijk traject ook altijd een privaatrechtelijke afspraak onder een TAG initiatief ligt. Hierin kunnen 'huisregels', een huur/pachtovereenkomst en een duidelijke eindtermijn worden vastgelegd. Belangrijk is dat zowel privaatrechtelijk als publiekrechtelijk met regelmaat wordt gecommuniceerd over de tijdelijke aard van het initiatief en de wederzijdse afspraken hierover.

1.7 Veiligheid als basis.

In het volgende hoofdstuk wordt ingegaan op het mogelijk maken van TAG initiatieven. Hier zal ook gesproken worden over de mogelijkheden die het nieuwe Besluit Omgevingsrecht biedt. Daardoor is het mogelijk om makkelijker en sneller TAG initiatieven toe te staan en soepeler om te gaan met gemeentelijk beleid. Daarbij moge duidelijk zijn dat er op diverse onderdelen in redelijkheid en billijkheid met gemeentelijk beleid zal worden omgegaan, maar de veiligheid van gebruikers, huurders en eigenaren van panden en gronden mag daarbij nooit in het geding komen.

Brief aan de raad - Notitie Tijdelijk Anders Gebruiken en bestemmen

NOTITIE Tijdelijk Anders Gebruiken en bestemmen

2. Huidige situatie en actuele vraagstukken:

Hondenspeeltuin Fikkie:

Enthousiaste bewoners uit Lent richtten een hondenspeeltuin in in de Broodkorf (omgeving Eisenhowertunnel) in Lent. Ze hebben een ravotplek voor honden gecreëerd die wordt onderhouden door vrijwilligers. Gemeente heeft de toekomstige bouwgrond en een omheining verocht.

Stadslandbouw Woenderskamp:

Initiatiefnemers pachten voor een jaar 2 hectare grond bij de Historische Tuin voor biologische gewassenteelt. Opbrengst zal ten goede komen aan o.a. de Voedselbank. Uitkeringsgerechtigden kunnen werkervaring op doen in de gewassenteelt.

Sportveld Broodkorf:

Het Citadellcollege heeft een sportveld aangelegd in de directe omgeving van de school. De gemeente heeft de toekomstige bouwgrond voorlopig verpacht en helpt/adviseert bij de inrichting van het terrein.

De Kas in de Vossenpels:

Een vaste projectgroep houdt zich bezig met de ontwikkelingen voor een leegstaande kas in de Vossenpels. Doelstelling is om groentekweek te doen en om een verkooppunt in te richten voor groenteverkoop, maar tevens een plek te bieden voor ontmoeting, kunst, cultuur en duurzame energieopwekking. In samenwerking met de Stichting Slak worden expositieruimtes en atelier ruimte aangeboden. De Kas is een tijdelijk initiatief voor een periode van 5 jaar.

Speeltuin De Vieze Broek:

Braakliggend bouwterrein in de wijk Visveld, bedoeld als uitbreiding voor het voorzieningshart De Ster, ingezet als ravotplek met natuurlijke speelmaterialen als houten klimbomen, rieten speelobjecten en water/modder. Bewonersinitiatief dat inmiddels structureel is geworden.

Nieuw: Ruimte voor de Waal en Waalsprong:

In de periode dat er niet ontwikkeld wordt (tot 2019 Hoge Bongerd en tot 2023 Veur Lent) is er ruimte voor tijdelijke functies in het gehele gebied van Nijmegen Omarmt de Waal. Mensen raken bekend met en geïnspireerd door het gebied door het in de 'tussentijd' actief te gebruiken. TAG is bedoeld om nu al een impuls te geven aan de toekomstige ontwikkeling van het eiland na 2023. Hierbij wordt gezocht naar een interessante mix van functies en activiteiten die de leefbaarheid ten goede komt. Bovendien wordt op deze manier een meer vraaggerichte ontwikkeling van de Waalsprong gestimuleerd. Voor het gebied rond Fort Knodsenburg wordt inmiddels door een kunstenaarscollectief gewerkt aan een tijdelijke invulling.

Tuinderscomplex de Lentse Aarde:

In het noordelijk deel van de Vossenpels in Lent heeft de speciaal opgerichte vereniging De Lentse Aarde per 1 februari 2014 een terrein in gebruik gekregen voor het inrichten van een moestuin. De vereniging mag de toekomstige bouwgrond voor tenminste vijf jaar pachten. De vereniging heeft een verzoek ingediend om de grond structureel als moestuin locatie te bestemmen. Aangezien er dan een groot verlies op de Grondexploitatie zou worden geleden is dit verzoek niet ingewilligd. Wel wordt meegewerkt aan een tijdelijke uitbreiding van het complex.

De Honigfabriek

In Nijmegen-west is een bijzonder transformatieproject te vinden. Op de lange termijn is op deze plek woningbouw gepland (Waalfront). Tot die tijd worden de fabriekshallen van het Honigcomplex verhuurd aan jonge en innovatieve bedrijven en initiatieven. De ontwikkeling naar een hotspot pal aan de Waal is hier in 2013 gestart en kan nog tot 2022 doorgaan.

Wijkatelier Lindenholt: bewoners van Lindenholt en professionals in de wijk sloegen in 2013 handen ineen. Samen werd het initiatief genomen tot het 'Wijkatelier', een ontmoetingsplek voor, maar vooral ook door bewoners. Dit is gerealiseerd in de voormalige basisschool Interacker. Doel van het Wijkatelier is om een fysieke ontmoetingsplek te creëren, maar ook om andere bewonersinitiatieven in de wijk mogelijk te maken. Met het Wijkatelier wordt ingezet op het bevorderen van maatschappelijke participatie en het tegengaan van sociaal isolement. Bekend zijn inmiddels de 'eat en meet' bijeenkomsten er wordt samen met de wijk gekookt en gegeten. Maar er is ook een vrouwengroep, een senioren sportclub, urban farming en ruimte voor rommelmarkten.

De Wijkfabriek:

Gevestigd aan de Nieuwe Nonnendaalseweg in de Wolfskuil. Samen met het hobbycentrum probeert de Wijkfabriek activiteiten te brengen door en voor de bewoners van de wijk. ZZP'ers, kwetsbaren en ouderen, zoeken allemaal een plek om te werken en contact in de wijk. De Wijkfabriek wil die plek bieden vanuit de wijk. De bedoeling is dat er werkplekken komen, ondersteunende horeca en een plek voor kwetsbaren. Ondernemerschap in de wijk wordt gestimuleerd. Kunst wordt gebruikt als bindmiddel: van klassiek tot levenslied.

Brief aan de raad - Notitie Tijdelijk Anders Gebruiken en bestemmen

NOTITIE Tijdelijk Anders Gebruiken en bestemmen

2.2 Wanneer Tijdelijk Anders Gebruik? Acht keer TAG.

Nijmegen maakt mogelijk.

Tijdelijke initiatieven uit de stad kunnen op verschillende manieren mogelijk gemaakt worden. Meestal kan een initiatief via een private afspraak (een huurcontract bijvoorbeeld) worden geregeld. Als er niet verbouwd wordt en het plan is niet in strijd met het bestemmingsplan dan komt de gemeente er vaak niet aan te pas. De markt regelt zichzelf. Soms moet er wel worden verbouwd of past een initiatief niet binnen het bestemmingsplan. Een initiatiefnemer klopt dan aan bij de gemeente met de vraag of de gemeente medewerking wil verlenen aan zijn initiatief. De gemeente gaat dan een afweging maken of en hoe een initiatief van de stad mogelijk gemaakt kan worden. Daarvoor zijn randvoorwaarden nodig. Om dit te kunnen doen wordt hier 'acht keer TAG' geïntroduceerd:

Nijmegen wil met Tijdelijk Anders Gebruiken...

1. Tijdelijke initiatieven vanuit de stad mogelijk maken voor maximaal 10 jaar door flexibel om te gaan met tijd, functies, regelgeving en ruimte. Eindmoment wordt duidelijk afgesproken, regelmatig gecommuniceerd en gehandhaafd.
2. Kansen bieden aan de stad (jonge ondernemers en nieuwe concepten) en creatief ondernemerschap naar de stad halen; dat is ook aantrekkelijkheid voor investeerders c.q. afnemers van woningen en vastgoed in de stad. Initiatiefnemers zijn zelf verantwoordelijk voor eigen verdienmodel en inhoud van activiteiten.
3. De leefbaarheid in wijken, gebieden en gebouwen versterken en verbeteren in algemene zin, maar ook tijdens transformatie van gebieden en gebouwen.
4. De stad, de inwoners en de leefomgeving centraal laten staan; burgerparticipatie, co-creatie en betrokkenheid worden gestimuleerd. Dit kan bijvoorbeeld door het faciliteren van creatief ondernemerschap, duurzaamheidsinitiatieven, speelmogelijkheden en urban farming.
5. (Onbekende) gebieden bekend en gewild maken; dit heeft positieve invloed op de uitstraling van het gebied (plek maken). Dat kan door goed ondernemerschap. Voorbeelden zijn tijdelijke horeca, kunstcentra, evenementen & andere publiektrekkers. Hierdoor ontstaat geleidelijke waarde creatie, maatschappelijke acceptatie en langere termijn betrokkenheid bij gebiedsontwikkelingen.
6. Gebouwen en gebieden beschikbaar houden voor toekomstige ontwikkelingen, dit kan private en publieke overeenkomsten geregeld worden.
7. Tijdelijke initiatieven als voorbeeld laten dienen voor andere initiatieven elders in de stad. Het gaat dus nooit alleen om het eigen belang, het maatschappelijk belang telt even zwaar.
8. De veiligheid van de gebruikers, omwonenden en bezoekers van een TAG initiatief voorop stellen.

Wanneer tijdelijke initiatieven aan acht keer TAG voldoen kan het Kernteam TAG een initiatief aanmerken als TAG initiatief. Dit betekent niet dat er dan een subsidie op de initiatiefnemer ligt te wachten of dat er geen regels meer gelden. Wel betekent het dat er in het kader van de toetsing op een aantal onderdelen van het gemeentelijk beleid en landelijke regelgeving door de ODRN in samenspraak met de adviseurs van de gemeente en Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (VRGZ) wat milder / ruimer getoetst kan worden bij het indienen van een aanvraag Omgevingsvergunning. Dat geldt onder andere voor toets aan het Bestemmingsplan en het Bouwbesluit. Het maatschappelijk belang van een erkend TAG initiatief is zo groot dat de gemeente een dergelijk initiatief graag faciliteert.

Brief aan de raad - Notitie Tijdelijk Anders Gebruiken en bestemmen

NOTITIE Tijdelijk Anders Gebruiken en bestemmen

In principe niet meer gedogen.

Omdat de Crisis en herstelwet permanent is geworden zal de Gemeente Nijmegen de gedoogbeschikkingen die op voorwaarde van de wetswijziging zijn verleend opnieuw bekijken. Om dit goed te kunnen doen zijn in het Honigcomplex de afgelopen maand met twee initiatieven pilots gedraaid om te zien hoe makkelijk of moeilijk omzetten in een formele vergunning is. We kunnen nu maximaal gebruik maken van de versoepeling in de regelgeving per 1 november 2014 en willen dat ook gaan doen. Op punten waar de gemeente beleidsvrijheid heeft kunnen we dan ook onderzoeken of zaken soepeler kunnen (denk daarbij aan een mogelijke aanpassing van de Legesverordening en aan het verkennen van de ruimte die er zit in de gemeentelijke beleidsnota's). De meer gedetailleerde toetsing aan bestemmingsplan kan op die manier gedeeltelijk worden losgelaten. De eerste resultaten laten zien dat de het werken met de nieuwe regelgeving een deels andere werkwijze vraagt van de organisatie. Deze omslag zal de komende periode tijd en aandacht vergen. Wij werken toe naar een plantoetsing nieuwe stijl voor TAG initiatieven met een passende andere benaderingswijze van zowel ODRN, VRGZ, als gemeentelijke organisatie. Risico-oriëntatie staat centraal bij plantoetsing. Veiligheid is immers de basis voor alle TAG initiatieven. Brandveiligheid en constructieve veiligheid moeten waar nodig en mogelijk functioneel en proportioneel worden geadresseerd op basis van met het Bouwbesluit gelijkwaardige oplossingen. Hiermee wordt dus voor TAG initiatieven ruimer met de regelgeving omgaan dan in situaties waarin geen sprake is van Tijdelijk Anders Gebruiken. Daarbij moet altijd helder zijn welke afwegingen hierin gemaakt zijn, zodat ook bezwaar en beroep mogelijk is. Bouwregelgeving die verder weinig toevoegt aan veiligheid – zoals bijvoorbeeld regels over daglichttoetreding – kunnen dan buiten beschouwing blijven. Dat is in lijn met wat het College van B&W besloten heeft in het kader van deelname aan de Experimentenwet van de rijksoverheid. Het niet langer werken met gedoogbeschikkingen voor TAG initiatieven heeft nog een ander voordeel: dezelfde regels gelden dan voor alle ondernemers in de stad. Er is niemand in het voordeel omdat er soepeler wordt omgegaan met sommige TAG initiatieven. Om een en ander beter te begrijpen is het noodzakelijk de wetswijziging nader toe te lichten in het volgende hoofdstuk.

Brief aan de raad - Notitie Tijdelijk Anders Gebruiken en bestemmen

NOTITIE Tijdelijk Anders Gebruiken en bestemmen

3. Juridisch kader

3.1 Algemeen.

Een ruimtelijk project, voor zover dat gaat over bouwen en/of gebruiken van gronden, moet altijd passen in het geldende bestemmingsplan. Het bestemmingsplan is een belangrijk toetsingskader voor het al dan niet kunnen meewerken aan projecten. De inhoud van het bestemmingsplan wordt o.a. bepaald door landelijke en provinciale wet- en regelgeving en door lokaal beleid, bijvoorbeeld rondom horeca, parkeren, woningbouw etc. Om te voorkomen dat voor elk project dat niet past in het bestemmingsplan een nieuw bestemmingsplan moet worden gemaakt, zijn in het Besluit Omgevingsrecht (Bor) mogelijkheden opgenomen om af te wijken van het bestemmingsplan. Op die manier kan dan toch medewerking worden verleend aan een project. Met ingang van 1 november 2014 is het Bor gewijzigd. Het Bor is uitvoeringsregelgeving van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo). Het gewijzigde Bor is bedoeld om in meer gevallen gemakkelijker en sneller besluiten te kunnen nemen op het gebied van het omgevingsrecht. Dit betreft onder andere vergunningvrij bouwen en afwijken van het bestemmingsplan.

Bor en TAG.

Het nieuwe Bor is in principe een geschikt en aantrekkelijk instrument om TAG initiatieven mogelijk te maken. Artikel 4, lid 9 en lid 11 van bijlage II van het Bor biedt verruimde mogelijkheden tot respectievelijk het vergunnen van gebruikswijzigingen en tijdelijke afwijkingen van het bestemmingsplan. In het verleden mocht een gebruikswijziging niet meer zijn dan 1500 m² en mocht het aantal woningen niet toenemen. Tijdelijke wijzigingen van het bestemmingsplan waren vaak moeilijk te regelen, het kon slechts voor een periode van vijf jaar worden geregeld, het was vaak een kostbaar traject, de tijdelijkheid moest worden aangetoond en de proceduredtijd kon oplopen tot een half jaar. Na afloop van de termijn moest de plek of het gebouw in de oude toestand worden teruggebracht. De nieuwe wetgeving biedt twee opvallende voordelen:

a. Gebruikswijzigingen:

Een besluit tot 'gebruikswijziging' mag in het nieuwe Bor ook betrekking hebben op panden die groter zijn dan 1.500 m². Bovendien mag een pand via een gebruikswijziging nu ook voor woondoelende worden gebruikt. Het is dus in principe mogelijk in een fabriekspand woningen te realiseren. Bovendien mogen er aanpassingen in de gevel worden gedaan (bijvoorbeeld het aanbrengen van extra ramen) en mag het pand inpandig worden verbouwd. De oppervlakte van het pand mag echter niet worden vergroot.

Een besluit over een gebruikswijziging moet ook in het kader van het nieuwe Bor binnen 8 + 6 weken worden genomen. Als niet binnen die termijn wordt beslist, dan is de vergunning verleend. Er mag een termijn aan een gebruikswijziging worden verbonden. Deze termijn mag korter dan 10 jaar maar mag ook langer dan 10 jaar zijn.

b. Tijdelijk afwijken van het bestemmingsplan voor maximaal 10 jaar:

Voor initiatieven die niet mogelijk gemaakt kunnen worden via bovenstaande gebruikswijziging, kunnen mogelijk gemaakt worden met toepassing van artikel 4, onderdeel 11 van het Bor. Dan geldt nadrukkelijk dat de termijn nooit meer mag zijn dan 10 jaar. Na afloop van de termijn van maximaal 10 jaar (die overigens ook korter mag zijn), moet de activiteit worden beëindigd. Het is wel mogelijk om het tijdelijke gebruik op te nemen in een nieuw bestemmingsplan en zodoende permanent toe te staan. Hiervoor moet tegen die tijd dan wel de volledige bestemmingsplanprocedure doorlopen worden.

Een besluit over tijdelijk afwijken van het bestemmingsplan moet nu binnen 8 + 6 weken worden genomen. Als niet binnen die termijn wordt beslist, dan is de vergunning verleend.

De Omgevingsdienst Regio Nijmegen (ODRN) is gemandateerd om namens het college besluiten te nemen op grond van het Bor. De ODRN is verantwoordelijk voor het doorlopen van de procedure en het tijdig nemen van het besluit, maar wint indien van toepassing advies in bij gemeente en VRGZ.

Brief aan de raad - Notitie Tijdelijk Anders Gebruiken en bestemmen

NOTITIE Tijdelijk Anders Gebruiken en bestemmen

Toetsing van de aanvraag in het kader van het Bor

Op grond van het Bor kunnen initiatieven makkelijker en sneller worden vergund dan via een reguliere bestemmingsplanprocedure. Als een bestemmingsplan een bepaald gebruik van een gebouw niet toestaat, kan door middel van het Bor hieraan in beginsel toch medewerking worden verleend. Dit heeft grote voordelen voor de aanvrager en daarmee vaak ook voor de stad. Dit betekent echter niet dat alles zo maar kan en mag. Het besluit om via een gebruikswijziging bijvoorbeeld een winkel te laten gebruiken als café, moet goed gemotiveerd worden. De komst van een café kan namelijk gevolgen hebben voor de woonomgeving. Of deze gevolgen ruimtelijk aanvaardbaar zijn, dient onderzocht en afgewogen te worden. Uitgangspunt is dat de activiteit **niet in strijd mag zijn met een goede ruimtelijke ordening**. Dat moet getoetst worden aan landelijke en provinciale wet- en regelgeving (zoals externe veiligheid) en verder aan het Nijmeegse gemeentelijke beleid, bijvoorbeeld voor wat betreft geluid, parkeren, milieu, horeca accentbeleid etc. Als een plan niet in strijd is met een goede ruimtelijke ordening, dan kan de omgevingsvergunning worden verleend als het plan ook aan het Bouwbesluit bestaande bebouwing voldoet (denk hierbij aan brandveiligheid en constructieve veiligheid).

Aanvragen om een vergunning voor een initiatief komen binnen bij de Omgevingsdienst Regio Nijmegen (ODRN). Daar wordt als eerste bekeken of het initiatief past in het geldende bestemmingsplan. Als dat niet het geval is, bekijkt de ODRN of het initiatief door middel van een besluit op grond van het Bor vergund kan worden. Initiatieven worden afhankelijk van de oppervlakte of door de ODRN inhoudelijk en procesmatig afgehandeld, of door adviesdisciplines vanuit de gemeente. Omdat voor het nemen van een besluit op grond van het Bor een korte en tevens fatale beslistermijn geldt, is het noodzakelijk dat tijdig wordt beslist op de aanvraag. Dit betekent dus dat het besluitvormingsproces efficiënt en doelmatig moet worden ingericht. Hierin is inmiddels voorzien. De ODRN en de gemeente hebben het adviesproces over Bor-aanvragen opnieuw ingericht, zodat normaliter ook over de complexe TAG initiatieven binnen 14 weken een besluit kan worden genomen.

Kosten vergunnen TAG initiatief via het Bor

Er zijn in het kader van een Bor-besluit standaard twee tarieven. Een initiatief kleiner dan 1500 m² kost gemiddeld €615,- een initiatief groter dan 1500m² kost rond de €16.000,-. Voor dit legesbedrag kan iemand een permanente wijziging van het bestemmingsplan geregeld hebben. Bij TAG initiatieven gaat het echter vaak om burgerparticipatie, maatschappelijke initiatieven en startende ondernemers. Zij kunnen het hoge legesbedrag niet opbrengen en daarmee zou de stad mooie initiatieven mislopen. Een Bor-besluit voor een TAG initiatief leidt niet tot een permanente wijziging van de bestemming. Een gebruikswijziging of het tijdelijk afwijken van het bestemmingsplan is niet meer dan dat. Het is een planologische afwijking van de dan geldende bestemming, geen wijziging van die bestemming. Door oorspronkelijke bestemming blijft dus 'staan'.

Een tijdelijke restaurant kan bijvoorbeeld mogelijk worden gemaakt d.m.v. een Bor besluit, maar in het bestemmingsplan staat nog steeds de oorspronkelijke bestemming. In het geval van de TAG-initiatieven gaat het om tijdelijke activiteiten, die na afloop niet opgenomen worden in een bestemmingsplan. Het Bor besluit is ten einde als de termijn is verlopen. Zou men dan toch permanent de bestemming willen wijzigen, dan kan dat. Maar dan moet het reguliere bestemmingsplantraject worden doorlopen. Het is in dat geval ook niet reëel om voor de Bor procedure van een TAG initiatief het hoge leges tarief van €16.000,- te vragen. Het is logischer om daarvoor een lager tarief te vragen van €1.000,-. Dit staat dan symbool voor ongeveer 10 uur werk van gemeente of ODRN. Er moet immers wel wat werk verricht worden door de gemeente, terwijl aan de andere kant €1.000,- op te brengen moet zijn voor een startende ondernemer die tijdelijk iets wil doen. Veel TAG ondernemers hebben immers een maatschappelijk doel voor ogen, voor deze groep is het hoge tarief niet op te brengen. Hetgeen zou betekenen dat de stad deze initiatieven zou mislopen.

Het is in dit verband wel logisch om in het Bor besluit dan ook de periode op te nemen waarvoor het besluit geldt (en dit niet alleen in een huurovereenkomst op te laten nemen). Dan wordt de

Brief aan de raad - Notitie Tijdelijk Anders Gebruiken en bestemmen

NOTITIE Tijdelijk Anders Gebruiken en bestemmen

tijdelijkheid daarin ook geborgd. In 2015 worden de werkelijke kosten en de hierboven genoemde kosten vergeleken. Als dit aanleiding geeft tot een verandering van het legesbedrag dan wordt dit aangepast.

En nogmaals: een TAG initiatief kan in de gehele stad worden ontwikkeld, voor alle ondernemers gelen dezelfde regels en het bovengenoemde tarief geldt dan ook voor alle door de gemeente erkende TAG initiatieven.

Brief aan de raad - Notitie Tijdelijk Anders Gebruiken en bestemmen

NOTITIE Tijdelijk Anders Gebruiken en bestemmen

4. Te ondernemen acties:

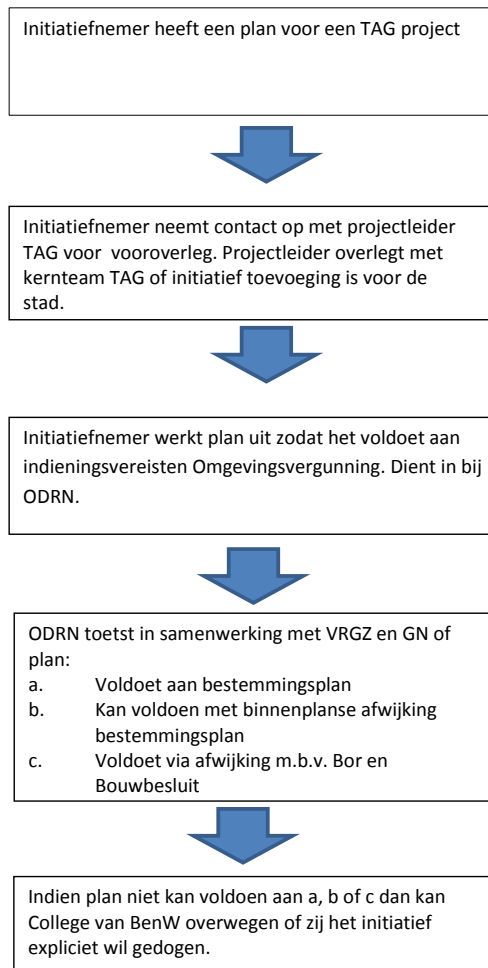
1. De oude wijze van het mogelijk maken van TAG initiatieven is juridisch niet langer houdbaar. Voorgesteld wordt dan ook TAG initiatieven vanaf nu te vergunnen via een binnenplanse of buitenplanse afwijking van het bestemmingsplan (Bor). Oude gedoogbeschikkingen moeten indien mogelijk worden omgezet in vergunningen. Dat geeft de ondernemer en de gemeente meer rechtszekerheid.
2. Veiligheid van de inwoners en bezoekers van Nijmegen gaat voor alles. Dat betekent concreet dat bij elk TAG initiatief de constructieve veiligheid en de brand- en externe veiligheid in orde moet zijn. Bij nieuwe initiatieven geldt dan ook: als deze onderdelen niet in de haak zijn; geen vergunning.
3. Een TAG initiatief komt altijd eerst bij het Kernteam TAG binnen, dat beoordeelt of het werkelijk gaat om een TAG initiatief.
4. Het Bor vraagt er om dat een TAG initiatief aantoonbaar niet in strijd zijn met een goede ruimtelijke ordening. Dat betekent dat de toetsing van een TAG initiatief daarmee een tandje losser mag worden uitgevoerd. Zie punt 2. Dat geldt niet voor de constructieve, brand- en externe veiligheid.
5. Dat betekent wel dat op overige onderdelen naar redelijkheid en billijkheid mag worden gekeken. Wanneer een TAG initiatief niet op alle onderdelen perfect scoort omdat het niet in een vast kader past mag gezocht worden naar een gelijkwaardige oplossing. De komende periode zal het voor TAG relevante gemeentelijke, provinciale en landelijke beleid worden onderzocht op de mogelijkheden om soepeler met dit beleid om te kunnen gaan in het kader van het maatschappelijke belang van erkende TAG initiatieven.
6. De hierboven genoemde wijziging van de legesverordening voor TAG initiatieven moet worden vastgesteld door de gemeenteraad. Deze kan in januari 2016 mogelijk worden vastgesteld. In 2016 zal de toepassing van dit nieuwe legestartief worden gemonitord en daarna eventueel worden bijgesteld.
7. De genoemde wijziging van de wijze van toetsen en de toetscultuur bij ODRN en gemeente moet worden onderzocht en er zal een cultuurtraject op dit onderdeel worden ontwikkeld.
8. Wat in dit traject geleerd wordt van de TAG werkwijze zal worden gedeeld met de gemeentelijke organisatie om zodoende regeldruk te verminderen en meer te denken vanuit de stad.
9. De werkwijze in bijlage 1 van deze notitie wordt gehanteerd bij alle TAG initiatieven in Nijmegen daarnaast zal deze tezamen met de transitiekaart worden gepubliceerd op de gemeentelijke website.

Brief aan de raad - Notitie Tijdelijk Anders Gebruiken en bestemmen

NOTITIE Tijdelijk Anders Gebruiken en bestemmen

Bijlage 1: Werkwijze

Een praktische werkwijze voor TAG is als volgt in een schema te vatten:

Brief aan de raad - Huisvesting vergunninghouders Griftdijk Noord 16

Maatschappelijke Ontwikkeling
Beleidsontwikkeling

Ingekomen stuk D5 PA 21 oktober 2015

G E M E E N T E

Korte Nieuwstraat 6
6511 PP Nijmegen
Telefoon 14024
Telefax (024) 329 96 10
E-mail gemeente@nijmegen.nl

Aan de gemeenteraad van Nijmegen

Postbus 9105
6500 HG Nijmegen

Datum
16 september 2015

Ons kenmerk
OB10/15.0009235

Contactpersoon
Dorien Malawau/Sjon Debie

Onderwerp
Huisvesting vergunninghouders aan de
Griftdijk Noord 16, Lent

Datum uw brief

Doorkiesnummer
(024) 3299687

Geachte leden van de Raad,

Met deze brief willen wij u op de hoogte stellen van ons besluit van 15 september 2015 over het huisvesten van een groep jonge statushouders in het wooncomplex aan de Griftdijk Noord 16. In de brief van 30 juni 2015 inzake het advies van de Adviescommissie Allochtonen (ACA) hebben wij u al van dit voornemen op de hoogte gesteld.

De toestroom van het aantal vluchtelingen in Europa is als gevolg van oorlogssituaties elders in de afgelopen periode sterk toegenomen. Dit zijn vluchtelingen die voor een deel ook in Nederland asiel aanvragen. Niet alleen het aantal asielaanvragen neemt daarmee toe, maar ook het aantal aanvragen waarop positief beslist wordt.

De gemeente heeft de wettelijke taak om vergunninghouders te huisvesten. Als de vergunning is verleend, door de Immigratie en Naturalisatiedienst (IND), zijn gemeenten verantwoordelijk voor huisvesting, inburgering en integratie van de vergunninghouder. In 2015 is de taakstelling voor Nijmegen 287 vergunninghouders te huisvesten, dubbel zoveel als in 2014. De prognose is dat dit aantal voor 2016 weer sterk zal toenemen.

Het huisvesting van deze aantallen vergunninghouders is als gevolg van de krapte in de sociale woningvoorraad een landelijk probleem. De meeste gemeenten hebben te maken met een achterstand voor 2015. Door deze achterstand raken de AZC's overvol en kunnen vergunninghouders niet beginnen met inburgeren en het vormgeven van een nieuw leven waar ze recht op hebben. Op dit moment wachten ca. 13.000 vergunninghouders in Nederland op een woning. We zetten ons daarom in om nog in 2015 zoveel mogelijk statushouders te huisvesten, te beginnen met de ingebruikname van de huisvesting aan de Griftdijk Noord 16.

Uitgangspunten

Tot en met 2014 lukte het om vergunninghouders passende woonruimte aan te bieden. De grote toestroom noopt ons echter om vanaf 2015 te zoeken naar alternatieve huisvestingsmogelijkheden, buiten het woningbestand van de woningcorporaties. Zo

Brief aan de raad - Huisvesting vergunninghouders Griftdijk Noord 16

Gemeente Nijmegen
Maatschappelijke Ontwikkeling
Beleidsontwikkeling

Vervolgvel
1

onderzoeken we bijvoorbeeld de mogelijkheden van inzet van leegstaand gemeentelijk en particulier vastgoed en kamerbewoning (waaronder SSHN). We streven daarbij naar spreiding over de stad, maar zijn genooddaakt ook geclusterd wonen te realiseren; in zelfstandige eenheden of met meerdere bewoners achter één voordeur. Een groot deel van de huidige groep vergunninghouders bestaat uit jongeren van 18-23 jaar afkomstig uit Eritrea. Deze jongeren zijn weinig financieel draagkrachtig. Omdat we nu niet in alle gevallen betaalbare zelfstandige woonruimte aan kunnen bieden, kiezen we ervoor voor deze jongeren tevens betaalbare onzelfstandige en geclusterde huisvesting te ontwikkelen. Huisvesting vergelijkbaar met studentenhuysvesting en kamerbewoning. De eerste mogelijkheid hiertoe is gevonden op het complex op de Griftdijk. Dit is een tijdelijke woonvoorziening voor de periode 1 oktober 2015 tot mei 2019, waarin we maximaal 100 vergunninghouders een woning kunnen bieden.

Naast goede, betaalbare en veilige huisvesting, zetten we tevens in op maximale integratie en inburgering van deze jongeren en een goede participatie in de wijk. Daarbij vinden we het van belang om zoveel mogelijk wijk- en stadbewoners te betrekken.

Hieronder gaan we allereerst in op de huisvesting en het beheer en vervolgens op de activiteiten en extra inzet die we plegen ten behoeve van de integratie en participatie van de statushouders

Pijler 1: Huisvesting en beheer

De SSHN beëindigt de exploitatie van 220 eenheden voor studenten aan de griftdijk. Uitgaande van de basisvereisten voor functionele, betaalbare en veilige huisvesting, aangevuld met criteria van huiselijkheid en sociale veiligheid, is het mogelijk ca. 100 vergunninghouders op deze locatie is te huisvesten. Het plan gaat uit van 5 woonblokken. Per blok worden er 7 units verhuurd, per unit aan 3 vergunninghouders. De 8^e unit wordt een gemeenschappelijke ruimte. Dat betekent dat er ongeveer 100 vergunninghouders in het complex kunnen wonen.

- Met de SSHN is er overeenstemming over de overname van het complex door de gemeente.
- De woningcorporatie De Gemeenschap is bereid de exploitatie van het complex op zich te nemen: passende verhuur, onderhoud en beheer. De gemeente zal het complex hiervoor doorverkopen aan De Gemeenschap;
- Wij hebben maatregelen genomen om te voorkomen dat jongeren onder de 21 jaar in de schulden terecht komen. Hiervoor is de aanvullende bijzondere bijstand voor levensonderhoud verhoogd en willen we vaste lasten gaan inhouden op de uitkering;
- Met De Gemeenschap is verder afgesproken dat ze op dit complex een beheerder inzetten die, naast de onderhoudstaken en klachtenafhandeling, vooral aandacht heeft voor aspecten die horen bij het creëren van een thuis;
- De vergunningprocedure is doorlopen. Op 7 juli is de vergunning verleend. Omdat er geen bezwaren zijn ingediend is de vergunning onherroepelijk. De vergunning is afgegeven voor een beperkte periode, mei 2019 loopt de vergunning af. Juridisch gezien is daarmee het RO-traject afgerond.

Pijler 2: Integratie en inburgering

Regulier wordt de vergunninghouder begeleid door Vluchtelingen Werk Oost Nederland (VWON). De eerste begeleiding bestaat uit het afhandelen van de basisbehoeften. Dit gaat van het ondertekenen van het huurcontract en het in ontvangst nemen van de sleutel tot het aanvragen van een uitkering, oriënteren op de inburgeringscursus en het wegwijs worden in wijk en stad.

Brief aan de raad - Huisvesting vergunninghouders Griftdijk Noord 16

Gemeente Nijmegen
Maatschappelijke Ontwikkeling
Beleidsontwikkeling

Vervolgvel
2

Hier bovenop is er een extra inspanning afgesproken. VWON gaat zorgen voor maatjes en gastgezinnen, empowermenttrainingen en voorlichting gericht op het vergroten van de zelfredzaamheid van de van de jonge vergunninghouder.

Voor de integratie is het van belang dat vergunninghouders ook zo snel mogelijk een doel en structuur krijgen; scholing en werk dragen daar aan bij. In het geval de jongere kansrijk en leerbaar is, wordt vanuit het Werkbedrijf ingezet op zo snel mogelijk inburgeren en het toeleiden richting studie of werk. Daarnaast gaan we extra ondersteuning bieden aan de jongeren om de Nederlandse taal te leren in de vorm van een doorlopende leerlijn of praktijkleerlijn voor een startkwalificatie of een (leer-) werkplek.

Pijler 3: Integratie en participatie in de wijk

Naast taal, opleiding en werk, is van belang dat de vergunninghouders kunnen deelnemen aan de sociale initiatieven en activiteiten in de wijk en de stad en dat ze hier omgekeerd een bijdrage aan kunnen leveren. Er zijn al veel bewoners van Nijmegen Noord en uit de stad die hebben aangegeven zich te willen inzetten voor de integratie van de vergunninghouders en om hen welkom willen heten in de wijk. Er lopen al verschillende initiatieven. Dat verheugt ons en dat gaan we ondersteunen. Daarnaast is het van belang om aan te sluiten bij de behoeftes van de vergunninghouders zelf. Met extra (jongeren)opbouwwerk en extra inzet van de combinatiefunctionarissen sport richten we ons vooral op de 'verbinding'; verbinding tussen de vergunninghouders en de wijk en stad (bewoners, verenigingen, het Citadelcollege, etc.) en omgekeerd.

Ook het thema overlast en veiligheid is hier van belang. De reguliere inzet en afstemming in de wijk (o.a. Wijkmanagement, Toezicht & Handhaving en de Wijkagent) wordt hiervoor ingezet. Indien nodig wordt extra maatregelen genomen. Afgesproken is om omwonenden regelmatig te blijven informeren en de situatie te monitoren in een bewonersoverleg tussen de statushouder en de wijk.

Draagvlak en communicatie

De huisvesting van vergunninghouders is gecommuniceerd met de wijk. Eerst aan de twee wijkraden en later, in een informatiebijeenkomst, aan de bewoners van de Waalsprong en iedereen die belangstellend is. De reacties zijn tweeledig:

- Voor het overgrote deel zijn deze meedenkend, meelevend en zijn er veel reacties binnengekomen waarin mensen hulp aanbieden. Er zijn wijkbewoners in actie gekomen die de nieuwe Lentelanders welkom willen heten;
- Daarnaast zijn er ook zorgen geuit. Met name over de veiligheid van de omwonenden en de leerlingen van het naastgelegen Citadelcollege. Men is beducht voor mogelijk negatief gedrag van deze groep jonge mannen. Ook is men bezorgd over de begeleiding en dagbesteding van de jonge statushouders.

Brief aan de raad - Huisvesting vergunninghouders Griftdijk Noord 16

Gemeente Nijmegen
Maatschappelijke Ontwikkeling
Beleidsontwikkeling

Vervolgvel
3

Wij gaan er van uit dat we met de aanpak en de maatregelen die we hebben genomen dit project tot een succes kunnen maken. De betrokkenheid en inzet van de (buurt)bewoners is daarbij essentieel. We zullen daarom ook in het vervolg een goede afstemming met hen blijven organiseren.

Hoogachtend,

college van Burgemeester en Wethouders van Nijmegen,

De Burgemeester,

De Gemeentesecretaris,

drs. H.M.F. Bruls

drs. B. van der Ploeg

Bijlage: Huisvesting vergunninghouders Griftdijk

Woonvoorziening Griftdijk Noord

-tijdelijke huisvesting vergunninghouders-

2015-2019

Datum: 04-09-2015

Brief aan de raad - Huisvesting vergunninghouders Griftdijk Noord 16

1 Inleiding

Gemeenten zijn verplicht om vergunninghouders (vluchtelingen met een verblijfsvergunning) te huisvesten (volgens de huisvestingswet art. 60a). Ieder half jaar krijgt de gemeente een taakstelling voor het aantal te huisvesten vergunninghouders. Deze taakstelling is ten opzichte van vorig jaar aanzienlijk gestegen vanwege de hoge instroom van vluchtelingen afkomstig uit Syrië en Eritrea. Ook de komende jaren verwachten we een hoge instroom uit deze landen. Samen met de woningcorporaties worden de vergunninghouders verspreid over de stad gehuisvest. De woningcorporaties hebben geconstateerd dat er door de hoge instroom te weinig woningen beschikbaar zijn. Met name voor alleenstaande jongeren met een laag inkomen. Ook zien we dat de wachtlijst om in aanmerking te komen voor een woning steeds langer wordt. Dit betekent dat we voor de korte termijn op zoek moeten naar creatieve oplossingen. Dit biedt ons tevens de ruimte om ook voor de langere termijn de huidige woningvoorraad te beoordelen en geschikte maatregelen te nemen.

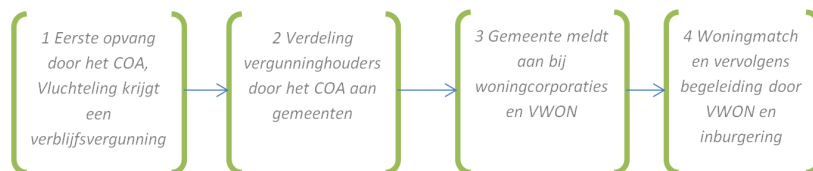
1.1 Prognose taakstelling

Het Centraal Opvang Asielzoekers (hierna COA) verdeelt de vergunninghouders over de diverse gemeenten. Verdeling gebeurt op basis van het inwonertal. Gemeente Nijmegen dient in 2015 volgens opgave van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (hierna Ministerie) 287 vergunninghouders te huisvesten. Ten opzichte van 2014 is dit een verdubbeling, toen was het aantal 154.

Het Ministerie gaat uit van 0,5 woning per vergunninghouder. Gemeente Nijmegen dient in 2015 143,5 woningen beschikbaar te stellen. Het Ministerie voorspelt dat de stijging in het aantal te huisvesten vergunninghouders de komende jaren zal voortzetten. In 2016 zal dit aantal stijgen naar minimaal 400. Op dit moment zitten de AZC's overvol. Landelijk zijn er 13.000 vergunninghouders die wachten op een woning. De vergunninghouders willen graag een woning, dit geeft ze meer privacy en de mogelijkheid om zich te ontwikkelen op het gebied van taal, opleiding of werk. Naar aanleiding van het huisvestingsprobleem voor de vergunninghouders heeft het Ministerie het landelijk platform 'Opnieuw Thuis' vanuit diverse departementen opgezet om informatie en aanpak uit te wisselen.

1.2 Proces huisvesting

Op dit moment worden de vergunninghouders in de gemeente Nijmegen door de woningcorporaties gehuisvest, de werkgroep bijzondere bemiddeling bemiddelt hierbij. Vergunninghouders hebben voorrang op een woning net als andere kwetsbare groepen. De gemeente stuurt de gegevens door naar de woningcorporaties met het verzoek om huisvesting.

Brief aan de raad - Huisvesting vergunninghouders Griftdijk Noord 16

Direct daarna komt de vergunninghouder in beeld bij Vluchtelingenwerk Oost Nederland (hierna VWON), zij verzorgen de maatschappelijke begeleiding van maximaal een jaar. Daarnaast volgen de vergunninghouders een inburgeringscursus.

Als de gemeente de taakstelling niet haalt kan de Provincie vorderen of de maatregel 'indeplaatsstelling'¹ opleggen. Dit kan de Provincie doen wanneer een gemeente zich onvoldoende inspanst om hieraan te voldoen.

1.3 Alternatieve huisvesting

Dat betekent dat we ook zoeken naar mogelijkheden voor geclusterd en onzelfstandig huisvesten² en dat we op zoek zijn naar mogelijkheden daartoe, bijvoorbeeld:

1. Leegstaand vastgoed: kantoren, scholen of zorgcomplexen
2. Huisvesten in de studentencomplexen
3. Particulier kamerverhuur of huisvesting bij burgers
4. Gesplitste sociale huurwoningen
5. Tijdelijke woonruimte, bv containerwoningen e.d.

1.4 Doelstellingen & uitgangspunten

Omdat we te maken hebben met een woningtekort is het doel om alternatieve huisvestingsmogelijkheden te realiseren. Daarbij heeft het college in de beantwoording aan de ACA³ van 30 juni 2015 over het voornemen van geclusterd wonen kenbaar gemaakt dat:

1. *'Niets doen' geen optie is. We willen vergunninghouders zo snel mogelijk helpen bij de start van hun integratie;*
2. *Onze voorkeur heeft verspreid wonen over de stad, maar op dit moment hebben we daar geen keuze in;*
3. *In geval van geclusterd wonen⁴ willen we (als het kan) mengen met andere doelgroepen*
4. *In geval van geclusterd wonen willen we optimaal inzetten op integratie;*
5. *In geval van geclusterd wonen, beheer door de woningcorporatie;*
6. *Verhuur naar draagkracht.*

In deze situatie erkennen we de locatie Griftdijk Noord 16 als alternatieve huisvesting en is onze onderzoeksvraag: *'wat is er nodig om vergunninghouders op Griftdijk Noord 16 te huisvesten?'*

Om deze vraag te beantwoorden hebben er gesprekken plaatsgevonden en samenwerkingsafspraken gemaakt met in- en externe partners (VWON, de Woningcorporaties Talis en buro SHB, De Gemeenschap, Stichting Studenten Huisvesting Nijmegen, het COA, het Ministerie – Platform Opnieuw Thuis, Toezicht & handhaving, de Politie, wijkmanagement, een onafhankelijk onderzoeker *Horn of Afrika/Balkans/South Asia*, het sociaal wijkteam, wijkraden Lent en Oosterhout, afdeling Inkomen, het Regionaal Werkbedrijf, Sport, de Adviescommissie Allochtonen, sleutelfiguren uit de doelgroep, de Hogeschool Arnhem-Nijmegen). Daarnaast heeft een bewonersavond plaatsgevonden, waarin omwonenden en ouders van leerlingen van het Citadellecollege hun wensen, zorgen en ideeën naar voren hebben gebracht.

¹ Indeplaatsstelling betekent dat de Provincie de huisvestingstaak kan overnemen op kosten van de gemeente.

² Met onzelfstandige woonruimte bedoelen we een woning waarin je voorzieningen zoals sanitair en keuken deelt met je medebewoner.

³ Adviescommissie Allochtonen.

⁴ Met geclusterd wonen bedoelen we meerdere wooneenheden bij elkaar.

Brief aan de raad - Huisvesting vergunninghouders Griftdijk Noord 16

Daaruit is naar voren gekomen dat de aanpak gestoeld moet zijn op de volgende drie pijlers⁵:

1. Adequate huisvesting & beheer
2. Integratie & inburgering
3. Integratie & participatie in de wijk

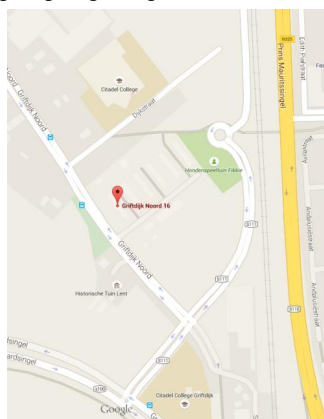
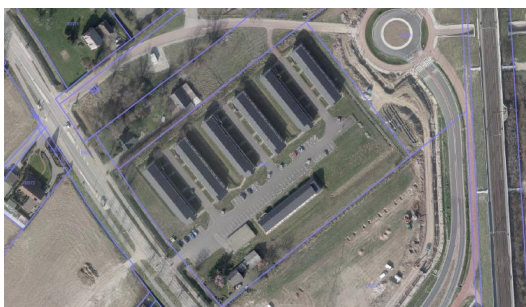
Dit projectplan is vormgegeven aan de hand van de bovenstaande drie pijlers en komen in de volgende hoofdstukken aan bod.

1.5 Griftdijk Noord 16, Nijmegen Lent

De gemeente heeft met de Stichting Studentenhuisvesting Nijmegen (hierna SSHN) afgesproken dat we de studentenwoningen op de Griftdijk Noord 16 te Lent kunnen gebruiken om vergunninghouders te huisvesten. Deze woningen staan nu al gedeeltelijk leeg en de SSHN heeft aangegeven de exploitatie van deze woonvoorziening voor de zomer van 2015 te willen beëindigen. Deze locatie lijkt op dit moment het enige alternatief voor tijdelijke huisvesting van de vergunninghouders. Op deze locatie zijn we een aantal opties aan het onderzoeken om niet alleen vergunninghouders hier te huisvesten, maar ook andere doelgroepen om te zorgen voor diversiteit in bewoning. Voor de Griftdijk Noord 16 is op 7 juli 2015 een omgevingsvergunning verleend.

1.6 Aantallen

Het COA heeft aangegeven dat de doelgroep voor 30-40% uit jongeren van 18-23 jaar bestaat. In de woonvoorziening op de Griftdijk Noord werden 240 studenten gehuisvest. Om de jongeren meer leefruimte en privacy te bieden en te voorkomen dat de doelgroep te groot wordt op de woonvoorziening Griftdijk Noord willen we maximaal 100 jonge vergunninghouders huisvesten op deze locatie.

⁵ Zie ook bijlage 1 met een schematisch overzicht van deze pijlers.

Brief aan de raad - Huisvesting vergunninghouders Griftdijk Noord 16

2 Pijler 1: Adequate huisvesting & beheer

De woonvoorziening bestaat uit 7 bouwblokken, bestaande uit elk 8 units. Per unit zijn er nu 4 studentenkamers (soms 3). Deze worden door de SSHN verhuurd. De SSHN heeft aangegeven de woonvoorziening vanaf juli 2015 niet meer te willen exploiteren. De SSHN is bereid de units over te dragen aan de gemeente. Overname door de gemeente is zinvol als er aan twee voorwaarden voldaan kan worden:

- Er dient een ontheffing te worden verleend op het bestaande bestemmingsplan;
- De bouwtechnische staat moet voor minimaal 3,5 jaar goedgekeurd zijn.

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op deze technische voorwaarden en uitgangspunten voor adequate huisvesting en beheer.

2.1 Toets bestemmingsplan & bouwtechnische eisen

Het is noodzakelijk om voor de woonvoorziening een omgevingsvergunning aan te vragen, hierin wordt onder andere getoetst of het in het bestemmingsplan past. De omgevingsvergunning is op 7 juli 2015 verleend en inmiddels onherroepelijk. De vergunning is verleend tot mei 2019.

De woonvoorziening is in 2003-2004 aangekocht door de SSHN, voor tijdelijke huisvesting van de studenten. Dit in afwachting van nieuwbouwplannen van de SSHN in de stad. De SSHN heeft de units gekocht van het COA. Ze hadden daarmee al een "eerste leven" gehad. Inmiddels staan de units 10 jaar op de huidige locatie.

In opdracht van de gemeente is een bouwkundig onderzoek ingesteld. Daaruit blijkt dat de staat van de units zo goed is, dat deze, zonder al te veel kosten, nog 3,5 jaar mee kunnen. De gebouwen vertonen enkele gebreken, maar niet in die mate dat voortgezet gebruik daarmee in het gedrang zou komen. Een deel van de gebreken is van bouwtechnische aard. Deze zullen worden verholpen voor aanvang van de verhuur. Andere gebreken vallen binnen het klachtenonderhoud en zullen naar behoefte gedurende de bewoning worden aangepakt door de verhuurder.

Daarmee is aan de voorwaarden voor overname voldaan.

2.2 Uitgangspunten adequate huisvesting en beheer

Naast de bovenstaande kaders hanteren we de volgende uitgangspunten:

- a. *Beheer door een woningcorporatie;*
- b. *Verhuur naar draagkracht.*

Beheer door de woningcorporatie

Aan woningcorporaties is gevraagd de exploitatie op zich te nemen. Woningstichting De Gemeenschap (hierna WBSG) is bereid het eigenaarschap over te nemen en de exploitatie uit te voeren in afstemming met PNW⁶. Daarmee ontstaat er een direct verband tussen de units aan de Griftdijk en het woningbezit van andere woningcorporaties. Dit maakt het voor de woningcorporaties mogelijk om via de Werkgroep Bijzondere Bemiddeling de meest passende woning per vergunninghouder te vinden. Na 42 maanden, als in mei 2019 deze tijdelijke woonvoorziening wordt opgeheven, zullen wij de woonvoorziening weer overnemen om de locatie gereed te maken voor andere plannen: de ontwikkeling van de Waalsprong.

⁶ PNW staat voor Platform Nijmeegse Woningcorporaties.

Brief aan de raad - Huisvesting vergunninghouders Griftdijk Noord 16

Huur naar draagkracht

Per unit worden 3 jongeren gehuisvest. Deze jongeren krijgen elk een huurcontract, zodat ze niet gekort worden als huurdelers. Met het COA is afgesproken dat de vergunninghouders bij hen hun voorkeur kunnen aangeven met wie ze een woning willen delen. Vergunninghouders hebben voorrang op een woning en mogen geen woning weigeren. Gebeurt dit wel, dan zal er via het COA een weigeringsprocedure worden gestart en beoordeeld of de weigering terecht is.

De doelgroep, jongeren tussen de 18 en 23 jaar, krijgt een uitkering (hoogte € 568) van de gemeente (in de praktijk blijkt dat wegens onvoldoende beheersing van de Nederlandse taal vergunninghouders niet direct een baan vinden). Er blijkt dat, vooral de jongeren van 18, 19 en 20 jaar, te weinig draagkracht hebben. De huur moet daarom passen bij hun inkomen. In de praktijk van nu blijkt dat huur nog vaak te hoog is voor deze jongeren en dat ze weinig budget over voor het dagelijks leven: eten en drinken.

WBSG houdt rekening met een redelijke huur tussen de €182-221 per maand.

In samenwerking met programma Inkomen en Armoedebestrijding zijn er maatregelen getroffen om te voorkomen dat jongeren in de schulden raken. Hiervoor is onder andere de aflossing van het inrichtingskrediet opgeschort naar het moment dat de jongeren meer bijstand ontvangen en is de hoogte van de uitkering met € 70 verhoogd (collegebesluit 14 juli 2015: Verhoging bijstand onder de 21 jaar), zie in bijlage 2 wat de inkomsten en uitgaven zijn van een jonge vergunninghouder.

Daarnaast is afgesproken dat de huisvesting op de Griftdijk Noord gemeubileerd wordt aangeboden. Bij hervestiging, de volgende stap in hun wooncarrière kunnen de jongeren een tegemoetkoming in de inrichtingskosten aanvragen. Op de Griftdijk Noord krijgen jongeren eenmalig € 500 voor de aanschaf van persoonlijke spullen. Dit bedrag kan worden aangewend voor de aanschaf van persoonlijke spullen (zoals beddengoed, aankleding van hun kamer, maar ook de aanschaf van een laptop cq computer die zij nodig zullen hebben voor hun inburgeringstraject). We verstrekken dit als leenbijstand, maar schorten de terugvordering op tot het moment de jongeren 21 jaar of ouder zijn (of meer inkomsten verwerven).

Budgetbeheer

Bij sommige jonge vergunninghouders wordt, door zowel vluchtelingenwerk als ons, geconstateerd dat deze jongeren de tijd en begeleiding nodig hebben om met een persoonlijk budget om te kunnen gaan. Een aantal jongeren heeft daardoor schulden opgebouwd. Om dit te voorkomen bij de nieuwe vergunninghouders in de Griftdijk Noord willen we hier proactief op inspelen. We willen dit doen door samen met ons bureau schuldhulpverlening en vluchtelingenwerk te kijken naar de mogelijkheden om deze jongeren tijdig voorlichting te geven en zo nodig ondersteuning te bieden in budgetbeheer.

Overige maatregelen

Aanvullend op bovenstaande maatregelen kunnen we jonge vergunninghouders standaard doorverwijzen naar de Kledingbank. Momenteel worden al enkele jonge vergunninghouders doorverwezen naar de voedselbank en de Kledingbank. Met de Kledingbank is afgesproken dat deze groep jongeren voortaan laagdrempelig toegang krijgt tot de Kledingbank.

Tot slot willen we de vergunninghouders de huur en de kosten van de Collectieve Aanvullende Zorgverzekering (CAZ) in laten houden op de uitkering. Op deze manier proberen we het opbouwen van schulden te voorkomen.

Brief aan de raad - Huisvesting vergunninghouders Griftdijk Noord 16

2.3 Duur van huisvesting

Wij streven naar huisvesting van vergunninghouders verspreid over de stad. Huisvesting aan de Griftdijk Noord zien we daarom als een tijdelijke oplossing om de piek aan instroom op te vangen. Deze tijdelijke oplossing bieden we aan aan jongeren tussen de 18 en 23 jaar. We willen beginnen met een instroom van ongeveer 20 vergunninghouders op 1 oktober 2015 en vervolgens geleidelijk opbouwen.

Wordt er eerder een passende woonruimte gevonden, vindt de jongere zelf betere woonruimte of gaat hij studeren, dan vertrekken ze weer van de Griftdijk Noord.

Vanaf 21 jaar heeft de jonge vergunninghouder meer inkomen. Als een jongere deze leeftijd heeft bereikt kan hij opnieuw gehuisvest worden via de Werkgroep Bijzondere Bemiddeling, waarbij ze hun voorrangpositie behouden op de woningmarkt. Deze huisvesting zal verspreid over de stad plaatsvinden. Hierbij ligt nog wel een vraagstuk, omdat we te maken hebben met een woningtekort. Deze vorm van tijdelijke huisvesting biedt ons de ruimte om opnieuw onze woningvoorraad te beoordelen en maatregelen hierop te nemen.

Levensduur van de woonvoorziening

De woonvoorziening wordt in het voorjaar van 2019 gesloten en ontmanteld. In de vergunningaanvraag hebben we een eindtermijn opgenomen op basis van de volgende redenen:

1. De woonvoorziening zal eind 2019 technisch afgeschreven zijn of de kosten zullen zo hoog worden dat exploitatie niet meer zinvol lijkt;
2. De ontwikkeling van de Waalsprong gaat door. Deze locatie maakt deel uit van de ontwikkellocatie Broodkorf. Het is de verwachting dat met deze ontwikkeling in 2019 een start wordt gemaakt;
3. De huisvesting van vergunninghouders in deze woonvoorziening is een tijdelijke oplossing voor een actueel probleem. De zoektocht naar een duurzame oplossing voor het huisvestingsprobleem van vergunninghouders gaat door en de verwachting is dat er over een aantal jaren meer mogelijkheden gevonden zijn;
4. Het aantal asielzoekers zal de komende jaren nog hoog blijven. Maar de verwachting van het Rijk is dat er in de huidige oorlogsgebied over een aantal jaren een relatieve rust zal terugkeren, waardoor er minder asielzoekers zullen komen, maar ook weer een situatie zal ontstaan waardoor vergunninghouders terug kunnen keren naar hun thuisland.

Beheerteam van WBSG

De woningcorporatie WBSG gaat deze locatie exploiteren en beheren. WBSG draagt zorg voor het technisch, financieel en sociaal beheer van de woningen, en heeft daarbij extra oog voor de sociale omstandigheden van de huurders en de omgeving. In dat kader worden de bewoners onder meer betrokken bij het opknappen van de woningen en de woonomgeving.

De WBSG zal een beheerteam formeren met een professional die leden van de Eritreese gemeenschap betreft bij het dagelijks beheer, mede in verband met de taal- en cultuur barrières. Dit team zal zich richten op het tot stand komen en in stand houden van een prettig woon- en leefklimaat op de locatie, op de invulling van de 5 gemeenschappelijke activiteitenruimten in de woonblokken en op het opbouwen van een goede verstandhouding met de omwonenden.

Brief aan de raad - Huisvesting vergunninghouders Grifdijk Noord 16

Onderdeel van het beheer is het instellen van een bewonerscommissie waarmee intensief zal worden gecommuniceerd.

Brief aan de raad - Huisvesting vergunninghouders Griftdijk Noord 16

3 Pijler 2: Integratie & Inburgering

Nijmegen streeft naar maximale integratie. Dat houdt in dat we vergunninghouders op verschillende manieren willen laten participeren in Nijmegen. Huisvesting verspreid over de stad kan daaraan bijdragen, maar daar zijn de meningen over verdeeld. Voor de geestelijke gezondheid en het algemeen welbevinden van de vluchteling is het belangrijk dat ze zich omringd voelen met lotgenoten⁷. Welbevinden en geestelijke gezondheid is van belang voor een succesvolle deelname aan scholing en activiteiten om op deze manier te integreren.

Er zijn op dit moment weinig voorbeelden van gemeenten in het geclusterd huisvesten van deze doelgroep. In de jaren '90 heeft er ook een grote instroom plaatsgevonden van vluchtelingen. In die tijd hebben gemeenten ook te maken gehad met geclusterd wonen. Succesfactoren voor integratie zijn het hebben van een doel en een dagritme. Het is zinvol de vergunninghouders daarbij te stimuleren en ondersteunen.

Ook in het AZC Nijmegen Oost is sprake van geclusterd wonen. De woonvoorziening op de Griftdijk Noord is niet vergelijkbaar met deze eerste opvang van de instromende asielzoekers. In geval van een AZC heb je te maken met een grotere groep die wordt geclusterd, een andere woonsituatie (niet alleen het delen van sanitair en keuken, maar ook de slaapkamer), het ontbreken van toekomstperspectief en dagbesteding. Toch zijn er geen klachten van omwonenden in Nijmegen Oost over het AZC in de wijk.

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de bestaande voorzieningen, gericht op leefbaarheid, participatie en veiligheid van de doelgroep op de Griftdijk Noord en wat er aan extra inspanning nodig is.

3.1 Analyse doelgroep

De jonge vergunninghouders zitten in dezelfde leeftijdscategorie van de voormalige bewoners (studenten) van deze woonvoorziening en zijn afkomstig uit Eritrea. Vanaf 1998 heerst er een grensoorlog tussen Ethiopië en Eritrea. Deze doelgroep is gevlucht voor de militaire dienstplicht. De doelgroep bestaat met name uit christenen, maar ook een aantal moslims. Onderling bestaan er geen conflicten tussen de vergunninghouders. In het verleden is er wrijving geweest tussen 'nieuwe' Eritreeërs en 'oude' Eritreeërs uit de Randstad. Dit blijkt nu niet meer aan de orde te zijn. In Nijmegen zijn (nog) geen Eritrese zelforganisaties.

Uit een gesprek met sleutelfiguren uit de Eritrese gemeenschap in Nijmegen blijkt dat Eritreeërs gewend zijn om in groepen samen te leven. Daarnaast is aangegeven dat de doelgroep gebaat is bij een huismeester die duidelijke regels opstelt.

Vluchtelingenwerk werkt met deze doelgroep samen en zij ervaren deze jongeren als welwillend en gemotiveerd.

Kenmerkend voor deze groep jonge Eritreeërs ten opzichte van andere jongeren zijn:

---

⁷ Nederlandstijdschrift Geneeskunde 2010;154:A1767 'Incidentie van psychotische stoornissen bij immigranten hangt samen met etnische dichtheid van wijken' Wim Veling, Ezra Susser, Jim van Os, Johan P. Mackenbach, Jean-Paul Selten en H. Wijbrand Hoek.

Brief aan de raad - Huisvesting vergunninghouders Griftdijk Noord 16

- jongeren kunnen mogelijk last hebben van traumatische ervaringen;
- deze jongeren hebben geen netwerk en zitten zonder ouders, familie of vrienden;
- een deel van de jongeren heeft gezinshereniging aangevraagd voor hun eigen gezin (, maar wegens het aanvragen van een visum in een buurland duren de trajecten lang);
- de zelfredzaamheid van deze jongeren is beperkt, omdat ze de omgeving, cultuur en taal van Nederland niet kennen;
- deze jongeren hebben een laag inkomen en hebben door het ontbreken van ouders geen financieel vangnet.

We hebben het over groepskenmerken, maar het blijven individuen en dus is het maatwerk wat men nodig heeft.

3.2 Aandacht voor de doelgroep

Met verschillende partijen in het veld zijn gesprekken gevoerd over wat er nodig is voor de komst van deze groep alleenstaande jongeren op deze locatie. Daarbij zijn er 2 zaken aan de orde:

1. Reguliere aanpak jonge vergunninghouders.
2. Wat vraagt de huisvesting op één locatie aan extra maatregelen.

Reguliere voorzieningen jonge vergunninghouders

Iedere vergunninghouder krijgt van VWON maatschappelijke begeleiding van maximaal 1 jaar. In dit traject wordt de vergunninghouder wegwijs gemaakt in Nijmegen en is begeleiding gericht op de zelfredzaamheid van de vergunninghouder.

Vergunninghouders en migranten die zich nieuw vestigen in Nederland zijn verplicht om in te burgeren. Een inburgeringstraject duurt gemiddeld twee jaar. Na de inburgering kan de vergunninghouder terecht bij het jongerenloket. Zij kunnen met behulp van studiefinanciering (het inkomen is vergelijkbaar met een uitkering voor jongeren onder de 21 jaar) een Entreeopleiding volgen en vervolgens een Middelbaar beroepsopleiding (MBO).

Indien nodig kan de vergunninghouder na de maatschappelijke begeleiding van VWON gebruik maken van de reguliere voorzieningen zoals diverse welzijns-, zorg- en gezondheidsvoorzieningen, de Stips, Sociale Wijkteams en juridische ondersteuning van VWON.

Extra begeleiding & werk

Het huisvesten van 100 jongeren op 1 locatie vraagt om extra aandacht. Het uitgangspunt is dat de doelgroep zich zoveel mogelijk naar buiten richt om te kunnen participeren. Voor de integratie van deze doelgroep is het dus van belang dat ze buiten de woonvoorziening activiteiten verrichten. In de praktijk blijkt dat deze doelgroep niet uit eigen beweging actief is, daarbij zal VWON een rol spelen en naast de maatschappelijke begeleiding het project LINK uitvoeren (maatjesproject). Op basis van behoefte worden taalmaatjes en gastgezinnen ingezet om het netwerk van de vergunninghouder te vergroten. Ook zullen empowermenttrainingen en voorlichtingen worden gegeven, gericht op het vergroten van de zelfredzaamheid van de doelgroep. Zoals het doen van boodschappen, koken, openbaar vervoer en sport.

---

⁸ Een entreeopleiding is een eenjarige vooropleiding voor niveau 2 van het Middelbaar beroepsonderwijs (MBO).

Brief aan de raad - Huisvesting vergunninghouders Griftdijk Noord 16

Vanuit afdeling Zorg en Inkomen (en het Werkbedrijf) wordt prioriteit gegeven om deze jongeren op te pakken, hierbij richten we op de volgende punten:

- In het geval de jongere kansrijk en leerbaar is, wordt ingezet op zo snel mogelijk inburgeren en toeleiden richting studie of werk. Voor de integratie is het van belang dat ze ook zo snel mogelijk een doel en structuur krijgen, scholing en werk dragen daar aan bij.
- Ten aanzien van inburgering en werk gaan we extra ondersteuning bieden aan de jongeren om de Nederlandse taal te leren. We willen dit koppelen aan, afhankelijk van de startpositie en leerbaarheid van de jongeren, een doorlopende leerlijn of een praktijkleerlijn voor een startkwalificatie of een (leer)werkplek. We willen hierbij inburgeringsaanbieders en scholingsinstituten betrekken. De ontwikkeling van deze (praktijk)leerlijnen moet nog plaatsvinden en hiervoor zien we een rol voor het Werkbedrijf.

3.3 Begeleiding studenten en minder eenzijdige bewoning

Op dit moment zijn we in gesprek met de Hogeschool Arnhem-Nijmegen (hierna HAN) om te kijken hoe we studenten kunnen betrekken bij de integratie van de vergunninghouders op de Griftdijk Noord. Een idee is om studenten met een maatschappelijke studiepunten te geven als ze op het complex gaan wonen en een bijdrage leveren aan de integratie. Dit zorgt voor zowel een minder eenzijdige bewoning van het complex als aanvullende begeleiding en ondersteuning voor de vergunninghouders.

Brief aan de raad - Huisvesting vergunninghouders Griftdijk Noord 16

4 Pijler 3: Integratie & Participatie in de wijk

Tijdens het overleg met de wijkraden Lent en Oosterhout en de informatieavond van 30 juni zijn er door bewoners verschillende voorstellen gedaan om ontmoetingen te bevorderen tussen de nieuwe Nijmegenaren en de huidige bewoners in de buurt. Zo kan er bijvoorbeeld een maatjesproject worden opgezet waarbij een vrijwilliger uit de buurt een vergunninghouder ondersteunt om zijn netwerk en de Nederlandse taal te vergroten. Een ander idee is een buurtbarbecue om de woonvoorziening de Griftdijk te openen. Wij ondersteunen initiatieven die gericht zijn op het leggen van verbindingen tussen de doelgroep en de omwonenden.

Activiteiten in de wijk

- Structureel bewonersoverleg: in het bewonersoverleg van 30 juni is afgesproken dat er iedere zes maanden een bewonersoverleg zal plaatsvinden gericht op participatie en activiteiten. We gaan dan monitoren of het goed gaat in de wijk. In dit overleg kunnen bewoners ook hun zorgen uiten over overlast.
- Combinatiefunctionaris Sport: vanuit het programma Sport faciliteren wij het Citadelcollege met aanvullende uren voor de combinatiefunctionaris om activiteiten te organiseren die ook toegankelijk zijn voor de vergunninghouders.
- We faciliteren eveneens extra (jongeren)opbouwwerk die zorgt voor een goede verbinding tussen de vergunninghouders, met hun wensen en behoeftes, en de bestaande activiteiten, verenigingen en initiatieven in de wijk en de stad die daar een antwoord op kunnen zijn. Zoals gezegd hebben diverse bewoners en organisaties in Noord zich al aangemeld om hierbij een rol te willen spelen. Omgekeerd kunnen de vergunninghouders op hun beurt bijdragen aan de maatschappelijke initiatieven in de wijk en de stad.

Eerste aanspreekpunt bij overlast

In het vooroverleg is er ook gesproken met (de vertegenwoordigers van) de wijkraden en betrokken bewoners. Uit die gesprekken kwam vooral een positieve grondhouding naar voren en er werden vragen gesteld over veiligheid. De omwonenden vinden het van belang dat er voldoende aandacht is voor veiligheid en overlast. Daarbij hoort één aanspreekpunt dat bereikbaar is bij vragen of overlast. Het eerste aanspreekpunt is de beheerder of het beheerteam van de WBSG. Bij zwaardere overlast zal de beheerder contact opnemen met Toezicht en Handhaving en/of de Politie. Een politiesteunpunt in de brandweerkazerne tegenover de woonvoorziening was al voorzien. Toezicht & Handhaving en de Politie gaan meer aandacht geven maar zien op dit moment geen reden om op voorhand naast de huidige voorzieningen extra bemensing in te zetten. Indien sprake is van terugkerende overlast dan zijn er opschalingsmogelijkheden via het Veiligheidshuis.

Brief aan de raad - Huisvesting vergunninghouders Griftdijk Noord 16

5 Financieel kader

In de hoofdstukken 4 en 5 is aangegeven dat we onder andere extra gaan inzetten middels het project LINK van Vluchtelingenwerk Oost Nederland en aanvullende capaciteit voor opbouwwerk. Deze extra maatregelen zetten we meerjarig in, maar omdat het onduidelijk is waar de behoefte exact ligt gaan we de subsidies verstrekken per jaar. Dit biedt ons de ruimte om jaarlijks, op basis van ervaringen bij te sturen.

Funderingskosten

Na 42 maanden, als deze tijdelijke woonvoorziening wordt opgeheven, zullen wij de woonvoorziening weer overnemen om de locatie gereed te maken voor de verdere ontwikkeling van de Waalsprong. Hiervoor wordt de locatie bouwrijp gemaakt.

Organisatie/actie	Jaar	Bedrag	Dekking
VWON	2015	€ 47.000	Zorg en Welzijn (1051), product Diversiteit, deelproduct 'vluchtelingen en asielzoekers' (61221.D)
Tandem	2015	c.a. € 25.000	Nog aan te vullen
Schoonmaakkosten complex	2019	p.m.	Exploitatie Waalsprong

Brief aan de raad - Huisvesting vergunninghouders Griftdijk Noord 16

Bijlage 1:

Pijler	1. Huisvesting & beheer	2. Integratie & Inburgering	3. Integratie & participatie in de wijk
Werkwijze	Bezoekers, vrijwilligers en professionals samen Aansluiten bij reguliere voorzieningen en structuren		
Doelstelling	<ul style="list-style-type: none"> Functionele huisvesting Huisvesten naar draagkracht Veilig voelen op woonvoorziening Huiselijk gevoel 	<ul style="list-style-type: none"> Welzijn en zelfredzaamheid stimuleren Ondersteuning in inburgering en integratieproces Een nuttige dagbesteding 	<ul style="list-style-type: none"> Welkom heten in de wijk Acceptatie van beide kanten Veilig voelen in de wijk
Taken	<ul style="list-style-type: none"> a) Inrichten en toewijzen huisvesting b) Eerste aanspreekpunt op woonvoorziening c) Een verbindende factor tussen bewoners en direct omwonenden d) In geval van lastige overlast een actieve rol 	<ul style="list-style-type: none"> a) Taal en kennis van de samenleving bevorderen b) Snelde toelating naar scholing en/of arbeid c) Individuele begeleiding 	<ul style="list-style-type: none"> a) Het stimuleren en faciliteren van activiteiten in en met de wijk b) Verbinding tussen jongeren, uitvoeringspartners en bewoners in de wijk c) Monitoren integratie en veiligheid in de wijk
Acties	<ul style="list-style-type: none"> Huurcontracten afsluiten Klachtenafdeling Organiseren van een raad van bewoners (vergunninghouders) Opstellen van huistegels 	<ul style="list-style-type: none"> Snelle inburgering Mogelijkheid bieden tot het betalen van een startkwalificatie Maatjes en gastouders Workshops en voorlichting 	<ul style="list-style-type: none"> Acties en activiteiten gericht op het verbinden van de doelgroep met initiatieven en activiteiten in en door de wijk en vice versa Het stimuleren en ondersteunen van nieuwe wijkinitiatieven Communicatie over activiteiten en initiatieven naar de wijk Het organiseren van het overleg tussen partners en wijkbewoners m.b.t. signalering en monitoring integratie en veiligheid
Partners	<ul style="list-style-type: none"> Woningcorporaties COA 	<ul style="list-style-type: none"> Muchtingenwerk Jongerenloket Taalamblieders Inkomen - gemeente 	<ul style="list-style-type: none"> Wijkraad en overige bewonersstructuren Wijkmanagement Combinatiefuncties C1adviescollege Jeugd-Opbouwwerk Teezicht en Politie

Brief aan de raad - Huisvesting vergunninghouders Griftdijk Noord 16

Bijlage 2: Overzicht inkomsten en uitgaven vergunninghouder op de Griftdijk

Inkomsten per maand	Bedrag	Uitgaven per maand	Bedrag
Bijstand	€ 568 ⁹	Maximale kale huur	€ 221
Zorgtoeslag	€ 78	Servicekosten & inrichting ¹⁰	€ 104
Ophoging uitkering	€ 70	Zorgverzekering	€ 129,25
		Telefoon	€ 20
		WA & Inboedelverzekering ¹¹	€ 3
Totaal	€ 716	Totaal	€ 477,25

- De jongeren houden een bedrag van **€ 238** over aan leefgeld voor kleding en boodschappen.
- De huisvesting op de Griftdijk Noord wordt gemeubileerd verhuurd. De kosten hiervan zitten al in de huur verwerkt. Ze hoeven hiervoor geen extra kosten te maken.
- De jongeren krijgen eenmalig € 500 via de bijzondere bijstand voor een laptop, persoonlijke spulletjes, beddengoed en linnen.
- Vervolgens, als ze verhuizen, de volgende stap in de wooncarrière, kunnen de jongeren een inrichtingstegoed bij de gemeente kunnen aanvragen.

---

⁹ Inclusief vakantietoeslag

¹⁰ Energiekosten, Wifi, vaste inrichting en inventariskosten inclusief een fiets.

¹¹ Dit op basis van een studentenverzekering.

Brief aan de raad - Opvang vluchtelingen - 3000 Heumensoord

Maatschappelijke Ontwikkeling
Beleidsontwikkeling

Ingekomen stuk D6 PA 21 oktober 2015

G E M E E N T E

Korte Nieuwstraat 6
6511 PP Nijmegen
Telefoon 14024
Telefax (024) 323 59 92
E-mail gemeente@nijmegen.nl

Aan de gemeenteraad van Nijmegen

Postbus 9105
6500 HG Nijmegen

Datum
16 september 2015

Ons kenmerk
MO10/15.0009490

Contactpersoon
Cilia ten Den

Onderwerp
Opvang vluchtelingen

Datum uw brief
-

Doorkiesnummer
(024) 3299226

Geachte leden van de raad,

De komst van grote groepen vluchtelingen naar Europa domineert al enige tijd het nieuws. De berichten die we horen en de beelden die we zien laten niemand onberoerd. Ze doen een beroep op onze menselijkheid en solidariteit. De problemen in de landen en oorlogsgebieden die leiden tot de grote stroom vluchtelingen zijn groot en ingewikkeld. Daar hebben we als burger en gemeente weinig directe invloed op. Maar we willen lokaal doen wat we kunnen en al onze partners daarbij betrekken. In het bijzonder de mensen in de stad, die al in grote aantallen in beweging komen en een bijdrage (willen) leveren. Dat hebben we bijvoorbeeld al ervaren bij het ontwikkelen van het wooncomplex voor jonge statushouders aan de Griftdijk Noord.

Op woensdag 9 september heeft burgemeester Bruls uw verklaring in ontvangst mogen nemen, waarin u zich als gezamenlijke fracties uitspreekt voor een sociaal en gastvrij Nijmegen voor vluchtelingen. Niet alleen voor de vluchtelingen die op dit moment nieuw in ons land komen en waarvoor een eerste opvang georganiseerd moet worden, maar ook gastvrij en sociaal voor de vluchtelingen die een verblijfsvergunning hebben gekregen en het recht hebben hier te wonen, in te burgeren en een nieuw leven te starten. Nijmegen is van oudsher een gastvrije en sociale stad. In onze gemeente vangen we al jaren vluchtelingen op en organiseren we ook noodopvang voor hen die zijn uitgeprocedeerd en zich voorbereiden op terugkeer.

Wij voelen ons door uw verklaring gesteund en willen ervoor zorgen dat we voor al deze groepen sociaal en gastvrij kunnen zijn en blijven. De opgave is groot en we zullen hiervoor in de komende periode extra inspanningen moeten leveren. We willen op alle onderdelen een stap naar voren zetten, of het nu gaat om de noodopvang voor nieuwe vluchtelingen, de opvang van asielzoekers in het AZC, de huisvesting en integratie van statushouders of de noodopvang van uitgeprocedeerden. Met de stap naar voren leveren we een bijdrage aan de noodzakelijke doorstroming in de keten. Uiteraard moet hierbij sprake zijn van goede financiële afspraken met het rijk.

Brief aan de raad - Opvang vluchtelingen - 3000 Heumensoord

Gemeente Nijmegen
Maatschappelijke Ontwikkeling
Beleidsontwikkeling

Vervolgvel
1

Asielzoekers: eerste opvang en plaatsing in een AZC

De eerste opvang van nieuwe vluchtelingen wordt landelijk georganiseerd door het COA (Centrale Opvang Asielzoekers). Op dit moment is de capaciteit voor de eerste opvang in Ter Apel onvoldoende en is het COA in het land op zoek naar locaties voor tijdelijke uitbreiding, bijvoorbeeld in kazernes, hallen en leegstaande panden.

Op 15 september jl. zijn wij benaderd door het COA met het voorstel om een tijdelijke grootschalige noodopvang te realiseren op Heumensoord met een capaciteit van ca. 3000 vluchtelingen. Het gaat hierbij om de eerste opvang aan vluchtelingen die ons land binnenkomen. Het COA geeft aan dat met de recente zeer forse instroom van vluchtelingen in Nederland, mensen in de bestaande opvangvoorzieningen niet meer humaan kunnen worden opgevangen. Derhalve is het noodzakelijk noodmaatregelen te treffen.

De Noodopvang Heumensoord is primair een rijksverantwoordelijkheid, met COA als uitvoerende instelling. Defensie heeft hierbij een ondersteunende en faciliterende rol.

Wij zijn in overleg met COA en met de gemeente Heumen over de verdere uitwerking van dit voorstel. Wij hebben de intentie uitgesproken, samen met het college van de gemeente Heumen om hieraan onze medewerking te verlenen, onder de voorwaarde dat Heumensoord vanaf 1 juni 2016 weer beschikbaar is voor Special Olympics en Vierdaagse. In de komende dagen onderzoeken we gezamenlijk de voorwaarden en mogelijkheden om de Noodopvang Heumensoord te kunnen realiseren. Ook willen we samen met COA en de gemeente Heumen inwoners van Heumen en Nijmegen deze week nog informeren middels een informatiebijeenkomst. Wij houden u over de verdere voortgang op de hoogte.

Vanuit de Noodopvang Heumensoord zal het overgrote deel van de vluchtelingen door stromen naar asielzoekerscentra en huisvesting in het hele land. Ook de opvang van asielzoekers in asielzoekerscentra (AZC's) is een rijksverantwoordelijkheid die wordt uitgevoerd door het COA. In Nijmegen is een AZC gevestigd aan de Dommer van Poldersveldtweg in Nijmegen-Oost met een capaciteit van 325 asielzoekers. COA onderzoekt op dit moment een uitbreiding met ca. 75 plaatsen.

Statushouders: het krijgen van een vluchtelingenstatus en het inburgeringstraject

Alle gemeenten in Nederland hebben een naar inwonertal evenredige taakstelling voor de huisvesting en integratie van statushouders. Vanuit dit evenredigheidsprincipe zullen vluchtelingen vanuit de Noodopvang Heumensoord dus niet opgeteld worden bij de huisvestingstaakstelling voor Nijmegen, maar stromen zij door naar verschillende gemeenten/regio's in Nederland. Dit leggen we vast in de bestuursovereenkomst met het COA. Voor gemeenten is de huisvesting van statushouders de komende jaren de grootste opgave. In 2015 is de taakstelling voor Nijmegen bijna dubbel zo groot als in 2014 en de prognose is dat dit aantal voor 2016 en verder weer sterk zal toenemen. We houden rekening met wederom een verdubbeling naar 400-600 statushouders. Op dit moment lopen veel gemeenten achter en wachten al ongeveer 13.000 vergunninghouders in Nederland op een woning. We zetten ons daarom in om nog in 2015 zoveel mogelijk statushouders te huisvesten in Nijmegen, te beginnen met de ingebruikname van de huisvesting aan de Griftdijk Noord 16. Met deze locatie ligt de vervulling van onze taakstelling voor huisvesting weer goed op koers.

Brief aan de raad - Opvang vluchtelingen - 3000 Heumensoord

Gemeente Nijmegen
Maatschappelijke Ontwikkeling
Beleidsontwikkeling

Vervolgvel
2

De grote toestroom noopt ons om echter om voor 2016 verder te zoeken naar extra, en alternatieve huisvestingsmogelijkheden, zodat we statushouders een kans kunnen geven op een nieuw leven in Nijmegen, maar ook reguliere woningzoekenden voldoende aan bod blijven komen. Zo onderzoeken we bijvoorbeeld de mogelijkheden van inzet van leegstaand gemeentelijk en particulier vastgoed en kijken we of en waar we versneld of tijdelijk kunnen bouwen. We streven daarbij naar spreiding van statushouders over de stad, maar zijn genoodzaakt ook geclusterd wonen te realiseren; in zelfstandige eenheden of met meerdere bewoners achter één voordeur, zoals aan de Griftdijk Noord. Zeker waar het jonge, alleenstaande statushouders betreft met een kleine beurs.

Naast goede, betaalbare en veilige huisvesting, zetten we tevens in op een goede integratie en inburgering van de statushouders en participatie in de wijk en stad. Daarbij vinden we het van belang om zoveel mogelijk bewoners te betrekken. Vluchtelingenwerk zorgt voor de eerste begeleiding van de statushouders en samen met hen onderzoeken we per huisvestingsproject welke aanvullende begeleiding en zorg noodzakelijk is voor een goede start. Naast het gebruik van onze reguliere voorzieningen op het gebied van onder meer onderwijs, inkomen, werk, welzijn en zorg, zal op onderdelen wellicht specifieke aandacht noodzakelijk zijn. Anderzijds vinden we het ook belangrijk uit te gaan van de kracht van de vluchtelingen. Met hun kennis en inzet dragen ze ook bij aan de wijk en de stad, bijvoorbeeld via werk, stage, vrijwilligerswerk.

Uitgeprocedeerden: het niet krijgen van een status, uitgeprocedeerd raken en eventueel terug moeten keren naar het land van oorsprong.

Op dit moment vinden onderhandelingen plaats tussen VNG en Rijk over het bestuursakkoord over de uitgeprocedeerden. De bedoeling is om in meerdere steden, verspreid over Nederland, een zogenoemde B4-voorziening te starten (Bed, Bad, Brood en Begeleiding). Ook aan Nijmegen/Arnhem is gevraagd een dergelijke B4 voorziening te organiseren. Wij stellen echter wel als voorwaarde dat we onze taak op een goede manier kunnen uitvoeren. We houden u op de hoogte van de voortgang van de onderhandelingen met het Rijk.

Communicatie

We willen in Nijmegen ons sociale en gastvrije gezicht laten zien. Dat kunnen we niet alleen. We doen daarvoor een beroep op onze partners en op onze bewoners om hieraan bij te dragen. We staan voor een grote opgave, met name op het gebied van opvang en huisvesting en zullen samen moeten zoeken naar creatieve oplossingen. Naast positieve gevoelens en een grote bereidheid van burgers, organisaties en bedrijven om bij te dragen, beseffen we dat de grote opgave ook leidt tot zorgen over de eigen positie en kansen en tot onveiligheidsgevoelens. We hebben hiervoor aandacht en willen met bewoners in gesprek gaan over hun zorgen om samen met hen oplossingen te zoeken. Daarnaast zijn ook de regiogemeenten, provincie en de rijksoverheid belangrijke gesprekspartners in dit proces.

Brief aan de raad - Opvang vluchtelingen - 3000 Heumensoord

Gemeente Nijmegen
Maatschappelijke Ontwikkeling
Beleidsontwikkeling

Vervolgvel
3

Met deze brief hebben we uw raad op de hoogte willen stellen van de grote lijn van onze aanpak met betrekking tot Vluchtelingen. Op vele onderdelen volgt nadere uitwerking en besluitvorming, zowel op korte als op de langere termijn. We zullen uw raad met regelmaat hierover informeren. Tijdens de politieke avond van 23 september a.s. is er gelegenheid tot een raadsdebat over dit onderwerp. Ten behoeve van een goede voorbereiding van dit debat, verzoeken wij u eventuele vragen vanuit de fracties zo spoedig mogelijk aan het college te doen toekomen.

Hoogachtend,

college van Burgemeester en Wethouders van Nijmegen,

De Burgemeester,

De Gemeentesecretaris,

drs. H.M.F. Bruls

drs. B. van der Ploeg

Brief aan de raad - Bestuursovereenkomst Noodopvang vluchtelingen op ...

Maatschappelijke Ontwikkeling
Beleidsontwikkeling

Ingekomen stuk D7 PA 21 oktober 2015
G E M E E N T E

Korte Nieuwstraat 6
6511 PP Nijmegen
Telefoon 14024
Telefax (024) 323 59 92
E-mail gemeente@nijmegen.nl

Aan de Gemeenteraad van Nijmegen

Postbus 9105
6500 HG Nijmegen

Datum
18 september 2015

Onderwerp
Noodopvang Heumen/Nijmegen

Ons kenmerk
MO10/15.0009611

Datum uw brief
-

Contactpersoon
Cilia ten Den

Doorkiesnummer
(024) 3299226

Geachte leden van de Raad,

In onze brief van 16 september jl. hebben we u geïnformeerd over onze aanpak met betrekking tot vluchtelingen. We willen in Nijmegen ons sociale en gastvrije gezicht laten zien, of het nu gaat om de opvang van nieuwe vluchtelingen, om statushouders die in de stad komen wonen of om de opvang van uitgeprocedeerden. In de brief meldden we u al dat we op 15 september jl. zijn benaderd door het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) met het voorstel een tijdelijke grootschalige opvanglocatie te realiseren voor de eerste opvang van vluchtelingen op Heumensoord. Met de recente zeer forse instroom van vluchtelingen in Nederland kan het COA de mensen niet meer humaan in de bestaande opvanglocaties opvangen. We hebben de intentie uitgesproken om samen met de gemeente Heumen hieraan onze medewerking te verlenen.

Met deze brief willen we u informeren over het feit dat op vrijdag 18 september de colleges van B&W van Heumen en Nijmegen de Bestuursovereenkomst Noodopvang Heumen/ Nijmegen hebben vastgesteld. In de Bestuursovereenkomst tussen enerzijds het COA en anderzijds de gemeenten Heumen en Nijmegen zijn afspraken vastgelegd over de taken, de rolverdeling en de voorwaarden waaronder de beide gemeenten hun medewerking verlenen. De nood is hoog en daarom hebben we haast gemaakt om deze afspraken met het COA vast te leggen. Op basis van de Bestuursovereenkomst kan het COA starten met de voorbereidingen voor het realiseren van een Noodopvang met een capaciteit van maximaal 3.000 mensen voor de periode tot 1 juni 2016. De verwachting is dat deze voorbereidingen nog enige tijd in beslag zullen nemen, wat betekent dat ook de daadwerkelijke komst van de eerste vluchtelingen nog ca. 1-2 weken zal duren. We houden u over de verdere voortgang op de hoogte.

Communicatie

Op woensdag 16 september jl. hebben de gemeente Heumen en de gemeente Nijmegen in samenwerking met het COA een persbijeenkomst georganiseerd. De inwoners van Heumen en

Brief aan de raad - Bestuursovereenkomst Noodopvang vluchtelingen op ...

Gemeente Nijmegen
Maatschappelijke Ontwikkeling
Beleidsontwikkeling

Vervolgvel
1

Nijmegen zijn geïnformeerd middels een algemene bijeenkomst op donderdag 17 september en een bijeenkomst voor de direct omwonenden van beide gemeenten op 18 september. We zorgen ervoor dat met name de direct omwonenden ook in de komende periode goed geïnformeerd blijven. De gemeentelijke website wordt voortdurend up-to-date gehouden. Vanaf de daadwerkelijke start van de Noodopvang verzorgt het COA, in overleg met de gemeenten, de informatie aan de bewoners over de Noodopvang en de ontwikkelingen. Net als bij de realisatie van het wooncomplex voor jonge statushouders aan de Griftdijk Noord, ervaren we ook nu dat bewoners en organisaties in de stad in grote getale in beweging komen en een bijdrage willen leveren aan de opvang van de vluchtelingen op Heumensoord. We hebben afspraken gemaakt met het COA om dit bewonersinitiatief goed te coördineren en te stroomlijnen en ervoor te zorgen dat deze inzet optimaal wordt benut. Dat doet het COA in samenwerking met het Rode Kruis en Nijmeegse Welzijnspartners.

Bestuursovereenkomst

Het COA is de verantwoordelijke partij voor de realisatie van de opvang van de vluchtelingen en alle aspecten die daaraan verbonden zijn, zoals het geschikt maken van het terrein, onderdak, sanitair, voedselvoorziening, (medische) zorg, vervoer van vluchtelingen van en naar de Noodopvang, beveiliging van het terrein, etc. De rol van de gemeente Heumen en Nijmegen is facilitair. In de Bestuursovereenkomst hebben wij op verschillende onderwerpen afspraken gemaakt, waarvan de belangrijkste zijn:

- De overeenkomst betreft een Noodopvang voor maximaal 3.000 personen voor de periode van 18 september 2015 tot 1 juni 2016. Hierdoor is het mogelijk deelnemers aan de Special Olympics en de Nijmeegse Vierdaagse 2016 op Heumensoord onder te brengen.
- Het COA stelt een overlegcommissie in die tot doel heeft de relatie tussen de omwonenden en de Noodopvang goed te laten verlopen. Hierin zijn ook de gemeenten en de politie vertegenwoordigd.
- Het COA zorgt dat de diensten die nodig zijn voor de uitvoering van de werkzaamheden zoveel mogelijk vanuit de gemeenten en de regio worden aangetrokken. Werving van personeel zal geschieden na overleg met de gemeenten Heumen en Nijmegen.
- De gemeente Nijmegen heeft voor het beheer van Heumensoord een erfpacht-overeenkomst afgesloten met Natuurmonumenten. Tevens is het gebied Heumensoord een grondwaterbeschermingsgebied en een waterwingebied. Met Natuurmonumenten en Vitens N.V. is overeenstemming bereikt over vestiging van de Noodopvang. Met beide partijen worden nadere afspraken gemaakt in het kader van natuurbescherming en waterwinning in het gebied Heumensoord.
- Voor het voorkomen en bestrijden van besmettelijke ziekten op de opvanglocatie, hebben we vastgelegd dat de screening en registratie op gezondheidsaspecten gebeurt door het COA voorafgaand aan de plaatsing in de Noodopvang Heumen/Nijmegen in een aanmeldcentrum. Voor zover screening en registratie niet vooraf hebben plaatsgevonden, verzorgt COA deze alsnog op de Noodopvang Heumen/Nijmegen. Pas nadat de screening heeft plaatsgevonden mogen de vluchtelingen het terrein van de Noodopvang verlaten.

Tot slot is van belang te melden dat de vluchtelingen in de Noodopvang Heumen/Nijmegen uitstromen naar Asielzoekerscentra verspreid over het land. Alle gemeenten in Nederland hebben een naar inwonertal evenredige taakstelling voor de huisvesting en integratie van statushouders.

Brief aan de raad - Bestuursovereenkomst Noodopvang vluchtelingen op . . .

Gemeente Nijmegen
Maatschappelijke Ontwikkeling
Beleidsontwikkeling

Vervolgvel
2

Het opvangen van een grote groep vluchtelingen op Heumensoord heeft daarom geen direct gevolg voor de omvang van de taakstelling voor de gemeenten Nijmegen en Heumen.

Met deze brief hebben we u geïnformeerd over de stand van zaken en de belangrijkste afspraken met het COA over de Noodopvang Heumen/Nijmegen. Wij zullen uw Raad vanzelfsprekend met regelmaat informeren over de verdere voortgang. De ontwikkelingen in de instroom van vluchtelingen in ons land gaan snel en zijn onvoorspelbaar. We blijven met u in gesprek over wat dit betekent voor Nijmegen.

Hoogachtend,

college van Burgemeester en Wethouders van Nijmegen,

De Burgemeester,

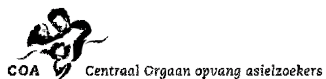
De Gemeentesecretaris,

drs. H.M.F. Bruls

drs. B. van der Ploeg

Bijlage: Bestuursovereenkomst Noodopvang
Heumen/Nijmegen

Brief aan de raad - Bestuursovereenkomst Noodopvang vluchtelingen op . . .

Let op: Aan dit document kunnen derden geen rechten aan ontlelen !

18 SEPTEMBER 2015

**BESTUURSOVEREENKOMST INZAKE DE
VESTIGING VAN EEN OPVANGCENTRUM**

OPVANGCENTRUM	: Noodopvang Heumen/ Nijmegen
ADRES	: Heumensoord
GEMEENTE	: Heumen

Overeenkomst vestiging opvangcentrum

pagina 0

Paraaf COA:
Parafen gemeenten:

Brief aan de raad - Bestuursovereenkomst Noodopvang vluchtelingen op ...

BESTUURSOVEREENKOMST INZAKE DE VESTIGING VAN EEN OPVANGCENTRUM

Het Centraal Orgaan opvang asielzoekers, ingesteld bij Wet (Centraal Orgaan opvang asielzoekers, laatstelijk gewijzigd bij Wet van 20 mei 2010, Stb. 2010, 203, besluit tot vaststelling van het tijdstip van inwerkingtreding, Stb. 2010, 886), gevestigd en kantoorhoudende te Rijswijk aan de Sir Winston Churchilllaan 366a (Postbus 2280 ME Rijswijk), ten deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer drs. G. Bakker, voorzitter van het bestuur, hierna te noemen: het COA;

en

de gemeente Heumen, te dezen ingevolge artikel 171 van de Gemeentewet rechtsgeldig vertegenwoordigd door haar burgemeester, de heer Mengde, hierna te noemen: de gemeente Heumen;

de gemeente Nijmegen, te dezen ingevolge artikel 171 van de Gemeentewet rechtsgeldig vertegenwoordigd door haar burgemeester, de heer Bruls, hierna te noemen: de gemeente Nijmegen;

de gemeente Heumen en Nijmegen tezamen worden hierna aangeduid als de gemeenten;

in aanmerking nemende dat:

- de gemeenten bij besluit van de colleges van 18 september 2015 op verzoek van het COA hebben ingestemd met de vestiging van een opvangcentrum, hierna te noemen: het Opvangcentrum;
- dit Opvangcentrum zal dienen ten behoeve van de centrale tijdelijke noodopvang van vreemdelingen;
- de gemeenten bereid zijn mee te werken aan de opvang van vreemdelingen;
- het COA en de gemeenten een optimaal functioneren van het Opvangcentrum in de plaatselijke gemeenschap en in relatie tot de betrokken diensten en instellingen willen bewerkstelligen door het maken van afspraken en het treffen van de nodige voorzieningen;
- het Faciliteitenbesluit opvangcentra d.d. 29 juli 1994 (Stb. 636) en de aanvullingen van 8 juni 1998 (Stb. 347) en 25 januari 2001 (Stb. 60) van toepassing zijn, alsmede eventuele toekomstige wijzigingen en aanvullingen;
- Heumensoord is gelegen op het grondgebied van de gemeente Heumen;
- de gemeente Nijmegen juridisch eigenaar is van de grond van het gebied Heumensoord;
- de gemeente Nijmegen ten behoeve van het beheer van Heumensoord een erpachtovereenkomst heeft afgesloten met de vereniging tot behoud van Natuurmonumenten in Nederland (hierna te noemen: Natuurmonumenten);
- het gebied Heumensoord zowel een grondwaterbeschermingsgebied als een waterwingebied is en dat gegeven de specifieke kwetsbare situatie met betrekking tot de waterwinning de vigerende wet- en regelgeving met betrekking tot waterwinning moet worden nageleefd;
- drinkwaterbedrijf Vitens N.V. voor wat betreft de waterwinning economisch gerechtigde is;

Brief aan de raad - Bestuursovereenkomst Noodopvang vluchtelingen op ...

verklaren te zijn overeengekomen:

Hoofdstuk I   Algemene bepaling

Artikel 1

Voor de toepassing van deze overeenkomst wordt verstaan onder:

- a. Vreemdeling: een persoon die in het Opvangcentrum van het COA wordt opgevangen, zoals bedoeld in artikel 3 van de wet Centraal Orgaan opvang asielzoekers¹;
- b. Capaciteitsplaatsen: opvangplaatsen in een Opvangcentrum;
- c. Opvangcentrum: opvangvoorziening, niet zijnde een woning, hotel of pension, waarin door het COA aan vreemdelingen noodopvang wordt geboden.

Hoofdstuk II   Het Opvangcentrum

Artikel 2

1. De gemeenten stemmen in met het gebruik van het Opvangcentrum op het terrein Heumensoord te gemeente Heumen door het COA.
2. Het COA is verantwoordelijk voor het realiseren van de opvanglocatie. Het Opvangcentrum zal onder verantwoordelijkheid van het COA gebruikt worden ten behoeve van de tijdelijke noodopvang van vreemdelingen. Dit in afwachting van plaatsing van deze vreemdelingen in reguliere Opvangcentra, zijnde Procesopvanglocaties of Asielzoekerscentra. De vreemdeling doorloopt daarin zijn of haar asielprocedure.

Artikel 3

1. Het COA draagt zorg voor de plaatsing, opvang en begeleiding van de vreemdelingen in het Opvangcentrum.
2. Het COA draagt zorg voor een adequate aanpassing, inrichting en instandhouding van het Opvangcentrum in overeenstemming met de ter zake geldende wettelijke bepalingen en gemeentelijke verordeningen. Het COA zal in het bezit zijn van de benodigde vergunningen.
3. Het COA scheidt de voorwaarden en omstandigheden welke nodig zijn om diensten en instellingen in het Opvangcentrum hun taken te laten uitvoeren.

Artikel 4.

1. In het Opvangcentrum zullen maximaal 3000 vreemdelingen gelijktijdig worden opgevangen, tot uiterlijk 1 juni 2016.

---

¹ Artikel 3 van de Wet Centraal orgaan opvang asielzoekers luidt als volgt:

1. Het COA is belast met:
  - a. de materiële en immateriële opvang van asielzoekers;
  - b. het plaatsen van asielzoekers in een opvangvoorziening; [...]
  - c. door Onze Minister aan het COA op te dragen andere taken die samenhangen met de opvang van asielzoekers.
2. Onze minister kan het COA taken als bedoeld in het eerste lid opdragen met betrekking tot andere categorieën vreemdelingen.
3. Bij regeling van Onze Minister kunnen regels worden gesteld met betrekking tot verstrekkingen aan asielzoekers en andere categorieën vreemdelingen als bedoeld in het eerste lid.

Brief aan de raad - Bestuursovereenkomst Noodopvang vluchtelingen op ...

2. Op verzoek van de gemeente verstrekt het COA een opgave van het aantal vreemdelingen die in een bepaalde periode opgevangen zijn.

Hoofdstuk III De organisatie in het Opvangcentrum

Artikel 5

1. Het COA zal iedere in het Opvangcentrum verblijvende vreemdeling de verstrekkingen toekennen als bedoeld in artikel 3, derde lid van de wet Centraal Orgaan opvang asielzoekers.
2. Het COA draagt zorg voor de bekostiging van de verstrekkingen en de vergoeding van de organisatie en uitvoering van de werkzaamheden die samenhangen met de verstrekkingen, bedoeld in het eerste lid van dit artikel.

Artikel 6

1. De verantwoordelijkheid voor het onderkennen en bestrijden van besmettelijke ziekten in het Opvangcentrum en de overige preventieve gezondheidszorgtaken ten behoeve van de bewoners, heeft het COA contractueel belegd bij GGD-GHOR Nederland. Dit laat de verantwoordelijkheid van de gemeente krachtens de Wet Publieke gezondheid te dien aanzien onverlet.
2. De verantwoordelijkheid van het eerste- en tweedelijns zorgaanbod heeft het COA contractueel belegd bij de zorgverzekeraar die de Regeling Zorg Asielzoekers (RZA) uitvoert².
3. De screening en registratie van de vreemdelingen op gezondheidsaspecten zoals bedoeld in het eerste lid gebeurt door het COA zoveel mogelijk voorafgaand aan de plaatsing in het Opvangcentrum in de aanmeldcentra. Voor zover screening en registratie niet vooraf hebben plaatsgevonden verzorgt het COA deze alsnog op de locatie van het Opvangcentrum. Pas nadat de screening heeft plaatsgevonden mogen de vreemdelingen het terrein van de opvanglocatie verlaten.
4. Het COA maakt tijdig voor de komst van de eerste vluchteling afspraken met de betreffende uitvoerders, GGD, zorgverzekeraar / uitvoerders reguliere zorg voor asielzoekers, over de concretisering van de publieke gezondheidszorg asielzoekers en RZA voor de onderhavige opvanglocatie. Het COA borgt dat partijen hun verantwoordelijkheden op gezondheidsgebied kunnen waarmaken.

Artikel 7

1. Het COA stelt, na overleg hierover te hebben gepleegd met de gemeente, een calamiteitenplan vast dat voor het Opvangcentrum zal gelden en waarmee wordt beoogd in voorkomende gevallen de hulpverleningsorganisaties adequaat te kunnen doen handelen. Het plan zal door het COA in de daartoe bestemde gevallen worden gehanteerd.

Hoofdstuk IV Voorlichting, informatie en overleg

Artikel 8

1. Tot de vestiging van het Opvangcentrum ligt de primaire verantwoordelijkheid voor de communicatie aan inwoners van de gemeenten bij de gemeenten. Het COA kan de gemeenten hierin ondersteunen, daar waar het zaken op het Opvangcentrum betreft.
Na de vestiging van het Opvangcentrum in de gemeente draagt het COA, in overleg met de gemeenten, zorg voor de informatie aan de inwoners van de gemeenten over het Opvangcentrum, de ontwikkelingen en over de te volgen procedures.

² Voor wat betreft de inhoud van het zorgaanbod wordt verwezen naar www.rzasielzoekers.nl

Brief aan de raad - Bestuursovereenkomst Noodopvang vluchtelingen op ...

Artikel 9

1. Het COA en de gemeenten verstrekken aan elkaar onverwijld de informatie die van belang is voor de uitvoering van de taken van een ieder die verband houden met de aanwezigheid van een Opvangcentrum in de gemeente.
2. Op ambtelijk niveau zal er tenminste één keer per maand, of zoveel vaker als nodig c.q. wenselijk is, overleg plaatsvinden tussen het COA en de gemeente.
3. Op bestuurlijk niveau zal er tenminste één keer per kwartaal, of zoveel vaker als nodig c.q. wenselijk is, overleg plaatsvinden tussen het COA en de gemeente.

Artikel 10

1. Het COA stelt uiterlijk bij de ingebruikname van de opvang een overlegcommissie in die tot doel heeft de relatie tussen de omwonenden en het Opvangcentrum goed te laten verlopen.
2. In deze commissie hebben in ieder geval zitting vertegenwoordigers van de gemeenten, van de politie, van de door het COA aan te wijzen diensten die in het Opvangcentrum werkzaam zijn en van de plaatselijke bevolking, alsmede het lokale COA-management. De bemensing van de overlegcommissie wordt in overleg met de gemeenten bepaald.
3. De overlegcommissie zal in het Opvangcentrum bijeenkomen. De vergaderkosten zijn voor rekening van het COA. Het COA is belast met het voorzitterschap van deze commissie.
4. Het COA coördineert, in samenwerking met het Rode Kruis, burgerinitiatieven ten behoeve van de vreemdelingen die bij het Opvangcentrum verblijven. Het COA draagt er zorg voor dat het Rode Kruis hierin samenwerkt met lokale instellingen en partijen.

Hoofdstuk V Financiële bepalingen

Artikel 11

1. Het COA vergoedt aan de gemeente Heumen of Nijmegen de kosten van de door de gemeente te verzorgen taken in het kader van voorlichting.
De kosten met betrekking tot het opvangcentrum en op verzoek van de gemeenten de subsidiering van vrijwilligersgroepen die werkzaamheden verrichten in of ten behoeve van het Opvangcentrum worden eveneens door het COA vergoed aan de gemeenten Heumen of Nijmegen.
2. Indien door vestiging van het Opvangcentrum voor de gemeente extra kosten ontstaan, voorziet het Faciliteitenbesluit in de betaling hiervan. Worden er door de gemeente in verband met de vestiging extra kosten gemaakt die het via het Faciliteitenbesluit Opvangcentra toegekende bedrag overschrijden, dan kan het COA, met inachtneming van artikel 8 van het Faciliteitenbesluit, en onder goedkeuring van de Minister van Vreemdelingzaken en Integratie op verzoek van de gemeente een hogere uitkering verstrekken. De hogere uitkering vindt plaats indien de extra kosten die de gemeente maakt het toegekende bedrag in een zodanige mate overtreffen, dat het niet redelijk is die hogere kosten voor de gemeente te laten.
3. Indien aan de orde zorgen de gemeenten Heumen en Nijmegen in redelijkheid voor een onderlinge verrekening van de kosten bedoeld in het eerste en tweede lid.
De verlening van subsidies wordt door de beide gemeenten afgestemd en gecoördineerd.
4. De aanspraak op verstrekking van de uitkering als bedoeld in artikel 5 van het Faciliteitenbesluit vangt aan op de datum dat het Opvangcentrum voor bewoning in gebruik wordt genomen.

Brief aan de raad - Bestuursovereenkomst Noodopvang vluchtelingen op ...

Hoofdstuk VI Overige bepalingen

Artikel 12

1. Het vervoer van vreemdelingen van en naar het Opvangcentrum wordt verzorgd door het COA.
2. De eerste vluchtelingen arriveren niet dan nadat daarover overeenstemming bestaat met de gemeenten.
3. Het door het COA te gebruiken gebied binnen de locatie Heumensoord wordt door het COA afgebakend met hekwerken.
4. De beveiliging op het terrein van het Opvangcentrum en van de directe omgeving van het terrein wordt verzorgd door het COA.

Artikel 13

1. Het COA bevordert, dat de diensten die nodig zijn voor de uitvoering van de werkzaamheden die onder zijn zorg vallen, zoveel mogelijk vanuit de gemeenten en de regio worden aangetrokken voor zover de aanbestedingsregels dit toestaan en voor zover niet reeds in dienst van het COA. Werving van personeel zal geschieden na overleg met de gemeenten.

Artikel 14

1. Partijen maken nadere afspraken met zowel Natuurmonumenten als Vitens in het kader van de natuurbescherming en de waterwinning in het gebied Heumensoord tijdens de looptijd van deze overeenkomst.

Hoofdstuk VII Duur van de overeenkomst

Artikel 15

1. De overeenkomst wordt aangegaan voor de periode van 18 september 2015 tot 1 juni 2016.

Hoofdstuk VIII Slotbepaling

Artikel 16

1. In situaties waarin deze overeenkomst niet voorziet, vindt er overleg plaats tussen de gemeenten en het COA.

Aldus overeengekomen, in drievoud opgemaakt en ondertekend.

Heumen,

Nijmegen,

Rijswijk,

..... (datum)
gemeente Heumen

..... (datum)
gemeente Nijmegen

..... (datum)
Centraal Orgaan opvang asielzoekers

P. Mengde
(burgemeester)

drs. H.M.F. Bruls
(burgemeester)

drs. G. Bakker
(voorzitter van het bestuur)

Overeenkomst vestiging opvangcentrum

pagina 5

Paraaf COA:
Parafen gemeenten:

Brief aan de raad - Bestuursovereenkomst Noodopvang vluchtelingen op . . .

Bijlage A: Schrijven COA d.d. .... i.v.m datum ingebruikname opvangcentrum voor bewoning
(wordt verzonden bij formele start in gebruikname)

BIJLAGE A.

AANTEKENEN MET BERICHT VAN ONTVANGST

College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Heumen
T.a.v. de Burgemeester, de heer Mengde
Postbus .....
<postcode>

<datum>
<kenmerk>

Bijlage A.: Addendum op de bestuursovereenkomst d.d.: .....
<contactpersoon>

Geacht College,

Indachtig het gestelde in en na instemming van uw college overeenkomstig artikel 12, tweede lid van de bestuursovereenkomst inzake de vestiging van het Opvangcentrum te.....(adres:.....) deel ik u mee dat het Opvangcentrum op [.....2015] voor bewoning in gebruik wordt genomen.

U treft dit schrijven in tweevoud aan. Ik verzoek u om binnen 2 weken een door u getekend exemplaar te retourneren aan: Centraal Orgaan opvang asielzoekers, afdeling .....,t.a.v. ...., Postbus 3002, 2280 ME Rijswijk.

Heumen,

Rijswijk,

..... (datum)

..... (datum)

Gemeente Heumen

Centraal Orgaan opvang asielzoekers

Overeenkomst vestiging opvangcentrum

pagina 6

Paraaf COA:
Parafen gemeenten:

Brief aan de raad - Bestuursovereenkomst Noodopvang vluchtelingen op ...

P. Mengde
(burgemeester)

drs. G. Bakker
(voorzitter van het bestuur)

BIJLAGE B.

AANTEKENEN MET BERICHT VAN ONTVANGST

College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Nijmegen
T.a.v. de Burgemeester, de heer H.M.F. Bruls
Postbus .....
<postcode>

<datum>
<kenmerk>

Bijlage A.: Addendum op de bestuursovereenkomst d.d.: .....
<contactpersoon>

Geacht College,

Indachtig het gestelde in en na instemming van uw college overeenkomstig artikel 12, tweede lid van de bestuursovereenkomst inzake de vestiging van het Opvangcentrum te.....(adres:.....) deel ik u mee dat het Opvangcentrum op [.....2015] voor bewoning in gebruik wordt genomen.

U treft dit schrijven in tweevoud aan. Ik verzoek u om binnen 2 weken een door u getekend exemplaar te retourneren aan: Centraal Orgaan opvang asielzoekers, afdeling .....,t.a.v. ...., Postbus 3002, 2280 ME Rijswijk.

Nijmegen,

Rijswijk,

..... (datum)

..... (datum)

Gemeente Nijmegen

Centraal Orgaan opvang asielzoekers

H.M.F. Bruls
(burgemeester)

drs. G. Bakker
(voorzitter van het bestuur)

Overeenkomst vestiging opvangcentrum

pagina 7

Paraaf COA:
Parafen gemeenten:

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Ruimtelijke Ontwikkeling

Ingekomen stuk D8 PA 21 oktober 2015

G E M E E N T E

Nijmegen

Korte Nieuwstraat 6
6511 PP Nijmegen
Telefoon 14024
Telefax (024) 323 59 92
E-mail gemeente@nijmegen.nl

Aan de gemeenteraad van Nijmegen

Postbus 9105
6500 HG Nijmegen

Datum
22 september 2015

Ons kenmerk
RO10/15.0008250

Contactpersoon
Bas Böhme

Onderwerp
Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Datum uw brief

Doorkiesnummer
(024) 3293436

Geachte leden van de raad,

In het coalitieakkoord is opgenomen dat we de woonlastendruk in onze stad anders verdelen conform het uitgangspunt "de sterkste schouders dragen de zwaarste lasten" en dat daarvoor de afvalstoffenheffing geleidelijk wordt afgeschaft. Deze lasten worden verschoven naar de eigenaar van woningen middels verhoging van de OZB. In de brief van 4 november 2014 hebben we u gemeld dat er samen met het Platform Nijmeegse Woningcorporaties (PNW) onderzoek gedaan wordt naar het effect van deze maatregel en naar mogelijke alternatieven om het beoogd effect te bereiken. Dit onderzoek is inmiddels uitgevoerd door het OTB; het onderzoeksbureau van de TU Delft.

Het onderzoek van OTB vindt u bijgaand. Tijdens de politieke avond van 23 september a.s. zullen de onderzoekers van OTB, Prof. Dr. Peter Boelhouwer en Dr. Ir. Daniëlle Groetelaers, het rapport aan u toelichten.

Ons college beraadt zich momenteel over de uitkomsten van het onderzoek. Om de resultaten in het juiste perspectief te kunnen plaatsen is meer informatie over de bijdrage van corporaties aan het lokale volkshuisvestelijke beleid en over de financiële positie van de Nijmeegse woningcorporaties vereist. We informeren uw raad in deze brief over de lopende processen en de wijze waarop wij tot een oordeel komen over de uitkomsten van het OTB-onderzoek.

Lopende processen

De nieuwe Woningwet is per 1 juli 2015 van kracht. Hierin zijn een aantal voorname wijzigingen opgenomen waarvan we er hier drie noemen:

- 1) Corporaties dienen in redelijkheid bij te dragen aan het volkshuisvestelijk beleid. Deze redelijke bijdrage moet blijken uit een bod van corporaties dat zij jaarlijks indienen bij de gemeente. In 2015 wordt dit bod voor 1 november ingediend. De jaren erna voor 1 juli. Op basis van dit bod worden vervolgens prestatieafspraken gemaakt.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Gemeente Nijmegen
Ruimtelijke Ontwikkeling

Vervolgvel
1

- 2) De positie van huurders is verstevigd door een volwaardige positie bij het overleg over prestatieafspraken;
- 3) Er zijn nieuwe regels over het passend toewijzen van huurwoningen.
Concreet betekent dit dat bij toewijzing van sociale huurwoningen dat aan 95% van de huurtoeslaggerechtigden een woning tot maximaal € 618 toegewezen dient te worden.
Op dit moment dienen sociale huurwoningen bij toewijzing een prijs onder de huurtoeslaggrens (€ 711) te hebben.

In de brief van 23 juni 2015 over de Woonvisie hebben we u gemeld dat corporaties informatie hebben geleverd over hun activiteiten voor deze collegeperiode en de beschikbare investeringsruimte. Uit de gesprekken die hierover worden gevoerd blijkt dat het passend toewijzen grote invloed heeft op corporaties en leidt tot aanpassing van hun activiteiten en financiële posities. Zodra ons college inzicht heeft in de gewijzigde activiteiten en financiële posities zullen wij uw raad hierover informeren.

Planning

Bovenstaand leidt tot de volgende planning. Corporaties bereiden momenteel hun bod op de ontwerp-Woonvisie voor waarbij ook rekening wordt gehouden met de veranderde regelgeving. Elke corporatie dient zoals gemeld voor 1 november een bod bij de gemeente in. Dan kan worden bepaald of corporaties een redelijke bijdrage leveren aan gemeentelijk beleid en kan een standpunt worden ingenomen over het onderzoek van OTB. Hierover informeren wij uw raad zo spoedig mogelijk na 1 november.

Hoogachtend,
college van Burgemeester en Wethouders van Nijmegen,

De Burgemeester,

De Gemeentesecretaris,

drs. H.M.F. Bruls

drs. B. van der Ploeg

Aantal Bijlagen: Evaluatie lastenverschuiving gemeente
Nijmegen

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Evaluatie lastenverschuiving gemeente Nijmegen

Evaluatie lastenverschuiving gemeente Nijmegen

Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van:

Bestuurlijk Overleg woningcorporaties-gemeente Nijmegen

Auteurs:

Dr. Ir. D.A. Groetelaers

Dr. M.E.A. Haffner

Drs. A.A.A. Marien

Prof. Dr. P.J. Boelhouwer

9 augustus 2015

OTB – Onderzoek voor de gebouwde omgeving
Faculteit Bouwkunde, Technische Universiteit Delft
Julianalaan 134, 2628 BL Delft
Tel. (015) 278 30 05
E-mail: OTB-bk@tudelft.nl
<http://www.otb.bk.tudelft.nl>

© Copyright 2015 by OTB - Research for the Built Environment, Faculty of Architecture and the Built Environment, Delft University of Technology.

No part of this report may be reproduced in any form by print, photo print, microfilm or any other means, without written permission from the copyright holder.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Uitwerking onderzoeksvragen	3
1.2	Opzet rapport	4
2	Context	5
2.1	Waarop ingrijpen?	5
2.1.1	Betaalbaarheidsrisico en betalingsproblemen	5
2.1.2	Betaalbaarheidsrisico meten	5
2.1.3	Inkomen, woonlasten en bestedingspatroon	6
2.2	Welke doelgroep?	7
2.3	Effectiviteit van maatregelen	8
2.3.1	De gedragsfactor	8
2.3.2	1 ^e orde en hogere orde effecten	9
3	Maatregel lastenverschuiving	11
3.1	Afvalstoffenheffing afschaffen	11
3.2	OZB verhogen	11
3.3	Eerste geschatte effecten afschaffen afvalstoffenheffing	12
4	Betaalbaarheid wonen Nijmegen	17
4.1	Huishoudens en inkomens	17
4.2	Uitgaven en inkomsten	18
4.3	Betaalbaarheidsrisico	20
4.4	Betalingsproblemen	20
5	Effect maatregel lastenverschuiving	23
5.1	Direct effect lastenverschuiving	23
5.2	Kwijtschelding gemeentelijke heffingen	24
5.3	Mogelijke overige effecten	25
5.4	Conclusies effecten maatregel	25
6	Alternatieve maatregelen ten behoeve van betaalbaarheid	27
6.1	Inleiding	27
6.2	Algemene aanpak betaalbaarheid	27
6.3	Huidige aanpak corporaties	28
6.4	Huidige aanpak gemeente	29
6.5	Denkrichtingen	30
7	Samenvatting en conclusies	33
	Bronnen	35
Bijlage A	Berekening budgetten	37
Bijlage B	Tabellen analyses WoON2012 hoofdstuk 4	39

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

1 Inleiding

De gemeente Nijmegen heeft in het coalitieakkoord 2014-2018 aangegeven dat de woonlastendruk anders verdeeld moet worden. "Wij vinden dat de lasten van huurders relatief meer zijn toegenomen. Daarom willen wij binnen de mogelijkheden van de gemeentelijke woonlasten de lasten voor deze groep zoveel mogelijk verlichten" (Gemeenteraad Nijmegen, 2014). Dat zal moeten gebeuren conform het uitgangspunt 'sterkste schouders dragen de zwaarste lasten'. "Daarvoor schaffen we de afvalstoffenheffing geleidelijk af en verschuiven we deze lasten naar de eigenaar" (Gemeenteraad Nijmegen, 2014). Concreet houdt dit in dat voor zowel huurders als eigenaren de afvalstoffenheffing wordt afgeschaft. Om de wegvallende inkomsten voor de gemeente te compenseren zal de OZB verhoogd worden, waarmee alleen de woningeigenaren de lasten gaan betalen. De aanleiding voor de aangekondigde maatregel is het verbeteren van de betaalbaarheid van het wonen voor de lage inkomensgroepen.

Maar wat doet de voorgestelde maatregel nu echt voor de betaalbaarheid, wetende dat niet iedereen een betaalbaarheidsprobleem heeft en dat andere factoren daarbij ook een belangrijke rol spelen? Dat is de vraag die centraal staat in dit onderzoek. Deze vraag is gesplitst in twee deelvragen:

1. Wat is het (verwachte) effect van het geleidelijk afschaffen van de afvalstoffenheffing en verschuiving van deze lasten naar de eigenaar op de betaalbaarheid voor de laagste inkomensgroepen?
2. Welke alternatieven zijn er om het beoogde effect, verbetering van de betaalbaarheid van het wonen voor huishoudens met lage inkomens, te bereiken?

1.1 Uitwerking onderzoeksvragen

Onderzoeksvraag 1 is gericht op het analyseren van de betaalbaarheidsproblematiek in Nijmegen op basis van cijfers met betrekking tot onder andere woonlasten en inkomsten. Daarbij zal eerst een zogenoemde nulmeting gedaan worden van de betaalbaarheidsrisico's in Nijmegen. Vervolgens zal aan de hand van beschikbare kwantitatieve data een inschatting gemaakt worden van het effect van de lastenverschuiving voor individuele huishoudens. In de analyse wordt onderscheid gemaakt naar de directe en indirecte effecten van de maatregel.

Deelvragen zijn:

- 1) Hoe kan de betaalbaarheidsproblematiek in Nijmegen kwantitatief in beeld worden gebracht?
  - a. Welke cijfers worden gebruikt en hoe hangen die met elkaar samen?
  - b. Kan onderscheid gemaakt worden naar de huishoudens met een betaalbaarheidsrisico en zonder een betaalbaarheidsrisico uit de nulmeting?
  - c. Wat is de huidige stand van zaken?
- 2) Kan het directe effect van het afschaffen van de afvalstoffenheffing berekend worden?
  - a. Kan onderscheid gemaakt worden naar de huishoudens met een betaalbaarheidsrisico en zonder een betaalbaarheidsrisico na invoering van de maatregel?
  - b. Wat is het directe kwantitatieve effect van de maatregel:
    - i. Heeft de maatregel effect?
    - ii. Hoeveel mensen die het nodig hebben bereik je ermee?
    - iii. Wat is het effect?

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

- 3) Kan gekwantificeerd worden wat de indirecte effecten zijn van de maatregel?
  - a. Wat is het effect van het wegvallen van de kwijtscheldingsregeling?
  - b. Wat is het effect van de regelingen voor woningcorporaties?
  - c. Wat is het effect van eventueel overige factoren?

Onderzoeksvraag 2 is gericht op het in kaart brengen van mogelijke andere maatregelen die een positief effect hebben op de betaalbaarheid van het wonen voor lage inkomens. Betaalbaarheid hangt af van een groot aantal factoren en het is dan ook niet de bedoeling om het gehele spectrum van mogelijke maatregelen te behandelen. De focus zal liggen op maatregelen die vanuit de gemeente en woningcorporaties in samenspraak ingericht kunnen worden en die enigszins in het verlengde liggen van wat er nu al gebeurt. Daarvoor zullen verschillende denkrichtingen aangedragen worden.

Deelvragen:

- 1) Welke maatregelen die in het verlengde liggen van de voorgestelde maatregel zouden tot een hogere effectiviteit leiden?
- 2) Op welke andere factoren die van invloed zijn op de betaalbaarheid van wonen voor lage inkomens kan eventueel ingegrepen worden?

1.2 Opzet rapport

In hoofdstuk 2 wordt de context geschetst van het onderzoek vanuit de vragen: waarop wil je ingrijpen, wat is de doelgroep en wat bepaalt de effectiviteit van een maatregel. In hoofdstuk 3 wordt lastenverschuiving nader toegelicht. Hoofdstuk 4 geeft inzicht in de betaalbaarheid van het wonen in Nijmegen op basis van analyses op het WoON2012. Hoofdstuk 5 geeft inzicht in de effecten van de maatregel. Heeft de maatregel effect? Hoeveel mensen die het nodig hebben bereik je ermee, en wat is voor hun het effect? Wat zijn de indirecte effecten van de maatregel, zoals de gelijktijdige afschaffing van de kwijtscheldingsregeling voor gemeentelijke heffingen en eventuele overige factoren. Ook in hoofdstuk 5 worden conclusies getrokken over de effecten van de maatregel. In hoofdstuk 6 wordt ingegaan op mogelijke alternatieve maatregelen. Hoofdstuk 7 geeft een samenvatting van de resultaten en onderzoeksvragen 1 en 2 worden beantwoord.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

2 Context

2.1 Waarop ingrijpen?

2.1.1 Betaalbaarheidsrisico en betalingsproblemen

De maatregel is gericht op de betaalbaarheid van het wonen, maar wat is betaalbaarheid eigenlijk? Volgens Van Dale is iets betaalbaar als het 'te betalen is' of 'niet te duur is', maar wat zegt dat voor betaalbaarheid van het wonen? Dat bewoners hun huur of hypotheek kunnen betalen?

Voor het in beeld brengen van betaalbaarheid maakt Companen onderscheid tussen de begrippen *betaalbaarheidsrisico* en *betalingsprobleem* (2014, p.12). Daardoor wordt er onderscheid gemaakt tussen huishoudens die op basis van een kwantitatieve analyse met een normatief bepaald bestedingspatroon het risico lopen op betalingsproblemen, omdat op basis van berekeningen hun inkomsten lager zijn dan de berekende uitgaven, en huishoudens die echt een betalingsprobleem hebben. Die laatste groep heeft bijvoorbeeld een huurachterstand en hoeft niet eens tot de groep met een betalingsrisico te behoren.

Uit het onderzoek van Companen blijkt dat ongeveer 15% van de huishoudens in de Stadsregio Arnhem Nijmegen te maken heeft met een betaalbaarheidsrisico (2014, p.26). De hoogte van het risico is daarbij uitgedrukt in de mate waarin de berekende uitgaven het inkomen overschrijden per inkomensgroep (zie figuur 2.1). Het gaat hier om maandelijkse cijfers.

Specifiek voor de gemeente Nijmegen blijkt uit het onderzoek van Companen dat in de huursector 32% van de huishoudens een betaalbaarheidsrisico heeft en in de koopsector is dat 5% van de huishoudens. Hierbij is het NVMT-budget gehanteerd voor het bestedingspatroon.¹

Figuur 2.1: Mate van overschrijden van inkomsten door uitgaven (bron: Companen, 2014)

Tabel 4.11: Stadsregio Arnhem Nijmegen. Mate waarin de uitgaven het inkomen overschrijden per inkomensgroep voor huishoudens met een betaalbaarheidsrisico op basis van het NVMT-budget, 2012

	Bijstands- groep	Huurtoeslag- gerechtigde doelgroep	Niet- huurtoeslag- gerechtigde doelgroep	Midden inkomens	Hogere inkomens	Totaal	N =
€0 tot €100	8%	80%	12%	1%	0%	100%	16.800
€100 tot €200	25%	66%	6%	3%	0%	100%	12.900
€200 tot €300	46%	52%	4%	0%	0%	100%	5.500
€300 euro en meer	62%	31%	7%	2%	0%	100%	13.800
Totaal	32%	58%	7%	2%	0%	100%	49.000
N =	17.200	28.400	3.100	400	0	49.000	

Bron: WoON2012, bewerking Companen.

2.1.2 Betaalbaarheidsrisico meten

Haffner en Bouwmeester geven aan dat er verschillende methoden zijn om de betaalbaarheid van wonen te meten (Haffner & Bouwmeester, 2014). Ze verdelen deze methoden in drie categorieën:

1. Subjectief, op basis van de meningen van bewoners over hun woonuitgaven
2. Objectief, in aantallen huishoudens met een betalingsachterstand

¹ Niet-Veel-Maar-Toereikend-budget van het Sociaal Cultureel Planbureau. Dat budget houdt bij de kosten voor levensonderhoud ook rekening met kosten voor sociale participatie van €90 per persoon.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

3. Objectief, op basis van de woonuitgaven gerelateerd aan het inkomen, en een vastgestelde norm voor een betaalbaarheidsgrens.

De laatste methode is gebaseerd op de definitie die MacLennan en Williams geven van affordability:

"Affordability is concerned with securing some given standard of housing (or different standards) at a price or a rent which does not impose, in the eyes of some third party (usually government), an unreasonable burden on household incomes" (MacLennan & Williams, 1990). Uit deze definitie blijkt dat het om meer gaat dan alleen de huur- of koopprijs van een woning. Dit komt overeen met de analyse in het onderzoek 'Betaalbaarheid wonen in beeld', waaruit volgt dat betaalbaarheid een samenspel is van woonlasten, inkomen en bestedingspatroon (Companen, 2014). Daarbij moeten woonlasten en bestedingspatroon afgewogen worden tegen de inkomsten om iets over betaalbaarheid te kunnen zeggen (zie figuur 2.2). Volgens Haffner en Bouwmeester zal er daarvoor sprake (moeten) zijn van een normatief vastgestelde 'betaalbaarheidsgrens'. Voor het beantwoorden van de vraag bij welke grens de woonuitgaven onbetaalbaar worden, introduceerden Haffner en Bouwmeester het concept 'residueel inkomen' (Haffner & Bouwmeester, 2013). Dat residueel inkomen is het inkomen dat overblijft na aftrek van de huuruitgaven van het besteedbaar inkomen (gecorrigeerd voor huurtoeslag). Het residueel inkomen bepaalt de consumptiemogelijkheden van een huishouden. Die consumptie-uitgaven kunnen per huishoudentype in verschillende normen vastgelegd worden. Op basis daarvan kan bepaald worden welke groepen een betaalbaarheidsrisico hebben.

Figuur 2.2: Betaalbaarheid van het wonen

2.1.3 Inkomen, woonlasten en bestedingspatroon

Het Planbureau voor de Leefomgeving concludeerde na onderzoek naar betaalbaarheid dat betaalbaarheidsrisico's lang niet uitsluitend iets zeggen over wonen in algemene zin (De Groot, Schilder, & Daalhuizen, 2015). Volgens de auteurs liggen de oorzaken van de hoge betaalbaarheidsrisico's in de sociale huursector vooral in de inkomens- en koopkrachtsfeer. Het leven is steeds duurder geworden waardoor er minder overblijft voor wonen. Ze constateren dan ook dat een betaalbaarheidsrisico daarmee "feitelijk meer iets zegt over betaalbaarheid van het leven dan over de betaalbaarheid van het wonen (p. 17)." Ook in paragraaf 2.1.2 is aangegeven dat betaalbaarheid voor huishoudens een combinatie is van het inkomen, de woonlasten en de overige bestedingen (bestedingspatroon). Ingrijpen op een van deze factoren – of meerdere – ligt dan voor de hand.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Omdat inkomenspolitiek gezien wordt als nationaal, kunnen gemeenten en corporaties op dat gebied niet zelf met generieke maatregelen komen; het Rijk blijft hiervoor de kaders stellen. Het experiment 'Huur op maat', waarin 13 woningcorporaties twee jaar experimenteerden met het differentiëren van de hoogte van de huur op basis van het inkomen leek echter wel een succes (Kromhout, Burger, Cozijnsen, & Zeelenberg, 2011). Dat neemt niet weg dat er onder de noemer 'inkomenspolitiek' voor en tegenstanders van een dergelijke methode zijn en dat dit een politieke discussie is. Maatregelen gericht op de woonlasten en het bestedingspatroon liggen dan meer voor de hand. Ook voor de woonlasten geldt natuurlijk dat daarvoor landelijke kaders bestaan, zoals de liberalisatiegrens waaronder recht op huurtoeslag ontstaat. De Groot e.a. geven echter wel aan dat er binnen het wonen knoppen zijn waaraan gemeenten en corporaties kunnen draaien om de betaalbaarheidsrisico's te verbeteren, maar dat daar grotendeels politieke en ideologische keuzes mee gemoeid zijn. Daar waar het gaat om de huurprijzen en woningtoewijzing zijn vooral de woningcorporaties aan zet. Het bestedingspatroon van huishoudens is de meest lastige factor om inzichtelijk te krijgen, maar het is wel de factor waarop in concrete schuldsituaties gestuurd wordt. Bij de kwantitatieve analyses in hoofdstuk 4 van dit rapport wordt toegelicht dat het daadwerkelijke bestedingspatroon van huishoudens nauwelijks mee te nemen is en dat daarom met normbedragen is gerekend. Deze normbedragen gaan echter uit van bepaalde gemiddelden en aannamen die lang niet voor ieder individueel huishouden op hoeven te gaan. In de praktijk kan het werkelijke bestedingsniveau om diverse redenen sterk afwijken van de normbedragen.

2.2 Welke doelgroep?

Vervolgens rijst ook de vraag welke huishoudens geadresseerd moeten worden? In het coalitieakkoord wordt uitgegaan van het principe 'sterkste schouders dragen de zwaarste lasten'. De coalitie vindt dat de lasten van huurders relatief meer zijn toegenomen. Daarom willen ze de woonlasten voor deze groep zoveel mogelijk verlichten. De afschaffing van de afvalstoffenheffing is dus gericht op het verlagen van de lasten van alle huurders. De vraag is of dat de doelgroep is die je wilt adresseren. Zijn er niet ook eigenaar-bewoners met betaalbaarheidsrisico's of betalingsproblemen? Hebben alle huurders dit nodig? Er is geen goed of fout antwoord, maar het is een afweging die je moet maken bij het ontwikkelen van een maatregel. Voor alternatieve maatregelen geldt dat dus ook.

Als het gaat om de betaalbaarheid van het wonen zou je in eerste instantie kunnen denken aan de laagste inkomensgroep als doelgroep. Maar er is ook een grote groep huishoudens die soms net buiten de boot valt voor al bestaande maatregelen. Te denken valt bijvoorbeeld aan huishoudens die door een kleine verandering ineens niet meer in aanmerking komen voor huurtoeslag (zie figuur 2.3). Of huishoudens die in koopwoningen wonen en die 'onder water staan'. Omdat het grootste deel van de lage inkomensgroepen huurt, ligt de focus in dit onderzoek echter vooral op de huursector.

In figuur 2.4 is schematisch weergegeven wat globaal de relatie is tussen inkomens, sociale woningbouw en huurtoeslag. Deze figuur moet echter wel voorzichtig geïnterpreteerd worden, want het systeem kent diverse uitzonderingssituaties en achterliggende berekenwijzen die niet eenvoudig zijn.

Figuur 2.3: Een klein verschil in de inkomsten kan een groot verschil betekenen voor betaalbaarheid van wonen (bron: Gemeente Nijmegen (2015), Aanvalsplan armoede en schulden)

"We hadden toen huurtoeslag van € 1.200 a € 1.300 per jaar, omdat mijn man toen in de WAO zat. Op een gegeven moment ging die weer werken voor € 60 meer en dan vervalt alles in één keer."

Klant schuldhulpverlening

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Figuur 2.4: Huishoudens, huurwoning en huurtoeslag 2015²

2.3 Effectiviteit van maatregelen

2.3.1 De gedragsfactor

De vraag die samenhangt met de doelgroep van een maatregel is de effectiviteit van een maatregel. In 2014 deed de Hogeschool Utrecht in opdracht van de NVVK, de branchevereniging voor Schuldhulpverlening en sociaal bankieren, onderzoek naar de stijgende schuldenproblematiek en het niet kunnen bieden van duurzame oplossingen hiervoor (Jungmann, Lems, Vogelpoel, van Beek, & Wesdorp, 2014). Een van de conclusies van het onderzoek is dat gedrag een belangrijke factor is bij de onoplosbaarheid van problematische schulden. Volgens de psychologie heeft de mens de volgende drie basisbehoeften: autonomie, betrokkenheid en competentie. Volgens de onderzoekers zetten financiële problemen de psychologische basisbehoeften onder druk. Als gevolg daarvan gaan mensen slechter functioneren en raken zij minder gemotiveerd iets aan hun situatie te verbeteren (p. 52). Voor autonomie geldt bijvoorbeeld dat mensen met schulden vaak al te maken hebben met diverse incassoregelingen en als dan de schuldhulpverlening ook nog gaat zeggen wat ze wel en niet kunnen doen, voelen ze zich ernstig aangetast in hun zelfstandig handelen. Betrokkenheid, of het gevoel 'erbij te horen', wordt minder omdat mensen zich schamen voor hun situatie waardoor hun sociale contacten onder druk komen te staan. Daar komt bij dat ze regelmatig als 'nummer' behandeld worden door de callcenters en deurwaarders. Tot slot speelt het gevoel van competentie niet alleen een rol bij het ontstaan van schulden, maar ook bij de oplossing ervan. Mensen willen wel, maar weten bijvoorbeeld gewoon niet goed welke incassobevoegdheden crediteuren hebben en welke mogelijkheden ze zelf hebben.

Ten aanzien van het wonen lijkt vooral winst te behalen op het vlak van competenties, in combinatie met betrokkenheid. Uit de aanpak van corporaties (zie hoofdstuk 6) blijkt al dat vaak maatwerk wordt geleverd als er persoonlijk contact is met huurders met een betalingsproblemen. Door de persoonlijke

² In het kader van Staatssteunregelgeving zijn corporaties verplicht jaarlijks 80% van de vrijgekomen sociale woningen aan de inkomensgroepen tot € 34.911 toe te wijzen. 10% mag naar huishoudens met een inkomen tussen € 34.911 en € 38.950 en 10% mag naar de hogere inkomens. Deze nuance is weggelaten in de figuur.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

benadering kan gericht gewerkt worden aan de competenties, waardoor mensen zich wellicht ook meer betrokken gaan voelen en gemotiveerder raken om hun problemen aan te pakken.

2.3.2 1^e orde en hogere orde effecten

In dit rapport wordt ervan uitgegaan dat een maatregel een direct effect heeft maar ook indirecte effecten kan hebben, die zelfs het directe effect weer kunnen opheffen. In economische theorieën met betrekking tot subsidiemaatregelen speelt bij het bepalen van de hoogte van subsidies "het onderscheid tussen de formele of eerste-orde versus de werkelijke of herverdelende invloed van subsidies een rol" (Haffner, 1999). Eerste-orde effecten zijn de effecten zoals ze de consument bereiken. "Hogere-orde effecten houden rekening met de gedragsveranderingen van actoren als gevolg van de introductie van een subsidie. Deze effecten worden ook omschreven als de effectieve of werkelijke invloed van de subsidie." Een dergelijke redenering gaat ook op bij andere soorten maatregelen zoals het verbeteren van de betaalbaarheid van woningen. Als een maatregel alleen opgezet wordt vanuit de eerste-orde effecten, dan wordt dus geen rekening gehouden met de mogelijke gedragsveranderingen van actoren. In het voorbeeld van de lastenverschuiving, laat je dan bijvoorbeeld buiten beschouwing dat huishoudens kwijtschelding konden aanvragen of dat corporaties de huren kunnen verhogen. Het is dus relevant om de werkingssfeer van een maatregel zo compleet mogelijk in beeld te brengen om zo een afweging te kunnen maken of er sprake is van voldoende effectiviteit en efficiency.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

3 Maatregel lastenverschuiving

3.1 Afvalstoffenheffing afschaffen

De voorgestelde maatregel houdt in dat de afvalstoffenheffing zal worden afgeschaft. Dat zal in stappen gebeuren over een periode van drie jaar, te beginnen in 2015. In Nijmegen is de afvalstoffenheffing opgebouwd uit een vast tarief en de kosten voor de afvalzakken. Alleen het vaste deel van de afvalstoffenheffing wordt afgeschaft. De kosten van de vuilniszakken bedragen op dit moment 93 cent per zak. Wat betekent dit in cijfers? Een meerpersoonshuishouden dat 1 zak per week verbruikt³, betaalt in 2015 het vaste bedrag van € 69,60 en voor de vuilniszakken € 48,36, opgeteld € 117,96. In 2014 betaalde een meerpersoonshuishouden een kleine 23 euro meer aan afvalstoffenheffing dan in 2015. Voor een eenpersoonshuishouden is dat verschil € 18,78 (zie tabel 3.1). In 2017 betaalt een eenpersoonshuishouden uiteindelijk € 75,65 en een meerpersoonshuishouden € 92,59 minder afvalstoffenheffing dan in 2014. Gemiddeld gaat het om zo'n € 86.

Tabel 3.1: Tarieven afvalstoffenheffing Nijmegen (bronnen: Stadsbegroting 2015-2018; Raadsvoorstel OZB, Rioolheffing, Reinigingsheffingen 2014 en 2015)

	2013	2014	2015	2016	2017
Vast tarief eenpersoonshuishouden	€ 73,80	€ 75,65	€ 56,87	±28	0
Vast tarief meerpersoonshuishouden	€ 90,33	€ 92,59	€ 69,60	±35	0
Groene huisvuilzak per stuk	€ 0,93	€ 0,93	€ 0,93	€ 0,93	€ 0,93
Rode (kleine) huisvuilzak per stuk	€ 0,62	€ 0,62	€ 0,62	€ 0,62	€ 0,62

3.2 OZB verhogen

Om de wegvallende inkomsten voor de gemeente te compenseren zal de OZB met ingang van 2015 ook in drie jaar verhoogd worden. Omdat de WOZ-tarieven sowieso ieder jaar opnieuw vastgesteld worden is het voor de eigenaren moeilijk om vast te stellen welk deel van het, meestal verhoogde, tarief toe te schrijven is aan de afgeschaft afvalstoffenheffing.

Tabel 3.2: OZB tarieven Nijmegen en te betalen OZB per WOZ-waarde (bronnen: Stadsbegroting 2015-2018; Raadsvoorstel OZB, Rioolheffing, Reinigingsheffingen 2014 en 2015)

	2013	2014	2015	2016 ⁴	2017 ⁴
OZB tarief	0,1965%	0,2115%	0,2413%	0,2579%	0,2743%
WOZ waarde					
€ 150.000,00	€ 294,75	€ 317,25	€ 361,95	€ 386,85	€ 411,45
€ 200.000,00	€ 393,00	€ 423,00	€ 482,60	€ 515,80	€ 548,60
€ 250.000,00	€ 491,25	€ 528,75	€ 603,25	€ 644,75	€ 685,75
€ 300.000,00	€ 589,50	€ 634,50	€ 723,90	€ 773,70	€ 822,90
€ 350.000,00	€ 687,75	€ 740,25	€ 844,55	€ 902,65	€ 960,05
€ 400.000,00	€ 786,00	€ 846,00	€ 965,20	€ 1.031,60	€ 1.097,20

³ Uit gesprekken blijkt dat gemiddeld 1 a 2 zakken per twee weken per huishouden een redelijke schatting is.

⁴ Schatting van OZB percentages door gemeente.

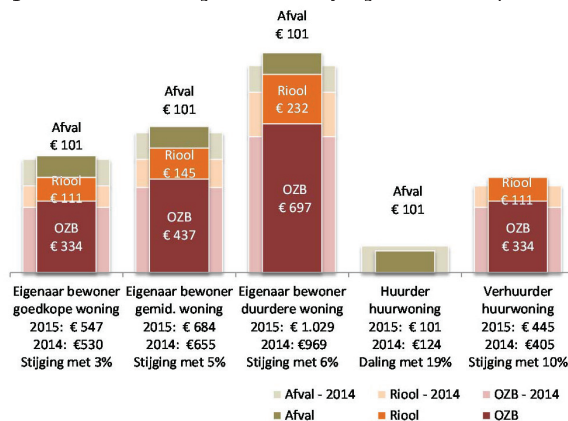
Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

In tabel 3.2 is weergegeven wat eigenaren aan OZB betalen in Nijmegen bij de genoemde WOZ-waarden van woningen. Het verschil in tarief tussen 2014 en 2015 is 0,0298%. Daarin is dus al een deel van de af te schaffen afvalstoffenheffing verwerkt.

3.3 Eerste geschatte effecten afschaffen afvalstoffenheffing

In de Stadsbegroting 2015-2018 heeft de gemeente Nijmegen in beeld gebracht wat de effecten van de veranderde tarieven zijn op de woonlasten van eigenaren en huurders (zie figuur 3.1). Uit deze grafische weergave valt op te maken dat eigenaar bewoners met een stijging in hun woonlasten van 3% tot 6% te maken krijgen en verhuurders met een stijging van 10%. Voor huurders dalen volgens de gemeente de woonlasten met 19%. Voor deze analyse is geen onderscheid gemaakt naar eenpersoons en meerpersoonshuishoudens in de afvalstoffenheffing en er is gerekend met een vast (gemiddeld) aantal afvalzakken. Ook is per categorie met een gemiddelde WOZ-waarde gerekend.

Figuur 3.1: Ontwikkeling woonlasten Nijmegen 2014-2015 (bron: Stadsbegroting 2015-2018, p. 131)

Het narekenen van figuur 3.1 met uitsplitsing naar eenpersoons- en meerpersoonshuishoudens en verschillende kosten voor de huisvuilzakken levert het resultaat zoals weergegeven in tabel 3.3 en 3.4. De WOZ-waarde 2015 (dus peildatum 2014) is afgeleid uit de in figuur 3.1 genoemde OZB-bedragen en het OZB-tarief voor 2015: $WOZ\text{-waarde} = OZB / OZB\text{-tarief}$. Volgens de Waarderingskamer is de WOZ-waarde van woningen gemiddeld tussen waardepeildatum 2013 en 2014 met 2,8% gedaald. Op basis daarvan is de gemiddelde WOZ-waarde in 2014 (peildatum 2013) vastgesteld: $WOZ\text{-waarde } 2014 = 1,028 * WOZ\text{-waarde } 2015$. De afvalstoffenheffing is uitgesplitst naar het vaste tarief en de kosten voor afvalzakken, waarbij de aanname is gedaan dat een eenpersoonshuishouden één zak per twee weken gebruikt en een meerpersoonshuishouden twee zakken per twee weken.

In deze berekening ligt de stijging voor eigenaar bewoners tussen de 4% en 8% en voor verhuurders op 11%. Bij de huurders gaan de eenpersoonshuishoudens er procentueel meer op vooruit dan de meerpersoonshuishoudens. Dit valt te verklaren vanuit het feit dat bij eenpersoonshuishoudens de kosten van de afvalzakken een kleiner deel van de afvalkosten (heffing + zakken) vormen.

De cijfers voor 2016 en 2017 zijn een schatting op basis van de geschatte OZB-percentages uit tabel 3.2, ten opzichte van 2015 gelijkblijvende WOZ-waarde, rioolheffing en kosten afvalzakken, en een geschat bedrag voor de afvalstoffenheffing die in 2017 op nul uitkomt. LET OP: In tabel 3.3 en 3.4 zijn niet de woonlasten (hypotheek, huur) meegenomen.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Tabel 3.3: Ontwikkeling lastendruk voor eenpersoonshuishoudens

	Eigenaar bewoner goedkope woning	Eigenaar bewoner gemiddelde woning	Eigenaar bewoner duurdere woning	Huurder huurwoning	Verhuurder huurwoning
2014					
WOZ-waarde	€ 142.275	€ 186.068	€ 297.092	€ -	€ 142.275
OZB 0,2115%	€ 300,91	€ 393,53	€ 628,35	€ -	€ 300,91
Riool 0,0693%	€ 98,60	€ 128,95	€ 205,88	€ -	€ 98,60
Afval € 75,65	€ 75,65	€ 75,65	€ 75,65	€ 75,65	€ -
Zakken € 24,00	€ 24,00	€ 24,00	€ 24,00	€ 24,00	€ -
TOTAAL	€ 499	€ 622	€ 934	€ 100	€ 400
2015					
WOZ-waarde	€ 138.400	€ 181.000	€ 289.000	€ -	€ 138.400
OZB 0,2413%	€ 333,96	€ 436,75	€ 697,36	€ -	€ 333,96
Riool 0,0802%	€ 111,00	€ 145,16	€ 231,78	€ -	€ 111,00
Afval € 56,87	€ 56,87	€ 56,87	€ 56,87	€ 56,87	€ -
Zakken € 24,00	€ 24,00	€ 24,00	€ 24,00	€ 24,00	€ -
TOTAAL	€ 526	€ 663	€ 1.010	€ 81	€ 445
Schatting 2016 (WOZ-waarde, Riool en Zakken gelijk aan 2015, OZB 0,2579%, Afval € 28,00)					
TOTAAL	€ 520	€ 664	€ 1.029	€ 52	€ 468
Schatting 2017 (WOZ-waarde, Riool en Zakken gelijk aan 2015, OZB 0,2743%, Afval € 0)					
TOTAAL	€ 515	€ 666	€ 1.049	€ 24	€ 491
verschil 2015-2014	5%	7%	8%	-19%	11%
verschil 2016-2014	4%	7%	10%	-48%	17%
verschil 2017-2014	3%	7%	12%	-76%	23%

Tabel 3.4: Ontwikkeling lastendruk voor meerpersoonshuishoudens

	Eigenaar bewoner goedkope woning	Eigenaar bewoner gemiddelde woning	Eigenaar bewoner duurdere woning	Huurder huurwoning	Verhuurder huurwoning
2014					
WOZ-waarde	€ 142.275	€ 186.068	€ 297.092	€ -	€ 142.275
OZB 0,2115%	€ 300,91	€ 393,53	€ 628,35	€ -	€ 300,91
Riool 0,0693%	€ 98,60	€ 128,95	€ 205,88	€ -	€ 98,60
Afval € 92,59	€ 92,59	€ 92,59	€ 92,59	€ 92,59	€ -
Zakken € 48,00	€ 48,00	€ 48,00	€ 48,00	€ 48,00	€ -
TOTAAL	€ 540	€ 663	€ 975	€ 141	€ 400
2015					
WOZ-waarde	€ 138.400	€ 181.000	€ 289.000	€ -	€ 138.400
OZB 0,2413%	€ 333,96	€ 436,75	€ 697,36	€ -	€ 333,96
Riool 0,0802%	€ 111,00	€ 145,16	€ 231,78	€ -	€ 111,00
Afval € 69,60	€ 69,60	€ 69,60	€ 69,60	€ 69,60	€ -
Zakken € 48,00	€ 48,00	€ 48,00	€ 48,00	€ 48,00	€ -
TOTAAL	€ 563	€ 700	€ 1.047	€ 118	€ 445

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Schatting 2016 (WOZ-waarde, Riool en Zakken gelijk aan 2015, OZB 0,2579%, Afval € 35,00)					
TOTAAL	€ 551	€ 695	€ 1.060	€ 83	€ 468
Schatting 2017 (WOZ-waarde, Riool en Zakken gelijk aan 2015, OZB 0,2743%, Afval € 0)					
TOTAAL	€ 539	€ 690	€ 1.073	€ 48	€ 491
verschil 2015-2014	4%	5%	7%	-16%	11%
verschil 2016-2014	2%	5%	9%	-41%	17%
verschil 2017-2014	0%	4%	10%	-66%	23%

Het afschaffen van de afvalstoffenheffing betekent voor de gemeente Nijmegen ten opzichte van 2014 een inkomstendering van ruim 6 miljoen euro (zie tabel 3.5). Dat is een schatting op basis van de tarieven die de gemeente in 2015 hanteert en het geschatte aantal eenpersoons en meerpersoons-huishoudens op basis van de gegevens uit het SSB2014 (zie tabel 3.6). Uit de Stadsbegroting 2015-2018 kan afgeleid worden dat de inkomsten in 2014 begroot waren op 6,4 miljoen euro. Daar komt nog eens 2,9 miljoen bij voor de afvalzakken.⁵ In 2015 zijn de inkomsten (exclusief de zakken) begroot op 4,8 miljoen (Gemeente Nijmegen, 2014).

Tabel 3.5: Geschatte opbrengsten vast tarief afvalstoffenheffing

	2014 ⁶	2015 ⁶
Eenpersoonshuishoudens	€ 2.118.200	€ 1.592.360
Meerpersoonshuishoudens	€ 3.888.780	€ 2.923.200
Totaal	€ 6.006.980	€ 4.515.560

Tabel 3.6: Huishoudenssamenstelling gemeente Nijmegen 2011 (bron: SSB2014)

	absoluut	percentage
Aantal eenpersoonshuishoudens	27789	40,1%
Aantal meerpersoonshuishoudens	41483	59,9%

Ervan uitgaande dat deze 70.000 huishoudens ook in 70.000 woningen wonen, zal die 6 miljoen euro afgeschafte afvalstoffenheffing gecompenseerd worden in de OZB van 70.000 woningen. Dat is gemiddeld zo'n € 86 euro per woning.⁷

Een berekening van de gemeente laat zien dat met een in 2014 begrootte OZB-opbrengst van ruim 30 miljoen en een begrootte opbrengst uit het vaste deel van de afvalstoffenheffing van ruim 6 miljoen, het OZB-tarief 0,2554% zou moeten zijn om deze opbrengsten volledig uit de OZB te kunnen halen. Omdat de OZB bepaald wordt op basis van een vast percentage over de WOZ-waarde van de woning, betalen duurdere woningen een groter deel van de afgeschafte afvalstoffenheffing in de OZB dan goedkopere woningen. Het omslagpunt is te bepalen met de vergelijking:

WOZ-waarde * 0,2115% + Afvalstoffenheffing 2014 = WOZ-waarde * 0,2554%

- Voor eenpersoonshuishoudens (Af. Heffing € 75,65) ligt het omslagpunt bij een WOZ-waarde van € 172.000
- Voor meerpersoonshuishoudens (Af. Heffing € 92,59) ligt het omslagpunt bij een WOZ-waarde van € 211.000.

⁵ Uitgaande van 70.000 huishoudens betekent dit dat de kosten van de vuilniszakken per huishouden per jaar gemiddeld 41 euro zijn.

⁶ Aantal huishoudens in 2014 en 2015 schatting op basis van SSB2014: 28000 1P, 42000 MP, in totaal 70.000 huishoudens.

⁷ Op basis van de vaste tarieven voor de afvalstoffenheffing in 2014: € 75,65 (betaald door 40% van de huishoudens) en € 92,59 (betaald door 60% van de huishoudens), kom je ook op gemiddeld € 86 euro per woning.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Eigenaren van koopwoningen met een hogere WOZ-waarde gaan er door de maatregel dus op achteruit. Eigenaren van huurwoningen in de goedkopere sector gaan er minder op achteruit dan eigenaren van duurdere huurwoningen. Ongeveer 17.000 woningen hebben in Nijmegen een WOZ-waarde onder de € 200.000, ongeveer de helft van de koopwoningen.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

4 Betaalbaarheid wonen Nijmegen

Om inzicht te geven in de betaalbaarheidsrisico's in Nijmegen is een analyse uitgevoerd op het WoON2012. Daarbij is gekeken naar de huishoudens wonend in een zelfstandige woning met een besteedbaar inkomen groter dan nul.⁸ In de analyses vergelijken we de inkomsten van huishoudens met hun woonlasten en een normbedrag voor de uitgaven voor levensonderhoud. Er is een betaalbaarheidsrisico als de woonlasten en het normbedrag voor levensonderhoud hoger zijn dan de inkomsten van een huishouden.

Voor de woonlasten is gebruikgemaakt van de werkelijke lasten die opgenomen zijn in het woon.

Voor het inkomen zijn twee indelingen gemaakt:

- Vergelijkbaar met Companen: het bijstandsniveau (netto inkomen), de doelgroepgrenzen, midden (belastbaar inkomen tot 43.000) en hoog (belastbaar inkomen >43.000)
- Op basis van decielen⁹: het bijstandsniveau en decielen 1 – 5, 6 en meer

De reden om twee indelingen te hanteren is dat de eerste aansluit op eerder onderzoek en dat er op basis van de tweede (decielen) wellicht meer onderscheid gemaakt kan worden in de lagere inkomens boven het bijstandsniveau.

Voor het levensonderhoud hebben we normen gehanteerd gebaseerd op die van het NIBUD. Het NIBUD hanteert een systematiek waarbij onderscheid gemaakt wordt tussen drie soorten budgetten/begrotingen:

- een basisbegroting – wat heeft een bepaald huishouden minimaal nodig?
- een gemiddelde begroting – wat geven vergelijkbare huishoudens uit?
- een sluitende begroting – wat is een uitgavenplaatje dat past bij het inkomen?

Om de betaalbaarheid in Nijmegen in beeld te brengen hanteren we een gemiddelde van de eerste twee budgetten: het basisbudget en het gemiddeld budget (zie bijlage A).

De uitgebreide tabellen met daarin ook de cijfers voor de Stadsregio Arnhem-Nijmegen en voor Nederland zijn opgenomen in bijlage B.

4.1 Huishoudens en inkomens

Allereerst is geanalyseerd hoe in Nijmegen de huishoudens en inkomens verdeeld zijn en of deze huishoudens in een koop- of huurwoning wonen. Deze cijfers zijn vergeleken met cijfers voor de Stadsregio Arnhem-Nijmegen en de cijfers voor geheel Nederland (zie bijlage B). Uit de analyse kan opgemaakt worden dat in Nijmegen de inkomens gemiddeld iets lager liggen dan in de Stadsregio en Nederland. In Nijmegen heeft bijvoorbeeld 9,5% van de huishoudens een inkomen op bijstandsniveau. Dat is in de Stadsregio 6,4% en in geheel Nederland 7,2%.

In tabel 4.2 en 4.3 zijn de cijfers uitgesplitst naar huishoudens die in een koopwoning wonen en huishoudens die in een huurwoning wonen. Het algemene beeld in Nijmegen wijkt daarbij niet veel af van het regionale en landelijke beeld. Lagere inkomens wonen meer in huurwoningen en hogere inkomens in koopwoningen.

⁸ Nijmegen kent ook een grote groep onzelfstandige huishoudens. Deze groep blijft echter buiten beschouwing in de maatregel en dus ook in dit rapport. Dat betekent echter niet dat deze groep geen betaalbaarheidsproblemen kent.

⁹ Bij het rekenen met decielen wordt een groep verdeeld in 10 even grote groepen (gelijk aantal elementen per inkomensgroep). In dit geval zijn de inkomens boven het bijstandsniveau verdeeld in 10 gelijke groepen, waarvan deciel 6 t/m 10 samengevoegd zijn.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Tabel 4.1: Soort huishoudens en inkomens gemeente Nijmegen (Bron: WoON2012, bewerking OTB)

	Eenpersoons huishouden	Paar	Paar + kind(eren)	1 oudergezin + kind(eren)	totaal
Bijstand	16,4%	3,8%	3,4%	7,3%	9,5%
Doelgr. 1: grens huurtoeslag	32,7%	14,7%	6,2%	45,8%	23,1%
Doelgr. 2: grens EU	23,4%	5,3%	2,4%	18,1%	13,6%
Midden	13,3%	13,7%	8,2%	15,8%	12,5%
Hoog	14,2%	62,4%	79,8%	12,9%	41,3%

Tabel 4.2: Soort huishoudens en inkomens gemeente Nijmegen wonend in een koopwoning (Bron: WoON2012, bewerking OTB)

KOOPWONING	Eenpersoons huishouden	Paar	Paar + kind(eren)	1 oudergezin + kind(eren)	totaal
Bijstand	5,4%	2,2%	0,5%	9,3%	2,8%
Doelgr. 1: grens huurtoeslag	6,3%	7,8%	1,1%	13,7%	5,4%
Doelgr. 2: grens EU	28,3%	3,6%	1,8%	25,0%	10,6%
Midden	23,4%	9,1%	6,1%	27,8%	12,8%
Hoog	36,6%	77,3%	90,4%	24,3%	68,3%

Tabel 4.3: Soort huishoudens en inkomens gemeente Nijmegen wonend in een huurwoning (Bron: WoON2012, bewerking OTB)

HUURWONING	Eenpersoons huishouden	Paar	Paar + kind(eren)	1 oudergezin + kind(eren)	totaal
Bijstand	20,8%	6,3%	11,7%	6,4%	15,5%
Doelgr. 1: grens huurtoeslag	43,2%	25,0%	21,1%	60,2%	38,8%
Doelgr. 2: grens EU	21,4%	7,9%	4,1%	15,0%	16,2%
Midden	9,3%	20,7%	14,3%	10,5%	12,3%
Hoog	5,3%	40,1%	48,8%	7,8%	17,2%

4.2 Uitgaven en inkomsten

Relevant voor het inzichtelijk maken van betaalbaarheidsrisico's is vervolgens het inzichtelijk maken van de uitgaven. Hiervoor worden normbedragen voor levensonderhoud toegevoegd aan de gegevens in het WoON over woonlasten en besteedbaar inkomen. Tabel 4.4 geeft het maandelijks saldo van inkomsten en uitgaven per inkomensgroep weer. Ook voor deze gegevens kan weer onderscheid gemaakt worden naar huishoudens in een koopwoning (tabel 4.5) en huishoudens in een huurwoning (tabel 4.6).

Zoals verwacht hebben de huishoudens in de bijstandsgroep te maken met een negatief saldo van inkomsten en uitgaven, oftewel er gaat maandelijks meer geld eruit dan dat er binnenkomt.

De inkomensindeling op basis van decielen laat zien dat naast de bijstandsgroep ook het 1^e inkomens-deciël wonend in een huurwoning een negatief saldo heeft (zie tabel 4.7)

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Tabel 4.4: Maandelijks saldo inkomsten en uitgaven per inkomensgroep (Bron: WoON2012, bewerking OTB)

	Bijstand	Doelgr. 1: grens huurtoe- slag	Doelgr. 2: grens EU	Midden	Hoog	Totaal
Netto woonlasten	315,43	312,88	428,07	498,17	604,33	472,34
Wonen en leven	1227,77	1318,22	1542,84	1859,80	2283,64	1806,69
Besteedbaar inkomen	792,58	1372,71	1905,51	2301,49	4164,70	2659,45
Individuele huurtoeslag	81,41	146,97	20,54	3,11	0,00	73,39
Saldo inkomsten en uitg.	-435,19	54,49	362,67	441,69	1881,06	852,76

Tabel 4.5: Maandelijks saldo inkomsten en uitgaven per inkomensgroep wonend in een koopwoning (Bron: WoON2012, bewerking OTB)

KOOPWONING	Bijstand	Doelgr. 1: grens huurtoe- slag	Doelgr. 2: grens EU	Midden	Hoog	Totaal
Netto woonlasten	446,80	412,26	392,63	508,77	612,58	560,41
Wonen en leven	1458,72	1669,70	1597,63	1869,32	2302,68	2114,23
Besteedbaar inkomen	864,87	1971,02	2134,24	2325,78	4356,23	3632,62
Saldo inkomsten en uitg.	-593,85	301,32	536,61	456,47	2053,55	1518,39

Tabel 4.6: Maandelijks saldo inkomsten en uitgaven per inkomensgroep wonend in een huurwoning (Bron: WoON2012, bewerking OTB)

HUURWONING	Bijstand	Doelgr. 1: grens huurtoe- slag	Doelgr. 2: grens EU	Midden	Hoog	Totaal
Netto woonlasten	293,98	300,54	448,75	488,31	575,15	393,85
Wonen en leven	1190,07	1274,59	1510,86	1850,94	2216,24	1532,58
Besteedbaar inkomen	780,78	1298,44	1772,00	2278,89	3486,85	1792,07
Individuele huurtoeslag	81,41	146,97	20,54	3,11	0,00	73,39
Saldo inkomsten en uitg.	-409,29	23,85	261,14	427,95	1270,61	259,48

Tabel 4.7: Maandelijks saldo inkomsten en uitgaven per inkomensgroep op basis van decielen wonend in een huurwoning (Bron: WoON2012, bewerking OTB)

HUURWONING	Bij- stand	1e dec	2e dec	3e dec	4e dec	5e dec	6-10e dec	Totaal
Netto woonlasten	293,98	264,03	325,96	397,76	428,78	486,93	572,97	393,85
Wonen en leven	1190,07	1042,03	1227,82	1505,42	1650,80	1941,71	2239,67	1532,58
Besteedbaar inkomen	780,78	958,95	1294,13	1643,78	1947,86	2359,83	3485,29	1792,07
Individuele huurtoeslag	81,41	180,76	104,22	68,18	36,55	9,22	8,83	73,39
Saldo inkomsten en uitg.	-409,29	-83,07	66,31	138,36	297,07	418,12	1245,62	259,48

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

4.3 Betaalbaarheidsrisico

In tabel 4.8 is weergegeven hoeveel procent van de huishoudens een betaalbaarheidsrisico heeft. De cijfers voor de regio wijken licht af van die van Companen (2012). Dat komt door de keuze voor de normbedragen voor levensonderhoud. Het beeld voor Nijmegen is in de sociale huursector iets negatiever dan gemiddeld in de regio en in Nederland, maar het percentage huishoudens met een betaalbaarheidsrisico in de particuliere huursector en in de koopsector ligt lager dan gemiddeld in de regio en in Nederland. De uitsplitsing naar inkomensgroepen laat een vergelijkbaar beeld zien (tabel 4.9 en 4.10).

Zoals verwacht heeft vrijwel de gehele bijstandsgroep een betaalbaarheidsrisico, maar ook bijna de helft van de groep tot de huurtoeslaggrens heeft een betaalbaarheidsrisico. Dit lijken dan ook de belangrijkste doelgroepen te zijn voor maatregelen met betrekking tot betaalbaarheid van het wonen.

Tabel 4.8: Huishoudens met en zonder een betaalbaarheidsrisico naar soort woning (Bron: WoON2012, bewerking OTB)

	Soc. huur	Part. huur	Koop	totaal
Huishoudens met betaalbaarheidsrisico	36,7%	19,0%	6,7%	21,7%
Huishoudens zonder betaalbaarheidsrisico	63,3%	81,0%	93,3%	78,3%

Tabel 4.9: Huishoudens met en zonder een betaalbaarheidsrisico naar inkomen (Bron: WoON2012, bewerking OTB)

	Bijstand	Doelgr. 1: grens huurtoeslag	Doelgr. 2: grens EU	Midden	Hoog	totaal
Huishoudens met betaalbaarheidsrisico	94,8%	46,6%	7,4%	5,6%	0,6%	21,7%
Huishoudens zonder betaalbaarheidsrisico	5,2%	53,4%	92,6%	94,4%	99,4%	78,3%

Tabel 4.10: Huishoudens met en zonder een betaalbaarheidsrisico naar inkomen op basis van decielen (Bron: WoON2012, bewerking OTB)

	Bijstand	1e dec	2e dec	3e dec	4e dec	5e dec	6-10e dec	totaal
Huishoudens met betaalbaarheidsrisico	94,8%	71,3%	34,3%	18,9%	7,8%	7,6%	0,7%	21,7%
Huishoudens zonder betaalbaarheidsrisico	5,2%	28,7%	65,7%	81,1%	92,2%	92,4%	99,3%	78,3%

4.4 Betalingsproblemen

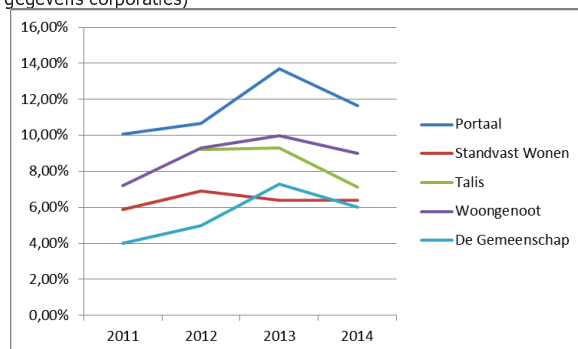
Omdat de maatregel 'lastenverschuiving' tot doel heeft de betaalbaarheid van het wonen te verbeteren, is het ook relevant om te kijken naar de betalingsproblemen. Dat is namelijk het probleem waartegen huishoudens met een 'betaalbaarheidsrisico' aan kunnen lopen en waarmee verhuurders rechtstreeks geconfronteerd worden en waarop ze ook handelen. "Volgens Het Inter-lokaal kampen ongeveer 9.000 van de in totaal 70.000 Nijmeegse huishoudens met schulden. 10% van alle huishoudens typeert de eigen financiële situatie als slecht, 2.000-3.000 huishoudens zelfs als heel slecht" (Gemeente Nijmegen, 2015).

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

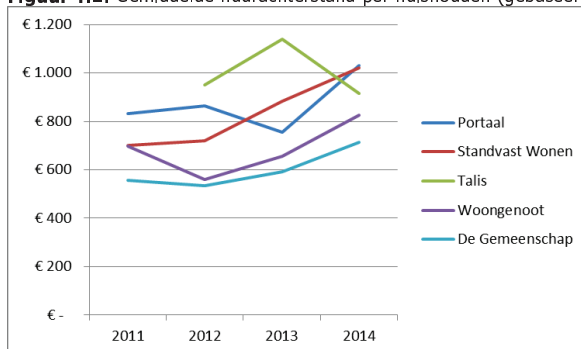
Dat een huishouden valt in de categorie 'betaalbaarheidsrisico' betekent nog niet dat het huishouden ook daadwerkelijk een betalingsprobleem heeft. Het kan zijn dat de werkelijke kosten voor levensonderhoud lager liggen dan de in de berekeningen gehanteerde normbedragen. In dat geval is het beeld gunstiger. Daarentegen kunnen huishoudens die niet in de categorie 'betaalbaarheidsrisico' vallen wel degelijk een betalingsprobleem hebben, omdat hun uitgaven hoger liggen dan de gehanteerde normen, of omdat ze niet goed in staat zijn hun huishoudboekje te overzien.¹⁰ Het was binnen dit onderzoek niet mogelijk om een link te leggen tussen de huishoudens met een betaalbaarheidsrisico en de huishoudens met betalingsproblemen, maar op basis van gegevens van de corporaties kan wel een beeld gegeven worden van betalingsproblemen in de vorm van huurachterstanden.

Uit gegevens van de woningcorporaties in Nijmegen blijkt dat het aantal huishoudens met een huurachterstand eerder afneemt dan toeneemt (daling vanaf 2013, figuur 4.1), maar dat de gemiddelde huurachterstand wel toeneemt (figuur 4.2). De cijfers zijn inclusief huurachterstanden van één maand. Dat is de grootste groep schuldenaren: veel huurders betalen een maand te laat. Door de omvang van deze groep wordt de gemiddelde huurachterstand gedrukt. Er is een (relatief kleine) groep met een achterstand die significant hoger is dan het gemiddelde. De afname van het aantal huishoudens met een huurachterstand kan wellicht verklaard worden door een strenger incassobeleid.

Figuur 4.1: Percentage huishoudens met een huurachterstand per corporatie (gebaseerd op gegevens corporaties)

Figuur 4.2: Gemiddelde huurachterstand per huishouden (gebaseerd op gegevens corporaties)

¹⁰ Er is nog een derde, lastig te grijpen, groep, namelijk de groep die geen betalingsachterstand heeft bij de verhuurder, maar die wel andere betalingen/schulden open laat staan om de huur te kunnen betalen.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

5 Effect maatregel lastenverschuiving

5.1 Direct effect lastenverschuiving

Een belangrijke vraag bij de lastenverschuiving is de effectiviteit van de maatregel, oftewel hoeveel mensen die het nodig hebben bereik je met de maatregel en wat is voor hun het effect?

De analyses in hoofdstuk 4 laten zien dat de laagste inkomensgroepen vooral in huurwoningen wonen en dat de bijstandsgroep het grootste betaalbaarheidsrisico heeft. Daarom ligt de focus in dit hoofdstuk op huurwoningen.

De vraag is of dat betaalbaarheidsrisico kleiner wordt door het afschaffen van de afvalstoffenheffing. Het gaat om een bedrag van ongeveer 7 euro per maand per huishouden, dus op basis daarvan kan al gesteld worden dat het effect verwerkt in de woonanalyses erg klein zal zijn. Daar komt bij dat er bij de analyses gebruik gemaakt wordt van normbedragen voor de kosten van levensonderhoud, waardoor een eventueel rekenkundig effect eigenlijk niet opweegt tegen de reikwijdte van een normbedrag. Met andere woorden, het verwerken van de maatregel in de analyses van hoofdstuk 4 zal op voorhand al weinig verschil laten zien. In tabel 5.1 en 5.2 is van de normbedragen voor wonen en leven de afvalstoffenheffing afgetrokken.

Tabel 5.1: Maandelijks saldo inkomsten en uitgaven per inkomensgroep wonend in een huurwoning na afschaffing afvalstoffenheffing (vergelijk met tabel 4.6) (Bron: WoON2012, bewerking OTB)

HUURWONING	Bijstand	Doelgr. 1: grens huurtoeslag	Doelgr. 2: grens EU	Midden	Hoog	Totaal
Nijmegen						
Netto woonlasten	293,98	300,54	448,75	488,31	575,15	393,85
Wonen en leven	1189,94	1271,74	1505,15	1844,78	2209,71	1528,65
Besteedbaar inkomen	780,78	1298,44	1772,00	2278,89	3486,85	1792,07
Individuele huurtoeslag	81,41	146,97	20,54	3,11	0,00	73,39
Saldo inkomsten en uitg.	-409,16	26,71	266,85	434,12	1277,14	263,42
Verschil met tabel 4.6	0,13	2,85	5,71	6,16	6,53	3,93

Tabel 5.2: Maandelijks saldo inkomsten en uitgaven per inkomensgroep op basis van decielen wonend in een huurwoning na afschaffing afvalstoffenheffing (vergelijk met tabel 4.7) (Bron: WoON2012, bewerking OTB)

HUURWONING	Bijstand	1e dec	2e dec	3e dec	4e dec	5e dec	6-10e dec	Totaal
Nijmegen								
Netto woonlasten	293,98	264,03	325,96	397,76	428,78	486,93	572,97	393,85
Wonen en leven	1189,94	1042,03	1223,54	1500,30	1644,76	1935,29	2233,08	1528,65
Besteedbaar inkomen	780,78	958,95	1294,13	1643,78	1947,86	2359,83	3485,29	1792,07
Individuele huurtoeslag	81,41	180,76	104,22	68,18	36,55	9,22	8,83	73,39
Saldo inkomsten en uitg.	-409,16	-83,07	70,58	143,48	303,11	424,54	1252,21	263,42
Verschil met tabel 4.7	0,13	0,00	4,27	5,12	6,04	6,42	6,59	3,94

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

De verschillen in het maandelijkse saldo van inkomsten en uitgaven vergeleken met tabel 4.6 en 4.7 zijn minimaal. Omdat bij de lagere inkomens in de normen al rekening is gehouden met kwijschelding van heffingen, heeft daar geen correctie plaatsgevonden. Derhalve is het rekenkundige effect voor de bijstandsgroep vrijwel nul. Voor de hogere inkomensgroepen ligt het verschil inderdaad rond de 7 euro.¹¹ Er zijn wat kleine verschillen zichtbaar, maar het totale effect is erg klein.

5.2 Kwijschelding gemeentelijke heffingen

In paragraaf 5.1 is in de normen al rekening gehouden met het feit dat sommige huishoudens recht hebben op kwijschelding van gemeentelijke heffingen. De kwijschelding van de afvalstoffenheffing verdwijnt door de lastenverschuiving. Het coalitieakkoord zegt daarover (p.28): "Door het afschaffen van de afvalstoffenheffing is er geen noodzaak meer om een budget voor kwijschelding op te nemen. Hiermee besparen we uiteindelijk € 600.000." Dat bedrag is toegevoegd aan de algemene middelen. De kwijscheldingsregeling voor de afvalstoffenheffing geldt voor huishoudens met een inkomen op bijstandsniveau. Er kan dus gesteld worden dat het effect van de lastenverschuiving op de betaalbaarheid voor deze groep nihil is. Het afschaffen van de afvalstoffenheffing vervangt de kwijschelding immers.

Uit het SSB2014 kan afgeleid worden dat in 2013 8,4% van de huishoudens in Nijmegen kwijschelding kreeg van gemeentelijke heffingen (tabel 5.3). Het grootste deel van die huishoudens woonde in een huurwoning, namelijk 99,4% (5736 van de 5768 huishoudens). Een nadere specificatie van de huurwoningen (tabel 5.4) laat zien dat het grootste deel van de huishoudens die kwijschelding kreeg huurde van een corporatie (94%).¹²

Tabel 5.3: Verdeling huishoudens met kwijschelding van gemeentelijke heffingen over soort woning (bron: SSB2014, bewerking OTB)

Soort woning	Geen kwijschelding	Wel kwijschelding
Huur	31104 84,4%	5736 15,6%
Koop	31166 99,9%	17 0,1%
Niet-woning	421 96,6%	15 3,4%
TOTAAL	62691 91,6%	5768 8,4%

Tabel 5.4: Verdeling huishoudens met kwijschelding van gemeentelijke heffingen over verhuurders (bron: SSB2014, bewerking OTB)

Eigenaren	Aandeel in kwijscheldingen
Talis	30,5%
Portaal	41,4%
St. Standvast Wonen	11,8%
De Gemeenschap	5,7%
WoonGenoot	4,2%
SSHN (studentenhuisvesting)	1,2%
Overige eigenaren (particuliere huur en koop)	5,1%

¹¹ Dat de verschillen per categorie niet exact gelijk zijn, komt doordat in de berekeningen alleen de afvalstoffenheffing is afgetrokken als in het budget een bedrag was opgenomen groter dan nul.

¹² In Nijmegen zijn vijf woningcorporaties met meer dan 1000 woningen actief (Studentenhuisvesting wordt niet meegeteld): Talis, Portaal, St. Standvast Wonen, De Gemeenschap en WoonGenoot.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

5.3 Mogelijke overige effecten

Het verschuiven van de lasten naar de eigenaren van woningen door middel van een verhoging van de OZB heeft effect op de kastromen van corporaties. In tabel 5.5 is inzichtelijk gemaakt wat de effecten van de lastenverschuiving zijn voor de OZB die corporaties moeten betalen. Er is in de berekening geen rekening gehouden met een eventuele werkvoorraad (nog te waarderen objecten). Verder zijn voor 2016 en 2017 de WOZ-waarden van 2015 aangehouden, omdat nog geen andere gegevens beschikbaar zijn. De tarieven 2016 en 2017 zijn berekend op basis van de verschuiving van de begrote opbrengsten, dus er is geen rekening gehouden met indexering etc. De cijfers voor 2016 en 2017 zijn dus niet de reële cijfers, maar ze laten wel een ontwikkeling zien van toenemende OZB-lasten voor corporaties. Voor Portaal en Talis liggen die jaarlijks in de orde van 6,5 tot 8 ton die erbij komt als de maatregel volledig ingevoerd is, voor Standvast rond 3 ton en voor De Gemeenschap en WoonGenoot gaat het om ruim een ton per jaar.

Ter vergelijking: Portaal investeert ongeveer € 150.000 per jaar in een incassospecialist, verhuurconsulenten en sociaal beheerders; WoonGenoot besteedt € 17.000 per jaar aan uren van een incassiconsulent en € 75.000 per jaar aan een fulltime woonconsulent. Maatregelen die corporaties inzetten komen door de verhoging van de OZB dus flink onder druk te staan.

Tabel 5.5: OZB gegevens woningbouwcorporaties over de jaren 2013 t/m 2016 en vanaf 2017 door invoering lastenverschuiving (bron: gemeente Nijmegen).

	2013	2014	2015	2016	Jaarlijks vanaf 2017	Verschil 2014-2017
Portaal	€ 3.233.492	€ 3.276.442	€ 3.601.154	€ 3.849.558	€ 4.093.377	€ 816.935
Talis	€ 2.663.355	€ 2.698.152	€ 2.953.136	€ 3.156.840	€ 3.356.784	€ 658.632
St. Standvast Wonen	€ 1.332.042	€ 1.348.516	€ 1.456.953	€ 1.557.452	€ 1.656.096	€ 307.580
De Gemeen- schap	€ 677.990	€ 694.672	€ 760.809	€ 813.289	€ 864.800	€ 170.128
WoonGenoot	€ 436.189	€ 446.766	€ 491.183	€ 525.064	€ 558.320	€ 111.554

Als corporaties meer OZB moeten gaan betalen, zal dat geld ergens vandaan moeten komen en dat kan dan – naast het verlagen van het investeringsniveau – ook kunnen komen uit de huren of de verkoop van vastgoed. Het is dus mogelijk dat huurders die geen afvalstoffenheffing meer betalen alsnog een huurverhoging krijgen waarin de verhoogde OZB verrekend is. Het effect op de betaalbaarheid van het wonen vermindert daardoor en kan zelfs volledig verdwijnen. Ook particuliere verhuurders zullen waarschijnlijk de extra kosten gaan doorberekenen in de huur.

5.4 Conclusies effecten maatregel

Op basis van de analyses in hoofdstuk 4 en 5 kan gesteld worden dat het effect van het afschaffen van de afvalstoffenheffing op de betaalbaarheid van het wonen in Nijmegen klein is. Dat kan al afgeleid worden uit de hoogte van het bedrag, ongeveer 86 euro per huishouden per jaar. In de berekeningen op basis van het WoON2012 wordt voor de kosten van levensonderhoud gewerkt met normbedragen, dus een gemiddeld bedrag op basis van aannamen waarin al makkelijk het verschil met de werkelijke uitgaven groter is dan die 86 euro. De WoON-analyses laten dus ook nauwelijks een verschil zien in het betaalbaarheidsrisico.

Wat wel duidelijk is, is dat het grootste betaalbaarheidsrisico ligt bij de huishoudens met een inkomen op bijstandsniveau. Aangezien deze groep al kwijtschelding kon krijgen van de afvalstoffenheffing, is het directe effect van de maatregel voor hen nihil. Er zou zelfs een negatief effect vanuit kunnen

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

gaan, omdat woningcorporaties via de OZB de afgeschafte afvalstoffenheffing gaan betalen, waardoor ze wellicht minder investeringsruimte beschikbaar hebben om huishoudens met betalingsproblemen te ondersteunen, of omdat er wellicht een huurverhoging doorgevoerd wordt. Die huurverhoging kan wel voor een deel worden opgevangen in de huurtoeslag.

Huishoudens die niet in aanmerking kwamen voor kwijtschelding en in een huurwoning wonen, gaan op jaarbasis in eerste instantie iets minder betalen, maar dat zal ook weinig verschil maken, zeker als de indirecte effecten betekenen dat er bijvoorbeeld een huurverhoging wordt doorgevoerd of dat maatregelen die corporaties al namen om betaalbaarheidsproblemen aan te pakken onder financiële druk komen te staan door de verhoogde OZB.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

6 Alternatieve maatregelen ten behoeve van betaalbaarheid

6.1 Inleiding

De vraag welke alternatieve maatregelen er mogelijk zijn om betaalbaarheid van het wonen te verbeteren, is een brede vraag. De focus ligt – zoals in hoofdstuk 1 vermeld – op maatregelen die vanuit de gemeente en eventueel woningcorporaties ingericht kunnen worden en niet op generieke maatregelen vanuit een hoger overheidsniveau. Die generieke maatregelen en wet- en regelgeving op nationaal niveau vormen echter wel de randvoorwaarden waarbinnen geopereerd kan worden.

Zo is de verhuurderheffing een belangrijke financiële factor voor woningcorporaties. Deze zal oplopen tot € 1.7 miljard in 2017. De heffing kan volgens het kabinet grotendeels worden betaald uit de opbrengst van de huurverhoging. En volgens het kabinet kunnen woningcorporaties ook zelf een bijdrage leveren door verkoop van woningen en efficiënter werken.

In het Woonakkoord 2014 is de jaarlijkse huurverhoging op maximaal 4% boven de inflatie vastgesteld (in plaats van 6,5% in het regeerakkoord) voor de huishoudens met een inkomen boven de € 43.000, 2% boven de inflatie voor de inkomens tussen de € 33.614 en € 43.000 (in plaats van 2,5% in het regeerakkoord) en 1,5% boven de inflatie voor de inkomens tot € 33.614.

Op 3 juli 2015 heeft minister Blok een voorstel voor nieuw huurbeleid aan de Tweede Kamer gepresenteerd, waarin hij – in lijn met het voorstel van Aedes en Woonbond – een huursombenadering voorstelt.¹³ Kern van het voorstel is dat de maximale huursomstijging voor corporaties, inclusief harmonisatie, op inflatie+1% wordt vastgesteld. De maximale reguliere huurverhoging per woning voor particuliere verhuurders wordt vastgesteld op inflatie+2,5%. Ook stelt hij een 5-jaarlijkse inkomens-toets voor, om scheefwoning tegen te gaan en doorstroming te bevorderen. Als het inkomen gestegen is boven de toewijzingsgrens als bedoeld in artikel 16 lid 1 van het Besluit toegelaten instellingen volkshuisvesting, kan de huur jaarlijks met maximaal 4% boven inflatie worden verhoogd tot maximaal het niveau van de maximale huur die voor die woning geldt.

Binnen de scope van dit onderzoek is het onmogelijk om concrete maatregelen op te zetten en door te rekenen, maar we kunnen wel schetsen welke denkrichtingen er mogelijk zijn.

Daarbij moet niet vergeten worden dat er al diverse maatregelen worden genomen door zowel gemeente als corporaties om betaalbaarheid te verbeteren en betalingsproblemen aan te pakken, en minister Blok met ingang van 2016 inzet op een gematigd huurbeleid.

6.2 Algemene aanpak betaalbaarheid

Bij de aanpak van betaalbaarheid is een brede benadering van belang. In deze paragraaf wordt een korte visie gegeven op hoe in de praktijk in brede zin betaalbaarheidsproblematiek aangepakt zou kunnen worden. Niet al deze instrumenten zijn daadwerkelijk inzetbaar, door benodigde wijzigingen in wetgeving of beleid, maar ze geven een beeld van de knoppen waaraan gedraaid zou moeten of kunnen worden.

- Toewijzing van woningen fixeren op huurtoeslagregeling. Door meer rekening te houden met de kwaliteits- en aftoppingsgrenzen kan een effectiever beleid gevoerd worden.
- (Her)introduktie van huur-inkomstabellen bij woningtoewijzing.

¹³ Brief aan Tweede Kamer betreffende Uitwerking huursombenadering, akkoord Aedes-Woonbond dd. 3-7-2015

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

- Gebruik van een huurquotekaart voor duurdere huurwoningen, waarop de verhouding huur – inkomen staat. Op basis daarvan kunnen woningen aangeboden worden die passen bij de huurquote voor het huishouden.
- Voor minima op basis van huurquote jaarlijks huuraflaat verstrekken.
- Goedkope voorraad koesteren, die belangrijk is voor de laagste inkomens.
- Energiebesparing bevorderen (Stroomversnelling/Nul op de meter)
- Tijdelijk huurcontracten op basis van inkomen.
- Het experiment 'Huur op maat' voortzetten of soortgelijke nieuwe experimenten opzetten.
- Kleiner bouwen.
- Maatwerk leveren in doorstroming door doorstroom bevorderende maatregelen, waardoor woningen beschikbaar komen voor de juiste doelgroep.
- Corporaties kunnen ervoor kiezen hun investeringen terug te brengen en de opbrengsten in te zetten voor een gematigd huurbeleid.

6.3 Huidige aanpak corporaties

Uit de informatie verstrekt door de corporaties kan opgemaakt worden dat er bij concrete betalingsproblemen vaak andere zaken een belangrijker rol spelen. Zo hebben veel huishoudens gewoon geen goed overzicht van wat alles kost en welke mogelijkheden er zijn om te besparen of efficiënter met hun beschikbare middelen om te gaan. Maatregelen van corporaties zijn dan ook regelmatig gericht op de individuele benadering van huishoudens om (preventief) te zoeken naar structurele oplossingen voor hun betalingsproblemen.

Vooral de groep huurders met een betalingsprobleem of met dreigende problemen is in beeld bij de corporaties en die wordt ook met verschillende maatregelen geadresseerd.

De maatregelen lopen uiteen van preventieve maatregelen tot reactieve maatregelen waarbij individuele huishoudens ondersteund worden met bijvoorbeeld betalingsregelingen. Verder is het duidelijk dat corporaties ook gewoon moeten afboeken op langlopende huurschulden of huurschulden die niet meer te innen zijn.

Preventief

Preventieve maatregelen zijn vooral gericht op het voorkomen van huurachterstanden. Ze zijn vooral gericht op de wijze waarop wordt omgegaan met woningtoewijzing voor doelgroepen en de huurprijsverhoging. Zo kunnen corporaties ervoor kiezen om meer woningen beschikbaar te houden voor de sociale sector of om een beperkte huurverhoging door te voeren. Gemeente en corporaties maken stadsbreed prestatieafspraken, op basis van behoefte, over het aantal sociale huurwoningen en over de maximale huurprijs hiervan. Ook worden bij de woningtoewijzing woonlastenberekeningen gemaakt, waardoor vooraf op individueel huishoudensniveau inzichtelijk gemaakt wordt wat de woonlasten betekenen voor dat huishouden. Ook wordt budgetcoaching aangeboden om de huishoudboekjes op orde te krijgen. Daarbij wordt nauw samengewerkt met deskundige partijen als NIM, Het Interlokaal en Radar. Sterk hiermee samen hangt het tijdig in contact treden met huurders die betalingsproblemen hebben of dreigen te krijgen en ze wijzen op de mogelijkheden die schuldhulpverlening kan bieden. Ook daarbij wordt samengewerkt met schuldhulpverlening.

Reactief

Reactieve maatregelen zijn vooral gericht op het terugbrengen van huurachterstanden en het in kaart brengen van de achterliggende problemen. Dat laatste is vooral relevant om de juiste aanpak te kiezen bij individuele problemen en om te werken aan een oplossing die ook op langere termijn effect blijft houden. Ook hierbij wordt intensief samengewerkt met schuldhulpverlening en andere deskundige partijen. Concrete maatregelen zijn bijvoorbeeld dat er betalingsregelingen getroffen worden met

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

huurders met een huurachterstand. Daarbij moet vaak maatwerk geleverd worden, en alleen een betalingsregeling lost de achterliggende problemen nog niet op. Aanvullend daarop wordt er bijvoorbeeld ook budget coaching aangeboden. Kwijtschelding van achterstanden behoort ook tot de mogelijkheden. Jaarlijks wordt door corporaties afgeboekt op huurschulden, omdat de huurders overleden zijn, niet meer in zicht zijn of er langlopende onoplosbare schulden zijn ontstaan.

Uit de maatregelen volgt dat het contact met individuele huishoudens met problemen en het leveren van maatwerk erg belangrijk is en dat er daarvoor nauw samengewerkt wordt met andere deskundige partijen waaronder schuldhulpverlening.

6.4 Huidige aanpak gemeente

De gemeente Nijmegen heeft de bredere problematiek van armoede en schulden opgepakt en op 27 mei 2015 heeft de Nijmeegse gemeenteraad het 'Aanvalsplan Armoede en Schulden: Ontwerprichtie Ontwikkellijnen' vastgesteld (Gemeente Nijmegen, 2015). Daarbij worden de volgende uitgangspunten in achtgenomen:

- a. We ontwikkelen een Nijmegenpas voor participatiebevorderende activiteiten.
- b. We willen komen tot een effectievere ondersteuning van particuliere initiatieven.
- c. We faciliteren een betere kennisdeling in de ketens armoede en schulden.
- d. We verzamelen meer kennis over de effectiviteit van instrumenten.
- e. We bouwen aan een integraal systeem van vroegsignalering van armoede en schulden.
- f. We organiseren een betere afstemming van vraag en aanbod in de financiële hulpverlening.
- g. We zorgen voor een betere borging van de vaste lasten.
- h. We spannen een krachtig vangnet voor bepaalde doelgroepen.
- i. We investeren in meer preventie en een kwalitatief betere bewindvoering.
- j. We breken een lans voor het verbeteren van het systeem bij onze landelijke partners.

Met het aanvalsplan wordt jaarlijks 1 miljoen euro, oplopend tot 1,6 miljoen euro in 2017 extra beschikbaar gesteld voor armoedebestrijding en schuldhulpverlening bovenop de ongeveer 19 miljoen euro die daarvoor regulier wordt gereserveerd.

Dit aanvalsplan, dat ook voortkomt uit het coalitieakkoord, gaat over armoede en schulden in brede zin, maar daarbij spelen woonlasten een belangrijke rol. Woonlasten worden echter niet apart geadresseerd in het plan. Onder het thema 'naar een integraal systeem van vroegsignalering van schulden' staat wel dat de gemeente zich richt op schulden met betrekking tot de vaste lasten, met als focus de bijstandsgroep. Onder die vaste lasten vallen ook de woonlasten. Over huurschulden zegt het aanvalsplan (Gemeente Nijmegen, 2015):

"We willen de problemen met betrekking tot huurschulden vooral bij bijstandsgerechtigden oppakken omdat daar de grootste risico's zijn op forse maatschappelijke kosten en diepe persoonlijke ellende. We gaan aan de corporaties voorstellen dat iedere corporatie aan de gemeente een lijst van huurders verstrekt waarbij sprake is van huurachterstanden van meer dan één maand. We gaan vervolgens deze huurders uitnodigen voor een intakegesprek bij de regiefunctie voor schuldhulpverlening (zie ontwikkellijn 6). Afhankelijk van de problematiek en de inkomenssituatie gaan we zoeken naar een maatwerkoplossing. Bij bijstandsgerechtigden gaan we naar verwachting vaak over tot inhouding van de huurlasten op de uitkering (p.27)."

Voor een groot deel hebben de corporaties al contact met huurders met (mogelijke) betalingsproblemen. Het leveren van maatwerk is erg belangrijk en daarvoor zou de gemeente op het gebied van wonen nauwe samenwerking moeten zoeken met de corporaties om het wiel niet opnieuw te hoeven uitvinden.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Het aanvalsplan biedt extra mogelijkheden voor armoedebestrijding, maar zoals gezegd besteedt de gemeente op jaarbasis al zo'n 19 miljoen euro aan dit thema. Een voorbeeld van een project dat de gemeente subsidieert is de Formulierenbrigade Nijmegen. In verschillende gemeenten wordt gebruik gemaakt van een 'formulierenbrigade' die ondersteuning biedt aan burgers bij het invullen van vaak lastige formulieren voor het aanvragen van een regeling of voorziening (Ministers van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Volksgezondheid Welzijn en Sport, Buitenlandse Zaken, & Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2006). De Nijmeegse formulierenbrigade is een project van Het Inter-lokaal in samenwerking met vele organisaties waaronder NIM Maatschappelijk werk, ROC Rijn IJssel en de Voedselbank Nijmegen. Er wordt verder ook vanuit de gemeente aandacht besteed aan schuldhulpverlening en budgetadvies.

6.5 Denkrichtingen

Het aanvalsplan zet al een belangrijke stap, omdat betaalbaarheid van wonen te maken heeft met de bredere problematiek van armoedebestrijding. Maatregelen uit het aanvalsplan die bijvoorbeeld gericht zijn op bevordering van participatie in de maatschappij, zullen ook hun uitwerking hebben op het gedrag van huishoudens met betrekking tot hun woonsituatie. Wellicht durven ze eerder naar deskundigen te stappen om hulp te vragen. Wat zou er aanvullend op de huidige aanpak vanuit de gemeente nog mogelijk zijn, specifiek vanuit het doel 'betaalbaarheid wonen verbeteren'?

Samenwerking ondersteunen met lokaal woonlastenfonds

Op korte termijn zou een bundeling van kennis en middelen, door een intensievere samenwerking met deskundige partijen, wellicht winst kunnen opleveren.

In een reactie op de volgens hun te idealistische plannen van Aedes, Woonbond, Vereniging Eigen Huis en NVWM in Wonen 4.0 pleiten Vos en Scherpenisse voor een pragmatische aanpak van betaalbaarheid waarbij rijk, gemeenten en corporaties ieder een rol hebben (Vos & Scherpenisse, 2015). Ze pleiten voor inkomensafhankelijke huren in combinatie met een woonlastenfonds. Corporaties moeten volgens hun gericht en tijdelijk de huren matigen voor de doelgroep tot 600 euro of minder om de huurtoeslaguitgaven binnen de perken te houden. De Rijksoverheid moet met huurtoeslag ervoor zorgen dat een brede groep huurders betaalbare netto woonlasten krijgt. Een woonlastenfonds past vervolgens tijdelijk bij waar huishoudens alsnog financieel in de problemen komen met hun kosten voor levensonderhoud. Voor dat woonlastenfonds geldt dat maatwerk geleverd moet worden per huishouden, gebaseerd op de actuele situatie. De gemeente kan hierbij volgens de auteurs een belangrijke rol spelen door bijvoorbeeld koppeling aan andere gemeentelijke taken in het kader van jeugdzorg, WMO en participatie. Corporaties kunnen volgens de auteurs "de sier maken" door een financiële bijdrage te leveren aan zo'n woonlastenfonds.

Of dit nu de methode is om betaalbaarheid van het wonen te verbeteren is de vraag, maar op korte termijn zou het idee van een woonlastenfonds kunnen zorgen voor een bundeling van financiële middelen, waarmee deze gerichter ingezet kunnen worden. Zo'n fonds zou dan gekoppeld kunnen worden aan een aantal uitgangspunten van bijvoorbeeld het Aanvalsplan Armoede en Schulden, zoals het komen tot een effectievere ondersteuning van particuliere initiatieven, het faciliteren van een betere kennisdeling in de keten armoede en schulden en het organiseren van een betere afstemming van vraag en aanbod in de financiële hulpverlening. Daarnaast zou het fonds gekoppeld kunnen worden aan een intensievere samenwerking met deskundige partijen. Stel gezamenlijk met die partijen een prioriteitenlijst op van maatregelen die in aanmerking komen voor financiering vanuit het fonds.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Maatwerk faciliteren

Uit diverse publicaties over armoedebestrijding en uit de praktijk van betalingsproblemen volgt dat het leveren van maatwerk voor individuele huishoudens erg belangrijk is (De Groot, Schilder, Daalhuizen, & Verwest, 2014; Programmaraad Samenvoerdekant.nl, 2014; Vos & Scherpenisse, 2015). Een aantal corporaties gebruikt inmiddels Mesis (Methodisch screeningsinstrument schulddienstverlening). Dit instrument werkt op basis van een vragenlijst die de cliënten zelf invullen, zonder tussenkomst van een vragensteller die ze in een bepaalde richting kan sturen. Op basis van deze input legt het instrument verbanden tussen onder andere het gedrag, de competenties en de bereidheid tot gedragsverandering. Op basis van de uitkomsten kan vervolgens maatwerk worden geleverd in de schuldhulpverlening. Wat vooral relevant is van dit instrument is dat de gedragsfactor en daarmee ook de bereidwilligheid om aan de situatie te werken in beeld zijn. De effectiviteit van iedere maatregel die gericht is op individuen of huishoudens hangt immers samen met de 'ontvankelijkheid' van die partijen. Er zijn veel partijen in het veld actief die inzicht hebben op de 'ontvankelijkheid' van huishoudens, of de reden waarom individuele huishoudens lastig bereikbaar zijn. De effectiviteit van wat die partijen doen in de armoedebestrijding zal naar verhouding hoger liggen dan bij generieke maatregelen. Door het maatwerk te ondersteunen dat die partijen bieden, zal het rendement hoger zijn.

Belastingen lokaal

Voor de gemeente is het relevant dat er in opdracht van de Minister van Binnenlandse Zaken en de Staatssecretaris van Financiën onderzoek gedaan wordt naar herziening van het belastingstelsel waarvan onderdeel is de vraag "of en hoe een verruiming van het gemeentelijk belastinggebied vorm en draagvlak zou kunnen krijgen." De Raad voor de financiële verhoudingen bracht op 26 maart 2015 advies uit over uitbreiding van het lokaal belastinggebied, waarin onder andere gepleit wordt voor herinvoering van het gebruikersdeel van de OZB voor woningen en een introductie van ingezetenenbelasting. Daar moet dan tegenover staan dat de rijksbelastingen verlaagd worden. Door deze verschuiving zouden gemeenten tot een doelmatiger afweging kunnen komen waarbij belastingen beter afgestemd zijn op het takenpakket. Volgens de Rfv zou een dergelijke maatregel snel doorgevoerd kunnen worden. De aanbevelingen van de Rfv worden meegenomen in het onderzoek. Wat hiervan de uitkomsten zullen zijn, is afwachten, maar het lijkt voor de hand te liggen om het gemeentelijke belastingstelsel beter af te stemmen op de nog steeds doorgaande decentralisatie. De OZB zal een belangrijke inkomstenbron blijven voor gemeenten, dus ook voor maatregelen met betrekking tot betaalbaarheid van het wonen. Wellicht biedt het verbreden van het lokale belastinggebied aanknopingspunten voor het gericht inzetten van belastingmiddelen op armoedebestrijding en betaalbaarheid van het wonen.

Kort samengevat

- Een bundeling van kennis en middelen, door een intensievere samenwerking met deskundige partijen, bijvoorbeeld via een woonlastenfonds.
- Faciliteren van maatwerk bij het aanpakken van betalingsproblemen, of het voorkomen daarvan. Hierbij samenwerken met corporaties en andere deskundige partijen.
- Mogelijkheden van het lokale belastingstelsel optimaal benutten.
- Bij uitwerken maatregelen juiste inschatting van effectiviteit en efficiency maken op basis van directe en indirecte effecten.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

7 Samenvatting en conclusies

In dit rapport is onderzocht wat het effect is van de afschaffing van de afvalstoffenheffing en het verschuiven van de lasten naar woningeigenaren via de OZB op de betaalbaarheid van het wonen voor de lage inkomensgroepen. De onderzoeksvragen waren:

1. Wat is het (verwachte) effect van het geleidelijk afschaffen van de afvalstoffenheffing en verschuiving van deze lasten naar de eigenaar op de betaalbaarheid voor de laagste inkomensgroepen.
2. Welke alternatieven zijn er om het beoogde effect, verbetering van de betaalbaarheid van het wonen voor huishoudens met lage inkomens, te bereiken.

Het afschaffen van de afvalstoffenheffing betekent voor de gemeente Nijmegen ten opzichte van 2014 de afschaffing van een inkomenspost van ruim 6 miljoen euro. Dat bedrag zal gecompenseerd worden in de OZB van zo'n 70.000 woningen. Dat is gemiddeld zo'n € 86 euro per woning. Omdat de OZB bepaald wordt op basis van een vast percentage over de WOZ-waarde van de woning, gaan eigenaren van duurder woningen meer van de afgeschafte afvalstoffenheffing betalen in de OZB dan eigenaren van goedkopere woningen. Het omslagpunt ligt voor eenpersoonshuishoudens bij een WOZ-waarde van € 172.000 en voor meerpersoonshuishoudens bij een WOZ-waarde van € 211.000.

Door de maatregel komt de kwijtscheldingsregeling voor de afvalstoffenheffing te vervallen. Dat levert de gemeente €600.000 per jaar kostenbesparing.

Eerst is de betaalbaarheid van het wonen in Nijmegen in kaart gebracht op basis van analyses op het WoON2012. Qua betaalbaarheidsrisico wijken de cijfers voor Nijmegen niet veel af van de landelijke cijfers. Zoals verwacht heeft vrijwel de gehele bijstandsgroep een betaalbaarheidsrisico, maar ook bijna de helft van de groep met een inkomen tot de huurtoeslaggrens heeft een betaalbaarheidsrisico.

In de cijfers van de corporaties over betalingsproblemen (huurachterstanden), zien we eerder een daling dan een stijging in de aantallen huishoudens met een achterstand, maar de gemiddelde achterstand neemt wel toe.

Antwoord vraag 1

Op basis van de analyses kan gesteld worden dat het effect van de lastenverschuiving voor huishoudens met een laag inkomen op hun besteedbaar inkomen nihil is of erg klein is en mogelijk zelfs teniet kan worden gedaan doordat corporaties worden geconfronteerd met een hogere OZB waardoor ze minder investeringsruimte hebben om bijvoorbeeld zelf betaalbaarheid aan te pakken. Via een eventuele huurverhoging, zouden de kosten zelfs deels weer terug kunnen komen bij de huurders. Voor huurders met recht op huurtoeslag kan de verhoging mogelijk wel deels opgevangen worden in de hogere huurtoeslag. Voor particuliere verhuurders geldt hetzelfde.

Antwoord vraag 2

Vanuit zowel de gemeente als de corporaties wordt al veel gedaan om armoede te bestrijden en betalingsproblemen aan te pakken. Een mogelijke strategie voor de gemeente zou kunnen zijn om kennis en middelen te bundelen, door een intensievere samenwerking met deskundige partijen. Dit kan worden georganiseerd door bijvoorbeeld een woonlastenfonds. Daarbij moet minder gedacht worden aan generieke maatregelen, maar meer aan het leveren van maatwerk. In het veld zijn al diverse deskundige partijen actief. Door de krachten te bundelen kan de effectiviteit wellicht verhoogd worden. Ook

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

kunnen er afspraken gemaakt worden over het prioriteren van projecten en het inzetten van financiële middelen.

Op dit moment wordt landelijk onderzocht of en hoe een verruiming van het gemeentelijk belastinggebied vorm en draagvlak zou kunnen krijgen. Dit lijkt een belangrijke ontwikkeling om te kunnen komen tot het gerichter inzetten van belastingmiddelen op armoedebestrijding en betaalbaarheid van het wonen. Bij het ontwikkelen van maatregelen is het relevant om niet alleen te kijken naar de directe effecten, maar vooral ook naar de indirecte effecten om een inschatting te kunnen maken van de effectiviteit en efficiency.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Bronnen

- Companen. (2014). Betaalbaarheid wonen in beeld. Arnhem.
- De Groot, C., Schilder, F., & Daalhuizen, F. (2015). Krap bij kas in een betaalbare huurwoning. *Tijdschrift voor de Volkshuisvesting*, 21(2), 12-17.
- De Groot, C., Schilder, F., Daalhuizen, F., & Verwest, F. (2014). Kwetsbaarheid van regionale woningmarkten. Financiële risico's van huishoudens en hun toegang tot de woningmarkt. Den Haag: Planbureau voor de Leefomgeving.
- Gemeente Nijmegen. (2014). *Stadsbegroting 2015-2018*.
- Gemeente Nijmegen. (2015). Aanvalsplan armoede en schulden. Nijmegen.
- Gemeenteraad Nijmegen. (2014). Coalitieakkoord 2014-2018. Samen voor Nijmegen: sociaal, duurzaam en ondernemend.
- Haffner, M. (1999). *Kosten en Uitgaven van Eigenaar-Bewoners - Een fiscaal-economische vergelijking tussen West-Europese landen*. (Proefschrift), TU Delft, Delft.
- Haffner, M., & Boumeester, H. (2013). Betaalbaarheid van het huren: meer dan huur alleen. *Tijdschrift voor de Volkshuisvesting*, 2013(5), 41-46.
- Haffner, M., & Boumeester, H. (2014). Is renting unaffordable in the Netherlands? *International Journal of Housing Policy*, 14(2), 117-140. doi: 10.1080/14616718.2014.908570
- Jungmann, N., Lems, E., Vogelpoel, F., van Beek, G., & Wesdorp, P. (2014). Onoplosbare schuldsituaties. Utrecht: Hogeschool Utrecht.
- Kromhout, S., Burger, P., Cozijnsen, E., & Zeelenberg, S. (2011). Eindevaluatie Huur op Maat. Hoofdrapport: algemene resultaten en conclusies. Amsterdam: RIGO Research en Advies BV.
- MacLennan, D., & Williams, R. (1990). *Affordable housing in Britain and the United States*. York: Joseph Rowntree Foundation.
- Ministers van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Volksgezondheid Welzijn en Sport, Buitenlandse Zaken, & Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. (2006). Nationaal Strategisch Rapport Sociale Bescherming en Insluiting Nederland 2006-2008.
- Programmaraad Samenvoordeklant.nl. (2014). Werkwijzer bijzondere bijstand. Maatwerk in het armoedebeleid.
- Vos, M., & Scherpenisse, R. (2015). Inkomensafhankelijk huren én een lokaal woonlastenfonds. *Tijdschrift voor de Volkshuisvesting*, 21(2), 22-27.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Bijlage A Berekening budgetten

In het NIBUD Budget Handboek zijn in het laatste hoofdstuk voorbeeldbudgetten (-begrotingen) opgenomen voor volgende huishoudenscategorieën: alleenstaande, 1 volwassene met 1, 2, 3 en meer kinderen, 2 volwassene, 2 volwassene met 1, 2, 3 en meer kinderen.

Er wordt een minimumbudget (op bijstandsniveau) gegeven en vervolgens budgetten op inkomenspunten tussen intervallen met een breedte van €250 of €500. Zo heb je bv voor de alleenstaande een budget bij een inkomen van €990 (bijstand), €1397, €1500, €1750, ..., €2500, €3000, €3500.

Op bijstandsniveau worden nog twee extra budgetten gegeven voor de categorieën alleenstaande met AOW en echtpaar met AOW.

Hoe te komen van de voorbeeldbudgetten van het NIBUD tot de NIBUDbudgetten op het WoON2012?

We berekenen de door het Nederlands Hypotheek Garantie-instituut gehanteerde budgetten (NHG budgetten). Er wordt uitgegaan van een bestedingspatroon in de huishoudens gelijk aan het gemiddelde van het minimumbudget en het voorbeeldbudget passend bij het inkomensniveau.

Het minimumbudget is het budget dat een huishouden minimaal nodig heeft voor bepaalde uitgaveposten en is niet inkomensafhankelijk. De voorbeeldbudgetten zijn gebaseerd op wat vergelijkbare huishoudens met een vergelijkbaar inkomen gemiddeld aan uitgaven doen voor de verschillende posten. Deze budgetten zijn dus afhankelijk van huishoudenssamenstelling en inkomen. Voor het bijstandsniveau geldt dat alleen het inkomen niet meer dan het basisbudget toestaat, dus voor die groep is het basisbudget gehanteerd. Voor de overige inkomensgroepen is een gemiddelde van het minimumbudget en het voorbeeldbudget gebruikt. Stel een alleenstaande met een inkomen van €1750. Hij heeft een minimumbudget exclusief (netto) woonlasten van €778; het budget voor een alleenstaande met een inkomen van €1750 is €1316. Het NHG budget bedraagt $(€778 + €1316) / 2 = €1047$. De reden om te middelen is dat in de voorbeeldbudgetten werkelijke uitgaven zitten, dus ook de excessen. Door te middelen ontstaat een realistischer budget. Het blijft echter een keuze. Rekenen met andere budgetten levert andere resultaten.

We gaan uit van het Budget Handboek 2011 omdat op het WoON2012 de bij de belastingdienst geregistreerde inkomens van 2011 zijn opgenomen. We berekenen inkomensdecielen voor het besteedbaar inkomen (vromhh) op het WoON. We voegen het zesde tot en met het tiende deciel samen.

We berekenen de NIBUDbudgetten op de decielgrenzen en koppelen de budgetten aan het WoON op de sleutelvariabelen inkomensdeciel en samenstelling huishouden. We laten het budget op de onderste decielgrens gelden voor het hele deciel. Het budget op de ondergrens van het zesde deciel geldt voor het zesde t/m het tiende deciel.

Berekening afschaffing afvalstoffenheffing in budget

Om te komen tot het NIBUDbudget na afschaffing van de afvalstoffenheffing in Nijmegen is voor huishoudens met een inkomen hoger dan het maximale inkomen om voor kwijtschelding van heffingen in aanmerking te komen, het in Nijmegen geldende bedrag voor afvalstoffenheffing van het budget afgetrokken. Voor de lagere inkomens is in het budget al rekening gehouden met kwijtscheldingen.

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Bijlage B **Tabellen analyses WoON2012 hoofdstuk 4**

Soort huishoudens en inkomens gemeente Nijmegen, Stadsregio Arnhem-Nijmegen en Nederland
(Bron: WoON2012, bewerking OTB)

	Eenpersoons huishouden	Paar	Paar + kind(eren)	1 oudergezin + kind(eren)	totaal
Nijmegen					
Bijstand	16,4%	3,8%	3,4%	7,3%	9,5%
Doelgr. 1: grens huurtoeslag	32,7%	14,7%	6,2%	45,8%	23,1%
Doelgr. 2: grens EU	23,4%	5,3%	2,4%	18,1%	13,6%
Midden	13,3%	13,7%	8,2%	15,8%	12,5%
Hoog	14,2%	62,4%	79,8%	12,9%	41,3%
Regio Arnhem - Nijmegen					
Bijstand	10,4%	4,0%	2,8%	11,5%	6,4%
Doelgr. 1: grens huurtoeslag	34,4%	16,5%	6,6%	41,7%	21,8%
Doelgr. 2: grens EU	27,0%	7,7%	2,0%	9,8%	13,1%
Midden	14,4%	14,0%	8,2%	15,4%	12,7%
Hoog	13,8%	57,8%	80,5%	21,7%	46,0%
Nederland					
Bijstand	11,4%	4,8%	3,0%	14,2%	7,2%
Doelgr. 1: grens huurtoeslag	32,9%	15,8%	6,7%	38,3%	20,7%
Doelgr. 2: grens EU	26,5%	8,7%	2,7%	8,2%	13,1%
Midden	14,3%	15,0%	7,8%	12,2%	12,5%
Hoog	15,0%	55,7%	79,8%	27,2%	46,5%

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Soort huishoudens en inkomens gemeente Nijmegen, Stadsregio Arnhem-Nijmegen en Nederland wonend in een koopwoning (Bron: WoON2012, bewerking OTB)

KOOPWONING	Eenpersoons huishouden	Paar	Paar + kind(eren)	1 oudergezin + kind(eren)	totaal
Nijmegen					
Bijstand	5,4%	2,2%	0,5%	9,3%	2,8%
Doelgr. 1: grens huurtoeslag	6,3%	7,8%	1,1%	13,7%	5,4%
Doelgr. 2: grens EU	28,3%	3,6%	1,8%	25,0%	10,6%
Midden	23,4%	9,1%	6,1%	27,8%	12,8%
Hoog	36,6%	77,3%	90,4%	24,3%	68,3%
Regio Arnhem - Nijmegen					
Bijstand	7,1%	2,4%	0,9%	4,9%	3,0%
Doelgr. 1: grens huurtoeslag	10,0%	10,7%	2,7%	18,7%	8,0%
Doelgr. 2: grens EU	27,1%	6,0%	1,5%	13,6%	9,1%
Midden	24,6%	12,3%	6,5%	20,0%	13,1%
Hoog	31,2%	68,6%	88,4%	42,8%	66,8%
Nederland					
Bijstand	7,4%	3,7%	1,7%	7,3%	3,9%
Doelgr. 1: grens huurtoeslag	12,9%	9,7%	3,9%	16,6%	8,4%
Doelgr. 2: grens EU	26,8%	6,6%	1,8%	10,1%	9,2%
Midden	22,5%	13,7%	6,2%	17,3%	12,8%
Hoog	30,4%	66,4%	86,4%	48,6%	65,7%

Soort huishoudens en inkomens gemeente Nijmegen, Stadsregio Arnhem-Nijmegen en Nederland wonend in een huurwoning (Bron: WoON2012, bewerking OTB)

HUURWONING	Eenpersoons huishouden	Paar	Paar + kind(eren)	1 oudergezin + kind(eren)	totaal
Nijmegen					
Bijstand	20,8%	6,3%	11,7%	6,4%	15,5%
Doelgr. 1: grens huurtoeslag	43,2%	25,0%	21,1%	60,2%	38,8%
Doelgr. 2: grens EU	21,4%	7,9%	4,1%	15,0%	16,2%
Midden	9,3%	20,7%	14,3%	10,5%	12,3%
Hoog	5,3%	40,1%	48,8%	7,8%	17,2%
Regio Arnhem - Nijmegen					
Bijstand	12,3%	7,5%	10,5%	15,2%	11,2%
Doelgr. 1: grens huurtoeslag	47,8%	29,2%	22,2%	54,6%	41,0%
Doelgr. 2: grens EU	26,9%	11,5%	4,1%	7,6%	18,5%
Midden	8,8%	17,8%	15,0%	12,8%	12,1%
Hoog	4,2%	34,0%	48,2%	9,8%	17,2%
Nederland					
Bijstand	13,7%	7,2%	8,8%	18,1%	12,1%
Doelgr. 1: grens huurtoeslag	44,5%	29,8%	19,1%	50,9%	38,6%
Doelgr. 2: grens EU	26,3%	13,5%	6,6%	7,1%	18,7%
Midden	9,5%	18,0%	14,9%	9,1%	12,1%
Hoog	6,1%	31,5%	50,6%	14,7%	18,5%

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Maandelijks saldo inkomsten en uitgaven per inkomensgroep (Bron: WoON2012, bewerking OTB)

	Bijstand	Doelgr. 1	Doelgr. 2	Midden	Hoog	Totaal
Nijmegen						
Netto woonlasten	315,43	312,88	428,07	498,17	604,33	472,34
Wonen en leven	1227,77	1318,22	1542,84	1859,80	2283,64	1806,69
Besteedbaar inkomen	792,58	1372,71	1905,51	2301,49	4164,70	2659,45
Individuele huurtoeslag	81,41	146,97	20,54	3,11	0,00	73,39
Inkomsten en uitgaven	-435,19	54,49	362,67	441,69	1881,06	852,76
Regio Arnhem - Nijmegen						
Netto woonlasten	363,18	331,81	430,91	472,74	603,32	489,59
Wonen en leven	1375,91	1393,38	1540,36	1878,65	2306,22	1893,11
Besteedbaar inkomen	887,33	1562,82	1843,71	2378,79	4196,50	2871,62
Individuele huurtoeslag	82,34	150,16	13,17	6,72	3,92	74,68
Inkomsten en uitgaven	-488,58	169,44	303,35	500,14	1890,28	978,51
Nederland						
Netto woonlasten	374,26	352,18	420,90	459,29	597,21	490,08
Wonen en leven	1397,58	1430,43	1546,59	1884,65	2299,57	1904,18
Besteedbaar inkomen	913,15	1585,85	1876,68	2457,00	4345,89	2967,65
Individuele huurtoeslag	72,66	139,72	14,95	8,05	2,39	66,96
Inkomsten en uitgaven	-484,43	155,41	330,09	572,36	2046,32	1063,47

Maandelijks saldo inkomsten en uitgaven per inkomensgroep wonend in een koopwoning (Bron: WoON2012, bewerking OTB)

KOOPWONING	Bijstand	Doelgr. 1	Doelgr. 2	Midden	Hoog	Totaal
Nijmegen						
Netto woonlasten	446,80	412,26	392,63	508,77	612,58	560,41
Wonen en leven	1458,72	1669,70	1597,63	1869,32	2302,68	2114,23
Besteedbaar inkomen	864,87	1971,02	2134,24	2325,78	4356,23	3632,62
Inkomsten en uitgaven	-593,85	301,32	536,61	456,47	2053,55	1518,39
Regio Arnhem - Nijmegen						
Netto woonlasten	426,34	405,90	380,86	459,97	612,62	549,39
Wonen en leven	1460,70	1704,59	1564,71	1877,38	2322,60	2120,03
Besteedbaar inkomen	932,08	2366,37	1964,42	2426,14	4337,98	3611,95
Inkomsten en uitgaven	-528,62	661,78	399,70	548,76	2015,38	1491,92
Nederland						
Netto woonlasten	462,80	409,39	377,03	433,80	601,48	537,87
Wonen en leven	1557,96	1688,40	1565,39	1879,16	2315,28	2108,60
Besteedbaar inkomen	1012,89	2206,91	2008,63	2530,75	4493,30	3687,16
Inkomsten en uitgaven	-545,07	518,51	443,24	651,59	2178,02	1578,56

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Maandelijks saldo inkomsten en uitgaven per inkomensgroep wonend in een huurwoning (Bron: WoON2012, bewerking OTB)

HUURWONING	Bijstand	Doelgr. 1	Doelgr. 2	Midden	Hoog	Totaal
Nijmegen						
Netto woonlasten	293,98	300,54	448,75	488,31	575,15	393,85
Wonen en leven	1190,07	1274,59	1510,86	1850,94	2216,24	1532,58
Besteedbaar inkomen	780,78	1298,44	1772,00	2278,89	3486,85	1792,07
Individuele huurtoeslag	81,41	146,97	20,54	3,11	0,00	73,39
Inkomsten en uitgaven	-409,29	23,85	261,14	427,95	1270,61	259,48
Regio Arnhem - Nijmegen						
Netto woonlasten	340,06	311,80	465,27	491,88	553,31	406,73
Wonen en leven	1344,87	1309,36	1523,64	1880,55	2218,24	1578,68
Besteedbaar inkomen	870,95	1345,87	1760,83	2307,83	3436,34	1845,81
Individuele huurtoeslag	82,34	150,16	13,17	6,72	3,92	74,68
Inkomsten en uitgaven	-473,92	36,51	237,19	427,28	1218,10	267,13
Nederland						
Netto woonlasten	333,13	334,07	452,23	498,67	575,11	420,52
Wonen en leven	1323,09	1348,77	1533,17	1893,13	2218,19	1606,61
Besteedbaar inkomen	866,83	1389,25	1782,46	2343,08	3582,46	1920,28
Individuele huurtoeslag	72,66	139,72	14,95	8,05	2,39	66,96
Inkomsten en uitgaven	-456,26	40,48	249,29	449,95	1364,27	313,67

Maandelijks saldo inkomsten en uitgaven per inkomensgroep op basis van decielen wonend in een huurwoning (Bron: WoON2012, bewerking OTB)

HUURWONING	Bij-stand	1e dec	2e dec	3e dec	4e dec	5e dec	6-10e dec	Totaal
Nijmegen								
Netto woonlasten	293,98	264,03	325,96	397,76	428,78	486,93	572,97	393,85
Wonen en leven	1190,07	1042,03	1227,82	1505,42	1650,80	1941,71	2239,67	1532,58
Besteedbaar inkomen	780,78	958,95	1294,13	1643,78	1947,86	2359,83	3485,29	1792,07
Individuele huurtoeslag	81,41	180,76	104,22	68,18	36,55	9,22	8,83	73,39
Inkomsten en uitgaven	-409,29	-83,07	66,31	138,36	297,07	418,12	1245,62	259,48
Regio Arnhem - Nijmegen								
Netto woonlasten	340,06	272,33	336,10	394,22	439,32	481,21	560,28	406,75
Wonen en leven	1344,87	1050,33	1226,93	1499,54	1692,24	1929,60	2245,16	1578,91
Besteedbaar inkomen	870,95	970,51	1291,76	1648,26	1962,58	2339,09	3394,28	1846,57
Individuele huurtoeslag	82,34	183,53	108,33	70,67	49,43	14,59	9,16	74,65
Inkomsten en uitgaven	-473,92	-79,82	64,83	148,72	270,34	409,48	1149,12	267,66
Nederland								
Netto woonlasten	333,13	275,89	346,15	398,52	445,91	503,20	574,33	420,52
Wonen en leven	1323,09	1053,89	1230,61	1489,42	1701,28	1952,16	2251,52	1606,60
Besteedbaar inkomen	866,83	978,56	1297,47	1635,38	1964,45	2331,28	3554,56	1920,11
Individuele huurtoeslag	72,66	177,14	108,63	65,71	42,32	18,44	7,25	66,98
Inkomsten en uitgaven	-456,26	-75,33	66,86	145,96	263,17	379,12	1303,04	313,51

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Huishoudens met en zonder een betaalbaarheidsrisico naar soort woning (Bron: WoON2012, bewerking OTB)

	Soc. huur	Part. huur	Koop	totaal
Nijmegen				
Huishoudens met betaalbaarheidsrisico	36,7%	19,0%	6,7%	21,7%
Huishoudens zonder betaalbaarheidsrisico	63,3%	81,0%	93,3%	78,3%
Stadsregio Arnhem - Nijmegen				
Huishoudens met betaalbaarheidsrisico	32,1%	23,3%	7,6%	17,3%
Huishoudens zonder betaalbaarheidsrisico	67,9%	76,7%	92,4%	82,7%
Nederland				
Huishoudens met betaalbaarheidsrisico	31,5%	29,3%	7,1%	16,9%
Huishoudens zonder betaalbaarheidsrisico	68,5%	70,7%	92,9%	83,1%

Huishoudens met en zonder een betaalbaarheidsrisico naar inkomen (Bron: WoON2012, bewerking OTB)

	Bijstand	Doelgr. 1: grens huurtoeslag	Doelgr. 2: grens EU	Midden	Hoog	totaal
Nijmegen						
Huishoudens met betaalbaarheidsrisico	94,8%	46,6%	7,4%	5,6%	0,6%	21,7%
Huishoudens zonder betaalbaarheidsrisico	5,2%	53,4%	92,6%	94,4%	99,4%	78,3%
Stadsregio Arnhem - Nijmegen						
Huishoudens met betaalbaarheidsrisico	89,1%	39,5%	10,1%	6,8%	1,8%	17,3%
Huishoudens zonder betaalbaarheidsrisico	10,9%	60,5%	89,9%	93,2%	98,2%	82,7%
Nederland						
Huishoudens met betaalbaarheidsrisico	87,3%	39,1%	8,9%	5,8%	1,4%	16,9%
Huishoudens zonder betaalbaarheidsrisico	12,7%	60,9%	91,1%	94,2%	98,6%	83,1%

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Huishoudens met en zonder een betaalbaarheidsrisico naar inkomen op basis van decielen (Bron: WoON2012, bewerking OTB)

	Bij-stand	1e dec	2e dec	3e dec	4e dec	5e dec	6-10e dec	totaal
Nijmegen								
Huishoudens met betaalbaarheidsrisico	94,8%	71,3%	34,3%	18,9%	7,8%	7,6%	0,7%	21,7%
Huishoudens zonder betaalbaarheidsrisico	5,2%	28,7%	65,7%	81,1%	92,2%	92,4%	99,3%	78,3%
Stadsregio Arnhem - Nijmegen								
Huishoudens met betaalbaarheidsrisico	89,1%	72,5%	32,2%	19,3%	9,0%	8,7%	1,8%	17,3%
Huishoudens zonder betaalbaarheidsrisico	10,9%	27,5%	67,8%	80,7%	91,0%	91,3%	98,2%	82,7%
Nederland								
Huishoudens met betaalbaarheidsrisico	87,3%	75,8%	29,2%	20,1%	10,4%	7,4%	1,5%	16,9%
Huishoudens zonder betaalbaarheidsrisico	12,7%	24,2%	70,8%	79,9%	89,6%	92,6%	98,5%	83,1%

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

Brief aan de raad - Onderzoek evaluatie lastenverschuiving

OTB – Onderzoek voor de gebouwde omgeving

Faculteit Bouwkunde, TU Delft
Julianalaan 134, 2628 BL Delft
Postbus 5043, 2600 GA Delft

Telefoon: +31 (0)15 278 30 05

E-mail: OTB-bk@tudelft.nl

www.otb.bk.tudelft.nl

Brief aan de raad - Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid

Maatschappelijke Ontwikkeling
Beleidsontwikkeling

Ingekomen stuk D9 PA 21 oktober 2015

GEMEENTE

Korte Nieuwstraat 6
6511 PP Nijmegen
Telefoon 14024
Telefax (024) 323 59 92
E-mail gemeente@nijmegen.nl

Aan de Gemeenteraad van Nijmegen

Postbus 9105
6500 HG Nijmegen

Datum
22 september 2015

Ons kenmerk
MO10/15.0009303

Contactpersoon
Lisette Mennen

Onderwerp
Uitgangspunten Vrijwilligerswerkbeleid

Datum uw brief
-

Doorkiesnummer
(024) 3292754

Geachte leden van de Raad,

Nijmegen heeft een Vrijwilligersbeleidsnota 2012-2016 "Meekantelen". Daarnaast is het 'Beleidskader Wmo & Jeugd 2015-2018' van toepassing, waarin het beleid Informele ondersteuning opgenomen is. In de brief d.d. 12 mei jl. hebben we toegezegd dat de nieuwe beleidsnotitie Vrijwilligerswerk na de zomer aan uw Raad wordt voorgelegd. Nu de transities binnen het domein Sociaal daadwerkelijk vorm krijgen, is het belangrijk het Vrijwilligerswerkbeleid opnieuw tegen het licht te houden: zitten we op de goede weg, welke aanpassingen en aanscherpingen zijn nodig? Welke ontwikkelingen zijn er geweest en verwachten we nog. Hoe ontwikkelt het vrijwilligerswerk en de vrijwilliger zich? En hoe kunnen we daar het beste op in spelen?

Ter voorbereiding hierop is in het voorjaar 2015 een studente Bestuurskunde gestart met een afstudeeronderzoek omtrent het bestaande Vrijwilligerswerkbeleid. Op 9 september jl. is aan uw Raad een presentatie van de onderzoeksresultaten gegeven en zijn daarbij ook enkele beleidsmatige dilemma's benoemd. Mede op basis van de onderzoeksresultaten hebben we een aantal uitgangspunten geformuleerd en in bijgevoegde notitie verwoord. Graag bieden wij deze uitgangspuntennotitie ter bespreking in een Raadskamer aan.

Na deze bespreking leggen we deze notitie ook aan verschillende gremia in de stad om input te krijgen voor de nieuwe nota Vrijwilligerswerkbeleid. Daarnaast voeren we ook een Facebook campagne met het doel om met veel Nijmeegse inwoners hierover in gesprek te gaan.

Ons streven is de nieuwe nota Vrijwilligersbeleid in november 2015 ter besluitvorming aan uw Raad aan te bieden.

Hoogachtend,
College van Burgemeester en Wethouders van Nijmegen,

De Burgemeester, De Gemeentesecretaris,

drs. H.M.F. Bruls drs. B. van der Ploeg

www.nijmegen.nl

Brief aan de raad - Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid

Uitgangspuntennotitie vrijwilligerswerk

Inleiding

Een terugtrekkende overheid. Ingrijpende bezuinigingen op de professionele ondersteuning en begeleiding van mensen met een zorgvraag. Appelleren aan de eigen verantwoordelijkheid van burgers. Het uitgangspunt dat mensen in de eerste plaats zichzelf moeten helpen, vervolgens elkaar en als dat allemaal niet voldoende is dan biedt de gemeente een vangnet. Geen standaard-oplossingen maar maatwerk in de wijk.

Je hoeft niet lang na te denken om te concluderen dat het vrijwilligerswerk mee gaat kantelen met de ontwikkelingen in het sociale domein, zoals 'Welzijn Nieuwe Stijl' en de overheveling van AWBZ-taken en jeugdzorg. De gemeente wil de sociale kwaliteit van de samenleving op peil te houden. Dat vraagt om een nieuwe manier van denken en doen vanuit de burger als vrijwilliger en om een vernieuwde kijk op vrijwilligerswerk vanuit instellingen en overheid. Vast staat dat we niet kunnen zonder vrijwilligers.

Meegaan in de Kanteling houdt in dat burgers worden geactiveerd om zelf oplossingen te zoeken voor hun ondersteuningsvraag. En vrijwilligers gaan in dit verband een grotere rol spelen. Vanuit een vernieuwde visie op vrijwillige inzet komen we tot doelstellingen en vervolgens tot maatregelen om het vrijwilligerswerk te stimuleren en te versterken.

In deze uitgangspuntennotitie worden enkele uitgangspunten genoemd voor de nieuwe beleidsnota omtrent vrijwilligerswerk.

Vrijwilliger

Gemiddeld wordt in Nederland vier uur per week aan vrijwilligerswerk besteedt, maar de meeste vrijwilligers doen hun vrijwilligerswerk in minder dan één uur per week (CBS, 2015). De meeste vrijwilligers zetten zich in voor sportverenigingen, scholen, levensbeschouwelijke organisaties en in de verzorging en verpleging.

De trouwe, klassieke vrijwilliger die jaren lang zich vele uren inzet voor de vereniging, bijvoorbeeld een sportvereniging, is aan het verdwijnen. De 'nieuwe' vrijwilliger wil zich wel inzetten, maar kiest bewust voor afgebakende specifieke taken en voor een beperkt aantal uren 'inzet onder voorwaarden'. Daarnaast zijn veel burgers als vrijwillig actief bij initiatieven in de buurt/ wijk.

Vrijwilligerswerk in Nijmegen

Een groot percentage, 53% van de Nijmegenaren, is actief als vrijwilliger (CBS, 2015). Het gemiddelde ligt landelijk op 49% procent (CBS, 2015). Daarmee doet Nijmegen het landelijk gezien goed. In de Burgerpeiling 2013 komt informatie naar voren over de 'Nijmeegse' vrijwilliger. Een derde van de respondenten geeft aan vrijwilligerswerk te doen in een organisatie: 4% dagelijks, 12% een keer of vaker per week, bijna 10% een keer per maand of vaker en 8% minder dan één keer per maand. Daaronder zijn veel ouderen en mensen die zelf ook hulp nodig hebben. Ook in de GGD monitor is gevraagd of men vrijwilligerswerk doet; 26% antwoordde hier positief op.

In de Burgerpeiling 2013 is ook gevraagd of men overige hulp verleende aan mensen buiten het eigen huishouden of gezin. Het kan dan bijvoorbeeld gaan om oppassen op kinderen, hulp vanwege problemen, of hulp bij de administratie of praktische zaken. Het verlenen van deze hulp aan familie, kennissen of burens doet zo'n 29%: 8% eenmaal of vaker per week, 10% minstens eenmaal per maand en 10% minder dan eenmaal per maand.

Er is ook gevraagd of men zich inzet voor de buurt. Dit blijkt voor 21% te gelden. Het betreft het organiseren van feesten en activiteiten (8%), het schoonhouden van de buurt (9%), groenonderhoud (3%) of het onder de aandacht brengen van buurt- of verbeterpunten (5%).

Hoewel Nijmegen relatief veel vrijwilligers kent, lijkt er toch nog wel enige groei mogelijk. Op de vraag "Zou u buiten uw werk (meer) tijd willen gaan besteden aan vrijwilligerswerk, het helpen van mensen buiten uw huishouden/gezin of inzet voor uw buurt?" reageert iets minder dan 7% positief, 35% zegt misschien, 58% nee. (Uit: Stads- en wijkmonitor 2014)

Hoe ondersteunen we vrijwilligerswerk op dit moment?

In de begroting van het programma Zorg en Welzijn zijn bij het deelproduct 'Vrijwilligersbeleid' drie posten opgenomen:

1. subsidie Vrijwilligerscentrale: voor de basisfuncties
  1. bij elkaar brengen van vraag en aanbod
  2. organisaties ondersteunen bij de inzet van vrijwilligers
2. vrijwilligersverzekering
3. lokaal compliment

Brief aan de raad - Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid

In de begroting van het programma Vastgoed, Sport en Accommodaties 2016 is opgenomen:

“Wij continueren de ondersteuning van sportverenigingen door de inzet van combinatiefunctionarissen. Hierbij zullen wij de ontmoeting, samenwerking en kennisuitwisseling tussen sportverenigingen stimuleren, alsmede de ontwikkeling van verenigingen als ‘Open Clubs’. Wij blijven de combinatiefunctionarissen inzetten voor de verdere versterking van de sportverenigingen.”

Dit gegeven zou kunnen suggereren dat onze ondersteuning van vrijwilligers beperkt is tot twee deelproducten. Niets is minder waar. Er bestaan honderden organisaties en instellingen in Nijmegen waarmee de gemeente een subsidierelatie heeft en die ofwel geheel ofwel gedeeltelijk bestaan uit vrijwilligers. De gemeente subsidieert onder meer:

1. bewonersgroepen: 230
2. wijkraden en wijkcomités: 30
3. sportclubs en sportverenigingen: ongeveer 100 + 18 voor aangepast sporten
4. vrijwillig jeugdwerk: scoutinggroepen, jeugdverenigingen en jeugdactiviteiten: 25
5. initiatieven en instellingen van kunst & cultuur: 45 culturele initiatieven en evenementen
6. amateur muziek- theater- & zangverenigingen: 80
7. 13 allochtone zelforganisaties
8. 6 organisaties in het kader van aandacht voor seksuele diversiteit (uitvoeringsprogramma in voorbereiding)
9. gehandicaptenorganisaties: 12
10. ouderenorganisaties inclusief ondersteuning mantelzorgers door St. Hulpdienst en Swon: 33
11. 4 hobbycentra
12. 4 jongeren- & vrouwenrechtswinkels en 2 wetswinkels

In totaal subsidiëren wij deze vrijwilligersorganisaties en initiatieven met een bedrag ter grootte van ± € 5 mln.

Daarnaast subsidiëren wij nog voor ± € 32 mln. professionele organisaties op de terreinen cultuur, sport, jeugd, diversiteit, zorg en welzijn: musea, Lindenberg, Tandem, NIM, Swon, Het Inter-lokaal, etc. Deze organisaties werven op hun beurt weer tal van vrijwilligers die bereid zijn zich in te zetten voor activiteiten van deze organisaties. Daarnaast hebben veel van deze organisaties ook nog een specifieke opdracht om vrijwilligers en actieve bewoners te stimuleren en te ondersteunen. In bovenstaand overzicht zijn nog buiten beschouwing gelaten de talloze ouders die zich inzetten voor ondersteuning van het (basis)onderwijs, de vrijwilligers verbonden aan verzorgings- en verpleeghuizen, de vrijwilligers verbonden aan zorginstellingen en ziekenhuizen, incidentele acties zoals NLdoet en nog vele, vele andere initiatieven waarmee de gemeente geen subsidierelatie onderhoudt.

Uitgangspunten

Algemeen

Nijmegen wil het huidige generieke vrijwilligerswerkbeleid voortzetten. Vrijwilligersverzekering en Lokaal Compliment blijven bestaan, evenals de basisfunctie van het bij elkaar brengen van vraag en aanbod. Nijmegen wil daarnaast de bereidheid, geschiktheid en beschikbaarheid vergroten. In de volgende uitgangspunten wordt dit verder uitgewerkt.

Generiek versus sectoraal beleid

We willen de huidige vrijwillige inzet te vergroten. De ‘vrijwilliger’ verandert. Mensen willen afgebakende taken. Uitgangspunt is om iedereen de mogelijkheid te bieden om vrijwilliger te zijn. Per domein is echter een andere aanpak nodig om tot groei te komen. Dat heeft onder ander te maken met de motivatie om vrijwilligerswerk te doen. De sfeer, cultuur, beeldvorming en de doelen van een organisatie zijn heel bepalend bij het vinden van geschikte vrijwilligers. Bijna alle vrijwilligers hebben begeleiding nodig. Bemiddelen naar een plek alleen is niet voldoende. Tussen de organisatie en de vrijwilliger moet ook een verbinding zijn. De verbinding met een organisatie onderscheidt de vrijwilliger van een actieve buurtbewoner. Gemeente Nijmegen wil daarom, naast generiek beleid, specifiek vrijwilligerswerkbeleid, in het bijzonder voor de sector zorg en de sector sport, en voor doelgroepen zoals jongeren en allochtonen.

Waardering

Waardering is een belangrijk middel om mensen te stimuleren door te blijven gaan, om de vrijwilligers te binden. Waardering kan in verschillende vormen, van persoonlijke aandacht, opleidingsmogelijkheden, onkostenvergoeding om vrijwilligerswerk mogelijk te maken tot een geldelijke waardering. Het waarderen van de vrijwilligers wordt als sleutelement ervaren om mensen te binden

Brief aan de raad - Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid

aan het vrijwilligerswerk en de organisatie. We zetten in op waardering, maar voeren daarbij geen algemeen beleid en willen differentiëren naar sectoren of doelgroepen. Daarnaast willen we de doelgroep voor het Lokaal Compliment gaan verbreden. Een prijs die zich richt op buurtinitiatieven stimuleert de mensen om door te gaan.

Maatwerk

Het klassieke onderscheid tussen 'professional' en 'vrijwilliger' wordt diffuser, er ontstaan mengvormen in de wijk: bewonersinitiatieven, vrijwilligers, ZZP-ers, stagiaires, professionals. Gemeente Nijmegen heeft als uitgangspunt dat bewonersinitiatieven altijd voorrang hebben op initiatieven van professionals. Professionals hebben een rol om eigen initiatief te stimuleren bij burgers en eventueel te begeleiden. Professionals nemen alleen over indien dit nodig is. Ook is er verschil tussen initiatieven die door burgers ontstaan of door de gemeente bedacht/gevraagd worden. Er zijn vraagtekens te plaatsen bij de maakbaarheid van dergelijke initiatieven. Wij draaien niet aan de knop. Een voorbeeld hiervan is het doelgroepenvervoer waar de gemeente vrijwilligers voor nodig heeft. Wij hebben daarbij organisaties nodig en willen ruimte bieden aan de eigen invulling en de inbreng van bewoners en vrijwilligers.

De bereidheid om actief te worden in de wijk door bewoners lijkt voldoende aanwezig. Om dit ook daadwerkelijk te laten gebeuren is het belangrijk om te communiceren over alle initiatieven die er zijn zodat het voor bewoners makkelijker is om daarop aan te haken. Om de vraag- en aanbodverlegenheid bij mensen te doorbreken is het belangrijk om op individueel niveau mensen aan te sporen en te bemiddelen naar initiatieven. Investeren in community building en de instandhouding hiervan door middel van ondersteuning/ begeleiding is hiervoor noodzakelijk.

Domein Zorg

In het domein Zorg is het moeilijker vrijwilligers te vinden of te binden aan de doelgroep. Dat heeft onder andere te maken met de beeldvorming die er is aangaande de doelgroep waarmee gewerkt wordt, in het bijzonder mensen met een fysieke of geestelijke beperking. Nijmegen zet zich in om de beeldvorming van sommige doelgroepen te verbeteren. Samen met zorgorganisaties gaan wij een oplossing hiervoor zoeken.

Ook de groeiende vraag naar vrijwilligers om de kanteling vorm te geven speelt een rol. Het gaat hier om het proces waarbij meer zorg- en ondersteuningstaken door vrijwilligers of door een combinatie van vrijwilligers en professionals worden uitgevoerd. Dit vergt van zorgorganisaties en de professionals meer aandacht voor de vrijwilliger; zowel voor het vinden, binden en begeleiden van vrijwilligers in de eigen organisatie, als voor de samenwerking met en de begeleiding van vrijwilligers buiten de eigen organisatie. We willen deze kanteling ondersteunen en stimuleren.

Domein Sport

Ook bij sportverenigingen is het verbinden van vrijwilligers aan de verenigingen wisselend en dynamisch. Nijmegen zet in op het ondersteunen van organisaties/verenigingen om vrijwilligers te vinden en te binden. De afgelopen jaren is daar al in geïnvesteerd door de inzet van sportcombinatiefunctionarissen. De komende jaren zal deze inzet worden gecontinueerd op basis van het vastgestelde Uitvoeringskader 2015-2019.

Minder 'red tape'

Initiatiefnemers krijgen vaak te maken met een wirwar aan regels en procedures. Deze zijn niet allemaal weg te nemen, zeker waar het de veiligheid betreft. We zetten ons in om meer bekendheid te geven gegeven aan de vereenvoudigde routes en aan de laagdrempelige middelen die reeds beschikbaar zijn.

Proces

Nijmegen heeft een Vrijwilligersbeleidsnota 2012-2016 "Meekantelen". Daarnaast is het 'Beleidskader Wmo & Jeugd 2015-2018' van toepassing, waarin de informele ondersteuning opgenomen is. In de brief van het College aan de Raad op 12 mei jl. is door wethouder Frings toegezegd dat de nieuwe beleidsnotitie Vrijwilligerswerk na de zomer aan de Raad wordt voorgelegd. Nu is de transitie daadwerkelijk vorm krijgen, is het belangrijk het vrijwilligerswerkbeleid opnieuw tegen het licht te houden: zitten we op de goede weg, welke aanpassingen en aanscherpingen zijn nodig? Welke ontwikkelingen zijn er geweest en verwachten we nog. Hoe ontwikkelt het vrijwilligerswerk en de vrijwilliger zich? En hoe kunnen we daar het beste op in spelen?

Ter voorbereiding hierop is in het voorjaar 2015 een student Bestuurskunde gestart met een afstudeeronderzoek omtrent het bestaande vrijwilligerswerkbeleid. Zij heeft gesprekken gevoerd met

Brief aan de raad - Uitgangspuntennotitie Vrijwilligerswerkbeleid

allerlei partijen die een rol spelen in het Nijmeegse vrijwilligerswerkbeleid. Op 9 september heeft een presentatie plaatsgevonden in de Burgerronde aan de Raad van de resultaten van het onderzoek en zijn enkele dilemma's. Op basis van de onderzoeksresultaten worden uitgangspunten geformuleerd die, na de vaststelling in ons college, naar verwachting in de Kamerronde van de Politieke Avond van 7 oktober a.s. worden besproken. Vervolgens worden de dilemma's en uitgangspunten voorgelegd aan verschillende gremia in de stad om input te krijgen voor het nieuwe vrijwilligerswerkbeleid. Waaronder een Facebook campagne waarbij enkele stellingen aan Nijmegenaren voorgelegd worden. Ons streven is om deze nota in november 2015 ter definitieve vaststelling aan de raad aan te bieden.